

First Edition — 1922   Copies 500
Second Edition — 1979   Copies 1,000

**Associations which have accorded Financial Aid
for the Printing of this Book**

ఈ ముద్రణకు కొంత ఆర్థిక సహకారము అందించిన సంస్థలు.

1) ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి, హైదరాబాద్.

Andhra Pradesh Sahitya Academy, Hyderabad.

2) శ్రీ నారాయణదాస శతజయంతి కమిటీ, హైదరాబాద్.

Sri Narayana Das Centenary Committee, Hyderabad.

3) రోటరీ క్లబ్, పఠాన్కోట్, (పంజాబ్)

Rotary Club, Pathankot, (Punjab).

ప్రకాశకులు :

శ్రీమతి క డ్డా శ్యామలా దేవి,

శ్యామలానగర్, గుంటూరు-2.

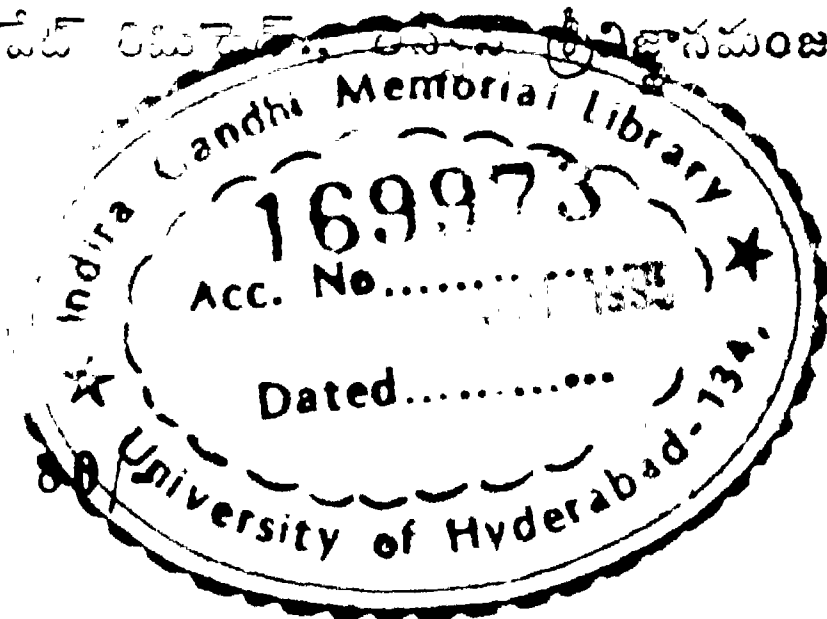
ముద్రణ :

శ్రీ పి. రామకృష్ణమూర్తి,

మేనేజింగు డైరెక్టరు,

వెల్ కమ్ ప్రెస్, ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభాపరిషత్, గుంటూరు-2.

మూల్యము : రు. 80

Adikhatla Narayana Das
Principal,
Sri Vijaya Samskṛta Mahavidyalaya.
Vizianagaram.

DEDICATED
B Y
GENEROUS PERMISSION
T O

SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI
ALAKH NARAYAN GAJAPATY RAJ
MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR
MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

B Y
HIS HIGHNESS'S EVER
LOYAL SERVANT

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA
VIZIANAGRAM.

సీ॥ సాత్వికతపముయు - స్మృత్పితామహు వలననికలరుఁ

బా-వనచరిత్ర ।

శౌర్యపరాక్రమ - చాతుర్యముల్నీకుఁ దాతస్వభావమో-

ధర్మమూర్తి ।

బహుజనపోషణ - పరతనీతండ్రినై జమునీకువచ్చెనో -

నదయహృదయ ।

సకలజనప్రియ - చారుధోరణి నీకు సహజసిద్ధమ్మరా - కులదీప ।

పూషవాట్కులమునఁ దొల్లి పొడముటరుదు ।

నీవలె స్సద్గుణంబుల ప్రోవుభళిర ।

తగును నీ పేరు నీ కుమా ధవుని కృపను ।

విజయమందు నారాయణ గజపతీంద్ర ॥

గీ ॥ శ్రీ విజయరామగజపతి జ్యేష్ఠపుత్ర ।

వీరలలితా కుమారీ కుమారశూర ।

భీమకుమార విద్యావతీ కళత్ర ।

కులముఖ్య యలక నారాయణాఖ్య ॥

గీ ॥ కాళిదాస షేక్ష్పియరుల కవితలపయిఁ ।

బ్రేమపడెదవుగాన నర్పించినాఁడ ।

ఈకృతిస్తయతోడ నంగీకరించు ।

మలక నారాయణగజేంద్ర యధిపచంద్ర ॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మ సంభూతా । న్యనన్య సులభాకృతిః ।

నారాయణ గజపతే । సాహ్యంధకృతికన్యకామ్ ॥

ఆదిభట్ట నారాయణదాసుడు.

FOREWORD BY

Prof. G. J. SOMAYAJI, Vidwan, M. A; L. T. Kalaprapurna Dr,

Chairman (Retd.) Commission for Scientific and Technical
Terminology Ministry of Education

Head of the Dept. of Telugu

Andhra University, (Retd.)

PRABHATAM.

Official Colony

VISAKHAPATNAM-2

(formerly) NEW DELHI

CHAIRMAN. (Academic

Sub-Committee Board of

Governors Telugu Academy

HYDERABAD

Sri Adibhatla Narayana Das who lived and enjoyed a full life of 81 years (1864-1945) a scholar in Telugu, Sanskrit, Urdu, Persian, Arabic, Dance, Drama Prose, Criticism of literary and social structure, Music, Musicology, ancient Hindu traditional culture had been a Samson and a Solomon in one during his time. Six feet four of height, a hefty constitution, a suntanned colour, standing like a palm, long arms, thick upturned mustache had been natural gifts to him. He could swim the rapid torrents of local rapids with lusty strokes, could defeat any opponent of his age in free wrestling, walk without break a distance of 25 miles without food or drink in the middle and could win any wager in feats of physical strength, and endurance.

At the middle and high school level of education, transplanted from the rural hermitage to the brick and stone structure of Vijayanagaram, he had started with a knowledge of Telugu and Sanskrit as an advantage over his school fellows. He had earlier contacts with the rural bards and the village musicians, whom he held at bay in all contests. At the age of 22 when he completed his matriculation he had established a name for himself in the surroundings as a learned musician, a stage performer, a skilled composer of verse and poetic narration accompanied by music.

He gave up his school education after joining the F. A. class and chose to build up a career as a people's-stage-musical narrator. Packed audiences of all types of people, rural, urban, educated, illiterate, the superstitious, the rational, public servants and private land owners, all of whom highly admired him, rewarded him with gifts of money, apparel, ornaments etc. His perambulations extended to the whole of the Andhra Pradesh, Madras, Mysore, Tamilnadu, Delhi, Utkal and other provinces where also he had been in great demand.

At the age of 40 he had mastered Urdu, Parsee, Arabic, later translated Omar Khayyam into Telugu and Sanskrit, had produced a huge literature consisting of prose works, poetry, musical plays and his fame extended and got established in the whole country.

Before we can assess any one work of any reputed author, it may be advantageous to know his biography and place it, properly in the list of all his works. He has himself given us an autobiography from which we can gather a number of facts and the atmosphere he had to work in, at the time of the production of this particular work. The present work *Navarasatarangini* was first published in 1922, three years exactly after he became the principal of the Music college established by the Maharajah of Vizianagaram. Before this he had been honoured everywhere outside Vizianagaram in Mysore, Madras, Calcutta etc.

At that time there were already two colleges in that place, the Maharajah's English College a first grade institution, and a Sanskrit College where very reputed Pandits taught the various Sastras, Telugu and Sanskrit literature, which had two principals of great name, fame and learning. He did not want to lag behind them, being the principal of the College of Music which had not got a great respect in the estimation of these scholars. Narayana Das was never contented to be a man thought inferior to his

colleagues even to the slightest extent. These scholars must not have been paying the credit he deserved at their hands, and he must have thought of teaching them a lesson by demonstrating his great learning in English, Telugu and Sanskrit both in Literature and language. His method had always been to face the lion in his den and shake him by the mane. An open staggering, frontal attack to deal a fatal blow on his adversaries has been his method.

For this purpose, his proficiency in sematic languages, or his great mastery of the histrionic arts, or his wide popularity with the classes and masses which began in Vijayanagaram, could not provide him with an opportunity. To outshine them in English, Sanskrit, and Telugu, in literary composition, and exhibit his wide learning and stupendous energy, he took up this work.

This present work required a mastery of all the works of Shakespeare, consisting of 37 dramas, the sonnets and other miscellaneous works and all the works of Kalidasa, his 3 dramas, 4 poetic classics and other works which were doubtful in authorship but ascribed to him. The scholars in English, Sanskrit or Telugu whom he knew, had been familiar only with a few of the works of a particular author in that particular language. He made a thorough study of all these works, analysed them, collected the pieces in all of them, amounting to 594 in English and 231 in Sanskrit. All these were classified into the native Rasas, the sentiments of *love, hate, mercy, disgust, fear, Tranquility, gaiety, wonder, energy or vigour, and Benfvolence*.

These have been translated into chaste Telugu Verse mostly free from Sanskrit vocabulary, a stupendous task requiring understanding, analysis, equivalence, and precision, in Vocabulary and persistent labour. In addition he has provided a critical introduction in Telugu of 75 pages comparing the dramatic and poetic Techniques, of both Shakespeare and Kalidasa with also a summary

in prose of the plots, of the dramas etc. A list of all the Dramatic personae, and a glossary of difficult words has been a welcome addition. All this he did collect by himself without any assistance.

The English teachers of the colleges who would always look down upon the oriental scholars and the musicologists, had been familiar with a few of those Shakespeare's plays which were being prescribed for the study in the classes. They had been generally negligent of the others, not to speak of his other works, the sonnets etc., but this gentleman had rummaged all his works and collected the best passages dealing with all sentiments (Rasas). The Sanskrit scholars who had been teaching Kalidasa's works had been reading through a few cantoes of Raghuvamsa or portions of other works, but so far I could know there had been few who had studied the whole of Raghuvamsa or Kumarasambhava. The present work has silenced the sanskrit scholars. The telugu teachers were writing in the kavya style of Telugu replete with Sanskrit vocabulary and had not been accustomed to write simple chaste current native Telugu, even in original composition not to speak of Translations. By using mostly indigenous vocabulary (Accha Telugu) he had silenced them. In this way Sri A. N. Das had been able to silence all the scholars who had been competing with him for gaining the favour of the Maharajah and his courtiers. The Musicians, the Musicologists were no-where before him. His victory had been complete.

Now for the matter and manner adopted in the book much more need not be said as it has been discussed to some extent above. He had selected for translation long passages minutely depicting mental conditions, agonising soliloquies or detailed descriptions and short statements, couplets, pithy sayings, from every one of the works practically from all the chapters or acts. I leave the work of going through the whole work to the reader to select

passages of his liking, and only point out a few examples. Henry VIII ACT III Sc ii no 29 English and its translation on the opposite page in the text. The next passage Act V and Sc iii a couplet. He mentions the sentiment as (Santa Rasa) or gentleness. For (VIRA RASA) however one may read the Nos 66 & 67 of the Rape of Lucrece for a short and a long passage. For (Karunarasa,) Mercy Julius Ceaser 21, 22, Act II Sc iii and Act III Sc ii, For (Sringara) Love As you like it 2, Act III Sc ii 5, Act III Sc vi Merriment (Hasyarasa) As you like it 5, Act II Sc VII 6, Act II Sc ii. Marvel (Adbhutarasa) Coriolanus 34, Act I Sc i. 35 Act II Sc i. Wrath (Raudrarasa) Timon of Athens - 9, Act IV Sc iii, 10, Act IV Sc iii. The above are only a few examples.

The name of the work 'The river of the nine rasas' (sentiments) means that all the nine sentiments as have been accepted by the sanskrit critics, have been illustrated in this book with examples from the works of Shakespeare and Kalidasa in a continuous flow.

With the vast basement of music and dancing, the superstructure of proficiency in many languages, Sri Narayana Das has built a temple for the Goddess of Saraswathy and the tower has been completed by this book, for worshipping the knowledge that is immortal and universal, though couched in different languages.

Preface

The magnum opus of Sri Adibhatta Narayana Das. *“Navarasa Tarangini”* was originally printed in 1922, 500 copies only which were all distributed by Mr. Das to his friends and admirers. This book was not available for reading public for the last Many years.

The idea of reprinting of this book was initiated by Dr. P. S. R. Appa Rao M. A ; PhD., the then Director, Telugu Academy, Hyderabad & his ambition was to divert some funds left over from the A. N. Das centenary Celebration Committee. (a little over Rs. 2000). Eventually this stupendous task of reprinting this great book was taken up by me, a year back. The original sponsors, who facilitated this task by initially providing funds to begin this work are (1) Andhra Pradesh Sahitya Academy who were kind enough to grant a sum of Rs. 1500. (2) The Secretary Adibhatta Narayanadas Centenary celebration committee Sri Mamidipudi Anandam. M. P. and Chartered Accountant Hyderabad who was kind enough to spare the balance of a little more than Rs. 2000/- left over after Sri Das's Centenary celebrations in 1965 in its Bank account. (3) Rotary Club Pathankot, who came forward to bear the expenses of binding and promised a decent donation under their community Service programme.

My thanks are specially due to these three bodies who lessend my task in bringing out this useful and great book which is presently out of public reach. Several other friends also have come forward to help the cause and I am thankful to each one of them even though space does not permit me to mention their names individually.

Trust this book will adore the hands of general and literary public interested in the books of Shakespeare & Kalidasa & evince greater interest in making them go deeper in the study of the works of the two world poets-Kindred Souls.

K. Eswara Rao

వి ష య సూ చి క

	పేజీ నెం.
వీరరసము	... 3
శాంతరసము	... 61
కరుణరసము	... 127
శృంగారరసము	... 221
హాస్యరసము	... 267
అద్భుతరసము	... 305
రౌద్రరసము	... 465
బీభత్సరసము	... 493
భయానకరసము	... 505
పేక్కియరుని నాటకముల సంగ్రహము	... 561
గుర్తుగల శబ్దముల కర్థములు	... 689
తప్పొప్పుల పట్టిక	... i

దాసభారతీ ప్రచురణములు

1. మేలుజంతి : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
2. కచ్చప్పీశుతులు : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
3. వ్యాసవీరము : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
4. నాయెలుక : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
5. తల్లివిన్ని : సంపాదకుడు - అచార్య శ్రీ ఓరుగంటి నీలకంఠశాస్త్రి.
6. సంస్కృత శతకద్వయము : - శ్రీ రాంభట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారి తెలుగు & డాక్టర్ శ్రీ "భాను" గారి హిందీ అనువాదములతో.
7. పంచశతి : సంపాదకుడు - శ్రీమాన్ కోగంటి సీతారామాచార్యులు
8. నూలుగంటి : సంపాదకుడు - శ్రీ మన్నవ గిరిధరరావు.
9. బాటసారి (పద్యకావ్యము) : సంపాదకుడు - శ్రీ యస్వీ జోగరావు.
10. దశవిధరాగ నవతి కుసుమమంజరి (సంగీతసాహిత్య ప్రబంధము) :
11. నవరస తరంగిణి
12. సారంగధర

— నారాయణదాస విరచితములు.

13. MONARCH OF RHYTHM - Ganti Sreeramamurthy.
14. జగజ్జ్యోతి : శ్రీ పేరి సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి ప్రికరణము
15. THE LIGHTS OF THE WORLDS :

Sri Peri Suryanarayana Sastry.

16. మహాకవి శ్రీ ఆదిభట్ట నారాయణదాస చరిత్రము :

కృతికర్త : శ్రీ యం. వి. ఆర్. కృష్ణశర్మ.

మహాకవి, మధుర సరస్వతి, సాహితీరత్నాకర

ఆచార్య శ్రీ యస్వీ జోగారావు, M. A., Ph. D.,

Head, Dept. of Telugu,

Chairman, Bd. of PG. Studies & Faculty of Oriental Learning,
A. U, Member of the Andhra University Syndicate & A. P.
Sahitya Akadami, Formerly Professor of Telugu, Leningrad
University. U. S. S. R.

సహృదయ భూమిక

నాట్య సంగీత సాహిత్యాది నైకకళానైపుణచణుడైన నారాయణదాసుగారు తన రచనలందును ఒక రస ప్రపంచ విరించనుడై రాణించిన మహనీయుడు. ప్రాచ్యపాశ్చాత్య సాహిత్యరాసిక్యపారదృక్కుడు. సునిశిత వైమర్శిక దృక్పథ సుదూరగామి. ఏవంవిధలక్షణములకు సువిశాల లక్ష్యభూమిగా ఈ సవరసతరంగిణిని పంతురించినారు నారాయణదాసుగారు.

కవితలో విశ్వమును విశ్వములో కవితను దర్శించి తమ కావ్యనాటకములందొక రసజగత్తును ప్రగల్భింపజేసిన లోకైక మహాకవులు షేక్స్పియరు కాళిదాసులు. వారి సారస్వత మొక మహా సృష్టి. అదియొక అద్భుత రసజగత్తు. వారి అమృత లేఖిని నాశ్రయించి సవరసములు నెట్లు పరిపుష్టములైనవో వై నమువారిగా పటిష్ఠ ప్రణాళికముగా నిరూపించుటయే ఎతద్గ్రంథ సముద్దేశము. ఇందా మహాకవుల సర్వ కావ్యనాటకములందలి ప్రముఖ పద్యములు, ప్రసిద్ధపంక్తులన్నియు వివిధ రసశీర్షికల క్రింద వింగడింపబడి యెదురుగా తదనువాద మెక్కువగా పద్యములలోను ఎడనెడ వచనములోను చూపబడినది. ఆంగ్లమున కనువాదము మిశ్రభాషయందును, సంస్కృత ప్రాకృతముల కనువాదము అచ్చ తెలుగునందును సాగినది. ఒక బాష ననుపదించు పట్టున ఆ భాషయొక్క పద మొక్కటైన అనువాదమున పడగూడ దని దాసుగారి నియమము. అనువాద మెప్పుడును “అహో మూలచ్ఛేదీ తవ పాండిత్య” మ్మను నట్లుండరాదు. మూలపంక్తి పరమార్థమును కరబదర మొనర్ప వలెగాని దానిని మీరి కఠినపాకమున బడరాదు. తాతకు దగ్గులు నేర్పవలెనా ? దాసు గారికి తెలియనివి కా వీ సులువులు.

ఈ మహద్గ్రంథమున ఈ బృహద్గ్రంథమున వివిధ మూలపంక్తుల ఆకర సూచనలు, సందర్భ వివరణము, మూలగ్రంథముల ఇతివృత్త సంగ్రహము, అనువాదమునందలి కఠినశబ్దముల కర్థవివరణమును గలవు. వీని యన్నిటికిని మకుటాయ మానముగ విపులమైన పీఠిక గలదు. అందు కవిత్వము—అనువాదము, ప్రాకృశ్చిమ కావ్యమర్యాదలు, షేక్స్పియరు విశిష్టత, అనువాద భాష, శ్రవ్య దృశ్య కావ్య తారతమ్యము, హేజ్లెట్—శాకుంతలముల తులనాత్మక పరిశీలనము, రూపకప్రయోజనము, తౌర్యత్రికము, సంగీత సాహిత్యములు, సంప్రదాయము, ఆధునిక యుగము—అస్మద్భాషాస్థితి, కళలు—కవిత్వము, నరుల ఊహాపోహములు, మహాకవుల సందేశము, సత్కావ్య లక్షణము అను అమూల్య విషయములనేక మొక మహా సారస్వత స్రష్టయు ద్రష్టయు నైన మహాభాగుని సూక్ష్మక్షికతో సమ్యగనుశీలతములై సకల జిజ్ఞాసూపాదేయములై పండితులకుగూడ కనువిప్పు గలిగించునట్లు పరిధవిల్లుచున్నవి.

ఈ గ్రంథ మెపుడో ఏబదియేడేండ్ల క్రిందట అచ్చయినది—అదియు శత సహస్రముఖముగా సహృదయ హృదయముల నుద్దీప్త మొనర్పగల దైదువందల ప్రతులుగా. ఎరిగినవారి ఉల్లములెల్ల కొల్లగొట్టినదయ్యు ఎరుగదగినవారి కెందరికో దుర్లభమై కాలపురుషుని అంతఃపురకాంతవలె కనుమరుగై పోయినది. ఇదిగో ఇపుడీ సహృదయ సార్వభౌముడీ యీశ్వరుని ధర్మమా యని ఆ గ్రంథ జగన్మాతృ దివ్య సౌందర్య దీధితులు సకలాంధ్ర సహృదయ జగత్తుచుచ్చకచ్చకితముగా ప్రసరింప నున్నవి. ఎన్నడెన్నడటంచు నవరసతరంగిణి కోసము అర్రులు చాచుకొనియున్న అస్మదాదుల చిరఘాంచితమున కీ ఈశ్వర సాక్షాత్కారము మోక్షమొసగినది. రసజ ప్రపంచ మాయనకు ఋణపడిపోయినది.

యస్వీ జోగారావు.

10-10-79.

నవరసతరంగిణి

పీఠిక

షేక్స్పియరు - కాళిదాసు

మూలాత్మక పరిశీలన :

జగత్ప్రసిద్ధులైన షేక్స్పియర్ కాళిదాసుల కవిత్వమందలి సాగములు తెలుగువారలకుఁ దెలుపఁ దెలిగించినాఁడను. షేక్స్పియర్ రాంగ్లేయభాషలో ముప్పదేడు నాటకములు న్మఱియు నాఱు చిన్న కావ్యములు వ్రచియించె. కాళిదాసుఁడు నాఱునాటకముల న్మఱియు నేడు కావ్యముల నొనర్చెను. కేవల మాంగ్లభాషా పాండిత్యము మాత్రమే కలిగి సంస్కృత మెఱుంగనివారు షేక్స్పియరు కాళిదాసుని కంటె నెక్కువకవి యనియు, సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా పరిచయములేనివారు కాళిదాసున్నించినకవి లోకమున లేడనియును వాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయభాషలు రెండుఁగూడఁ దెలిసిన వారి కాసందియ ముండనేరదు. ఇంతకు నొకభాషలోనే యిద్దఱు కవిత్వముచెప్పినపుడు వారల తారతమ్యముఁ దెలుప సులభము కాని వేఱు వేఱు భాషలయందుఁ గవిత నొనర్చినవారల వాసిఁదెల్ప బుక్కిలి వీలుకాదు. భాషాగౌరవమును బట్టి రసోన్నతి యగపడును. రాజునకు మఱియు నేవకునకు న్నలుగు రసము లుపాధిభేదంబుల గౌరవలాఘవము లందుననుటకు సందేహములే దింతకు రాజు మెచ్చి నది రంభ యను సామెతయే తార్కాణము. భాషలకెల్ల సంస్కృతము తల్లియు వ్రాజువంటిది. రాజులైన - లోకులెల్ల రన్ భయపడఁ జొచ్చిరి. మఱియు నతఁడు చిఱునవ్వువచ్చెను - జనులందఱుల్లాసమందిరి. నేవకునియల్కఁగాని, పగవుగాని యంతగా లక్ష్యమునేయఁబడవు. స్వల్పస్పృహకు దేవభాష స్వదువునపుడు రసోదయమగునట్లు దేశభాష స్వదువఁ గానేరదు. పాఠశాలకుఁబి, యద్దియే పెరుఁగు, పెన్న, నేల,

మీఁగడ, చల్ల మొదలగు వికారము లందునపుడు వింతవింత చవులగు. అందొకదానికొకటి పోల్చి యెద్దియు నెక్కువనికాని తక్కువనికాని యనరాదు. సంస్కృతము పాలన్బోలి దేశభాషలను బెరుఁగు మొదలగు వికృతుల సంఘటనను. మఱియు నూహ మొదట నొదవినదప భాషారూపమాన బయలుపడియెనుగాని భాషలతోఁ బనియేమి? యూహల నొండొంటికిఁబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేర్పర్చునచ్చు నన్నచో నదియుఁగూడ వీలుపడదేమన నేయూహల కలవడినవారల కాయూహలెక్కువగ నివాసస్థానములు భోజనపదార్థములు మొదలగువానివలె గుచించుట యనుభవసిద్ధముకదా! ఇంద్రనీలములవంటి కురు లిచటి వారలకు - మఱి బంగరుచివురుఁబోలిన యెట్టునికొప్పు హూణులకుం, జల్లని యాదరము మనలో - నెచ్చని యాదరము పాశ్చాత్యులలోను ప్రచురింపలేదా? ఇట్లు తర్కించినకొలఁది షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కవిత్వములలోని వాసి యేర్పర్చు వలనపడదు. ఏభాషలందైనఁ గవులు నాఁ బరంగిన వారలలోఁ బరులయూహలం దొంగిలి మచ్చునకు మచ్చువన్ని యాదరపోషణార్థముకాని, పేరెక్కుటకుఁగాని గ్రంథములల్లువారు నూటికిఁ దొంబదితోమ్మండ్రు. నిజమైన కవు లేకాలమందైనఁ గడునరుదు. సహజకవులకు సామాన్యప్రసిద్ధియుం దొంగకవులకెక్కుడు కీర్తి. కవితారసజ్ఞులు సత్కవులకంటెఁ గడునరుదు. షేక్స్పియర్కాళిదాసులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రతిభగల కవిశిరోముణులు సామాన్యులుగ నుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చు. కొందఱి యూహలు ప్రాయంబడకయు, గొందఱి ప్రవాతలు బయల్పడకయు, గొందఱి కావ్యంబులు ప్రచురింపఁబడియుఁ గొన్ని హేతువులచే గణింపఁబడకయుఁ బ్రఖ్యాతిఁ గొనఁజాలకున్నవి. పలుగురాడిన మాట పాటి కెక్కుఁగనకఁ బై యిరువుర న్నవ్విశేషులుగ నెన్ని వారి నొండొరులతోఁ బోల్చునపుడు సామర్థిప్రాయమన నేపాటిది? వారల కవిత్వమందలి సాగసులేర్పుటకు దొరకొనినప్పుడు పేదవాఁ డొకతావున నవరత్నము లపరిమితముగ

నొండొండుమీటి కన్నడ నెద్దాననై నఁ దృష్టిపడ కెద్దియందోఁచక
 తుదకెవ్వియో కొన్నిమాత్రము తెచ్చుకొనినట్లు, మఱియ నాఁకిలి
 గొనువాఁ డొకదానికన్న నొకటి క్రొంజవులనొప్పి పలుతెఱంగుఁ
 దుఱంగలించు వంటకంబులు దొరకునెడ నెద్దియం గడుపునిండఁ దిన
 లేక వచ్చినట్లయ్యె. నాపని ఆయిరువుర కబ్బమలందలి పౌండర్యము
 కొనియాడ వేనోళ్ళుచాలవు. పున్నమచందురుం జూచినకొలందఁ దనివి
 తీఱని తీరున వారలం జదివినకొలందఁ సంతుష్టితీఱదు. మఱియ ౩ గోళ
 ములఁగాంచి యానందించి వానిం గూలంకవంబుగఁ దెలియఁజాలనట్లు
 వారి యూహ లత్యామోదకరములయ్యుఁ గొన్నిచోట్ల దురవగాహ
 ములు. సమద్రమవలె వారల కవితాశక్తి యపారము. దిగంతరేఖకరణ
 వారి యద్దేశము కొన్నితావుల సందీయందకుండును. వారి వాక్ష్ప
 మత్కృతి యనిర్దేశ్యము. సరియె. ఆ మహాకవిశ్వరులు లోకప్రసిద్ధులు.
 నే వేతేతెల్పనేల? నిజమగు కవులొకరికొక కీడుదీయకుండు. వారిలో
 నొండొరులఁ బోల్చి వీలుకా దెవనిమట్టుకు వాఁడే ఘనుఁడ.

కవిత్వము - అనువాదము :

రసము చెడనీక యమకపుష్టిగఁ జెప్పట, సందర్భశుద్ధిగల పద
 ప్రయోగము, స్వతంత్రముగఁ గథనుగల్పించి యపూర్వమగు నూహ
 లందెల్పుట, యతుకుంచక పద్యములల్లుట, పండితసామరరంజకముగ
 మృదు మధురోచిత శబ్దంబులం బొందుపర్చుటయుం గవిత్వమున
 ముఖ్యాంశములు. సర్వసాధారణానుభవము స్వఛోచితంబుగఁ దెల్పి
 జనుల హృదయంబులకెల్ల రసముప్పతిలంజేసి నీతినుద్బోధించుటయో
 కవితకుఁ దగు ప్రయోజనము. మఱియ నొకభాష యింకొక భాషకు
 సరిగా మాటదు. చాలమట్టాహఁ దెల్పునట్లు మాత్రమే మార్గ
 వచ్చుఁగాని యథాస్థితిగ భాషాంతరీకరణ మసాధ్యము. పుట్టుభాష
 తల్లి పాలవంటిది. పెట్టుభాష యెంతచదివి యంటించుకొన్ననుఁ బోత
 పాలవలె సంతగా నొడలుపట్టదు. లాఁతిభాషపొంకము కూలంకవ

ముగఁ దెలియఁబడదు. మఱియు నొక మాతృభాష యొకజన్మదేశ మొకజాతి యొకవయసొక స్థితి కలవార లన్యోన్యము సహజముగాఁ దెలిసికొందురు. “ఒకకొంత యొదిగిన సికమీఁద ముడివుప్పుటెత్తులు దొరయు తాయతులుజుట్టి” యను నీసపద్యపాదమందలి యభిప్రాయము వచ్చునట్టికొక నీసపద్యపాదము చెప్పట గాని లేక ఛందస్సు మార్చి చెప్పుటగాని లేక పర్యాయపదంబుల న్వానికర్థము చెప్పటగాని యంతగా రసము పుట్టింపనేరనవుడు భాషాంతరీకరణమునఁ దదనఁ మెట్లుత్పాదిల్లును? మేనమామ పోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీ కరణమున నూహఁదెల్పఁ బీకులాడవచ్చును. విధి పేరితుఁడనై షేక్స్పియర్థాళిదాసుల కవిత్వమందు నాయెన్ని నకొన్ని సాగసులు సాహ సంబునఁ దెలుఁగునందెలిపినాఁడ, నీ యాంధ్రంబున నొకవేళ నంతగా రుచిపొడమనిచో నాంధ్రీకరణమున నాశ క్తిలేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొంత యేమాత్రము న్నాదని నేఁదెల్పనవసరములేదు. షేక్స్పియర్థాళి దాసుల తారతమ్యము కొంతవఱ కీపుస్తకంబున నాంధ్రులకుఁ దెలియఁ గలదని నానమ్మకము. మొగి, యోగి మొదలగుపదంబులు వ్యర్థముగా నదుకవలయుఁగాన యతిప్రాసవర్జ్యంబుగాఁ బద్యములల్లిన బాగుగ కుండుననియు, సర్వజనసాధారణముగాఁ దెలియఁగాన గ్రామ్యమే కావ్యంబులఁ జెప్పట యచితమనియు, గణయతిప్రాసముల న్వాన్తరణమున్నాని వచనకావ్యములు మాత్రమే చెప్పిన మఱింత సులభబోధ కము లగుననియు కొందఱు నననాగరకులవలెఁ బల్కుచుఁ గొంత వింతమార్పునకు గారణమగుచున్నారు. సంస్కృతమునఁ తు, హి, వై, చాదులుందెనుఁగున నొగి మొగ్యాదులుం బాదపూరణ మాత్రఫల కములయ్యఁ జీట్లపేకలలోని జోకరుబొమ్మవలె నభీష్టార్థ సిద్ధిదాయకము లయి పద్యమును మేకుబిగింపువలె దృఢపర్చును. గ్రామ్యమమితముగాఁ బలుదేశంబులం బెక్కు తెఱంగులుగ నేఁచఁబట్టి భేదముగనుండుఁగావున సర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు. సుశబ్దపయోగము పుణ్య

జనకమని ప్రయోగార్థబంబులు పరిమితములుగా గ్రంథమునకు
నియమింపబడియె. గణయతిప్రాసములు సుపమాద్యలంకారములుం
జమత్ప్రతిబంబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగానేర్పర్చబడియె.
ప్రాసమో విశ్రమవర్ణనియమమో లేని తెలుఁగుసామెతయే
కానరాదు. కావునఁ దెలుఁగుభాషకు మార్దవమువలె తెలుఁగుపద్య
ములకు యతిప్రాసములు వర్ణధర్మములు, వావివరుసలతీరున నలం
భ్యములుగాఁ గన్పట్టెడు. కార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టు
పాటు లవసరము లేదన్నచో జాతినీతులు, వావినరుసలు, తలమొలల
కుడుపులు, భక్త్యాభక్త్యవివేకము, పిన్న పెద్ద తారతమ్యము, పాపభీతి,
యాస్తిక్యము మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా? మన యాహల
కందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారార్థ మన్నికట్టుపాట్లయందుఁ
బూర్వులచే నుద్దేశింపబడియెను. బాల్యమున నవస వార్ధక దశలందు
నరుఁ డవస్థా భేదమున నెల్లగతుల మారుచుండియుఁ దా మాఱిన
ట్లాచారములు న్భావలు కాలానుసారముగాఁ బ్రవాహితమున నీతి
మాటుచుండియు మాటుకుంట చిత్రము. భారతిమునాటి తెలుంగిట్టుట
గ్రంథములందు మాటుచుండినను మాట కా కట్టుపాట్లనే యను రించి
యుండలేదా? నవనాగరకు లన్నిటనేయఁదలంచు మూర్ఖులెల్లఁ
గావ్యదోషరూపముగా మఱియు గ్రామ్య భాషాకారిముగా నిది
వఱకున్నవే. వారి మూర్ఖుకోర్కె వ్యర్థము. గానమునకు శ్రుతిలయ
లక్కరలేదనియు, భాషకు న్యాయరణమెందుకనియు, బద్ధమున గణ
యతిప్రాసనియము మవసరము లేదనియు బాడికాని లేక కావ్యముల
రచించికాని సార్వతాకికులు కానేరక గాన కవితలన్నిచ్చి తెలివీతెలి
యని యభిప్రాయములిచ్చు సంగీతకుతారములుం గవితాభాతలుం
గ్రహచారంబున రాజభాషాపండితు లనిపించుకొని యన్నతపదవు లం
దినమాత్రం దమకన్నియం దెలియ నని దురభిమానంబునం బండితమ్మ
న్యలై విపరీత బుద్ధి న్నవనాగరకాగ్రగణ్యులుగాఁ బ్రభుసన్మానము
వడయఁగోరి గాన కవితా విద్యలకు స్పదాచారములకు నేరువీతు

లగుచున్నారు. జాతిసాంకర్యము, నా స్థిత, గ్రామ్యభాష మొదలగు పెడత్రోవలు స్వభావసిద్ధముగా లోకములోనే యున్నవి; యొకడు క్రొత్తగా నేర్పర్చనక్కఱలేదు.

ప్రాకృత్తమకావ్యమర్యాదలు :

సంస్కృతమునఁగల కావ్యనిబంధనము లాంగ్లేయభాష కంతగాఁ గానరావు. నాయికానాయక లక్షణము భారతీయకృతులందువలెఁ బాశ్చాత్య కావ్యములఁ గాన్పించదు. చుటయు నశ్లీలాది కావ్యదోషంబులం దనకబ్బములం గణింపకుంట పేక్సియరుని దోషముకాదు. క్రొత్తగా నాగరకీతం బొందుచున్న యాంగ్లేయభాష కనాదినాగరకీతఁగల భారతీయవాగ్దారవ మంతగా లభించకుంట వింతకాదు. కావ్యంబునఁ బిఱుఁదనుటకుఁ బిఱ్ఱయని ప్రయోగింపఁ జెవి కేవలకాదా? స్వభావవర్ణన మనుచితముగాఁ చేయరాదు. ముంగురులు వాల్చూపులు ముత్తైపుంబల్వరున చిఱునగవు తఱుకుంజెక్కులు గల మోమున్నిండుచందురునితోఁ బొల్చి నర్జించునట్లు దిసిమొల నద్దాని విశేషంబులతో నర్జించుట సభ్యమగునా? మోముంగనబర్చినట్ల ధోభాగము నగపర్చునగునా? శృంగారమున - స్త్రీపురుషు లొండొరులం గ్రుచ్చి కొఁగిలిండుకొని దశేవిధచుంబనము లొనర్చుచు గుహ్యభాషితంబులనుచుఁ గావఁకేళిఁ గావించుట; హాస్యంబున - గోప్యవయవంబు లగపర్చుచు మోటమాటలు పల్కుట; రౌద్రంబున - నవయవంబులనఱుకుచుఁ బ్రేపులంబెఱుకుచు నతికఠోరముగ భాషించుట; బీభత్సంబున - నెత్తురునరడలు ప్రేపులప్రోపులు చొంగ మొదలగు ననహ్యములఁ గనబర్చుట; కరుణాయందుఁ - బలుపురుగలసి యొక్కపెట్టున గోలుమని యేడ్చుట, శ్మశానక్రియలు మొదలగు ఘోరములఁ జూపుట; భయానకంబున - మూత్రపురీషోత్సర్జనాభినయమును నాట్యరంగమునఁ బ్రదర్శనార్హ మెంతమాత్రముం గాదు. జగుప్సాభయ శోకములతో నభాసదుల కాధివ్యాధులు కలుగునట్లు నాటకములు

ముగింపరాదు. రూపకాభినయప్రయోజనము సభ్యుల కుల్లాసపర్చి
 నీతినేర్పుటగాని జుగుప్సాభయశోకములఁ గల్గఁజేసి కర్తవ్య మెఱిం
 గించుట కాదు. కుళ్ళుపుండునుండి కులకులరాలు పురుగులు వాంతులు
 విరేచనములు చేసికొనుచుఁ గడునీరసిలి చావసిద్ధముగనున్న మనుష్యుల
 నొకవైపు పొడిచి పీడితిను రాబందుముక్కుల న్నేలలాడు ప్రేవులు,
 పూర్ణగర్భవతులం బొడిచి చుట్టుబందువు లేడ్చుఁ గడువులోని శిశు
 వులం బైకిలాగి కాలఁదొక్కుచుఁ బగఁదీర్చుకొను చౌదాకారుల
 క్రూరచేష్టితములుం జూడవేడ్కఁబడు నాచూపులు సవరత్నస్థగిత
 సింహానమున సకలజనసమ్మతి సధిష్ఠించు చక్రవర్తులం బరస్పరవద
 నావలోకన కుతూహలంబుతో నానందంబు మూర్తిభవించునట్లు
 పెండ్లివీట నలంకరించిన సపవధూనరులం, దేవోపద్రకారులగు దుష్ట
 శత్రువుల నిర్జించి పాఱఁ దఱిమి సకలజనరక్షణదక్షులై జయభేరి
 మ్రోయ నిడనిలయంబుల కేతెంచు వీరమూర్ధన్యుల నాలోకింప నాశిం
 చునా? తనతల్లి పినతండ్రిన్మరగి తన తండ్రికి నివసమిడి చంపించిన
 కారణమునఁ దాఁ బినతండ్రింబొడిచి పగఁ దీర్చుకొని తన్నుంబొడుచు
 కొని చచ్చుట; ముదురువిటుకులాడిం బెండ్లాడి యాపె తనయెదుట
 విటకానితోఁ జేయు దుశ్చేష్టితంబు కనిపెట్టియు నొక మహారాజేమియు
 ననఁజాలక నోరూహిసికొని, తుదకాపె తనకొడుకులచే యవరాజుం
 బంపించి వానిభార్యం జెఱపెట్టించి యాపెకాల్సేతుల న్మఱియు
 నాల్కన్ ఖండింపించుట మొదలగు తనదుష్కృత్యముల బహిరంగ
 ముగా నొప్పుకొని పరునిచేఁ బొడవఁబడఁ జూచుట; తలిదండ్రులన్న
 దమ్ములు మొదలగు నన్ని హితబంధువుల న్రాజ్యాభిలాషచే నన్నియో
 కుట్రలంబన్ని బందెలిడి చంపుమం బసిబాలుర హతమొనర్చుచు
 ఛర్తలంబంపించి యాదీనవృద్ధవితంతులం బెండ్లాడి విడిచిపెట్టుచు
 ఘోరకృత్యము లాచరించుచుఁ దుద కొకదుష్టరాజు యుద్ధమునఁ
 గూలుట మొదలగు ననమంజన కథావిధానములు రంగస్థలమున సభిన
 యించుట కొంత నీతిబోధకమయ్యు సభాసదులకు హృదయక్షోభకరం

ఓని యెంచియే భరతమున్నితముఖ నాట్యవేదవిదులు శృంగారవీర
కన్యపథానములుగా నాటకము టుండవలయుననియు, సుఖపర్యవసాన
యుతములు కావలయుననియు శాసించిరి.

షేక్స్పియరు విశ్లేషణ

భారతీయాలంకారికు లేర్పర్చిన దోషములు పెక్కులున్నప్పటి
కిని షేక్స్పియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియమున్నేదు.
షేక్స్పియరునివంటి కవిశిఖామణి నభూతో నభవిష్యతి యనఁదగినది.
షేక్స్పియరుని కవిత్వముతో నన్యుని కవితంబోల్చుట సూర్యునితోఁ
గరదీపిక సరిచేయుటవంటి దను విచక్షణుల ననడ్డనేయరాదు. తన
కావ్యదర్పణంబున జగమునెల్లఁ జూపిన మహానుభావుఁడు భారతీయు
లలో వ్యాసుఁడు, నాంధ్రేయులలో షేక్స్పియరుని నాయభిప్రాయము.
భారతము చదివినప్పుడు, షేక్స్పియరుని కృతులన్నియుం బరికించినపు
డును నామనసునకు లోకమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను.

కావ్యంబులయెడ నెవరి కట్టుబాట్లు వారివి. ప్రాచీన కావ్య
బద్ధతి పాశ్చాత్యులకు లేకుండుట యొక కొఱంత యనరాదు. కవితా
ప్రతిభం బరికించుట ముఖ్యముగాని వారి నియమములు వీరికి లేవని
యేవగింపరాదు. సహాయసంపదతోఁ గార్యము నెరవేర్చినవానికన్న
సహాయఁడై నెగ్గినవాఁడు స్తవనీయఁడుకదా! శాస్త్రము చదివి
నుశిక్షితుఁడై సాగసుగ నిల్లుకట్టిన మానుషశిల్పి చాతుర్యముకన్న
సహజపాండిత్యంబున రమ్యముగఁ దనగూడల్లుకొనిన బంగరుపిచ్చుక
నేర్పు శ్లాఘ్యము. నకల భాషాదనని యగు దేవభాషలోఁ గావ్యముఁ
జెప్పి లోకుల మెప్పించినవానికన్న దేశభాషలోఁ గబ్బ మొనర్చిజగము
ప్సంతోషపెట్టువాఁడు వేయిరెట్లెక్కు డనఁదగు.

భారతమ్యము :

కాలిదాసకృతు లాంధ్రేయభాషకును, షేక్స్పియరుని కావ్యం
బులు గీర్వాణభాషకును మార్చినయెడ నా యిరువుర భారతమ్యము

స్పష్టపడు ననియెంచి నాకుదోచిన కాళిదాసుని మూఁడుపద్యము
లాంగ్లేయభాషకును, పేక్స్పియరుని మూఁడుపద్యములు సంస్కృ
తమునకు న్మార్చినాడను :-

పేక్స్పియరు సొగసులు

[గీర్వాణాంధ్రములలో అనువాదము]

మూలము :

To guild refined. gold, to paint the lily
To throw a perfume on the violet
To smooth the ice, or add another hue
unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish
Is wasteful and ridiculous excess :

౧ శ్లో॥ శా॥ స్వల్పే హేమవిలేపనం ననుభవేత్ కర్తౌత్సలే రంజనం
కౌంకిణి హేమపేయప్రసవే సుగంధకలనం హైమోపలే స్నేహనమ్
దేవేన్ద్రస్య శరాసనే నముదితే వర్ణాంతరప్రభావణం
ఏవ నార్క-రుచిప్రదీపన మతివర్థ ప్రహసాస్పదమ్.

౨ ద్వి॥ బంగడపూత మేఘంగారమునకు,
జెంగలువకు రంగు-నేత. నెత్తావి
సురవున్న కెరవుతె-చ్చుట, మంచుగడ్డ
మఱి నుస్సు నేయుట, -మరియొక రంగు
నగవైరి వింట నొ - నర్చుట, పట్ట
పగలు వెలింగెడు భాసుని కాంతి
హెచ్చింపఁ జేవ తి-నె తిపట్టుటయ్య
నచ్చువు నగుఁబాటు-నధికము వృథయు.

B. He was a man, take him for all in all
I shall not look upon his like again.

(Hamlet-Act I. Sc ii)

౧ శ్లో॥ సోఽభూత్సుమా స్సర్వధైవ
సంపూర్ణ సుగుణాకరః
నాహం కదాపి వీక్షిష్యే
తస్య ప్రపతినిధిం పునః

౨ ద్వి॥ పురుషుఁ డాతందు సం-పూర్ణ గుణుండు
సరయఁ బోవ నికఁ నే-నతనికి సాటి.

C. O, she doth teach the torches to burn bright!
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rich jewel in an Ethiop's ear
Beauty too rich for use, for earth too dear!
So, shows a snowy dove trooping with crow
As yonder lady O'ur her fellows shows.

(Romeo Juliet - Act I-Sc 2)

౧.శ్లో॥ అత్యంతం ప్రద్యులితు మబలా శిఖ తేఽహో ప్రదీపాన్
రాతౌ కాశ్చీశవణ విచలదత్న భూషేవ భాతి
సౌందర్యంచానుభవితు మత్రిశేష్ ముర్వ్యా అమూల్యం
వాయసౌఘే చరతి వరటావ త్సఖమండలే సా.

౨.గీ॥ చిలుకలకొలికి దివిటీల - వెలుగనేర్పుఁ
గలిగి వ్రజంబు పగిదిఁ జీ-కఁటిని మెఱయు
పందమంద సత్యధికంబు-సవని కరుదు
కాకులం దంచ యది తోడి-గరితలండు.

D. The world is grown so bad
That wrens make prey where eagles dare not perch.

**Since every Jack became a gentleman
There is many a gentle person made a Jack**

అను.గీ. జగము చెడె, డేగ వాలెన నాహాసింప
కున్నచో జీనువ యెఱ తిన్నునండె నెల్ల
నీచుడున్ ఘనుఁ డౌటచే నెరపబడిరి
తక్కువారుగఁ బల్వురు తేగు మనుసులు.

... ..

కాళిదాసుని సౌగంధులు

[అంధ్రాంగమలలో అనువాదము]

A. మూలశ్లోకః॥

తస్యి శ్యామా శిఖరిదశనా పక్వబింబాధరోష్ఠీ
మధ్యేక్షామా చకితహరిణీ ప్రేక్షణా విన్ననాభిః
శ్రోత్రేభారా వలః గమనా స్తోమస్రవా స్తవాభ్యాం
యాత్రాస్తాస్తే యవతివిషయే శృష్టిరాద్యేవ ధాతుః.

[మేఘ సందేశమ్ - ఉ. భా. 21]

౧.సీ॥ పల్పని మైదీగఁ బరగెడు నెలనాగ,
నడుజన్మసంహస న్దనరుచామ.
సూదిపల్పాలున నాంపగు ముద్దయ,
నిండా రెం బుడిస కొండపండు
నగెడు నా తెఱఁ నల ననఁబొడి, నన్నని
కొనకుల్కెడు మచ్చెకంటి, బెదురు
లేడి చూపుల వచ్చెలాడి, లోతైన పా
క్కిలి గల్గ చిలుకలకొలికి, పిలుదు

బధువుమై నడివ్వు మెల్లన, నంగు నుంఠ
చమ్మఁగవ ప్రేగుతోడ నే యన్న మిన్న

యలరుచుండెడుఁ జెలువల నలుపఁ దలఁచి
నలువ యొనరించు తొలిమిచ్చు నాఁగ నచట

౨. She who is there, a lovely and delicate woman of middle - age, sharp toothed, scarlet lipped, tender waisted, goggle-eyed, deep navelled, slow footed on account of heavy loins, slightly bent down by breasts, is like the first female creation of the Creator.

B. శ్లో॥ ఆకారసదృశప్రస్థః, ప్రస్థయా । సదృశాగమః
ఆగమై స్సదృశారంభ ఆరంభసదృశోదయః ॥

[రఘువంశము - I - 15]

౧.గీ॥ సాగసునకుఁ దగినట్టి తెల్విఁ గలవాఁడు
తెలివికిం దగు చదువుల వెలుయువాఁడు
చదువులకుఁ దగిన పనిని నల్పువాఁడు
పనికిఁ దగినట్టి పెంపునఁ దనరువాఁడు.

౩. He is as intelligent as beautiful, as learned as intelligent, as engaged as learned, as famous as engaged.

C. శ్లో॥ ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాదనవిశేషః ప్రసాదనవిశేషః
ఉపమానస్యాసి నభే ప్రత్యుపమానం వపుస్తస్యా

[విక్రమార్కశీయము : II - 3]

౧.కం॥ తొడవులకుఁ దొడవు, వేసం
బుల చందంబునకు వేసముల చందం బో
చెలికాఁడ! దానియందం,
బలరాఁడు దూపు పొల్కి మూఁగ బోలికకున్

౪. Ornament of ornaments, decoration of decorations, simile to simile, friend! her beauty is

షేక్స్పియరుడు సహజపండితుడు. స్వతంత్రకల్పనాచతురుడు. పరుల కట్టుపాట్లకు లొంగక యభేచ్ఛగాఁ గావ్యంబులొసర్చెను. మఱి యుం బెక్కుశబ్దంబులకు విజేచ్ఛానుసారార్థంబుల వినియోగించెను. కాళిదాసుడు ప్రాచీననిబంధనములకు లోబడి కృతులొసర్చె. అందు వాకు లభించిన కావ్యంబులు: 1. రఘువంశము 2. కుమారసంభవము 3. మేఘసందేశము 4. ఋతుసంహారము 5. శృంగారతిలకము 6. పుష్పభాణవిలాసము 7. సలోదయము 8. రాక్షసకావ్యము. నాటకములు: 1. విక్రమోర్వశీయము 2. శాకుంతలము 3. మాలవికాగ్నిమిత్రము 4. ప్రహసనము. షేక్స్పియరుని 37 నాటకంబులలోఁ గొన్ని * యతనిని కావ్యకౌనెడనుఁగాని నిశ్శయము చెప్పరాదు. వివిధవేషంబుల నొక్కఁడే నొక్కఁడే వివిధావస్థలం దోచునటు లొకని సరస్వతి పెక్కుతేటంగులు గావించుటకూడ నై. భమభవచ్ఛున. రఘువంశమున వావనానందములు, కుమారసంభవములోని పదవస్థ మొదలు కడనుస్థలును, మాలవికాగ్నిమిత్రము, సలోదయము, ఋతుసంహారము, శృంగారతిలకము, పుష్పభాణవిలాసము, రాక్షసకావ్యము, ప్రహసనము కాళికాని కృతులగునా యేమో దేవునకెఱుక. కథనముగ్గాఁ జెప్పలేడన — సలోదయ రాక్షసకావ్యములు, స్వభావోక్తి మాలదన — ఋతుసంహార మాలవికాగ్ని మిత్ర శృంగారతిలక పుష్పభాణవిలాసములు, మోటహాస్యము కనిపడదన ప్రహసనంబు నెడనుచేతి వ్రాతనలె రఘువంశకుమారసంభవావనానందములు ననచించేనేమో! కాళిదాసుడు షేక్స్పియరునివలె స్వతంత్రుఁడుకాఁ డతని కవిత్వ మువాల్మీకివ్యాసకవిత్వముల ననుసరించినది.

*Comedy of Errors, Macbeth, Love's Labour Lest, Merry wives of windsor, Midsummer Night's Dream, Much Ado About Nothing, Othello, Taming of the Shrew, Titus and Andronicus, Troilus and Cressida, Winter's Tale.

భారతీయ గ్రంథములలోని మూహాలన్నియుఁ గలిపినచో షేక్స్పియరుని మూహాలగు నేమో! ఎన్ని మహానదులు కలసిపాటినను సముద్రమున కొకమూలకు వచ్చునా? సూర్యవంశపాలనపద్ధతి సూర్యకాంతి, గీర్వాణభాషా గౌరవము, భరతవర్షాచారసౌకర్యము, షేక్స్పియరుని కవితాప్రతిభయు నిరూపమానములు. పూర్వులలో వాల్మీకి వ్యాసులు, నవీనులలో జయదేవమాఘభవభూత్యాదులుం గాళిదాసునకు సమానులో లేకధికులోగాని లోకమునందలి కవులలో షేక్స్పియరునకు సమానుఁడుగాని యధికుఁడుగాని తేడనవచ్చును. నామట్టుకునాకుఁ గాళిదాసుం జదువునపుడు షేక్స్పియరు - నగరున నున్నపుడు పట్టణమువలె స్ఫురించెను. షేక్స్పియరుని జదువునపుడు కాళిదాసుఁడ మహారణ్యమునప్పరికిలిండునెడ నుద్వాననసమువలెఁ జోచెను.

అనువాద భాష :

మఱియు నీ గ్రంథమున నాయు పయోగించిన భాషయుం బద్య లక్షణముం మూర్ధ్వకవిమతానుసారము. కాళిదాసునంద్రులె నుచ్చితైహిఁగనఁ దెల్పినాఁడ. గీర్వాణభాషా తెలుఁగునకు మార్పునపుడు “గమికశ్శ్మితై కనీవ్యమేడై” యని యాంధ్రీకరించిన లాభమేమి? అంగ్లేయభాష నాంధ్రమొనర్చునెడ నాంగ్లేయభాషా పదము నాడుటెట్లు తగదో దేవభాషం దెలిగించునపుడు తత్సమ మట్లుపయోగింపరాదు. మిశ్రకావ్యములం గూడఁ గొండొక యర్థముం దెలుప నచ్చితెలుఁగునకు శక్తిచాలనప్పుడు మాత్రమే వాడుకలోనున్న తత్సమ ముపయోగింపవచ్చును.

“వడి గోరు వెచ్చ గుట్టలఁ గ్రమ్ముకొఁగిలి,

గట్టిగ మొనఁంటుబట్ట మోని” — అని చెప్పక

“నహాసా నభంపచ త్తనవత్త పరిరంభ,

మామూల పరివీడితాభరోష్ఠ” మని

సింగారమునకుఁ దగని కఠిన సంస్కృత స్త్రీరసమానములఁ దెలుఁగు పదైము ల్పడముట్టింపరాదు. ఇపు డటసున్నగు పల్కుబడిలేదు. తెనుఁగున నటసున్నలు స్మకట రేఫములుగలపదములఁ దెలిసికొనుట దుస్సాధము. కాని కొన్నికొన్ని ప్రయోజనమాలంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ నీగ్రంథమున నటసున్నలునీ, శకటరేఫములు, సంత్వచజలకుఁ బీఠిక మొదటి పదిపుటలయందున్నట్లు గుర్తులు దెలుపబడియెను. మిగిలిన బుద్ధిమంతుఁడు నోటిపిరడచీసి చెట్టిలోని చేపలు చెట్లెక్కి పోయెనన్నట్టిప్పుడొక పండితస్మృత్తుఁడు కొండకుఁగొల్డ - మొందు కెన్నుకు - నంపుట కమ్ముట - మించికిముళ్లు - ముంక కిక్కుయసియుం దెలుఁగువ్రాతల దంపుచున్నాఁ డాహా హేమా సిదపకాలము! తెనుఁగున లేని జిశలు తద్దినను. కొంచెట్లు తెగిలించుకొని గోరంజీలునది గొడ్డటంజీల్పునట్లు మెలభమ నా మున్నతో వ్రాయఁగలిగిన దానికి జిశ మే నో నేలం బోధించు వృథాప్రయాసమునకు లేకులకు గావంపఁ దగదు.

యాపక నిరాసము :

షేక్స్పియర్కాళిదాసులలోని సాగసులు శృంగారాది నవరసంబులు నీగ్రంథమునఁ బోల్పబడియె. కావ్యంబులం గీతగోవిందము వంటి గీతప్రబంధమాత్తమము. మాధుమవంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్యమము. శాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్రమాపక మధ్యమము. మొదటిది సంగీతసాహిత్యవిద్యావేత్త కానందదాయకము. రెండవది కేవల భాషాపండితైకవేద్యము. మూడవది పండితపామరోభయ నేత్రశోతమాత్రరంజకము. మొదటిదాని ప్రచించుటకు వాగ్గేయ కారుడే తగును. రెండవదానికిఁ కేవల భాషాపండితుఁడు చాలును. మూడవది పలువుర వాలకములతోఁ గాని యక్కటకురాదు. నాటకాంతం కవిత్వ మనుదానికి నాటక రచనమే యుత్తమకవిత్వమని యభిప్రాయమా లేక కవిః కావ్యరచనా శక్తితగ్గినపుడు నాటకరచన

మొనర్చుననియా ? నాటకవిరచనములు చెట్టుచచ్చెడుకాలమునకుఁ
గుక్క-మూఁతిపించె లనఁదగునేమో ! ప్రసూతా న్తము యో వనమనఁ
వయసు చెడుటకుగుర్తు కాన్పుకాదా ? సహజముగు చంద్రబింబము
జూచి యానందించక చిత్రపటమున నద్దాని ప్రతిజూచి యలరు వెఱ్ఱి
వలెఁ గొమ్మనుపేక్షించి కొయ్యబొమ్మ న్వలచు వెంగలిమాడ్కి,
మఱియుఁ బ్రత్యక్షమగు పాలు మాని మనసులోఁ బాల్పాపు
నెడఁగుతెన్నునఁ, దాఁ బరికించు యథార్థవస్తువుల వాస్తవంబునఁ
కానందింపక వాలకంబుల కుల్లాసపడువాఁ డెంతవెఱ్ఱివాఁడో ! ఇప్పటి
లోకులసంగతి తెలిసికొనుటకు మోచేతికంకణమున కద్దమట్లు నాట
కము చూడనక్కఱలేదు. పూర్వలస్థితి తెలిసికొనుటకు నాటకముల
కన్నఁ గవికృతేతర గద్యపద్యకావ్యములే లెస్స. ఒకరివేష మొక
రూచినచో నపహాసాస్పదమగుఁగాని స్యాభాషికుఁగ నుండునా ?
కావున నాటక ప్రయోగమునఁ బ్రయోజనములేదు. పూర్ణ గర్భ
వతియై తనమాటమఱచి తన్నునిరసించు భర్తయెదుట శకుంతల పడిన
పాల్లొక పదాతేండ్ల కుఱ్ఱవాఁ డాపెవేషము పూని తెలుపదొరకొన్న
టయు నందుకు దనులలరుటయు వెఱ్ఱికురిరినది కోఁకలి తేరా తలఁ
జుటకొనియెద నన్నట్లుండదా ? అట్టి వాలకంబులవలన వెఱ్ఱులకుఁ
దప్ప జూనులకు హృదయంబుల రసముప్పతిలునా ? తనతల్లి న్మరిగి తన
తండ్రికి వినమిడి చంపించిన తనపినతండ్రి యెదుటనన్నప్పు హేమెట్
యొక్క ముఖివై ఖరి యెట్లుండనో మన యూహకే యందనప్పు వేష
ముచేఁ దెలుపఁబడుటెట్లు ? కథాసందర్భము తెలుపుటయందు నాట
కము ప్రావిడప్రాణాయామమువంటిది. ఒకవత్సరము క్రిందటఁ దాఁ
గలసిన త్రిలోకై కసుందరి యగు శకుంతల న్మఱచి యాపె యెన్ని
గుర్తులు చెప్పినను నమ్మక సభాసలి నాపెందూలనాడి పొమ్మనిన
దువ్వొంతుఁడాపె యేగిన వెంటనే యాపెకు దానొసంగిన యంగ
ముకజాలరియెద్ద దొరికినంతమాత్రముచే నాపెం దాఁగుడినట్లు
బ్బఁజుకొని దెచ్చి కొనుటయు మఱియెదేండ్ల కాపె కొడుకుంజూచి తన

కొడుకని విశ్వసించి విరహ వ్రతధారిణియగు నాపె న్నకుంతలగాఁబోల్చి
కలిసి యున్నట్లు పురాణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోని యసంభవములఁ
గూర్చిన యది యొకనాటకమట! నాటకాంతం కవిత్వమంట! ఏమీ
చోద్యమేమీ నాటకంపుఁ బిచ్చి! వాల్మీకవ్యాసాదికవుల కీనాటకవిరచ
నోన్నాద మేల పుట్టలేదో! కవిసార్వభౌములగు భారవిమాఘలు,
సన్నయభట్లు, తిక్కన, పోతన, పెద్దనాదులు, స్పెన్నరు, మిట్టన్ ప్రము
ఖులు నాటకవిరచన మసంభావ్యమని జుల్కనిపనియనియు మానివేసి
యుందురు.

హేమెట్ - కాకుంతలము :

గద్యముకన్నఁ బద్యము రచించుట కష్టము. పద్యముకన్న
పాటయొనర్చుట కష్టము. నాటకవిరచన మధమ మైననేమి, యత్తమ
మైననేమి? కాని లోపాలోపములతోఁ బనియేమి? కడచినదానికి వగ
పేల? లోకైక కవులు నాఁ బరఁగిన షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కృతు
లలో విచారించినచో షేక్స్పియరుని హేమెట్టును, గాళిదాసుని శాకుం
తలమును నిరుపమాన ప్రఖ్యాతిం గాంచినందున వానిఁగూర్చి కొంత
చర్చింపవలసియున్నది. హేమెట్టు - “దెన్నార్కు దేశమంతటిలోను
వానివంటి దుర్మార్గుఁడు లేడు. హోరేఘో! యీసంగతి చెప్ప
టకు సమాధినుండి యా ప్రభువు దయ్యమే లేచిరా నక్కర లేదు”
అని యనుటఁబట్టి యదివఱకే రాజు బలాత్కారముగా నతని తమ్ము
నిచేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంట స్పష్టము. మఱియు
హేమెట్టు కావలసి నెఱ్ఱివానివలెఁ గన్నబుడనని తనచెలికాండ్రతోఁ
తెప్పియున్నాడు. తన తండ్రితో నోఫీలా తన నడుము హేమెట్టు
పట్టుకొని యెంతయో ప్రేమఁ జూపించి యెట్టకేలకుఁ దనయందలి
మోహము విదల్చుకొన్నట్లు కాన్పించెనని చెప్పటవలన హేమెట్టు
నకుఁ దనతల్లియుఁ బినతండ్రియు నొనర్చిన జార్జన్యముంబట్టి సంసార
భోగములందు గాఢవిరక్తి కలిగి, ఉత్తముఁడగు తనతండ్రిం జంపి

తనతల్లిం బెండ్లాడి రాజ్య మాక్రమించుకొన్న తనపినతండ్రిం బొలయించి పగదీర్చుకొనుటయే తన బ్రతుకునకు స్వార్థకమని నిశ్చయించి వెట్టినానివలె నటించుచు నదును వేచుకొని యండెను. హేమెట్టు దల్లికి మఱియూపె క్రొత్తపెన్నిటికిని హేమెట్టు వెట్టి వేవంబునకుఁ దమ దుర్నయమే కారణమని నిశ్చయముగాఁ దెలియను. హేమెట్టుతెన్ను టైమనువలె మానుషసంఘముపై ననన్యూపడెను. లోకము నుద్ధరింపఁ గోరిన బుద్ధుఁడు భార్యను, రాజ్యభోగముం దృణప్రాయముగఁ బరిత్యజించినట్లు హేమెట్టు తాఁబట్టువలచిన యోఫీలాను, మఱియుఁ దనజీవితేచ్ఛం గూడఁ బాపాత్ముఁడగు తన పినతండ్రి జంపి తనతండ్రి ఋణముతీర్చుట కెంచి విడనాడెను. హేమెట్టు ధర్మాత్ముఁడు, మఱియు విచక్షుణుఁడు. హేమెట్టుయొక్క పినతండ్రి ప్రతిక్షణము తన తప్పునకై పశ్చాత్తాప మందుచుండియైన స్వభావముగ దుష్టృతులచే నాత్మరక్షణకై హేమెట్టుం బొలియింప నిశ్చయించెను. సుగుణ సౌందర్య బలములం బరిపూర్ణుఁడగు తనతండ్రి ని్విడిచి దుర్గుణభూయిష్ఠుఁడును గురూపియు నగు తన పినతండ్రిం దనతల్లి మరిగి తనతండ్రిం జంపుట హేమెట్టునకు బ్రతుకునందు రోతఁ బుట్టించెను. తనతల్లితోఁ బోలినస్సనకుఁ గూడఁ గూడని సంబంధముంట శంకించియే కాఁబోలు హేమెట్టు తన తల్లి గదిచెంత నర్ధరాత్రమున నొంటిగ డాగిన పోలినస్స నెఱుంగ నట్లు పొడిచి చంపెను. హేమెట్టు లోకులందఱిచే మిక్కిలి ప్రేమింపఁ బడఁగాన నతనికి బాహుటముగా హానిచేయుట కతని పినతండ్రి వెఱచెను. పశ్చాత్తాపదశయందు దైవప్రార్థనము చేయుచున్న పరమ దుర్మార్గుఁడు చంపఁబడి నద్దతినొందుట కిష్టపడకుండుటచే ధర్మజ్ఞుఁడైన హేమెట్టు దైవమునకు మ్రొక్కుచున్న పినతండ్రి రాత్రి యొంటిగఁ దనకు దొరికినప్పటికిఁ జంపకుండెను. మఱియు నోఫీలా తావలచి వలపించుకొనిన హేమెట్టుం బొలియించుటకై యాతని పిన తండ్రి యింగ్లాండునకుఁ బంపుట విని నిరాశచెంది పిచ్చైతిపోయె.

అట్టివెట్టికి గారణ మాపెతండ్రి యాకస్మికముగా హేమెట్టుచే
జంపబడుటయని హేమెట్టు పినతండ్రి భ్రమపడెను. బుద్ధుడు పట్ట
ణవువీధి న్వచ్చెడి మనుజుశవముం జూచినపుడు తనసారథిం బ్రశ్నించి
నట్లు హేమెట్టు సమాధిచెంగట హారేష్యును బ్రశ్నించి ఈలస్థిర
మానుషజీవితముపై మిక్కిలి రోతపడెను. మఱియు దుష్టశిక్ష
గొవించి లోకమున సదుపకారమునేయుటయే జన్మమునకు సార్థకత
యని యోధీలాకు వలపుజాబు వ్రాసిన తరువాత యాధిగఁ దెలిసెను.
హేమెట్టు తల్లి కన్న మఱియు దుష్టవాణముకన్నను దుష్టశిక్షజేసి
పితౄణముం దీర్చుకొనుటయే ముఖ్యమని యెంచెను. వెట్టెత్తినట్లు తన
యుద్దేశము నెఱవేర్చుటకు నటంపకున్నయెడ హేమెట్టు ధీరోదాత్తుఁ
డనవచ్చును. హేమెట్టుతల్లికి హేమెట్టునకు వెట్టెత్తినట్లు గండియ
మున్నదేమోకాని హేమెట్టు పినతండ్రికి మాత్ర మట్టినమ్మకము
లేదు. హేమెట్టు తన్నుం జంపి పగఁదీర్చుకొనుటకై వేసిన వేసగునియే
యాధిగ విశ్వసించెను. పై సంగతులనల్ల హేమెట్టు ప్రత్యక్షముగాఁ
దనలేర్పడిం దనపినతండ్రి చంపుట చూడలేదు. లోకులు గుసగుస
లాడుకొని యుండవచ్చు. ఆ కారణముంబట్టియు దనయిర్వరు
నవయస్కులు తనయసుమానము స్వల్పపర్చగాఁ దీవ్రసంకల్పవశ
మునఁ దనకుఁ దోఁతెంచిన తనతండ్రి కయ్యము తనపినతండ్రి
దార్జన్యముం దెలిపినట్లు భ్రమపడుటచేతను మఱియు దనతల్లి దన
తండ్రి గతించిన రెండునెలలలో దనపినతండ్రి పెండ్లాడిన కారణ
ముంబట్టియు దనతండ్రిచావు దృష్టాంతముగాఁ దెల్పు నొకనాటకము
నడపటకు వినఁజాలక లేచిపోయిన తనపినతండ్రి నైఖరిం బోల్పియు
హేమెట్టు పినతండ్రిం దునుమాడి పితౄణముం దీర్చి లోకులకు దన
ధర్మాచరణము దెలియఁబర్చ నిశ్చయించెను. హేమెట్టించుమిం
చిరునదియైదేండ్లు నయస్సుకలిగి యుండవచ్చును. హాణమతముంబట్టి
తనతల్లి తనపినతండ్రి స్మార్తనుమాడు లోకదోషము కాదు. తనతల్లి

గాని మఱియటువంటి సన్నిహిత బాంధవ్యముకల పెద్దలెవరైనఁగాని తనపినతండ్రి తనతండ్రిం జంపి రాజ్య మాక్రమించుకొన్నట్లు తనతోఁ జెప్పియుండలేదు. ఇంతియెకాక తనపినతండ్రి తనతల్లిం బరిణయమైన వెంటనే రాజ్యమునకు నాపిమ్మట రాజువీవని యెంతయో ప్రేమతో బహిరంగముగా రాజసభలో నిష్కవటముగ వక్కాణించెను. గాఁబట్టి హేమేట్లు లేనిపోని యనుమానముపడి పెద్దల నరయక పడుచుతనపు టవివేకముతోఁ దీవ్రోన్మాదమెత్తినట్లు నటించుచుఁ దావలచి వలపించుకొన్న కన్నీయ నాపెతండ్రి న్మఱియుఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి మొదలగు నాత్మబంధువుల బొలియించి కోరి తనమిత్తికిఁ దాహేతువయ్యె. అట్లు తన ప్రియురాలికి, తల్లికి, తన వంశమునకుఁ జెఱుపుచేసి తాఁజెడిన కుఱ్ఱుని దుస్సాహస మొకనాటక ముగాఁ బన్నుట లోకులకు సుసీతిబోధక మెంతమాత్రముం గాదు. మఱియు నేఁబదియేండ్లకు మించిన వయసుఁగల్గి తనయన్నకు ద్రోహముఁ గావించి వదినెంబెండ్లాడి రాజ్యమాక్రమించుకొన్న తన దౌర్జన్యముం బ్రతిక్షణముఁ జూపికిఁ దెచ్చుకొనుచుఁ బశ్చాత్తప్తుఁ డగుచు భగవంతునిఁ దననేరమునై చుమని ప్రార్థించుచుటచే హేమేట్లు పినతండ్రి హేమేట్లున కొఱీలానుబెండ్లిఁ గావించి వానికిం బట్టముం గట్టి తానొరసిలి యండక మీఁదుమిక్కిలి హేమేట్లుం బొలి యింపఁజూచుట ప్రాజ్ఞ స్వభావము కానేరదు. ఒకవేళ పూర్వ గాథ సనుసరించి చేసినచు పేక్కియరుని వంటి మహాకవి యింత యసందర్భముగా నొక పడుచువాని దుస్సాహసముచేఁ గుల నాశనమగునట్లు దుఃఖ పర్యవసాన నాటక మొనర్చుట సుసీతిబోధనఫలకమగు కావ్యమునకే తలవంపుతెచ్చె. ఒక కోడెకాఁ దొక యెలభవ్వని న్వలచి యండియుం బిట్టకొంచెము కూతఘనమను నట్లు ముసీశ్వర్హార్షమగు జ్ఞానవై రాగ్యము లగపర్చుట మాత్నయావన స్వభావము కానేరదు. మనకార్యముల నెరవేర్చు దైవమొకటి కలదు. చాచివశమున సర్వము జరుగు చున్నదని న్నేహితునకుఁజెప్పిన

హేమెట్టు తనతండ్రి మరణమునకు మాటియుఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి
 పెండ్లాడి తాజ్యమాక్రమించుకొనుట కా దైవమే కారణమని నమ్మి
 పగఁదీర్చుకొనుతలంపు మానవ్రనికి చిత్రము. నశల కార్యములకు
 దైవమే కర్తయను దృఢవిశ్వాసముం గలవాఁ డేపనికైన నంతగాఁ
 దీవప్రయత్న మొనరింపఁజాలఁడు. సుఖపర్యవసాన నాటకములలో
 సుఖమార్గములఁ బన్ని పాత్రమునకుఁ జిలునగు మోములబ్రతుకుఁ
 గల్పించునట్లు లేనిపోని యూహలతో దుఃఖావసాన నాటకముల భూమి
 కల కెట్టులో బీభత్సమరణములం గప్పావిప్ప నమర్థులమని తెచ్చిపెట్ట
 బుద్ధివై పకీత్య మేనునవచ్చును! కానిచో రంగస్థలమునకుఁ దొలుత
 నొకముదుసలివాని, వానికూతుతోఁగూడ బలియిచ్చి యాపిదవ
 నొకదువ్బమిధునము, స్మృతీయ రాచవీరుఁగు తోడు లేక పోవదను
 నట్లొక యవివేకప్రపంచము రాచకొరికు నింకొక వీరునితో జతపర్చి
 ఘోరముగఁ గూలించుట కూపజ నేత్రముల కానందమా? లేక
 లోకోపకార నీతిబోధకమా? కవిత్వాప్రతిభ కొనవన్నియయా? ఓకీ
 లాకు హేమెట్టుం జంపించుటకై వాని పినతండ్రి యాంగ్ల దేశమునకుఁ
 బంపివేసినట్లు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబర్చినచో నాపె యాత్మహత్యకుఁ
 దగినకారణము నాటకమున నగపడునదా! ఏలోపము లెట్లన్నను
 లోకములోఁ బ్రాజ్ఞులందఱున్ హేమెట్టు నాటకంబు లన్నిట నాత్మ
 మని తలంచినపుడు నేఁ గాదనఁ జెల్లునా? హేమెట్టువంటి పండితునకు
 దయ్యమగపడి యపన్యాస మిచ్చుటయు మాటియు నా మాటచొప్పున
 నతఁడు తనతోఁగూడఁ దనకులము సంతయుం బొలియించుకొనుట
 యిట్టి కథ పిల్ల కాయలకైన నసంభవముగాఁ దోచదా? కథకుఁ
 గాల్సేతులు లేవు. ఈలోకములో జరుగని యసందర్భము లెవ్వి,
 తక్కిన యంశముల జోలి నీకేల, కవితాచాతుర్య మెట్లన్నదని
 షేక్స్పియరుని కవితృప్రతిభకు మార్తాండ్రప్రభకునా లోపమెవఁ
 డెంచఁగలఁడు? షేక్స్పియరుని నాటకములు కావని శంకింపఁబడిన
 యవి తప్పఁ దక్కిన యరువదియైదింటిలో నీతిబోధకము 'కొరియొలా

నన్ను", మఱి "యే తెన్నుటెమను జీవన" మనుటకు సందియములేదు. "నీ యిష్టానుసారము" (As you Like It) జగమున నాటకరాజ మన వచ్చును. లోకులకు నుత్తములవల్ల న్మఱియు నీచులనుండియు నొక్క తీరుగనే నీతిని బోధింపవచ్చుఁగాని యుత్తముల సత్త్వవర్తనముల నీతిగఱపుట పండితాభిరుచి. నీచుల దుష్ప్రవర్తన మగపర్చి నీతిఁ దెల్పుట పామరంజనము.

కాళిదాసుని నాల్గునాటకములలో సతనివికావనుకొన్న మాలవి కాగ్నిమిత్రప్రహసనములు గాక తక్కిన రెండింటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలము శ్రేష్ఠమని, కాని విక్రమోర్వశీయమే మేలుగఁ గనబట్టెడు. భర్తలుండగా నన్యపురుషులఁ గవయఁగోరుట భార్యల కెట్టితప్పో భర్తలనుఁగూడ భార్యలుండగా మఱియొకతెఁ గూడ నెంచుట యట్టిదోనము కాదొకొ! పురుషుఁ డింకొకతె నాసించునట్లు (స్త్రీ) వేఱొకనిఁ గాంక్షింపఁదగదా? అలదానిం గవఁ గూడిన నా నేరము నైచుటని భార్యపాదములకు భర్త మొక్కునట్లు వానిఁగలసిన నాతప్పొద్దుకొల్పి భర్తపాదములకు భార్య మొక్కుట సరసముకాదట. (స్త్రీ)కే జాతివ్రత్యమువలెఁ బురుషున కేకపత్ని ప్రతము ముఖ్యము కానేరదో! ఒకరి కట్టింకొకరికి ముక్కతగునా? భారతీయ నాటకములలో దక్షిణనాయకత్వము సభాసదులకు దున్నీతి బోధకము.

విక్రమోర్వశీయ శాకుంతల మాలవికాగ్నిమిత్రములలో నాయకులు వేశ్య నొకఁడు, వేశ్యకూతు నొకఁడు, వేశ్యావేషమున నున్నదాని నొకఁడు క్రమముగా వలచి, యగ్నిహోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడుకొన్న భార్యల న్నొందించిరి. శాకుంతలమున సఖులతోఁ బూలుగోయుచున్న శకుంతల లేనెటీగెను జడసి చెలుల స్నాయము నకై పిలిచినపుడు చెట్లుచాటునం బొందియున్న సార్వభౌముఁడగు దుష్ప్రతుఁడు "పురువంశపురాజు భూమినేలుచుండగా ముద్దరాండ్ర కెవఁ డవజ్జనేయుచున్నాఁడురా" యని కత్తిజలిపించుచు నాపె దఱి

కుటుకు టదెంత సరసము? కనికర మా ముద్దయ (పాప మా ముద్దయ) యదినట కచట రాజు నక్కియంట యెఱంగరుండెనేని యతని యాక స్మికౌద్ధత్వమునకు జడి సి యెక్కపెట్టునఁ బ్రాణములు గోల్పోయి యుండును. బ్రాహ్మణులు కణ్యమునికూతురచే నాతిభ్యమందుమని రాజునకుఁ జెప్పినపుడు తనలో నరియె యాపెజూచెద ననుకొన్న రాజు పూలమొక్కలకు నీర్వోయుచున్న శకుంతలంజూచి యిదే కణ్యముని కూతురని చెట్టుచాటునబొంచి యాపె చక్కఁడనము జూచి యూటలూడుట తనవంటి యుత్తిమత్కత్తియన క్షవైస పని గాదు. “తపస్సు బాగుగ జరుగుచున్నదా?” యని రాజడిగినపుడు శకుంతల మునికన్నెయయ్యఁ బ్రత్యుత్తర మీఁబోక వేశ్మకన్యవలె సిగ్గు నటించుట బ్రాహ్మణ్యపలాచారనిర్యము. రాజుచేఁ దపోవన రక్షకై నియోగింపబడిన ధర్మాధికారిని రాజు నీచునివలె దబ్బరవలుకు టనచితము. రాజు తా రాజభృత్యుండనని చెప్పి కొన్నప్ప డతనింజూచి శకుంతల శృంగారంబు నగపర్చుచు; బండ్లి గి లించుట మఱింత యనుచితము. “శకుంతలా! నీ తండ్రి నచ్చెడు” నని నకియలు రాజనన్నిధి నసంగానై న నాకేమని చిరాకుపడు టాక రనమా? ఇత నాకోర్కె తీరుట కవకాశమున్నదని రాజు శకుంతల వేల్పుసానికూతురని తెలిసినపై ననుకొనుటచే సంతకుమందాపె మునికన్నె యని తెలిసియు మోహించుట దేన్వాయము? శకుంతలం జూపించి ప్రియంవద రాజుతో ‘మతేనుడగెద’ రని పల్కునపు డాపె న్నకుంతల ప్రేళ్ళతోఁగొట్టి సానిటక్కగపర్చెను. కేవలకన్యక కట్టి చమత్కారము తెలియుట న్యభావవిరుద్ధము. మన్మథ వ్యాపారమున కడ్డగు ఘోరతప స్పిపెచేఁ జేయబడఁదగినదా? యని మునికన్యక లతో రాజంత ప్రౌఢముగాఁ బల్కునా? కన్యలకు మన్మథ వ్యాపార మన నర్థము తెలియుటెట్లు? ఇప్పటికి స్తనకంఠమని రాజు కన్యకలతో నిగూఢావయవవర్ణనము సేయఁదగునా? శకుంతలకుఁ దానుంగర

మిచ్చుటచే నాపె వృక్ష సేచనఋణము న్రాజెట్లు తీర్చగలడో ? విర
జాజిపువ్వు జిల్లేడుపువ్వులఁ బడునట్లు వేల్పుసానికూఁతురు కశ్యపముని
యొద్ద నున్నదను పోల్కి బాగుగలేదు. జిల్లేడుచెట్టుకన్న బొమ్మచెము
డుడొంక కొంతయొప్పునేమో ! పూవు, చివురు, తేనె, పండులతోఁ
బోల్చి యా నడును వృక్షసంబంధములేని రతనముతోఁ బోల్చినేల ?
“నీ కోర్కె యిప్పు డనుకూలించె”నని విదూషకుఁ డనుటకన్న “నీరొట్టె
నేతిలోఁబడినదన” బాగుండును. “నవ్వులాట కన్నమాట నిజముగ
నెంచకు” నుని రాజు విదూషకున కనుట ధీరోదాత్తలక్షణము కాదు.
పొదలోఁ బొంచుండి శకుంతల తా వ్రాసిన వలపుకాబుఁ జదువగానే
యట్టిపడ్డట్లు వచ్చి “మన్మథుఁడు నన్నుం దపింపఁజేయుచున్నాఁడు గాని
నన్నుం దగుఁల బెట్టుచున్నాఁ”దని నైఁబడఁబోవు టదెంత వైదికపు
సరసము ? శకుంతల కన్నెయయ్య సంతఃపురస్త్రీల నెడసియుంటం
గుందు రా జని సానిపిల్ల యనుటచే ముప్పబడినదానివలెఁ బల్కినది.
కేవలకన్యక యట్టిపల్కు న్నభావమా ? ఒడ్డెయంగలివలె నీకు
విసరుదునా ? నీ కాళ్ళు పినుకునునా ? యని రాజు సరసమునకు
మొదలిడుట యెంత బాగున్నది ! మిట్టచుధ్యాహ్నపు వేసవియెండ
మండుచుండగా నిషిద్ధవేశ స్సంద్యోగమున కేర్పర్చుట యనుచితము.
క్రియ యంతయు న్ముగిసినపిదప ‘నా తండ్రి నిట్టి పనిచేసి యవమా
నింపఁదగదు. నానాఖి లనుమానించెదర రేమో. ఇంక నన్నిడువు”మని
ప్రౌఢజార యనునట్లు కేవలకన్య యనుట యస్వాభావికము. కామకేళి
కృత్యముల నిట్లు బాహాటముగా రంగస్థలమునఁ బ్రదర్శింపించుట
మిక్కిలి తగనిపని. దృశ్యకావ్యమునం దిట్టి యనౌచిత్యము వర్ణింప
రాదు. బలాత్కారముగా నాపె నాపుట. ‘యండుము విడిచెదను;
నీ వాతెఱతేనెఁ గ్రోలనీ’ యని తలపడుటయు సభాసదులకు లజ్జా
జనకము కాదా ? ఇట్టి యసభ్యములు ప్రచురింపఁదగినా ? ‘పౌరవ!
యిట నా సేమ మరయ గౌతమి వచ్చుచున్నది. నీవు చెట్టుచాటున
దాఁగుండు’ మని శకుంతల యనుట చూడఁగా రాజు శకుంతలను

శాస్త్రోక్తకీతిగా గాంధీజ్య వివాహమాడినట్లు కనబడదు. సానిపిల్ల
 దొంగసరసము లాగున్నది. శకుంతల చెప్పినట్లు రాజు చెట్టుచాటున
 దాగుట యుండే పోజుతో దానికి 'యెటనేల యంటివిరా?' యన
 నూడే దనుచున్నాను. నిటనిచండును సార్వభౌముని కేగతి పట్టెను?
 "నంతాపమార్జిస నా వలయుమా? తిరిగి నిను బరిభోగమానకుఁ
 బిల్వేష"నని యంత ప్రోథమాగాఁ బల్కుశక్తి యదివరకే కన్నెటి
 క్షణ స సానిసాహసుఁడై మునున్నెయ కెట్లుండును? రాజు శకుంతల
 కెంత మౌనము దెలుపవలె తనరాజధాని కరుగుట కాముక
 న్నేహ సర్వభౌవసిద్ధియు. శష్టప్రవాసజనిత దుఃఖములు సుదుస్స
 హమాని బ్రహ్మచారి యుపాస యుభవ విరుద్ధము. రాజు శకుంతలతో
 రహస్యసంభాషి నుచుండెను. యాకవత్సరముదాన కేశ్వపుఁ డెఱుఁ
 గిన శకుంతల పరామర్శలై నుచు నా సంగతి తెలిసికొని యావంత
 యైన వనతో దిగిరి. ఎట్లంతయు దెలుపని దుష్కంతుని మోద్దకు
 నాకాశనా న్నమ్మ యాపెను. కేపో నేడో నీళ్ళాడుటకు
 నిద్రప గానున్న కుండ నత్త వారింటి కెట్టికనినదై నం బంపునా?
 పురాణములోఁ కెక్కడల్లాడెను మృతసహితంబుగాఁ బంపుట కేమి
 యభ్యంతరమో? 'ఓ మువ్వల నొక్కలారా! మిమ్ముల నెంతయో
 ప్రేమతోఁ బెంచితి యీ శకుంతల యత్త వారింటి కేగు నాపెకు
 మీ పెలకొన గుండె? ముచికేశ్వపునినంటి సంయమధని పిచ్చివాని
 నలె చెట్లతో మాట్లాడవా? 'మరియ తటోన్మూలిత చందనలతవలె
 నిన్నెడని వేలకొ నేనెట్లు బ్రతుకంగల' నని శకుంతల యను నుప
 మాసము క్లిష్టము. బండియో బ్రతుయో చేయరాదా? నిండుచూలా
 లై న కూతుం గాలినడ నంపనేల! తనకంత ధైర్యమున్నచో రాజు
 నొద్దనుండి యరవమైన దెప్పించరాదా? కాశ్యపముని యంత
 మోటంచనము చేయవగునా? ఒకవత్సరములోపల దానెంతయో
 వలచి కలసిన త్రిలోకైకసౌందర్యవతి న్రాజు మఱచుటెట్లు?

రాజౌనర్చిన సాధారణకృత్యమైన సర్వలోకవిదితమఁగదా ! రాజు శకుంతలం గవఁగూడుట యేరికిం దెలియకుండు టెట్టిటికక యెంత యనందర్భము ! రాజౌకసారి మాత్రమే శకుంతలం జతఁగూడె, ఇప్పుడు కనుటకు సిద్ధముగ నాపె వచ్చె. ఆపెకుం గొడుకు పుట్టెనేని తక్కిన భార్యల కనిష్టముగా వాని న్యవరాజుగా నేర్పర్చవలసియుండును. “ఒకసారి వీనితో భ్రాంతిఁ దీర్చుకొంటి నిక నీ యనుమానపుట మోయుటెందుకు ? లోకులెవ్వరి కీసంగతి తెలియదు గాన నెద్దియు నెఱుంగున ట్లూరకుంట మేలని రాజు తలంచుట యన్యాయమఁదా ! కని యిట్టికక ప్రచురించుట లోకులకు దుక్ష్మితి బోధించుటగదా ! వలచినందుకొక బలుపుదెబ్బ లన్నట్లయ్యె శకుంతల పని ! తాఁ జదువు కొన్న టక్కరిసానిపిల్లకదా రాజుతో నుత్తరప్రస్థుత్తరములు జరుపకుండునా ? లేక మతేవిధముగనైనఁ దన గర్భము మూదురక మునుపు రాజసమాచారము వెల్లడి నేయకుండునా ? పోసి రాజు తన కిచ్చిన యంగరక్షైన బంధువులకుఁ జూపకుండునా ? నిండచూలాలి ప్రసంగస్థలమున సిగ్గుఁదీసి బీభత్సంబుగ నేడ్పించు రాజు నాటక చమత్కారమా ! దుర్వాసుని శాపమున రాజునకు ముఱపు కలుగనీ ... కాశ్యపాది మహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసింపకుంటుకుం గత మేమి ? రాజు మూర్ఖుఁడా ? లేక కథకుఁ గాలేక్షులుండవా ? పెద్దబంటులు లక్ష్యపెట్టని రాజుం గథానాయకునిఁ జేయ రాదు. ‘ఓహో తాపసి ముదుసలీ,’ యనియు సార్వభౌముఁ డగు దుష్కంతునివంటి క్షత్రియోత్తముఁడు బ్రాహ్మణ స్త్రీలు మోసకత్తెలనియు నధిక్షేపించుట యచితము కాదు. “నీపోర్తి నీపె కొడుకున్నచో నీమె నేలుకొమ్ము, లేకున్న నీపెం దండ్రుడొద్ద కంపవచ్చు”నని పురోహితుండు చెప్పఁగా రా జందు కంగీకరించె. ఓహో ! ఇట్టిది నీచకులుల తలం పుత్తము లిట్టి తీర్పుచేయదురా ? ఇది భారతీయోత్తమార్గ చరితమునకుఁ గాళిదాసుఁ డెంత తలవంపుఁ దెచ్చె ? ఉదారమగు పూచవంశ క్షత్రియకులము కాశ్యపాది మహా

మునీశ్వర పావనచరిత్రము స్రుతిసంప్రదాయము చెప్పిచెప్పి తుదకు
 గొల్లలు మంగళ్ళు తీర్చు తగవువలె నిక్కని తుస్సునునిశించినాడేమి!
 నిండుచూలాలగు శకుంతల కనికరమెద్దియుఁ దోచఁ నాభయై రాజ
 పురోహితుని యింటి కేడ్చుచు నరుగుట యెగిరెగిరి యెంగిలారు
 మీఁదఁ గాలువైచిన యాచారవంతునివలె సభ్యంగమొనర్చుట
 కత్తడువుఁ బూసికొని పేడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్న ట్లెంతయో సింగార
 మున నాటకము మొదలిడి తుదకిట్లు కరుణాబీభత్సములఁ జూపఱ
 డెందములం గలంపఁదగదు. నాటక మిచట ముగింపఁబడవలసినదే కాని
 దుఃఖపర్వవసానముగాఁ బూర్వనిబంధనములంబట్టి ముగింపఁబడరాదను
 హేతువుచేతనో రాజునకుఁ దక్కిన భార్యలవలన సంతానములేమిఁ
 దానొకసారి దొంగతనమునఁ గలిగిన శకుంతల కొకవేళఁ జనపోల్కిం
 గొడుకొనవినచో వానికిఁ దనముదునలితనమున రాజ్యమప్పగించఁ
 గోరియో - రాజు శకుంతలం దిరిగిచూడనెంచి తుదకొక వసములో
 నై దేండ్లకన్నులు తన్నుఁబోలిన కొడుకుఁ గాంచిన శకుంతలం జూచి
 యాపం గొడుగుతో నింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్లు బిటకాయపీచునలె
 కథ ముగింపఁబడియె. రాజు శకుంతలం జిత్రముననాసి చూచునేమో
 యని భయంపడుటయుఁ దోడనే తనకు సంతానములేదని దుఃఖపడు
 టయు బిచ్చికిళ్ళలు కావా? శకుంతలం బెంచి యెంతయో ప్రేమించి
 యాపెం దుష్కంతునికడకంపిన కాశ్యపముని దుష్కంతుఁ డాపెన్నిరా
 కరించెనని శిష్యులవలన వినియు నాపెయోగక్షేమ మరయ కూరకుంట
 లోకవిరుద్ధము. తనదేవి కంతగా జడిసిన రాజెట్లు శకుంతల నాపె
 కొడుగుతో సగరిలో నుంచుకొనునో ఈ నాటకమంతయు ససంబద్ధ
 ముగా నున్నది. నాటకరచన నుండఁ గాళిదాసుని కంతగా క్లిష్ట
 చాలదు. కాళిదాసు నాటకములకన్న సతని కావ్యములు బ్రగున్నవి.
 వానిలో రఘువంశములో మూడువంతులమేర మిగులశ్లోఘ్యము.
 కాళిదాసుఁడు జ్యోతిషమునరదు వైద్యమునరదు ఛందోఽలరకార

శాస్త్రములందు దన పాండిత్యముఁ జూపుటకొఱకుఁ గొంత గ్రంథ రచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధింజెందెను.

షేక్స్పియ రొసర్చిన “ల్యూక్రీషీచెఱ” (Rope of Lucrece) యను కావ్యమందలి కవితాశక్తి గొనియాడ వేనోళ్ళు చాలవు. దేవుడంతట వ్యాపించినట్లు షేక్స్పియరునిజ్ఞాన మఖిలమానుషానుభవముం బొదవెను. షేక్స్పియరు కనిపెట్టని మనుష్యానుభవము లేదు. నకల మానుషసంఘము నోధించి శోధించి తచ్చేష్టితముల న్లోకులకుఁ దేలు తెల్లముగ వెల్లడించెను. కాళిదాసుని కవిత్యమందు బూర్వులు త్రొక్కి నిక్రొత్తమార్గ మెద్దియులేదు. కొంతవఱకు జయదేవభవభూత్వాదులు నవీన భారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁ గాన్పించిరి. షేక్స్పియరుఁడు స్పెన్సరుని కవిత్యము నెంతయో కొనియాడుటవల్ల షేక్స్పియరుని కంటెఁగూడ నెక్కుడు కవు లుండియిండు రవటకు సందియము లేదు. భారతీయ నాటకములలో మృచ్చ కటికా, వేణీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు.

రూపక ప్రయోజనము :

క్రతువిధానములు శ్రౌద్ధములు, వివాహము లుత్సవ విగ్రహము లూరేగించు సంబరము, లేకాంతనెవ, అసరమ్మ నాటకములు, పగటి వేసములు, భాగవతములు బొమ్మలాటలు మోదలగునవి జనాల కాస్తీక్యబుద్ధియు వేడ్కయుఁ గలిగించుటకై వైదికన్యార్తలాకికకర్మములం దనాదిగ నాటకరూపములుగ నున్నవి. నటకులకు నభ్యుదయకాండ సంకల్ప సశమున రసములు పుట్టించునది నాటకము. ప్రేమప్రసంగముగ నాగరకత ముదరినకొలంది సూపర్విశేషములు తలచూపందొడంగె. సహజముం గనుఁగొనుటకన్నఁ గృత్రిమముం జూచుటకు మిగుల వేడ్క పడుట పామరజనస్వభావము. మఱియు సూర సగపడు స్కంధ గడు నరయఁడు గాని పదిహాకలకై నఁ గుక్కప్రతిమం గొని యింట మంచుకొని యవివేకి యబ్బురపడుచుండును. దేవుఁ డూహాపోహలు

గల సునామునివంటి యాశ్చర్యగలవాడనియు, శకుంతల రవినర్మ పటమున లిఖింపబడిన యాశ్చర్య పోల్కివనియు, గవి పన్నినట్లు మఱియు నాటకు లగపర్చిన తీరున పురాణప్రసిద్ధులు చరించినయు నాత్మజ్ఞానవిగోషలు భ్రమపడి నృథా న్యయప్రయాసములకుఁ బాలగుచున్నారు. స్వక్షమనఁ దన సుననెట్లు తాఁజూచు నఖిల జగద్రూప మగుచున్నదో యట్లు తన యజ్ఞానమే సమస్త ప్రపంచాకారమునఁ బరిణమించుచున్నదని తెలిసిన తత్త్వజ్ఞులకు సంసారమదుచించనట్లు వివేకులకు చంగస్థలమొకటి వాటిమా లింపుగానేరవు. రుద్రములగు పదార్థముల జిహ్వా వాంఛించునట్లు చుధుర గీతముల వినుటకు శోత్రములు స్రున్నరూపములఁ జూచుటకు నేత్రములు న్ననరసాస్వాదన మొనర్చుటకు స్పృహయనఁ గోరుట నైజము. తత్త్వజ్ఞసోచితాభీనయం బొస్కారఁ గలిగిగాయకు శిఖరములగు నాదిమునలు వేదమరాజేతిహాసాది ప్రస్నకాన్యముల వివిధరం బ్రాచీన త్త్వంబు స్మృతస్థియు నీతిం గ్రహించి సత్కార క్షేపము నేయ దురుదురు.

కం॥ “ఓ టెజు కంఠస్థులు, మీఁదకి
 బుట్టించిన చెన్నఁగలెయఁ మితిమితి చూశ్కుల్,
 ప్పూజు నుచుము, శేషియ
 లుటెను మావియను డంద మురింపంగన్” — అని

పోతన చెప్పిన పద్మముం బుట్టినములోఁ జూచినంత మూత్రమున నర్థస్ఫురణమొకటే నట్టి యొనములంబు గ్రీతి నునమున మూర్తిభవించును. అట్టి యా పద్మము నొబ్బధర్మమునఁ జదువునెడ శ్రోతల నట్టి చేడియఁ గన్నలఁ గట్టినట్లుండును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱుంగ కశ్యమిన్న నెట్లయిననో తెలియనివాని కశ్యము నగపర్చి యశ్వ మన నిట్టి దని చెప్పినట్లుడుగదా బోధపడును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱంగినవాని కశ్యమూర్తి మనస్సునకుఁ దోచును. మఱియు నట్టివాఁ డశ్వము

స్వధార్థముగఁ జూచునెడ వాని కశ్వమున నేమో మఱింత స్పష్టముగు
గాని వాని కశ్వముని గాడిదం జూపినచో సమాధానపడఁబోఁడు. అశ్వ
శబ్దార్థ మెఱుంగనివాని కశ్వముని గాడిద సగపర్చిన నిప్పటి కదే
యశ్వముని సమ్ముకొనును. యధార్థముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతల
నిప్పటివారికిఁ జూప శశ్వము కాదుగదా ! చదువుకొన్న వారికి
మాత్రము పై పద్యము చదువుటచేఁ గవి వర్ణించిన తీరున శకుంతల
రూపు మనసున స్ఫురించునుఁగాని పామరుల కట్లు తోఁచనేరదు.
రంగస్థలమున నొకఁడుగాని మొకతెగాని తా శకుంతలనని వాలకము
వేయుట పామరుల న్మోసపుచ్చుట. మఱియుఁ బండితులకు సవ్య
పుట్టించుట. కాని రసోత్పాదక మెట్లగును ? దుష్ప్రంతసహారాజునే
నని మొనఁ పేద ముచ్చెకిరీటముం బెట్టికొని నటించుట హాస్యాస్ప
దము కాదా ? కాబట్టి నాటకరూపమానఁ జదవదులకు మఱింత
వెల్లడిగఁ బదార్థములం దెలుపఁ గవులు కావ్యము లొనర్చినప్పటి
కా కావ్యార్థము మఱింత ప్రచురపర్చఁగోరి తేనెకు మఱింత తీసి
కలిగింపనెంచి బెల్లము కలిపిన యవివేకులనలె రంగస్థలమున సిగ్గటి
వాలకములు వేయఁ జనదు.

కం॥ అలవాటుకాని పయ్యెడ,

వెలి ముచ్చెతోడవులు, నెరవు నెట్టిన చన్నుల్

గల సిగ్గిడి, దేబె శకుం

తల యని డబ్బిచ్చి చూచు ద్రాబ యయారే !

మొక నటుండుగాని తే కొక్క నటిగాని చతుర్విధాభినయముల ప్రసంగ
మున సభాసదుల సవరసంబుల ప్రసించినచ్చును. దుష్ప్రంతఁడు, రథము
సకుఁ బూస్పబడి పర్విడు గుఱ్ఱములఁదోలు సారథి, యడివిం బరు
గెత్తుచు శరపటసభయమున మెడఁ ద్రుప్పి వెనుఁజూచులేడి, పూల
మొక్కలకు సకియలతో నీర్వోయ శకుంతల మొదలగు భూమికలచే
నాటకమానఁ గవివర్ణిత వస్తువులఁ బ్రత్యక్ష మొనర్పఁ గోరినచో నయ్య

వారిం జేయబోయినఁ గోతియై యపహాస్యకరమగు. పోనీ, యొక వేళఁ బామరరంజనమునకై వేషము వేసినపుడే వేషమాన కెవ్వ రద్దులో తెలియఁదగినది. తొంబదేండ్ల ముదుసలి వేషము నై దేండ్ల బాలుఁడు వేసిన బాగుగనుండునా? కులాంగనా వేషము కులట గైకొన్నఁ దగియుండునా? నిరుపేద చక్రవర్తిగీవి నెట్లగపర్చఁగలఁడు? మగవాఁ డొయారి వేసముని పైటపట్టుకొనఁజాలునా? ఆడుది పురుష గాంభీర్య మెటుచూపఁగల్గు? గొఁడూలు కాన్పునొప్పు లెటు తెల్పు?

పండితపామర రంజకమాలుగా నృశ్వకాన్యములు కల్పింప బడియె. అవి చదువుకొని పండితాలు మఱియ వానిబట్టి వేసిన వేష ములకుం బామరులు స్రంజిల్లుచున్నారలు. అడ్డమెనవారలు వేష ములు వేసికొని రసాభాసము చేసెనరనిదో యాహించి కాబోలు నాట్యలక్షణ మొనర్చిన భరతమనిగాని, సంగీతకాన్యముగ రామాయణ మొనర్చిన వాల్మీకిగాని నాటకంబు లొనర్చకుండిరి. కాళిదాస ప్రహసన మొక బూతుపంచాంగము. పేక్కియరువలె హాస్యరస మంత మృదువుగా భారతీయ కవులెవ్వరైనం జెప్పంజాలకుండిరి.

తౌర్యత్రికము :

నాటకములందుఁ తౌర్యత్రిక మనశ్శ కర్తన్యము. చతుర్వి ధాభినయములలో లోకన్యవహారము దెల్పు శబ్దమాత్రముగాక కాన్య నాటకాదులుగూడ వాచికాభినయమగును. అందు కేవల వాక్యోచ్ఛారణము లోకధర్మి రాగయుక్త వాక్యోచ్ఛారణము నాట్య ధర్మి నాఁ బరఁగును. అట్లే తక్కిన యాంగికాంగహార్య సాత్త్వికాభి నయములకుఁగూడ రెండేసి ధర్మములు కలవు. సామవేదమున కుప వేదము గాంధర్వవేదము. దానికే రెండవపేరు నాట్యవేద మని. అభి నయప్రధానమగు నాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకము నందు గీతవాద్యనృత్యము ల్లుపయోగింపఁబడును. గీతవాద్యనృత్య ములు సహజములని కృత్రిమములని రెండువిధములు. అందు దైవ

సృష్టములు సహజములు. మనుష్య కల్పితములు కృత్రిమములు.
 మయూర, చాతక, చాగ, క్రౌంచ, కోకిల, దద్దర, గజధ్వనులు
 సహజములు. వాని ననుసరించి నేర్పర్చిన సరిగను పథని సంజ్ఞక
 సప్తస్వరములు కృత్రిమములు. మేఘగర్జనము, పక్షియతము, మృగా
 రావము, సద్విప్రవాహధ్వని, వాయునిర్ఘోషము మొదలగునవి సహజ
 గీత విశేషములు. అందు స్వభావముగా నాదాత్మానాదాత్మ స్వరిత
 స్వరభేదములు సవరసము లుండును. ప్రాణు లుల్లాసముగ
 నున్న పుడుగాని లేక తమిళం మాం బరస్పరముం దెల్పంగోరి
 నపుడుగాని లేక బాధపడు నే జంతువైనది గాని స్వనిశేయాల
 సహజము. మనుష్యులు కాలాగ్రమువలన దము బాధ విశేష
 ముచే నను ముఖ్యధ్వనివిశేషములు సచ్చులుగ నుజ్జీయ ములులుగ
 నేర్పర్చి వానికి స్వరభేదము ల్లుండుచును. అట్లు వియత స్వరవిశేష
 లతో వర్ణ ముచ్చరించుట కృత్రిమగీతము. వేదపురాణేతిహాస
 కావాది గర్వపర్వ ప్రబంధము లన్నియు మనుష్యులు వర్ణస్వరముం
 దను యూహలు వర్ణ స్వరరూపములుగాఁ బ్రాచరించు కృత్రిమ
 గీతములే. కంఠధ్వనిగాఁ ప్రాణుల తక్కి సవయవములచేతనా నుజ్జీయ
 నచేతనముల కడలికచేత నొదవు శబ్దవిశేషము సహజవాద్యము.
 కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులు తత్తాసద్ధుసనుసీరభేదంబుగ
 నేర్పర్చిన శబ్దవిశేషము కృత్రిమవాద్యము. కంటి కగపడు సమస్త
 చేతనాచేతనాకార చలనవిశేషము సహజ సర్తనము. కృత్రిమగీత
 కృత్రిమవాద్యానుకరణముగ మనుష్యులు చేయు కరచరణాద్యనయవ
 చలనవిశేషము కృత్రిమసర్తనము. వినికివల్ల గీతవాద్యములును,
 జూపువలన సర్తనముం దెలియఁబడుఁ గాన గీతవాద్యములు శ్రవ్య
 ములు, సర్తనము చాక్షుషము. వీనిలుం జూపులున్న సార్థకముగ
 వివేకులు సహజకృత్రిమరూపముగఁ తౌర్వత్రికమునండి సవరసా
 స్వాదన మొనర్చెదరు.

సంగీత సాహిత్యములు :

సంగీతరస మెఱుంగని వాఁడు దుర్మార్గుడు. వాని నివ్వశ్వసింహఁ జనదని పేక్కియ రన్నమాట — సంగీత సాహిత్యరస మెఱుంగని వాఁడు తోఁకయుం గొమ్ములులేని పశు వను భారతీయ వాక్యము కన్న గణనీయమా. మఱియు నీ సంగీత కుశారములలో నానవేసిన గొడ్డళ్ళు, నానవేయని గొడ్డళ్ళని రెండుతేటంగులు. సహజగృతిమ సంగీతములు న్యయప్రయోగములతో వినుచుం గనుచు నెఱియూనంద మానందించుచుండీయు నాడెము కట్టలేక నందిం బందియనియుం బంది నందియనియుం దెలిసినట్లు నటించి యభిప్రాయ మిచ్చు రసికస్మన్యులు మొదటిమచ్చు. సంగీతముం చభిరుచియే లేనివారు రెండవరకము. లోకమందలి ముదిరిన మనజులలో బలువు కీరెండు విధములలోఁ జేరినవారే. కాని-హో వారలు సంగీతము కితమున శిశువువలె నాఁకలి మఱునరా? పశువులవెన్ననఁ బ్రాణమిడరా? పాములకీతిఁ బరనశులుకారా? సహజసంగీతమానలఁ గృత్రిమసంగీతము ప్రాణుల వశపర్చుకొనఁ జాలదు. కోయిలకూత శృంగారమా, సింహగర్జితము వీరశౌర్య భయానకంబులు. గుంపుగూడిన నానాజాతుల యూర్పులు హాస్యాద్భుతంబులు; గుడ్లగూబ యటపు బీభత్సంబును; జిఱుతాలపై జలజలఁబాటు నెలయేటి మ్రోత శాంతంబు నిట్లు జగమున స్వభావ ముగఁ జేతనాచేతనములు ననరసములం దమ ధ్వనులం దెలియఁ బర్చును. గాలికిఁ గడలు వివిధస్థానరంబులు భూమిపై వాయువశమునఁ బలురూపులుగఁ దోచు. మబ్బలు స్మఱియు వానిలోని మెఱపులు సూర్యచంద్ర సక్షతకాంతులం గలుగు వివిధచ్ఛాయ లాకసంబునను సహజంబుగ నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయంబు లగపర్చెడు. ఇట్లరసినకొలంది సహజసంగీత రసానుభవ మగుచుండును. కేవల వివేకులకుఁ గృత్రిమ సంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియూనంద దాయకము. ఛందస్తాలాంగ ధాతురాగ రసభాషాది నియమముచే

విమర్శమనియుం, దదనియనుమున ననిర్వృత్తమనియుం బ్రబంధము
 ద్వివిధము. గద్యపద్యాత్మకమగు గ్రంథములన్నియుం గృతిమి సంగీత
 ప్రబంధములే. వాల్మీకి శ్రీమద్రామాయణముం గుళలపులచే గీత
 వాద్య నృత్యసహితముగ శ్రీరామునకు విన్పించెనని యుత్తర రామా
 యణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు. ఇప్పటి కొన్ని సంగీతశుభాకరములు
 గీతగోవింద సుధ్యాత్మరామాయణము మృత్యుంజయవిలాసము మొద
 లగు సంగీతప్రబంధములందు బాలబోధ కేర్పర్చిన రాగతాళములఁ
 గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియే సంగీతప్రబంధములనియు,
 వాల్మీకి రామాయణ, శాకుంతలనాటక, మనుచరిత్రాదులు సంగీత
 ప్రబంధములు కావనియు, రాగతాళనియమితములగు గీతగోవిందాదు
 లుఁ గావ్యగౌరవము లేదనియు, మఱి యట్టి యక్షగానములు పఠనా
 ర్థములు కావనియు న్వానిం గళాపాఠశాలలం జొరబడనీకున్నవి.
 నవనసము లసనేమో, వృత్తిరీతు లసనేమో, నాట్య మసనేమో,
 నాటకము లసనేమో, తత్ప్రయోగ మసనేమో లక్షణసూత్రములం
 దెలిపిన భరతముని పన్నిన శాస్త్ర మెఱిగియెఱుంగని సంగీతగొడ్డళ్ళు
 కళాపాఠశాలలం బఠనగ్రంథముల నియమించు సధికార్లుగ గ్రహచార
 వశమున నుంటచేతను, నేత్రహస్తవిన్యాసమూలమున నుత్తరప్రత్యు
 త్తరములం బ్రతికల స్మృంగపరీక్ష జరుగుటచేతనుఁబ్రయోగప్రధానము
 లగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యముల రసమంతగా బయల్పడకుండెను. సుశారీర
 సౌష్ఠవములుగల సుశిక్షిత నటీనటులచేఁ దౌర్యప్రతికసహితముగఁ
 బ్రదర్శింపఁబడు కావ్యనాటకాది ప్రబంధములు సభ్యుల హృదయ
 రంజనముం బాత్రప్రపీఠ్యము స్సాచనలు సలుపునట్లు కేవలగ్రంథా
 వలోకన మొనర్పఁజాలదు. కాశీపురీవర్ణన గ్రంథమున జూచుటకుం,
 కాశీపట్టణముం బ్రత్యక్షముగఁ జూచుట కెంత భేదముండునో
 యసంభవశాలులకే యెఱుక. యథార్థవస్తువుం బ్రత్యక్షముగఁ బరికించి
 నపుడు హృదయమునకుఁ గల్గు రసము తద్వర్ణన గ్రంథముం జూచి
 నపుడుగాని లేక తద్వృత్తాంతము నివ్వనపుడుగాని యటుగాక

తచ్చితపటముం గన్నప్పడుగాని కలుగునా ! నమస్త వృత్తజాతులప
జాతులను రాగతాళముల సహితముగాఁ బాడి రస ముచ్చితం శ్రోతల
నానందపర్చవలయునను భరతమునిపద్ధతిం బాతశాలలు నిద్వాన్ధులకు
మప్పినయెడ జనుల సందట నభీష్టరసపరవశులంజేసి యభేష్ట
కార్యంబుల న్నెఱవేర్చవచ్చుఁగదా ! వాచికాంగికాభినయవిశేషంబుల
నవరసంబుల స్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁజాలి గొంక్క విద్యాంసుఁడే
వేలకొలంపి జనుల న్వాదీనపర్చుకొని యభీష్టారంబు లందుచుండ,
యట్టి మాపన్నాసికు లనేకులు బయలుదేఱినచో వారి సంగీత
సాహిత్య రసపరవశత్వంబునఁ జొక్కిన ప్రజ వారి యష్టానుసారముగ
నెట్లు నడువకుండును ! హస్తవిన్యాసమునఁ గలిగిన యక్షరములు
గనుటచేఁ గలుగు రసముకన్న సుశాకీరమునఁ బొడము నక్షరములు
వినుటచే నొడవురసము చేతితో విసిరిన గుండుకన్న దుచాకీచేఁ దెచ్చు
బడు గుండువలెఁ గోటింతలు పనిచేయదా ! రమ్మను తెండవ్వురముల
మాట ప్రతిఁ న్రావయఁబడగా నద్దాసిం జదివకొన్నచాని ఈ మాట
గొంక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదు. కాని ప్రత్యక్షముగా నది
పల్కుచున్న యాతని హావభావములు కనిపెట్టినపుడు చాని తాత్పర్య
ర్థము సాక్ష్యముగా బోధపడకమానదు. మఱియ పాచ్చాగిరి స్వర
విశేషములంబట్టి మాటకర్థము మాఱుచుండును. గమననే యనుస్వర
మునఁ బ్రత్యక్షవాచ్యము కలుగునని పాశాని ముని వక్కాని. వేదేయ ?
“కాంచ బోగొట్టిన తీరగెజొంపమా ! తిరిగి కూటమికై విత్స” నని
శకుంతల యన్నమాటం బుస్తకమునఁ జదివకొన్నప్పడు స్మృతియు
శకుంతలనుండి ప్రత్యక్షముగ విన్నప్పడుం గలుగు రసముల తార
తమ్యము వేఱే తెల్పనక్కఱలేదు.

శంకరాశరణ రాగము — ఆదితాళము పామా పామి గనుపము
(గామగరి గరిసా) (పైకాలము)—మరియా—దగా ॥ ఇట్లు వ్రాసినపుడు
వైణికుఁడు వీణపై స్వరమును మాత్రము కాలానుసారముగ వాయు

చును గాని వీణపై 'మరియానగా' యను సాహిత్యము నిన్విన్వింపఁ జాలఁడు. స్వరయుక్తముగా నా యక్షరములు విన్పించుట శారీరైక సాధ్యమే. త్యాగరా జా యక్షరములం బాడిన స్వరగమకభేదము సంపూర్ణముగ వ్రాయుటకుఁగాని, వాయించుటకుఁ గాని యసాధ్యము. మఱియు నొకని శారీరమందలి యొద్దిక వేఱొకని శారీరమునకు నైజముగఁ గుదురదు గానఁ ద్యాగరా జాముక్క-యన్నట్టి తీరు లనఁజాల కున్నప్పటికి నతఁడు పాడిన యా పాట కొంతవఱ కతని శిష్యులు శారీరమునఁ బట్టఁగలరు. కవుల కవితాశక్తి కొంతయైన గ్రంథరూపమున వెలువడి శాశ్వతంబుగ జగమున వారిపేరు నిల్పుఁగాని రాలరఁగించు గాయకోత్తముల శారీర మాధుర్యమును జతుర్విధ వాద్య విశారదుల వాదనచాతుర్యమును సటీనటుల నాట్యసౌందర్యమును వారలతోనే చెల్లిపోవును. ధ్వనిగ్రాహి యంత్రమున గీతవాద్యములు, రూపగ్రాహి యంత్రమున స్పృత్యముం జూచాయగాఁ గొంతవఱ కిప్పుడు నిల్పఁబడుచున్నది గాని తౌర్నిత్రిక మొక్కసారి యాకర్షింపఁ జాలు యంత్రముకూడఁ బాణ్యవశమున నబ్బెనేని స్పృత్యగీతవాద్యముల నొక్కమొగి స్సభను రంజింపఁగల పండితుల విద్య యొక్కింతయైన శాశ్వతముగ జగంబున నిల్పుకొనవచ్చును. నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున సటీనటుల లెట్లుచదువవలయును? రాగతాళ యుక్తముగాఁ జదువవలయునా? వేక కళాశాలలం బాఠముచెప్పు కేవల పండితులవలెఁ జదువవలయునా? ఈచదువుంగూర్చి వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగాని యుచ్చరింపవలయును. రసానుకూలముగు రాగలయలతోఁ బద్యములు చదువవలయును. ఉచితాభినయముగ స్వర రాగతాళములతో గీతములు పాడవలయును. లోకములో సాధారణముగా నందఱుం బరస్పరబోధకై యాడుకొను మాటలుం, జేసికొను సంజ్ఞలుం జతుర్విధాభినయములలోనే జేరుంగనుక భరతముని ప్రతిపాదించిన తీరున నమస్తజగము స్సంగీతమయమే కాన సభాసదు లెవ్విధముగా సంతోషించెదరో యా తీరున నాటక

మభినయించునది. నాటకము వాగ్దేయకారైక విరచితము కాఁడగినది కనుక యథావిధిగా మార్గివలె బ్రవర్తించరాదు. సుతేమన సర్వజన రంజన మగునట్లు యథేష్టముగాఁ బాడియాడుచు నెల్లరికి బోధపడు తీరున గద్యపద్యగీతము లుచ్చరించుచు స్రసాహకూలముగ నటినటు లభినయించునది. రాగరూపకాలపులం బ్రౌద్ధపుచ్చం దగదా. నాటక మవలఁబెట్టి రాగాలాపచాతుర్యముం దాళిపాండిత్యము స్పృత్సవైశ ద్యము న్నాటక మాడువాడు చూపరాదు. గాజుకుప్పెలోని దీప కాంతితలె, బొగించిన కూర తీరున సాహిత్యమునను సంగీతము తోడై నచో మఱింత రుచిహెచ్చును గనుక గద్యపద్యగీతము లొక ప్పడు మాటాడు, నట్లంకొకప్పు రాగతాతాభినయ సహితంబుంగ దన రంజనమగునట్లు యథోచిత సంగీతప్రయోగముననుచు రింపవలయును. స్వరయుక్తంబుగఁ బద్యములు చదువనలయుఁగాని పద్యముల నడుమ నడుమఁ దెగబాడెడు వీరములు తీరుచున్నచో శ్రోతలకుఁ బద్య సమన్వయము కాక తల పులినునట్లుండును. కమ్మచ్చ నఁ దీసినట్లు తాగాభినయ సహితంబుగాఁ బద్యము వాగింపవలయు. తూచినట్లు పరిమితాభినయగీతవాద్యసహితంబుగా గీతము వాడవలయును. క్షణ సంగీత సాహిత్యములకు గుర్తు నెకట పెండ్లితపామరజన హృదయ రంజనమగుటయే. నటినటులు నౌషధవనముననులు, నులొరికియుక్తులు, సుశిక్షితులు, గులీములుగ నుండివలయునని భరితముని నియమించెను. నాటకమునఁ జెప్పినం దప్ప యథేష్టముగా స్త్రీ పురుషవేషము, బురుషుఁడు స్త్రీవేషము స్రంగస్థలమునం దెకొనుట రసాభాసము. గాంధర్వవేద మనుటచే గీతవాద్యస్పృత్సగీర్మములు నెరవేర్చుట కర్హులు బ్రాహ్మణులు కావుననే “బ్రాహ్మణావీణా గాధినౌ గాయతో బ్రాహ్మణోన్యోగాయే” త్రివి శ్రుతినిొడవెను. మార్గపట హమును బహ్మణనస్థుడై నాయించునది యని భరితముని ఘల్కెను. “వీణా వాదన తత్త్వజః శ్రుతిజాతి విశారదః, తాళశాస్త్ర ప్రయోగేన మోక్షమార్గం నిగచ్ఛతి”—యని యాశ్చవల్క్యస్మృతియందుఁ

బ్రతిపాదింపఁబడెను. కనుక నెన్ని విధములఁ జూచిన న్నాట్యవేదా
భ్యాసమునకు బాహ్యజేతరు లనర్హులని చెప్పకతీరదు. వాగ్గేయకారు
నకుఁ జెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన ఛందశ్శబ్దానుశాసన
జ్ఞానము లుండుటచే వేదాధ్యయ నాధికారము ద్విజైక్వార్హమే గాన
గానకవితావిద్యాప్రయోక్తలు ద్విజులు గాని యితరులు కానేరరు.
బ్రహ్మసందముకన్న నెక్కువగ నారదాదిసుహామునులు గడించిన
సంగీతవిద్య నలరుట కొక్క బ్రాహ్మణులే వేదపఠనపాఠనములకు
వలెఁ గుత్తకొన్నారా నేమనఁగా - ఋగ్వేదజుస్సామాధర్వణముల
యచ్చారణమునకు, మఱియు శ్రోతశ్రోత్రిములందు నుపయోగించునది
వైదికసంగీత మయ్యది శ్రోత్రీయాధీన మద్దానికే మార్గి యని భరత
మునికృతసంకేతము. నైదికేతరజనంబుల వ్యవహరింపఁబడునది తాకిక
సంగీత మద్దానికే దేశ్య మని భరతమునికృతసంకేతము. మొదటిది
యథావిధిగ నడిపరున్న సదృష్టఫలము రాకపోవుటయే గాక పైపెచ్చు
ప్రత్యహాయముగూడ సంభవించును. రెండవది దేశ్యమున కెట్లంపొ
యట్లు యథేష్టఫలముగాఁ బ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వర్ణ సాధన
మగునని భరతముని పల్కెను.

గీతాభినయములు ;

షేక్స్పియర్కాళిదాసాద్యౌతులు కళాపాఠశాలలు న్సంగీత
నిబంధనాసారముగఁ బరిపించుట శ్రేయము. షేక్స్పియరులోని
“Come hither” అను పాటలో గ్రంథమున నొనర్చిన తెనుఁగుదర్శు
బిలహరిరాగ రూపకతాళములఁ బాడువిధము రెండవకాలాక్షరములు
రెండతీతగ్రహముగా గీతము మొదలిడి యీ దిగువ వివరించిన
తెన్నునఁ బాడునది :

* ఉద్గ్రహము *

స స రి రి గ గ పా - గ ప (ధా ధ ప పా) పైకాలము

॥ ఇవలకు రానీ - రానీ]

ద్రువము

గగపథ సానసససా - సరిగగి సనినిధ ధదా

ఎవఁడు దురాశ దొఱఁగు పుత్ర - యెండ నుండ నలుచునో

మేలాపకము

గగపఠిరిసరిగరి సన్నిధి - సనసని సపదా పమగరి

తవిలిని తిండికై - నెదకుచు - దనియు దొరుకు దానితోడ

అభోగము

సన రిరి గగ పా - పద సని సప ||నిస||

నివలకు రాసీ - రాసీ ||మ్మివ||

సనిదసరిగధధపమగరి - గదమగారిగరిసా

యిచట శీఘ్రగాఢ్మతప్ప - నెదిరివాఁడు గనఁడు.

పైనుంచిన గుర్తులలో - పైకాలముఁ దెల్పును. ఆరోహణము
అవరోహణముఁ దెల్పును.

శాకుంతలములోని గీతము - “ఈవచ్చుచున్నాని” - అందుకు
దెలుఁగుపాట వనంతరాగ, చతుస్రజాతి త్రిపుటతాళములఁ బాడు
క్రమము: పైకాలపు తెండక్షరము లతీత్రగహముఁ జేయుచు

ఉద్గ్రాహము

సనసగామగమధామధానితి - నిధమగనిదమగరిసరిసని

కొదమతుమ్మెన లొకింత గ్రోలు నా - గుజడలు తుమ్మెదల
గలుగు దిరిసెపువులు

ద్రువము

సగగమగరిసానిధనీసామగ - ధానూనిధామాగరినీసా

విదలు కలికరం బలరారం నమ - వీనుల కై నేయుచునుండ్రు
ఉద్గ్రాహ ద్రువ మేలాపకాభోగమాలు గీతావయవములు. సంగీత బం
ధములన్ని యా యథేష్టగీతసృత్యవాద్యసహితముగా ముగించవలయును.
విక్రమార్వశీయములో నాందీశ్లోకమున కొనర్చిన తెలుఁగుపద్యము నభి

నయించు విధము* తాళధరుఁ డొకమాఁలు 'తత్తాధీ'యని శబ్దముచేయు
సమకాలము నందే నటి మండలస్థానకమునఁ గరముల రెండింటిం జతు
రస్త్రములుగాఁజేసి 'పలికెద రెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొనల'నని తన
తోడిపాటకత్తెలు పాడుచుండగా నా స్వరప్రమాణముగా మొదట
'పలికెద'రను పదము మొక్క- యర్థము నుద్వేషితకరణపూర్వకముగా
ముఖమునం హార్షముఖిమ గాఁ గొంచెము చాపఁబడిన హంసాస్వాఖ్య
మగు నుత్తానదక్షిణ హస్తముచే నభినయింపఁవగును. అప్పుడే యెడమ
చేయి కూడ కటి నాభిచరముగాఁ జేయవలయు 'ఎవ్వని' యనుపదార్థము

మూలము :

వేదాంతేషు యమాఁషు రేకపురుషం వ్యాప్య స్థితం రోదసీ
యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యసస్య విషయ శ్శబ్దో యథార్థాక్షరః
అంతర్నశ్చ ముమాక్షుభి ర్నియమిత | పానాభిభి ర్మృగ్యతే
స స్థాణుః స్థిరభక్తియోగసూక్ష్మో నిశ్శ్రేయసాయాస్తు వః||
— విక్రమోర్వశీయము

అనువాదము :

తరువోజ || పలికెద రెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొ-

నల మిన్ను మన్ను నిండ నగు నొక్కనిగఁ
గలుగ కొండునకు నిక్కముగ నెవ్వని
యెడఁ జెల్లుచుండెడు నేలిక బిరుదు
నెడద నుసులు బిగియించి ముత్తికయి
కడఁగు వారల వెదుకంబడు నెవఁడు
కలిగించు ? బత్తిజోగమునకు సుళువు
గాఁ జిక్కునట్టి ముక్కంటి మేల్మీకు

నవరసతరంగిణి ; పుట 121

న్యాయవర్తితకరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతమై యూర్ధ్వముఖ సూచీ
ముఖాఖ్యమైన యెడమచేతిచివరతో నభినయించవలయు. అపుడు
కుడిచేయు కటియందుఁగాని నాభియందుఁగాని యుండవలయును.
'ప్రాఽజదువుల' నను పదార్థ ముద్వేషితకరణపూర్వకముగా నవిలాస
ముగా నధోముఖమైన పరాజ్ఞుభాఖ్య నికుంచితకరములతో నభి
నయించునది. అభినయమంతటం దృష్టిహస్తానుగతముగఁ జేయవల
యును. 'కొనల' నను పదార్థము నూర్ధ్వ ముఖముగాఁ బార్శ్వగత
మగు సూచీముఖాఖ్య వామకరగ్రతలమున నభినయించునది. 'మిన్న
మన్న నిండ' యనుపదార్థ ముద్వేషిత పూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ
ముగా నూర్ధ్వగతోత్తాన పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముతో నాకసముం
జూపి యధోముఖమై యధోగతమైన యా హస్తముచేతనే భూమిం
గస్పర్శవలయును. 'అగు' నను పదార్థము న్యాయవర్తితకరణ పూర్వక
ముగాఁ బార్శ్వగతమై యధోముఖమైన శిఖరాఖ్య వామకరమునఁ
దనకు నమ్ముఖతలముగా నభినయించవలయును. 'ఒక్కనిగ' నను
పదార్థముం దానేకభ్రమరికంజేసి క్రమముగా నావేష్టితోద్వేషిత
పూర్వకములుగా నగ్రగతమైన యూర్ధ్వముఖమైన సూచీముఖాఖ్య
దక్షిణకరగ్రతలముచేత మఱియుఁ బార్శ్వగతమై పరాజ్ఞుభోత్తాన
పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముచేత నభినయించునది. 'కలుగకొండునకు'
ననుపదార్థ ముద్వేషితకరణ పూర్వకముగ ముక్తకటక ఖటకాము
ఖాఖ్య వామకరముతోమఱియు నాహస్తముచేతనే మఱల నుద్వేషిత
పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోత్తాన సూచీముఖముతోడన మఱియు
నుద్వేషితపూర్వకముగాఁ గొంచెము పార్శ్వగతమైన పరాజ్ఞు
భోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే నభినయించునది. 'నిక్కముగఁ
జెల్లు'నను పదార్థ ముద్వేషితపూర్వకముగాఁ గొంచెము ముందునకు
వెళ్ళి యధోముఖోత్తానితసందశనాఖ్య దక్షిణహస్తముచేతను మఱియు
నావేష్టితపూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ పార్శ్వగత సందంశనాఖ్యదక్షిణ
కరముచే నభినయించునది. 'ఎవ్వనియెడ' ననుపదార్థము ఎవ్వనియను

పదార్థమునకువలె సభిసయించునది. “ఏలిక”యను పదార్థము ద్వేష్టిత కరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోర్థముఖోత్తాన చతుర దక్షిణకరముచే నాస్పృశదేశమున సభిసయించునది. ‘బిరుదు’ అనుపదార్థము వ్యావర్తితపూర్వకముగాఁ గర్ణరంధ్రాభిముఖ సూచీముఖాఖ్య వామ కరముచే సభిసయించవలయును. ‘ఎడఁద’ యనుపదార్థము వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృదయనిహితమైసట్టియు సమ్ముఖమైసట్టియునందంశ నామక దక్షిణకరముచే సభిసయించునది. ‘ఎవఁడు’ అను దానికెవ్వని యను దానివలె సభిసయించునది. ‘ఉసులు’ అనుదాని వ్యావర్తిత పూర్వకముగా రెండుమూఁడుసార్లు పతితోత్పతిత సమ్ముఖాగత పార్శ్వముఖస్వసమ్ముఖతల నందంశాఖ్య దక్షిణకరముచే నాసాదేశ మున సభిసయించునది. ‘బిగియించి’ యనుదానికి వ్యావర్తితపూర్వక ముగా హృదయదేశస్థిత సమ్ముఖాగత శిఖరాఖ్యవామకరమున సభి సయించునది. ‘ముత్తికై కడఁగు వారల’ అనునపుడు వ్యావర్తిత పూర్వకముగా నాభీహృదయ దేశములందు మీఁదుమీఁదుగా నొంచబడిన యుత్తాన సంశనద్వయమున సభియించునది. ‘వెదుకం బడు’ అనుదాని కు ద్వేష్టితపూర్వకముగా హృదయ దేశమునందు మెల్లగాఁ ద్రిప్పబడిసట్టి పర్మాజుఖ పార్శ్వతల కర్తరీముఖాఖ్య దక్షిణకరమున సభిసయించునది. ‘ఎవఁడు’ అనునది మునుపటివలె, ‘కలిగించు’ అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బార్శ్వంతర గతోత్తానిత పార్శ్వముఖపతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే, ‘బత్తి’ యనునది పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందుఁ జేతులుమోడ్చి పతాక ద్వయముచే ‘జోగమునకు’ ‘ముత్తికై కడఁగువారల’కు వలె సభియించ వలయుఁ గాని నాభియందెడమచేయి యుత్తానితముగాఁ బతాక రూపముగఁ జేయవలయు, ‘సుళువుగాఁ జిక్కు’ అను అనునప్పు వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృదయముఁ గూర్చి సమ్ముఖాగత పార్శ్వగతోత్తాన చతురాఖ్య దక్షిణకరముచేత, ‘అట్టి’ యనునది ‘ఎవఁడు’

అనుదానికినలె నెడనుచేత 'ముక్కంటి' వ్యావర్తిత పూర్వకముగా కిరము
 నం దంజలి బంధించి పతాకద్వయముచే 'మేలు' అనునది వ్యావర్తిత
 పూర్వకముగా నవలనముగా వ్యావర్తిత పూర్వ ముఖోత్తానితాచాళిద్వ
 యముచే 'మీకు' అనునపుడు పరివర్తిత పూర్వకముగ నగ్రమైనట్టియుఁ
 బురోముఖమైనట్టియు సుతానితమైనట్టియుఁ బతాకాద్యయముచేత
 నభినయించునది. ఆవేష్టితోద్వేష్టిత వ్యావర్తిత పరివర్తితమైన హస్త
 కరణములు నాలుగు. వీని లక్షణమును, హంసాస్వ సూచిముఖ పరా
 జ్ముఖ పరాకాశిఖర ఖటకాముఖ సంపంశన చతురకర్త ముఖారా
 శాది హస్తభేదలక్షణము నిచట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయబడి లేదు.
 యుక్తింబట్టియు సంప్రదాయమునబట్టియు లోకముంబట్టియు సభి
 నయించందగినది. లోకములో సాధారణముగా నేనుతోండుమన కెట్ల
 భినయించెదరో యదే తీరున లోకస్పృతానుసారముగ నభినయించ
 వలయు. నాట్యప్రమోగమునకు లోకమే ప్రమాణము. సాధారణ
 ముగా మాటాడునపుడుగాని, పాడునపుడుగాని, గొప్పయాలోచనము
 నేయనపుడు గాని జనులు నానావిధముగాఁ గన్పించులు నేర్పులు
 ముక్కు నోడు నాల్క పెదవులు మూఁతి చాడిలు నవతొప్పలు
 మెడ తొమ్మి భుజములు మోచేతులు చేతులు చేర్రవేళ్ళు అడు
 గులు మొదలగు సవయనము లాడించుట స్వభావము ను సంగత దేహ
 సౌష్ఠవములు కలవా రాడినదాట, పాడనదిపాట. ఈసంజుగళములు
 లేనివారెంత సాస్త్రియముగఁ బాడసి యాడసి జనరంజన ముందిగాఁ
 గానేరదు. కాని సంప్రదాయానుసారముగ నున్నచో నుకొని సౌష్ఠవ
 ములు లేకున్నం బండితైకవేద్యము కాకనూనదు. 'రమ్మ' అను
 రెండక్షరము లుచ్చరించుచు నటచేయు క్రిందువైపుగా బొటన
 వ్రేలుతెక్కఁ దక్కినవ్రేళ్ళు తనకభిముఖముగాఁ బ్రసరింపజేయుట
 సంప్రదాయముగాని యానాల్గుఁ బైకెత్తి మండి తన క్రిముఖముగ
 నట్లు కడియెడిమల కాడించినచో లోకకీర్తిచే రావద్దను సర్వమిచ్చుఁ
 గనుకఁ బిల్లలుడిసెవాఁడు 'ర'మ్మను నూతనమ్మటే ముగించుచు నే వేస

వద్దను సర్థమిచ్చు కరతలాభినయముఁబట్టి మానఁగలఁడా? కావున జనుఁడు లోకసంప్రదాయాభినయము సనుసరించకతీరదు. తన యభిప్రాయము న్నెల్లడించుటకై లోకుల సనుసరించి చతుర్విధాభినయ మొనర్చవలయును. అట్లు చేయనియెడల నపాయ సూచనమందుఁ బొగబండి కెఱ్ఱజెండాకుమాటు తెల్లజెండా చూపిన చందమున వై పరీత్య మగును. సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంథరచనముఁగాని, యుచ్ఛారణముఁగాని, యాచారములుగాని మార్చినచో హాని కలుగుఁగాని లాభముకానేరదు.

సంప్రదాయము :

బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రజాతు లిదివఱకు సంప్రదాయ సిద్ధముగా భరతఖండమున నాల్గుజాతు లున్నవి. వానిలో నెన్నియో భేదములు కలవు. బ్రాహ్మణజాతి పదివిధము లం, దవాంతర శాఖా భేదము లెన్నియో కల వాతీరుగానే తక్కిన జాతులుకూడ నానావిధములుగ దేశాచార భేదములఁ బట్టి విభజింపఁబడినవి. ఇపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు విరుద్ధముగాఁ బొడమిన బ్రహ్మసమాజార్యసమాజములచేత నిదివఱకే యెన్నియో కులములుగ నేర్పడి యైకమత్యముం దొఱఁగి హానిం బొందుచున్న భారతీయజనమునందు మఱింత వైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప లాభ మేమివచ్చెను. శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందును శూద్రులలోఁ గొన్ని తెగలయందును బ్రౌఢవితంతువివాహముల నేర్పర్చుచున్న సంఘసంస్కార పరాయణుల యవివేకముచే నేర్పర్చబడిన బ్రౌఢవితంతుజాతి సంప్రదాయ సిద్ధ జాతులకు వేఱై భారతీయులలో మఱింత హానికిం గారణ మగుచున్నది. శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయము బలీయము. ‘శిష్టాచార సంప్రదాయముతో మాకుఁ బనిలేదు. వేదములొప్పకొన్న యాచారములు సంప్రదాయ విరుద్ధము లై సప్పటికి ప్రకృతకాలానుసారముగ నవలంబించెద’ మని వేదబాహుల్యము తెలిసీ తెలియ కిప్పటి సంఘ సంస్కరణపరాయణులు కొఱమాలిన మార్పులఁ దాము చెడి యొరు

లం జెలుపఁజూచుచున్నాడు. వీరలొనర్చు చెలుపు సదులు సమూద్ర
 మునఁ గలుపు లెఱురంగు చె తలవలె లోతు ముట్టనేరక నెలితి
 యొడ్డున మాత్ర మగపడుచుండును. గరిసెడు ధాన్యములో నొకటి
 రెండు తప్పకాయలున్న లోతుమి? వెనుకటి ఋషులు ప్రాథవితం
 తువులకుఁ బెండ్లి మాన్పించుటకుఁ గారణ మందువలనఁ గొనసాగు
 చున్న శిష్టాచారము. అందుకు విరుద్ధముగ నడిచి ములుదీసి కొయ్య
 గొట్టుకొన్న ట్లిడుమలందు నవనాగరకుల దుఃస్థితి కనిపెట్టినకొలది తేట
 తెల్లమగును. పురుషులకన్న స్త్రీలకుఁ-తిండి రెండురెట్లు, ఊహ నాల్గు
 రెట్లు, సాహస మాఱురెట్లు, కామ మెన్నిదిరెట్లు, స్త్రీల నమ్మరాదు.
 స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగదను భారతీయవాక్యములు, మగువల
 కుండును మాయమర్మము లను షేక్స్పియరుని వాక్యము, 'సాలా
 వృకాని స్త్రీసభ్యాని' యను శ్రుతియుం దార్కాణముగ నిపుడు
 స్త్రీలకు రాజసభలో సభికారమిచ్చుటకు జంకు నాంగ్లదేశీయ పురు
 షులే సాక్షి. సంస్కృతగర్భయగు వితంతువునకు చుట్టి పెండ్లి నేయ
 కుంటచేఁ గలుగు మే శ్చాపెకుఁ బ్రసూతిగండమున నప్పించుట - పర
 మార్థ సంపాదనమున కడ్డుదగులు సంసారభారమున దొలగించుట -
 స్వార్థపరతలేని యామెచేఁ బుణ్యకార్యములఁ జేయించి యాపెం
 దరింపఁజేయుట - యాపె మఱి సంతానము కనదు కనుక నున్నవార
 లకు సమ్మద్దిగా నాహారాది సుఖలాభమును మఱియు నీజన్మములో
 సమాభవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గారణము పూర్వ జన్మకృత పుణ్య
 పాపములనియు, విధినియోగము దాటరాదనియు, జన్మమెత్తినఫలము
 పరమార్థసంపాదనమే యనియు, నిద్రాహారములు మాత్రమే బ్రతు
 కున కవసరము లనియు, నిషిద్ధరతి సౌఖ్యము దుష్టన్యసనమనియు, నొక
 నిం గవఁగూడిన తనదేహము వాని పరోక్షమున నింకొకని కర్పించుట
 నీతి కాదనియు, నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రసమ్మతమున గతించిన
 తనపెనిమిటినిం గూడవచ్చు ననియు, గామసౌఖ్యము నదలలేనిచో
 భర్తలు గతించినకొలఁది పెండ్లికి వ్యవస్థయిండ ననియు, మఱియొక
 జన్మమున నై నం బెనిమిటిం గలియు నాసతో క్షణభంగురమైన

యశావనకష్టము నలక్ష్యపెట్టవచ్చు, నవియు, నెల్లవిధముల స్థిష్ఠాచారానుసరణమే మిగుల శ్రేయ మనియుం దెలిసిన యాస్తికబుద్ధిగల కుటుంబములయందలి సుశిక్షితలగు స్త్రీలు దుర్భరభర్తవియోగంబు నతికష్టంబున నహించుకొనియైన గర్భాధాన సంస్కారానంతరమున మఱల మార్మసువున కాసింపకున్నారు. శరీరమునకుఁ గలిగిన రోగము నుంచుచేఁ గుదుర్చుకొని సుఖించునట్లు భర్తృవియోగదుఃఖము మార్మసువునఁ బోఁగొట్టుకొనరాదా యన నిశ్చయముగ మార్మసువు పెనిమిటి తనజీవితమునఱకుం బ్రతుకునని మార్మసువాడినదాని కెట్లు తెలియును? భర్తలు గతించినకొలఁది యెందఱుం బెండ్లాడి బెత్తమ్మ కాఁగలదు? కోర్కెకు హద్దుగలదా? చెల్లఁగలిగిన యెన్ని విధముల కోర్కెలు ప్రతిక్షణ ముదయించినప్పటికి మర్యాదాభంగ మగుననియు, లేనికష్టములు తగిలించుకొనవలసి నచ్చుననియు, వివేకులు లో నడంచుకొనుచుండలేదా? కులాగత సంప్రదాయానుసారముగ రాజ్యమున క్షర్వుఁడు పెద్దకొడు కగుచుండగాఁ దక్కిన పుత్రులు తమ కాభాగ్య మబ్బలేదని చేతులు పిసుకుకొనుచున్నారు, వారిదుఃఖము కుటుంబనహితముగఁ దమ యన్నల యుపాయముల నెదకి కడతేర్చినఁ దీరదా? రాజుకొడుకే రాజు కానేల? యింకొకఁడు సింహాసమునఁ కూర్చుండనొల్లదా? కుడుచుటకుం గట్టుకొనుటకు నేక బాధపడు పేదలకు భాగ్యవంతు లేల తమయాస్తి పంచియారో! తమకన్న సౌందర్యబలచాతుర్యములుగల స్త్రీపురుషుల నాలుమగ శృన్వోన్యమేల యనుభవించనొల్లరో! ఇంతకు స్థిష్ఠాచారము దైవనియోగముం దప్పింపఁ బూనుకొన్న సంఘసంస్కార పరాయణుల ప్రయత్నము తీతువు రాయబారమువలె వ్యర్థము. మఱియు నపహాసాస్పదము. కనుక చతుర్విధాభీనయము స్సంప్రదాయానుసారముగ జేయవలయు.

ఆధునికయుగము - అస్మద్భాషాస్థితి :

ఎద్దులేచినది, పేడనైచినది, తుప్ప తలదాసి చీపురుకట్టతో దొడ్డి బాగుచేయ చున్నది. ముదుసలినారు పల్లోముకొంచున్నారు. ఫిరంగ

గులు పేలుచున్నవి, కాకు లఱచుచున్నవి, బడిసిల్లలు చల్లికూడు మెక్కుచున్నారు— అని యీ విధముగ స్వభావవర్ణనము చేయుటయే కవిత స్మృతి మనువారును— ‘నాకు పాటలూ ఆటలూ అంతే తలనొప్పి, చూసేరూ, బోగంమేళము చూడకూడ దన్న వాళ్ళలో నేనొళ్ళిగా, విధిలేక వచ్చింది రాజుగారి బలవంతంపై దిక్కుమాలి నొళ్ళి గాని గుల్బీజానీచేత తాను క్లబ్బు రీడింగురూములో పాడించి దాని కైదు వందలు చందావేయించి తక్షణం జమచేయించి, “యన్ దేరీడ్ నో అదర్గ్” యిచ్చే సరికి నా అవస్థ అట్టివ్వక తీరిందికాదు, సాయెబూ! బండికట్ట. నీకు బుద్ధుందా చెప్పేకానూ స్టూపిడ్ పో రేల్వేషన్కు వెళ్ళి వీరేశలింగం పంతులుగారు వస్తారు, వార్నితీస్కురా. ఏం పాటలు! ఆడవాళ్ళంటే కొంత వినవచ్చు కాని సంగీతపాటకులంటే నాకొళ్ళుమంట. వాళ్ళ వికారాలు వాళ్ళ రుంజుకోవటాలు ఎడ్వ్యు కేషకా? వాళ్ళకు ప్లేటస్లేదు. ఇంగ్లీషు ఎడ్వ్యుకేషను లేనివాడికి సివిల్లేష నేముంటుందండీ? సంగీతం అంటే నా కనయ్యంగాని మా అమ్మాయిలకు కుమారసంభవం చెప్పిస్తూన్నాను . డెబ్బయియేళ్ళు శాస్త్రుర్లుగారు బాగాచెప్తాడు. అబ్బా! చూశారా, గ్రామ్యం ఎందుకు రాయకూడదు? నల్లరికి తెల్వాలా? ఐటెల్వూ మిస్టర్, గణాలు ప్రాసలు వీటికై వ్యర్థపదాలు దోపి మీనిం గ్పాడుచేస్తూవున్నారు. దీని తస్సావలవా, ఆ ఏంవి చేయాలండీ? ఆర్బతునాటు కంపెనీలో పోయినాయండీ పన్నెండువేల రూపాయలకు పైగా. గాడ్సువిల్ ! గ్రామ్యభాషతో అనగా మనవంటి కొంచెము సివిల్లెజ్జుమె న్మాట్లాడే భాషతో కావ్యాలు వ్రాస్తే ఫెల్లో ఆఫ్ యూన్వర్సిటీనిగా వర్ణా క్యులర్ బ్రాంచికి ఆ పొస్తకాలు స్కూళ్ళకు పెట్టించుటకు పై చేస్తాను. ఆ సబకుమీది. ప్రౌఢరజస్వలానంతర వివాహసబ్బకు మహా జల మహాపాధ్యాయులగారిది. డూ యువరెబ్బెస్టు, ఓ థేంక్యూ’ ఇట్లు తగుమనుష్యు లాడుకొను భాషం గ్రంథములు వ్రాయవచ్చు ననియు

నాంగ్లేయభాషాపాండిత్యము కొంతఁ గలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలుగూడఁ గూలంకషముగఁ దెలిసినట్లు వేషములువేసి, తమకు పాండిత్యముం బజీతునేయు బజారుపత్రికల స్వీధిఁబెట్టుచు సభల సిగ్గటి సొఱకాయలు తెగనలుకు నాంధ్రులును - మఱియుఁ బుస్తకమూలఁబట్టి కొన్ని తెలుఁగుమాటలు వల్లించుకొని తెలుఁగన్న నేమో తెలియని యాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభాషాపండితులమని నటించుచు నాంధ్రభాషా పరీక్షకులైన యటవలును - తెనుంగుబాస యునులు పోసికొనుచున్నారు. శాకుంతలనాటకము విద్యార్థులకుఁ బాఠముచెప్పఁగల గైర్వాణపండితునకు నెలకుఁ బదైదురూప్యములు మాత్రమే వేతనముగాని హేమెట్టు పాఠముచెప్ప నాంగ్లేయభాషా పండితున కైదువందలు రూప్యములు నెలకు వేతనముకదా! ఆంగ్లేయ భాష రాజభాష యగుట చేతఁగదా యంతజీత మీయఁబడుచున్నది. కేవల గీర్వాణాంధ్రభాషాపండితుల నిప్పటి చెడుకాలములో నెవరు చూచెదరు? వేదశాస్త్రములు సంగీతసాహిత్యరసజ్ఞతయు నడుగంటి నవి. మానవ ధర్మశాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివికొన్నవానికి దమ్మిడియైన రాబడిలేదుకాని యదే యాంగ్లేయభాషలోఁ జదివికొని పరీక్షలో నెగ్గినవాఁడు న్యాయాధికారియొద్ద వాదించుట కర్హతకల్గి నెలకు వేలకొలఁది సంపాదించుచున్నాడు. కావుననే కొంపగోడి యమ్ముకొనియైన నాంగ్లభాష భారతీయులు నేర్చుకొనుచుఁ దమ భాషల నిరసించుచున్నారు. తుద కాంగ్లేయభాషలో భగవద్గీతలఁ గూర్చి యుపన్యాస మిడు నేనిబెసంటమ్మగారి పాదములఁ బెట్టుచు సంస్కృతమాన భగవద్గీతలు బోధించు నాచార్యులంగూడ సరకునేయ కున్నారు. భరతవర్ష పరిపాలకులు భరతవర్షమునందు భారతీయ భాషలనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాష లన్నియు సమున్నతదశ నందుఁగదా !

కళలు - కవిత్వము :

సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేసినవారిలో నూటికి దొంబది తొంబండకుఁ బైగా శ్రుతిలయజ్ఞానములు స్ఫుటముగా నుండబోవు. కవిత్వము సంగీతము స్పహజముగాఁ బుట్టవలయుఁగాని శక్తిహీనులెంత నేర్చుకొని యంటించుకొన్నను లాభములేదు. వేనవేలు భాషాపరీక్షయందు నెఱవేరినవారు కలరు గాని సాగసుగా గద్యపద్య ప్రబంధముల స్వతంత్రముగఁ గల్పించి కవితాప్రతిభఁ జూపఁగల కవీశ్వరు లొకరిద్దరైన దేశమంతటం దేలుట కష్టము. కూనిదీర్ఘములు దీసి గద్యపద్యములు చదువువారు లక్షలకొలందిగలరు. కాని శారీరసౌష్ఠవమున్నులై సభలం దౌర్వ్యతికమున వేలకొలంది పండిత పామరుల స్రంజింపఁజేయువా రొకరిద్దరు జగమున నుంట కడునరుదు. లోకములో సార్వతౌకికులు నాఁబరఁగు కవులు షేక్స్పియర్కాళిదాసులే కదా! కవీశ్వరుల కవితాప్రతిభ వారిగ్రంథములు వెల్లడించును. మఱియ నొకభాషలోని గ్రంథ మింకొక భాష లోని కర్థము పోసి కించమించుగ మార్చనచ్చుఁగాన సకలదేశముల జనులకు భూత వర్తమానకాలములం బరఁగు కవీశ్వరుల శక్తి లోకమంతట దెలియఁబడుఁగాని మొకటి తౌర్వ్యతికచాతుర్య మింకొకనికిఁ బరీక్షమున నొక్కమొగిఁ దెల్పఁజాలు యంత్రములిదివఱకును లేవుకదా! ఈశ్వరానుగ్రహమున నిక గనుఁగొనఁబడినప్పటికి నట్టి యంత్రము లభింపకముందున్న సంగీతపండితులు పెక్కండ్రు జగద్విశ్రాంతకీర్తి బడయనేరరుకదా! షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కావ్యములకన్న సాగసైన కావ్యములెన్ని వ్రాత లోకులకుఁ దెలియని కాలమున ఖిలములై పోయెనో దేవుని కెఱుక! వాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకు గీతవాద్యములకన్నను మఱియు నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయముల కన్నను గౌరవమంతగా నచ్చుటకుఁ గారణము స్వరసందర్భముం జతుర్విధవాద్యము మఱియు సృత్యముం గ్రహముగ గాయకుని శారీర సంపదయు, న్యాదకుని కరగుణము, న్నటుని సృత్యవిశేషము, న్వెండియు నా మువ్వరి విద్వావైశద్యము స్పృహకుఁ గన్బర్చుఁగాని కావ్యము సకలజగము నద్దమువలెఁ జూపుటయేగాక మానవులకు

వివిధావస్థలయందుఁ దలంపు లెట్లుండునో వానింగూడ బయల్పెట్టును. సర్వరూపము లాక్ష రించుటకు రూప గ్రాహియంత్రమును, సకల ధ్వనుల నాక్ష రించుటకు శబ్ద గ్రాహియంత్రమునుం గలవుకాని నానావ స్థలయందు బయల్పడని మనుష్యుల తలంపులంగూడఁ దెలుపుటకుఁ గావ్యముకన్న వేఱు యంత్ర మిదివఱకు లే దిఁకనుండఁబోదు. కవితా శక్తింగదా జగమున నెల్ల కృత్యములు ప్రబలుచున్నది ! కవిత్యము ప్రత్యక్షముం దెలుపుటయేగాక పరోక్షముంగూడ బయటపెట్టుం గావుననే “కోవే త్తి కవితాతత్త్వం శివో జానాతి వా నవా” యని కాళిదాసుఁడును, “నతచ్ఛాస్త్రం నసావిద్యా నతచ్ఛిల్పం నసాకలా నాసౌ యోగో నతత్కర్మ నాత్యేస్మి న్నవీక్షతే” — యని భరత మునియు నక్కాణించిరి. కవిత్యమనఁగాఁ గావ్యముఁ బన్న నూహ కవి త్యము నహజ కృత్రిమము లని రెండు విధములు. పాంచభౌతికక్రియలు కల్పించునది సహజము. ఘటపటాది తాకికకృత్యము లొనర్చునది కృత్రిమము. కావునలోకమునఁ గల్గు సకలక్రియలును దైవికమానుష సంకల్పవశముననే కలుగుచున్నవి. షేక్స్పియర్కాళిదాసు లంత కష్ట పడి యాఁకలి నిదురలై న మఱచి నమస్తైహికభోగములు మానుకొని రాత్రింబవ శ్చేకదీక్షతోఁ గావ్యము లెందుకు వ్రాసినారు? కీర్తి కొఱకా? ఎవఁడైనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానిం బై వారు దూషింతురో లేక భూషింతురో కనిపెట్టలేడుకదా ! ధనమునకా ? ఎంతో సుఖ వుగా మఱి కొన్ని పనులవల్ల ధనము కావలసినంత లభించుఁగదా ! భోగమునకా ! లోకజ్ఞానమే లేక తనువు మఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరిన పద మొకటి తోఁచనపుడు కొంపవోయినట్లు విచారించుచు, నొక సందర్భము కుదుర్చుకొనుట కెంతయో గింజుకొని తన్నుకొనుచు, నెంచుకొన్న శబ్దము స్ఫురించినపుడు రాజ్యముదొరికినట్లు సంతసిల్లుచు సంతత మెద్దిమో యాలోచనమున ముగ్ధియున్నవాఁడు ప్రశ్నోదనవని తాది భోగము లనుభవించుటెట్లు ? మోక్షమునకా ! శకుంతల పిఱుందల, నే మేట వెఱ్ఱియందుం దగులుకొన్నవారికి నిర్విషయ మన స్పెట్టుకుదురును? పరోపకారమునకా ? శాకుంతలము నే మెట్లుం జదువకున్న ప్రాణుల కాఁకలి తీఱదా లేక నిదురపట్టదా? నీతిఁ

దెల్పుటకా? మంచిచెడ్డలు బాగుగఁ బరిశీలింపక పొత్తురహస్యముగాఁ జేయరా, దెదుటివారల మనసు కనిబెట్టకచేసిన పొందు దుష్ట్యంతు నేకాంతముగఁ గలసిన శకుంతలకువలె వికటించును; మఱియుఁ బరునిఁ జంపి వాని సొత్తాక్రమించుకొనరా, దట్టొనర్చిన వాడు హేమెట్లు పినతండ్రివలెఁ బొలియుంపఁబడునని - శకుంతలమందు, హేమెట్లు నందఁ దెలుపఁబడిన యీరెండునీతుల స్లోకములో నెఱుఁగని వారె వరు? క్రొత్తవాని నమ్ముకొని వాని స్రహస్యముగఁ బెండ్లాడి వాని వెంబడిఁ బోవ కామర్మ మెవ్వరికైనఁ దెలియనీక మిండతవలె నీడు వచ్చిన కన్యక యెవరై యుండును? మఱియుఁ దానన్యాయముగ నొరుని గొట్టినం దనపైఁ బరులు పగపట్టెదరని పిచ్చివానికిఁ దక్క నితరులకుఁ దెలియదా? లోకులందఱికిం దేటతెల్లమగు నిట్టి నీతులకై కొండం ద్రవ్వి యెలుకం బట్టినట్లు కపిశ్వరులు వృథాప్రయాసమున నంతలేసి గ్రంథముల రచింపనేల? నమస్త జగత్కారణమగు శక్తి యెద్దియో వాగ్దేయకారాది కవిరూపమున నూహించుచు వ్రాయుచుం బాడుచు నాడుచు వా యుంచుచు నకలకర్మముల నాచరించుచు, వేయేల, సర్వ జగత్కారణమై : త్వరజస్తిమో గుణములం దనలోఁ దా నాటాడు కొనుచుండును. అందులకే కారణ మూహింప మానవుల కలవికాదు.

సరుల ఊహాపోహములు :

శ్లోతిష్కులు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టి వింతలు లోకంబున జరుగనచ్చుననియఁ - జెబ్బిది పదునొకండు కోట్ల నలువది పన్నెండు లక్షల, తొంభిన శదుమూఁడు వేల, రెండుప్పాతిక యోజనముల మారమున భూగోళమునుండి శుక్రమండల మున్నవనియఁ - నందులోఁ గాల్య లగపడుచున్నట్లున్నవి కనుక తప్పక మనుష్యులు నుందురేమో యనియం - గోతలు గోయు గణితశాస్త్రజ్ఞులు భూమి యెదువేల మైళ్ళు చిల్లర యుంచుమించు దళసరిగనున్న దా నడుమ నగ్గినీరున్నది నామాట నమ్మబోవనిచో నచటికిఁ బోయిచూడఁడు మీకే బోధ పడుననియఁ - చరిత్రకారులు పోల్చిచూడఁగా నాంధ్రాంధ్రేయ శబ్ద ముం బ్రాగమౌక్షర సంబంధమాబట్టియు మధయభాషలలో నీకు, ఈను పద్యములు సమానరూపార్థముల నుంట చేతన, మఱియు అబ్బి,

ఆము శబ్దముల సమాన రూపార్థములం బట్టి మఱికొన్ని కారణముల వల్ల నాంధ్రాంధ్రేయులుగాని యాంధ్ర తురుష్కులుగాని! హూణ శకమునకు ముందు మూఁడులక్షల మానవుల పన్నెండు దినములు దాదాపుగా బహుశా ఒక్క కులములోనివారై హిమాలయము డెప్పె సడిమిలో నుండియుండవచ్చు ననియు - పరిణామవాదులు వానర నరశబ్దముల సంత్యాక్షరములు సమానము లగుటచేతను మఱియు నుభయజాతుల చేష్ట లించుమించు నొక్కలాగుంటచేతను వానరజాతినుండి నరజాతి రూఢిగఁ బుట్టియుండవచ్చు ననియు - నిట్లు వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధు లేనుగూఁ బోల్చునట్లు హించుచుం దురు. దై వమాయననుమానమున నెఱుంగ నేరితరము? మిడతంభోట్ల శకునమువలెఁ గొందఱి యూహలు గుఱికిబెత్తె డగుచుండును. మొత్త ముపై మానవులు తెలిసీ తెలియనివా రనుట కే సందియమునేదు.

మహాకవుల సందేశము :

మఱియు మదాతిశయంబునలేని వస్తువులు నిజముగఁ గాన్పించు నట్లు నజ్ఞానదశయందు న్వపాన వస్థయందుఁబోలి తనకంటె నన్యమెఱుంగని నిత్యము క్షణబుద్ధస్వరూపుఁడగు జీవున కాత్మరూపకమగు జగత్తు తోఁచుచుండును. కాని వై రాగ్యము లేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినపిదప న్మఱియు నిదురమేల్కొన్న పిమ్మట స్వికారము లగపడన ట్లీలోకవిచిత్రము కాన్పించుచుండును. నచ్చిదానందస్వరూపుఁ డగు పరమాత్ముఁ డొకఁడె మిగులుననుచుఁగాని, మఱియు సముద్రపు టొడ్డునఁ బలుతెఱంగుల నిసుక గాలిచే చూపించుతీరున మనుష్యులు పరవశులై దై వవశంబున వివిధస్థితుల మారుచున్నారనుచుఁగాని, 'కర్తా భోక్తా జనార్దన' యనుచుఁగాని, యాత్మవాక్యము తెలిసికొను వారు సంసారదుఃఖము నంటరను వేదాంతముం గాఢీదానకృతుల బోధించుచున్నది. షేక్స్పియరుని కృతులవలన సంసారము 'దుఃఖ భూయిష్ఠము' మానవులది యనుభవించకతీఱదు, పాపాచరణమున నిత్యనరకముం బుణ్యమున నిత్యానంద పదవియుం జీవులకుఁ బర మాత్మునిచే నొసంగఁబడునని బోధపడుచున్నది.

సత్కావ్యలక్షణము :

కావ్య మననేమో యనేకు లనేకవిధములం గ్రాచీనాలంకారి కులు తెల్పిరి. అం దిష్టార్థోపేత మగు పదావలి కావ్య మను నండి వచనమే మేలు. ఏమనఁ బ్రతిశబ్దమునకెద్దియో యర్థము లేకపోలే దా యర్థబోధమున నెద్దియో రస ముప్పతిలకమానదు. గుణదోషాలంకార ములు వివక్షామూలములు. ఒకప్పుడు గుణము దోషముగను, దోషము గుణముగను, సలంకారము హేయముగను మాత్రెడును. అన్న మజ్జీర్ణ మున విషమగు, విష మొకప్పుడు పథ్యమగు. శవాంకార మనహ్య మగును. మనసున కింపగు శబ్దార్థములు కావ్య మనఁదగును. భరత ముని చెప్పిన విభావానుభావ వ్యభిచారి సంయోగమునఁ గల్గు తొమ్మిదిరసములలో నుత్తమజనులం గాన్పించు వీరశాంతకరుణలు సత్త్వగుణప్రధానములు. మఱియు సధమజనులందోచు క్రౌంచబీభత్స భయానకములు తమోగుణప్రధానములు. ప్రతి వస్తువునందెద్దియో రసము ప్రధానముగను మఱియుఁ దక్కిన రసముల ప్రధానముగ నుం డకతీతదు. చక్కెరయందు మధురరసము ముఖ్యముగఁ దోచును, నుప్పు మొదలగు చవు లడంగియుండును. జనుల కేశబద్ధి శబ్దార్థసమూహము వలన మనసుల కుల్లాసము కలిగి సత్కర్మాచరణమున కుత్సాహముపుట్టునో యట్టిది సత్కావ్యము. జనులకు భయశోకజగుష్పాక్రోధములం బుట్టించి దుర్మార్గమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కావ్యము. మధ్యమాంసా శనులై పరదారధనమ్ము లపహరించుచు మోసంబున యభేష్టంబుగఁ జరించు దుర్మార్గుల సుఖస్థితి వర్ణించుట లోకులం దుర్మార్గమానకు రేపకమానదు. లక్షణవిహీనముగ యభేష్టమాగ వ్రాయఁబడిన పుస్తకములు కళాశాలలం బాలురకు నుప్పుట. వేశ్యాకిన్యల నిల్లాం డ్రుఁగా నుంచుకొనుట. ఇల్లాండ్రు యభేచ్ఛ స్పృశించునట్లు చూచి చూడనట్లు నోరె త్తకుండుట, వర్ణ నియమము మాని యన్ని జాతులు కలసి తినుచుం బరస్పరవివాహము లాచరించుకొనుటయే యవశ్య కర్తవ్యమనుట, క్రీస్తుదుషులు పెండ్లి మాని నావిపదుసలులేక యభేష్టవిహారము సల్పినచో నెన్నియో దుఃఖములు తొలఁగి జనులు బాగుపడెదరనియు యుపన్యసించుట, పరలోకము లేదని గూఢిగనమ్మి

సుఖపడుటకొఱకెట్టి దుష్కార్యమైనఁ జేయుట, తాఁజెడుటయే కాక
 పరులంగూడఁ జెఱుపఁబూనుట, ధనార్జనముకై యెట్టి నీచకార్యము
 లైన నొనర్చుట, పూర్వాచారముల న్నెక్కిరించుట, కల్లుద్రావుట,
 మాంసము తినుటయు, నిప్పటి నవనాగరకులలో బుట్టుచున్న తెవుల్లు.
 స్వదేశోద్ధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్లు కనబట్టుచుఁ దగు మను
 ష్యులవలెఁ బైకిఁ గాన్పించుచుఁ, బ్రభుసన్మానము వడయింపకై
 తోటివారి నెంతో హింసించుచుఁ, దాఁబట్టిన కుందేటికి మూఁడో
 కాళ్ళని మొండివాద మొనరించుచుఁ, బ్రబోచనమతము నిరసించుచుఁ,
 బాహ్యత్వాచారముల నర్పించుచు, నాగరకాగ్రణ్యులమని విజ్ఞప్తమొ
 చు మానమర్వాదలులేక గేదెపెయ్యయ నాఁబెయ్యయఁగాక దిక్కు
 మాలిన పెయ్యయై నవీన భారతీయజనము కలివశంబున నవశంబై
 యుభయలోకభ్రష్ట మగుచున్నది. ఇపుడు భారతీయ ప్రజయం దే
 రసముఁ గాన్పించుట లేదుగాని నీరసము మౌతమగపడుచున్నది. తన
 లోని కోర్కె పరులకుఁ దెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభినయంబు లుప
 యోగింపఁబడుచున్నవికదా ! అవి సమయోచితములై నరసములుగా
 మండవలయును. ఇట్టిగన్నాల్వరంగమన మానవులు యథోచితముగ
 నటించనియెడ వైచిత్ర్యము నరసాభాసము నగుబాటలుం బ్రజాపీడియ
 నగును. జనులందు మహారాజు బటమెడఁకుజుటికొని దీనదృష్టితోఁ
 జేతులు కోడించి సాష్టాంగపడి 'శ్లో'రము చేయుటకు నిచ్చేయఁ
 బ్రార్థించెద'నని మంగలిం బిలుచుట, కాల్యూఢ్వు చచ్చుడివాఁ
 డాకస్మికముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతముల ధరించి స్నానమొనరించి
 శ్రోత్రీయవేషముతో 'శ్రాద్ధ మొనరించెద, బ్రాహ్మణార్థమునకై
 రం'దని వైదికులం బిల్పుటయు, దెబ్బదేండ్లవాఁడు పిన్నవయసు
 వానివలె నెనిమిదేండ్ల కన్నెకుఁ బట్టెట్లుటయు, బోడవెంపి తలపెంచు
 కొని పసుపుబొట్టు కాటుక లుంచుకొని కాళ్ళపారాకితో ముత్యైదులం
 బిల్వనేఁగుట, బ్రాహ్మణుఁడు నేవకావృత్తిఁ జేయుట, కుక్క సందల
 మున నిడి యూరేగించుట, న్నాయాధికారి లంచగొండి యగుట,
 నూత్న చూరమునన్ని పాతుఁడు ధర్మాధికారి యగుట, ప్రభువు విద్యా
 హీనుఁ డౌట, కూటికై వేదాంతము చెప్పుట, బండబూతు ప్రహసన

లం బ్రచురించుట, తద్దిననూ మేచ్చభాషతో జరుపుట, బాలుఁడు పన్య
 సించుట, క్షత్రియఁడు ముష్టికొనుట, యవీద్యాంసుఁడు సభా
 ధ్యక్షుఁ డౌట, మగనాలు లంజెవేషమున నగపడుట మొదలగు సంప్ర
 దాయ పరుద్ధవేషము లూనరాదు. శృంగారమున విధ్యుక్తముగాఁ
 బెండ్లాడిన యాపెత్తోఁ విహరించుటయు, హాస్యమున-సూక్ష్మత్రవతుఁ
 డన్యులచేఁ గల్గబోతని యపహాసింపబడునెడ మందస్మితము చేయు
 టయు, వీరమున సాధుసంరక్షణకై ధర్మయుద్ధమాన నుసుఱుఁ
 గోల్పోవుటయు, గరుణయు - దాపద స్మృత్తి సజ్జనులం గాంచి కంట
 నీరిడుటయు, ప్రాణమున - సజ్జనాపకార మొనర్చు దుర్జనలం గని
 బొనుకొనిపాటుఁ గావించుటయు, భయానకమున - దుష్టసంపర్కము
 నకు వెఱచుటయు, బీభత్సంబున - సజ్జనోపద్రవముఁ గనుఁగొని
 మూర్ఛిలుటయు, శాంతింబున - సత్సన్న్యసముల కొరసిల్లుటయు
 నాత్మసంతోషంబునఁబడు. ఇట్లు నవరసంబు లగపర్చు సజ్జనుల నడువడి
 న్నగరించు నిరుప శబ్దారసము హామయ సత్కావ్యంబు నాఁబరఁగు. అట్టి
 సత్కావ్యంబు లొనర్చువారు సుకవులు. పేక్సియరుని కృతులందు
 'నీలమ్మనసార' నును (As you Like It) నాటకమునఁ 'గొరియలేన
 స్సను' (Coriolanus) నాటకమును సత్కావ్యములు. కాళిదాసకృతు
 లందు రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశములు సత్కావ్య
 ములు. రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళి
 దాసు వేఱు - నాటకత్రయమును, శృంగారతిలక్ ర్తుసంహారములఁ
 జేసిన కాళిదాసుఁడు వేఱు - తక్కినవి చేసినవాఁడు వేఱని నాకుఁ
 దోఁచెడును. మూఁడువేల యొడ్లక్రిందట రఘువంశ, కుమారసంభవ,
 మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుఁడై
 బమ్మెరపోతనామాత్యునివలె స్వతంత్రుఁడై యుండవచ్చు! ఈతఁడే
 జగత్ప్రసిద్ధిగొన్న కాళిదాసుఁడు. కానిచో నట్టి సత్కావ్యప్రవృత్తి
 యతనినుండి కానేరదు. నాటకత్రయము శృంగారతిలక్ ర్తుసంహారము

లం జేసిన యతఁడు పదాఱువందల యేండ్లకు ముందుగాఁ గృష్ణదేవ
 రాయాస్థానకవియగు పెద్దనామాత్మునివలె భోజమహారాజాస్థాన
 విద్వాంసుఁడై రాజప్రీతికై నాగరశృంగారప్రధాన కావ్యంబు
 లొనర్చెననవచ్చును. మిగిలినవాఁ డెవఁడో వేయేండ్లకిందఁట గొండ
 రాజుల యొద్ద బండ్లబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును.
 కాళిదాసుని పేర బయల్పడు ప్రహసనము ముద్రింపఁబడి ప్రచురింపఁ
 బడుట భారతీయగౌరవమున కెంతయో లోపము. రఘువంశమున
 శ్రీరామచరిత్రాంతమువఱకును, గుమారసంభవమున మొదటియెని
 మిది సర్గలును, భూర్వమేఘము - సుతరమేఘమున గొంతయు
 న్నొదటి కాళిదాసుకవిత్వము. తక్కినభాగము లల్పకవి విరచితములు.
 కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు శ్రీరామచరిత్రాంతము
 వఱకుఁగల భాగము, నాటకములలో విక్రమోర్వశీయమును, షేక్స్పి
 యరుని నాటకములలో 'నీయిష్టానుసారముం' గావ్యంబుల 'ల్యూక్రసీ
 చెఱయు' నిరుపమాన కవితాప్రతిభ కాటపట్టులు. కాళిదాసవిరచిత
 రఘువంశము వంటి సొగసైన కావ్యము జగమున కరుదు గావున
 లోకములోని యెల్లనాగరికులు తమభాషల కద్దాని మార్పుకొనుట
 శ్రేయము.

రసపోషణ సామ్యములు :

నవరసము లొండొంటఁ గలియక కేవల మొకటిగా దేని
 మట్టున కది నిలువనేరదు . కావున నీగ్రంథమున నొక రసమునకు
 మారుగ నింకొక రసమున సొగసు లందందఁ గూర్చఁబడియుండ
 వచ్చును. షేక్స్పియర్కాళిదాసుల యాహ యించుమించు సరి
 పోవుట.

నవరస తరంగిణి

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL.   *Act. III. Sc. V.*

The honour of a maid is her name and no legacy
is so rich as honesty. 1

Act. V, Sc. iii

Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them. 2

ANTONY AND CLEOPATRA,   *Act. III. Sc. XI.*

When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with. 3

Act. V. Sc. ii

it is great

To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change ;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Caesar's. 4

షేక్స్పియరుని కవిత్వ మందలి సాగసులు

వీ ర ర స ము

వ॥ కన్యకాశ్శ- గౌరవసూప- నిశేషము-నుజ్జీయ-యదప్ర- సరికొనై
శ్వర్యమే,దాయమన్యదా॥ 1

గీ॥ ..అననరంభు నంగినతల,నందు కొంచు
..పాలన నచ్చుద్ధులహా మన,మొంక-మనస్సు
..నీప్రభుత్వమవిగమ, మనమ, నేయనమిగ
..జయగెనెన్న నరగాల,నిశ్శబ్దపనమ॥ 2

ద్వి॥ ..పరత్వ మూహదోఁ,విహే నేయ నపుదా
..పోరొన చెఁదా,నాల్కు,బొదవి భక్తింను॥ 3

గీ॥ ..తక్కు-పనుల నెల్లఁ,జక్క-హకార్యము
..నేతగొప్ప-యద్ది,చేటాకటా
..మఱుపన-ఁగునొక్క- మఱి,నేడతివఁదోగ
..పేదకు దొరకింక .దాదయగున॥

His legs bestrid the ocean ; his reared arm
 Crested the world ; his voice was propertied
 As all the tuned spheres, and that to friends ;
 But when he meant to quail and shake the orb,
 He was as rattling thunder. For his bounty,
 There was no winter in't ; an autumn't was,
 That grew the more by reaping ; his delights
 Were dolphin-like ; they showed his back above
 The element they lived in : in his livery
 Walked crowns and crownets ; realms and islands
 were
 As plates dropped from his pocket.

5

Saucy lictors
 Will catch at us, like strumpets; and scaldrhymers
 Ballad us out o'tune : the quick comedians
 Extemporally will stage us, and present
 Our Alexandrian revels.

6

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. II

I beseech you, punish me not with your hard thoughts,
 wherein I confess me much guilty to deny so
 fair and excellent ladies anything. But let your
 fair eyes and gentle wishes go with me to my trial;
 wherein if I be foiled, there is but one shamed

సీ॥ .వానిపాదంబాలు .వాన్నిధి కిం, కెలం.పలనా

—
 గాంధీజీ మ. స్మరించుచుండెడిది.

८. प्रसन्न-राज-वर्मा, भैरव-चरित, बख्खर-ह. प्र. ७
 प्र. १०५, बख्खर-वर्मा, गोरख-चरित, ३४

చున్న గోళంబాలు . తాన్నెనక క్షిప్రా . పరియ -
నెండియు సది - విహిత్రులొడ |

• (A¹) - သေဝိသေသ (A²) ဝိသေသ, နိဂဏ

C. S. C. W. A. - 2000-01-01

• 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 2681, 2682, 2683, 2684, 2685, 2686, 2687, 2688, 2689, 2690, 2691, 2692, 2693, 2694, 2695, 2696, 2697, 2698, 2699, 2700, 2701,

• వయ్యంకంట • కృష్ణమయ్య

• $\mathcal{A}^{\text{f}} \subseteq \mathcal{A}^{\text{g}} \subseteq \mathcal{A}^{\text{h}}$ எனில் $\mathcal{A}^{\text{f}} \subseteq \mathcal{A}^{\text{h}}$ எனும்படியாக.

• నాల్గవేడ్యులు నిరంకుశములగుచుండుదురు ||

• సన్న్యవాస నెన్ను   • స సహ మిత్ర చరా మిహన్న ।

[illegible][illegible]
$$|\overline{\alpha}(\lambda)^{-1}\alpha(\lambda)-\alpha(\lambda)| \leq |\alpha(\lambda)|^2\|d\log\lambda\|$$

5

811 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689 2690 2691 2692 2693 2694 2695 2696 2697 2698 2699 2700 2701 2702 2703 2704 2705 2706 2707 2708 2709 2710 2711 2712 2713 2714 2715 2716 2717 2718 2719 2720 2721 2722 2723 2724 2725 2726 2727 2728 2729 2730 2731 2732 2733 2734 2735 2736 2737 2738 2739 2740 2741 2742 2743 2744 2745 2746 2747 2748 2749 2750 2751 2752 2753 2754 2755 2756 2757 2758 2759 2760 2761 2762 2763 2764 2765 2766 2767 2768 2769 2770 2771 2772 2773 2774 2775 2776 2777 2778 2779 2780 2781 2782 2783 2784 2785 2786 2787 2788 2789 2790 2791 2792 2793 2794 2795 2796 2797 2798 2799 2800 2801 2802 2803 2804 2805 2806 2807 2808 2809 2810 2811 2812 2813 2814 2815 2816 2817 2818 2819 2820 2821 2822

౯. జెనరటియంటా-కనీపులుమా. సింక్రా-కల్పా

నా, చని ప్రపంచ కృష్ణ. నాటకం

శ్రీ శైవమనః గాథానిశితకవ్యం॥

6

స|| విఘ్నో విద్యాయాంతో వేద-మూర్తుః శతేతరం యో నన్యోక్తిః పరః కదా-

నేనిద్యోగసంతో [—]చక్క-నిమిటింతో గొప్పయ్యాడనువారి కృత్యము . నిరా

[illegible]

that was never gracious; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me; the world no injury, for in it I have nothing; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty. 7

CORIOLANUS

Act I. Sc. I

I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he. 8

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,—considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమీసోయగపు చూపులుస్మృతించి కోయ్కులు న్రానిండు-నేనం
 దోడితి నేని-యొప్పటి కచృష్ట హనుండుకడకు మూత్రముజంపబ
 డును - నేజంపబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్న వాడే,మడియం
 పంబిడును-నామిత్రులకు నే నెగ్గినలుపబోవ - నేమన-నన్మార్చియే
 డ్దువారు నాకెనట స్థల-జగమునకుగీడొనకింప-నందునా కెడియ
 లేదుగనక-అకహితో నొకస్థలమ మూత్ర మూత్రముచుకొం
 టి నననేన త్రుడేసినప్పటి-తగువట్లు పూతిక చేయబడును॥ 7

గీ॥ .వాని,భానతఁజూచి .నేనోర్వ లేకుంటు
 .చేతఁ,భాతఁబంబు .జెందినాడ
 .నేను నేనుఁగాకిం .కేదయొన స్మృతి
 .వాడె నేనగుటకు .వాంఛ గొందు॥

వ॥ నిన్బతిమాలెన న్గోడలా పాడుము లేకుల్లానముగామాట్లాడుము-
 వాడేనా పెనిమిటి యొనయెడ- నెజ్జపె బిగికొంగిలింపులచేబ్రేమ
 చూపుటకన్న-వాడు జయమందుటకై నన్నిడనాడినచో మఱింత
 యొక్కుచుగా నంతోషించెదను-వాడు లేతశరీరముకలిగి-నాకొ
 క్కడకొడుకై నప్పుడును-వయ నందము వాని త్రోవనెల్ల .మా
 డ్కి .నాకనికొంచి నప్పుడు- తిన మల్ల రాజు బిట్ట మలినప్పటికి
 గడియొయెన వానిందన కనుల యెదుట నుండి తల్లి యెడఁగా
 యెఁగూడనప్పుడున్ గీతిక యట్టివాని నెల్లలంకరించునో యనియ

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam; --
how then ?

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

Act. II. Sc. i.

(1) Death, that dark spirit, in's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die. 10

Act. III. Sc. i.

(2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth.
What his breast forges, that his tongue must vent;
And, being angry, does forget that ever
He heard the name of death, 10

అబ్రతిష్ఠకదలింపనిచో గోడప్రస్థేలాడుబొమ్మకన్న వేల్పాదనియ
 దలంచుచు వాడుపేరందుచోట నాడవ కెనుదేగిటకొచ్చకొని
 నిఁఫరయధమసను వానిసంచితిని- వాడునొసటన్ జమచిహ్న
 ములతోఁదిరిగినచ్చె-నేజెప్పెనన్గోడలా- మొదటనాకుఁబట్టినమామ
 వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న-నిప్పుడు తొలిసారివాడు మగవా
 డనిప్రఖ్యాతఁగొనఁజూచుట కెంతయోసంతసించినదాననా (కోడ
 లు)-కాని-యతఁడాపనిలోనుడిసిబిచ్చో ననుభవముచట్టా (అ
 త్త) అట్లునవాని పక్క-తెనాకొడుగు కానాసెనుండను-వెను-ని
 మ్మ-పటముగాఁజై కేజెప్పెనను- నాకుఁబట్టెనుగిటుకొనినలుండి
 నప్పటికి వారందఱున్నా ప్రేమకొక్క-లాగున్నప్పటికి నొక్క-క్క
 ననీకుమగఁడనునాకుఁ గోపకఁడను వానికన్న-వక్క-ప్రకరముకొ
 గానుండనున్నన్ - ,గోటమాలికుఁడొ తండ్రిసోమకవిగిల్ల కుఁడు
 కన్న - యదమదేశముకొఱకై ఘనముగాఁ బడునొకండ్రిజచ్చిన
 నొప్పుకొనియెడను.

గీ॥. అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువాని

.కడుబలిష్ఠమొనటవంటి.కరమానందా

.నెత్తెఁబడిసంతసయ్యచి..యెఱుఁగుచుండె

.మఱియుఁననువాత ముసలాలు.మహిమ మంద్రమ్॥ 10 (1)

చం॥. అతనిస్వభావమిజగతి.. కత్తెధికం. బొనరింపఁబోయెన్

.స్తుతిసలఁగూడ నొత్తితి. సూర్యుఁడొరిచి-యంద్రమ్ వానిగి

.జితముగుఱించి-వానిమది. స్పష్టే.చింతచెడ దానినానినా

.లతోఁగఁగ్రహాయ -నాతఁడెలు.కన్ నొత్తిదేనుపరామ

చెందెదనన్ 10 (2)

Sc. ii.

Honour and policy, like unsevered friends,
 I' the war do grow together : grant that, and tell me,
 In peace, what each of them by the other lose,
 That they combine not there ? 11

Act. IV. Sc. v.

Let me have war, say I; it exceeds peace as far as
 day does night; it's spritely, waking, audible and
 full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ;
 muffled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more
 bastard children than war's a destroyer of men. 12

Act. V. Sc. i.

The veins unfilled, our blood is cold, and then
 We pout upon the morning, are unapt
 To give or to forgive ; but when we' ve stuffed
 These pipes and these conveyances of our blood
 With wine and feeding, we have suppler souls
 Than in our priest-like fasts : therefore I'll watch him
 Till he be dieted to my request,
 And then I'll set upon him. 13

గీ॥ .పరువు పాయంబు .నని, నెడ. పడని, చెలుల
 .నలెగలిసి పెరు-సరిగాని- .పల్కు-మివ్వ
 .డేమిసన్న, మొండొంటి చే.. ననయ నన్ని
 .కూడియుండవు నంధి, చే.కూరుపల్లె॥

11

వ॥ నాకుయ ద్ధమండసీ- నిశ్చయముగా రాత్రిన్నగలి నతనమింకిస్మిడై
 డు-చులుకు, శ్రోవ్యము, వాచాలకము, సుక-సంగియెక్క-మగునన్ని
 పాతము-మూంద్యము-మొద్దు-చెనికెట్లగురశోతు-గ్గవహింకము-
 య ద్ధమచంపునునుజాలగింతు కురహి నభి సంకన్యగింతుచును 12

చ॥ సరముల, పూణామల్మతియు .నల్లయనాష్టమునై నం బ్రొద్దున
 .గరకరి, బెట్టసె చుటకు, గాని యసహకల-మన్న పాననం
 .భరితులమైనహిం-చెడము, మగానక నమెంతయ -గాన- .వేయన
 .నతిము-తివాడుమొక్కు నట. కంతమిది చ్చు నానకెడచెడనె ॥ 13

Act. V. Sc. ii.

He that hath a will to die by himself fears it not
from another. 14

CYMBALINE

Act. I. Sc. VI

He sits 'mongst men like a descended god ; 15

HAMLET

Act I Sc. II

He was a man, take him for all in all,
I shall not look upon his like again. 16

Sc. iv.

Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ? 17

Act. II. Sc. ii.

Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love. 18

ప॥ తసంతజాననిచ్చగించువాఁ డొరులచేజాన నెఱవఁడు. 14

ద్వి॥ వివిధమాసపులందు . నెలయు చునుండఁ
.. సవతరించినదై వ. మట్టులవాఁడు 15

ద్వి॥ పురుషుఁడ౯ తండునం. పూర్ణాంగుఁడ౯
.. సరయుఁడ౯ ననుకనే. సత్తుకిసాటి॥ 16

గీ॥ . ఎందు- కేటిభీతి. శుంకెచు- నొకగడ్డి
.. పరక పాటినాడు. బ్రతుకునర్థకు
౯. గొనను- మఱియు- నాత్మ. ౯ గూచి- యేమది నేయి
౯. గలుగు- . శాశ్వతము. గమకపద్ధి॥ 17

గీ॥. శంకిలుమయ్య యంచుస. క్షత్రమ౯ను
.. నవిత్పఁడుచలించునం చీపు. సంశయం చు
.. నిజమజ్ఞప్తియనినం. దేహమాఁగొన
.. కాని.. వలచితి నెఱుంగు. మానపడకు॥ 18

Act. III. Sc. i.

O, what a noble mind is here o'erthrown !
 The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword;
 The expectancy and rose of the fair state,
 The glass of fashion, and the mould of form,
 The observed of all observers, quite, quite down !
 And I, of ladies most deject and wretched,
 That sucked the honey of his music vows,
 Now see that noble and most sovereign reason,
 Like sweet bells jangled, out of tune and harsh;
 That unmatch'd form and feature of blown youth,
 Blasted with ecstasy.

19

Sc. ii.

Nor earth to me give food, nor heaven light;
 Sport and repose lock from me day and night;
 To desperation turn my trust and hope;
 An anchor's cheer in prison be my scope;
 Each opposite, that blanks the face of joy
 Meet what I would have well, and it destroy;
 Both here, and hence, pursue me lasting strife,—
 If, once a widow, ever I be wife !

20

సీ॥ .అకటయెంతటిఘన. మొసమాసన
మిటఁ. బొడయ్యె. రాజన. భానదనకు।
.. యోధకు-విబుధున. కొప్పకన్న
న్నాల్క-కత్తిగుణస్థితఁ. గాంచునాన।
.. మౌనిక-మద్దంబు. మర్యాదకు. ని
దశఁ. సంబుశ్యం గారమానకు-మరియు న।
.. లక్ష్మ్యంబుకనువార. లకుబొత్తిగాఁ
బోయె.. వానిబాసలతేనె. నాను నేను।
.. జెలులనిభాగ్యురాలనె. చింతఁగుండి।
.. చూతునా. యుత్తమప్రజ్ఞ-.. శ్రీతిదొఱఁగిన।
.. ఘనమువలె-వెఱిచే. నీటఁ. గలియు నావి।
.. కసితయూనననిరుచమా. కారమిప్పుడు॥

19

సీ॥ .పుడమినాకాహార. మిడ-దాకసంబు
వె.ట్టదువెల్లువేడ్కయు. విదురపవలు।
.. మాపున న్నెడఁబాయ.. మఱినాదునమ్మకం
.. బాసయనిస్పృహ. యగుచుమాఱు।
.. నాదువాంఛలు నిబం. ధనముగ. మునితిండి.
వలెఁబరిమితమగుఁ. బడఁపడియు న।
.. నావేడ్క మోము. వి.న్నలొలచునెల్లయె.
దిరివస్తువున్నాకు. వఱలుకోర్కె।
.. జెఱచుఁదానముట్లనిచటనా. బరమానంద।
.. గూడ నెడఁజెగనట్టి. మి.క్కు-టఘ. కిరీటము
.. నన్న వెంటఁ జేద-న్నేన. పొక్కినగుచు।
.. మఱియుఁ బొందితి నేనినా. ముఱుముపు॥

20

JULIUS CAESAR

Act I Sc. II

What is it that you would impart to me ?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other,
And I will look on both indifferently ;
For, let the gods so speed me, as I love,
The name of honour more than I fear death. 21

Act. II. Sc. ii.

Cowards die many times before their deaths ;
The valiant never taste of death but once. 22

Act. III. Sc. ii.

If there be any in this assembly, any dear friend of Caesar's, to him I say, that Brutus' love to Caesar was no less than his. If then that friend demand, why Brutus rose against Caesar, this is my answer. Not that I loved Caesar less, but that I loved Rome more. Had you rather Caesar were living, and die all slaves, than that Caesar were dead, to live all freemen ? As Caesar loved me, I weep for him; as he was fortunate, I rejoice at it ; as he was valiant, I honour him; but, as he was ambitious I slew him. There is tears for his love; joy for his fortune; honour for his valour; and death for his ambi,

tion. Who is here so base that would be a bondman ?
 If any, speak; for him have I offended. Who is
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,
 speak for him have I offended. Who is here so vile,
 that will not love his country ? If any, speak; for him
 have I offended. 23

Act. V. Sc. v.

His life was gentle ; and the elements
 So mixed in him, that nature might stand up
 And say to all the world, "This was a man"! 24

HENRY V

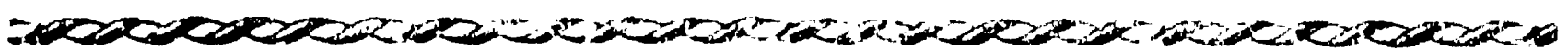
Act. IV Sc. III

if it be a sin to covet honour,
 I am the most offending soul alive. 25

HENRY VI—PART I

Act. IV Sc. VI

Tal. O young John Talbot ! I did send for thee
 To tutor thee in stratagems of war,
 That Talbot's name might be in thee revived
 When sapless age and weak unable limbs
 Should bring thy father to his drooping chair.
 But, O malignant and ill-boding stars !
 Now thou art come unto a feast of death,
 A terrible and unavoided danger.

గ్యవంతుఁడై నందున కేను, సంతసిం చెద - నాతఁడవశూరుఁడై తచేస
తని నేగౌరవిం చెదను - గాని - యతఁడా నపోతగుటచేవానిన్నే జంపినా
డ - నిదిగోవాని ప్రేమకునాకస్మిరు - వానిభాగ్యమునకు సంతోషము -
వానిశౌర్యమునకు గౌరవము - వానియత్యాశకు మృత్యువు - దానుఁ
డుగానుండఁగోరునంత నీచుఁడెవఁడై సనిచటనున్న చోఁ బలుకసివాని
నేనల్గించినాడను - ఈమనుగానుండఁగోరి సంతముఖులై ననఁడై స
నిక్కడనున్న చోఁబలుకసివాని నేనల్గించినాడు - ఇది నా దేవముఁడై మిం
చనంతదుష్టెవఁడై సనిక్కడనున్న చోఁ బలుక సివాని నేనల్గించినాఁ
డను॥

23

గీ॥ త్రగినజీవనంబు. తనిది - పదంపడి

.. గూడెనతనియందు . గుణములట్లు ।

.. ప్రకృతిలేచిచెప్ప . వచ్చు మఱియ లోక ।

.. మునకు నెల్ల యతఁడె. పురుషుఁడనుచు॥

24

ద్వి . పరువునాసిం చుట. పాపమా నేని

.. దురితాత్మకులలోనఁ. దొలినాఁడ నేను॥

25

సీ॥ (తండ్రి) . జౌరనాయన్న . నీ. కంపితివాతక్ -

నేఁ.. బోరుతం తంబులు . నేరువుటకు

.. సారంబులేని ము. సలితనమున్ - శక్తి

.. హీనమానంగముక - .. వృద్ధిదశకు

.. దగుకురిచీకిసీ. తండ్రినిఁ బచ్చిస

26

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
 And I'll direct thee how thou shalt escape
 By running from the French, cally not, be gone.
 John. Is my name Talbot? and am I your son?
 And shall I fly? No, if you love my mother,
 Dishonour not her honourable name,
 To make a bastard and a slave of me!
 The world will say he is not Talbot's blood,
 That basely fled when noble Talbot stood.
Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.
John. He that flies so will ne'er return again.
Tal. If we both stay, we both are sure to die.
John. Then let me stay, and, father, do you fly;
 Your loss is great: so your regard should be;
 My worth unknown, no loss is known in me.
 Upon my death the French can little boast;
 In yours they will, in you all hopes are lost.
 Flight cannot stain the honour you have won;
 But mine it will, that no exploit have done.
 You fled for vantage, every one will swear;
 But, if I bow, they'll say it was for fear.
 There is no hope that ever I will stay,
 If the first hour I shrink and run away.
 Here on my knee I beg mortality,
 Rather than life preserved with infamy.
Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb?
John. Ay, rather than I'll shame my mother's womb.
Tal. Upon my blessing, I command thee go.
John. To fight I will, but not to fly the foe.
Tal. Part of thy father may be saved in thee.
John. No part of him but will be shame in me.
Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.
John. Yes, your renowned name; shall flight abuse it?
Tal. Thy father's charge shall clear thee from that
 stain.
John. You cannot witness for me, being slain.
 If death be so apparent, then both fly.
Tal. And leave my followers here to fight and die?

My age was never tainted with such shame.

John. And shall my youth be guilty of such blame ?

No more can I be severed from your side,

Than can yourself yourself in twain divide.

Stay, go, do what you will, the like do I;

For live I will not, if my father die.

.పగవారలోకగోష్ఠి.పనిగనామరణంబు

.సాహిత్యం.రేపేల్ల.సుబ్బాచంద్రుడు।

.తొలగెడునన్ను యా.సలుసుసీతోడ

నె-..పాటుట-సీవిద.వజ్రకుంగొన్న।

.పేరునుబోంగొట.నేరదు-కాని-నే

.నిప్పటికేపీక.కృత్యమైన।

.సలుషమనాకది.తలవంపుదెచ్చెడుక-

.బొంచిపైబడుటనునెంచిపాఠి।

.తీననినిజముగ.నెల్లవారనాకొంద్రు-

.కాని-నేనుజలిస.కారణంబు।

.భయమనియందురు.స్వప్నంబుగా-

దొలి.మాతెసేభయపడి.పాఠినయెడ।

.మరియెన్నటికి నేను.దురముననిలబడు

.నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి।

.బ్రదుకుకంఠంజూపు.నిదిగొమోకాల్బడి

.ప్రాధికంతు(త) నీతల్లి.యాసలెల్ల।

.యొక్కనమాధిలో.నండంగనలయు

నా(కొ).మానదియేమేలు-.నేనానాదు।

.నమ్మగభకంబునకనమానమాం

.బొస.గించుటకన్న(త)నీ.పించిగెలవొ।

.సంగినాడనొమ్ము(కొ).చ నెడననికి

గగాని-పగతురనుండినే.గారినొల్ల।

(త).నీతండ్రియంకము.నీయెడనెక్కెడు

(కొ).నతనిగుణంబున.న్నంటబోయి।

.కానిచిన్నతనంబె.కల్గెడు(త)నీకెన్న

.కై నలేదుప్రసాది-.దానినీవు।

PART II

Act. III Sc. II.

What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he arme ! that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted.

.పోగొట్టకొనలేవు(కొ). పొల్పొనినామొడి

.నిర్భాతమాసేను. మేను-నానా

.అంతిపోవుటకడ. న్నూతనా(త)సీతండ్రి

.యాజ్ఞకై కొంటసోట్టి ముచ్చి

.మడిచివై చెడ(కొ)సీవు. మడియంప

.అడియది. తెలుగు-చెవరి. పట్టెనా

.స్థితిమాన్యును. నిర్భాతమా(త)మొయి

నా. వంటివాతలు. పంపిగి. పొలయి

.విడిచెదనా-నాడు. పెనకొకంట్టి

.నికె నెన్నకొమచ్చి. బొంకలేదు

(కొ). నామొ పనేమమూత్ర. మొయొగ్గ

నొంపగ. వగు నె-నిన్నెత్త. అగనిభాగ

.మునుగలుప లేనిపోల్కి-నే. ను నెడదెడ

.అంసీతకొనండ్రి-నే. యెల-యంప

.మయగు-సెనెట్టెయనే. సొక్కొసయి

.ప్రతికొనోపను నాతండ్రి. ప్రమందు నెడల

గీ|| .అంసీతకొనండ్రి. అం. పంకుతన్న

.అంసీతకొనండ్రి. అం. పంకుతన్న

.అంసీతకొనండ్రి. అం. పంకుతన్న

.అంసీతకొనండ్రి. అం. పంకుతన్న

Act. III. Sc. iii.

If I depart from thee, I cannot live;
 And in thy sight to die, what were it else
 But like a pleasant slumber in thy lap ?
 Here could I breathe my soul into the air,
 As mild and gentle as the cradle-babe,
 Dying with mother's dug between its lips; 28

Act. V. Sc. i.

It is great sin to swear unto a sin,
 But greater sin to keep a sinful cath.
 Who can be bound by any solemn vow
 To do a murderous deed, to rob a man,
 To force a spotless virgin's chastity,
 To reave the orphan of his patrimony,
 To wring the widow from her custom'd right,
 And have no other reason for this wrong,
 But that he was bound by a solemn oath ? 29

Sc. ii.

He that is truly dedicate to war
 Hath no self-love; nor he that loves himself
 Hath not essentially, but by circumstance,
 The name of valour, 30

చ॥ .నిను నెడఁబొసినంబ్రతుక. నేరనా-సేయె డిల్లొసహము గా।

ఁ.గునుకుటగాని-సేయెనుటఁ.నూలుటఁమొండగుతుట-తల్లి-చ

.నొసఁబెదవిన్దదించి తెగు.సొత్తి టిరిక్కివొల్లి-మచ్చుటా।

.బెసఁకునను సినా,య సు.ఁ.మచ్చుక-గావ్వకఁబొసఁకుకొన్నె॥28

సీ॥ .ఓగు సేయుటకయి.మొట్ట మొట్ట కొనబ

.కడఁగీడఁ-మఱిదాని.కన్నఁజేటఁ।

.చెడనొట్టపట్టితా.నడచుట-యే ఘోర

.సత్యంబుచేతనే.జనుఁడుబద్ధుఁ।

.డగు-జీవహింస,బి.టాచరించుటకును-

.మనుజుఁడోఁచుటకును-.మచ్చ లేని।

.కన్నియంజెఱచుట.కై-తల్లిదండ్రులు.లేని

పిల్లనిదాయ.మానుటకొఱ।

.కనదకున్వ్యాడుకై సనా.యంబునుండఁ।

.బలిమి నెడయనాబిడనొడఁ.బచుటకును।

.మఱియఁదాను,ఁగేవలముఁప.మాణనియతుఁ।

.డవుట-సీతప్పొస-చుక హేతు.వుఁగొనుటకు॥

29

క॥ అనికిన్సమకట్టినయా।

.యనకు స్లేదాత్మలాభ.మరయుగుణము-తా।

ఁదనుఁబ్రేమించునతనికిఁ।

.జనమపయి కిదప్పశౌర్య.నామమునరీగాక॥

30

PART III

Act V. Sc. IV.

wise men ne'er sit and wail their loss,
 But cheerly seek how to redress their harms. 31

KING JOHN

Act. IV Sc. II

The wall is high ; and yet will I leap down
 Good ground, be pitiful, and hurt me not !
 There's few or none do know me : if they did,
 This ship-boy's semblance hath disguised me quite.
 I am afraid ; and yet I'll venture it.
 If I get down, and do not break my limbs,
 I'll find a thousand shifts to get away :
 As good to die and go, as die and stay .
 O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
 Heaven take my soul, and England keep my bones! 32

RICHARD II

Act. III. Sc. II.

Wise men ne'er wail their present woes,
 But presently prevent the ways to wail. 33

Sc. iv.

Go, bind thou up yond dangling apricocks,
 Which, like unruly children, make their sire
 Stoop with oppression of their prodigal weight;
 Give some supportance to the bending twigs.—
 Go thou, and like an executioner
 Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
 That look too lofty in our commonwealth
 All must be even in our Government.—
 You thus employed, I will go root away
 The noisome weeds, that without profit suck
 The soil's fertility from wholesome flowers. 34

LOVES LABOUR'S LOST

Act. I. Sc. I.

Let fame, that all hunt after in their lives,
 Live registered upon our brazen tombs,
 And then grace us in the disgrace of death;
 When, spite of cormorant devouring Time,
 The endeavour of this present breath may buy
 That honour which shall bate his scythe's keen edge,
 And make us heirs of all eternity. 35

॥ ఆపండ్య చెల్లువే. లాడుచున్నది దానిఁ
 .గట్టు పొమ్మా-యది కడఁదను, యమి
 .వ్రేయభరమానఁ. ననుత్రాశిఁగొంగించి
 ..దొంగించుపోకిరి.. బుడతలవలె
 .జూపట్టు-వేలెడు.. చునకలకున్దొంత
 .సాయమిమ్మా-నునెర. జూచుభిత్వ
 .మునమేటి, నాకొన్న త్వ. మునఁదోచు
 చలివేగఁ. బెరుంగికొమ్మకొనల. నలును-నెల్ల
 .హంతకునిభంగి-నునరాజ్య. మంచునరిగ
 ..నొనరవలయు సంతయు-నీవి. టుండ-నేను
 .మంచిపూలకుఁగానీక. మంటిచేన
 .బీల్చి, రిత్త వా చెడుకల్పు-ఁ. బెఱికినైతు॥

34

॥ .తమజీవితంబులం.. నగిలి యెల్లరును
 వెం. బడెడుకీర్తికాసున, య. తడినమాధి
 .పైనిశాసనముగా. వ్రాయఁబడఁగ
 నిండు.. మరణమునకు నవ. మానకరము
 .గామనలనదియు. గారపించగనిండు-
 .తరువాత-నప్పుడెం. తయును, సర్వ
 .భక్షత్యంబునఁ. బ్రబలు, కాలునికి
 .దా. నిప్పటియు. పిరి, యెదిరి-వాని
 .వాడికొడవలి మొన మొద్దు. పఱచినునల
 ..ననురజగవికి నెల్లదా. యమి అగన
 .వెంజియు నేయుఁబలీన. పెన్దకెను
 .నెలతెయు నొను నెల్లప్ర. యత్న పడఁద ॥

35

MACBETH.

Act. I. Sc. VII.

I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none

36

MEASURE FOR MEASURE

Act. II Sc. II

Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does.

37

Sc. iv.

'T were as good

To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one.

38

Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever.

39

Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two homes : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption:

40

ద్వి|| .నరునకహామగుసం.తకునుఁదెగింతు|

.నుజీచేయఁజనువాఁడు. మనుజుఁడుకాఁడు||

36

ఉ|| .కాదునృపాలుచూలియునుఁ-.గాదధికారికిఁగల్గు శక్తియున్|

.గాదు,చమూనియంతృగద-.కాదుసభాపతిమేటియంగియున్|

.గాదరహేనమైననయ.కైవశిశ్రేష్ఠ,విభూషణంబు-.పే|

.రహేనగొప్పవారియొడ.నింపుతలిచెడు,చిహ్నమెద్దియున్|| 37

చ|| .మనుజునిఁజంపుమానప్రని.మన్ననసేత-.నిసిద్ధమైన,యో|

.విసలమి,నంతతీర్థనిన.నీచునిపైఁచుటయున్నమంబు-.కీ|

.ననమానుజులీనూలియొడఁ.బావుట-కూడనిచోటఁదప్పగా|

.ననయులఁగాంచఁబూనితన,ద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తియో||

38

ద్వి|| .ఒకట,నీల్గుటమేలు,.సోదయఁదాత|

.నికయు,సోవరియొప్పు.నీల్గుటకన్న|

39

గీ|| .చెఱవదల్పుటకొఱకుఁద.చ్చికోసునిండ|

మఱి,యుదారసహస,మిమి.నుమ్మ-లఁదగు|

.కానివిడుదలగున్నాయ.యొక్కమిమి|

.గలుగఁజోవదుసంబంధ.మూలమొస||

40

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. V. Sc. I.*

Never anything can be amiss
When simpleness and duty tender it. 41

MUCH ADO ABOUT NOTHING. *Act. II. Sc. I.*

Friendship is constant in all other things
Save in the office and affairs of love :
Therefore, all hearts in love use their own tongues ;
Let every eye negotiate for itself,
And trust no agent ; for beauty is a witch ;
Against whose charms faith melteth into blood. 42

Sc. iii.

Happy are they that hear their detractions, and can
put them to mending. 43

Act. III. Sc. ii.

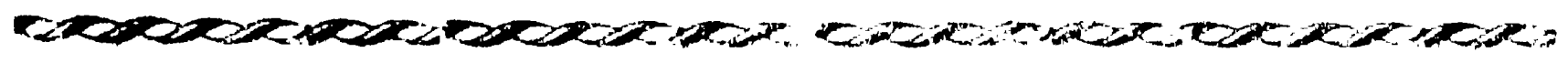
He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is
the clapper, for what his heart thinks, his tongue
speaks. 44

OTHELLO *Act. IV. Sc. II.*

And his unkindness may defeat my life,
But never taint my love. 45

PERICLES. *Act. II. Sc. III.*

Contend not, sir ; for we are gentlemen
That neither in our hearts nor outward eyes
Envy the great, nor do the low despise. 46

ద్వి॥ .సరళిత,విధియును.సాయమా నేని|

.బొరవోనజాలదె,ప్పహ నెన్నయైన॥

41

చ॥ .వలపునదప్పమైత్రి,పెర.నస్తు నన్నిటనుండునిల్కడన్|

.వలచినయెల్ల జెందములు.వాడుటవేల్డుమనోళ్లగావునన్|

.దెలుపుతదన్న.ఁగూర్చి ప్రతి..పుష్టితనంతటనమ్మకస్యనిన్|

..బొలపొకమంత్రకాడతని..బూచీలనెమ్మికిరంగుమట్లగాన్॥ 42

వ॥ తమనిండెలందామ నినివానిం చప్పించుకొంగలవాడు భవ్యు॥ 43

వ॥ వానికిగంటవలె సరియైన హృదయమాన్నది. వానినాల్కె వానినా

ల్కె-యేలయన-వాని జెందుమా తలంచునది వానినాల్కె దెప్పివే
యును॥ 44

ద్వి॥ .వానినిర్దయతీయ.వచ్చు నా,యనులు|

.కాని-నాప్రేమ,న.గడుపర్చలేదు॥

45

గీ॥ .అయ్యకలహింపబోకు-మే.మనఁగ-నీ.ము|

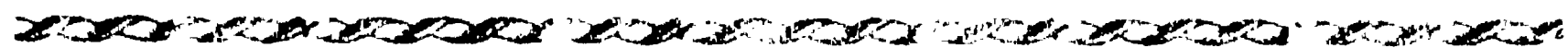
.తగుమనుసుము-మాడుహృ.దయముబందా|

.ఁగాని-మాయాకృతులఁగాని-ఘనులు, స్థితి|

.పడ,మలగుతుల ననమాన.పర్చ మెప్పుడు॥

46

ROMEO AND JULIET.

Act. V. Sc. III.

Yea, noise ?—then I'll be brief.—O happy dagger !
 This is thy sheath : (*stabs herself*) there rust and let
 me die. 47

TEMPEST.

Act. IV. Sc. I.

the murkiest den,

The most oppurtune place, the strong'st suggestion
 Our worser Genius can, 'shall never melt
 Mine honour into lust, to take away
 The edge of that days' celebration,
 When I shall think, or Phoebus' steeds are foundered,
 Or night kept chained below. 48

TIMON OF ATHENS

Act. I Sc. I.

When we for recompense have praised the vile,
 It stains the glory in that happy verse,
 Which aptly sings the good. 49

Sc. ii.

'T is pity bounty had uot eyes behind,
 That man might ne'er be wretched for his mind. 50

ద్వి॥ .నరయో-చప్పడ-యైస..సంక్షిప్తనౌదా
..గరము-నోహో సుఖం.కరమగు,సురియ

.య్యిసియైర- (పొడుచుకొని) సీపు.నిట్రద్రుష్టవట్టు
..తద్దయ-నన్ను,సం.తముఁజెందనిమ్ము॥

47

తరువోజ॥

..కటికిచీకటిగుహ-.కమనమయోచి.త
మగుతావున్-జెడు.దయ్యముసిగొలు
.పులుయ-నాదగుధైర్య.మిట్టచ్చ
.కొమ.ముగఁగరఁగింపసె.పడయినదగదా
..స్ఫుటముగానాటి,వి.త్రుతిమెరపొల్ల.పుచ్చుబ
కేనెపు..ప్రొద్దు గుఱములు॥
..పటినుఁ,దొఱఁగికుంటు.వడుట-.కేక్రించు
..బింధింపఁబడియూఁపఁ.బహుటనలంతు॥

48

కం॥ మనముబహుమతికొఱకుమా

.ననచాల,సంస్త నమునల్ప.సమయమునన
జములఁదిగునల్ల కేరె
..చిన,సుల్లోకమునమచ్చ.జేసెదనదియ౯॥

49

ద్వి॥ వెనుకచూపకట,యీ.వికిలే-నదున్న

.దన,వదాన్యతకుఁగుం.నరహిమోనపుంప॥

50

Act. III. Sc. v.

You cannot make gross sins look clear :
To revenge is no valour, but to bear 51

TITUS ANDRONICUS

Act. I Sc. I

Sweet mercy is nobility's true badge. 52

Of noble minds is honourable meed. 53
thanks to men

Act. III. Sc. i.

That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe ! 54

Act. V. Sc. iii.

Friends should associate friends in grief and woe 55

TROILUS AND CRESSIDA

Ac. I Sc. II.

Do you know what a man is ? Is not birth, beauty,
good shape, discourse, manhood, learning, gentleness,
virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and
salt, that season a man ? 56

శీ॥ .అచ్చదోనములన్నిప్ర.పచ్చలేక।
 ..కోచునట్లు నలుపనను.దూడవుకావు।
 .ఎప్పుడూ నీకొక్కపూ.మొదలవలగదేర్పు।
 .కొనుటకానేరదనహించు.కొంటాగాని॥

51

ద్వి॥.గొప్పతనంబాన.కుప్పగుగుత్తు।
 .చెప్పక-హానిని.చెప్పజునఊరనవు॥

52

ద్వి॥.ఘనమైననునులు.గల్గువారలకుఁ।
 .బ్రాణతులుపరువై న.బహుమానమగును॥

53

ద్వి॥ఊపిరితీయకే.యొకపనియైన।
 .బాపురే-చావేల.బ్రతుకనరాదు॥

54

ద్వి॥.హితులు,పరస్పత..మోనయంగపెరియు।
 .నతతమాపదయందు,నంపదపట్లు॥

55

వ॥ మనుష్యుడననేమోనీ నెఱుంగుదువా..పుట్టువు-సౌందర్యము-మంచి
 యాకృతి-సంభాషణము-మగతనము-చదువు-సాధుత్వము - యో
 గ్యత-యోవనము-దాతృత్వము-మొదలగు నెల్లగుణములు పురు
 షునకుఁడవిపుట్టించు శుభబాధునొకటియునువ్వను,

56

Act. II Sc. ii.

(1)   The wound of peace is surety,
 Surety secure; but modest doubt is called
 The beacon of the wise, the tent that searches
 To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
 Exceeds man's might; that dwells will Gods above   57

Act. V. Sc. iii.

Life every man holds dear ; but the brave man
 Holds honour far more precious—dear than life.—   58.

Let's leave the hermit pity with our mothers,
 And when we have our armours buckled on,
 The venom'd vengeance ride upon our swords :
 Spur them to ruthless work, rein them from ruth.   59

TWELFTH NIGHT*Act. III Sc. VI*

(1) In nature there's no blemish but the mind ;
 None can be called deformed but the unkind :
 Virtue is beauty; but the beauteous-evil
 Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

గీ॥ .ఎంతయు శంక లేకుంట. యిడుమఁ దెచ్చు
 .నా న్నవంబుగ నెల్ల ఘృ. పరిమితమగు
 .నంశయంబు త్తములకు, లాం. ఛనము-కీడు
 .లయొడనడుగంటఁజొచ్చువ. త్రియనఁబడును॥

(1)

కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయు॥

.మఱివలఘుంజూపుటయును. మనిసికశక్త్యం
 బరయసటునంటిశక్తియు
 .మరుచుండుడఁబై నెలయు .న. మరులకు నెల్లన్॥

(2) 57

ద్వి॥ .బ్రతుకుప్రియంబగు. బ్రతిమనుష్యునకు
 .బ్రతుకుకంటె బ్రియంబు. పరువుశూరునకు॥

58

గీ॥ .బుషిదయస్మనతల్లుల. యొడనిడుదము
 .మనముకవచంబు నొడ్డు. కొనినయపుడు
 .నున, యసులకెక్కనీ, విష. సుత్పరంబు
 .క్రూరకృత్యంబులకుఁబరి. కొల్పదనువి
 .వెండియుం దిప్పదముకృప. నుండివాని॥

59

గీ॥ .మనసుకంటె బ్రకృతియందు. మచ్చ లేదు
 .క్రూరుఁడొక్కఁడతప్పఁగు. నూపితేఁడు
 .సుగుణమందముకాని-సో. యగపుడుష్టు
 .నన్నె, దయ్యంబునంగాంచు. నట్టి మొద్దు॥

(1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA   *Act. II. Sc. VII.*

(2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
 His love sincere, his thoughts immaculate ;
 His tears pure messengers sent from his heart ;
 His heart as far from fraud as heaven from earth.   60

WINTER'S TALE   *Act. I Sc. I.*

' t is safer to

Avoid what's grown than question how 't is born.   61

Act. IV. Sc. iii.

If I might die within this hour, I have lived
 To die when I desire.   62

VENUS AND ADONIS.

By law of nature thou art bound to breed,
 That thine may live, when thou thyself art dead ;
 And so in spite of death thou dost survive,
 In that thy likeness still is left alive.   63

They that thrive well take counsel of their friends.   64

ఉ॥ .అతని,నుల్పోడంబడిక-..తాతనియొట్టులు దేవవాక్కులౌ|
 .నాతనిప్రేమినిమ్మ-పట-..మాతనియ-..హృదయంబులౌ|
 .నాతనిమానసప్రచలి. తామలదూతలువాని,యగ్రోతౌ|
 .నాతని,యాత్మవంచనకు. నౌ,దవు-..స్వస్థమాభూప.కింబతెకౌ॥ (2) 60

ద్వి॥ .మదిరినదానిఁద.ప్రకౌసటమంచి|
 .యదియొట్టుపుట్టెనం.చడగుటకన్న॥ 61

ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీలైదనేని|
 .నేనుఁగోరినపుడు. నేజావనుంటి॥ 62

గీ॥ .సహజధర్మంబు నన్నీవు.సంతతిఁగన|
 .వలయు-నీబిడ్డలుంద్రీవు.పొలయునపుడు|
 .అటులఁగావున-నీవీల్గి.యైనబ్రతికి|
 .యున్నవాడవ నీపోల్కి.యందుఁగాన॥ 63

ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుండ్రు|
 .చెలఁగిమిక్కిలి.వృద్ధి.చెందెడువారు॥ 64

To see his face, the lion walk'd along
 Behind some hedge, because he would not fear him;
 To recreate himself when he hath sung,
 The tiger would be tame, and gently hear him
 If he had spoke, the wolf would leave his prey,
 And never fright the silly lamb that day. 65

RAPE OF LUCRECE

Princes are the glass, the school, the book,
 Where subjects' eyes do learn, do read, do look. 66

He shall not boast, who did thy stock pollute,
 That thou art doting father of his fruit.
 Nor shall he smile at thee in secret thought,
 Nor laugh with his companions at thy state ;
 But thou shalt know thy interest was not bought
 Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
 For me, I am the mistress of my fate,
 And with my trespass never will dispense,
 Till life to death acquit my forc'd offence. 67

తే॥ .తనుజూచిజంకించు.తంచు గాన-
 సతని. ముగమంగన్గొనటకు. బొద నెన్ను-సింగి
 .మనహవతో చెప్పను-చ. బలిమచ్చి- నడి
 .యూలిండు మెల్ల స. నాతెడు, రపణ
 .మనల బడినప్పుడు-.. మొనసియతండు
 .పలికినచన, యెర. న్వదిలితో-డేలు
 .. నెనరు, మెజడిపింప. నేరదునుటియ
 .. నెలలిగ టియ. పిల్లనాప్రొద్దు॥

65

ద్వి॥ ..భూమిప్రభువు వద్ద .హం, బొత్తముబడి
 .గా-.. మెగిల్లబడచూడ-.. గలవంగ-జదువ॥

66

సీ॥ .నీడగునంతిన్ .జెటచినవాడు
 తా..బడననవానికి. భ్రాంతితోడ
 .చండ్రిగానీవుంటు. నలచియెంతయు
 పిట్ట. పీంగగఁగూడదు-తన. లోగడపని
 .నలపోసినినుజూచి ..యెలనగవుంజూప-
 .జనదు.. వెండియ-గన. పట్టుతోడ
 .నీయన్నిగూరిచి.. నెగిడిహాస్యమునేయ
 .నలదునీయాస్త్రెవొం. గిలబడియెను
 .గాని-కొనబడ లేదుబం. గారుతోడ
 ..హీనముగ-నింకనాగతి. కేనుబోదు
 ..నిష్కృతిని సర్పనొల్లనా. నేరమునకు
 .జువునన్దొబల్మి నే. నల్పు. నెగ్గు॥

67

My honour I'll bequeath unto the knife
 That wonnds my body so dishonoured.
 'T is honour to deprive dishonour'd life;
 The one will live, the other being dead:
 So of shame's ashes shall my fame be bred;
 For in my death I murder shameful scorn:
 My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
 What legacy shall I bequeath to thee ?
 My resolution, love shall be thy boast,
 By whose example thou reveng'd may'st be.
 How Tarquin must be used, read it in me :
 Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
 And for my sake serve thou false Tarquin so. 68

O ! teach me how to make mine own excuse,
 Or, at the least, this refuge let me find :
 Though my gross blood be stain'd with this abuse,
 Immaculate and spotless is my mind ; 69

శ్రీ॥ .సుతయశనాదగు.పదావప్సగించెద

.బనిసియట్లాడ్చగాఁబడినవాఁడు।

.నుం నదిచెఱచునా.మృత్యుశఁదొఱఁగిన

.బ్రతుకుఁబోయెటశౌర.నంబు-నొకటి।

.మనెఁడుఁదక్కినయది.మడియగఁగావున

.బొలివోవునాసిగ్గు.బుగ్గినవ।

.నేపాయనాదుకే.కేళన-నాచావు

.నందునాతలనంపు.మృగంకేతు।

.నానిందెయట్లుట.ఱఁగినంత నాగొప్ప

.క్రొత్తపుట్టువుపొంద.కొమరుమిగులు।

.నేనుఁబోఁగొట్టుకొ.నినమానికమా

నేలు.వాడ-సీకేమాస్త్ర.వదలుదాన।

.నానిశ్చయము-ప్రేమ-.నలువందు

నీగర్వ.హేతువు-దానికి.నీవుగుర్తు।

.గాఁబగసాధింపఁ.గవలయునెట్లులా

.యధమానిపనిపట్టు.విధమానెల్ల।

.నీవునాయందుఁజదువునే.నీకుఁజెలిని।

.సీదీ.పగయైన,నన్నుఁదు.నెవను-మఱియు।

.నీవునాకెగ్గు,నలిపిన.నీచునటుల।

.ద్వరగనాశయ.పరిమార్చ.నలయుఁజామ్ము॥

68

శ్రీ॥ .అయ్యయోనేరువు.మానాకునా,సాకు

.నెటుచెప్పవలయునో.యేను-లేక।

.తుదకునీ,తన్నిఁబొం.దెదమనాకీ

నిండ.మొవట్లనెత్తురు.నుచ్చపడియె।

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

.గాని-గానుదికిరచు. కే నదోనము
 కాన.రా-నదిబల్మి.చే-బడలేది।
 .కింతియెకా-కద్ది.యెన్నటికింజెడ్డ
 .తనముతోడగునొప్ప.దలకుజోగు।
 .పసికిమాలినయలనాట.పగుటలేదు।
 .నుతీయ-నయ్యది.పప్పటి.నఱకొకింత।
 .యనుమకలనంటక-విసంబు.నెనయతనదు।
 . నెలపునందోవుకతోడత.నిలిచియుంచె॥

కాళిదాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః॥

రఘువంశే

సర్గః : 1 శ్లోక : 21 ॥

సాగోపాత్మానమతస్తా భేదేభర్మమనాతురః।

అగృధ్ను రాదగోపాభ్యమస్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥

1

శ్లోక : 22 ॥

జానేమానంక్షమాశక్తౌ త్యాగేహాఘావిపర్యయః।

గుణాగుణానుబన్ధిత్వా తస్యస్రపసవాతప॥

2

స ॥ 8 శ్లో॥ 31

బలమార్తభయోషశాంతయే।

విదుషాంసత్కృతయేబహుశ్రుతమ్।

వసుతస్యవిభోర్నకేవలం,

గుణవత్తాపిపరప్రయోజనా॥

3

స ॥ 9 శ్లో॥ 7

సమృగయాభిరతిర్నమనోదరం।

సచశశ్రివతిమాభరణమ్మధు।

తమదమాయనవానవయోవనా ।

ప్రియతమాయతమానమపాహరత్ ॥

4

కాళిదాసుని కయితయందలి సాగసులు

బీరము

గీ॥ .పందతన, మేదితన్నుఁగా. పాడుకొనియెఁ
 ..ఁదెవులుఁదవులక వున్నముం. దెచ్చికొనియెఁ
 .సొమ్ముఁ, బసినాతిగాకపు. చ్చుకొనెనతఁడు
 ..కుడిచె నెంతయు హాయి, త. గులములేక।

1

గీ॥ .తెలివియందూరకుండుట.. బలిమి నోరు
 .పాతనికి, నీవియెడఁగొని. యాడుకొనమి
 ..దొడ్డ, గొనములొండొంటికిఁ. గోడుపొంది
 .పొలఁపుమీ తెడుఁదనతోడఁ. బుట్టలట్లు॥

2

గీ॥ .ఇడుమలన్నడువారల. జడు పెడపగఁ
 ..గడిమి.. చదువర్ల మన్నించఁ ..గడిదివిదై
 .పుడమి తేనికిఁగల్గిన. యె. డమిగాక
 .గొనములున్నాడనొరులమే. లునకుఁదగియె॥

3

గీ॥ .మివులఁ, బెంపుకొఱకుఁ ..దివిరెడునాతని
 .వేటగాని. జూజ. మాటగాని
 ..జాబిలిపతిమనగ. సారాయి యున్నాని
 .లాగతడు, మద్ద. లాఁడిగాని।

4

శ్లో॥ 8.

నకృషణాప్రభవత్యపివానవే।
నవితథాపరిహానకథాన్వపి।
నచనపత్నజసేష్వపితేనవా।
గపరుషాపరుషాక్షరమూరితా ॥

6

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

నిశ్చిత్తచానస్యనివృత్తివాచ్యం।
త్యాగేనపత్నాః పరిమూర్ఖమైచ్ఛత్।
అసిన్యదేహాత్మకూటేన్ద్రియూర్థా।
ద్యశోధనా నాంహియశోగీయః॥

6

స ॥ 16 శ్లో॥ 8

శాత్వంతుభేదస్యపరిగ్రహణవా।
కింవానుదభ్యాగమకారణంతే।
అచక్షుషత్వావళినాంరఘూణాం।
మనఃపరస్త్రివిమానప్రవృత్తి ॥

7

స ॥ 17 శ్లో॥ 43.

నయోమోపసిధూననాగోక్షకైఃసమ్యక్కారణమ్।
తావత్స్మిన్సహస్రాక్షానతప్యోత్ససిచేమచ॥

8

శ్లో॥ 47

కాతరం కేసలాసీతిశౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్।
అతస్మిన్ధిం నమతాభ్యాః మాభాభ్యాః సున్వియేషణమ్॥

9

గీ॥ ..వేల్పు జేసికై స. వె ల్తినూటాడఁబోఁ|
 .డనఁడునప్పులాట. కై నఁగల్గ |
 .నలుకఁదొఱగినట్టి. యతఁడు. పగఱపై నఁ|
 ..బరుస మైన. వ్రావయి. బలుకఁజనఁడం॥

5

గీ॥ ..మాఱా, నెరపునమళ్ళని. మాట-నాలి|
 .విడుచుట.న్నిచ్చయంబుగఁ. దుడువఁగోరె|
 ..బోగములఁ జెప్ప నేటికి-..బొందికన్న|
 .ఁజే, గుసొ, మ్మున్న వారికిఁ. జెంపెమే.లు॥

6

గీ॥ .ఎన తెవీపు, చెలున-..యె పనికి,ల్లాలపు|
 .నా యెదుటికి నచ్చి. న. కతమేమి|
 ..యడఁకునఁగల, రగుల..యెడ-పెడ మొగమిడుఁ|
 ..బెఱపడంతులకని-..యెఱిగి, నోడువు॥

7

గీ॥ .పడుచుఁదనము-సొగసు-..నొడమియు. వీనిలోఁ|
 ..బొగరిడనొకొకటియె. యుడఁ. గతంబు|
 .అన్ని కుడువకొనియ. వాని. మేరండుం జేఁ|
 గాను-ప్రతిభిపడును. వాని. కుడఁక॥

8

గీ॥ .పకగునొక్క-తగవు..పంజతెనమ్ముగ్గఁ|
 ..బొగఁగునొకొక. గఁటిమి. పులిసఁగఁగెద|
 .గనుకొనకగఁగూడు. కనినయొ. జెండిఁటి|
 ..కెడఁగి కల్మిసతఁ. కెడికొనియె॥

9

కుమారసంభవే

స || 2 శ్లో || 55

విషవృక్షోఽపిసంవర్ధ్య!స్వయంచేత్తుమ సాంప్రతమ్||

10

స || 10 శ్లో || 23

అమీషాం సురసంఘానాం! త్వమేకోఽర్థసమర్థనే!
విపత్తిరపిసంశ్లాఘ్యో! పకారవ్రతినోఽనల||

11

మేఘసందేశే

స || 1 శ్లో || 6

యాచామోఘా వరమధిగుణే నాథమేలబ్ధకామా ||

12

శ్లో || 57

ఆపన్నాత్రి ప్రశమనఫలాస్సం పదోఽహ్యత్తమానామ్||

13

విక్రమోర్వశీయే||

స్వార్థాత్సతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియైవ||

14

శాకుంతలే ||

అసంశయం క్షతపరిగ్రహక్షమా!

యదార్థమస్యా మభిలాషిమేమనః!

సతాంహిసంజేహ పదేషువస్తుషు!

ప్రమీణా నుంతఃపరణ ప్రవృత్తయః ||

15

ద్వి|| .మమదానుపెంచిన.మసిడిచెట్టెనఁ|

.వనచేతనఅకుట..కమ్మముకొదు||

10

కం|| ఈవేల్పుమొనలకగ్గి|

.శివోకడనెక,రఃపలునా..చెరపె-దొరులమేల్|

గావించు,నోముగలిగిన|

.యావారలయిడుమయఁగొని.యాశంబజెడూ||

11

ద్వి|| .తగువానియందు,వి.తయగుట,నయమ|

.దగుట,నదానెడమే.తొంద్రుటకన్న||

12

ద్వి|| .ఇడుమబడినవారి..యేపునూనుపుట|

.కడుమంచివారల..కలుముల,పంట||

13

ద్వి|| .ఒరులపమేలునే.యటమంచివారి|

.కరయఁగఁదమకుని.కంతునుమే,లు||

14

గీ|| ..అరమరికలేదుతానయా.అగుటకుఁదగు|

.నీపెత్తుడినాదొరులతగు.తెనయఁగాన|

.నందియింబన్నతావుల..సాదూకెద|

..ప్రోడలు,వినుసులఁగూర్చి..సాకిరొడ|

భవతియః పౌరవేణ రాజ్యాధర్మాధికానియుక్తః సోఽహమః॥
 శ్రమణానువిఘ్నక్రయోపలం భాయభర్మావ్యమిదమాయాతః॥ 16

అస్మాన్నాథు విచింత్యసంయ నుధనానుచ్ఛేఃకులంచాత్మసః।
 త్వయ్యస్యాః కథమప్యబాంధవ కృతాం శ్నేహ ప్రవృత్తిం చ తామ్।
 నానూన్యప్రతిపత్తి పూర్వకమియం ధాన్యేషుదృశ్యాత్వయా।
 భాగ్యాయతే నుతః పరంనభిలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥ 17

శుశ్రూషస్యగురూన్ కురుప్రియ సఖివృత్తిం సపత్నీజనే।
 భర్తుర్విప్రకృతాపిరోషణ తయామాన్మ ప్రతిపంగమః।
 భూమిష్ఠంభవనక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్యనుత్సేకినీ।
 యాంత్యేవంగృహిణీపదంయున తయోపామాః కులస్యాధయః ॥ 18

అన్యోహి న్యాపరకీయపవ।
 తానుద్యసంప్రేష్యకర్తృగమోక్షం॥
 జాతోనుచూయంవిశదః ప్రకానుం।
 ప్రత్యర్హితన్యాసశవాంతరాత్మా॥ 19

వ॥ ఎవఁడు తేనిచేదగవేల, నేమింపఁబడియోనోయట్టి నేను, దపసుల
కడ్లుదొలఁగింపనీ, పున్నె పుంగాన, కే తెంచినాఁడను॥

16

త॥ .కడు, దబమేసొమ్ము, గానున్న మమ్ముఁ
.బడపడినీగొప్ప, పంగడం-బీపె
.తొడరితనంతసి, తోడుతన్నెల్లా
.సలిపిన తూపొంగు, జూడఁపలంచి
.కడగియాండ్రొన్నరి, గాఢాబుతోడఁ
.జూడఁబడునదియీ, జోటిసిచేత
.నుడువఁదగినది, బం.దుగులచే
దోచ. దెద్ది, బాగెంబున. కింకలోఁబడునొ॥

17

త॥ .కొలువు పెద్దల-బొత్తు, గొను మెల్లతలుల
.నేరుపుతోడుత. న్నిదు, ననతుల
.నలుపకుమడ్లు, బ.నడ్లుగాఁజూడఁ
.బడియఁ బెనిమిటికిఁ. బలు, కిస్క-చేత
.మెలఁగుమ, మోమోట. మిన్న, లంగరూ. పట్ల-
మిక్కిలిత్రుళ్ళి. పడకు, బాగెముల
.నెలఁదులిల్లాండ్రొని. పించుకొందిల్లు-
.కొలమునకుం, జెడు. గొట్లు, తెవుల్లు॥

18

గీ॥ .వెల్లడిగనఁగన్నె, పెరవానొమ్మగా
.యా పెమగనిచెంత. కంపి-యపుడు
.డాచఁ బెట్టినట్టి, డబ్బుప్పగించిన
.యల్లునా, యెడంద. హాయి జెందె॥

19

న్వసుఖనిరభిలంషః భిద్య నేలోకహేళోః |
 ప్రతిజినమశవాశే నృత్తి రేవంవిధై న |
 అనుభవతిహిమూర్ఖా పాదపస్త్రీనముష్ణం |
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంక్రెతానామ్ ||

20

వ్యపదేశమావిలయితుం |
 కిమీహ నేజనమిమంచపాతయితుమ్ |
 కూలంకషేనసింధుః |
 ప్రసన్నమంభస్తటరూపంచ ||

21

కుమదాన్యేవశశాంక |
 స్పృహితా బోధయతిపంశజాన్యేన |
 వశినాం హిపరపరిగ్రహ |
 సంశ్లేష పరాజ్ఞుభీనృత్తిః ||

22

గీ॥ .జగముఁగూర్చినీదు..సుగముఁగోరక!
 ..పొగలె-దిట్టినడఁత.పోలునీకు!
 .చెట్టుచుఱుకు శ్మండ.సిరముచేఁగిడిచెడు!
 .నీడఁగిందివారి. వేడిఁబాపు!

20

గీ॥ .పేర్లలంచ-వీనింబడ. వేయ టకలు!
 .యేలఁదలఁచెదవిట్టులో..యిగురుఁబోడి!
 .యొడ్డులన్దడుఁగొఱకుచు.నున్న యేఱు!
 .మంచిసీటిన్మఱియఁ,వరి..ప్రమాఁకుమాడ్కి॥

21

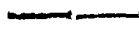
గీ॥ ..వేలుపులబువ్వ.తొవలనే- ..వేడివేల్పు!
 .తప్పకెప్పుడుమేల్కొల్పుఁ ..దామరలనె!
 .తమకులోఁకువచకా.నెడఁదఁగలవారి!
 .నడఁత-యొరునాలికింబెట్టు.బెడ మొగంబు॥

22

GENTLENESS

ANTONY & CLEOPATRA

Act III Sc. XI

yet he that can endure
 To follow with allegiance a fall'n lord,
 Does conquer him that did his master conquer,
 And earns a place i' the story. 1

AS YOU LIKE IT

Act II Sc. I.

Now, my co-mates, and brothers in exile,
 Hath not old custom made this life more sweet
 Than that of painted pomp? Are not these woods
 More free from peril than the envious court?
 Here feel we but the penalty of Adam,
 The season's difference; as the icy fang,
 And churlish chiding of the winter's wind,
 Which when it bites and blows upon my body,
 Even till I shrink with cold, I smile, and say,
 This is no flattery: these are counsellors
 That feelingly persuade me what I am.
 Sweet are the uses of adversity,
 Which, like the toad, ugly and venomous,

శౌం త ర స ము

గీ॥ ..పతితుడై న ప్రభువును,ని. శివసహు, మొలు
 .ననానరింప,నోర్వఁగలిగి,నట్టివాఁడని
 .గెలుచుఁదన,యజమానుని, గెల్పువాని
 మఱి యనార్జించు నొకచోయి, చరితమందు.

1

శ్రీసహస్రనామ - నాదు, నాదు, నాదు
 .మఱిన్వదే,నభిష్టులొ తోడి,జనములారా
 .పాతపరిచయమొ,ప్రతియను-
 విక్కిలి,నర్జింపఁబడినదం,భిక్షుకన్న
 .హరి,గాఁజేయలే,దా-
 యాయుడివులోగ్ని,లేనట్టియా వాజ,ధాని
 .నెక్కువబాధారి,హితను నాయుండిలే,దా-
 .ముతువులమాటు- ..చాచినరుని
 .నగుకెన్నను త్రమె .యనుభవించెదమిట-
 .మఱి- నీతుగాడువు,మంచుకోట
 .యొ-నై నెఱపరానట్టి,నెఱపిడితో-నది-
 .యెంతయుముద్దగా, నెనుముణుఁగు
 .కొనిపోవువఱకు- నె,కొని నాదు-
 .మేనిపై,వీచుచుఁగఱవ-నే, బిన్న నవ్వు
 .తనరబలెక్కడ-నిది,కొనియాటకాడని-
 .నాయథార్థసిద్ధి,న్నానరిని

~~~~~

Wears yet a precious jewel in its head ;
 And this our life, exempt from public haunt,
 Finds tongues in trees, books in the running brooks,
 Sermons in stones, and good in everything. 2

Sc. iii.

I have five hundred crowns,
 The thrifty hire I saved under your father,
 Which I did store to be my foster nurse
 When service should in my old limbs lie lame,
 And unregarded age in corners thrown;
 Take that ; and He that doth the ravens feed,
 Yea, providently caters for the sparrow,
 Be comfort to my age ! Here is the gold;
 All this I give you. Let me be your servant.
 Though I look old, yet I am strong and lusty;
 For in my youth I never did apply
 Hot and rebellious liquors in my blood;
 Nor did not with unbashful forehead woo
 The means of weakness and debility;
 Therefore my age is as a lusty winter,
 Frosty, but kindly. Let me go with you:
 I'll do the service of a younger man
 In all your business and necessities. 3

• దృష్టితో బోధించు, హితబలివి - సుజ్ఞాన -

•నా.పత్తిసామన్యానా.భవమాలు- కడప

[illegible]

• సహ్యాంబుమఠీయ , వి. ప. య. లోనయ్య.

మొదటి పాఠశాల - మనస్రత్తుకేటి గ్రామం

•నయిబరాతూదొఱంగి •నాటకం లగ్నం

•କ୍ଷେତ୍ର ଓ ସମୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବା ପରିମାପ

अथ अष्टादशोऽध्यायः

2

శ్రీ॥ ఉన్నవినాకొద్దు. అన్నెండు వందల

• దేవుని 'కొర'లు. నీ, బాపూగి!

చి.చక్రి-రచయితగొన్న పి.అంబాపిఅంబ్రోజియం

.గొలిచి- నా,మూడివే-నం.గొలుపుకుంటి!

[illegible]

క.మూలం ప్రోయంబులక.ప్రభానుమతేయం ।

నను బెంచుదాడితీ. రుననుంటుకె యది

• గూడల బె⁴త్తిదానిం • గొనుమునీవు

• కౌశలము మేఘ వేల్పుని క్క-మండలిచ్చు ।

[illegible]

• సగుణుఁడై) న్న నామందిదిక్కి - • దిగ్గోళి సిండ్లి ।

• నేనా సక్తిచి నా ఉను, క్రింద నా లు॥

3

SONG

Sc. V.

Under the green wood tree
Who loves to lie with me
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

నీ॥ సనునుండనిమ్మనీ. పనినానిఁగాముదు
 .నలిగఁదోఁచియుగట్టి. సత్తువుఁగల!
 .వాడను- నాచిన్న. నాఁడెన్నఁడు. నెవ్వ
 ట్టి. నీళ్లునా నెత్తు. నెట్లు పడలేదు!
 .నుజ్జీయ సీగరికి నొప్పి. మున్నెయి. లాపూజ్జీ
 .వెరవుఁడ త్తరమునఁబడి పడలేదు!
 .కనుక నాముకునలి. తనములియి
 .నీతు. నెట్టికెల్లనగుఁగాని. కమ్మిలవి!
 .నన్ను నీతోడఁబోనిమ్ము- .చిన్న నాని!
 .హాసున సేపి పనిపని. యింతలోను!
 .గ్రమ్మిజ్జీని కుఁగల్గన. క్క-రలయందు!
 .గొల్వునొనరించుచుందునీ. కోరినట్లు॥

3

పాట - బిలహారిరాగము - సూరసతాళము.

పల్లవి॥ .ఇవలకురానీ- రా. విమ్మవలకురానీ!
 అనుపల్లవి॥ .ఇవలనీతుగాడ్చితప్ప. నెదిరినాఁడు గవఁచు॥ రానీ॥ 4
 చరణము॥ .అడవికెట్లుక్రిందఁగున్న- .నాసిండుశెవఁడు నాతో!
 .గలుపుఁదనదుస్వరముతీయ .పులుఁగులు. యుఁగువంతునిరి॥ (1)
 .ఎనఁడుదురాశఁదొఁగునుటి. యెండనుండఁజలఁచునో!
 .తవిలితిండికై నెదకుచు .ననియ దొరకుదానితోడ॥ 5॥ (2)

Act. III. Sc. II.

Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear ; owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harm ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck. 5

COMEDY OF ERRORS*Act II. Sc I.*

There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky :
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls.
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords :
Then, let your will attend on their accords. 6

వ॥ అయ్యా నేనిక్క-ముగఁ బాటామానిసిని - నాతిండినే నా^బరించు
 కొనెదను - నాయుడుపునే సంపాదించుకొనెద-నొరుసనహ్వాపదన -
 నుతీయు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకైన - స్వీర్ష్యపడినా - బురూపెలునకా
 నందించెనను-నాయుడుచ్చున్నెంచుకొనెదను - నుతీయు నా^బరిటిగర్వ
 ము నా^బయాడఁగొ^బటియాలు నేమియె^బగామోయు - నా^బగొ^బతె^బసిల్లులు
 పొలుకువఁగనుటయును. ॥

నీ॥ ఈశ్వరస్పృశ్చిలో. నెయ్యోదయ ౯ హద్దో
 .లేనిది లేది, ల.లోనఁగడిలి ।
 .యందున .విన్నున - .నలమృగింబాలు
 .మీలు. నెగురుపక్షులు తను. మగో, వశము ।
 .లగు - .వివ్యమాశక్తి. సోధిగలుపురుషులు -
 .య, జమానతాదు^గ .యన్నిటికిని ।
 .బ్రీభావులువారు ప్ర. పంచమనకు నెల్లఁ
 ., బ్రోజతనాత్మలం .బరఁగుచుండ్రు ।
 .తమదు(స్త్రీ)లకు, భర్తలె .తనరుచుండ్రు ।
 .వెండియ న్వారి, విభలయి. నెలయి చుండ్రు ।
 .కాపునన్నీదుచి తంబు. నీపువారి ।
 .యిష్టములనుసరించున. క్షౌంచనలయ ॥

CYMBELINE

Act III. Sc III.

And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check ;
Richer than doing nothing for a bribe ;
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book unerossed. No life to ours. 7

Act IV Sc II,

Cowards father cowards, and base things sire base;
Nature hath meal and bran, contempt and grace. 8

If I do lie, and do
No harm by it. though the gods hear, I hope
They 'll pardon it 9

సీ॥ మనఃకుశలౌ నెదము. మఱియును

—
దర్శనగ. వేదకమీఱఁగఁ. శేఁడవరుగు ।

.నాశనకంఠెఁదా. వేలుగఁబట్టిన

.నెఱతెను. నిట్టే. పి. గవకొనుట ।

.భళిరయూబ్రతుకు చీ. వాట్లుతినెడకొల్వ

—
.కన్న మిక్కిలి తెన్న యోను - చంచ ।

—
మున్నుంగి యెద్దియం.. బొసరించగుండలు

.కంఠెనెక్కుడువిల్వ. కలది-కొనసి ।

— —
.పట్టు. దుపునెండుడా బగ. పర్చుచుంట ।

.కన్ననుటి. వాసి నెనఁగెడు - ..వ్యయములేక ।

—
.సాగనుఁజూచుడు . తగోసికంఠెఁగడు నయము ।

.జగతినుంకివిలమునుక . సాటిలేదు॥

7

— —
గీ॥ .పంజరంగం మిఁచులగుట . పంజలు- మఱి ।

—
.క్షుద్రపంజరంగను. క్షుద్రవ. స్తులు-నిజవంగ ॥

—
.గట్టిగింజలుపొట్టియం. గలుగుఁబ్రకృతి ।

.కంపుసింపునఁ గూడ. గంబునందు. ॥

8

గీ॥ .నేనుదబ్బఱంటి . నేనిపనంపడి ।

.జెలుపుదానివలనఁ జేయనేని ।

.వేల్పులెల్ల రదియు . వినినప్పటికినన్ ఘ ।

—
.మిఁతలరంగు మి . పిక్క. సింతునేని ॥

9

Act V. Sc. V.

it is I

That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they. (1) 10

HAMLET

Act I. Sc. II.

all that lives must die,
Passing through nature to eternity. (2)

Act II. Sc. II.

there is nothing either good or bad, but thinking
makes it so : 11

I have of late—but wherefore I know not—lost all my mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it goes so heavily with my disposition, that this goodly frame, the earth, seems to me a sterile promontory; this most excellent canopy, the air, look you, this brave o'erhanging firmament, this majestical roof fretted with golden fire, why, it appeareth no other thing to me than a foul and pestilent congregation of vapours. What a piece of work is man! How noble in reason! how infinite in faculty! in form and moving how express and admirable! in action how like an angel! in apprehension how like a god! the beauty of the world the paragon of animals! And yet, to me, what is this quintessence of dust? man delights not me – no, nor woman neither, though by your smiling you seem to say so. 12

ద్వి॥ జగతి ననన్దము . బులి పెదనొప్పు.

. అని-వా నిరీష్ట . కె. డుగు నే నెగనుక.

(1) 10

ద్వి॥ బ్రతీకెడునదిచావ . వలయు . మర్త్యప్ర.

(2)

. పృతి నుండిపోవు . చ. మృత పదంబునకు.

ప॥ మంచి చెడ్డలు తలంపనందప్ప బైట లేవు.

11

ప॥ అదేమోనాకుం జెలియకుకాని - కొంతకాలము నండినే నల్లన
ముంజెడియుంటి - నన్ని యభ్యాసము నాడుక మునుకొంటిని - మ
తయు - నిక్కమాగా నామనసు విక్కిలి, వ్యాకులమాగానున్న - దీ
. రన్యమైన నలుచరపునేల సమాద్రమలో నొరిగియున్నకొం
డగొడ్డు కొనవలె గనుపడుచున్న - కిడుగుల సొగ్గసైని పందికి
గాలిచూడు - మోచక్కంగ్రవేలాంనాకన - మీ బంగరుటగ్గి నలం
కరింపబడినగొప్పక - పృథ్విరయి - చెడునోగమూలబన్నెడి ప
లురకముల తూవిరూగుంపుకన్న వేలుగం గాన్పించదు - మను
జుండెట్టిపని - వివేకమున నెంతగొప్ప-శక్తి నెంత , యసంతమా-
రూపునద్దదలిక నెంతవిశేషము . మరెంత యబ్బరము - కార్యము
నందెంత , తివ్రోపము - బోధయెడ నెంత దేవసదృశము - జగదాభర

Act iii. Sc i,

To be, or not to be, that is the question :—
 Whether 't is nobler in the mind to suffer
 The slings and arrows of outrageous fortune,
 Or to take arms against a sea of troubles,
 And by opposing end them ? — To die—to sleep,
 No more:— and, by a sleep, to say we end
 The heart ache, and the thousand natural shocks
 That flesh is heir to,— 't is a consummation
 Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
 To sleep ! perchance to dream:— ay, there's the rub;
 For in that sleep of death what dreams may come,
 When we have shuffled off this mortal coil,
 Must give us pause. There's the respect,
 That makes calamity of so long life :
 For who would bear the whips and scorns of time,
 The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
 The pangs of despised love, the law's delay.
 The insolence of-office, and the spurns
 That patient merit of the unworthy takes,
 When he himself might his quietus make
 With a bare bodkin ? who would fardels bear,
 To grunt and sweat under a weary life,
 But that the dread of something after death,
 The undiscovered country, from whose bourn
 No traveller returns,— puzzles the will,
 And makes us rather bear those ills we have
 Than fly to others that we know not of ?
 Thus conscience does make cowards of us all;
 And thus the native hue of resolution
 Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
 And enterprises of great pitch and moment,
 With this regard, their currents turn awry,
 And loose the name of action.

ణము- ప్రాణులను తమము - కాని-కొఱమాలినదాని సారాం
శ- మిదియేమినాను- మనుష్యుఁడునన్నలరింపలేడు- లేదు- (గ్రీ)
గూడ నన్నాంనదింపజాలదు- నీసగవుపట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప
డనుప్పటికిని.

12

నీ॥ .ఉంటయో-మానుట.యో-యదె,చింత్యము-

.ఘనతరంబెద్ది-నె.స్మనమునందు!

.ద్వేషించునట్టిదు.ర్విధివేయునొడిసె

వే.టులుజాణములుసైచు.తొ-యదిగాక!

.దరిగానరానిగా.ధలపయిదండెత్తి

.యొదిరించుటన్వాని.తుదిఁగనుటయె

.పొలయుట- నిద్రపో.పుట- లేదికేమియు-

.నుఱియు-నిద్దురచేత.మనసుపీడ!

.నెలమిదేహంబుపొందున. నేకసహజ!

.కష్టములుమనము ముగింపఁగలిగినయెడ!

.నద్దియేసకలోత్కృష్ట.మైనపదవి!

.మిగులనానక్తితోఁగోరఁచగినదగును॥

13

కం॥ మడియుట-నిద్దురపోవుట!

.పడుకొనుట-మొకపుకలనుఁబరఁగుట- హాస!

క్కడ నేకష్టం-లేనున!

.నొడలుదొఱఁగమరణనిద్ర .నొదపుకలలెవో॥

నీ॥ .మనలనాఁపగవలసి.న-చట,యోజన

.కల-చదియట్టిదీ.ర్థమగుటయును!

.కష్టంబునొనరించు-ఁ.గానిచో-నెవ్వఁడు

.కాలతాడనతిర.స్కారపాలును!

.సైరింపవచ్చును- .గ్రూరమానసుని
 దు.ర్మార్గము-గర్వన.మానము-మతి
 .ధిశ్రేతప్రణయాతి.దీర్ఘవేదనలు-
 .న్యాయాలస్య-మధికార.శౌర్య.మనహా
 .మతియుదుచ్చలచెంగట.మంచవారి
 .లోర్చుకొనియెడుగర్వంపు-.లోర్చుచిన్న
 .సురియచేదనయంతెంబు.సులభమగునా
 .సలుపునట్లుఁదాఁజెయఁగలిగినపుడు॥

పీ॥ .ఎవఁడుభౌరమాలు.వ.హింసమహిమలు
 జె.మ్మటనాటవిసువగా.మనకిక్రింద
 .మరణముపిదపనె.వ్యర్థమనఁజిరిగి
 .జాలనివింతదే.శంకుతే
 .యెదనానంశయపర్చి.యెయ్యదియె-
 మతి-.మనమొలుంగనియెడ.మలకుమనా
 .బరుగిడనీ-కిది.నటకున్నభాధల
 .నోర్చునట్లునల్ప.మండినయెడ
 .మనసుజంకించునిట్లు.స్మనఁనంద
 .అఁ-మిగుల.సైర్యనె.జన.రంబుమూయ
 .జింతరుచిహ్నమూచాయ.చెల్లనిట్లు
 .కనుక.సాహసోద్యమములు-.పనికి-రావు॥

Act III. Sc III.

Whereto serves mercy,
But to confront the visage of offence ?
And what's in prayer, but this two fold force.—
To be forestalled, ere we come to fall,
Or pardoned being down ? Then I' ll look up:
My fault is past. But, O, what form of prayer
Can serve my turn ? "Forgive me my foul murder" ?
That cannot be; since I am still possess'd
Of those effects for which I did the murder,
My crown, mine own ambition, and my queen.
May one be pardoned, and retain the offence ?
In the corrupted currents of this world
Offence's gilded hand may shove by justice ;
And oft't is seen, the wicked prize itself
Buys out the law : but't is not so above ;
There is no shuffling, there the action lies
In his true nature, and we ourselves compelled,
Even to the teeth and forehead of our faults,
To give in evidence.

సీ॥ కృపయుపయోగించు నెందుకు-

. నేరము. మోము నెదుర్చుట. పొంతెదప్ప

. నేముండు బ్రోర్థన. యెడ-నీజ

మిలిశక్తి. తక్కుచునమి పాటుతగులమున

. పడ్డగింపబడుట. యదగాక- పిమ్మట

. క్షమింపబడటము సరియో- నేన

. రసెదను-నాదు నే. రముబద్ధిపోయె-న. య్య

యెకాని-యెటువంటి. ప్రార్థనమ్మ

. నాకుబినికివచ్చు-నాకెనర్చినఫోర

. హత్యగూరిచిపైచు. మోసము-నది

. కానేరదేనున- గలవినివటకు

నా. కెందుగుఱిచినధ. నేనుసలిపి

. నాడనోయదిదెల్పు. పొడలునా, మూళి-

. నాదురాశయు నుతి. నాదురాశి

. పైరింపబడవచ్చు. సారేగియెవడైన-

. నేగిమానకకొన, సాగజేయ

. వచ్చునా-మఱి-ప్ర. పంచపుచెడు

తోవ. లందు, బంగరుపూసినట్టికీడు

. చేయివిసరవచ్చు. జెలగినాయము మెయి-

. దఱచునాచెడుగొప్ప. ధర్మముగొను

. గాని, పరంబున గా. దట్లు మోసమ్ము

. పొనగదచ్చట. దగ. వెనగుదాని

JULIUS CAESAR*Act. I. Sc. III.*

But life, being weary of these wordly bars,
 Never lacks power to dismiss itself.
 If I know this, know all the world besides,
 That part of tyranny that I do bear
 I can shake off at pleasure. 15

HENRY IV PART I.*Act. V. Sc. IV.*

But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
 And time that takes survey of all the world,
 Must have a stop. 16

PART II*Act. i. Sc. III.*

Past and to come, seems best ; things present, worst. 17

Act. iv. Sc. iv.

How quickly Nature falls into revolt
 When gold becomes her object !
 For this the foolish over-careful fathers
 Have broke their sleeps with thought,—their brains
 with care,
 Their bones with industry ; for this they have
 Engrossed and piled up the cankered heaps
 Of strange-achieved gold ; for this they have
 Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాన్తవంబుగిస్థితితోడఁ..బల్మిపర్చు|
 .బజేదమెంతయునాక్ష్యంబు .వాక్సొనాటకు|
 .మనము, పదపడినాచరిం.చేసఁగెఱుపుల|
 .మొగములకుఁ గట్టెనుబుస.మోములుంచి|

14

గీ|| ఉసులులోకబంధంబులు.విసిగితన్ను|
 .గోల్పడుటకెన్నఁబడ శక్తి .గోదవపడుడు|
 .ఇది తెలియజగమెల్ల మొ.గొడయఁదేచ్చు|
 .దూఁగొట్టెననాపైఁచు.దుష్టశాస్తి||

15

గీ|| బ్రతుకుదాసులుతలఁపులు- .బ్రతుకుకాల|
 .ముసకగువిమాపకుఁడు-సుటి.యునుసమస్త|
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి.సరిగఁగొల్పు|
 .నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందనఁయు||

16

ద్వి|| .కడచినవస్తువు.ల్కాఁబోవునవియు|
 .గడుమంచి-య.ప్పుడు.గరియవిచెడ్డ.

17

నీ|| .తిరుగఁబడెనునెంత.త్వరగ.స్వభావంబు-
 .బంగరుదాని.తా.త్పర్యమెస|
 .యప్పుడు-గీర్తికై.యవివేకులై మితి.మీఱిన
 జగత్తు.మెయినిదండు||
 .లాలోచనముచేతఁ.గోలుపోయిరితమ
 .నిద్ర-ఁజొంతనెం.తేనిబుద్ధి

18

And martial exercise : when, like the bee,
 Culling from every flower the virtuous sweets,
 Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
 We bring it to the hive ; and, like the bees,
 Are murdered for our pains. This bitter taste
 Yield his engrossments to the ending father. 18

HENRY V.

Act. III. Sc. VII.

We are in God's hand, brother, not in theirs :— 19

Act. v. Sc. ii.

A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a
 black beard will turn white ; a curled pate will grow
 bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-
 low : but a good heart, is the sun and the moon ; or
 rather the sun and not the moon ; for it shines bright
 and never changes, but keeps his course truly. 20

ఁ.గష్టపాటున నెము.కల-ఁబాడునల్ప

కొ.నిరి-వారలుందీని.గుఱిచివింత

.గడనఁజేకురినపసిఁడినంటరాని

వి.నమటుకుప్పలు పెట్టి.రి- మఱి-దీని

.కొఱకు-వారలుతను.కొడుకులకున్విద్య

.తెల్ల నేర్పటకయి.తల్ల డిల్లి

.రపుడెల్ల,నననుండి .యచ్చఁపుతేనెల

.నేర్చుచుండెడు తేనె.టిగఱవలె

.మనతోడల్మెనంబు..మయి- మననోళ్లు

తే.నియతోడమిక్కిలి.నిండుకొనగ

ఁ.దెచ్చెదమా,తెల్లమొద్దకాతే..ంట్లబోలి

.మనముపడినట్టిపాటుకు .మూఱుగఁదెగ

.టార్పఁబడెదమా.మఱి-యి.వి.షానుభవము

ఁ.బఱచుఁగడముట్టుతండ్రిక.వ్యాని,మూలె

18

ద్వి॥ .దేవునకునుసమ.ధీనంబుగాని

..భావింపనితనూ.నశమానలేమా.

19

వ॥ బలమైన కాలు సీరసిల్లెడు - యెన్ననిపేపు వంగెడు - నల్లనిగడ్డమా

తెల్లబడు - నట్లమగ వంగినకుడులుగల తలబట్టయగు - పొగసని

మొగమా వడలిపోవునా-నిల్బరమగు కన్నులులోఁతుగ ముడిగెడు

నాని - మంచిమనస్సు సూర్యఁడుంజందురుఁడును - లేక - సూర్యఁ

డేచంద్రుఁడుకాదేనుస - నడల్లపుడున్ బ్రకాశించును - మఱియ-

నెన్నఁడున్మాటదు - కేవలమొక్క సత్యపద్ధతి న్దపగతిసాచెడు

గనుక,

20

HENRY VI PART II.

Act II. Sc. I.

Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done. 21

Act. iv. Sc. vii.

Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven, 22

PART – III

Act. I. Sc IV.

Open thy gate of mercy, gracious God !
My soul flies through these wounds to seek out thee. 23

Act. ii. Sc. ii.

But, clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success ?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell ?
I'll leave my son my virtuous deeds behind ;
And would my father had left me no more ;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure. 24

ద్వి॥ .నడపకుమెన్నఁజై .నప్రసేబనన్లు :
 .చెడుగునఁబ్రభుచేతఁ .జిత్తుమందిపకఁ.

21

గీ॥ .పంజితులకుగొప్ప.బహుమతిలిచ్చిన్
 .విద్యలెస్సభూమి.పిల్లనింపన్
 .దైవకృపబుజ్జ .తనమొకటితెల్ల-పన్
 .రేపకనకు మనమెగిరె.చమనమురసి॥

22

వ॥ సీతయొక్కారముఁ దేతాపుమోచెన్ దేవుఁడె-
 యొకయెములనుండి నిన్వదనంబు నొకయొత్త నెగురుపాన్పడి.23

చీ॥ .చెప్పఁచునాతోడఁ.నెప్పఁజై పన్ని పు
 .విసలేదఁకీడుమైఁ.గొనినవన్తు ।
 .పులునిచ్చలున్దుష్ట.ఫలమిచ్చుననిఁచుతో-
 .తండ్రిలోభంబున.ధనముఁబోవొ ।
 .నరిచినకతమున .నరకమేగిన - నాని
 .కొడుకెల్ల పుడు నుఖి.పడునె..పేను ।
 .నాపుణ్యకారము.ల్నా నెక్కవిడిచెద
 .నా.పట్టికిన్ - నాకు.నాదుతండ్రి ।
 .యంతకెక్కువువదలమి.నెంతఁదక్కు ।
 .నంతయందనకుఁజిక్కిన.హాయికంటె ।
 .పేయిరెట్లువిచారమ్ము.మోయఁదేయి ।
 .ఫక్కిగఁబడంపడిఁదలంపఁ.బడెడుఁగాన॥

24

Act. ii Sc. V.

This battle fares like to the morning's war,
 When dying clouds contend with growing light ;
 What time the shepherd, blowing of his nails,
 Can neither call it perfect day, nor night.
 Now sways it this way, like a mighty sea,
 Forced by the tide to combat with the wind :
 Now sways it that way, like the self same sea,
 Forced to retire by the fury of the wind :
 Now, one the better, then, another best ;
 Some time, the flood prevails; and then the wind:
 Both tugging to be victors, breast to breast,
 Yet neither conqueror, nor conquered :
 So is the equal poise of this fell war.
 Here, on this molehill, will I sit me down.
 To whom God will, there be the victory ;
 For Margaret my queen and Clifford too,
 Have chid me from the battle ; swearing both,
 They prosper best of all when I am thence.
 'Would I were dead ! if God's good will were so ;
 For what is in this world but grief and woe ?
 O God ! methinks, it were a happy life,
 To be no better than a homely swain ;
 To sit upon a hill, as I do now,
 To carve out dials quaintly, point by point,
 Thereby to see the minutes how they run,
 How many make the hour full complete ;
 How many hours bring about the day :
 How many days will finish up the year ;
 How many years a mortal man may live.
 When this is known, then to divide the times :
 So many hours must I tend my flock ;
 So many hours must I take my rest ;
 So many hours must I contemplate ;
 So many hours must I sport myself ;
 So many days my ewes have been with young ;
 So many weeks ere the poor fools will can ;
 So many years ere I shall shear the fleece :

నీ విష్ణుశ్రగోవిని . గొల్లొండూరూచుచు-బగ

. బిరకానిరాతిరి. యనుచుఁగాని!

. పలునెఁదొలఁగి. మనోని . పొందెఁకడ-నడి

. విష్ణునిబుద్ధిఁగఱచుచు. నెఱుఁగుతోడ!

. పలుపుపోరట్లు-నీ. జగదంబుచొరఁగెను-

. నియ్యకాదు నాగ. యే పుకూలు!

. స్నేహితుగానిపు. నెఱింగినాఁచేత

. బలిపి పుట్టబడుబ. ల్కడలిను-డ్కి-

. గడఁగునొకమాటిదాటాడ. గాలి-దెబ్బ!

. పానమిట్టినానందంబు. పగిలఁగొంత!

. దనుక. మున్నీరునెగ్గు-బి. దపఁగరువలి!

. యొకటిపుడులెస్స- నెనుక-వేఱొకటిమేలు॥

25

గీ॥ . గుండెలొరయగఁగెల్పనుఁ. గోరిరెండు!

. నెదిరపెనఁగెడఁగాని-యె. మృదియునైన!

. నోర్చితే-దోడ-జట్టు. నిండెనరిగ!

. గరమబట్టదమెనయూ. ది-రముతూఁగు॥

నీనమాటిక॥ . కన్నోటొలుపుపై . నేనఁగూర్చుండెద-

. నెవ్వారిరాడివేలు. విచ్చగించు!

. నటగెలుపుంక-నే. మనఁగనాఁగాణియు

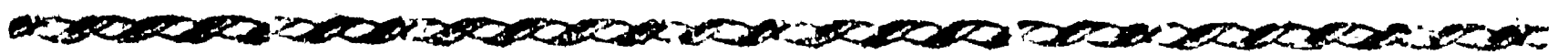
. నాంబుగూడన. వదిలివేసి!

. రవి. గడినాని. పుట్టినేవేనిచో

So minutes, 'hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave,
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicacies,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him.

..వటతెదమనియోటా నే మికోసామ
 ..బ్రదుకుఁజాలింపఁగో. రేదను, వయ్యపు
 మించి. యచ్చయ సట్లుండె. నేని-యేల
 .సనఁగ-సీజగమందా, సడలుటయును
 మఱి. యడమయ చక్కని. కేమికలదా
 .అయ్య యోడయ్యమా. యచ్చపుగొల్లని
 .సంతులెస్సగమంజ. సురటమి గల
 .హయగొల్లబ్రతుకని. యసకొందా-నిపు
 టొక. గుటపె నానలె. గూడుచుంట
 .ప్రొద్దుజంత్రంబుల. బొలుపుగఁజెక్కుట-
 .తగగు దుకలంబెట్టి. దానివలన
 .బరికించుట-ట్లు. నృత్విడనోనిము
 .సము-లవియొన్నియై. సమృద్ధినిండ
 .గంటయకానో-యొన్ని. గంటలకుంబ్రొద్దు
 .ముగియునో-యొన్నాళ్ళ. కగునొయేడు
 ..మానిసియొన్నేండ్లు. మసనచ్చునో-యది
 .యొక్కొక్కటిస వెక్క-..దలలుబంచు
 .టిన్ని గంటలుమండ. నేఁగొ మసది-యన్ని
 .గంటలునిదుర. సడపవలయు
 .నేనలంచవలయు. నికనిన్ని గంటలు-
 నే. నాడుకొసనలె. నిన్ని గంట
 ..లోగినిన్ని నాళ్ళుచూ. లుండెనాగొట్టె-
 .నిన్ని పూటలకవి. యానఁగలుగు
 .నిన్ని యేండ్లకు, నున్ని. నేగ త్తిరించెడ-

Act. iii. Sc. i.

My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy.

౯. గడకిట్లునిముసము. లంటలుమఱి ।

. ప్రొద్దులు నెల లేండ్లు. ముగియఁచు నెరసిన

. కొప్పునందడి లేని. గోతఁ జెట్టు ॥

. నెఁరయెట్టి బతుకి. వయ్యె- నెంతటికీపి-

. యెంతఁగా చచ్చట- పొడ. రిండ్ల నీడ ।

. యైనఁ- గుట్టుపనిసాం. పారుబంగరుపట్టు

. పందిరై న-దనయే. ల్బడినెగడు ।

. వారిమోసమునకు. నడకుదొరలకిచ్చు

. హాయికంఠెన్- సుంత. యైన నెగు ।

. చూపనిగొఱియల. జూచుటగొల్లల

. కిడుసంతసంబు మే- లెంతయైన ।

. నద్దిరావేదాకె. ప్పదియొక్క- వానఁ-గ

. డకుగొల్ల వానియం. టఁగల పెరుఁగు ।

. తోల్బుడ్డినుండిపై ౯. దోఁగెడువానిప

. ల్పనిత్రాగుడుకొ- గారు. కొనెడుచెట్ల ।

. నీడల. నలవడు. నిద్దురయకొ- గీడు

. వడయోహాయిగ. వాఁడు, గుఱుమ ।

. సంతకున్- మేలుపఱిపునఁ- వంత- మోస ।

. పును-దను నేర్చుచుకొన జేఁడు. పొందు. కల్బు ।

. లకు-ఁబసిడిగిన్నె నతనిత. తుకగుతిండి ।

. కి-దగు సెజ్జందునతని, మై. కి-దగుదప్పు ॥

గీ॥ . నాకిరీటమునాదుకెం. నముననుండు ।

. నాతలన్గాదు- వివిధర. త్నములఁజెక్క ।

౯. బడఁగలే-దద్దియ న్నానఁ. బడఁగఁబోదు ।

. తనినినామఱాళి-దొరలది, కనుటయతుదు ॥

25

26

Act. V. Sc. II

Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust ?
And, live we how we can, yet die we must. 27

HENRY VIII.*Act. II. Sc. III*

It is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistening grief,
And wear a goldea sorrow. 28

Act. III. Sc. II.

Fare well ! a long farewell, to all my greatness !
This is the state of man : to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him :
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth : my high-blown pride
At length broke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye :
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours !
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

గీ॥ .జౌరడంబ-మౌజ-యధికార-మన నేమి।
 .బొత్తిగాను-మన్న-బుగ్గి-గాక ।
 .మఱియ-బ్రతుకనిమ్ము-మన మెట్లులెససా।

—
 c. గాని-మనము-చావఁ. గానలయనా॥

27

గీ॥ .తుచ్చులన్నట్టి సవలత్. డంగలస ।
 .తనివిసుండటకడ మేలు . తల్లివననట ।
 .యందుఁ దెగిస్తేలుఁబోయిగ. నడిమియే ।

—
 .గొప్ప, బంగారువలవంతఁ. గొనుటకన్న ॥

28

సీ॥ . నెలపుచ్చుకొనెదఁ . జెల్లఁదేనాగొప్ప
 . కెల్లఁబెద్దసెలవె . యదిమనుజుని । . నీతి
 యతండు నేడు. చెలగించునానచి
 . పురుటాకులకొరేపు. పువులు మఱియు ।
 . నతఁడవహించును. ర్యాగలు మొందుగ
 . నసపయిముండవ. దిసమునందు ।
 . నచ్చెడుజలిగాడ్చు. పరిసూర్పుమించున
 . నతఁడ వేండియ నిశ్చ. యముగఁ
 నసదు। . గొప్పపంజెననుచు. . గొఱత
 యొద్దియ లేక. హాయిగఁచానాగటి. ననుచుదలఁచు।
 . నంతలో, బొలయించు. నాతనివేరది ।
 . పదపడిగూలునా. వలెనతండు ।
 . బొత్తిగానాకందఁ. బోవరానట్టి
 ప్ర. భ్యాతినముద్రంబు. నందునిన్ని ।
 . యొగ్గి తిత్తులనాని. మూఁడిలాఁజెడు
 పెంకె. చిలుతలవలెసాహ. సింఛినాడ ।

Act. V. Sc. iii.

Love and meekness lord,
Become a churchman better than ambition. 30

KING JHON

Act. III. Sc. IV.

There's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedious as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste, 31

KING LEAR

Act. II. Sc. rV.

O, reason not the need; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's. 32

.మిక్కిటముగ, విజృంభించునాగర్వము
 .తుదకునాయంఁదుదు. స్తుతియులయ్యెన్
 .సలసటఁబడియున్దు. కొలువుచేముదిసిన
 .నను నెప్పటికీడుగు. ననిడవలసె
 .నట్టి, నీచప్రవా. హానయకువిడిచె
 స. జగముసందలిన్వర్థ. జంభము
 మఱి. యొక్కవమిమ్ము నే. నేవగించెదను
 నా. యొడఁద్రకొత్త గపిష్ఠఁబడెననుకొని. ముగ
 వర్కటారాజుల. దయల వేల్పలాడు
 .నతఁడెంత, కొఱనూలి. నట్టివాఁడొ
 ., టేనిఁగొల్పునపుడు నే. నుఁబూనినశ్రద్ధ
 .లోనిసగముతోడ. నై నదేవు
 .నింభజించియుంటి. నేనిబోడిగ , జర
 ., సరులకప్పగించ .డతఁడునన్ను ॥

29

ద్వి॥ .తగుఁజేమవిసయము. నై ననేవకున ।
 ., కగణితాధిక్రియ .నత్యశకన్న ॥

30

చ॥ .ఇలలోన, న్నలరింపఁగల్గునదిలే. దేదె ననాజీవనం ।
 ., బలఁతన్ గున్కెడ నాని మొద్దుచెవికే. నై యన్మడిన్ జెప్పఁగా ।
 ., బడువృత్తాంతవా పోల్కిఁగ నేదటగఁగ. న్నటై గడుంజెడ్డఁగా ।
 .తలవంపింపగులోకమాందలియచిన్ ., ధ్వంసంబుగావించెడున్ ॥ 31

గీ॥ శౌరతర్కించకీక్కిట. నల్పనస్తు ।
 .వందుమితము తొకవధము. యూచకులును ।
 ., బ్రకృతికిడఁబోకుదానియ. ననరమునకు ।
 .మిగిలి. పశ జీవనమునన్ ., కగునరునిది ॥

Act. III Sc. IV.

Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
That bide the pelting of this pitiless storm,
How shall your houseless heads and unfed sides,
Your looped and windowed raggedness, defend you
From seasons such as these ? O, I have ta'en
Too little care of this ! Take physic, pomp ;
Expose thyself to feel what wretches feel,
That thou may'st shake the superflux to them,
And show the heavens more just.

33

Act. iv. Sc. i.

Here, take this purse. thou whom the heavens' plagues
Have humbled to all strokes : that I am wretched
Makes thee the happier - heavens, deal so still !
Let the superfluous and lust-dieted man
That slaves your ordinance, that will not see
Because he doth not feel, fell your power quickly ;
So distribution should undo excess,
And each man have enough :—

34

Sc vi.

They flatter'd me like a dog; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay, and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding; there I found 'em, there I smelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not a-gue-proof. 35

RICHARD II*Act. II. Sc. II.*

Comfort 's in heaven ; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief. 36

Act. v. Sc. vi.

I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand. 37

RICHARD III.*Act. III. Sc. IV.*

O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep. 38

న॥ వారునన్నుఁ గుక్కలంగు పొగడిర - నాగడ్డమున నల్ల వెండ్రుకలు
 రాకమునుచే శ్లోకంబ్రదుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి - నేలుల్కా-
 దానికెల్ల నెవఁగాదనుటఁజూర్చి - జేసంగఁదానినూచి నొకనిక్క-
 భుక్తిహృద్ వివక్షకాచి - బ్రహ్మ నానందము జనబుద్ధినభూతి - పతి
 గాలినశ్చండకేంబుతెలిసె - నామనానందమునానందమునానందము
 సమయమునను - వారంబునొచ్చిరిచివాండ్రును పోతియు వారిసంగతె
 గనిపెట్టినాండ్రు - పోపో-వారికి మంతులకొనలేదు - నే, సర్వకర్త
 నని వారునాతోఁజెప్పిరది యబద్ధము - నేతెజ్వరమునను లొంగని
 వాండ్రాను.

35

ద్వి॥ .కలదుస్వర్గమానను.భిము మనమున్ను
 యిలని,దుమలుకా.కిఁకేమియు లేదు॥

36

ద్వి॥ .తటలెదఁవీర్ధయా.త్రుతిను-నేరంబు
 .నెటపునాచేతె యి.నెత్తురుచుడువ॥

37

శా॥ .జేకాకా,క్షుతేకంబు-ముత్త్యకృష్ణ-వై.వా.ప్రవాంశ్చి.కా
 .గోరనోనము-నీకటాక్షనూలగో.య్యున్న నాతెంబు-॥
 .డారన్ద్రామియా నో-డకంబుమానం దానాటాదంబూప్రవాంశ్చి.కా॥
 .వారాసిదెడనున్న,నావేళువలెనే,త్రా ల్మాలికిమచెడువే॥

38

Act. V. Sc. iii.

O Thou, whose captain I account myself,
 Look on my forces with a gracious eye;
 Put in their hands thy bruising irons of wrath,
 That they may crush down with a heavy fall
 The usurping helmets of our adversaries !
 Make us thy ministers of chastisement,
 That we may praise Thee in the victory !
 To Thee I do commend my watchful soul,
 Ere I let fall the windows of mine eyes :
 Sleeping and waking, O, defend me still!

39

MACBETH

Act. III. Sc. II.

Naught's had, all's spent,
 Where our desire is got without content :
 'T is safer to be that which we destory
 Than by destruction dwell in doubtful joy. (1)

MEASURE FOR MEASURE

Act. II. Sc. IV.

Let me be ignorant, and in nothing good
 But graciously to know I am no better. (2) 40

ద్వి॥ .నీపై న్యపతిగన. నెక్కించుకొందు॥

.నా సేనపైఁగరు.ణంజూడుమీవు॥

.హద్దునుమీఁటియ.న్యాయాక్రమణము॥

.పద్దునఁజేయుమా.పగఁతుట,బొమిడి॥

.కలనుగ్గునూచగాఁ-.గావింపసిహ॥

.నలుకనుగదనిడు.మామాకు-నీవు॥

.దుష్టశిక్షయెడ మం.త్తులఁజేయుమమ్ము॥

.నిష్టజయంబంది.యేమునిన్బొగడ॥

.నాకనుతొప్పల.న్వాల్చకముండె॥

.నీకునర్పించెద.నేనునాయాత్మ॥

.నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న

ఁ.బదపడినన్నుఁగా.పాపముదేవ॥

39

గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియున్-వ్రయ.మగు,నకలము॥

.తృప్తి లేకమనదుకోర్కె.నెనయుచోట॥

.మనముచేటచునదిగనుండు.టనయముచేట

.పునననిశ్చితముదమున.కునుటకన్న॥

(1)

ద్వి॥ .ఎఱిగినదాననం.చెఱుఁగుటస్తప్ప॥

.నెఱుకమాలెందైన.నేనుండనిమ్ము॥

(2) 40

Act ili. Sc. i.

Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be ths sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble :
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The more effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpige, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age

సీసమాలిక॥ .నీవుండు చావుకై నిబ్బరముగ-నందు

.వలనఁజూవై నను. బ్రతుకయినను!

.హితముగుఱుఁజేయింత-యూవుతక్కించుము

.బ్రతుకునుఁగూర్చి. యీ. భంగి-నిన్న!

.నేనుఁబోఁగొట్టాకొ. నిన-వెంగళుల్లప్ప

.నొండుజనములుతొ. ముంచుకొనని!

.వస్తువుందొఱఁగెద-శ్వసమునీ-వెల్ల

.నింగిశక్తులకుబె. నిసతసమ్ము!

.నెఱపుచీయింటిని. నిర్మించి-యందుండి-

.గడియగడకుబె. యడదవీపు!

.కేవలమగమిత్తి. కీవునదా పకుం.డవు-

దానివిడిచి. పో. దివిరిమఱియు!

.బహుగడదపుదాని. పజ్జకే-గొప్పదా

.నవుకొపు-నీవందు. వివిధభోగ!

.ములునుఁదుచ్చతచేత. బోషింపఁబడుఁ

గాన-లేదుధై. ర్యమునీకు. లేశమైన!

.మిగులఁబేదపురుగు. మొత్తని జమలినా

.ల్కకుజంకెదపునీవు. కనుక-నిదుర!

.సీముఖ్య. విశ్రాంతి-నీవుదానింగడుఁ

.బ్రూర్థించిసిలిచెద-వై నమిగుల!

.సీమరణమునకు. న్నెఱచెద-వయ్యది

.యింకేమికాదు-కా. నీవునీవు!

.పనికిమాలినదాని. నలనఁగల్గిన పెక్కు

.వేదనల్గులనీవు. వెలయ. కతన!

But, as it wore, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied el d ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these od ds all even.

.నీకుసౌఖ్యములేదు..నీకుఁగల్గనిదానిఁ
 ..బొరయయన్నించెదు..నుతీయునీకు!
 ఁ.గలదానినుఱచెదు.కౌవున-నిశ్చయ
 .మతిపీవుకౌవు-నీ.మననునింత!
 .రసములమూఱుఁ,జం.ద్రగతినట్లుఁ
 గాన..ధనికుడవయ్యని.వసఁడపీవు!
 ..కతమేమనంగ-బం.గారుకక్షీఁచే
 .వీవువంగినగాడ్డ.విశముదోఁప!
 .బరువగునంపక.ల్పయనమైమోసెదు-
 .మతి-మరణమునీదు.భరమునెడవు!
 .నెవఁడె ననీకువి.హితుఁడ.లే-డేమన-
 .నీకన్నపిల్లతే.నిన్నువేగ!

ఁ.దెగటార్చకుంటకు.ఁదెగడుచుందురు
 పలు.వన్నెల.తెవుళులన్-..ప్రబోయమైన!
 ఁ.గలుగదునీకుము.సలితనంబైననుఁ-
 గాని-పగటినిద్ర.కరణఁగలను!
 ఁ.గాంచెదువానిపై ఁ.గారణంబేమన
 .నీ.వయసంతయున్.వృద్ధతనలె!
 ఁ.బరఁగు-వెండియు-బక్ష.వాతపీడితు

లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెడ!
 .ముసలివిమఱిడబ్బ.పసఁగలనాఁడపీ

.నైనష్ట-నీ.సిరి.సనుభవించు!
 .కొనుటకగత్యమున్-..గోర్కెయు.నవయవ
 .బలము-సొగసునీకుఁ.గలుగఁబోవ!
 .దున్నదేమిఁకబ్రతుకుపే.కొందుదీన!
 .నైన-చితరమృతులువేయి.యణఁగియుండు!

MERCHANT OF VENICE*Act. i. Sc. ii.*

for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer. 42

Act. iv. Sc. i.

Grieve not that I am fallen to this for you;
 For herein Fortune shows herself more kind
 Than is her custom : it is still her use
 To let the wretched man outlive his wealth
 To view with hollow eye and wrinkled brow
 An age of poverty; from which lingering penance
 Of such misery doth she cut me off. 43

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM*Act I. Sc. I.*

To you your father should be as a god;
 One that composed your beauties; 44

OTHELLO*Act i. Sc. iii.*

To mourn a mischief that is past and gone
 Is the next way to draw new mischief on.
 What cannot be preserved when fortune takes,
 Patience her injury a mockery makes.
 The robbed that smiles steals something from the thief:
 He robs himself that spends a bootless grief. 45

.నీబ్రతుకునందు-నుసటుంక-మృత్యువునకు!

.వెఱతు-మదియెఱచిక్కులు-పీడఁగొట్టు॥

41

వ॥ .లేమిచేలు ముండువారివలెగడుఁగల్గి నెవ్వగడువడువాట పైవుల్గొం
దు రేమో-కాపున-మధ్యమస్థిలిలోనంటయల్పసౌఖ్యముకా-దమిత
మతివేగమునకుదిపింజెచ్చ-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకునను. 42

ఉ॥ .కుండకునిన్నఁగూర్చిజుమఁ

.గూలితి నేనని-చూపుచున్నఁదా!

.నిందలవాఁడుకంఠెనును.తింతకృపాభ్యముగానదృష్ట-

మొం.టం,దుడుకుస్వల్పజ్ఞిచేసెట

.స్మదిమిస్టననిచ్చు,వాని. . . ముండగుదాని-

కట్టిదశఁ.బొందఁగనీకదనన్నఁద్రుంచెడున్॥

43

ద్వి॥ .నీయందమాలనఁబిన్ని ససేదాతండ్రి

.నీయలువేల్పుగా.నీకుండనాయు॥

44

ద్వి॥ .కడచినమృత్యుకై .నీకఁగుటకొత్త

.యిడుమ,పైకొనుటకెం.తెచ్చెచ్చిత్తోప

.దై నముచేయ,నొ.త్తడతప్పకున్న

.నేనతోదానినో.కృన్ నొక్కరించు

.గొట్టుకొనిననాడెం.కొలకొలనగిను

.ప్రమత్తివాచ్చునొండె.దొంగిలున్గొంత

.పనికినులేనిన,నంత.కనమున్నవాడె

.మునసితనకుదానె.మొగిలయివెనుపి॥

45

Act. ii. Sc. i.

If it were now to die,
 'T were now to be most happy ; for, I fear,
 My soul hath her content so absolute,
 That not another comfort like to this
 Succeeds in unknown fate, 46

Sc. III.

How poor are they that have not patience !
 What wound did ever heal but by degrees ? 47

Act. IV. Sc. III.

Heaven me such uses send,
 Not to pick bad from bad, but by bad mend ! 48

PERICLES

Act. I Sc. I.

For death remembered should be like a mirror
 Who tells us life's but breath, to trust it, error. 49

Act. III. Sc. III.

We cannot but obey
 The powers above us. 50

గీ॥ . ఇప్పుడునీ లోక నేనియ. నిష్ఠానానానా
 . హాయి - యేమన-నాయాత్మకల యెయ
 . నంతసము-దీనికిరిస. పాతభాగ్య
 . మందాసాటి. పౌష్ఠ్యంగాతా. నీజిజ్ఞాస॥

46

ద్వి॥ . తా నెంతజనాఁడు. నయగిర్జాన. నానా
 . మా నేనేపుంజుక. మంబునానాపపు॥

47

ద్వి॥ . చెడంగన్గొనిచెడ. నేయనాన-ననా
 . నమ్మమాదేవుఁడా. యథుమ. నానా॥

48

గీ॥ . అద్దమట. జన్మింగొనబడి. నర్తకిమరణ
 . ముండవలసిన-దెంతయో. యనులుశ్వాస
 . మూతమనియన-మనలోన-మతియదాని
 . నమ్మకొనుటదోనమనియ. న్బల్కు-చుండు॥

49

ద్వి॥ . మనమునున్నింహక. మతివీలుచుండెనా
 . మనమీచునుండిన. మహితశక్తిలను॥

50

THE TAMING OF THE SHREW   *Act. IV. Sc. III.*

Our purses shall be proud, our garments poor :
 For 't is the mind that makes the body rich ;
 And as the sun breaks through the darkest clouds,
 So honor peereth in the meanest habit.
 What, is the jay more precious than the lark,
 Because his feathers are more beautiful ?   (1)

Act. v. Sc. ii.

Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
 And dart not scornful glances from those eyes
 To wound thy lord, thy king, thy governor :
 It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
 Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
 And in no sense is meet or amiable.
 A woman moved is like a fountain troubled,
 Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
 And, while it is so, none so dry or thirsty
 Will deign to sip, or touch one drop of it.
 Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
 Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
 And for thy maintenance, commits his body
 To painful labour, both by sea and land ;
 To watch the night in storms, the day in cold,
 Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
 And craves no other tribute at thy hands,
 But love, fair looks, and true obedience ;
 Too little payment for so great a debt.
 Such duty as the subject owes the prince,
 Even such a woman oweth to her husband ;
 And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,
 And not obedient to his honest will,

శ||. మనముల్లెల్లం పొగగు. మొదలండనలయ - బలు, పేదలై మనబట్ట
 లండనది! మనమెవ్వరికివిల్వ. మై, కొల్పంగాన - వెలువడు
 చుక్క - వ. వేషంబుమీఱి. ఘనత - సూర్యుండవచ్చి. ఎట్టినుబ్బనుండి
 తీన్పట్టానె - తిక్క - చక్క - చవము - గొరిగకారణమన నె. కు
 నపాటిపట్ట. యేప్రతింతకన్న నే. మీ నెంగునె || (1)

శీ||. విష్వసీయకుళి. బెడిదపుబొనుమాడిన.
 . హేళిసదృష్టిన్. నేయబోకు!
 . నీవిభిషిరాజు. నీకరిపాలకు -
 . నీవన్నెవాసులన్ జెఱచునద్ద.
 . పదపడిబచ్చిక. బయలు కిక్కొనుమంచు
 . కరణే మొగ్గలగుడి. గాలిమూడ్కి.
 . ఎరుసగయ. క్తము. స్పరసమెవ్వధమున
 . గాదు - కోపించిన, కాంతకలగి.
 . మలినమైవికృతమై. మఱిచిక్కనై సొంపు
 . తొలగుచెలమనకె. మలమినది.
 . యట్లుండ - నెంతసే. పట్టినోరెండిన
 . వారై ననిచ్చగిం. పరొకగ్రుక్క.
 . త్రాగుటకేనియ. దానినిజవిగొంట
 . కేనియ. నొకచుక్క. యెసగాని.
 . నీయింటియాతఁడె. నీదుప్రభుండు -
 నీ. ప్రాణమునిన్నెగానా. డువాడు.

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts. (2) 51

.నీకుముఖ్యుండను.నీయాధిపతీయ నీ
.కొఱకునీరక్షనఁగూర్చి ముఱియె.

.దేవులొడిఁపవొడఁగి.నీపేరొక వెన్నఁగ
.నిర్భయంబుగను నెఁగి.నీయొక పాపముగ
.నుండఁగడలియందా.నాల్గిమూఁగొల్పి

.నానలరాతిరిం.బపలుచలిని
.ఁగడఁగిషఁపఁబున.కొడలిపర్వం చెన
.ముఱియనునీనొడి.మగ్గునయ నాఁ

.దల్లనిదాఁపులు.పర్వభేదంతతప్ప
.నదొగఁజేరఁబఁప.నొడఁగొని
.యంతగొప్పద.కొనఁబొంతకొన్పొ
.చెల్లింపుగద-ప్రజ.క్షేత్రపతియొడ
.ఁగొననలసినభక్తి.పెచ్చిమిటికడభార్య

.కనుపర్చునది.యట్లు.గొకయొపె
.కటడియొమొండి.కటయొమిక్కిలి
.పెడనరనుగబిట్ట.నీగసియెదని
.యనులచిత్తంబున.కనుకూలపడదేని

.ఁడదయ.ంబ్రేమిం మతనకుమగని
.నిషయామెప.గులఁబ.పపాప.రాధిని
.ముఱిపెడకయ్యాల.మూనెయొదిరి

.కానొచోనింకెన్ది.యకాన-సంధికి మో
.కరిలివంకనమునల్ప.నలననప్ప
.డంగనల్పరఁదొడంగుట-కనుగూర-

.భజనంబుచుకనుఁబ్రలియె.పనుటనుమతి

TEMPEST

Act. V. Sc. I.

Every man shift for all the rest, and let no man take
care for himself, for all is but fortune. 52

TIMON OF ATHENS

Act. I. Sc. II,

Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond;
Or a harlot for her weeping;
Or a dog that seems a-sleeping;
Or a keeper with my freedom;
Or my friends, if I should need 'em. (1)

.యడఁకువఁజూపుట.కవ్వారుబద్ధు రాం
 .డైయుండవలసిన.యవసరమున ।
 .సర్వాధికారంబు.జరుపసుంకించుట
 .కిస్సీయిసీయెంత.యెడైవారొ!
 .మనయొడఁగులేల మృదువులై.మఱియుదుర్బ ।
 .లంబులై పాటుపడనన.ర్హంబులగును ।
 .మనమృదుస్వభావంబులు.మనములుసరి ।
 .పడకయున్న మనయవయ.వములతోడ ॥

51

వ॥ ప్రతిమసుష్యుఁడు పరులకొఱకు సాయపడనీ - యెవ్వఁడున్
 దనకై తావిచారింపఁకుండనిమ్మేలననంతయు నదృష్టవశమే॥ 52

సీ॥ ,అమృతుతావేల్పలా.రా నేను.దుడ్డుకై
 .వేడఁబోవనునన్ను.విడిచిపరుల।
 .మంచికై.దేవునిం.శ్రార్థింపమనుజుని
 .వానియొట్టుంబట్టి.కానియతని।
 .యొడఁబడికన్దాని..గుడిసెవాటన్దాని
 .,గోలనువినికాని.కునుకునటుల।
 .గనుపడుకుక్కను.గాని-నా స్వేచ్ఛఁగా
 .పాడునట్లుండు.కా.వలినిఁగాని ।
 .నేనుఁగోరవలెసె .నేనినామిత్రుల
 .నై నఁగానినమ్ము.నంతఁజెలివి !

Act. IV. Sc. II.

Who would not wish to be from wealth exempt,
 Since riches point to misery and contempt ? (2) 53

III

All is oblique ;
 There 's nothing level in our cursed natures,
 But direct villainy. Therefore, be abhorred
 All feasts, societies, and throngs of men ! 54

Your greatest want is, you want much of meat.
 Why should you want ? Behold, the earth hath roots ;
 Within this mile break forth a hundred springs ;
 The oaks bear mast, the briers scarlet hips ;
 The bounteous housewife, Nature, on each bush
 Lays her full mess before you. Want ! why want ? 55

TWELFTH NIGHT,

Act. I. Sc. V.

Fate, show thy force : ourselves we do not owe ;
 What is decreed must be,— 56

THE WINTER'S TALE

Act. IV. Sc. III.

We profess
 Ourselves to be the slaves of chance, and flies
 Of every wind that blows. 57

.తక్కువందునన్ను. నెక్కాలమునఁజిక్క

.నీకమీర, సుగ్ర. హింపవలయు॥

(1)

ద్వి॥ .ఎవఁడు, విత్తంబున. కెడఁబడఁడు-ధన!

.ము, విపత్తులకు నెల్ల, మూలముగాన॥

(2) 53

ద్వి॥ .అంతయు విపకీత. మైయుండుమనకు!

.రంతస్వభావంబు .లందెయైన!

.నరిగలేదు తదా. ర్జస్యంబుతప్ప!

.నరులపొత్తుకావు. నన్, హేయపహము॥

54

క॥ మీకున్న గొప్పకోరిక!

.యాఁకలికినైనయంత. యాహారముగా!

మీకెందుకీకొఱత-యా!

.లోకింపుఁడుకలవుభూమి. లోపలదుంపల్॥

55

ఉ॥ .ఇంచుంక దవ్వులోన పెరి. యేలుల నేకములుబ్బి పాతెడున్॥

.మంచిఫలంబులన్ గలిగి. ప్రమాదులు పెక్కుచకంబులొప్పు-ఁదా!

.నెంచిన తేనెఁదిండిబొద. రిండ్లనమర్చెడుఁ బెట్టుబోతలన్॥

.మించినయాలుగాఁబ్రకృతి. మీకుఁగోఱంతయిఁకెందుకుం డెడున్॥

ద్వి॥ .తెలుపునీకేక్తి వి. ధీ-యవశులము!

.నెలకొనవలయు ని. క్తి తమెనయది॥

56

గీ॥ .నునమువిధికిబంట్ల. మనిమనయంతట!

.నొప్పుకొనుచునుందు. మెప్పుడైన!

.బదపడియవినరెడు. ప్రతి, నూరుతమునకు!

.నెగిరిపోవుచుండు. సీఁగలమని॥

57

THE RAPE OF LUCRECY.

What win I, if I gain the thing I seek ?
 A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
 Who buys a minute's mirth to wail a week,
 Or sells eternity to get a toy ?
 For one sweet grape who will the vine destroy ?
 Or what fond beggar, but to touch the crown,
 Would with the sceptre straight be stricken down ? 58

SONNETS*LXVI.*

Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
 As, to behold desert a beggar born,
 And needy nothing trimm'd in jollity,
 And purest faith unhappily forsworn,
 And gilded honour shamefully misplac'd,
 And maiden virtue rudely strumpeted,
 And right perfection wrongfully disgrac'd,
 And strength by limping sway disabled,
 And art made tongue tied by authority,
 And folly (doctor-like) controlling skill,
 And simple truth miscall'd simplicity,
 And captive good attending captain ill :

59

త॥ .ఏమినేఁ గెత్చెద. నేను వెదకిన..దొడఁగూడ-

నొకకల-. మొకమాట-. పాటు।

.సోమునుఱుంగును-. సుంత సేపుండు.. పొంగుకై

యెవ్వఁడు. పొద్దెల్ల వనరు।

.దామోక్ష మెవఁడమ్మఁ. దలఁచునుఁబనికి

.మాలినదానికై -. మఱెవఁడు చెఱుచు।

.గామంచిచెట్టొక. కాయకై -. మాళిఁ

.దాఁగుట కేపేద. తన్నఁగఁబడును ॥

58

సీ॥ ..తిరిఁగఁగొండ్రింతయు.. సరకుగొనంబడ

.కుండుటయు - సుంత. యునిఱు పేద ।

.లలరింపఁబడకుంట-. యచ్చపునమ్మిక

.న్వదలుకొనుట-. ముచ్చి. పసిఁడిపరువు ।

.శడుసిగువొడమఁద. గనికారయందుంట-

.పడుచు పెండిలిమాని. వడుచుకొనుట।

.తగు మేలుకీడుగఁ.. దెగఁడఁబడుట. సొట్ట

.యేలుబడిఁదగవు. మూలఁబడుట ।

.ప్రముక్కడిదొరతన. మునఁచెల్వినోర్మాసి

.కొనబడుటయు -. నెఱ్ఱ. కొనఁబెతనము।

.నెఱుక నేరుపుసులోఁ. బఱుచుకొంటయు - నిజం

.బనుట వెంగలితన. మనఁబడుటయు।

.మఱియునోడినమంచిము. మృరపుచెడ్డ ।

.కొలుపునంబడి. నిచ్చలుం. గుందుచుంట।

.వీనితో నెల్ల మిక్కిలి. విసిగిమిగుల।

.నెమ్మదిం బెట్టుచావుకై . నేవగచెద ॥

59

శాంతరసః

రఘువంశే ।

స ॥ 8. శ్లోకః ॥ 87 ॥

మరణంప్రకృతిశ్శరీరిణాం । వికృతిర్జీవితముచ్యతేబుద్ధైః ।
క్షణమప్యవతిష్ఠతేశ్వస । న్యదిజంతుర్ననులాభవానసౌ ॥

1

శ్లో ॥ 88

అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః । ప్రియనాశంహృదిశల్యమర్పితమ్ ॥
స్థిరధీస్తుతదేవమన్యతే । కుశలద్వారతయాసముద్భృతమ్ ॥

2

స ॥ 10. శ్లో ॥ 23

అభ్యాసనిగృహీతేన । మనసాహృదయాశ్రయమ్ ।
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి । యోగినస్త్యాంవిముక్తయే ॥

3

శ్లో ॥ 24

అజన్యగృహ్లాతోజన్మ । నిరీహస్యహతద్విషః ।
స్వపతోజాగరూకస్య । యాథాధన్యంవేదకస్తవ ॥

4

స ॥ 14. శ్లో ॥ 66

సాహంతపస్సూర్యనివిష్టదృష్టిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే ।
భూయోయథామేజననాంతరేఽపి । త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః ॥

5

ఓ ర్వు

గీ॥ .చావు-మై, తాలుపులకు ,సా.జంబు-దాని
 .మూలుప నెద రెలు కగల.వారుబ్రతుకు
 .ఒక్కనిముసమయిననూ,ర్పు.చుండె నేని
 .పొందినయదిమేలీ .బూత.మూనిజముగను॥

1

గీ॥ .తెలివిమాలినవాఁడు తా.వలచుదాని
 .పో,కదలచునె చంజొచ్చు.మేకువలెను
 .అద్దియోయెలుకగలుగు. నతఁడుమేలు
 .తెకుపుసంబెర్కబడి నట్లు.లరయుచుండు॥

2

గీ॥ ..తెస్సయలవాటు చేతమ.శ్శింపబడిన
 ..నుది,మెయిల్ - డెంద మందున.మరెడు,జోతి
 .రూపయిననిన్ను,జోగులు .గోయ చుండు
 .పొలుపుగానెప్పడునను ..ము త్తికొఱకు॥

3

గీ॥ .పుట్టుకయె లేక పుట్టువు.పొందువాఁడ
 .కోర్కెఁజెందక పగతుఱిన్మూల్పువాఁడ
 .మేలుకొనియుండియు నిదుర.సోలువాఁడ
 .యెవఁడునీదగునిజ ముఁదా.నెలుఁగుచుండు॥

4

కం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట
 .ఁబూనెదనోఁచుటకుఁజూపు.,బొద్దుననిడిసి॥
 వేనామగఁజొటకు-న
 .న్నేనాటికిఁబాయకుంట.కేపుట్టువునన్ ॥

5

కుమారనందవే స ॥ 12 శ్లో॥ 58

శాసనంపశుపతేస్సకుమారః ।

స్వీచకారశిరసావనతేన ।

సర్వైధేవపితృభక్తిరతానా ।

మేష ఏనపరమఃఖలుధర్మః॥

6

విక్రమోర్వశీయే ।

వేదాంతేషుయమాహు రేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంకోదనీ ।

యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్శబ్దో యథార్థాక్షరః ।

అంతర్వశ్చ ముముక్షుభిర్ని యమితప్రాణాదిభిర్మృగ్యతే ।

సస్థాణుస్థిరభక్తి యోగసులభోన్మిత్రేయసాయాస్తువః

7

అపరాధీనూనమహంప్రసీదరంభోరు విరమసంరంభాత్ ।

సేవోజనఃప్రకుపితః । కథంనుదాపోనిరపరాధః॥

8

శితాంశుకామంగళమాత్రభూషణా ।

విచిత్రదూర్వాంగురలాంఛితాలకా ।

వ్రతోపదేశోజ్జితగర్వవృత్తినా ।

మమప్రసన్నావపుషేవదృశ్యతే॥

9

అజ్ఞుః తంపురీకదులకోబివదవిసేసోమ ఏనంపాద

నిఓతాహుతలంఠిఅరోధోసహిఆదు॥

10

గీ॥ కై కొనియోదలవంచి .ముక్కంటియాన।
 .వేలుపులమూఁక పేరిటి .వెలఁదిమగఁడు।
 .మిగులఁబితురునిపై .బత్తిఁ.దగులువాని।
 .కిద్దియేమేటి.తమ్మమై .యొనఁగెడుఁగద॥

.6

తరువోజ॥

.పలికెద రెవ్వనిఁ.బ్రాఁజదువులకొ.నల
 .మిన్ను.మన్నునిం.డనగునొక్కనిగఁ।
 .గలుగకొండునకుని.క్కముగ నెవ్వని
 .యెడఁజెల్లుచుం డెడు. నేలికబిరుదు।
 .నెడఁదనుసులుబిగి.యించిము త్తికయి
 .కడఁగువారలవెదు.కంబడు నెవఁడు।
 .కలిగించుబత్తి.బో.గమునకుసులువు
 .గాఁజిక్కునట్టి.ము.క్కంటి-మేల్మీకు॥

7

గీ॥ .నాదెతప్త-నిజముగ.నన్నుసైఁచి।
 .విడువుమా.చిడముడి-.నంటి.తొడలదాన।
 .యేలికకునల్క-వొడమిన.యెడ-నడెట్లు।
 .బానిసీగుఁడు నేరమా..నానకుండు॥

8

గీ॥ .తెలివలువ-.యైదువతనంబుఁ.దెలుపుతొడవు।
 .గరికిపోఁచలనలరుముంగురులుగలిగి।
 .నోముకట్టునబింకము.నొఱుఁగుమేనఁ।
 .గలకఁదేరినయటునాకుఁ.గానఁబడియె॥

9

వ॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-
 ఁగనుక-నిముసమడ్డపాటున కోట్చు.నది.

10

ఏన దేవదామిహుణంగోహిణీమిహాలంఛణంసక్తి కదులి
అజడ త్తంప్ససాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజడత్తోజం
ఇత్థిలంకామేదిజాలఅజడ త్తసమాగమప్పణఇణీ
తాఎసహుఅప్పలిబంధేణవ త్తిడవ్వం॥

11

పరస్పరవిరోధిన్యోః దేకనంశ్రయదుర్లభం
సంగతంశ్రీనరన్వతోః య్యాయాదుమ్భతయేనతాం॥

12

శాకుంతలే ॥

యాసృష్టిస్త్వరాద్వావహతివిధిహుతంయాహవిర్యాచహోత్రీ
యే ద్వేకాలంవిభత్తఃశ్రతివిషయగుణాయాస్థితాన్యాప్యవిశ్వం
యామాహుస్సర్వభూతప్రకృతిరీతియయాప్రాణీసఃప్రాణవంతః
ప్రత్యాక్షాభిఃప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరష్టాభిరీశః॥

13

గాహంతాంనుహిషానిపానసలిలంశృంఖైర్ముహుస్తాడితం
ఛాయాబద్ధకదంబకంఘృగకులంగోమంథమభ్యస్యతు॥
విస్రిద్ధంక్రియతాంవరాహతతిభిర్ముస్తాక్షుతిఃపల్వలే
విశ్రాంతింలభతామిదంచశిథిలజ్వాలబంధమస్మద్ధనుః॥

14

వ॥ ఇదిగోవేల్పుటాలు మగలజత,చందుగోయినలు , సాకిరులుగా
మీ.పసాదమఁగోరుచున్నాను- నేఁడు మొదలు- మీరేయవిదన్వ
లచిగో - యెన తెమిరాకవేచియన్నగో - చావతో మీరడ్డులేకుం
డనచ్చును. 11

క॥ ఒండొరులన్దమలోఁబడ ।
.కుం జెడు,లచ్చికిని,నలువ.య విదకనొకచో ।
.నండఁగొనుటకుసరిపడని ।
..యెండొరుమికసాదులసిరి.నో,మెనఁగాలిన్ ॥ 12

సీ॥ .మనెడుప్రొద్దుల,నొస.ల్ల నువ్వాము దే
.వక. మొదటి,పన్నికమగు. నెదియ - నెద్ద ।
.కడు సేమమునవే,ల్పఁ.బడినట్టి,య గిరికం
.దాల్చు-నెయ్యెదియ నో. వేల్పువాఁడు ।
.నేరెండుఁ,దఱిజేయు- నెదిజగముననిండి
.వీనులకొద,గొస.మొ, నెలకొను ।
.నెల్ల,బూతములకుఁ.దల్లియంచెద్దాని
.బలికిరో-దేనిచేఁ.,బసములను ।
.వెలయఁచుండు,నుసులుఁ.గలిగినయన్నియు ।
.మూఁడునాల్గు,నొండుఁ.గూడునంత ।
.నచ్చునట్టిలెక్క-ఁ.,బతైచ్చమాబొందు ।
..లెనయానీ,నరుండు. పె,నుచుమిమ్ము ॥ 13

శ॥ .చెలుపులనీయకొమ్మలనుఁ .జమ్మ మబల్మలుదాన్నలీదనీ ।
.విళివిగనీడలన్నెమరు .వేయ చులేడులుగుంపుకూడనీ ।
.గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బలను ఁ.గుంటలనొంటరులేర్చితవ్వనీ ।
..నతిదలనెక్కు-దింపబడి .నాదగువిల్లిటునేడఁదేలునీ॥ 14

వల్క్లీకార్థనిమగ్నమూర్తిరురసానందప్రసర్పత్వచా ।
 కంఠేక్షీర్ణలతాప్రతానవలయేనాత్యర్థసంపీడితః ।
 అంసవ్యాపిశకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలత
 యుతస్థాణురివాచలోమునిరసాపభ్యర్కబంబంస్థితః॥

10

గీ॥ . ఒడలుపుట్టబలియ . నెడఁద, కుప్పసమున ।

. సఱుతఁదీఁగెకంఁట . నొరపిడివడ ।

. మూఁపుచెదరుజడల . పుల్లుగూళ్ల - నెచట ।

. బొద్దుఁగనెడుఁదపసి . మొరడటితఁడు ॥

15

M E R C Y

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL.   *Act. i. Sc. i*

Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living. 1

ANTONY AND CLEOPATRA   *Act. iv. Sc. ix.*

O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
That life, a very rebel to my will,
May hang no longer on me : throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, being dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts. 2

Sc. xiii.

Noblest of men, woo't die ?
Hast thou no care of me ? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty ? — O ! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.—My lord ! —
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen : young boys and girls
Are level now with men ; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon. 3

క రుణ ర స ము

ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖమ్ము .మృతులకు, సోమ్ము ।
 .బ్రతుకు వారల, కతి. పరితాప, మెదిరి ॥

1

గీ॥ ..నిక్కమగు, దుఃఖమేలురా. శతౌ-పిడుపుము ।
 ..చెల్ల రేనాపయి, నేయి. చేదుచెమ్మ ।
 .ఇంకనాయుచ్చకునిజమా. నెదిరియెస ।
 ..యనునునామి, చవేల్లక. యుండుఁగాన ॥

2

శ్రీ . మనుజులలో నెల్ల . ఘనుఁడ-యీ లెకవ-నే
 ..సైతనాయు మొద్దు. జగములోన ।
 .నదిపందులగుడిసె. కన్న మేల్కాదునీ
 .పుండమిచేత-న. యోకనుఁడదె ।
 .నాచెలికత్తెలా. రా-చెల్లి పోయెడు
 .బుడమి తే-డోనావిభుండ-యకట ।
 .తగవుగెలుపుపూవు. దండవాడెన్-గూతె
 .బంట్లజెండా - చిన్న. వాండుమతియు !
 ..బడుచుల్లీడై రిపుడు, మగ. వాండ్రోడ ।
 ..దారతమ్మంబుతోలఁగె-నెం. తయఁదలంప ।
 .సీప్రపంచమునందానె. ద్యోగియై నెన ।
 .విడువఁబడ లేదు నెండియుం, బేర్వడినది ॥

3

AS YOU LIKE IT

Act, i. Sc. ii.

You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir : for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection : by mine honour I will ; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry. 4

The little strength that I have, I would it were with you. 5

My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind :
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured. 6

Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means. 7

Act. ii Sc. vii

Thou seest, we are not all alone unhappy :
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in 8

వ॥ నీనెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్ల లే-దింకఁగలుగఁ
బోదు-మఱియు నిక్కముగ సతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దా
యాదురాల-వేమన-వాఁడు నీతండ్రినుండియేదిబలిమిన్నాగుకొనెనో
యదిసీగుఁచిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను - నా, యానసుమ్మా -
నేనీయెఱుఁదప్పినయెడనే , రక్కసిన్దానిమ్ము - కావున నాతల్లి నా
తల్లి, యల్లాసముగానుండుము॥ 4

వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను ॥ 5

చ॥ .తనప్రాణంబటువీనితండ్రినెపుడు. న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా।
.రినిఁ బ్రేమింతొకలాగులోకులు-మఱా. వృ, ధాత్మజుండీతఁడం।
.చునెఱుంగస్థలదాన నేని-మును-. ప. శ్రుల్వే, డుకోల్మాఱుకా।
.ర్చనొకోయితనిమోలసాహనమొన. ర్పంబోకముందీతఁడం॥ 6

గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు. మీ, నన్నఁగూరిచి ।
. నేనుమిగులభాగ్య. హీనురాల।
.నింతకన్న నధిక. మేనిడెదనుఁగాని ।
.చిక్క లేదునాదు. చెయికిపిలు॥ 7

గీ॥ .కనుచునుంటివొక్క. నునముమాత్రమెదుఃఖి ।
.తులముకొము-చూపు. వెడఁద. భవన ।
.రంగమిద్దినునము. రాజిలుతెరకిన్న ।
. బెక్కు శోకపూర్ణ. వేషములను ॥ 8

Act. v. Sc. ii

O, how bitter a thing it is to look into happiness
through another man's eyes ! 9

COMEDY OF ERRORS

Act. iii Sc. ii

Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us. 10

CYMBELINE

Act. i Sc. iii

Imo. Than waved his handkerchief ?

Pis. And kissed it, madam.

Imo. Senseless linen, happier therein than I ! —

And that was all ? 10

I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air; and then
Have turned mine eye, and wept. 11

వ॥ అయ్యో, పై వానిచూపులనుండినుఖపడఁజూచుటెంతకష్టము॥ 9

గీ॥ .నీచ, యువతులార, నిండునమ్మకమాన ।
 .మేముతిగిలియుంట, మిమ్ము, విశ్వ ।
 .సింఁచనట్లుమమ్ము, జేయఁచుందురుమీర ।
 .లోరులుమీకరంబు, లొందియున్న ।
 .జూపుడకటమాకు, జొక్కాయ, చేతిని ।
 .మీభ్రమంబుఁబట్టి, మేముతిరుగు ।
 .లాడుచుందుమెప్పు, డట్టిట్లు-మఱిమము ।
 .నీగుత్తిప్పపచ్చి, నిచ్చకొలఁది

10

ద్వి॥ .తరువాత, నార్చెనే, తనచేరుమాలు ।
 .మఱిముద్దుఁగొనియెన, మ్మాదాని-ఁదెల్వి ।
 .లేని, వల్వందులో, .తెన్ననాకంటె ।
 .నొను-నెండియుఁదెల్ప, మదియంతయేన॥

10

గీ॥ .దూరమునసూది మొనయంత, తోఁచువఱకు ।
 ., నణువుకంటెనుఁదగ్గి, మా, యమగు, వనుక ।
 .నరములు తెగునంతకునాఁగి, న్నననవిప్పి ।
 .వానిఁగనుఁగొనిపివపనే, వ, గచియుందు ॥

11

Sc. vi.

A father cruel, and a step-dame false ;
 A foolish suitor to a wedded lady,
 That hath her husband banished :— O, that husband !
 My supreme crown of grief ! and those repeated
 Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
 As my two brothers, happy ! but most miserable
 Is the desire that's glorious : blessed be those,
 How mean soe'er, that have their honest wills,
 Which seasons comfort, —

12

Act. iii Sc. iv.

False to his bed ! what is it to be false ?
 To lie in watch there, and to think on him ?
 To weep 'twixt clock and clock ? if sleep charge nature,
 To break it with a fearful dream of him,
 And cry myself awake ? that's false to's bed, is it ? 13

నీ॥ .దయలేనితండ్రి-మ.టియుమోసినతైయూ
 .ననతితల్లి యు-స్వదే.శంబునుండీ ।
 ..నెట్టింపబడిన పె.న్నిటికిగలమగనాలి
 ..బడయఁగోరన నెట్టి.వాఁడొకండు ।
 . అక్కటా-యామగఁ..జొడనావరతె -
 .కందుచేబొరిఁబొరిం.బొందునొసలు ।
 .నాశోడబట్లచం.దాననేఁగూడదొం
 గింబడునెడహయి.చెలఁగుఁగాని ।
 .కొన్నదగఁకొరెక్కిమిక్కిలి.యిడుమలబడు ।
 .సంతకొంచెపువ్పారై న. నెవరిమంచి ।
 .కొరలనదాసులువేడ్కఁ.గొల్పుచుండు ।
 .నెట్టివారలెల్ల పుండు..బెంపారుచుందు॥

12

త॥ ..అతనిశయ్యోబద్ధ.చూట-యసత్య
 .మంగనుండుటననేమి.. ముపసి,యచ్చోట ।
 .నెట్టికిలబడకొని.వేచుట-మఱియ
 .జెలఁగియాతనిఁగూర్చి.చింతించుచుంట ।
 ..పలిఘటికికుబెంగ.వడియోడ్చుచుంట -
 ..యఖిలేంద్రియంబుల.స్వాధీనపర్చు ।
 ..కొతునునిద్దుర వాని.కొఱకుఁజెడ్డకల
 .గనిలేచు-టతని,ప్ర.క్కకుఁదప్పటిదియ ॥

13

Poor I am stale, a garment out of fashion ; 14

Act. iv. Sc. ii.

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
 Nor the furious winter's rages ;
 Thou thy worldly task hast done,
 Home art gone, and ta'en thy wages :
 Golden lads and girls all must,
 As chimney-sweepers come to dust.
 Fear no more the frown o' the great,
 Thou art past the tyrant's stroke ;
 Care no more to clothe and eat ;
 To thee the reed is as the oak :
 The sceptre, learning, physic, must
 All follow this, and come to dust.
 Fear no more the lightning-flash,
 Nor the all-dreaded thunder-stone ;
 Fear not slander, censure rash ;
 Thou hast finished joy and moan :
 All lovers young, all lovers must
 Consign to thee, and come to dust.
 No exorciser harm thee !
 Nor no witchcraft charm thee !
 Ghost unlaid forbear thee !
 Nothing ill come near thee !
 Quiet consummation have ;
 And renowned be thy grave !

ద్వి॥ .కడుఁబ్రాతగావాడు.కన్దప్పినట్టి ।
 .యుడుపునై నేనయ్య.యోయుంటినిపుడు

14

పాట—నరాలి—మిశ్రగతి.

సీసమాలిక॥ .నెఱవకుమిఁక నెండ. వేఁడికై నను—జలి
 .తఱి, బెట్టిదవుట్లక్క. .గాడికై ను ।
 .నీపనినిహమందు. నెఱవేర్చుకొంటివి -
 .నీతావుఁగంటివి—నీకునప్పు ।
 .నీతె—నూ డ్చెడివాండ్ర. తెఱఁగునబంగారు
 .నంటిపిల్లలు, బుగ్గి. నంటనలయు ।
 .భయపడకెక్కువ. వారి, బొనుముడికి -
 ., గానియేలికపోటు. గడచితీవు ।
 —
 .కుడుచుటకునట్లు. కొనుటకుఁదలఁపకు -
 .కొంచెమునొప్పనీ. కున్నరియగు ।
 .బ్రభుతయవిదెయ. వైద్యుండు మొదలుగ
 .భూమియందన్నియు. బొలయనలయు ।
 .మిఱుమిట్లుగొలిపెడు. మెఱుపులకడలకు—
 —
 .జడుపుచెందకుమల. పిడుగునకును ।
 —
 .గొండెమునకుజంక. కుండుమన్యాయంపు
 .తీరుపునకునీకు. దిగులువలదు ।
 —
 .నగవు నేడుపునీవు. ముగియించుకొంటివి -
 .యోవనయతులు, నీ. కడఁగియడఁగి ।
 .పోవుదురెల్లరు. భూతవైద్యుఁడునిన్ను
 .జేరలే—డెంతయ. జెఱుపునేత ।
 .నిన్నుచగూడు—వీడని. నెండబోవ ।
 .దెట్టిభాధయన్ని. మట్లబోదు !

15

HAMLET

Act. I. Sc. II.

Seems, madam ! nay, it is ; I know not 'seems'.
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly : these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play :
But I have that within, which passeth show ;
These but the trappings and the suits of woe. 16

Sc. III.

The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon ;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed :
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then ; best safety lies in fear :
Youth to itself rebels, though none else near. 17

.హాయిగాఁ,బరిపూర్ణత.సందుమీపు.
.నీసమాధియూఁబేరంది. నెగఁజూఁగాత॥

15

నీ॥ .కన్పట్టునమ్మ-ని.క్క-ముగసమన్నది-
.కన్పట్టుటే నెఱుం.గఁజూమ-కేవ!
.లమ్మునాకప్పన.ల్ల నిదుప్పటియొకాదు-
.జనని-యాచారాను.సార,సూత!
.కశ్యామవేషము.కాదు-నిర్బంధము
.గావచ్చునిట్లుగద్దు-.కాదు-కాదు!
.కంటఁబొల్లెడునేఱు.కాదు-పన్నత్యము
.గాఁదెల్పఁజూలుతో.కమ్ముగూఱుఁడు!
.లన్నిటితోఁగూడ..నాస్వయంసం.డిందు
.కళకాదివెల్లయు.న్దానిసించు!
.నిజముగ-ఁగతమేను.నిన-సవిమితనపు!
.ఉగపఱచఁగలిగిన..యభినయములు!
గాని-నాకులోనఁగలది,నటనమూఁడ్చు-!
.బొత్తిగానుదూఁఖ.పుట,పెపులివి॥

16

నీ॥ .కడు,జాగరూపత.గలకన్నెతననగు
.సౌగసుచంద్రునికె-సఁజూపెనేని!
.మిగుల,మాఁబఱదిండి.యగు-సుగుణముతసం
.తనపవాదహతులఁ.నప్పలేదు!
.పురుగుబల్లొలుచుగఁ.గొఱికెడు,నామిని
.మొలకలమొగ్గలు.విడకముందు!

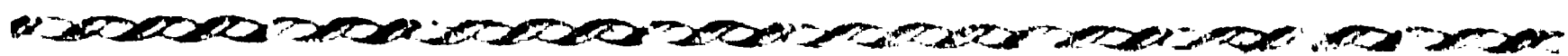
Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel : but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee.
Give every man thine ear, but few thy voice ;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :
For the apparel oft proclaims the man;
Neither a borrower, nor a lender be ;
For loan oft loses both itself and friend.
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all -- to thine ownself be true;
Thou canst not then be false to any man.

..దలిరుప్రొద్దున..నాఁగ..నెల జవ్వనపుబిగి
 .దగునంటు తెవులులు.దగ్గఱబడు ।
 ..గావున స్మేలుకొనియుండు.మీవు-గొప్ప ।
 .సేమముం డెడుజంతునఁ.జెలఁగితిరుగు ।
 .పాటుఁదనకుఁదా నేలేత.నయసొనర్చు ।
 .కొనెడునెవరై న.దరినెల.కొనకపోని ॥

17

ద్వి॥ .నీనాల్క-కిడఁబోకు.నీతలంపులను ।
 ..గాని,యోజనబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు ।
 .చనువందు-కాని..నై.చ్యంబుఁజూపకును ।
 ..యనుఁగుమిత్రులనునీ.యాత్మలోదాఁచు ।
 .కొత్తగాఁగలసిన.కొంచెవువాండ్ర ।
 .పొత్తునివిందులు.పొనరించఁబోకు ।
 .కయ్యంబునకుముందె.కాలుదావ్వకుము ।
 .చయ్యననీకెగు.నలిపినవాని ।
 ..జెనకిపోనీకనీ.చేవఁజూపించి ।
 .చనుము-వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద ।
 ..దఱచునీచెవియొగ్గి.తఱలుము-కాని ।
 .యరుదుగమొట్లాడు.మందఱి,మోల ।
 .నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు ।
 .సరిగనీదానిని.జాటుగనుంచు ।
 .మున్నసొమ్మునుబట్టి.యుడుపునుదాల్చు ।
 .వన్నెతోనుండు.దం.భముతగదేల ।

Act. iv Sc. iv.

What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed ? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event, —
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward, — I do not know
Why yet I live to say, ‘This thing ’s to do;
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do ’t.

.ననఁగ-బై వేషమే .యంతయునెల్ల !
 .జనులకులోఁగల.శక్తిగన్బుచ్చు
 .నొరులకుబదులీకు. మొరులచేఁగొనకు!
 .తఱచునీవిడునడ్వ.దానిఁగైకొన్న !
 .సంగడితోదవ్వు.చనుచుండెడు-బదు!
 .లుంగొంటపొదవునూ.జ్ఞుంగాన-సీవు !
 .విసులచిత్తుడనై న.వేరేఁగవల్కు-
 .లునుఱియన్యలకుఁగీ.జున్స్పృలేవు॥

18

నీనమిలిక॥ .మనుజుఁడనగఁ నేమి-.మఱివానిముఖ్యకా

.శ్యంబు-నాతనిదగు.ప్రతిఁగువిలువ!
 .కునుకుటకు-ఁదినుట.కున్నాత్రమే-విని
 .యోగపడినయెడ-.నొకపసరము!
 .గానిమిఱేదియుఁ.గాఁగబన్చయముగ-
 .మనలఁగాఁజ్ఞాన.మనస్సెంచు!
 .నట్టిదేవుఁడుమన.కాశక్తియుందివ్య
 .బాధియుఁబనిలేక.బూబాటటి !
 .పోవుటకిడలేదు.బొత్తుగ-నివ్వుడు
 .కడుఁజెడమఱి-పది.గాఁ-మఱియు !
 .సరిగనానిషయము.గుఱిచియేదోయొక
 .పిఱికిసం దేహముం.బెట్టుకొనుట!
 .గాని-యెద్దియొనంబంప.శంబునగివ!
 .తలఁపువంతు తెలివి-.పంద.తనముమూఁడు !
 .పాళ్కుఁగలిగెడు-నేనేల.ప్రతికినాఁడు!

JULIUS CAESAR

Act. i. Sc. iii.

woe the while ! our fathers' minds are dead,
 And we are governed with our mothers' spirits ;
Our yoke and sufferance show us womanish. 20

Act. ii. Sc. ii.

What can be avoided
 Whose end is purposed by the mighty gods ? 21

Sc. iii.

My heart laments that virtue cannot live
 Out of the teeth of emulation. 22

Act. iii. Sc. ii.

Friends, Romans, countrymen, lend me your ears; 23
 I come to bury Cæsar, not to praise him.
 The evil that men do lives after them ;
 The good is oft interred with their bones ;
 So let it be with Cæsar. The noble Brutus
 Hath told you, Cæsar was ambitious :
 If it were so, it was a grievous fault ;
 And grievously hath Cæsar answered it,
 Here, under leave of Brutus and the rest, —
 For Brutus is an honourable man,
 So are they all, all honourable men,—
 Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింకనీ పని. చేయవలసి।

.యున్నదనియిచ్చక తములా.వుండ నెరవు॥

19

గీ॥ .అక్కటా యెంతదుష్కాల.మయ్యెనిపుడు।

.మడిసెగామనతండ్రుల.మూనసములు।

.మనముమనయమ్మల,మదులఁ.బెనుపఁబడుచు।

.దాసులమగుటమనయూఁడు.తనముఁజూపు॥

20

ద్వి॥ .బలనంతులై నదే.వతలవిధిండు।

.బడినట్టి,గతినిఁద.ప్పదరముకాదు॥

21

ద్వి॥ .నానుదిపొక్కెడు.స్తా-మంచి-యోర్వ।

.లేమి,బారిస్మన. లేదనియెపుడు॥

22

నీ॥ .ఘనమిత్రులార-రో.మనులార-యోస్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుఁడి।

.యేనీదరుఁబూడ్వ.,నేగుఁడెంచితి-ఁగాని-

.యటనాతనింబొగ.డుటకుఁగాదు।

.చెలఁగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారి నె

.నక్కను-మంచివారితో.డ నెనశించు॥

~~~~~

He was my friend, faithful and just to me :
But *Brutus* says, he was ambitious ;
And *Brutus* is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar, hath wept;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet *Brutus* says, he was ambitious ;
And *Brutus* is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet *Brutus* says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what *Brutus* spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason ! — Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me.

.నటులనీజరునకు.నగుఁగాక-మీతోడ

.ఘనులై నబ్రూటను.గారునీజ ।

.రాసపోతనిచెప్పినా-రట్టులెస ।

.వానియందదిగొప్పత.ప్పొను-వాఁడు ।

.తనదు నేరమునకుమాఱుఁ.దగినయట్టు ।

.అందఱికిఁ దెల్లముగనిప్పు.డనుభవించె॥

కం॥ ఆతయఁగా-బ్రూటనుదొర ।

.గాతుఁ-మీరెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్ ।

దారాజనిడగ-నీజరు ।

.సూరిచిమాటాడ నెట్టు.కొంటి-న్వినఁజ్చి॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమిగుల.హితుఁడు-నాయెడలవి ।

.శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వర్తనుండు ।

.కాని-బ్రూటనయ్య.గారతఁడాసపో ।

.తనిరి-ఘనులుబూట.నయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.నతఁడుగోమునకు

.బందాలుగాఁ దేఁగ.వారి.యప్పనము ।

.అందఱునిటవంతు.అందిరి-నీజ

.రదిదిపేరాస.యనఁదగు నేమొ ॥

కం॥ పేదలు నేడ్చిన నేడ్చెఁగ ।

.దాదయతోఁగరఁగినీజ-రాసకథనమా ।

.గాదె-యతఁడాసపోతని ।

.వాదిచినబ్రూటనయ్య.వారుఘనులుగా॥

First citizen.   Methinks, there is much reason in his sayings.

Sec. cit.   If thou consider rightly of the matter, Caesar has had great wrong.

Third cit.   That has he, masters ?
I fear, there will a worse come in his place.

Fourth cit.   Marked ye his words ? He would not take the crown :

Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుగనులఁజూచి.నాడుగా-నాటియు ।

.త్సవమునందుమూఁడు.సార్లుచీజి
.రుసకురాజుమకుట.మును నేనిడఁగవద్దు ।
.పొమ్మనె-నిదియాస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో ।

.తనిరి-ఘనులుని-శ్చ.యముగవార్డు ।
.బూటసయ్యగారి.మాటలకెదురుప ।
.ల్కుటకుఁగా-దెఱింగి.నటునొడవెద ॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి.గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం ।

.బుననటుకాదుగా-యిప్పుడు.పొందరుజాలినదేమి హేళువో ।
.చనితి నెన్వాయమాపసుల.చక్కటి-కొర-వివేకఁగాడెగా ।
.జనులకుఁగొంచెముండుఁడు-సి.జూరుశనంబుననంఁటెనాదునె ।
.మ్మన-మదిమల్లి రాఁగలుగు.సుట్టును నేమతియూఁగఁగానలెన్ ॥
(పొరులలో మొదటివాఁడు)

నీసమాలిక ॥

.వీనిపల్కులనువి.వేళమెంతయుఁగల
.దనినాకుఁదోఁచెడు (రెం) .నై ననీవు ।
.సరిగనీసంగతిఁ.బరిశీలనముఁజేయు

.నెడనీజరునకెంతొ.యెగ్గుకలదు ।

(మూ).అదివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని

.కంఠెదుర్కార్డుఁడు.నతనిస్థాన ।

.మందువచ్చుననీభ.యంపడెదను - (నా) వాని

పల్కులనరయుఁడీ.వాఁడుమకుట ।

First cit.   If it be found so, some will dear abide it.
Sec cit.   Poor soul, his eyes are red as fire with
                     weeping.
Third cit.   There 's not a nobler man in Rome than
                     Antony.
Fourth cit.   Now mark him ; he begins to speak.

Ant.   But yesterday the word of Caesar might
                  Have stood against the word : now lies he there,

And none so poor to do him reverence.
O masters, if I were disposed to stir
Your hearts and minds to mutiny and rage,
I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
Who, you all know, are honourable men.
I will not do them wrong; I rather choose
To wrong the dead, to wrong myself, and you,
Than I will wrong such honourable men.
But here 's a parchment, with the seal of Caesar:—
I found it in his closet,— 't is his will.
Let but the commons hear this testament,—
Which, pardon me, I do not mean to read,—
And they would go and kiss dead Caesar's wounds,
And dip their napkins in his sacred blood ;
Yea, beg a hair of him for memory,
And, dying, mention it within their wills,
Bequeathing it, as a rich legacy,
Unto their issue.

.మున్వద్దనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడాన
 .పోతుకా (మొ) ఁడైతెన.బుద్ధికల్లి
 .,పోగలి,ప్రాయశ్చిత్త.ముంగొండ్రుకొండలు
 (రెం) .కటాకటాయాతని.కన్ను,దోయి
 .యేడుపుచేతనెం.తేయగ్గి వలెనెట్ట
 .వడె (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున
 .ఘనుఁడులేఁడాంటసీ.కంఠె (నా) జూడుమఱాని-
 .బలుక మొదలెవ్వట.వాఁడుతిరిగి
 (ఆం) వీ॥ .విన్న నేకదవీజ.రన్న మాటకునీజ
 .గమునందు నెదురెటఁ.గానరాదు
 .నేడ దెపడియున్న.వాఁడయ్యయోకడుఁ
 .దక్కువువానికిఁ.దక్కువగుచు
 .నయ్యలా రామిమ్ము.నలిగించిపగఁదీర్చు
 .కొన రేపుటకుఁబూను.కొంటి నేని
 .,గిన్నతోబ్రూటసు.కేససుగార్లకుఁ
 .గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు
 .నారుఘనులనిమీకెల్ల.స్పష్టముకడ
 .వాఠి కే నెగు నేతను.బదులుమ్మతుని
 .కై ననాకై నమీకై న.నా చరింప
 .గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదియొక.శాసనపత్రక-వీజరుఁ.డిందుపయిందన.ముద్రయిడెనే
 .గుదురుగనా తనిలోగదిలోఁగను.ఁగొంటిని-దన్మృతి శాసనమి
 .య్యది-చదునంబనిలేదిపుడందలు.నందుకుపైఁచుఁడు-చయ్యనమి
 రిదివిని లేనియువీజరుగాయము.లెల్లరునెంతయుముద్దిడ లే॥

Fourth Cittizen.   We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All.   The will, the will ! we will hear Cresar's will.

Ant.   Have patience, gentle friends, I must not read it;

It is not meet you know how Caesar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Caesar,
It will inflame you, it will make you mad.
"T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit.   Read the will ! we 'll hear it, Antony ;
You shall read us the will,— Caesar's will.

Ant.   Will you be patient ? will you stay a while ?
I have o'ershot myself to tell you of it.
I fear, I wrong the honourable men
Whose daggers have stabbed Caesar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియునీజరునెత్తుటఁ జఱురుమాళ్లు ।

.ముంచరే-వానికేశముల్ .ద్రెంచిజ్ఞాప ।

.కమునకుందాఁచుకొనరె-ని.క్కమ్ముగఁదర ।

.తరముమీరవ్విసొత్తుగఁ.దలఁచుకొనరె॥

(నా). యామృతిశాసనం. బే మెల్ల విందుము

.చదువుమామూంతసీ (అం) .శాసనంబు ।

.శాసనమేమానీ. జరుమృతిశాసన ॥

ద్వి॥ .తాళుఁడిజాలిత్తోఁ.దగుహితుతార ।

.వై శమదిచదున. నాటముకాదు ॥

(ఆం). మ॥ .అకటామీపమునెంతజాలిపడెనో. మానీజరుండిపుచే ।

.ప్పక నేనుంటయొనుంచి-నట్టి మొరడు. ల్పామాణముల్గారుమీ ।

.రికసన్మానవులొటనీజరుఁడుమీ. కేర్పాటుగానిచ్చుప ।

.త్రికవిన్నంత నెబిట్టునుండిపడి నె.ట్టించొందరే-వానియా ।

.స్తికిమీగెల్లరువంతుదారునినే. తెల్పంగ నేమానొకో॥

.మాలింతు (నా) మంతునీ. యదిచతుస్రము ॥

.యాంతసీపనియించు. నదితప్పకీవని. మానీజరుంచిన. శాసనంబు ॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-యాఁగెదరా ।

.యేలాచెప్పితినిమీకు. నేనిప్పుడు-బల్ ।

.వాలులనీజరుఁగుమ్ము.ద ।

.మాళురకొసరిచితి నేర. మంచు జడిసెదన్ ॥

Fourth Cit. They were traitors :— honourable men !

All. The will ! the testament !

Sec eit. They were villains, murderers : The will !
read the will !

Ant. You will compel me, then, to read the will ?

Then make a ring about the corpse of Caesar,

And let me show you him that made the will.

Shall I descend? and will you give me leave ?

All. Come down.

Sec Cit. Descend.

Third Cit. You shall have leave. (He comes down)

Fourth Cit. A ring; stand round.

First Cit. Stand from the hearse, stand from the
body.

Sec. Cit. Room for Antony,— most noble Antony.

Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.

Citizens Stand back! room! bear back!

Ant. If you have tears, prepare to shed them
now.

You all do know this mantle : I remember

The first time ever Caesar put it on :

'T was on a summer's evening, in his tent,

That day he overcame the Nervii ;

Look, in this place ran Cassius' dagger through :

See, what a rent the envious Casca made ;

Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వా రై రిదో^१హలు- .శౌరవపాత్రులు(అందలు)

.శౌననంబామృతి .శౌననంబు ।

(రెం) .వా రై^२రుంగడు, .వంచకుల్, ఘాతకుల్

.శౌననముచదువు .శౌననంబు ।

(ఆం) గీ॥ .మరణశౌననముఁ దెలియం .బలచబల్కి ।

.పెట్టెవరదైన నీజటచు.టారండు ।

.పత్రికంజేయువాని గ.స్వర్చసిండు ।

.దిగుదానా- మీసెలవయ న.దిశదనాను ॥

(అందలు) .రమ్ముక్రిందికి (రె) దిగు (మీ) .నమ్మతినందితి

(నా) .కడియముగానిలఁ.బడుఁడు- చుట్టా ।.మండుఁడువీనుఁగు

.బండికి చప్పుగ- నిలువుఁడు శవమాన.కెడమఁగాఁగ ।

(రెం) .చోటాంతనికి- ఁగడు.వేటియొంటని (ఆం) న రే-

.పడఁబోకుఁడల్లు నా.పై - నెడముగ ।

.నిలిచియుండుఁడుమీట (అంద.లు) .తొలఁగుఁడి వెన్నకు-

.స్థలముకావలయును .జనఁడనలికి ।

నీ॥ (ఆ) .కన్నీరుమీకిష్టు .కలిగినపంచుఁడి-

.యీమాద్దుటంగి మీ.రెఱిగినదియె ।

.తొలిసారియిద్దానిఁ.దొడిగెనునీజరిం

.డ తఱిజువో.మయ్యెనాను ।

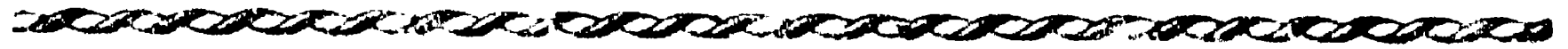
.నెర్వియుడమలోన.నెగ్గిగుడారంబు

.నండువేసఁగి,నంజ.యపుడుదీని

.గై చేసికొనియె- న.క్కటచహాడఁజిక్కోట

.నెట్లుకేసనుక తి.యొగిసనియె

.కలనుఁడొకాస్కఁడెంతటి.గాయమిచ్చట ।

And, as he plucked his curse'd steel away
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel :
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him !
This was the most unkindest cut of all ;
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him : then burst his mighty heart ;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of pompey's statue,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell,
O, what a fall was there, my countrymen !
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep ; and I perceive, you feel
The dint of pity : these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture wounded ? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

ఁ.జేసెనో - ,కాంచుఁజీతన్ను .నీజరుండు ।

.బిట్టునమ్మినబ్రూటసుఁ.జెట్టుచొడిచె ।

.నయ్యయోయిదికడు ఘోర.మొనదికడ ॥

ఉ॥ .బూటసుఁజెట్లు.పెట్టుదియఁ.గ్రుమ్మితటాలునఁబైకిలాగు న ।

చోటఁ.గడంగినీజరుచ.చొక్కఁప నెట్టును.మట్టమిఱికి - యూ ।

.బ్రూటసుఁజొనొకాదొయిట .ప్రూరతఁజేసిన వాఁడఁబరచు.శా

.హట మొనర్చుశీరునఁగ.టాచునుదెంచుచునాఁడఁ , గంటిరే ॥

క'ం॥ మీరంనఁజెఱిగినటునీ ।

.బారునకుంబూటసుండు.సగ సొల్పాణం ।

.శారయఁజీవేల్పులు - నీ ।

.జారాతనితోడ నెంత .న.ఖ్యముఁగొనెనో ॥

నీనమాలిక :-

.అన్నిటికంఁబెని.య్యదికడుఁగూరమా.దెబ్బ
యేమన-వాని.దిక్కుమిగుల ।

.ఘనుఁజై ననీజరు.కన్గొన్నయట్లు

.స్వా.మిదోహమునకన్న .మేటియూ.కృ ।

.తఘ్నత.కరమునా.తని.నోరెచ్చ

.దరువాత.గొబ్బననవ్యాని.గుంజెపగిత ।

.బదపడిదనదుడు.ప్పటితోడఁ

.దనమోము.వాడుమూయుచునంత.వఱకు నెట్లు ।

.రొలుకు.పాంపసుబొమ్మ.గొద్దనానీజరు.పడియొ

నయ్యాయెంత.నామకలిగె ।

.నప్పడోయయ్యలా.రా నేను-మఱిమీర

.లండఱముంబాటుఁ.జెందినాము ।

First Cit. O piteous spectacle !
 Sec Cit. O noble Caesar !
 Third Cit. O weeful day !
 Fourth Cit. O traitors ! villains !
 First Cit. O most bloody sight !
 Sec Cit. We will be revenged,
 Citizens. Revenge! about,—seek,—burn,—fire, kill,—
 slay,—let not a traitor live !
 Ant. Stay, countrymen.
 First Cit. Peace, there ! Hear the noble Antony.
 Sec. Cit. We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll
 die with him.

Ant. Good friends, sweet friends, let me not
 stir you up
 To such a sudden flood of mutiny.
 They that have done this deed are honorable :—
 What private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోర్పుచునుండె.మఱికూళ,మండగం
 .బక్కటామిరిప్పుపొ.క్కుచుందు
 .రే,బరికించితి.నీరు,నెనరుమయి
 .గరఁగుటయిదెతగు.కంటిస్థిళు
 .లేడ్చెదరదేమికరుణార్ద్ర).హృదయలార
 .మిరునునసీజరుడుతన.మిఁదఁగప్ప
 .కొన్నదప్పటిపోట్లక.నొన్నయంత
 .నంచకులచే,నిహతుడైన.నాడెయిదిగొ

(అం) .అబ్బబ్బగుండెనీ.రయ్యెడునిదిచూడ

(రం) .నక్కటక్కటఘనుడె.సిజారు
 (మూ).డయ్యయోదార్దన (నా).మహాహస్వామి
 .ద్రోహు.లా.తతాయల(తొ)కటా.యతికఠినపు
 .పనియిది(రెం)మనమెల్ల.బగఁదీర్చుకొందమా
 (అం).కసీదీర్చుకొండుచ.క్కననెదకుడు
 .కాల్చివేయుండగ్గి.కూల్చుడు-చంపుడు
 .బ్రతుకనీకుడొకడు.ర్మార్గునైన॥

(ఆం) .ఆఁగుఁడోయయ్యలా.రా(తొ)సద్దమానుఁడీ
 .ఘనుడైనయాంటని.న్వినుడుమిరు
 (రెం).వానినివిందుము.వానినెంబడిపోడు
 .మవ్వానితోఁజత్తు.మందఱిమును॥

సీసమాలిక :-

(ఆం) .తగినన్నహితులార.దయగలహితులార
 .యంత,యాకస్మిక.మైనతిరుగు
 .పాటునకున్నిమ్ము.వడినన్నబ్రోత్సాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable,
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts:
I am no orator as Brutus is;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend ; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth,
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood : I only speak right on :
I tell you that which you yourselves do know ;
Show you sweet Caesar's wounds, poor poor dumb
mouths
And bid them speak for me ; but were I Brutus.

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Caësar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens. We 'll mutiny !

First Cit. We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit. Away, then ! come, seek the conspirators

Ant. Yet hear me, countrymen; yet hear me
speak.

Citizens. Peace, ho ! Hear Antony,—most noble
Antony.

Ant. Why, friends, you go to do you know not
what.

Wherein hath caesar thus deserved your loves ?

Alas, you know not,— I must tell you, then :—

You have forgot the will I told you of.

Citizens. Most true,— the will:— let 's stay and
hear the will.

Ant. Hear is the will, and under Caesar's seal:—

To every Roman Citizen he gives,

To every several man, seventy-five drachmas.

Sec. Cit. Most noble Caesar ! — we 'll revenge his
death.

Third Cit. O rayal Caesar !

Ant. Hear me with patience.

Cittizens. Peace ho !

క॥ బ్రూటసుఁడు నే.నయినని

.పాటునమిము,వశమొసర్చి,బలు,రోమునరాల్

పోటాడునట్లునీజరు

.పోటులతూటాడఁజేసిపోకుండుదునే

(అం) .తిరుగఁబడెదమేము (రె) .సరిగ్రబూటసు

కొంపఁ.గాల్చెద (మూ) .నురుగుఁడు..కాని-రండు

.వెతకుఁడాదోహులక

(ఆం) .వినుఁడింకమిరొక్క.ప్రజలారనేజెప్ప.వలయుఁగొంత॥

(అం) ..శాంతమోహావినుఁడొంతని

మిఁర-లెం.తేఘనుఁడొంటని (ఆం) .యోమిమిత్రు

.లార-మియొలుఁగని.తీరుచేయుట

.కేగు.మన్నార-లెందు,శ.హ్మండునీజ

.రయ్యెనోమిక్రేమ.శయ్యయోమిరెలుఁ

.గరు-చెప్పవలయునే.గనుకమీకు

.నేముందు,నొడవిన.మృతేశాననమఁగూర్చి

.మఱచితిరి (అం) నిజము..మరణశాస

.నము-మనమొగుద.ము-మఱి

యునాలింత.మమృతిశాసనం.బేమొసరిగ

(ఆం) క॥ ఇదిగోమృతిశాసన-మి

.య్యదిసీజరుముద్రనలరు..నతడొనఁగెండ

బ్బదిరూకలుప్రతిమనుజున

.కుదయ,నోముపురిని నెల.కొనునాతనికిన్

(రెం) .బౌరసీజరుం,డు.దారుండు-మిక్కిలి

.పగఁదిచ్చుకొనెదము.వానిమృతికి

(మూ) ..చాగుతేఘనుఁడసిజరుఁడ (అం) వినుఁ

డుశాం.తంబుగమీకు (అం) శాం.తంబొహోహో

Ant.   Moreover, he hath left you all his walks,
                  His private arbours, and new – planted orchards,
                  On this side Tiber : he hath left them you,
                  And to your heirs for ever,—common pleasures,
                  To walk abroad, and recreate yourselves.

                 Here was a Caesar ! when comes such another ?

First Cit.   Never, never ! — Come, away, away !
                  We 'll burn his body in the holy place,
                  And with the brands fire the traitors, houses.
                  Take up the body.

Sec Cit.   Go, fetch fire !

Third Cit.   Pluck down benches !

Fourth Cit.   Pluck down forms, windows, anything !

Ant.   Now let it work:— mischief, thou art afoot,
                  Take thou what course thou wilt. 23

HENRY IV—

Part II. Act III. Sec. I.

O sleep, O gentle sleep,
 Nature's soft nurse, how have I' frighted thee
 That thou no more wilt weigh my eyelids down
 And steap my senses in forgetfulness ?
 Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
 Upon unensy pallets stretching thee
 And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
 Than in the perfumed chambers of the great,

(ఆం) ఉ॥ . ఇంతియోకాక-త్తుబరున. కీనలనున్న విహారభూములన్ ।

. గ్రంథలఁదోటలన్ దరత . రంగాయఁ ధేష్టసుఖంబుమీఱ-న
. త్యంతముదంబుతో నొసఁగె. నాతఁడుమీకునమానుభూతిగా ।

నింతటనుండి-చీజరిదె-యూతనిసాటియై కెప్పునచ్చెడున్ ॥

(తొ) . ఎన్నఁటికినాఁడీఁ. కెన్నఁటికినాఁడు-

. రండుమీరు-పదపదండు-మనము ।
. వాని దేహమునకు . బావసన్ధిమన
. నగ్ని . సంస్కారంబు . నాచరించె ।
. యాకొఱపుటతోనె . యాదోనకారుల
. యిండ్లుకాల్చెదము-లెం-డొత్తుఁడొళవ ।
. మరుగు-డగ్గి తెండు . సరగున (ఘో) బల్లలు ।
. పెఱకివెఱచివేయు- (నా) . మఱికిపగుల ।

ఁగొట్టుఁడెల్లదొరకి. నట్టిమంచంబులు ।

. కూలుచుండుమఱికిటి. కీలనె న॥

(ఆ) ద్వి॥ ఇప్పుడాపని జర్గనీ-నడిచెనపు ।

ముప్పనీ యిట్టమాపొంతఁగై కొమ్ము॥

నీసమాలిక॥ . ఓహాయిచూనిద్ర-యోప్రకృతికిమ్మదు

. వై నదాదీ-నిన్ను. నకటయెట్లు ।
. వెఱపించినాఁడనో-మఱినాదుకనుతెప్ప
. లంగొంచెమైనవాఁ. లంగసీపు ।
. నానసీబోవీపు. నాయొద్దియంబులు
. మఱపులో-నేమెని. ద్దుర-సుఖమగు ।
. పాటలు-మెత్తేని. పాన్పులు-గోదొర
. మేడలలోఁగంటె-మిగులదోమ ।

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common' larum bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boys' eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown.

—
 .చప్పడు-కుక్కి-మం.చము-పొగవాతిన
 .గుడిసెలలో, నెల.కొందువీవు!
 .జొరయో మొద్దు, .వేల్ప- యసహ్యములగు
 .ప్రక్కలసీ వేల.పడుకొనియెదు!

.సీమలతోడ- నెం.డియు-రాచసెజనుఁ
 .గావలివానిదా .గది,వితాన!

మఱియుమేల్కొనుటక. లరిచేయుగడియార

.నుటులేలవిడిచెద .హా-పొడవుగ!
 .పుండివిల్కుడలేని .యోడకంబముమీఁద
 .గలనెల్ల, యోడంగి.కన్నదోయె!
 .మూసెదగట్టగ- .మోటదుడకుటల
 .యయ్యెలలోమఱి .యలుముకరడ!

.ములచివరంబట్టి .ముమ్మరమగఁగాచు
 .కొన మొఱలిడవవాని.గొప్పతలల!

—
 .మెలి నెట్టిదిగజాటు .దళమూలుగావాని
 .బిట్ట-పింఱుకగంట., పిలుకుసూరి!
 .మేలుకొ నెడుసల.గాలి,విమర్శలో
 .సూచెదవాతని .మహాహీను!
 .కడునంతగడబడఁ.గలకాలమందునఁ
 .దడిసినయోడంగి.బుడుతకీవు!
 .పెట్టగల్గెనవసీ.నిత్రకారతి- యో,పక్ష
 .పాతి-నిదుర-యెల్లపార్థనములు!
 .ఫలముపొందఁగఁజేయును .పాయములును!
 .రిత గా-నద్దుదొఱఁగిన.రేయి-తేని!
 .కిడన-ధన్యుక్రింగివా.ర్పడుకొనెదరు!
 .తల్లడిలుకిరీటుంబుఁ .దొల్చుకెరము॥

HENRY V.—

Act IV. Sec. 1.

Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide. 25

HENRY VI.—

Part II. Act III. Sc. 1.

And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when it strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house ;
Even so, remorseless, have they borne him hence ;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss ; 26

PART III—

Act. ii. Sc. i.

Now, my soul's palace is become a prison ;
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest !
For never henceforth shall I joy again 27

KING JOHN

Act. IV. Sc. 1.

Young lad, come forth. I have to say with you. 28

Arth. Good morrow, Hubert,

Hub. Good morrow, little prince.

Arth, As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ .. దెబ్బనమలియల. నెగనున్న యిసుక!

.నిబ్బపైఁబజలా, బం. దింబడుసర్లు!

25

త॥ .. తొడరికటికనాఁడు. మాడనాఁబట్టి

.దారిచప్పినదానిఁ. దాఁగికికొట్టి

.కిడు, కెడివంపుటం-గడికిఁగొంపోవు-

.నా లేఁగతల్లి యు. నట్టిట పర్వు!

లిడుచాచ్చుచున్నేర. మెద్దియ లేని

.తనపిల్ల యేగిన. దారికన్తోంచు!

.చడఁబడియెద్దియుం. చాఁచియలేడు

.బుడుతఁగోల్పోకకై. పొగతెడుగాని॥

25

ఉ॥ . ఈయెడ, బందిగంబయిన. దెంతయునాదగు, శీవసౌధమ!

.యో-యది, గూడనుండిపడి. యుండిన-సల్లరిలేకనాదుమై!

.మూయఁబడంగవచ్చునిది. . భూమినిఁకేసుసుఖంపఁగా-నహా!

.హాయిని నేమి తెప్పటికి. నై ననుజూడగబోవ వెండియు॥

27

శీనమూలిక :- (హ్యుబద్ధ)

పైకిరమ్మా చిన్న. వాఁడసితో శత. స్పల్క-పలయు నేను

(ఆర్థరు) .. వందసంబ!

.యాహ్యబద్ధ (హ్యు) శంక. సుయ్య, చిఱుత, తేడ

28

Hub.   Indeed, I have been merrier.

Arth.   Mercy on me

Methinks no body should be sad but I :

Yet I remember, when I was in Franc,

Young gentlemen would be as sad as night,

Only for wantonness. By my christendom,

So I were out of prison, and kept sheep,

I should be as merry as the day is long;

And so I would be here, but that I doubt

My uncle practises more harm to me:

He is afraid of me, and I of him.

Is it my fault that I was Geffrey's son ?

No. indeed, is 't not; and I would to Heavents

I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden and despatch.

(ఆ) .పిన్న రాజా - యంత. పెద్దలిగుచు!

.కలిమి మైబలు తేడదు. గావచ్చు - నుంతువి. చారంబుతోడ

(హ్య) ని. శ్చయము నేనుండు. గంహం - గానుంటి

(ఆ) .గరుణించునాపయ -

.వలదుచింతింపనె. వార్షరత్నై న!

.నాకువిడిచి - కాని - జూహకంబుయ్యెను -

.ప్రభాస్సులో నేనున్న. పట్ల - జిన్ని!

.తగుమన ఘ్యలు . కుంఠె. పిరునవ్వులాటకై -

.బలు. ప్రమం . తంబుగా. బల్కు - వాడె!

.నీ చెఱలోనుండి. నేడచ్చుకొనిగొట్టి

.యలకాపరిగనుంద. యెనమిగులు!

.హాయిగానుండుడ - .నటులే. చచ్చట

.నుండుడెగాని. నా. కొదవులేక!

.నాదగుపిసతండ్రి. నాకుమఱింతబం

.ధస్సల్పసని. నా. తండు - నేను!

.వానికన్యోన్యంబు . భయంకరమేను -

.జిహ్వై. తనయుడనెలానా . తప్పు - కూడ!

.నిజముగనదికూడా - . నేనుక - దేవుడ

.గొల్చెదనీనునే. గొడుగుగొడుగు!

.నీవట్టలెనన. ప్రస్థమంత చుట్టూబలుక

(హ్య) .దేవీనితోబల్కు. పెడతొలుచు!

.తనదుముద్దుపల్కు. - . పిహి శ్చోహి ప్రోహి

.వ్రాలునాదుదయను . నీ లోకంబు!

. వెండి, దోను, గాన . నేగిరి పడియెద!

.నీక్షణంబె . విర్య. హింతంబుని!

Arth.   Are you sick, Hubert? You look pale to day.
In sooth, I would you were a little sick,
That I might sit all night and watch with you :
I warrant, I love you more than you do me.

Hub.   (aside) His words do take possession of my
bosom.—

Read here, young Arthur. (chewing a paper (aside))
How now, foolish rheum,
Turning spiteous torture out of door
I must be brief, lest resolution drop
Out at mine eyes in tender womanish tears,—
Can you not read it? is it not fair writ?

Arth.   Too fairly, Hubert, for so foul effect.
Must you with hot irons burn out both mine eyes?

Hub.   Young boy, I must.

Arth.   And will you?

Hub.   And I will.

Arth.   Have you the heart? when your head did but
ache,

I knit my hand-kerchief about your brows,—
The best I had, a princess wrought it me,—
And I did never ask it you again;
And with my hand at midnight held your head,
And, like the watchful minutes to the hour,
Still and anon cheered up the heavy time,
Saying, 'What lack you?' and, 'Where lies your grief,
Or, 'What good love may I perform for you?'
Many a poor man's son would have lain still
And ne'er have spoke a loving word to you,
But you at your sick-service had a prince.

~~~~~

Nay, you may think my love was crafty love,
And call it cunning : do, an if you will.
If heavend be pleased that you will use me ill,
Why, then you must.—Will you put out mine eyes ?
These eyes that never did, her never shall,
So much as frown on you ?

Hub. I have sworn to do it,
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah ! none but in this iron age would do it.
The iron of itself, though heat red-hot,
Approaching near these eyes would drink my tears,
And quench his fiery indignation
Even in the matter of mine innocence;
Nay, after that, consume away in rust
But for containing fire to harm mine eye.
Are you more stubborn—hard than hammered iron ?
And if an angel should have come to me
And told me, Hubert should put out mine eyes,
I would not have believed him; no tongue but Hubert's
Hub. Come forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me ! my eyes are out,
Even with the fierce looks of these bloody men
Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని- సరియెనీ .యచ్చకుం .దోచినట్లనుకొను-
..తొడరినాకు।

.సీ వెగ్గునల్పంగ.దై వమెంచిననెఱ. వేర్వేదపివట్లు. విధిగ-నాదు।
.కనులుమాపెద- యవియొన్న .జునిదిపఱను।

.గాని-యింకముందుగాని-నిన్నాంచబోవు
.కోపమున (హ్య) నొట్టునేఁబెట్టు.కొన్న వాడ ।

.గాఁగినయిసుముతోపేసి. గాల్పుటకయి

సీసమాలిక (ఆతడు) : —

.అయ్యయోయి.క్కలి.యందీవుతప్ప నె.వ్వరయిసనీపని. నెఱపబోవ।
.రిమమిదితొ నెంత.యెట్లగఁగాలిస.నిక్కమల.దరికి. నేగినంత।
.నాకంటిసీళ్లు.త్తా వడు-ముఱియ -నా.సి.రపరాధిత్వంబు నెఱిగి.తనదు।
..నగ్ని కోపంబుడ.ల్లాట్టుకో నెనుడరు. వాతనాకన్నంగ.వకుజెఱువును।
.నలువఁజాలెనునగ్ని.గలిగియింలయగుంది.చప్పుససశియించు.

ద్రుష్టవట్టి ।

.కాల్చినట్టియిసుమ.కన్నఁగ్రూకుండపునీ. వైతివా-వేల్పవ.దై నవచ్చి
.కాల్చునాకన్న బా హ్య.బర్తించుజెప్పి ।
.నంత నేసమ్మబోవంగ.సింతయొన ।
.బదరియేనాటికై న.హ్య.బట్టునకుంగ ।

.లట్టినాలుకడప్ప (హ్యబట్టకాల్నేలఁగొట్టమ) మీ.రరుగుదెండు।
(త్రా)ల్లఁగాల్చినయిసుముంబట్టు కొన్న భటులతోహ్యబర్తు
వచ్చును) చేయుడి నేనుమికాజ్ఞ.చేసినట్లు ।

(ఆ)ద్వి॥ .కాపాడుహ్యబర్తు.కాపాడునాదు ।

.చూపులీకూరుల ..చూడ్కులనెడియె ॥

సీసమాలిక (హ్య)

.ఇనుమునాదగుచేతి.కిండు- నేజెప్పెద - .బదపడిగట్టుడి.పానినిచట।

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?
I will not struggle; I will stand stone-still.

For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,
Nav. hear me, Hubert; drive these men away,
And I will sit as quiet as a lamb ;
I will not stir, nor wince, nor speak a word,
Nor look upon the iron angrily.

Thrust but these men away, and I'll forgive you,
Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.

First Atten. I am best pleased to be from such a deed.

[Exeunt Attendants.

Arth. Alas, I then have child away my friend :
He hath a stern look, but a gentle heart :—
Let him come back, that his compassion may
Give life to yours.

Hub. Come, boy prepare yourself.

Arth. Is there no remedy ?

Hub. None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,
A grain, a dust, a gnat a wandering hair,
Any annoyance in that precious sense !
Then feeling what small things are boisterous there,
Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.

Must needs want pleading for a pair of eyes :

Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

అ) .అక్రటానీవెంహ. కట్ట్రుకోపింతు. వేదెనఁగాడఁబో. నింమకై న ।
 .నిలువఁబడెనతొలి. .కలుపున. దేవుని. వల్లెనఁజూచిహయ్య. బద్ధ-నన్న
 .బంధింపఁబడసీక. .వద్ద-పినుమహ్యబ. .రీటనందసీకుమూ.

యి.మ్మను

ఁ.సూర్పుందుసూరక. గొల్లెపిలుటూల. గదలను మెదలనే. నదిరిపడను ।
 (జల ।

.నోరెత్తగందు. ని. సుమహు. నల్క. తో. .దిలకింప. నీమను. మ్యలనవలికి ।
 .దతిమివేయమ. నిన్ను నే. మతిక్షవింతు ।
 .నెట్టిభాధయయిననాకు. బెట్టుమీవు ।
 (హు) .పొండుసన్నొంటిగానుండ .సిండుమీర ।
 (నేవకుడు) .లికిపనినె. డయి. టకునా. కిషమ. కడు ॥
 (ఆ) ॥. అకటా. నా. హితుఁగా. రఁదోలితిగదా. .యవ్యానికిన్మాళి. చూ ॥
 .డికిగల్గున్. మతిమెత్తినె. యలరెడు. నెంగంబు. రానిమ్ములో ।
 .నికివాఁడుక్. .గడువానినెమ్మినుట. .కొ. కీవింపఁగా. జేయనీ ।
 .దుకృపన్దాపున. (హ్య) .గొల్ల-సిద్ధపడు (ఆ) లే. దో. సాధనం
 బెద్దియున్ ॥

నీసమా. లిక (హ్య)
 .లేదెట్లయెనను. నీదుచూపుల. గోలు. పోవుటతప్ప (ఆ) నో. దేవదేవ ।
 యొక. యణువొకగింజనొకయను మోకసలు. సొకగాలి నెగరువెం. ప్రకు
 యెదె స ।

.బెధనీకనుకు. ప్రభువించు నెడ. నెట్టి. .యొవస్తువులె స. నచటనెంత ।
 . .యక్కట్టనేయనో. యెఱిగినదిమ్మట. నీకూళితల. పెంత. భీకరంబొ ।
 .తెలియనలయానీ (హ్య) కి. దియనీప్రమాణం. బి. కాంచు నీనాల్కర
 .మమ్మ (అ) హుబద్ధ ।
 .కావలయ ననాల. కలజోడు వాటింప. జూడికదోయి. గా. పాడుటకయి ।
 .నన్నా. పసికనా. నాల్క. వద్దహ్యబద్ధ. .కానిచో. నాదనా. లై. సనీవు ।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes ;
Though to no use, but still to look on you.
Lo, by my troth, the instrument is cold,
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
In undeserved extremes: see else yourself ;
There is no malice in this burning coal ;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy.
Arth. An if you do, you will but make in blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes :
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
All things that you should use to do me wrong,
Deny their office. only you do lack
That mercy which, fierce fire and iron extends,
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్వకొనవచ్చునానల్ - .గమకమిగుల్చునా.సన్నానయ్యె

.కాదుమతెందుకు .గానినింజూచుట.కొఱకై న-సీవ్రక.న్గొను-నిజముగ।

.జల్లారెఁబనిముట్టు-సలుపదునాకింక.హాని (హా)నోయగబ్బము-సేసఁ
తిరిగి।

.కాఁగింపఁగల (ఆ) నటుకొడు-వాస్తవముగ .హానికై నాయగి
.చేయఁబడియు ।

.చగనిచోఁ గఱుఁగూర .మొగహపయోగింపఁ .చాటుకై ముక్కిలి
.వ,నటాలోడ।

.బొలసెను-గానిచో- .చ,బకించు మీ వేయ .మందఁబొగ్గునలేదు
.చుం,డగంబు ।

.నద్దానియగ్గిఁజ.ల్లార్చి .దేవునియూర్చు - .వగపుని గుఱుదాని
.పైఁబెఱచెను ।

(హ్య) .బ్రతికింతు నద్దాని .గ్రమ్మఱ నామూర్చు. చేతఁ బిల్లఁడ
(ఆ) యల్లు.చేసెదేని ।

.యదిచిన్నఁబుచ్చిచె.న్నారఁజేసెదవు-సీ.పూనికకదిసిగు
.పొందెఁబాటఁబు ।

.నటునల్పదుహ్యబర్త- .యంతియ కాకొక .పదిసేద కన్నుల
.యందనునదియఁ ।

.గుఱురాలఁజేయును- .మఱియ - బొట్లూటను .బలిమిమొనుసికొల్పఁ
.బడినమర్క- ।

.తనయజమానుఁ బై.కొనునట్లు-నాకుఁజె .ఱుప్పుఁజేయఁటఁబు సీ
.పుడచరించు ।

.నస్తువులెల్ల న .వ్యానికార్వంబు .వి,రసంఘ-న్దా- .సేవకూర్చె ।

.మొ-నెనరు,మాలిన.పనులకుఁ జేర్వడు.భీకరగ్నియొద్దహృ.వి,ప్రకరణ
.దయ- .మాలినావు

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
For all the treasure that thine uncle owes :
Yet am I sworn, and I did purpose, boy,
With this same very iron to burn them out.

Arth. O, now you look like Hubert : all this while
You were disguised,

Hub. Peace ! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead :
I 'll fill these dogg'd spies with false reports.
And, pretty child, sleep doubtless, and secure
That Habert, for the wealth of all the world,
will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.

Hub. Silence ! no more. Go closely in with me ;
Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR

Act. IV. Sc. III.

Patience and sorrow strove
Who should express her goodliest. You have seen
Sunshine and rain at once; her smiles and tears
Were like a better May; those happy smilets
That played on her ripe lip, seemed not to know
What guests were in her eyes, which parted thence
As pearls from diamonds dropped.—In brief,
Sorrow would be a rarity most beloved,
If all could so become it.

(హ్య) స.రియె-బ్రతుకగూడ- .సీపిన్నతిగ్రహియె. శేషవలలు ।
 -నాకిడినంగాని -సీకన్నులంట- సే- మమ్మతోఁ గాల్పుటకేఁ బ్రమాణ ।
 మొనరించిపసిఁబూని-యన్నప్పటికి .వాడు.తా (ఆ) మొరసేపేట్ట
 -డగఁగెట్టెప ।

-హ్యబర్తువలెఁ గాని- మొందేపేటగానిపే. సంగింతెవ ఆ (హ్య)
 కడ-సద్దావద్ద ।

నిన్ను దేవుఁడుగాచు- .సీపిసతిగ్రహి. తొగరొకట్టు . గులియవలయు ।
 సీకూర. చాటల. నేనబద్ధములను. వాల్చుట. వాల్చుచిచ్చి. పల్లెటె ।

వెండియునోముక్కు. పిల్లఁడని. శ్శిల్ప. చొంగరియిమ్మా -నూక. పప్పుపండ్లి
 .మఖిలజగతిఁగల. యర్థరూపమనై న. పునఁ బూర్వబద్ధ. హా . పపయవఁడవి
 (ఆ) భళివత్తె నమూ-హ్యబర్తువలెఁగొప్పవ ।
 (హ్య) శొంతమింకవద్దు. సద్దా-సేపు ।

కడురహస్యముగనుఁగలి. ముమండుముహూ
 నేనుసీకయిబలు. హానిఁగందు ॥

త॥ ఓరుపువంత-యొం. డొంగికో. వాచు
 .లొనరించెనమలోన. .పగ్గలి నెట్టి

.సొదుమీఁతంపఁగఁ. జాలుసం

చొక్క-సారియెండయువాన. జతపడుకోపు ।

.నారసినాఁడ-వా. .యలివచిఱుసగ

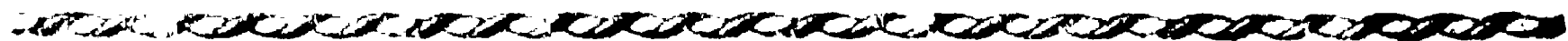
. .వలముకన్నీ రేల్లి. .యానునింబోతె

. .శారు. మించినయాపె. .కాని. మోపిపయఁ

.గడునాడునాసో. య. గపు. మొల్క-నగులు

.సా రెకు. నుగతాలజా. .ముముత్యాల

RICHARD II.

Act. III. Sc. II.

As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands. 30

Act. IV. Sc. I.

Give me the crown.— Here cousin, sieze the crown ;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side, thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another :
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water :
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high 31

.చా.డ్చుననాముద్దు..చాసతన్.జంట ।

.బేరుచుచెటువంటి..విందలున్నారో

.వీసమొసంగాను.పించనెర్గెనటు ।

.లారాటము.నలయ..నపురూపమంత

.గత నేనియద్దాని.కమరి నెద్యెలు ॥

29

గీ॥ పిల్లతో..జిర మె.ఉసన.తల్లి - దాస ।

.గల ని-కిన్నెళ్ళిజెలుసగ.పుడనదన మెక ।

.వనరుచు.నగు చు-నినునట్లు.పల్క-రింత ।

నాదు దేశంబ-నీకుమ.న్నననొనర్తు ॥

30

నీ॥ ఇమ్మనాకుఁగిరీట..మిదె.జ్ఞాతి.కొను-

దీని.చెట్టినై పునన్మన.చేతులుండె ।

నీ. హెఱిగిరీటమి..యెడనన్న . దొండొంటి

.ముంచుచుండెడు రెండ.మోటబాన ।

లుంగలిగినగొప్ప.లోతునా..పగిది

.నీర్యెల్పునటయాడు..నింగి నెపుడు ।

తెక్కినయదయ ంగిం.దల వట్టికన్నడ

.కప్పలతోనొండె.యఁగియుండు ॥

నడుగుపట్టినట్టి.యాబాస-మిత్రయ ను ।

.గనులనీళ్ళనిండు.కొనిన నేను ।

కలఁగినాదుదుఃఖ.ములద్రాపుచుండెన ।

.నెలమిసేపుమిఁది.కెక్క-చుండె ॥

31

~~~~~

You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those. 32

Give me that glass, and therin will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face. 33

Act. V. Sc. V.

I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I'll hammer 't out.
My brain I'll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort, — 34

గీ॥ ఈపునాకుఁగల్గు . నెల్లమర్యాదలు
మఱియ నా, యెసంగు . దొరతసంబు॥

—
ఁబోయినట్లుచేయ. వచ్చునాదాఃశముల్॥

తప్ప వానికే, ల్క . నిప్పటికిని॥

(32)

నీసమాలిక—

(33)

—
ఇమునాకాయద్ద— మొత్తయ నానిలోఁ జదివెదనంత, వ. లుదముడుతలు ।

నింకనుఁబడ లేద— యీనా మొగంబున. వ. అవంతయెన్ని దె. బృలనుఁగొట్టె

ఁజేయలేదాలోఁతు. గాయంబు కొనుకొని— . పోరముఖస్తుతి. నాచరించు।

నద్దమ— సంపద. యందునా పతివార. పావ తనన్ను నోగ్గ. బుచ్చినానె।

ఈ మొగమంతన. యిట్టిలోఁబడి వే. జనల నెల్ల స్వఙుం. చిన మొగంబు।

ఈ మొగంబా— తన. నెల్లమర్యాదని. యిట్టివఁ జేసిన. యట్టి మొగము।

ఈ మొగమ— యన్ని చెట్ల. కెరిగినిచ్చె।

—
ఁగడకు నెదిరించఁబడియెనా. జూతచేత।

—
వెలయ నీ మోముసందానఁ. బెళుచుగొప్ప।

—
ముఖముక్షణభంగురంబుబ. లోబ్ధతరమటు॥

నీసమాలిక :—

(34)

—
.. ఏసరయ చునంటి. నెట్లుపోవచ్చునో. యే నున్న యీచెట. ఈ జగతికి,

—
జనులతో నిండుగ. జగమున్న యది— కాని— . యేఁదప్పనిచటమ. తెవలేదు।

—
ఁగాన— నేనటుచేయలే. — నై స— నెట్ల లో. . తంతాలుపడియెద. దానికొఱకు।

—
నాబుద్ధి నేర్పర్తు. నాయాత్మకా. . లుగ— . నీరెండు— తలఁపులె. న్నెన్నో

.. నేడు।

—
ఈతలఁపులెసల్పు. నీచిన్ని జగమాను. జనులచేనిండుగ. జగతియందా।

—
గల జనమ్ముల. ప్రహస్త. తుల నెల్లఁదెల్పుమ— . నేతలఁపునకై నఁ. . దృష్టిలేదా।

—
కనుక— మించిపెట్టె వ. మునుఁగూర్చి పోలుపుత. లఘులుసం దేహంబు. లఁ,

బెసఁగొనియె।

As thoughts of things divine,— are intermixed
 With scruples,
 As thus “Come. little ones;” and then again,
 “It is as hard to come, as for a camel
 To thread the postern of a needle’s eye.”
 Thoughts tending to ambition, they do plot
 Unlikely wonders : how these vain weak nails
 May tear a passage through the flinty ribs
 Of this hard world, my ragged prison walls ;
 And, for they cannot, die in their own pride.
 Thoughts tending to content flatter themselves
 That they are not the first of fortune’s slaves,
 Nor shall not be the last ; like silly beggars,
 Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
 That many have, and others must sit there :
 And in this thought they find a kind of ease,
 Bearing their own misfortune on the back
 Of such as have before endured the like.
 Thus play I, in one person, many people,
 And none contented : sometimes am I king ;
 Then treason makes me wish myself a beggar,
 And so I am : then crushing penury
 Persuades me I was better when a king ;
 Then am I kinged again, and by-and-by.
 Think that I am unkinged by Bolingbroke,
 And straight am nothing. But whate’er I am.
 Nor I, nor any man, that but man is,
 With nothing shall be pleased till he be eased
 With being nothing — (MUSIC) Music do I hear ?
 Ha, ha ! keep time :— How sour sweet music is
 When time is broke, and no proportion kept !
 So is it in the music of men’s lives.
 And here have I the daintiness of ear

ఁ, పిల్ల లారారండు. పెండ్లియ ఁడరువారె. నెరిగిల్పొట్టియునుమా. బిల్ల

మందు ।

ఁజొప్పిండునట్లువ. చ్చటయిసాధ్యంబగుఁ ఁజేరూపనెంతయం. పెండు

నూనూ

పన్నుఁగుట్రొనసం. భావతొన్నతములి. తెల్లూ, పక్కి వి. నీవన్నుప ।
కొఱమాలినదియూ. నోల్కొనవలెన. మునుగి అ. ప్రకృతియే. మునునాఁగె ।
మండునా చెఱసాల. మొండీనోడొరకీల్చి

. చొప్పొనరింపవ. మ్మనొనఱియెనా

ఁగారణవేరన. నేరనాయుద్యము

.. బరివోపువానిగి. ర్వూపము

నంతోపమానఁగొన. నాఁగితింపఁట

. మొట మొక్కఁగొట. తొల్యునా

ఁగారి-భాగ్యమనెను. భాగ్యతొనా

. పొగొనుండునొన. పొగొనుండునొ

ఁనున్నుంకి-పొగొను. నొగొనుండునొ

. మరదృష్టనొనెను. తొల్యునొ

యిమనునొనెను. పెండు. పెండు

లుండు. రమనొనె. పొగొను. పెండు

వరితిరపగొనె. భరినొనె. పెండు

నొగొనుండునొ. పొగొనుండునొ

నొగొనుండునొ. పెండు. పెండు

. కొనెనుండునొ. పెండు. పెండు

వడలేదు. నేనొనె. పెండు. పెండు

. న్నిచ్చగొనె. పెండు. పెండు

ఁబూన్చె. పొగొను. పెండు. పెండు

. నొగొనుండునొ. పెండు. పెండు

. నొగొనుండునొ. పెండు. పెండు

ఁ. బరగొనె. పెండు. పెండు

To check time broke in a disordered string ;
But, for the concord of my state and time.
Had not an ear to hear my true time broke,
I wasted time ; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock :
My thoughts are minutes, and with sighs they jar
Their watches to mine eyes. the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart,
Which is the bell : so sighs. and tears and groans,
Show minutes, times and hours ; but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy.
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more:
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me !
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world

నుజులఁగాఁబడినాఁడఁ..మఱియునొక్కఁతల⁶

.దాయాదుచేదొర.తనమునుండి।

యేఁద్రోయఁగాఁబడు.తెంచెదఁ నెండియు

.నేనుఁదోడ్తోడ నె.య్యదెయఁగాని।

గానిఁ నేనేమొసఁ నే నెకాదెవఁడను

.మానవుండగువాఁడు.దేనిచేత।

వై సనంతోషితుఁడై యుండి నేరఁడ

.కడకుఁదా నె,ద్దియుం.గానియున్ని।

ఫలససుఖంపడు.వఱకుఁ-(పాట) నాలింతునా

.పాటఁ హాహా,లయ.వదలఁబోకు।

సంగీతమెంతయ.సహ్యంబుగానుండుఁ

.దాశంబుతప్పి సం దర్శముచెడి।

యాతీరుగానుండు.సదిమనుష్యులైబతు

.కుల,ముద్దికీ⁷ మఱి.యలవరుసగ।

దప్పతీఁగెనిచటఁ.దాశంబుచెడనని

.చెప్పఁగల్గెదఁజెవి.చేతఁగాని।

నాయనస్థయుమఱి.నాదాతీవితమునుఁ

.గూరిచి-నాదాని.కునపుబ్రతుకు।

.కాలముఁదప్పట.యాలించుచెవిలేక

.పోయెఁగాలమువ్యర్థ.పుచ్చినాఁడ।

.గావుననిష్ఠున.న్దాలముసృధచేసెఁ

.గారణమేమనఁ.గాలమిపుడు।

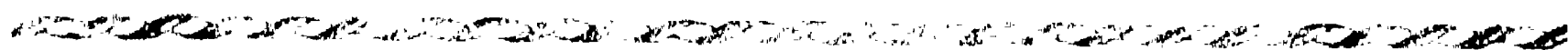
సలిపెద నెక్కించు.గడియారముగనన్న-

. మొనయునాదుతలంపు.లునిముసమాలు।

నెండియునవిచెప్ప.వేడినిట్టొచ్చు.తో

దమునీళ్ళను.దుడిచిబెడు।

సలుపసదపటకు. నాలుపోల్కి నా వేలు

—
నగపచుక్క పై గడి. యూర మొస

నాచుకన్తోడు కి. న్నావలిపాడు

—
నెప్పవోగంటయో. చెప్పగ్యసాలు

నోక ఘంటపీరుస. నాన్న నాడండము. పై

—
గొట్టుములులై. శరణు మండు

నిట్లు దుప్పలున్ గంటి. నీల్లమములుగు

—
లిటునిముసంబు. లా. వృత్తులుహాతి

—
నన్ను రుక్మ హారలు. గాని. నాకాలము

—
నాజాతిగర్వము. నన్ని లచుచు

—
బరుగిడుచున్నది. నానిగంటలుకొట్టు

నాడొనై నేబిచ్చి. పసులుసలుప

—
నన్ను వెత్తిగడచేయ. మ. న్న కి. గానము

—
నుతీనద్దు. వెల్లి. వెం. బలులనద్ది

—
పొడమించుటకు. గోడు. నడినప్పటికి. నాకు

—
గన్నటుచున్నది. జ్ఞాన. గోరను

—
చూహ్మరిముగ. వెట్టు. బుట్టించునని. మొన

—
నది నాకువిస్సించు. నతినిపదకి

—
నిచ్చుదై నంబునంతోప. మేమనంగ

—
గుఱుఱుగాగుండునట్ర సేమ. కు. న్మతీయును

—
నా పయింజూపు. వెనుసేం. తియగు. తొడపు

—
నర్వమునపవ్వు మొనం. జగమునంద

RICHARD III*Act IV. Sc IV.*

Ah, my young princes ! ah, my tender babes !
 My unblown flowers, new-appearing sweets !
 If yet your gentle souls fly in the air
 And be not fixed in doom perpetual
 Hover about me with your airy wings
 And hear your mother's lamentation.

35

MACBETH*Act. IV Sc. III.*

Give sorrow words : the grief that does not speak
 Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

36

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. III. Sc. II.*

We, Hermia, like two artificial gods,
 Have with our needles created both one flower,
 Both on one sampler, sitting on one cushion,
 Both warbling of one song, both in one key,
 As if our hands, our sides, voices, and minds,
 Had been incorporate. So we grew together
 Like to a double cherry, seeming parted,
 But at an union in partition;
 Two lovely berries moulded on one stem;
 So, with two seeming bodies, but one heart;

37

ద్వి॥ .తొఱఁగిరాయకటన.నొరబిడ్డలార ।

.పరువడి-నాముద్దు.పసికూసలార।

నావిడకుండిన.ససలా-రక్రొత్త ।

గావెలసినమంచి.గంనమ్మలార।

సంకెళ్ళుపడఁబోకజే.మునిచేగాలి।

నింకమీ.యాతుమలె.గురుమనున్న ।

మీగాడ్పుఁకొక్కలన్మదలినామీఁద।

మూఁగుచుమీతల్లి.ముల్లనువినుఁడు॥

(35)

ద్వి॥ పలుకులీవంతకు. బలుకలేనివగ।

బలుపుమీఱినయెడ .స్వగుఁడే) ిపు॥

(36) (1)

స్త్రీ॥ మనము.నెచ్చెలి-స్పష్టి.నొనరుచువేల్పుల।

.వలె-నిర్వరమునొక్క.ప్రక్కమీఁద।

ఁగూచుకొండి-మొక.తాయు.జేచిఁజోడుగనొక

.పాటఁబాడుచు-మన..పాశ్వాములును।

ఁగరములుగొంతులు .మఱియుమనంబులు

.నొక్కఁజెయున్నట్టు.నొక్కపూవు।

నెలకొల్పినాముసూ.దులతోడనాలాగు-

.నెడఁబడినట్లుగ.నృదియఁ గలిసి।

యందువింతగుదొంతర.పండుపోల్కి।

రెండుపండ్లొక్కతోడిమెకు.మండుకరణి।

MUCH ADO ABOUT NOTHING*Act. IV. Sec. I.*

Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me. 37

OTHELLO*Act. III. Sec. III.*

O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon,
Than keep a corner in the thing I love
For others uses. Yet, it is the plague of great ones
Prerogativ'd are they less than the base;
'T is destiny unshunnable, like death :
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken. 38

Act. IV. Sec. II.

What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him; for, by this light of heaven, 39

•బొందులొల్పారు రెండుచూ.పునకుమాత్ర !
మనకు వేర్వేరుగాని, నె.మ్మ నమొకటియే ॥

ద్వి॥ వనటతోనే దేలు.వాడఁగాఁబట్టి !
ననుసన్నదారమై.సన్నద్ధవచ్చు ,

37

సీ॥ అక్కటక్కట పెండ్లి.యాపద-యూమూచ్చ
•తెసజంతులుమన.వనుచుఁజెప్ప ।
వచ్చును-మఱియు.న.వ్వారల.వాంఛలు
•కొపుమనవి-యొక్క.కప్పనగుచు ।
నేలయడుగుచెఱి.సాలగాలింబీల్చి
•బ్రతికెదఁగానినా.వలచినట్టి ।
వస్తువులొనొక.భాగముపరులభో
•గంబునకిడనొల్లఁ-గాని-గొప్ప ।
వారికున్న యిడుమ కొద్ది.వారికన్న ।
•గోవలముభాగ్యకీసత-చావటులది ।
వడలవీల్చుడనిగతి-యూ..పంగమారి ।
బ్రతుకుతోడ నెవిధియింపఁ.బడెనుమనకు ॥

38

సీ॥ తిరిగినావిభునిస్వాధీనపర్చుకొనుట
•కే నేమిచేయుదు..హితుఁడ-వాని

I know not how I lost him. Here I kneel :—
 If ever my will did trespass 'gainst his love,
 Either in discourse of thought, or actual deed ;
 Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
 Delighted them in any other form;
 Or that I do not yet, and ever did,
 And ever will—though he do shake me off
 To beggarly divorcement—love him dearly,
 Comfort forswear me.

39

ROMEO & JULIET

Act. I. Sec. II

My child is yet a stranger in the world;
 She hath not seen the change of fourteen years :
 Let two more summers wither in thier pride,
 Ere we may think her ripe to be a bride.

40

Act. V. Sec. III:

How oft, when men are at the point of death,
 Have they been merry ! which their keepers call
 A lightening before death : O, how may I
 Call this a lightening ? O my love ! my wife !
 Death, that hath sucked the honey of thy breath,
 Hath had no power yet upon thy beauty :

41

.యంపకీ వేగుమే.మన- నే నెఱుంగిన
 .నెటాలసతనిబోడ.గ^లటాకొంటి
 నో-సాక్షియూ.నియ.జ^లగ్గతి-మే లిగిల్చు
 .వసింపఁజూసమం .ప్రతిఘటించు
 నేనినా.యల్లము.మి^లసపవ్యవారి
 .మునఁగానినిక్కచా.పనినఁగ^లసి
 గాక-నాకన్నలు.శీతామూల్-లే^లప
 .తేరంగుడియమ్మలె^లన. సతరమాహ
 ముండువేదావహనేసి. యెఱుంగుచున్న
 యుచ్చమెసకపిడుదల.న^లదెన్నెని
 వానినె^లపెననేబిట్లు.వలసనియెడ
 గల్లయగుఁగాతినాకుపో.శ్వరభూమిగులు

39

కం॥ నాపిల్లయంకిలోకిము
 లోపలఁగఁపఁగ^లత్త-యోహ.లోపలనెల్ల
 .దాపు-మఱి రెండు.పంటలు
 కీ^లపె జతఁగూఁపఁపెగిన. యూహన నెల్లయిల్ల

40

నీ॥ మనుషాలు.ప్రాణోత్క^ల.మణవేళసగుముగం
 .బుల నెంతెల మఁగ.సలరు మంద
 రదిచాపు తెల్వందు.కక్కటాంబుగ్గా
 .నెటు.ప్రకాశబని.యెఱుంగెద
 నోసినాప్రియరాల.యోనాచుట్ట
 .నీయూపుక తేనియ.స్వల్పివట్టి

41

Thou art not conquered; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there. 41

What's here ? a cup closed in my true love's hand ?
Poison, I see, hath been his timeless end.
O churl ! drunk all, and left no friendly drop,
To help me after ?—I will kiss thy lips;
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative. 42

TEMPEST

Act. V. Sec. I.

His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds. 43

TROILUS AND CRESSIDA

Act. IV. Sec. IV

O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking ?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking, 44

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసౌందర్యమా
 .బోగొట్టగలశక్తి. బొంపగుండె.
 నోర్వబడలేదానీవు. నీ. నెప్పవమ్మ!
 .తెక్కి-యంబింతవఱకునీ. చెమ్మ-లంకా!
 మఱియు నీమోవి నెట్టిగండ. బండగిరిమండె!
 సచ్చటికిమిత్తి. నెలి. సిగ. మరుగలేదా॥

గీ॥ ఏమిదిచోట- నొకగిన్నె- . నామనోహర
 రకరంగులగ్నమైన- చా.రా- విషంబు!
 వాని. కపమృత్యుకతమయ్యె- . బరమలుబ్ధి!
 క్రోలితివయంతయు- మఱిమి. గుచ్చలేదా!
 ప్రణయబిందువు నాకుఁగో. ద్విడుటకింకో!
 ముద్దుఁబెట్టెద నేనునీ. మోవినిప్పు!
 డంటుకొనియుండవచ్చునే. మొసఁగొంత!
 వినము- నన్నదిచంపు. ని. ద్వృత. చెలంగ॥

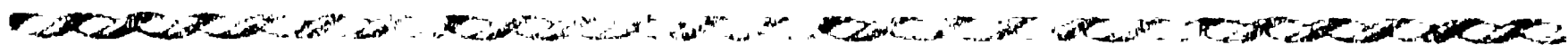
42

ద్వి॥ కాలుఁగన్న ర్యాని. గడ్డము. బదను!
 .జేరెత్తెల్లుననుంచు. చిమ్మ- . ముడికి॥

43

గీ॥ అక్క-టాండెందమబడు. నగుహృదయము!
 ముక్క-తైపోవెట్టు. తప్ప. పుచ్చెదే॥
 చెలిమిచేఁగానివలుకుట. వలసఁగాని!
 నీవునీనొప్పించిచ్చిచ. తేవుకనాకా॥

44

Act. V. Sec. II.

Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
 The error of our eye directs our mind :
 What error leads, must err. O, then conclude,
 Minds swayed by eyes are full of turpitude. (1)

WINTERS TALE*Act. V. Sec. III*

I an old turtle,
 Will wing me to some withered bough, and there
 My mate. that's never to be found again,
 Lament till I am lost. (2) 45

VENUS AND ADONIS

Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
 Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean
 "Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
 To stifle beauty, and to steel his breath,
 Who when he liv'd, his breath and beauty set
 Gloss on the rose, smell to the violet ?
 If he bi dead, — O no ! it cannot be,
 Seeing his beauty, thou shouldst strike at it :—
 O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
 But hatefully at random dost thou hit.
 Thy mark is feeble age : but thy false dart
 Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.(1) 46

[illegible]

45

గీ॥ ఏనొకముసలిచాపురా. యి. వెనెదెదము।
 , గొండ్లొకెండినకొమ్మకు. వెంజెనునాది।
 —
 బొంగలుచుండెద నెన్నఁచునొప్పొందరాని।
 పాముగనిఁగూర్చి నేను , సంతనాగువలెను

01
12

555-91 :—

పాడు మొగమున నాఫి. జేడెడె - మిక్కిలి సొంప -
 కడన సహ్యా మొగంబేళి. ముడి నెడ నెడె
 బక్క చిక్కి సడంబ - .. నెడె నెడె నెడె నెడె
 భూతము - మృత్యువు ప్ర.. బూర్వభూతము
 -
 నిందించు నెట్టెల - నే.. అప్పుడూ - మొదల
 మొన్న పువ్వువానినా. మొన్న పువ్వువానినా
 పా. నిజం తమనకు .. బలములే మన - గులా
 -
 .. అనకుడమ్మ - నే నేన. మొగంబేళి నెట్టె
 -
 నెట్టె వంటి నెట్టె. మొగంబేళి నెట్టె
 నెం, తో - నా. మొగంబేళి. నెట్టె నెట్టె
 పొ. (కలంబి) త - నా. మొగంబేళి. నెట్టె నెట్టె

If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so. (2) 46

“Wonder of time,” quoth she, “this is my spite,
That, thou being dead, the day should yet be light. 47

RAPE OF LUCRECY

O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done,
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun;
An expir'd date, cancell'd ere well begun :
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms. 48

నయ్య. యోకాదదుట్టుల .నుండఁబోదు।

— —
చూచిచూచియువాని. సొగసునీవుంబాడు

.సలుపుట- 'హా' -సట. జరుగవచ్చు।

.కనుగొనుటకునీకుం. గన్నలులే- నైస-

.నెట్టులోచీడఱ. నొట్టివావు।

వెలయునీగుఱి, లావఱు., పెద్దతనము।

కాని-యా, లక్ష్యమునకునీ., కడిదిమాయా।

కోల, పెడఁబడియొకపసి. కుఱివాని।

గుండె వెండియు బ్రదలు. గొట్టుచుండె॥

గీ॥ .వాఁడువానిమోముం., బరికించెనేనియు।

నేలవేయిమాట. భేనెఱుంగుదా।

వాఁడుతలఁచినాఁడు. వానిముద్దాడగ।

—
సనఁగ-వానిఁజంపె, సత్తెఱుంగున

కం॥ కాలమానగుచోన్వర-లిటు।

.లా, లలనయుంబట్టె-—స్థితి. .నానుచుమో

—
వీలోకమెడసిచనఁగా।

.నేలానెట్లడిగనాండె. లింకన్నవలువ॥

త॥ .కడుంగొట్టిమందిచే. గటాటా, గుండుం

.బడుహాయి నీవొక. పట్టుకే, పూర।

.వడితోఁజెడెడుప్రొప్పు. అంగుళపుంజం

—
.గాయవేకువనెండి. కరఁగుండుచునలె।

.మడిసెడు, నేది. ప్రస్మృతిమొదలిడక

My husband is thy friend, for his sake spare me ;
 Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
 Myself a weakling, do not then ensure me;
 Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
 My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

49

Why should the worm intrude the maiden bud ?
 Or hateful cuckoos batch in sparrow's nests ?
 Or toads infect fair founts with venom mud ?
 Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
 Or kings be breakers of their own behests ?
 But no perfection is so absolute,
 That some impurity doth not pollute.
 Unruly blasts wait on the tender spring;
 Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
 The adder hisses where the sweet birds sing ;
 What virtue breeds, iniquity devours :
 We have no good that we can say is ours ;
 But ill-annexed Opportunity
 Or kills his life, or else his quality.

50

.మునుముందె తాఁదుడుపు. నొప్పంద-బరుపు

నొడలిసాగసుమతి. యుంజెందువారు

. కావజాలరుపాని. గడగండ్లసాండి ||

48

ఉ || .నాదుమగండునీకు, జెలి-

.నన్ను మిగుల్పుమువానిఁగూర్చి-నీ!

.వాదటగొప్పవాడవది. యొసఁ

దలంచుము-విడ్వసన్న నెం!

.తో,దయ-మోసకానివలె

దోచవు-నన్నిట మోసపుచ్చ-కే!

.బేదను-బల్మిబట్ట-కొకపెట్టున

నావలియు, గుప్పిన్నిఁబై!

.గాఁ,దెగఁదీయఁదా-యె-నిటు

.కాతీయపెట్టకుమాఁడుదానినిన్ ||

49

ఉ || .కన్నియ మొగ్గ నేలచొరఁ. గానలయన్ బరు-గేలపిచ్చకల్!

వన్విసశూళ్యగుడ్లుపొద. వంబడునట్టలఁజేయుఁగోయిలల్!

.క్రన్నననీటిబుగ్గలను. గప్పలదేల వినంబుఁగల్పెడున్!

సన్నగమంచిడెందముల .నక్కె-డుఁగొంతుతనంబదే-తే!

.డెన్నకతప్ప నేలతన .యచ్చిన .యాసతి-గాని-దేనికిన్!

దిన్నగనుండదంతయుగఁజెంపఁగ-ఁగొండొకలోపమంతుడున్ ||

ఉ || ఎంతయులేత మొక్కలప. యంబడ .దుంటరిగాడ్పొంచు-న్!

.రుంతనుగాబుమొల్చు-బాస.కొట్టెడు బిట్టలుపొడఁ,జిల్వయా!

పొంతనె-దోషమాన్దొడిరి. పుణ్యము,గా,చినదానిమింగు-ఁదా!

నింతకుమంచిలేదు దుర.వృష్టముచెర్పఁగ రాసిధేరికిన్ ||

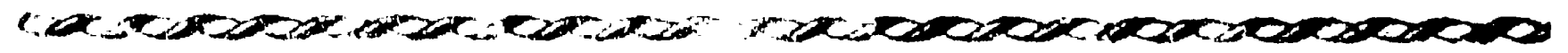

The patient dies while the physician sleeps;
 The orphan pines while the oppressor feeds;
 Justice is feasting while the widow weeps;
 Devise is sporting while infection breeds;
 Thou grant'st no time for charitable deeds:
 Wrath, envy, treason, rape and murder's rages,
 Thy heinous hours wait on them as their pages: 51

O, hear me then, injurious, shifting Time :
 Be guilty of my death, since of my crime. 52

Peer hand, why quiver'st thou at this decree ?
 Honour thyself to rid me of this shame ;
 For if I die, my honour lives in thee,
 But if I live, thou liv'st in my defame:
 Since thou couldst not defend thy loyal dame,
 And wast afraid to scratch her wicked foe,
 Kill both thyself and her for yielding so. 53

At last he takes her by the bloodless hand,
 And thus begins "What uncouth ill event
 Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
 Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
 Why art thou thus attir'd in discontent ?
 Unmask, dear dear, this moody heaviness,
 And tell thy grief, that we may give redress, 54

త|| ..బలయునుగోగ్గినై ద్యుఁడు విదూరింప..ననదయెండెడుఁగూళ

.హాయిగ మెక్క-

..సలిపింబిఁగుడిచెడు.న్యాయాధికారి .యల.వితంతువు నేడ్వ-

..నాలోచనయును।

ఁగలిగియాటాడురేఁ .గఁగసంటుతెవులు- .మంచిపనులకు

స.మయమునీ,వీపు।

..కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబ్బు- .మోసమున్ - జెఱను-

జం.పుటను- బంట్లవలె|| 51

ద్వి|| ఏనువనిల్కడ లేక.వీక్షించువేళ

..ప్రాసమచునానేర.నమవలెనాచాపు||

52

త|| .ఏ నేచేయి-నీ.విట్టితేర్పు నా.వడఁకెద-విసిగ్గు.వలసనిన్ని ప్లు।

.తేలించిపరుపునఁ..విప్రుమునేనఁ..జెఱలిననాగొప్ప. దక్కునునీకు।

.వాఱాయ- మటుకాని.పట్ల-నా .అవ్వ నాతోడనిల్చును-

.నీ,చెలి-నృగతు।

ఁ.తీలిచికావకి ..చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచే .బొల.యుము

దానితోడ|| 53

నీ|| .నాఁ .జెట్టకేలకుఁ ..శాలినచేతితో .నాపెనుఁబట్టి
యి.ట్లనఁగఁ,దొడఁగ!

.నేవింతజేడనీ.కెసఁగెను- నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో

.వాలుఁగంటి।

.నీసొగ్గనై నవ.న్నఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీవిటులుంటి

.వింపుఁదొఱఁగిః

.వెల్లడియొనరించ .వేయక్కటకటనీ .వనటి. దానిం

దీర్చి.వచ్చునేము।

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe : 54

As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in range, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw. 55

SUNNETS

When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee, 56

.అనఁగముమ్మాఱుఁదన, పొమ్మ.టగ్గియూరు|

.పులసురగిలిం చెనొకజాలి.పలుకనుటకు|

.దొల్లి మిక్కిలి యణఁకువ.తోడఁదెల్పె|

.మగసికిన్ -దుట్టతుదకున.ఘొగివతెనదా|

.పరువుపగ వాని చేఁదీయఁ.బ జెనటం చు||

54

సీ|| .ఇఱుకు,తూమునఁగఁడు.నులుముమం జెడునల

.తనవడిఁగాంచుచూ.పునకుమించి|

.పరువిడు- నింక నె.గురుచుండునుడివడి-

.యెంతయుంబొడవుగ. నెదిగి- నెనుక|

.దన్నంతదబ్బునఁ.దఱిమినయొస్తటి

.పాయకెంతబిఱానఁ.జింపఁబడెనొ|

.యంతకం తె నెట్టి.యల్క-ముమ్మరమునఁ

.గ్రమ్మఱనదిపిల్వఁ.గాఁబడియెఱుఁ

.నారహిసరిగనవ్వాని .యూరుపులుసు|

.వానివంతలునలుపుఱం.పంబుచెలుపు|

.మొససిముందుకు వెతనుదొ.బ్బుకుమఱియు|

.దాని నేలాగుటకు- నెనుఁ.చిట్టుమఱు||

55

సీ|| కను తెప్పమూసినప్పు డె|

.క నెడున్నాకన్నదోయి.కరమేమన-ఁబ్రొ|

.దునఁగాంచువానిసరకు|

.నొననవినినుఁజూచు నేనుఁ .,గూర్కిడఁగలఱోన్ ||

56

సగియంయది జీవితాపహా హృదయేకిం నిహితానహన్తిమామ్ |
విషమప్యమృతంశ్చచిచ్ఛవే | దమృతంవా విషమీశ్వరేచ్ఛయా ||

రఘునంశేసర్గ: 8 శ్లోక: 46. 1

ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యతా | విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః |
గతమాభరణప్రయోజనం | పరిశూన్యంశయసీయమద్యమే || శ్లో 66. 2

కామంతీవతిమేనాథ | ఇతిసావిజహశాశుచమ్ |
ప్రాజ్ఞత్వాసత్యమస్యాస్తం | జీవితాన్మీతిలజ్జితా || స 12 శ్లో 75. 3

ఉపమానమభూద్విలాసిసాం | కరణంయత్తపకాంతిమత్తయా |
తదిదంగతమీదృశీందశాం | సవిదీర్యేకానాఃఖిలు స్త్రీయః ||
సమార సంభవే. స 4. శ్లో || 5. 4

అహమేత్యపతంగవర్తనా | పునరంకాశ్రయణీభవామితే |
చతురైస్సరకామిసీజనైః | ప్రియయావన్నవిలోక్యనేదివి || శ్లో 20. 5

తమవేక్ష్యురూరోదసాభృశం | స్తనసంభాధమూరోజఘానచ |
స్వజనస్యహిదుఃఖమగ్రతో | వివృతద్వారమిహోపజాయతే || శ్లో 26. 6

వంతు

గీ॥ .ఈపువులదండయును అడఁ.బాపినయెడ ।

.నానొడఁగనిడఁగాననన్ . జంపదే॥

.యగువినవాబ్రతికించుముం.దొగనొక్కపు ।

..కాచునదివేల్పుటిచ్చునొ.కటవినముపు॥

1

గీ॥ .చనియొ.విట్టతనము..బాఅనొ.దగులము॥ పొట..చెల్లెనొ..దత్త..
పండువుడిగె ।

..దొడవులపనియిపుడు.. నడమటై..నాదగు । .మెత్తపొను పెల్ల..
.రిత్తనోయె॥

2

గీ॥ .నాచునుగఁడుబ్రతికి.నాడవిమిక్కిలి । యాపెత్తనను, చంత.నవల
గ్రదోసె॥

.నతని.పలుకుమారుటా..రసి నుండొల్లి ।

.బ్రతికియుంటిననుచుం.బడసెసిగ్గు॥

3

గీ॥ ..సౌరుక,తనహొయల్గును.వారికెల్ల ।

.సీదనె,కొనుపోల్కియొ.నెగడుచుండె॥

.నట్టిదిదిగోయిపుడుపొండె.నట్టి,చాటు॥

..ప్రయ్యబడకుంటి..గడుగట్టి.వార,తెవలు॥

4

గీ॥ .వనుమిడుత,బాడ.నిప్పుడే,యరుడెంచి॥ నుఅల

నీ,చుండెయెడ..నిరవుకొందు॥

.నేస్తకాడనీవు. నెఱజొణలవేల్పు॥

.చెలులచేతఁజూడఁ బడక ముండె॥

5

గీ॥ .అతనిఁజూచియెచ్చె.న.చ్చెల్వపొక్కిలి॥

..గుబ్బలదరబొందు.కొనియెగుండె॥

.తలుపు తెఱవబడిన..చెలుపునందనవారి ।

..యొదుటను, వలనంత..యెరువేలగదె॥

6

శశినాసహయాతికౌముదీ సహమేఘేనతటిత్స్వలీయతే।

ప్రమదాఃపతివర్తమాగతిః। ప్రతిపన్నంహివిచేతనైరపి॥ శ్లో 33॥ 7

సూనంతస్యాఃప్రబలమచితౌచ్ఛాననేత్రంప్రియాయా।

విశ్వాసానామశిశిరతయాభిన్నవర్ణాభసోష్ణమ్।

హస్తస్యస్థిముఖమసకలవ్యక్తిలంబాటకత్వా। [శ్లో 23 8

దింగోద్ధృత్యంత్యదాపసరఃశిష్యకాంక్షేభ్యభిర్తి॥ వేఘసందేశే స. 2

విశ్వాసేనాధరకిసలయక్లేశినావిక్సిపస్తీం।

శుద్ధన్నానాత్ప్యమషమాతం సూనసరగండలంబమ్।

మత్స్యభిరగోభమహసచేత్స్వప్నజోఽపీతినిద్రా।

మాకాంక్షంతీనయనసలిలోత్పీడదద్ధానకాశామ్॥ శ్లో 30 ॥ 9

ప్రచాయస్సోద్యభివతిరదానృష్టిరార్ద్రాంతరాత్మా॥ శ్లో 32 ॥ 10

ఆశ్వాస్యైవనంప్రసమవిరహోదగ్రశోకాంసఖింతే ।

తైలాదాశుత్రినయసవృషోత్థాతకుటాన్నివృత్తః।

సాభిజ్ఞానంప్రసితమశతైస్తద్వచోభిర్మమపి ।

ప్రాప్తిఃకుండప్రసవశిథిలం జీవితంధారయేథాః ॥ శ్లో 53 ॥ 11

వీల శశింసేనరవారినింనాభి ! క్షిప్తేబింబాధరచారువల్లవాః ।

నిరస్తమూల్యభరణానులేపనాః। స్థితానిరాశాఃప్రమదాఃప్రవాసినామ్॥

ఋతుసంహారే. స 2, శ్లో 12. ॥

గీ॥ ..వేలుపులుబువ్వతోడనే. నెన్నెలచను
 ..మొగిలితోడుతఁగూడన. పఁగెడుమోక్షపు।
 ..పొలఁతుకలు పెనిమిటికలఁగె. బోవుచుచును।
 .తల్విలేకున్న వానిచేఁ. దలియింపజయె॥

7

చ॥ ..పొరిఁబొరినేడ్చుచుండుఁగడఁ
 .బొంగినకన్గవ-నూర్పువేఁడిచేఁ।
 ..బిరిసినవన్నియన్గలుగు.. నావెఱ్ఱతోడత-స్థిరగన్గ-డాల్।
 ..విలువఁచందమమ.వగ-నేత్రెఱ్ఱగొంగురుంపఁగి-నా।
 ..మురిపెపుముద్దరాలిచేయఁ. పొంగుమొగింబ నిజంబుతాల్పెన్గొ 8

గీ॥ .మోవిచివురుఁగందిండునూ.ర్పుమొద-పెచ్చె।
 ..తానముసలిరున్నెఱ్ఱెక్కు.నానవేలు।
 .కురుతెగ-చుదానిఁగన్నెటఁ.. కేరిలునిదన।
 .గోరికలనైవఁగల్గునా. కూటమియని॥

9

ద్వీ॥ .తరచుమెత్తనిగుంజెఁ.దగునెల్లవాఁడు।
 .పరఁగుచుండునెనరు.. పైకొనునడత॥

10

గీ॥ .తొలి, మొదయిక, ననరెడున. చెలియమట్లు।
 ..లూరడించి-తిరిగివచ్చి-.. యనిన, నేమి।
 ..నునుపుపల్కుల, నానవా.లలర-బ్రబొద్దు।
 .న, సడతెడు మొల్లవంటినా. యనునునిలుపు॥

11

గీ॥ .నీలికల్వచూపు. నీటిచుక్కలఁదప్పఁ।
 .బడినదొండమోవి.. బెడఁగుచివురు।
 .గలిగిమగలనె, డయ.. గరితలు-సింగార।
 .ముడిగియాసఁదొ, అఁగి. యన్న వారు॥

12

హృదయమిషుభిః కామస్యాంతస్సశల్యమిదంతతః ।
 కింఘ్నముపబభేన్రిదాంస్వశ్చే సమూగమకారిణీమ్ ।
 నచనువచనామూలేశ్వేఽపిప్రియూంసమివాప్యతాం ।
 మమనయాసయోరుద్యాప్సత్వంసఖసభవిష్యత్ ॥ ఏప్ర మూర్ఖశీయ ॥ 13

అగ్రనిరమదరాక్ష్యాశ్శంసతస్యాఃప్రపవృత్తిం ।
 నగతగురభవాసౌనై వదృష్టాత్స్వయూమ్ ।
 ముచనువభిమవాప్స్యత్తన్మూఖోఽన్యసగంధం ।
 తనాత్రిరభవిష్యత్ప్రంధరేకే కిమస్మిన్ ॥ 14

సత్యశ్శోభ్యతాంనాథ । శృష్టాసత్వాంగమంచ ।
 రామూర్ష్యవనోద్దేశే । త్వయాపిరహితామయ ॥ 15

నల్లికానృప్తమమయం । నయనేయమస్యనేప్రవాసగతమ్ ।
 నాత్మ్యం హేతూర్థం । కింఘ్నంసేషాశ్చేవియోగం ॥ 16

కల్మషితేనయేతస్మిన్ । మంత్రకయానోవిహంగమోక్షిప్తే
 ప్రయయాగేహస్మి సఖే । సంగమసయే సంగమితః ॥ 17

యస్మిన్ప్రవాన్మనంకే । కింఘ్నంసంసూయనోపబభుషుః ।
 త్వయానాత్రిరభవా । ప్రపవయాశిశేకంసంగతేభిసత్ ॥ 18

సర్వః కల్యేనయసియతతే భో స్తమర్థాన్కుటుంబీ ।
 పశ్చాత్తుతే గ్రహపహితభరః కల్పతేవిశ్రమాయ ।
 అస్మాకంతుప్రతిదిసమిదంసాదయ స్త్రీప్రతిష్ఠాం ।
 నేనాకానుఃపరిణతిరభూత్ స్త్రీషుకష్టోఽధికారః ॥

19

అవిణామపుణవిడేఅరిణం ఏదం సేక్తిస్సం ॥

సహి - జదోపహుదసుహదం సణపహంగరోతవోవణ । నిక్తి దారావసి
 తతోఆరహితగ్దేణ ఆహితానేణ ఏసలసత్తమ్మి సంప్రతా ॥ అభిష్టాస
 శాకుంతలే ॥ 21

తంజదవోఅణుమచంతపావృటే హజహతస్సరావసిరోఅణుమచంతపావృటే
 హోమిఅణహోసంచహమేడేవతిం ॥ 22

సఖలుసఖలుభాణస్సన్ని పాత్యోఽయస్మిన్ ।
 మృగునిమ్మగశశీరేపుష్పరాశావివాగ్నిః ।
 క్వబతహరిణకానాంజీవితంచాతిలోలం ।
 క్వచనిశితనిపాతావజ్రనారాశ్మరాస్తే ॥ 23

కింమిత్తం వాసు ఉమారదవో వితవోవణగమణ పరిస్సమస్స అత్తా
 పదం ఉవణీదో ॥ 24

దిలలమా ఉత్తమ్మ - ఏసాతు ఏచింతిదాఇంఅణసూ ఆనుంతేది ॥ 25

కింపేఅలన్తిమంసోగోఽ ॥ 26

గీ॥ ..పాయమున గే, స్తుబ్ధోగము. ల్యడయఁగడఁగు।
 .నూరకుండఁగొడుకుల. బర్వుంచిపిదప।
 .ముదిమినాపర్వుతీసిదే. ప్రౌద్ధఁగొలుపు
 .వెఱపుఁగొను-ఁజెలులంబని-పి, ఁకులాట॥

19

వ॥ మేల్స్వేయనితనిఁదిరిగిచూడఁగల్గుదానా॥

20

వ॥ చెలీతపసికానఁబ్రోచు, రాచరుసినాకంటఁబడిసప్పటినుంజీయ వాని
 యందలికోర్కెచే నాకీ, దెసకలిగెను.

21

వ॥ కనుకమీకిచ్చవచ్చెనేని యపుడెట్లా రాచరునికి నే గనికరింపఁబడఁ
 దగుదాననొదానోయట్లానర్చుఁడ - లేకున్న నాకునీళ్ళదార
 విడువుఁడు॥ 22

గీ॥ ..వలదువలనయ్యయ్యాయ్ ట్టి. తలిగుమేస।
 .బూవుప్రోవునఁ, జిచ్చట్లు. ము, లికినడుట।
 లేడిపిల్లలనిలుకడ. లేనిబతుకు।
 లకటయొచ్చటనీవాఁడి., యలుగులెచట॥

23

వ॥ .నవకముకలవారయ్యఁదామేలతపసికానం, బడల్పడఁదేబడిరి॥ 24

వ॥ డెందమా, యుత్తలపడకు-నీతలంచినదిపుడీయ నసూయ-
 యడుగుచున్నది॥

25

వ॥ సకియలారానాకెందుకువినరెదట॥

26

యాస్యత్యద్యశకుంతలేతిహృదయం సంస్పృష్టముత్కంఠయా |
 కంఠస్తంభితబాష్పవృత్తికలుషశ్చింతాజడంనర్భసమ్
 వైక్లబ్యంనుమితానవీద్యసమఃశ్చోన్నహాదరశ్చోక్తసః |
 వీద్యంతేస్పహణఃకథంనతనయాపిశ్లేషదుఃఖైరనైః ||

27

పాతుంస్రపథమంవ్యవస్యో జలంయమ్మాస్వసీతేషాయా |
 నాదస్త్రేప్రియమిడనాయ భవతాంన్నేహేనయాపల్లవమ్ |
 ఆద్యేనఃకుంభమ్రపరూతి కుంభోయాస్వాభవత్యుత్సవః |
 నేయం యాత్రశకుంతలా పరిగృహంస్త్వేరసంజాయతామ్ ||

28

వచ్చ-కింసహవాసవరిచా ఇణంనుంఱిణుననసి- అచిరద్వనూదా ఏజణ
 గీ ఏవిణావిక్షిరోఎవ్వ- చా కంవితునాంను ఏవిరహీనం తాలోచింత ఇ
 స్పదిశేనటైహీదావః

29

ఉగ్గలిఅదబ్బకబలా మిఆపరిచ్చతణచ్చణామోరం |
 ఓసరిపావణ్ణపత్తా ముఱింతిఱ్ఱహ్సామిలదాన్తి ||

30

శకువేష్యతిహమశోకః కథంనునస్సేత్సయాచరితపూర్వమ్
 ఉటజద్వారనిరూఢం సవారబలింపెలోకయతః ||

31

త|| .ఎడఁబాటునె,వ్వగ.,నెవతాఁకఁబడియో
 నరుగుశకుంతల.యనుచిప్ప--ఁజెల్లు|
 .కడునాఁపఁబడినట్టి.కన్నీటఁ,గలఁగె
 ఁ..బసెదొ,ఱంగె,స్వల.నంతమొ,జూడ్కి-|
 .యడవినుండెడినాకె. మాత్రా,విత్తాను
 ..కూరిమినిట్టిది-,కూఁతులనుండి|
 ..విడికొత్త,వశటల్..వేగింపఁబడుచు
 .నెట్లుండువారలో.యెల్ల,గేస్తులును|

27

ఉ|| .ఎవ్వతెముంచుమిమ్ము,దని.యింపకఁజొగడునీడు-ఁ,దాబ్బఁబో!
 .దెవ్వతెమీపయింజెలిమి.నింపయినంజివురాకుసొ,మ్ము-మీ|
 .పువ్వు,నమతకయెవ్వతెనఁ.బొల్పుగువండువు-చెల్లునింటనా!
 .దవ్వనియూశకుంతల,యె.నగునొసంగుడి,యాననెల్లదుక||

28

చ|| కుత్తా,సావాసముఁదొలఁగె నన్నెలనెంబడించెదవు - నుంతవేపు
 లో,నీళ్ళాడుతల్లి నెడసియుం బెరుఁగుదానవే-నన్నాము విన్నిపుకం
 తండ్రి పెరిచెడుననుకముల్లుఁగు||

29

గీ|| .నోళ్ల తెల్లుజార్చి.తేల్లునాటలనాడ|
 .కుండినెనులి,గమలు-.జండుటాను|
 .లెల్లరాల్చుకొనుచు.నెల్లెఁకఁకఁజెలున్|
 .గంటినీరుగాడ్చు..కరకనయ్యె||

30

కం|| .పట్టియొటునా,వగకడ|
 .ముట్టున్-నొయింటిగుమ్మ.మానఁదొలిగితే|
 .బెట్టుంటియిప్పటికికె|
 .బుట్టినటులఁజెనరకున్న.ముగ్గునన్నె||

31

ఇదమశిశిరై రంతస్తాసాద్వివణామణీకృతం ।
 నిశినిశిభజన్యస్తాపాంగప్రసర్పిభిరశ్రుభిః ।
 అనతిలులితజ్యోఘాతాంకంఘాహుర్మణిబంధనా ।
 త్కనకవలయంస్రస్టంస్రస్టంమయాప్రతిసార్యతే ॥

32

ఇతఃప్రత్యాదేశాత్స్వజనమనుగంతుంవ్యవశితా ।
 తతస్తిష్ఠేత్పుచ్చైర్వనతిగుహశిష్యేగురుసమే ।
 పునన్వప్తింబాష్పప్రసరశలుషామర్పితవతీ ।
 మయిక్రూరేయత్తత్తత్సవిషమసశల్యంవహతీమామ్ ॥

33

ఆలక్ష్మ్యదంతముకుళాననిమిత్తగుహాపై ।
 రవ్యక్తనర్లరమణీయవచఃప్రవృత్తీ ।
 అంకాశ్రయప్రణయనస్తనయాస్యహంతో ।
 ధన్వాస్తవంగరజసామలినీభవన్తి ॥

34

వననేపరిధూనకేవసానానియమక్షామముఖీధృతైకవేణీ ।
 అపినిష్కరుణస్యశుద్ధశీలామమరీఘంవిరహవ్రతంబిభత్తి ॥

35

గీ॥ .చేయితలగడగా రేయి. చేయిగంటి!

.వేడిసిగ్గుదుటనంగు.. వెలియుమని

.కమలతో..నారికాయల..గడుసో..మని

.కట్టుజూజుకడియమెగల. బెట్టుచుండూ

32

గీ॥ .ఇటజె, పకంచననారితో. నేగంచలచె

.నాగుమనియటంచనయయ్యు..యక్కబల్క-

..సూళనొసన్నుచిరిగిత. స్నేహు, లలమ

..గనిశుడి-పిసపుములిక్కియై. కాల్పునన్ను॥

33

గీ॥ ..కతనూ లేనినవ్వు..కతనంగోలనమూతోడు

.పల్కొగడలమూర్దు. పలుకులచొడ

.విడియగూర్మింగో నెడి. కొడుకునెత్తికొనిన

.ముఱికినంటువాడె..పు నెముసల్పె॥

34

గీ॥ ..నాకిలగుమ్మల-కట్టి, వే.మమానవాడు

. నెమ్మొగంబునజడంగట్టు. నెమ్మొతోడ

..సుద్దచానడవడిగల్గి. వట్టితెడపు

..తొలుచు నెసగుడుగునా.వి. కానినోము॥

35

 LOVE

AS YOU LIKE IT—

Act II. Sec IV.

If thou remember'st not the slightest folly
 That ever love did make thee run into,
 Thou hast not loved :
 Or if thou hast not sat, as I do now,
 Wearing thy hearer in thy mistress' praise,
 Thou hast not loved :
 Or if thou hast not broke from company
 Abruptly, as my passion now makes me,
 Thou hast not loved.—

1

Act iii. Sec. ii.

Heaven would that she these gifts should have,
 And I to live and die her slave.

2

Alas the day ! What shall I do with my doublet
 and hose ? What did he when thou saw'st him ?
 What said he ? How look'd he ? Wherein went he ?
 What makes he here ? Did he ask for me ? Where
 remains he ? How parted he with thee, and when
 shalt thou see him again ? Answer me in one word. 3

శ్రీ ం గా ర ర స ము

[illegible]

౯. సూర్యుం డిస్టిండ్లది. స్థూరిచిహ్నుఁ డెచు . పిఁగు వానరంబు నెల్ల . పిఁగుకు
కలుగ |

. పలువురు వోస్సెలు. వలచియింపగలేదు. కొంచెమునం బరికి.ంచిచూడఁ
 . చలఁగినా. మరులిఫుదాకం. పోసినట్లు
 . తరుచుచెప్పవోసెలి. కాండమండఁ
 . యిప్పువల్పునపెడఁబడి. యేగవేని
 . వెండియ న్నీవు. వలచి. ముంపలేదు!

॥ १॥ .ॐ नमो भगवते वासुदेवाय॥ .ॐ नमो भगवते वासुदेवाय॥

నామోహముగనన్నతండు, సృజించె॥

వచనము॥ నేడియ్యా , మగ వేసముతో నేనెమి చేయుదును- నీవు

—౧—
వానినిగానినిపుడు వాఁడేమిచేసె- వాఁడేమిపల్కె-- వాఁడేమి కా

స్పృంశ- వాఁడెట్టిదుస్తుదాతె-వాఁడిచ్చటికేలవచ్చెను- వాఁడు
నస్సుర్చియడిగెనా- వాఁడొక్కడనుంచెను- వాఁడునిన్నెల్లడంబా

అను- సంతోషముచేసి ప్రజానిం దెరిగించుచు వచ్చెదవు నాకొక్క ముగియలేదు

A lean cheek, which you have not; a blue eye, and sunken, which you have not; an unquestionable spirit, which you have not; a beard neglected, which you have not : — but I pardon you for that, for simply, your having in beard is a younger brother's revenue. — Then your hose should be ungartered, your bonnet unbanded, your sleeve unbuttoned your shoe untied, and every thing about you demonstrating a careless desolation. But you are no such man : you are rather point - device in your accoutrements, as loving yourself, than seeming the lover of any other.

4

Sc. V.

Think not I love him, though I ask for him.
 'T is but a peevish boy : — yet he talks well : —
 But what care I for words ? yet words do well,
 When he that speaks them pleases those that hear.
 It is a pretty youth : — not very pretty : —
 But, sure, he 's proud ! and yet his pride becomes him.
 He 'll make a proper man ; the best thing in him.
 Is his complexion : and faster than his tongue
 Did make offence, his eye did heal it up.
 He is not very tall ; yet for his years he 's tall,
 His leg is but so so ; and yet 't is well
 There was a pretty redness in his lip ;
 A little riper, and more lusty red [rence
 Than that mixed in his cheek : 't was just the difference
 Betwixt the constant red and mingled damask

Act v. S c.ii.

Your brother and my sister no sooner met, but they looked ; no sooner looked, but they loved ; no sooner loved, but they sighed ; no sooner sighed, but they asked one another the reason ; no sooner knew the reason. but they sought the remedy and in these degrees have they made a pair of stairs to marriage, which they will climb incontinent, or else be incontinent before marriage. 6

HENRY VI PART—III

Act II. Sec.

See, How the morning opes her golden gates,
And takes her farewell of the glorious sun :
How well resembles it the prime of youth,
rimmed like a younker, prancing to his love ! 7

LOVE'S LABOUR'S LOST

Act. IV Sec. III.

So sweet a kiss the golden sun gives not
 To those fresh morning drops upon the rose,
 As thy eyebeams, when their fresh rays have smote
 The night of dew that on my cheeks down flows :
 Nor shines the silver moon one half so bright
 Through the transparent bosom of the deep,
 As doth thy face through tears of mine give light ;
 Thou shin'st in every tear that I do weep:
 No drop but as a coach doth carry thee,
 So ridest thou triumphing in my woe.
 Do but behold the tears that swell in me,
 And they thy glory through my grief will show :
 But do not love thyself; them thou wilt keep
 My tears for glasses, and still make me weep.
 O queen of queens, how far thou dost excel,
 No thought can think, nor tongue of mortal tell.   8

Act v. Sec. ii.

Fair ladies masked, are roses in their bud :
 Dismasked, their damask sweet commixture shown;
 Are angels vailing clouds, or roses blown.   (1). 7

సీ॥ .మిగులనాచెక్కిళ్ల . దిగజూలువలనంత. నెసయి నీనీడువాలు.గనుల

చూపు॥

.పోల్కి-సంతటితీయ.మొద్దిడఁగా లేదా. పోల వానగులాను. నలరు

నబడె॥

.కొమ్మం చుచిన్కుల.కుం.బైడి.రేబొద్దు..చ .నాన్మీళ్ల .నుం

డినీదు॥

.మోమునెల్తుగొనంగు.పోడిమిగ .నడ.నెఱుంగు.లోంగు.ము.స్నిటి

యెడను॥

.వెండిచందూడట్లు నెలుగడననగ్నైక .నేనేన్మనెల్లక.స్నిటియందు॥

.మెఱయదువీపు-ని.స్మతీయు గొల్తువులండి.కర .మాయని

బొక్క.కటియు లేదు॥

.నాదు.ననటయందు.ననెలుపంద చుం.కన్న గఁగూర్పుం .తీరిగనట్లు॥

.నాలోనఁబొంగు క.న్నీ యొంగొలచెము .చూడము - మఱి - యవి

చూపునీకు ॥

.నానంతనుండినీ.దొదన్నియన్ -పరి.కాని-య బ్బుకమునీ.లోననీపు ॥

.నునిచెదపుడద్దములటనా.కనానినీళ్ళు ॥

.వెండియున్ -నన్ను నింకనే.స్పింతువీపు॥

.రాణులకురాకే- నీదు.వి.న్నాణము- .నుడి॥

.తలంపఁజాలదు- నాలుక .నెలుపలేదు॥

౧

గీ॥ .,కొమరుగలస్త్రీలు మోలుచు.శి మూడదాల్చు

.నపుడు.మొగతొ,గులాబు.యెట్టివాడు॥

.వేసములవిప్పి తమవ న్నె. వెల్లడించు॥

MERCHANT OF VENICE--
Act III. Sec. II.

Like one of two contending in a prise,
 That thinks he hath done well in people's eyes,
 Hearing applause, and universal shout,
 Giddy in spirit, still gazing in a doubt,
 Whether those peals of praise be his or no ;
 So, thrice fair lady, stand I, even so,
 As doubtful whether what I see be true,
 Until confirmed, signed, ratified by you. (2)

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM—
Act V. Sec. I

The iron tongue of midnight hath told twelve.
 Lovers, to bed : 't is almost fairy time. 10

PERICLES
Act. IV. Sec. VI

Here comes that which grows to the stalk ;— never
 plucked yet, I can assure you.— Is she not a fair
 creature ? 11

.తఱినినుబ్బలిదిగెడు స.చ్చరలు- మఱియు ।

.సంపదముగ విడిసిరిచుగొ.లూర పుస్తలు॥

9 (1)

గీ॥ .కలదమునఁబోయిపైఱిగె .,బ) ముఱియుఱి

.,యంకఱి, యెలుంగుపేమచుగా. నభిలజనలు

.,మలయెడిగెగొనర్పితి. ననుచుమిగులు ।

.,జెనుచు పైఱిగెనొ. ననుచుపేమిగులు

.,యెలుతెనుచుమిగులుగా రొయి. ననుచుపేమిగులు

.,యెలుతెనుచుమిగులుగా రొయి. ననుచుపేమిగులు

. నేనుజగ దేకనుంకరి. నలు-నచట ।

.,జూచునదినిక్క మోయినా. చు, నరమరిక ।

.,జెనుచు-నెవల స.న్ని రొయి ననుచుమిగులు

.,యెలుతెనుచుమిగులుగా రొయి. ననుచుపేమిగులు

9 (2)

గీ॥ సజ్జెయియగెనొలొక ।

.,సజ్జె నెంబ న్నెండు-నొపు. నొలొక-నొమిరల్ ।

.,పడుకొంగునెజ్జెలొక ।

.,పడుకొంగునెజ్జెలొక. నొలొక-నొమిరల్ ॥

10

వ॥ .,జెనుచు న్నెండు-నొపు. నొలొక-నొమిరల్ ।
సేకుయాధిగాఁజెప్పెన నొపేనొగనై నదికాదా ॥

11

ROMEO AND JULIET*Act. I Sc. I.*

Love is a smoke made with the fume of sights;
 Being purged, a fire sparkling in lovers' eyes;
 Being vexed, a sea nourished with lovers' tears :
 What is it else ? a madness most discreet,
 A choking gall, and a preserving sweet.

Sec. v.

If I profane with my unworhiest hand ;
 This holy shrine, the gentle sin is this,
 My lips, two blushing pilgrims, ready stand
 To smooth that rough touch with a tender kiss. 13

Act ii. Sec. ii.

See, how she leans her cheek upon her hand !
 O ! that I were a glove upon that hand,
 That I might touch that cheek !

THE TAMING OF THE SHREW— *Act. I. Sc. I.*

I saw her coral lips to move,
 And with her breath she did perfume the air : 15

TEMPEST - -*Act III. Sec I.*

Full many a lady
 I have eyed with best regard, and many a time
 The harmony of their tongues hath into bondage
 Brought my too diligent ear; for several virtues
 Have I liked several women; never any

గీ॥ .వలపనఁగ, వెచ్చనూర్వలఁగలిగినచోగి
 .కామకులకేన్నులంచునఁ, గ్రాలునగ్గి ।
 .నాయకా, నాయకా, శ్రుతిన్, బ్రలులు, నడచి ।
 . నెట్టియన్ - జంపఁ - కెండుఁగ - .పిషుమృతము!

12

గీ॥ .నాతగనిచేత, నీ, పావ.నమగు, గుడిచి
 .. సేనుశుచిఁగావించితి. నేనించగిస ।
 ..దండసంబికినాచుకె. నవులుకెండు ।
 .సిగ్గుగల, శైలినిపుండె. నీదమగను ।
 .. కలిరుముద్దుననాకయ్య - తాఁకు, గువ్వ॥

13

ద్వి॥ .చేతఁజెక్కిలిఁజేర్చు ..చెల్వముచూడఁ
 ..చేతొడనై ననా .చెక్కిలంబురూప॥

13

ద్వి॥ ..వెలఁతిపగడపు, మోవి - కనఁగంటి
 ..గలికి - యుత్తులగాలిఁ, గమ్మనసత్ప॥

14

నీ॥ ..పలుపులఁ, బొలఁతుల .బాగుగనే, నార .సినిగాఁడ - నావాఁడి
 ..వినికివారి ।
 .నుల్లులేనయి, నుక్క - .నుల్లుదానింతేన - .నాగావిధ(స్త్రీ)ల .కేమ
 ..వివిధ ।
 .గుణమూర్తికి, .నుక్క - నుక్కనాఁడు - .గాని - యెవ్వఁడైకెనఁ
 ..గలిపటి

With so full soul, but some defect in her
 Did quarrel with the noblest grace she owed,
 And put it to the foil : but you, O you,
 So perfect and so peerless, are created
 Of every creature's best.

16

TROILUS AND CRESSIDA*Act. sec. I.*

O, that ; her hand !
 In whose comparison all whites are ink
 Writing their own reproach : to whose soft seizure
 The cygnet's down is harsh.

17

TWELFTH NIGHT*Act. I Sec. I*

Love - thoughts lie rich when canopied with bowers. 18

TWO GENTLEMEN OF VERONA*Act. I Sec. I*

His little speaking shows his love but small.
 Fire that's kept closest burns most of all.
 They do not love that do not show their love.
 O, they love least, that let men know their love

19

..చెలువుతో జగడము .చేసిదానిన్బాడు .చేయలోపంబెది .యో
..మోసరెడు|

c.గనుక- నామససారనే.కల్కినైన|

.నేనుమోహించలేదెన్నఁ .జైన-గాని|

.నీవెపరిపూర్ణురాలవు .నిగుపమముగ|

.సలుపఁబడితి నెల్లరి, మోహఁ.గుల, మోసవయి||

16

గీ|| .దానిపోల్కికెల్ల..శవలిను,స్మసియగు|

.వానిసిగ్గుపాటు.ప్రవాసికొనుమ|

..అంచపిల్ల తెక్క.యనితాఁగుటకు,లిలు|

.నదిరయ్యయది .యాపెచేయ||

17

ద్వి|| .వలపుతోంపులు .ప్రబలుచునుండ|

.నెలగుపొదిలవాటు .నందన్నయపడు||

18

ఉ|| .తక్కువెవ్వానొప్పివి.తంబునాతనిచేతగోత్రేకా|

.మిక్కిలిమూయఁగాఁబడిన .నిప్పదియెంతయునుంచుకొనక|

.మక్కువచెంగలేరుతను.నల్లగవర్చఁగఁబోనివార-లు|

.స్మక్కుఁగొకింతయేవలతు .నిగ్రహింపదుమ్రమంజూపునాం ||

Nay, would I were so angered with the same !
 O hateful hands ! to tear such loving words :
 Injurious wasps, to feed on such sweet honey,
 And kill the bees that yield it with your stings ?
 I'll kiss each several paper for amends.
 Look, here is writ,—“ kind Julia. ”— unkind Julia
 As in revenge of thy ingratitude,
 I throw thy name against the bruising stones,
 Trampling contemptuously on thy disdain.
 And here is writ —“ love-wounded Proteus. ”—
 Poor wounded name ! my bosom, as a bed,
 Shall lodge thee, till thy wound be thoroughly
 healed ;
 And thus I search it with a sovereign kiss.
 But twice or thrice was Proteus written down :
 Be calm, good wind, blow not a word away,
 Till I have found each letter in the letter,
 Except mine own name : that some whirl wind bear
 Unto a ragged, fearful-hanging rock;
 And throw it thence into the raging sea !
 Lo, here in one line is his name twice writ,—
 “Poor forlorn Proteus ; passionate Proteus
 To the sweet Julia : ” that I'll tear away :—
 And yet I will not, sith so prettily
 He couples it to his complaining names.
 Thus will I fold them one upon another :
 Now kiss, embrace, contend, do what you will.

నీసమాలిక :- సరికాని- దానిపైఁ ., గినుకనాఁట్టులం. బొడమె- సంతటి
ముద్దు., నుడులఁబట్టి
.చించినాఁకేపాడు. చేతులారా- హాని, కరమగుకొనఁగ- లటువంటి
.తీయశేనెన్ గ్రోలి- .తెంపున- కద్దానిఁ గూర్చిసతేంటలనుఁ. గుట్టి
కుట్టి!

., పొలంఁంచునటు- నేను. ముద్దుఁబెట్టెకబడు .ల్లాఁనఁ ప్రశ్నేకంబు.
కాగిడంబు!

.ముక్కలకున్ -జూడు- .మిక్కడ వ్రానాయఁబ. పంపు "వయఁగల్గు
జూ.లియ" నయ్యావి ।

.హీనజూలియ-, తావ. కీన, కృతఘ్నత. కున -బగవీరుచు. కొనుట- కేను।
. హేయతతోడుతనీయ పేక్షన్ -గాలఁ. ద్రొక్కుచునీకడు. తొటదంతు।
.నిటవ్రానాయఁగాఁబడి. యెన్ " .స్మరకరవిధ. ప్రపాదయన్ " చా-పము
.పోటుపడినె।

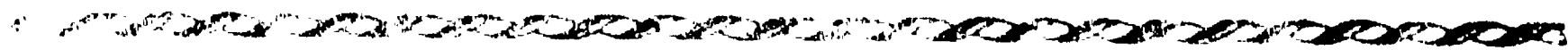
. పేర-నా యెదనిన్నుఁ. జేరుచుకొనుసెజ్జ. యెసేడుగాయము. ల్మాను, వనఁక।
. నెండియ -నిట్లునే. వేటాడదనోదీని., మోససీయెన్ని కఁగల. ముద్దుతోడ।
.గాని-రుండో-యటు .గాకమూడో .సారు .లీయెడం బ్రోచియన్
.వ్రానాయఁబడియె।

.నూరకీసీపుండు. మోనుంచిగాలి- నే. నా. కమ్మలోని, ప్రత్యక్షురంబు।
.బరికించు వఱకొక ., పదమైస- నాదా ,నా. ముమూతప్ప- నెగురఁ
.మ్మ కు ము పై క

.సుడిగాలి-యద్దాని., నొడసి- జంతుసనూఁగుకీ, క్కు-లుగల, బండకె.
కెక్కేసేసి

.మఱియటనాండిభీ. కరసముద్రంబు న .దగద్రోయ -చూడ, మద్ది
ర.య.చటను।

Act. iii. Sec. i.

That man that hath a tongue, I say, is no man,
If with his tongue he cannot win a woman. 21

Act v. Sec. iv.

O, 't is the curse in love, and still approved,
When women cannot love where they, 're beloved. 22

VENUS & ADONIS

Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff 'd, or prey be gone,
Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
And where she ends she doth anew begin, 23

.వానిపేరొకపజ్జీ.లోనప్రవాసయంబుదె--శంభునొట్ట “కనిక” .రి

చందగిన!

.దీనుఁడు(ప్రొటియన్--శోగవేళ్ళు) ప్రొటియన్--సొగసై నముద్దుల

జూలియాను”!

.దానినేజించెన--నై న-మా నెడ-నంత.చక్క నాల్గవ్వి.జతపటచెను!

19

.వాఁడుపొ,గలెడుతనవల్ల.తోపెఁగాన!

.వానిని ప్రియగానొక.దానిపూచె!

.నొకటికేర్యెన-నిపెడచూ. సంచు-కొంగి!

.లింగు-కలహారము-విచ్చిగా.వింగుమీపు||

20

ద్వి|| .మూటాడువాఁడెల్ల.మగవాఁడుకాఁడె!

.మూటలచేతఁజూ.మలగెల్వకున్న||

21

ద్వి|| నలచీసనారెజె.ల్ల ముంబు!

నలపునకెతల.నలపునకొముగ||

22

గీ|| .ఎల్లు,లాఁకటడేగప.తైత్తి-ముక్కు-

.చేత-మంగసమ్మ. నమ్మలు.చించివైచి!

.తెక్కలాడించుకొన,చెఱ. మ్రొంగి-నటచి!

.ముఱముఱినే ముద్దు పొన.వాని.యనయనములు!

23

What seest thou in the ground ? hold up thy head:
Look in mine eyeballs, there thy beauty lies
Then why not lips on lips, since eyes in eyes ? 24

The tender spring upon thy tempting lip
Shows thee unripe, yet may'st thou well be tasted.
Make use of time, let not advantage slip;
Beauty within itself should not be wasted:
Fair flowers that are not gather'd in their prime,
Rot and consume themselves in little time. 25

“Ah me !” — quoth Venus “young, and so unkind ?
What bare excuses mak'st thou to be gone !
I 'll sigh celestial breath, whose gentle wind
Shall cool the heat of this descending sun
I 'll make a shadow for thee of my hairs;
If they burn too I 'll quench them with my tears. 26

What am I, that thou shouldst condemn me this ?
Or what great danger dwells upon my suit ?
What were thy lips the worse for one poor kiss ?
Speak, fair; but speak fair words, or else be mute :
Give me one kiss, I 'll give it thee again,
And one for interest, if thou wilt have twain. 27

Sometimes he scuds far off, and there he stares;
Anon he starts at stirring of a feather :
To bid the wind a base he now prepares,
And whe'r he run or fly, they know not whether ;
For through his mane and tail the high wind sings, 28

గీ॥ .ఎందుకటక్రిందుఁజూచెద. నెత్తుసిరము

.చూడునాకంటిపాపలచొప్పుటనునీడు

.సొగసునెలకొనఁజూపుఁజూపులుండ

.నేలపెదవులుపెదవులు. నెసయరాదు॥

24

మ॥ .నుయలున్, లెచ్చునీకు, వాతెఱఁచుట. పన్నీదులేయూ. జెగ

.స్పృహదున్, చవిన్, సంబంధము. నాభిశంకగానుంటివి

.తఱిఁబోఁగొట్టకు. మొదటి, మొదటికిసంతోష. తొటిపోనీకుమేల్

ములుగ్రనాదుతనంతపోయిగమనగా. బోల్కిన్, స్వచ్ఛన్, గాన్ 25

మ॥ .అకటా-పిల్లఁడసంత, మొక్కలుండవా. పరిహార, నెపంబేలయు

.రకకావించెదుదాటిపోవుటకు. వే. జగ్గింబై నయూయెండనే

.నిరఁజల్లార్చెదనూర్చు, గాఢపు. నెం. పేనా, నెఱుల్విప్పినీ

.డకునిన్, దానికిన్, వానికిన్, వానికిన్, వానికిన్, వానికిన్, వానికిన్ 26

చ॥ .ఎవఁడెనఁచూలనా జెనవ. పట్టున-న్నటుగాకి కేమిగొ

.ప్ప, నగచెఱంగునానునవి. పట్టు-చెఱంగు-సంతముద్దా పె

.టవలఁదెనీదు, వాతెఱ, ప.టా-పలుకంగనుమించియందగా

.డవిసము-ముగ్ధునీనొకటి. డక్-గొనెది, స్మృతివడ్డితోడుత 27

నీనమాలికి. . . . . సారితోపునొప్పు. మారముగా-నుటి. యటఁ దేటిచూచె

డు. సదిరిపడును

. . . . . నీమచిటుకునున్న-సిద్ధపడునా, జెచ్చె. గన్తాలినడిచేది. రస్కరింప

. నెటుపర్చి జెడునొలే. కెగురునోయెవ్వార. లెటుగకు-దానికే. నరముల

యెడ

.నుటితోఁకనుండి. . . . . ము. మృగముగుగాడ్పు-తె. క్క-లటులాడెడు నెండు

కలనువినరి

Fanning the hairs, who wave like feather'd wings
 He looks upon his love and neighs unto her;
 She answers him, as if she knew his mind
 Being proud, as females are, to see him woo her,
 She puts an outward strangeness, seems unkind;
 Spurns at his love, and scorns the heat he feels,
 Beating his kind embracement with her heels.
 Then, like a melancholy malcontent,
 He vails his tail, that, like a falling plume,
 Cool shadow to his melting buttock lent :
 He stamps, and bites the poor flies in his fume.
 His love, perceiving how he is enrag'd,
 Grew kinder, and his fury was assuag'd.

28

Hot, faint and weary with her hard embracing,
 Like a wild bird being tamed with too much handling,
 Or as the fleet-foot roe that 's tir'd with chasing,
 Or like the froward infant still'd with dandling
 He now obeys, and now no more resisteth,
 While she takes all she can, not all she listeth.

29

When he did frown, O ! had she then gave over
 Such nectar from his lips she had not suck'd
 Foul words and frowns must not repel a lover,
 What though the rose have prickles, yet 't is pluck'd
 Were beauty under twenty locks kept fast,
 Yet love breads through, and picks them all at last.

.పాడెడు-నదితనజోడునుఁబరికించి- . వెండియు-నకలించు- . బెంటికూడ
 . నెఱిగినట్లులదాని. యెడ-బదులార్చు- . దా. నలచినందునకుగ. ర్వంబు
 తోడ
 . దావొంతపడట్లు- . దయమాఁలినట్లుల- . నెగిరితన్నుక- . కమి. నీసడించు
 . నేలికపడతి. . నేవగించినగచు. ప్రజనలెఁబోతుగు. ట్టంబుతోక
 . ముడఁచుకొనెడ-నద్ది- . పడఁచున్న . నేలికతు. రాయపోల్కిఁజెమట. వో
 యుపిఱుఁదు
 . లకునుఁజలువనీడ. లనొనఁగఁ-దన్న నే. లను- . జలముననీఁగ. లనుఁగఱచె
 చు 27

. నెట్లులదియలుక. నెనయుచునన్నదో
 . కాంచిదాని, గోడి. గయునఁబినప
 . నెనరుతోడమిగులఁ. . ననరాఁరె- . జల్లులై
 . గోపమంతయుమగ. గుఱుమునకు

28

[వ్యాఁడు]

త॥ ., లేమదాబిగికొఁగి. లింపుచేవేడి ., సొమ్మయలనటలఁ. జీక్కియ
 . వేనులఁజేతిరా. పిడిచేతనచ్చి. కంబడుపిట్టలు. కడు నెంటఁదఱుమ
 ., నేమటి, డస్పిచ. . యట్టిపోలికను- ., బాజగించిన పెంకె. బాడుతని
 , మాడ్కి-
 . నామెచే, కొనగాని. కంతకునొప్పు. కొనెనామెకోరిన. కోర్కెకుఁ
 వప్ప॥ 29

త॥ ., చెలువుఁడాతనిమోము. ., జిట్టించుకొన్నఁ- . జెలితనపనివిడి. చిన
 యెడ-నకట
 . పొలఁతియతనిపెద. పులనుండి క్రోలి. యండవమ్మ. ., దేనె. నొ
 క్కింతయైన

When he beheld his shadow in the brook,
The fishes spread on it their golden gills;
When he was by, the birds such pleasure took,
That some would sing. some other in their bills
Would bring him mulberries and ripe-red cherries 31

RAPE OF LUCRECY

Then childish fear, avaunt ! debating, die !
Respect and reason, wait on wrinkled age ?
My heart shall never counter-mand mine eye ;
Sad pause and deep regard beseem the sage ;
My part is youth, and beats these from the stage.
Desire my pilot is. beauty my prize ;
Then, who fears sinking, where such treasure lies ? 32

.పెళుచగుమాటలు-వెండియు-మూతి.మూడుపులూపగలేవు.పో-న
 ల్చువాని.
 .సరియమండ్రున్నగో.యబడెడు - ,సొగసు.దాగనవిపుడా.నితాళ
 ములైటచు॥ 30

గీ॥ .వాడు నేటదనదు.నీడజూడ-చనువు.
 .వారదానిమీద.బటచుమీ.లు.
 .వాడుతారసిల్ల.వేడుకన్బిట్టలు.
 .కొన్ని పాడుబండ్లు.కొన్నియిచ్చు॥ 31

సీ॥ .సరియ-తెలివిమూలు.జంక- .నీలేచిపో - .ల్లంచుకొనుచునం
 .తంబునెంచు!
 .మూడుతలువడునీడు.నీడనే.చియంక - న్నా.యమముటియున్వివా.
 రమునునాడు!
 .మదనెన్నటికినై న.మల్లింపరాదనా.నన్ను - పొ.గలునిలు.నీడయి
 లోతు!

.తంపునువూ.నికి.దగు-నాగువంతుజ.వ్యస - మిరివానిని.బోలు
 దోలు!

.నడిగ.రచ్చనుండి.నడిపించుననుగోర్కె.
 .నాకుజేతజిక్కి.నయదియంద.
 .మిట్టిసమయమందా.నెవరభయంపడు!
 జొరుటకట్టిసొమ్ము.పరగుచోట॥ 32

Her lily hand her rosy cheek lies under,
 Cozening the pillow of a lawful kiss;
 Who, therefore angry, seems to part in sunder,
 Swelling on either side, to want his bliss :
 Between whose hills her head entombed is :
 Where, like a virtuous monument, she lies,
 To be admir'd of lewd unhallow'd eyes. 33

Without the bed her other fair hand was,
 On the green coverlet; whose perfect white
 Show'd like an April daisy on the grass,
 With pearly sweat, resembling dew of night.
 Her eyes, like mari-golds, had sheath'd their light,
 An canopied in darkness sweetly lay

Her breasts, like ivory globes circled with blue,
 A pair of maiden worlds unconquered,
 Save of their lord no bearing yoke they knew,
 And him by oath they honoured.
 These worlds in Tarquin new ambition bred;
 Who, like a foul usurper, went about
 From this fair throne to heave the owner out. 35

The fault is thine,
 For those thine eyes betray thee unto mine. 36

త|| .తనకుముద్దిడనీక-..తలిగుకై-..లేనా.చెక్కి-టికీడ్డంగా.చేరుబకలిగి
..కొనకొని,యదుకెలం.కులమిఱిపోంగెం.దలగిడ-పొంగెంగెం.బస
కోర్కె-సనంగె,
..ససరునా,మిట్టలం.నగంబూడ్వబడియెం. బూవుబోడికిరంబు.పొ
లవుగ-సచటా
..బొసరెడు-సతిగొండ. మువలెనా,కల్కి-..పోకిరికనులన.బృర
మువడంగ|| 33

త|| .ప్రక్క-సమించుచున్నది.నాసమయంజెలువారుకల్కిదా
..తెక్కి-సచేయ-ముత్తయపు.తల్కి-సజెమ్మటగమ్మిపచ్చికిన్
..నెక్కొనెయమండు,మయి.నిండినతుమ్మిపువట్టులోపైడున్
..మిక్కి-లిచీకటినుండిగె.నెచ్చలికన్నులుతమ్ములోయనన్ || 34

త|| .నీలంపులిరడాల.నెగిడంతుమ్ము.కాయలట్లుండుచ.స్థవ-గెల్వబ
డగ
..ప్రకాశెడు,కన్నెలో.సంబులజోడు-..లాఱినాడంటకొ.ల్వంగలేడు
తనదు
..నేలికన్దప్ప-నెం.లేగారపంపం-బడువానిచేతనుం.భాసనుబొంది
..చాల్క్రొత్తొనను.నలుపగనది,యె.డసెతేడు.దాని,యె.డయనె
లినేయ|| 35

ద్వి|| .ఈయెడదప్పనీ-దేమన-నాకు
..నీయలచూపులే.నిన్నప్పగించె||

శృంగారరసః

రఘువంశే. స 6. శ్లో 81 ॥

సామూహితస్మిన్నభిలాషబంధం । శశాకశాలీసతయూనవస్తుమ్ ।
సోమోంచలక్ష్యణసంగ్రతయ్యైః । భిత్వానిరాక్రమదరాల
కేశ్యాః ॥ 1

శ్లో 82 ॥

తథాగతాయాంఘరిహాసపూర్వం । సభ్యాంసఖీవేత్రభృవాబభామే ।
ఆర్యనజామోఽన్యతఃత్వైశ్చైవనాం । సభూరిసూయసటిలందదశః ॥ 2

స 18. శ్లో 52 ॥

అగమభువనితానాంనైత్రం వ్యవసయం । మనసిజతరుపుష్పంరాగిబం
ధప్రవాంమే ।
అశృతకవిభనర్వాంగీణమూలస్వజాతం । విలసితపతమాద్యంయోవసం
సప్రపేదే ॥ 3

శుమారసంభవే. స 3. శ్లో 66 ॥

హరస్తుకించిత్పరిణుప్తధైర్య । శ్చంద్రదోదయారంభభవాంబురాశిః ।
ఉమోముఖేభింబఫలాధరోష్ఠే । వ్యాపారయామాసవిలోచనాస ॥ 4

స 5. శ్లో 8 ॥

తంవిక్లవేపగుమతీ సరిసాంగయస్త్రి । ర్నిక్షేపణాయపదముద్భృత
ముద్వహస్తీ ।
మార్గాచలవ్యతిరరాకలితేవసింధు । శ్చైలాధిరాజతనయానయయా
నతస్థా ॥ 5

సి ర గా ర ము

గీ॥ ..ఉపదయా,కోడెకానియె,నన్నవోపు
..దెలువజూలెయిండెను.,నీవులేమి
..నియలువజెగగుచ్చొ, నె.పొలుతోడ
..నొక్క నెలలుగలపెయ్యె.వండ్రియనయ. ॥

1

గీ॥ . నె.దెయ్యెగుడె అల్లె.. నె.జెత్తె
..మూసుచెలి-యమ్మపోపున., మొండెవనీ
..నవ్వలాటగు-చిడవనా.పువ్వబోడ
..కోటచూపుల-గావెగ.నొనియెనల్లి॥

2

గీ॥ .అంతజెలువనెన్నన.లాసుకల్లు
..చిగురువిల్లుడనే మ్రొచుపు..,తగులుతలిసి
..తోడవొడలికెల్ల-చెనకుదా.దోచు,గడస
..హొయలు,తోలితుంకి-జన్వన..మొండెనతెడు॥

3

గీ॥ ..విసపుమేతరికూడ.,జా.బిల్లి,పొడుచు
..తతెగడలివలెనొక్కింత.,య.తీనెత్తి
..పరపెదనచూపులొండ.పండు,మోవి
..,నెగడు,నలిమిడినులకూతు.మొగమునందు॥

4

గీ॥ .నానిజూచి-చెనుట.నట్టి-నడచుపుట్టి
..యడుగుపెట్టలేక..యూగలేక
..గారిసడకొండ.తొలుననుడివడు
..,నంకవలె,నలిమి.,వట్టియుండ॥

5

స 6. శ్లో 83 ॥

ఏనంవాదినిదేవక్షా । పాశ్వేకపితరథోముఖ
లీలాకమలపత్రాణి । గణయామానపార్వతి ॥

6

స 7. శ్లో 74 ॥

తయోస్సమాపత్తిషుకాతరాణి । కించిద్యవస్థాసితసంహృతాని
హ్రీయంత్రణాత్తతణమున్యభూవ । స్నన్యోఽన్యలోలనిషిలోచనాని ॥

7

స 8. శ్లో 2 ॥

వ్యాహృతాప్రతివచోననందధే । గాంతమైచ్చనలంబితాంకుకా
నేవతేస్మకయనంపరాజ్ముఖి । సాతథాపిరతయోపినాకినః ॥

8

స 9. శ్లో 30 ॥

నేపథ్యలక్ష్మీందయితోపక్లప్తాం । సస్మేరమాదశతతలే విలోక్య
అమంత్రసాభాగ్యవతీషుధుర్య । మాత్మాసమామ్భతపిలక్ష్మ్యభావా 9

మేఘసందేశే. స 2. శ్లో 21 ॥

తస్యిశ్యామాశిఖరిదిశనా పక్వబింబాధనోష్ఠీ
మధ్యేక్షామాచకితహరిణీ ప్రేక్షణానిమ్ననాభిః ।
శ్రోణీభారాదలసగమనాస్తోకసమస్తినాభ్యాం
మూతత్రాస్తేయనతివిషయేస్పష్టిరాద్యేపథాంతః ॥

శృంగారతిలకే ॥

10

గీ॥ .చెప్పచుండనిట్లు..జేజేలరుసిమిన్న ।
 .తండ్రిచెంతవాంచి.తనమొగంబు!
 .కేలబట్టుకొన్న. కెందమ్మిరేగుల!
 ..జగముతల్లి లెక్క.పలుపుచుండె॥

6

గీ. .కూడుకొనటయందొం..గొంతునందుచు-నుంత!
 .నిల్వబడుచు-మఱినుల్పబడుచు!
 .నోరచూపుచు.దొండొంటుచవులుచు!
 ..నానకట్టుచేస.ణంగఁజొచ్చె॥

7

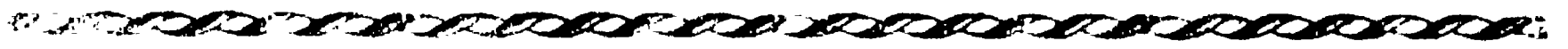
గీ॥ .పల్కరించగఁబడి .బదలుమాటాడను!
 ..పొదవఁబడినపైట.బోవనెంచు!
 ..మెత్తమిచ్చొగమాన..నత్తమిల్లెడునైస!
 .నాపె.మిత్తిగొంగ..హాళికయ్యె॥

8

గీ॥ .పెనిమిటియొనర్చు సింగారమఁజెలునగు!
 .తనరుచుండగనద్దమం దొనఁగనుఁగొని!
 ..యొదవల, మేలుబంతిలొ .నంచుమిగుల!
 ..సిబ్బితితనంబునందొం .దేహులొన॥

9

నీ॥ .పల్చనిష్టఁదీగఁ.బరగెడునెనాఁగి
 .నడుజన్యనంబ నన్దనది,చామ!
 .నూరపల్చలున.నొంపగుమ్మయి
 .నిండావఁబండిన.దొండపంజు!

ప్రచాణేశవిజృంభిష్యమిహానివసాః కియన్తః ।
 సంప్రత్యయోగ్యస్థితీమదేశః । కరాహిమాంశోరపితృపయన్తి ॥

11

మాతిత్వయాశ్చ తమహో నిఖిలమ్మ దుక్తం ।
 సత్వాదృశీపరహితప్రవణా స్తిలోకే ।
 శ్రాంతాసిహస్తస్పృహలాంగిగతామదర్థం ।
 సిన్ధ్యై నిశుత్రస్య తానివినాశమేణ ॥

(1)

వష్టంబిబంధియాభరాగమరూణం పర్యాకులోధావనా ।
 ధమ్మిలస్థిలకంశ్రమాంబుగతితంభిన్నా తన్మకంటకైః
 ఆఃకణజ్వరకారికంకణ ఝణత్కరం కశాధూస్వతి ।
 కింభామ్యస్యటపీశ కాయకుసుమాన్యేమాసనాన్దా గ్రహాత్ ॥

(2)

మానమ్లాసమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్ ।
 నిర్యాతేదయితే నిరస్తరమియంబాలావరంతశ్యతే ।
 ఆసీరేరమణేబలాత్పరిజనై శ్మశానమాలంబితే ।
 ధత్తేకంఠగతానసూన్ప్రియతమమ్ నిర్గంతుకామ్మమృతః ॥

(3)

.నగెడువా తెఱఁగల..ననబోడి
 సన్నని..కొనుకు ల్కెడు..మచ్చె..కంటిబెడుగు!
 .లేడిమాపుఁ నన్నె..లాఁడి-లోఁడ్డై నవూ
 క్కిలిఁగల్గు..చిలుకలకొలికి-పిఱుఁగెను!
 .బరువుమైనడ్చు మెల్లన .వంగునుంత
 .చన్నఁగవ..వేఁగుతోడ నే..యన్నమిన్న!
 .యలదుచుండెడు-ఁజెలువల..నలుపఁదలఁచి
 .నలువఁచొనరించుతో..లినుచ్చు..నాఁగఁచట॥

10

గీ॥ .ఇదిగొనావిన్న పంబును. జేలువాఁడు!
 .గడపునదికొన్ని పూఁటల..క్కడ నెసేవు!
 .ఇప్పుడిత్తాపునరివడ దించుకయ ను!
 .బొసరుచున్నాఁక-..చలి నెల్లు..మినుకుతైన॥

11

గీ॥ ఏనుచెప్పినదెల్ల చె-లీసలిపితి!
 వొర-నీలాగుమేల్సేయ-వాదలేరు
 కోనులీడస్పితకటనా-కొఱకుఁబోను!
 పాటుపడకున్నెబున్నెము-ల్వచ్చు నెచట॥

1

గీ॥ దొండపండనికొఱికెసీ.తోగరుమోవి!
 చెమ్మటంబొట్టుపరుగునం-జెదరెగొప్ప!
 ఒడలుఱుక్కునడెన్ముండ్ల-ఁగడెములసడి!
 నడరకడవిచిల్కకి దెప్పు-ల్వడసెవదనె॥

2

చ॥ చెలువుఁడు మొక్కినన్గనదు-చిన్న దినుంతయు నై న నెంతయు॥
 బొలయలుకనెనుగం డెడయ-బొక్కు చునుం జెనునీ మెఱువొప్పదా॥
 బలిమిఁ జెల్వనింజెలులు-నజ్జరుఁ గెచ్చిననికారకుండనా!
 తడరుగనిచ్చగింపనుతీత లెచ్చుఁగుఁటైనంటుపానముల్॥

3

కృతార్థులగున మేవకోకిలగుతం తస్యాశ్రమే భాషిషే |
 చంద్రదేవోదయచిన్తదాననరుచే ప్రసాదేన సంవర్షనాత్ |
 చక్షుమీక్షాం సమేవతిన్నయం యోగిత్రగేఽప్యగీణాం పరం |
 హైమివైవ్యపితానదేవః లితా యావన్న సాలక్ష్యతే ||

4

విక్రమోర్వశీ ర్శం ||

పుణ్యమధాగపిశునంబలితార్థబంధం |
 పత్రేభివేగితముదాపారణం ప్రయోగం ||
 ఉత్పన్నంబుమమసభా మదిరక్షణయా |
 స్తస్యాస్మిన్మాగతమివాననమననన ||

12

నూఢంబు పురశబ్దమత్రమపి మేకతంత్రశతే చాతదేవత్ |
 మహాదేవ్యశనై విహితృలప్తవేద్యతవాలోచనే |
 హర్ష్యోఽస్మిన్నచోద్యసాధ్యః పశ్యన్మందాయమనాబలా |
 దాసేదే తపదాన్వయం చోదయోగ్యమమోపాన్తిమ్ ||

13

అనధిగతమనోరథస్య పూర్వం శతశుభిశ్చేపగతామయాత్రియామా |
 యోగితులనననాగమేతద్ధైవప్రసరతిసుభ్రుతతఃస్పృతీభవేయమ్ || 14

ఇదంబుణ్ణిమాంపద్మ | మంత్రఃస్వతఃపట్నదమ్ |
 మయా కష్టాధిగతాన్తాన్త | స్పృశేత్కారమివాననమ్ ||

15

యవృచ్ఛయ్యత్వంసోదప్యవంధ్యయోః । పథిస్థితాసుందరియస్యనేత్ర
యోః ।

త్ర్యయోవినాసోఽపిసముత్సృకోభవేత్ । సఖోదసస్తేకిమురూఢసౌ
హృదః॥ 16

అమృతాంబుజవేపకపల్లవై జలంతేఆమలగాఽసహిమో ఆవేహిదా
నణమ్ । సమరసమవదంతై త్రణోపలణమ్ ॥ 17

ప్రయమి చరితంబతేత్యయోమే గమనేఽన్యఃక్షణవిఘ్నమాచరన్త్యా
యదియంపునరప్యభాశి నే తాపరస్యైర్థమూఖీమయాదృష్టా॥ 18

కించలహుహితాఃప్రహంఽలగణాతిగణగేహ హామికిస్తాదక్లిణస్సదేకిడ
పచ్ఛాత్తవస్యభామి॥ 19

కార్యంతరితోత్కంఠం । దసంవయోసీతమనతిస్రచ్ఛేణ
ఆవినోదదీఘకయామా । కథంసూత్రాతిగణమయితవ్యా ॥ 20

కుసుమశయనంసప్రత్యగ్రంసచంద్రమరీచయో
సచమయజగసర్వాంగీణంసవాసుకయష్టయః
మనసిజరుజంసావాడవ్యామమూలమపోహితం
రిహసలఘయదార్థ్యావతీదాశ్రయణీకథా॥ 21

కృదంతయోఽపిత్వభా । దంశనాంగబిషితమ్
ఏకస్యైతేఽతేఽస్మిన్ । శేషమంగంభవోభరః॥ 22

గీ॥ ..ఏకతమాససయ్య.నీనోకముల్లైసా
..నెవనికంటఁబడెదొ..గురుఁబోడి
..బాలిఁజెందానీ.పి.రాళివాఁడొమ్మాడ!
..చెలులమఁటవేరె.చెప్పవే॥ 16

ప॥ అమ్మా-నా పేయఁగెచివురునఁగిలెకొన్నదె- చెలే.చీనివిడిపించు-
నెచ్చెలీయునామఁటఁదలఁతునుచువునదా॥ 17

గీ॥ ..ఆపె,పోకకొకనిమఁస.మడ్డునిచ్చి
..తీవమెలోడఁగూఁగిచి.తీవనామి
..గ్రమ్మఱిగ్వాలుఁగంటిగీ.తీతసమిపుడఁ
..తీన్పడెసగమాటప్పమొ.గంబతోడ॥ 18

ప॥ మోసగాఁడ- చుక్క-నిడెంచుమగలదానఁగదానేమి- వేడికొల్లెకొ
సకున్నాని- గాని- చలువురనవిదొమ్మాడివగదా నీకుజడిపెదను. 19

గీ॥ ..హనివడుటచేసడంగిన..బాలిఁగల్లు
..పవలునడుపఁబడెఁగడుని.బ్బిందిలేక
..పొడవుజామాలవేడుక.లేడయురేయి
..యెటులనాచేఁగడఁపఁబడు.మిరిమియి॥ 20

గీ॥ ..అలరుపానుపుగానినె.నెలయఁగల్గి
..గంచమునొనికపుక్కెయ్య.గానినాదా
..మరునివెతఁగీర్పఁజూల.వ.చ్చరయఁగల్గి
..దాని.తీతగానితప్ప.మం.తీసముసందా॥ 21

గీ॥ ..తిరదమొరగఁగనాపెన్న.శొరయఁబడియె
..నిచొలుగామేనియంగున-పిట్టగొకటి
..పునెము.పొసరించె-నానెడి.లసమిగిలిన
..తొవునంతయఁ,బుడమికెం.తయ.నామిపు॥ 22

అనేనసల్యాశేమృణాలకోమలం ప్రదేనగాత్రం స్తవయస్యకారణమ్ |
ప్రసాదమకంక్షతీయస్తవోత్సవః | సకింత్యయాదాసజనః ప్రసాద్యతే ||

23

అభిజ్ఞాన శాంతతే ||

కృసిచుంబీక ఇంభమరేహిం | సుఉమిరకేసరసిహా ఇం |
ఓదంసయంతినమూకా | సమదాఓసిలేసమమమ ఇం ||

24

అభిజ్ఞాన శాంతతే || కృసిచుంబీక ఇంభమరేహిం | సుఉమిరకేసరసిహా ఇం |
ఓదంసయంతినమూకా | సమదాఓసిలేసమమమ ఇం ||

25

హాళానడంబలే-ఇతింసతింవరివహయా శాళసహా ఆరస్సతువకదణామహే
హావణతోసి-త్తిణోమి-లితిఖుణంపనునరివాసి-తహజఇతిత్తణం-సిమి
సుమరిప్పం-హాళారముజీయే-కా-లే ఇమస్మలదాపా-అవమిహాణంసవ
ఇతిగోసంపుత్తో-ణవసుసుమజోవ్యణావణజోసిణీ-సేషధవల్లవదావ-ఉన
భోఅర్థమోనహాళ-హాళాతిణసూయే-అవిహాణాసికిరిమి-త్తంస-ఉం
నళావశజోసి-అతిమె-త్తంపె-ణుసిభావేమివహేహి-జహవణ
జోసి-అణుసూ-ణపా-అవేణంసదా-మెన్యంసమహిహం-మహా-త్త
ణో-అణుసూ-పం-వరంశ-పే-త్త-దే-సోహాపం-హా-త్తగో-మ
హోరహో ||

26

గీ॥ ..కతములేక-తూఁడు..కరణిమెత్తనిమేను।

.నొంచుచుంటివిట్టి.నోముచేత।

.నెవఁడునీకనికర.మువలచునబ్బంటు।

.కనుఁగొనఁబడునేమొ..నెనరునఁ.జెలి॥

23

పాట—బేగడ—జంపె

“ఎత్తుగడ” ..కొదమతుమ్మెనలొకింతగ్రోలు .నూఁ.గుజడలతు

దలుగలదిరిసెనపువు.లు।

“తీరుగడ” .విదలు కనికరంబలరారందపు..వీనులఁగై సేయుచు

నుండ.24

కం॥ తలిరు,జిగిమించువాఁడెఱి।

.పొలుపగులేఁగొమ్మజోడుఁ.బోలినచేతుల్।

.చెలువముగమేనియంతట।

..నలరువలెన్ జవ్వనంబు..నలరుచునుండెన్॥

25

వ॥ నకియ- శకుంతలా- తీయమావి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ

విరజాజి- నీచేదోటవెన్నెలయనుపేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదా అ

ట్లుననన్నే నే మఱచితి నమ్మా - మంచితఱి నీ తీఁగెమ్మోకు జంటకుఁ

బొందుకలిగె- గ్రొన్నసపాయమునఁ .గొమరాసునీతోట వెన్నె

లం .బొడము చివురునీతీయమావిగున్న .కుడునఁజెల్లు -నమ్మా

యనసూయా - శకుంతలయొందుకుఁ దోటవెన్నెల నంతగాఁజూ

చుచున్నదో నీవెఱుఁగుదువా- నాకుఁదోచలేదు నీవుచెప్పము-

ఎట్లుతోటవెన్నెల తగినప్రమానితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ

దగుమగనిఁ బొందుదునని (శ) ఇదినిక్కముగ నీలోనికోర్కె. 26

యతోయతఃషట్స్వరణోఽభివర్తతే తతస్తతఃప్రేరితలోలలోచనా |
నివర్తితభూరియమద్యశిక్షితే భయానకామాపిహిదృష్టివిభ్రమమ్ || 28

చలాపాంగంశృష్టఃస్వప్నశశిబహుళోవేషభుమతోం |
రహస్యాఖ్యాయావస్వససిమృదుకర్ణాంతికచరః |
కరంవ్యాధూన్వత్కాఃపిబసిరతీనర్వన్వమధరం |
నయంతత్యాన్వేషాన్మధురహత స్త్వంఖలుకృతీః || 28

తతోవసందోదారసంవితా ఏకమప్రకృత్య ఆంఠావంపెక్కి - అణ
సూపగమిస్సందానఅహ-ఇమంతిసంబద్ధవళావినోం పిఅనదం అజ్ఞాపగో
దమూపశేవేదేదాం || 29

ప్రస్తాంసానతిమత్రలోహితత తానాహుఘటోష్ణే పణా |
దద్యాపిస్తనవేషభుంనజహతిశ్వాసాః ప్రమాణాధికాః |
బద్ధంకరశిశిషరోధివదనే ఘర్మాంభసాంజంలకం |
బంధేప్రసంసినిచైరహస్తయమితాః పర్యామలామూర్ధ్నాః || 30

గీ॥ .ఎచ్చటెచ్చటఁ దుమ్మెద .యెదురుతెగులు !
 .నాయెడసదారుచుండఁ .నొద్దుఁగొలిపి
 .యీమె-తిరిగెడుబొమలతో .నిపుడు నేర్పు !
 .వలపులేకయుఁజూపు, హా.యలు. నెఱపున ॥

27

త॥ .కనియద రెడు కడకన్న - బల్కాఁ
 .దడఁబాటుఁగలదానిఁ .దాఁకుచుసాంచు !
 .,వొనరుతుమెల్ల న .,సులిపు- ,సుంతనవా
 .చెప్పెనుసీదనఁ .జెవికొద్దఁజేరు !
 .కొని-త్రావుచుందువు .,కూటమియొ
 .యన, మోవి-నాపచే .యవికల్ప ముండ !
 .,బునెముకల్గిదాస .పుగవనో,కి-విజ
 .మునెదకుట నేమె .మోసపో, పోము ॥

28

వ॥ పినప ,నానుని ,తఱి నెత్తు తొరును ,పోయిగముఁజూచి (క) నేనెల్ల
 పోయెద- ననఁగూయ - యెల్ల పోయెద తులంచున్న క్రియన
 దన్మార్చి గొతిమితోఁజెప్పటలు ॥

29

త॥ .పొలపుగవంగిన .మూపులు-మిగుల
 .నెఱనియఱచేతు .లెన్నగుబుజములు !
 .కడ నెత్తుటనన్నుఁ .గవవడం కెడయఁ
 .బోవదిప్పటి-కూరు. పులుమేరమూలు !
 .గులుకుఁపూవంటుపో .గులఁజిగిమించు
 .మోమునఁ జెమ్మట .మొత్తములు ॥
 .ముడిపేడనొక కేల .మూఁడువగఁ బడెను
 .విరియఁబారినతల. వెండ్రుకలెల్ల ॥

30

వాచంసమిశ్రయతియద్యపిమేనచోభిః ।
 కర్ణందదాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।
 కామంసతిష్ఠతిమదా ననసమ్ముఖీసా ।
 భూయష్ఠమస్యవిషయా సతుదృష్టిరస్యాః ॥

31

అనాఘ్రూతంపుష్పంకిసలయచులూసంకరదృష్టా ।
 రనావిద్ధంరత్నా మ్మృణునవిమనా స్వాదితరసమ్ ।
 అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచత్రమా హసనఘం ।
 నజా నేభోక్తార్థంకమిహాసముపస్థాపస్యత్యివిధిః ॥

32

అభిమతేషాం సంగమృతయిక్షితం హసితమన్యనిమిత్తస్మతోదయమ్ ।
 వినయవారితవృత్తిరీతస్థయీ । సపేన్యతో మదనోనచసంవృతః ॥ 33

దర్శ్యాంశురణచరణఃశ్చత్యత్వకాండే । తస్యైస్థితాకతిచిదేనపదానిగత్వా
 ఆర్యేన్యవృత్తినదనాచవిమోచయన్తి । శిఖానువల్కలమనన్తమపిద్రా
 మాణామ్ ॥ 34

క్షామక్షామకపోలనూననమూరః కాశిన్యముక్తస్తనం ।
 మధ్యేక్షాంతతరళప్రకామవిసతా వంసౌఛవిఃపాండురా ।
 శోచ్యాచప్రియదర్శనాచమనన క్లిష్టేయమాలక్ష్మణే ।
 ప్రతాపామినశోషణేనమహతాస్పృష్టాలతా మాధవీ ॥

35

గీ॥ .మోటఁగలపడు- కాని నే .మోటలాడు।
 .చుండఁజెవిఁనాగ్గియాలించు .చుండు- నాడు
 .మోమునకెదరుగాఁ దన .మొగమునిడదు।
 .కాని- మిక్కిలివేర్గాదు .దానిచూపు॥

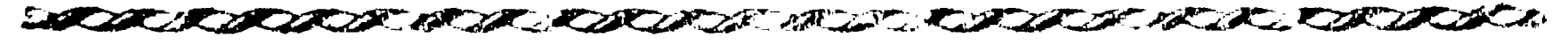
31

ఉ॥ .ప్రకోఁనిక్రొత్తతేనె-, మొసఁ.గ్రుచ్చని, మొనికె-గోరువాటులన్ ।
 .దూలచప్పటిలేజివురు .తావిగొనఁబడఁపట్టిపూపునుం।
 .బోలినదానిసోయగము-ముగటినోమొలమేటిపఱటగా।
 .బోలును-దానినేలుటకుఁబట్టిసఁయా తనిదెంతపున్నెమో. 32

గీ॥ .చూపునుఱలిగఁపఁబడుమోము.జూడనేను।
 .నొండుతలఁపునసఁగఁబడు.ఁహొయలుమీఱ।
 .నడఁకువ, మొసఁగిడ్డఁబడిసఁడతఁగల్గి।
 .పడఁలిచేదాఁగఁడు-బయల్పడఁడు,మరుండు. 33

గీ॥ .కతములేకకాలు.గాయమువడె,దబ్బు।
 .మొలకననుచుఁగొన్ని .యడుగులరిగి।
 .చెలవమోముఁగిప్పి.నిలిచెవిప్పుచునార।
 .చీరఁదగలకున్నఁ, జెట్ల,కొమల. 34

త॥ .కడువాడు చెక్కిల్పొల్.గలమోము-గట్టి
 తగ్గినచన్దొయఁ.దనరెడుసన్ను।
 .బడలిన, లేకాగు-.వంగినమూఁపు।
 .తెంతయు వెల్లస.యనమేనిచాయ ।
 .నెడవిల్లుచేఁగఁంది., వెలఁదుకకవిక
 రింపఁబడఁదగు-మొత్త-సొగసుమీఱు।
 .వడగాలిచేదాఁకఁ .బడునాకులుగల
 .తీయనూవిడితేఁగ .వీరుసఁదోచు॥ 35

హాళామలినలేహాననోదయః - తంసుమణోగోవిదం - కరితదేవదాపసా
దన్యనదేశ్చేణతస్సరణోహర్థంపావణస్సం— 36

తుజ్జణలజేలలం । మహాఉణమలణోదివావిరత్తిప ।
నిగ్నిణతవేగబళిలం । తుగ్గజం తనుణోరహణలంగాగ్— 37

కింశీతలైః క్లమనినోదిభిరార్ద్రవాతాన్ ।
సంచారయామినలిసేవ తాలవృంతన్ ।
అంకేనిధాయకీరభో రుయధాసుఖంపే ।
సంవాహయామిచరణావృతపద్మతామ్రమ్ ॥ 38

లదానభేఅసంకావహారిణమందేవిభూ ఓపరిభోఆఆ 39

ముహూరంగుళిసంవృతాధరస్థం । ప్రతీషేధాక్షరవిక్లబభరామమ్ ।
మృఖమందనవిన్దితక్మలాశ్వాః కశమప్యస్నమితంసమంబితంత్రమ్ ॥ 40

తస్యాఃపుష్పమగ్నాశరీరలులితా శియ్యాశిలాయామియం ।
క్లాంషేమన్మథలేఖవషనలిసే ప్రతేనఖైరర్పితః ।
హస్తాభ్యుష్టమిదంబిసాభరణమిత్యానజ్యమానేక్షణో ।
విర్లంతంసహసానవేతనగృహాచ్ఛక్నోమిశూన్యావహ 41

వ॥ ఏమో- వలపుజాబ్రవామును- దానిం బువ్వు లోడఁచి- వేల్పు
.పసాదనును నెడంబున- తేనిచేతఁ బెట్టెదను ॥ 36

గీ॥ .నీదుడెందమొకింతయు .నేనెఱుంగ ।
.మాపుబవలును నీపయి .నమ్మరులుకొన్న ।
.నాదునెమ్మెనుమిక్కిలి .ననవిలుతుఁడు ।
.శనిశరముఁ ,దొఱఁగినవాఁడ-...కాంచుచుండు ॥ 37

గీ॥ నీదుబడలికవాయగ .నీటిగాలి ।
.పీతునా, తమ్మిరేకులు .పీవసలను ।
.దొడనుఁగూర్చుండఁ బెట్టెను .నొడలదాన ।
.యడుగులొత్తుదునానీకు .హాయిగాను॥ 38

వ॥ కాళఁబోఁగొట్టిన తేఁగెజొంపమా తిరిగి ,కూటమికై పిల్చెదను॥ 39

గీ॥ .పలుమఱున్వేళ్లతోమూయఁ .బడినపెదవి ।
.వలదనెడి,వ్రాలు-వై,చొక్కు .పాలు- ,తనరు ।
.క్రకాలుఁగంటి మాఱొగ ,మెట్ట. కేలకెత్త ।
.బడియె- నై నను-ముద్దిడఁ .బడఁగలేదు ॥ 40

తరువోజ :— .ఇదెయాపెవే ,ని చేనెంతయు రాతి.

పై నలిగనపూలు. పానుపు-గోళ్ల ।
.పదనుల్రవాయంగఁ.బడు,మరు,శమ్మ
.తగునిదెవాడిన. తామరానుపయి ।
.నిదెతూఁడుగవవడి. యె నేతినుండి-
యంతట నేనిట్లు. లరికట్టఁబడుకీ ।
.నుదుగతోదబ్బిన. న్బోజూ-రిత్త
.వారిసప్పటికిఁ. బ్రబ్బలియిల్లువిడిచి॥

తపతితనుగాత్రమదన । స్వామనిశంమాంపునర్దహత్యేవ ।
 గ్లపన్మతియథాశశాంకం । నతథాహికుముద్వతీందివసః ॥ 42

మాలవికాగ్నిమిత్రే ।

విపులంనితంబబింబే । మధ్యేక్షామంసమున్నతం స్తనయోః ।
 అత్యాయతంనయనయో । ర్మమజీవనమేతదాయాతి ॥ 43

క॥ చెలియాననవిల్తుడునిను ।

..గలఁచె- నయిన - నన్ను నెపుడు .గాల్చుచునున్నా ।
డలపవలు చందమామన్ ।

..జెలువడఁచినయట్లు ..తొవల .జేయదుసుమ్మి ॥ 42

క॥ .వెడలపుపిఱుఁదులయెడ- నె ॥

.న్నడుమున , నకనకలు- బిగిత.నము ,గుబ్బల బల్ ।
నిడుపున్ జూపులయందున ।

..నడ తెంచుచునుండె నిపుడునా ,యుసుఱిదిగో ॥ 43

MERRIMENT.

—

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I. Sc. I.*

Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly. 1

Sc. iii.

I have been, madam, a wicked creature, as you and
all flesh and blood are : and, indeed I do marry that
I may repent. 2

Act iii Se. ii.

Why, he will look upon his boot, and sing ; inend
the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick
his teeth, and sing. I know a man, that had this
trick of melancholy, sold goodly manor for a song. 3

AS YOU LIKE IT *Act I. Sc II.*

The more pity, that fools may not speak wisely,
what wise men do foolishly. 4

Act. ii. Sc. vii.

Call me not fool, till. Heaven hath sent me fortune. 5

హాస్య రసము

ద్వీ|| .కడువెట్టిబానిస.గా మొద్దుబుద్ధి ।

.కడుచుటతఱచుగఁ.గందుముసుసము ॥

1

వ|| అమ్మనీవలె-నుఱియు- సంపటిలాగు- నేఁగూడనొక తెల్వి మా
లిసజంతువును-ఁ గాని- నిశ్చయముగాఁ బెట్ల జెన-సందుచేఁబఱ్ఱ
తాపపడవచ్చుఁగనొక.

2

వ|| ఎందుకు- వాఁడుతనజోడువై ఘ మాచుకొబడును- నుఱియుఁగు
చ్చె పెట్టి కుట్టితనమెడ గుడ్డనవరించుకొనుంబడును- బ్రహ్మము
లడుగునాబడును- వెండియుంబల్లుకుట్టుకొనుంబడును- ఈతీరుపిచ్చిగ
లయొకఁడొకపాటకై తనమేలై న.నూస్యమమ్ము కొనుటనే నెఱు
ఁగుదును.

3

వ|| బుద్ధిమంతుల వివేకముగాఁజేయదానికె వెట్టులువివేకముగ వివ
రింపరాదనుట నుఱింతఘోరము.

4

ద్వీ|| .పిలువకునన్నవి. వేకయందీవు!

.కలిమిదేవుడనాకు. గలిగిననువఱును॥

5

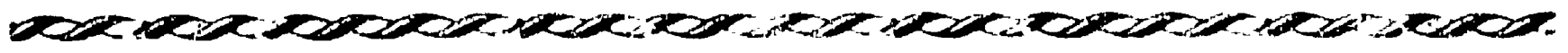
Act iii. Sc i.

Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drove my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic. 6

Act iv. Sc. i.

Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss. 7

వ॥ వలపుబొత్తిగనెట్టి-మఱియు- నీకుఁజెప్పెద-ఁబిచ్చివానివలెఁజీ .
 ఁటిగదికిఁ , జబుకుసకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
 ఁడి నుదర్చఁబడకుంటకు ఁగారణమేమన- ఁజిత్సకులుగూడ న
 లపుననుండు నంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న - దై నను - నే
 నుపదేశమున నదికుదర్చఁగలసనిచెప్పెద- నౌను- నేనీలాగొకని
 కాపిచ్చికుదిర్చితిని - వాఁడుననుదనవలపుకత్తెగాఁ గ్రాణనాయి
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడుననుబ్రతిదినము బ
 తిమూలుకొనునట్లు లేర్పరచెదను - , చాపల్యముఁగల పడుచునై
 ననాసమయమునకేఁజ్చెదను- మొత్తఁబడి- , చాంచల్యముకలిగి-భ్రాం
 తిఁగొని- , వారకమువేయమ- గర్వపడి లేనిపోనియు హలతోఁ
 గోఁతీచేష్టలునల్పమ-ఁడఁబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లు నిండి- చిలు
 సగవు , మెండుకొని యుండెదను. బ్రతిదినమునకుఁగొంతయు -
 నేమనో, న్యాయం లేకున్న నేమాత్రమైనను- మొత్తముపై -ఁబిల్లకా
 యలునెఁద్రీలునిట్టిజాతి, పశువులు., గాన- వానిసపుడేప్రేమించెద-
 నప్పుడే యసహ్యించెదను. వెంటనేవానిస్సంతోషపెట్టెద- ఁదోడ
 నేప్రసాదముచేసి వానిన్ని రాకరించెద- నప్పుడేవానిఁగూచి
 , విలపించెద- నట్లు ఁమెవానిపై నుమిసెద- నన్వలచినవానిన్ వాని
 పిచ్చివలపునుండి , ప్రవోన్మాదప్రకృతికిఁబాఱఁదఱిమెద- ననఁగా-
 వాఁడొట్టనై చికోని- యీమనుష్యసంఘమున్విడనాడి- , మునియై
 యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనర్చెదను. 6

వ॥ మంచిమూలకార్లు , తిడిఁబడినపుడుమియుదురు- వలపుకాండో-ప
 , లేనప్పుడేనొకాడకొని-మిగులనేపుకనఁజేయుటకు-ముద్దాడుట.

Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape : more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep. 8

O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool. 9

Act v. Sc iii.

Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice. 10

CORIOLANUS—

Act IV. Sc iii.

I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is where she's fallen out with her husband. 11

CYMBALINE—

Act V Sec.V

By medicine life may be prolonged, yet death
Will sieze the doctor too. 12

వ॥ మగవాండుతమూఁ బెండ్లాడని కన్నీయలుబతిమాలు కొనునప్పుడు
 చెత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెట్టియొనపిదప, శూన్య మాస
 మువలెనుందురు- కన్నీయలుతమ, కన్యాత్వమందు వై శౌఖముంబో
 లేదరు-కాని-వారిల్లాండ్లైనవిమ్మట నాకాల మా మాఱునా- మగ
 పావురముతనపెట్టన్ శంకించుటకన్న నెక్కు-పుగనిన్ను నేననుమా
 నించెదను- వానకటచుచిలుకకంటె మిక్కిలిరొడపెట్టెద- యిమ్మ
 నికన్న మిగులఁజపలముగానుండుదను- నాకోర్కులయెడఁగోఁతికన్న
 యిగోఁతమాఱియుండునా-శోకదేవతారణినే నూరకేడ్చెదను- మఱి
 యసీపుల్లాసముగ నుండనిచ్చగించినపుడే నేనట్లచేసెదను - దుమ్ము
 లగొండిలాగున వ్యవస- వెండియ సీపునిదురింపఁజలఁచినపుడే నేన
 ట్లానర్చెదను. 8

వ॥ భలీ- తనతప్పుతనమగనిపై మోపనియూఁడుది- తనంతనాపెతన
 బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపె, వెంగలిసలె చానికినడతనువ్వును. 9

వ॥ చెడుకంతమానకుఁబీకెత్తెన, కేకరింతగాని-య మియుటగాని- గొం
 తుకు వెల్లురాసినదని చెప్పటగాని-నూని- వెంట నేసిద్ధపడుదుమా. 10

వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయముది యూపెపెనిమి
 టితో సరిపడకున్న పుడనివింటిని. 11

ద్వి . బ్రతుకుపొడ్డింపగఁబడుమందుచేత
 ..మృతివై ద్యునింగూడ. మ్రింగెడుఁగాని॥ 12

HAMLET—

Ac. I. Sec. V.

But virtue, as it never will be moved
 Though lewdness court it in a shape of heaven,
 So lust, though to a radiant angel linked,
 Will sate itself in a celestial bed
 And pray on garbage. 13

Act ii. Sec. ii.

Fare you well, my lord.
 These tedious old fools ! 14

Act iii. Sec. i.

If thou dost marry, I'll give thee this plague for
 thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as
 snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to
 a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs
 marry, marry a fool ; for wise men know well
 enough what monsters you make of them, 15

Sec. ii.

None wed the second, but who killed the first. 16

The instances that second marriage move
 Are base respects of thrift, but none of love :
 A second time I kill my husband dead
 When second husband kisses me in bed. 17

గీ॥ .అలమిపోకిరితనము, స్వ. ధాన్య తిఁగొని ।

.కోరినఁజలింపఁబడదును. గుణ మొకప్పు ।

.,దివ్యమూర్తినిఁగలిసియున్ ,దృష్టిపడక ।

.,గుహ్యచాపల్య మెంగిలి. కూళ్లు గుడుచు ॥

13

ద్వి॥ .,ఎనఁగుముహూయిగా. నీవునాప్రభువ ।

.విసిగించునీముది, వెంగలిహారు ॥

14

వ ॥ నీవు పెండ్లాడినయెడ నీకీ, వ్యాధి నేనరణమిచ్చెదనుమంచుగడ్డవలె

మచ్చ లేకుండు - మంచునలెల్లముగనుండు - మైసనిశ్చయము

గా - నిందెందప్పుకొననేరవు - నన్యాసిసులమతమునకుఁబోమ్ము - ను

ఖముండు. మటుగాక - నీవు పెండ్లాడఁగోరినచో నెట్టివానిం బెండ్లాడు -

మేమన - ఁదెలివిఁగలవారు - నీవువారి నెట్లుపాడొనర్చెదవో తెలిసి

కొందురు.

15

ద్వి॥ .తొలివానిఁజంపిన., తొయ్యలితప్ప ।

.మలివానిఁ బెండ్లాడి., మన దేశతై న ॥

16

గీ॥ .నంపదన్ వృద్ధిపరచునీ. చవుతలంపు ।

.గాని - రెండవ పెండ్లికి., గతమునలపు ।

.కాదు - మలిసారి నాదుమ. గని., గెడపెద ।

., మెత్తనన్నారెన్నిమిటి, చుం. బించునపుడు ॥

17

I do beleeve you think what now you speak ;
But what we do determine oft we break.
Purpose is but the slave to memory ;
Of voilent birth, but poor validity ;
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
But fall unshaken, when they mellow be.
Most necessary 't is, that we forget
To pay ourselves what to ourselves is debt :
What to ourselves in passion we propose,
The passion ending, doth the purpose lose :
The voilence of either grief or joy
Their own enactures with themselves destroy :
Where joy most revels, grief doth most lament ;
Grief joys, joy grieves, on slender accident.
This world is not for aye ; nor 't is not strange
That even our loves should with our fortunes change:
For 't is a question left us yet to prove,
Whether love lead fortune, or else fortune love.
The great man down, you mark his favourite flies ;
The poor advanced makes friends of enemies.
And hitherto doth love on fortune tend :
For who not needs shall never lack a friend ;
And who in want a hallow friend doth try,
Directly seasons him his enemy.
But, orderly to end where I begun,—
Our wills and fates do so contrary run,
That our devices still are overthrown ;
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
So think thou wilt no second husband wed ;
But die thy thoughts when thy first lord is dead. (1) 18

నీ॥ .నీవిప్పువల్కు-దా.నిసరిగ, నరసెద. వనితలంచెన-ఁగాన-. మన

ముతలచు॥

.నిశ్చయించినదిమో. నెదము-బల్మిన్, జవి.కమఁ గొంచెమవిలువ.

గలుగు,స్మృతికి॥

.బొత్తిగనుద్దేశ.మున్నాసియగు-సద్ది-చెట్టన, తోరగా.యట్లులుండు॥

.నింతవలకు-ఁగాని-. యింత,నారముగ్గి నఁ.బడియుఁజూఁగదిలింపఁ. బడ

న-మిగుల॥

.ముఖ్యముగా-మన.మందే ర్చ మలచెద. ముయ్య తిమనకగి.బూణ

మదాని॥

.దుఃఖినమయమునం. దాననునమనుకొన్న . నావంతమగియఁగా.

ర్యంబుతప్ప॥

.శోకంబునకుఁగాని,జోకకుఁగాని యం.జినశక్తియవ్వని. నిశ్చయ

ము॥

.తోవానిబొలయించు-నే. నలఁదొడ్డి. నానంచమున్దానపట

నంత॥

.దురట్టిలు-వనటనంతోసిండు, మోదమ్మ. నన రెండు కన్న

య.చాయనంత॥

.జగమిదికాదు, శా.శ్వతమింతెకాశ-మ.నయచ్చప్పముతో మ.నన

లుపులును॥

.మూరుట,బ్రహ్మకాదా. కారణమేమన.ననపునోవిధియ.స్మృతి-ఁ

న-వేక॥

.కామునినచుపునో. కడ,భాగ్యదేవత.యాయంశము బిడ్డనేయు

నింక॥

.మనకువిడువబడి. యెను-గొప్పవాఁడు, ప్రసాదితినేపునోబుడుమో

వచ్చు॥

.ప్రియఁడుపరుగు వెట్టు-ఁ. శేషమొచ్చినయెడ. నలికెదవంత్రము

మొగువచ్చు॥

Why, let the stricken deer go weep,
The hart ungalled play ;
For some must watch, while some must sleep:
Thus runs the world away. (2) 18

Act. iv. Sc. iii.

We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves
for maggots : your fat king and your lean beggar is
but variable service, two dishes, but to one table :
that's the end. 19

.నిదివఱకుమఱియ.దృష్టమున్గొలిచెడుం. బెరిమయేమనం. గోర్కు.

ద్వైతగువాడు||

.హితునిగొఱతనడం. డెప్పటికై న-నెం. డియ. నుం-గావలసియు.ండి

ననతండు

.కపటియయిన నే-స్తి. కొనెనసాభిపించు- స్వస్తిముగా- వానిబాగుతుం

తేయ |

.గాని-వదనగనె.కి-డ మునలి శత్రు. హల్లుడకుమగియ-మున.ం చచ్చ

లునుఱి

.మనయావలింక .భ్యంసంబాకాబడునంత. ప్రకటనముగ నడిం

.బరుగు నెట్లు

.మనదుచింతలుండు.మనవిగ-గావువా

.నిఫలితములుమనవి-సిప్రతలతు

.కనుక-మూలుమనుపుం.గొనమి-నీతోలిభర్త

.చెల్లు నపుడ.నీదు.చింతలు తెగు||

(1) 18

గీ|| పోటుతిన్న జంక పొగలుచుంబోనిమ్ము|

యక్షతగుగుసెట్టి.యాజ్ఞానిమ్ము |

కొంపలునదులంప.గొంపలుమేల్కొన|

వలయు-నెట్లు-జగము. బరుగు నెట్లు||

(2) 18

వ|| మనక్రొవ్వనకై జంతువుల నెల్ల మనముక్రొవ్వెంతయు-పురుగులకొ

ఱకై మనంతలుమనముక్రొవ్వదుము-నీవలిసివ రాజును- నుఱియ నీ

బక్కచిక్కినలిచ్చ గాడునుంకెవల మమూలుచొక్కెడు కంచములు

బాడుచొక్కెడుకొక్కెడుకొక్కెడుమిట్టలొక్కెడుకొక్కెడుకొక్కెడు

HENRY IV—PART I—

Act III. Sec. 1.

Mincing poetry ;—

'T is like forced gait of a shuffling nag. 20

PART II:—

Act I. Sec. II.

Have you not a moist eye ? a dry land ? a yellow cheek ? a white beard ? a decreasing leg ? an increasing belly ? Is not your voice broken ? your wind short ? your chin double ? your wit single ? and every part about you blasted with antiquity ? and will you yet call yourself young ? fie, fie. 21

But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common. 22

Act. iv. Sec. i.

Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer-strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution. 23

Sec iii.

If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack. 24

ద్వి॥ ..కొరికి-యీహపుకాళ్ల గుట్టపుతట్టా !

.గతి-బల్మిలాగిస. పవనమొకచేయి ॥

20

వ॥ తడికన్న-నీర్లేనిమోగును-పచ్చనిబద్ధ- ప్లేనిగడ్డను-నెండుచున్న
కాలు- బలిసియన్నకడుపునీనలేదా- నీకంఠముచేతలేదా-నీశ్వాస
ముతగలేదా-నీగడ్డనుచెరింపలేదా- నీబుద్ధిస్థిరస్థిలేదా-నీస్థితీయం
తయిమ్మదిమిచేభ్యంసహకావింపబడెను - నీవింకనబహుమవాడన
నెనపు-చీఢీ

21

వ॥ మాయాండ్లయొక్కప్రవృత్తి-వారకెక్కియెన నొకమంచివస్తువు, లభిం
చినచో దానింబాడనల్పుట

22

గీ॥ .తన్నుఁగొట్టునట్లు.తన పెనిమిటికల్య-

ఁ.బుట్టఁజేసి-తన్ను. మొత్తునతిని

.చేతికడ్డవాని.చిలుతనిప్రేలాడ!

బట్టుదుష్టభార్య.పగినిదండె॥

23

వ॥ నానవే, గురుకొడుగులున్నప్పటికినాండ్లవనేనుమొదటనుష్టమా

.నవనీతిపట్టని, సావనానాసామూగుఁ బ్రాను.కాముచేయుటయు

సారాయి,కలవడుటయగు ॥

24

HENRY VI—PART—I

Act II. Sec. III.

And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone. 25

PART II

Act. IV. Sec. IV.

How now, madam ?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death ?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me. 26

PART III

Act. III. Sec. I.

Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again.
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust :
Such is the lightness of you common men. 27

Sec. II.

Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye ;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he 'll lade it dry to have his way :
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it ; 28

ద్వి॥ .పిలువని,విందులు వెళ్ళిన వెన్న-|

..నెలమినింపొదురం.చేవిన్న వాడ॥

25

గీ॥ .ఓసియింక నేడ్చు.చుం తెనీయి ఘడ్డో!

.వానికొఱకు మెలం.బట్టచుం తె|

.యే నెమడసియున్న.నితగాఁబ్రయురాల|

.శోకమండవంచు.నాకుఁదోఁచు॥

26

[..నూకెడునా,దె|

త॥ .కనుఁగొను-మే-వెండు .కన్నా మొగంబు.నండియూదన్ - గాడ్చు

.న-నదిమతియు నేపి.నత్తివొచ్చినంత.లొంగు-నాగాలికి.లోబడు-వెండి

యును-..లొతికయ్యెను. యనెగయు నప్పు-..డురపు,కర్వలిదెబ్బ.కొ

..డబడుచుండు|

..ననయంబు-నటువంటి.చొఁజుల్కుఁదనము-..నలఁతులారామీను

..నలనడుచుండు॥27

త॥ ..వారిధిచేర్చగు..పర్వతశిఖర .మందండి-..నవ్వుల.కగపడునవల

..తీరముఁగని-దాపఁదిరుగనాశించి- .తన,దృష్టి నేగునం.తనడి-ఁద

న,గతి|

.మీఱఁగోరుచు-నడ్డ.మించిన,కడలి. నెండించితనత్రోవ. నెనయ

..గొం తెమ్మ|

.కోరికఁబడువాని..కొమరున-..చూళి .గోరియడ్డగువాని,గుత్తిం

ఁగునేను॥ 28

Act. iv. Sec. i.

And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well. 29

Sec. vii.

But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow. 30

Act. v. Sec. vi.

The owl shrieked at the birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees,
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mother's pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, thou wast born,
To signify, thou cam'st to bite the world. 31

ద్వి॥ .పొందు స్వేచ్ఛన్ బ్రహ్మపుష్పగాన-ఁగాని

.తొందర పెండ్లియిద్దగనచ్చివచ్చు॥

29

ద్వి॥ .తనమూతిమూరిన.తిరువాతనక్క-

.తను వెల్ల మార్పు.సా.గనమందువేగ॥

30

సీ॥ .పులుఁగుపిట్టలుచెసే.పుట్టుక-నొకచెడు

.గుర్తు-తీతువయింకఁ..గుటిలమైన ।

.సమయమబ్బిననిసూ.చన నేయచాక్క-ఁగు

.క్కలుకూసె-ఁబెకలిచెం.గాలిచెట్ల

.ఁగూర్చుండెబొగగూటి.కొనబొంతకాకి-య

.పన్వరముగఁబొడ.పదఁబోలు

.పిట్టలుపదపడి.భీకరముగ..నసా

.ధారణముగ నీడు.తల్లి.ప్రసవ

.వేదనఁబొందియు..నెండియు-ఁగోరిన

.దానికన్నపడుఁ.చక్క-పుంగనె

.ననఁగబొగుగనేర్పడె.నట్టిముద్ద

.యంత మంచి.మనికెదనగ.పట్టిపంప

.నీవు.మనిపండ్లతోబుట్టివూపు-దగమ

.గొలుచుబొగ్గెపువచ్చితిం.చె.య.నడిగ॥

31

KING JOHN—

Act. IV. Sec. II.

To gild refined gold, to paint the lily,
 To throw a perfume on the violet,
 To smooth the ice, or add another hue
 Unto the rainbow, or with taper-light
 To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
 Is wasteful and ridiculous excess. 32

KING LEAR

Act. I. Sec. IV.

Not so young, sir, to love a woman for singing ; nor so
 old, to dote on her for anything ; I have years on my
 back forty-eight. 33

RICHARD III

Act I. Sec III.

But then I sigh ; and, with a piece of scripture,
 Tell them that God bids us do good for evil :
 And thus I clothe my naked villany
 With old odd ends stolen out of holy writ ;
 And seem a saint, when most I play the devil. 34

ద్వి॥ .బంగారుపూతవే.బ్బంగారమునకు।

.జెంగలువకురంగు. నేత- నెత్తావి।

..నురపొన్న కెరవుతె.చ్చుట-మరమగడ్డ।

నుతినుస్పా నేయట-..మతికొనకరంగు।

..నగవై రివింటనొ.నర్చుట-పట్ట।

.పగలు వెలింగెడు..భౌనువికారతి।

.పొచ్చింపజే,నత్తి. నత్తిపట్టాయు॥

..నచ్చపు,నగుంబొట్టు-..సథిశము-వృథయు॥

32

న। అంతపడుచువాడెల్లనయ్యా పాటకొఱకై స్త్రీనిపల్లచుటకు- మ
అంతముసలివాడెగా నెంచుకై న నాపెపై నంతగా భ్రాంతిపడుట
కు- నానెత్తికినలువదెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి.

33

గీ॥ ..వెచ్చనూర్చుశ్రుతిజనివి- వేల్పుమనకు।

.నాజయిడెజెన్మనకుమంచి.యాచరింప।

.సననదొంగిల్చుతిఫలి.తార్థములెన్న।

.గచ్చినాకేడు.ముసలలెడ.గానిసింతు॥

34

Sec. iv.

I'll not meddle with it ; it is a dangerous thing : it makes a man a coward : a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him ; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him : 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom ; it fills one full of obstacles : it made me once restore a purse of gold that by chance I found ; it beggars any man that keeps it : it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing ; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it. 35

MEASURE FOR MEASURE—*Act. II. Sec. IV.*

So play the foolish throngs with one that swoons ;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive. 36

Act. iv. Sec. i.

Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking ? 37

వ॥ దానిజోలినాక క్కటలే-దదియ. పద్రవకరమైన-దదిమనుష్యునిఁబిఱికి
 గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలనేరఁడదివానినిందించును-మానవు
 ఁడొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును- మర్త్యుఁడుతనపొరుగు వా
 నిభార్యతోఁబడుకొనలేఁడదివానిఁబొత్తిగాఁబెట్టుఁబెట్టు-నదొక పెల
 వెలఁబోవుసిగ్గు మోగఁబడయ్య- మదిసరునిహృదయముతోఁదిరుగు
 బాటొనర్చు- నదిజనునాటకములతోనించును- నాకొకప్పుడుతనం
 తదొరకినయొకబంగరుమూటనిచ్చివేయునట్లదిసజ్జె- నది తన్నుం
 చుకొనుప్రతిమనుష్యునిఁబిచ్చఁగానినల్పు- నదియాపత్కరమైనదని
 యెల్ల పట్టణమాలనుండితఱిమివేయుఁబడెను- హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
 ప్రతిజనుండునన్నుఁదాసమ్ముకొనియదిలేకఁజీవించును.

35

గీ॥ .మూర్ఖునన్న వానిఁ.బోషింపఁగోరి-వి
 .వేకహీనులెల్లఁ.బిండుగట్టి
 .వానిచుట్టుమూఁగి-.వానిఁదేర్పఁగలిగి
 నట్టి.గాడుపునరి.కట్టుదురటు॥

36

ద్వి॥ .తాసల్పుతప్పలొ.దవువారి-హింస
 .చేసినవానిని.నీయనవలయు॥

37

Sec. II.

O place and greatness, millions of false eyes
 Are stuck upon thee ? volumes of report
 Run with these false and most contrarious quests
 Upon thy doings ! thousand escapes of wit
 Makes thee the father of their idle dreams.
 And rack thee in their fancies.

38

Silence is only commendable
 In neat 's tongue dried, and a maid not vendible

39

MERCHANT OF VANICE—*Act I. Sec 1.*

His reasons are as two grains of wheat did in two
 bushels of chaff : you shall seek all day ere you find
 them ; and when you have them, they are not worth
 the search.

(1) 40

Act. iii. Sec.v.

This making of Christians will raise the price of
 hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not
 shortly have a rasher on the coals for money. (2) 40

ద్వి|| .ఓయధికారమా యో.గొప్పతనము|

.నీయందుఁదగిలెడు. న్నెక్కులన్యాయ

తృప్తలు-వార్తలెంతే..సంపుటముల|

.పుష్టిగనీదుచె..య్యలమీఁదికీన,|

.యములేనిపతికూల.మైన,యన్వేష|

.ణములతోఁబర్చిడున్..బలునేర్పుమీఱు|

.కొంటెచేష్టలుతమకు..స్థూలమనుచు|

..బంటింపకే,గుని.స్వత్రములందు||

38

వ|| రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోదమగింజలవలె- వానిత

లంపులున్నవి-వానినీవుకనుఁగొనుముందుప్రాద్దేయవెదకెద- పవినీగు

దొరికినపుడు-వెదుకఁదగినవికావు||

39

ద్వి| .వరుగుబోసినయట్టి.పశువునాలుకకు|

..నెఱిఁజెల్లఁబోనికన్నెకు,చూసమొప్ప||

40

వ|| శ్రీస్తుమతస్థులసంఖ్య హెచ్చించుట పంతుల,క్రియమూల్యమును

హెచ్చించును-నునమంజరిమును, సూక్రమాంసాశనుల మైనచో

బొగ్గులకంటునొకపండిమాంసపుముక్కయైనఁగొంచెపుకాలములో

వెలకుమనకుఁజిక్కదు||

40

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act. iii. Sc. i.

I never yet saw man,
 How wise, how noble, young, how rarely featured,
 But she would spell him backward ; if fair - faced,
 She would swear the gentleman should be her sister;
 If black, why, Nature, drawing of an antick,
 Made a foul blot : if tall, a lance ill - headed ;
 If low, an agate very vilely cut ;
 If speaking, why, a vane blown with all winds ;
 If silent, why, a block moved with none.
 So turns she every man the wrong side out,
 And never gives to truth and virtue that
 Which simpleness and merit purchaseth.

41

Act. v. Sec. i.

't is all men's office to speak patience
 To those that wring under the load of sorrow,
 But no man's virtue nor sufficiency
 To be so moral when he shall endure
 The like himself,

42

There was never yet philosopher
 That could endure the toothache patiently,

43

నీ॥ .ఎంతటి,మతిమంతుఁ. డెంతయు,దారుండు

.పడుచువాఁ డెంత,య.ప్రమగునందా

ఁ.గాక్షానఁగానిమ్ము--..కాన-నిప్పటికాపె

.హాస్యముచేయఁబో.నట్టిసరుని

ఁ.దెల్లగనున్నచోఁ.జెల్లెలుగాఁదన

.కతఁడున్నబాగుండు.ననెడునాపె

--నలుపె నయెడ-భళి.భళి-విధూషకునకుఁ

.ప్రలిగాఁజెడుగుమచ్చఁ..ప్రకృతినల్పె

ఁ.బొడవె న-నిచ్చెన,గడ-పొట్టిగానున్న

.యెడఁగురూపిగఁజెక్కఁ.బడివగుజ్జ

.వక్తమూనేనియు--..బాపురెనలుదల్ల

ఁ..గరువలి నెగిరెడు.గాలిపడగ

.యూరకుండినయెడ--..నెర-యెరికి

ఁజలిం.పబడరాకున్నట్టి.వట్టిమొద్ద

.ప్రతిజనునకిట్టులాపెలోపంబునెంచు

ఁ.గరమునరళిత-మఱియుయో..గ్యతచెలంగి

.యొద్దికొనియెడు-దాని-నొ.క్కింతయొస

.మంచిగానామెయెన్నఁడునెంచఁబోదు॥

41

కం॥ జనములకెల్లన్వాడుక । .వనటబరువుక్రిందబాధ.పడువారలకో

ర్పునుఁ,గఱపుట-కాని-యెవం । .డునోర్చుకొనలేడుతాను.నొ

చ్చినపట్లన్ ॥ 42

ద్వి .పలునొప్పికిన్బాధఁ.బడఁబో? న్నెఁద

ఁ.గలిగిన,వేదాంతి.కలుగఁడిచ్చటికి॥

43

OTHELLO—

Act. ii. Sec. i.

Base men being in love have then a nobility in their
natures more than is native to them. 44

Sec. iii.

O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name
to be known by, let us call thee devil. 45

Men should put an enemy in their mouths to steal
away their brains ? that we should with joy, pleas-
ance, revel, and applause, transform ourselves into
beasts ! 46

Act. iv. {Sc. i.

't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one. 47

Sc. iii.

I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps ;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us ; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite :
Why, we have galls ; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them ; they see and smell
And have their palates both for sweet and sour, 48

న॥ నీచులునలపుననుంటచేడమకు, నిక్క-ముగనున్న దానికంటె-బె
చ్చగనొకగొప్పదనముందనుస్వ భావములంగలిగియుండుదు॥ 44

న॥ ఓకనుపడనికల్లుకీపుడ-నిదైలుపు పరులేని కో-
తయ్యనునినిప్పిలువనియు॥ 45

న॥ నరులుతమనోళ్ళిద్దనా తెల్విదొంగలిండు శత్రువులనునాచుకొనట -
యూనందముల్లాసముత్రొక్కింత పొగడ్తతోడ బసులుగా మనము
మాటవలసియుంటయు॥ 46

ద్వి॥ ..కులటకుంగలుగు తె.గు,ల్మోననేత|
.పలుపుట కొకనిదే.పరిచింపబడుట॥ 47

నీసమాలిక:—

- .నామూహ-భార్యలు.నాయమ దొఱగిన
- ..యెడవారిభర్తల.యెగులవ్వి|
- .వారు పేక్షింతురు.వారికర్తవ్యము
- .లోకవేళ-మనసొమ్ము.లోరులయెడులు|
- .మతిపోసెదరు-కిన్క-మొనరియింబులన్
- .మనలనిర్బంధమ్ము.అధాంగరించి
- .తామువిరోధించె.దరు-లేక-మనలద
- .న్నెదకోకప్పడు-లేక-..కొడువనల్పె|

As husbands have. What is it that they do :
 When they change us for others ? Is it sport ?
 I think it is. And doth affection breed it ?
 I think it doth. Is 't frailty that thus errs ?
 It is so too. And have not we affections,
 Desires for sport, and frailty, as men have ?
 Then, let them use us well ; else let them know ;
 The ills we do, their ills instruct us so. 48

PERICLES

Act. ii. Sc. i.

Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right
 in the law ; 't will hardly come out. 49

Act. iv. Sc. vi.

What would you have me do ? go to the wars, would
 you ? where a man may serve seven years for the loss
 of a leg, and have not enough money in the end to
 buy him a wooden one ? 50

.నరుమనకిచ్చెడు.భనమనహ్యముతోడ

..బొప్పురే-మనమునఁ.గోపగుణము|

..గలవారము-డయనా.శషి.౯ గమచెలువము

..గాంచియు-మనకుఁబ.గయనఁగోంతె|

.తలదు.తెలియనీచు.గలువారి.యాండుకు

.స్తనా.శతశీనెల్లి తనదనదాచు|

.వాసుకన్దోనెదరు..వాసనఁగంజుద

.చేదాతీపులెరుంగు.జిహ్వాలుండు|

.వారలకున్దొడఁ.బహు.తెలుంగున

.ముగవారికిస్మవ.మూర్ఖుఁగోద|

.సూహయమో-వేడ్క.యో-యద్దియనుచుఁద

.లంచెద-వలపది.కాంచునొక్కొ|

.యో-నదియటునల్పు ననియెంతు-ఁజాపల్య

.మాయి.విధానఁద.ప్పదిరించు|

..వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క|

.లందుకోర్కెలు-చపలత..యండఁబోజె|

.మనయెడన్దిన్నగాలేని.మగలు-వారి|

.మెగు-మనతప్పు నేర్పునం.చెఱుఁగనిమ్ము|

48

న|| తగవునందొన్న పదమాస్తినతె నాచేవవలఁజిక్కి-నది- పైకివచ్చు

టకపము.

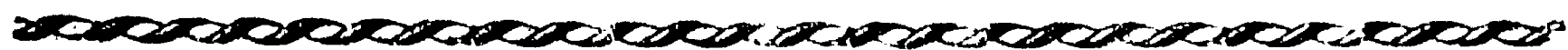
49

న|| నీవునన్నేమిచేయిమనెదవు - జగడములకుఁబొమ్మందువా - యచట

నొంఁడేఁడొంట్లు కాల్బొంగుకొనుటకుఁగొల్పవచ్చును- మఱియుం

దుకొక,నదిగాతెనఁగొనెఱిసంత జబ్బితనికుండద.

50

ROMEO AND JULIET*Act. ii. Sc. iii.*

Women may fall when ther's, no strength in men. 51

THE TAMING OF THE SHREW*Act. ii. Sc. i.*

Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
 She sings as sweetly as a nightingale :
 Say, that she frown ; I 'll say, she looks as clear
 As morning roses newly washed with dew :
 Say, she be mute, and will not speak a word ;
 Then I'll commend her volubility,
 And say, she utterth piercing eloquence :
 If she do bid me pack, I 'll give her thanks,
 As though she bid me stay by her a week ;
 If she deny to wed, I'll crave the day
 When I shall ask the banns, and when be married ; 52

TEMPEST*Act. ii. Sc. ii.*

Were I in England now (as once I was) and had but
 this fish painted, not a holiday fool there but a ould
 give a piece of silver : there would this monster
 make a man, any strange beast there make a man.
 When they, do not give a doit to relieve a
 lame beggar, they will lay out ten to see a dead
 Indian. 53

ద్వి॥ .పురుషులలోబలం.బుత్తోలఁగినపుడు।

..తెఱవలోక్కపునీ.తిస్తప్పవచ్చు॥

51

నీ॥ .ఆపెతిట్టినయెడ.నందుకిప్పుడు నేను

..గోయిలవలెనాపె.గూయనంచు।

.నాపెతోఁజెప్పిద..నాపెమొగంబాచి

.ట్లంచుకొనననుకో..మించుతలన।

.నప్పుడే,క్వాళిత.మై,యనయంబుశ

.నలరుగులాటివు.వట్టుతాపె।

.స్వచ్ఛముగానున్న.దనియెడ..నాపెత

.లొక్కటైనననఁబోక.యన రకున్న

..చోశాపె,వాగ్ధరి.నేనుమెచ్చెద..మఱి

.యాపెచుర్కుగనుప.న్యాసమిచ్చె।

.ననెద..నన్నాపెపొమ్మన.నాపెకేను।

.వందనములిత్తునన్నాపె.వారముతన।

.దండనుండుమనునటు..న.నెప్పిండ్లియాడ।

.నొప్పుకున్న..బ్రధానమిం.కెప్పుడనెద॥

52

వ॥ మునుపటిసాలె నేనాండ్లయదేగనందండ్లి యాచేప,ప్రతిఁదీయించి

సయెడ.. మల్లాసముఁగల్గప్రతియవివేకియ సచటనొకరూక యడన

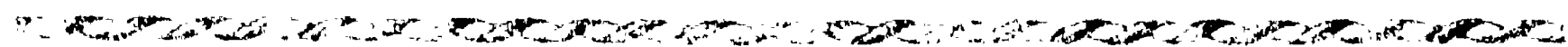
మానఁడు.. మఱి యక్కడనీక్రూరజంతువుమానవుఁడుగా..

రిగఁగింపబడు.. నెట్టివింతవస్తువెన సచటమనుష్యుఁడగు.. నొకగు

టితిరిపగానిఁ బ్రోచును వారొకకాపై నఁబెట్టుచుగాని మోకచచ్చ

న యిండ్యదేకియనెడొడఁబొమ్మన వెచ్చపెట్టుదును.

53

TIMON OF ATHENS

Act. iii. Sc. iv.

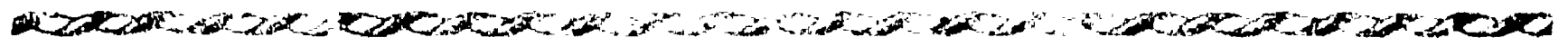
Who can speak broader than he that has no house to
put his head in? such may rail against great
buildings. 54

TROILUS AND CRESSIDA

Act. ii. Sc. ii.

'T is mad idolatry
To make the service greater than the god 55

Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting ; 56

న॥ తనతలదాచుకొనట కిల్లులేనివానినన్న నెక్కు-వగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడిఁగలఁ-డట్రేవాఁడు గొప్పఁఁడన్నది తెంచును. 54

ద్వీ॥ ..దేవునిసంతున.ధికముతప్పేను.
ఁ.గానిచుటాయవివే.సంబగుభక్తి॥ 55

ద్వీ॥ ..చాచుమంజుషా,సప్రమ..ప్రభువారమువేక్కు-
.తొడదేనెయిఁ,గొండ్రిఁ.చొఱఁగెనుపలుకు! 56

సవ్యలాట

గీ॥ .కొనచుపూర్తి-రట్టి .యొక్క-టా .కొమ్మునో-రా॥
 .జగము-తల్లి సింగంబు .నో.బంబుజు-పాచు॥
 .,తెంగిరడసన్న శూనాట్టు .పిలవలొగి॥
 .చాతఁడునైదండ్రులు హో..లియ్యె

1

ప॥ .ఆ-యోనీ గట్టిగా-నగులకొన్నదిగదా- విడిపింపనేరెన- నా
 విడిపింప నేలుకొనని నా-నొక్కొచ్చుచుపన్నది- కాని- యందాచో విడి
 పించెదను॥

2

ప॥ మేమనరము కొనానా-నా- దున్నంతనిఁగూర్చి మొఱఁజేర్చుకొ
 నాము- తపసికొనల • చ.ప్రపాపుగలవికదా॥

3

ప॥ అయ్యామీనా సుఖేమో శక్తి-గోరినట్లున్నాను॥

4

గీ॥ .,జెగడబడియన సాజుమై .నెగడనెట్టి॥
 .యటివనినంతయు విడిచి : పెట్టరాదు॥
 .శిడుం .నొరములదండెడు .,తెగనొడయట్టి॥
 .కట్టినమొదలుగా-నా-నొక్కొచ్చు॥

5

శృంగారతిలకే

శృంగారతిలకే॥

ఏనంపయోధరయగం వతీతంవిశీక్ష్ణ్య

భేదతవృధావహసికింహరిణాయతాక్షే

స్థానివేళిరహితో జనతాపకా

యోఽత్యున్నతః ప్రవతసీతికింబ్రతిశ్రిష్టమ్॥

6

అతాత్వా వనితీవసుప్రతిజ మనితా తోగాంకరణగతిం

భేదంయోమి వాప్రతా ర్థకంహితం భిక్ష్యురద్యుతా

అప్రపాప్యపరభానిష్ఠంజనానా రుహ్యోగిం నేహానం

కప్రపాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువసం మూర్ఖ విలానామయమ్॥

ప్రహసనే॥ 7

గీ|| ..చేసినగుబ్బదోయి ..బరికించుచు దాని
..కాలుంగంటియొక ..కేళి పోగల
..చేలిని లేనికొని ..బలుకుచుండెడిదయి
..చేరినగునానెడ ..చేరినది||

6

గీ|| ..చేలియ ..చేరినగునానెడ ..చేరినది
..గొనెడ ..చేరినగునానెడ ..చేరినది
..గొనెడ ..చేరినగునానెడ ..చేరినది
..చేరినగునానెడ ..చేరినది ..చేరినది||

7

 MARVEL

 ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. i Sc. i.*

Our remedies oft in ourselves do lie,
 Which we ascribe to heaven : the fated sky
 Gives us free scope : only doth backward pull
 Our slow designs when we ourselves are dull. 1

Act. ii. Sec. iii.

From lowest place when virtuous things proceed,
 The place is dignified by the doer's deed :
 Where great additions swell't, and virtue none.
 It is a dropsied honour. 2

Sec. iv.

A young man married is a man that's marred 3

Act. iv. Sec. iii.

The web of our life is of a mingled yarn, good and
 ill together : our virtues would be proud if our
 faults whipped them not ; and our crimes would
 despair if they were not cherished by our virtues. 4

అ ద్భు త ర స ము

గీ॥ .మనకు, నలయతోడ .మనయందెతలుచుగ।

.నలరు-దాని, దై వ.మంది డెదమా।

.మనమబద్ధకింప- మనయత్నముల వెస్క-।

.కీడ్చున, వ కాశ.మిచ్చియ ,విధి॥

1

కీ॥ .సూత్రము, లొదవఁ చక్క-పు. చోటునుండి।

.కర్తృత్వతిచేతన, త్తాపు .మనతకెక్క-।

.పెద్దబిరుదులు దాని ను.బింపమఱియ-।

.మంచిలేకున్ననది, వాపు.మించుపరుపు।

2

ద్వి॥ .లేజవ్యనంబున .లేమనుఁగూడు।

.నాజనుఁడన్ని .చా.యలఁజెడిపోన॥

3

వ॥ మంచి చెడ్డలనలిసిన పలుగలుచునొల్తో మనస్కాయును నేతయగు

చున్నది- మనదోషములు తమ్ము, మోషింపకున్నచో మనము

గుణములు గర్వింతును- మఱియ- మనసుగుణములు పోషించె

మొడ మనదోషములు నిరూశచెందును॥

4

ANTONY AND CLEOPATRA

Act. i. Sec. iil.

Our separation so abides and flies,
 That thou, residing here, go'st yet with me,
 And I hence fleeting, here remain with thee. 5

Act. ii. Sec. i.

We, ignorant of ourselves,
 Beg often our own harms, which the wise powers
 Deny us for our good ; so find we profit
 By losing of our prayers (1) 6

The barge she sat in, like a burnished throne,
 Burned on the water : the poop was beaten gold;
 Purple the sails, and so perfumed that [silver,
 The winds were love-sick with them ; the oars were
 Which to the tune of flutes kept stroke, and made
 The water which they beat to follow faster,
 As amorous of their strokes. (2) 6

గీ॥ —మనవిరహముల్లు నిలుచుఁ గ్రమ్మఱఁబరుపెడు
 .నిచటసంజియు నాత్తోడ .నేగతీపు
 మతీయ నిచ్చోటసంజినేఁ .బరుగుఁగొనుచు
 .నిందాస్థితోడు తన్నిల్చి .యందుగాన॥

5

గీ॥ మనలనొంగలేక .మనకీడహస్తః
 .చడుగుకుదాము మన .చుద్దితాడరు
 బుద్ధిగలుగువేలు.పులుసుననుగచ్ఛె
 .కనుక .గోరికలుచె.డిన.నయంబు॥

6(1)

సీ॥ .ఆపిఁకూర్చున్న .విహారనోకప్పలు
 .గాత్రేన మోగిడ్డ.గద్దయినతె
 .తక్కుబంగరునోడు .తాపిన.తంజెలు
 .గదికెంపుచాపలు .గాడ్వతవ్వు
 .వలచునంతరికవ్వు .వలపులొకమొకు
 .దండగోలలునచ్చ వెంజెనయెల్ల
 .లయవేయ .నవ్వి.పిల్లంగ్రోళ్ళచాటకు
 .గాలముఝాచిన .కరణ .మతీయ
 .చామఁగొట్టునీడు .తనునాటితెబ్బలు
 .చవినిమనగినిచువఁ .జూలకీకజు
 .ముండునొకవేగ .మునకుఁబినురాటికి
 .నుతిలిసచ్చనల్ల .నరుచుదుండె

~~~~~

Age cannot wither her, nor custom stale
 Her infinite variety. Other women cloy
 The appetites they feed; but she makes hungry
 Where most she satisfies; for vilest things
 Become themselves in her; that the holy priests
 Bless her when she is riggish. 7

Act iii. Sec. vii

Celerity is never more admired
 Then by the negligent. 8

Sec. x

Women are not
 In their best fortunes strong, but want will perjure
 The ne'er-touched vestal. 9

Sec. xi

I see, men's judgments are
 A parcel of their fortunes, and things outward
 Do draw the inward quality after them,
 To suffer all alike. 10

Wisdom and fortune combating together,
 If that the former dare but what it can,
 No chance may shake it. 11

తరువాత :- .. సచలించిపోయి .. నూర్చుకొనరాదు -

ఁ. బాత్రుగిరియ, దాని, పైచీత్త్య, కుంభం
పైచీత్త్య, దాని, పైచీత్త్య, కుంభం

. విసిగింతు - కాని - యు. బిగతెచ్చ నెపిలు

ఁ. గడుసట, సంగదం . గలిగించుచుండు -

ఁ. గత పేనుసం - నింపు. గాఢోచునాపా

. యెడవస్తువుల వెంబడిపా . యెడవస్తువుల

. మునులు, కివింత్తాపి. , పోకిరితెనమా

7

ద్వి|| .. గాఢోచునాపా . గాఢోచునాపా

. వేగ మెంతయి. నా. బి. వ్యభిచారి . బెరుగునా||

8

ద్వి|| . గరిత వైల్లంబుండు . గరిత వైల్లంబుండు

.. నెఱిగేదతోమూ. ప్రియమైన దెడెఱుచు||

9

గీ|| . జరిగి మునుల పున, పున . కానపు

. లాసరించు నెల్ల . చున్న . లాసరించు

.. లాగబడెనునొక్క . లాగబడెనునొక్క

. సరిససున్న వస్తు . సమితి చేతి||

10

ద్వి . తెలివి . పైచీత్త్య . పోరి . ఁ. గాఢోచునాపా

. తెలివి . గాఢోచునాపా . గాఢోచునాపా

11

When we in our viciousness grow hard,—
 O misery on 't !—the wise gods seel our eyes ;
 In our own filth drop our clear judgements ; make us
 Adore our errors ; laugh at's, while we strut
 To our confusion. 12

Act. iv. Sec. iv.

This morning, like the spirit of a youth
 That means to be of note, begins betimes. 13

Sc. ix.

The soul and body rive not more in parting,
 Than greatness going off. 14

Sc. xii.

Sometime; we see a cloud that 's dragonish,
 A vapour, sometime like a bear, or lion,
 A towered citadel, a pendant rock,
 A forked mountain, or blue promontory
 With trees upon 't that nod unto the world, [signs;
 And mock our eyes with air ; thou hast seen these
 They are black vesper's pageants. 15

గీ॥ .మనము, పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱిగిన।
 .,సురలు-మనకన్నానన్న .ముఱికియందె।
 .మూయదు- మాపెదగు మన .నాయమాలన।
 .బూజనలిపింపు)మనకు త .వ్వులనుమనల।
 .ననెదరు ,గొడవలోకం .వెనులుమనకు॥

12

ద్వీ॥ .,భ్యాతిఁగొను .నెలఁ బొ.యపువానిబుద్ధి।
 .,భాతివేగమయిన .ప్ర-భాతమా,తొడఁగు॥

13

ద్వీ॥ .,ఘనతఁగొంఁగిపోవు .కామిందావలె।
 .,చను,నాత్మయంతటి .వలకానెడయ-చు॥

14

తీ॥ .మన మొకప్పుడుగొం.గొనెడముమబ్బను
 .,దెక్కలుండెనచాము.,తి-చింకొ।
 .,వచ్చెదలఁగుబంటి.,చొప్పన-లేక-సిం
 .గనూచె,ల్యునక-గోపు.రములకోట।
 .,రహివి-క్రొలొడెడు.రాలి,కొప్పెరవలె-
 .,బంగలుగొంక.పగిరి-లేక।
 .నాలుకకరణ,నం.వ్రంబునఁజొరఁబాటి
 .చెట్లనిండినకోన.నీమపోల్కి।
 .జగముఁగూరిచి-యది- తలఁ.జక్కనూఁచి
 . వెండియ న్మనచూపుల,నెక్కిరించు।
 .,వికృతయాపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి
 .,నన్న -లవి-నల్ల,నంజవే.నములసరిగ॥

15

Sec. xiii

All, 's but naught;
 Patience is sottish, and impatience does
 Become a dog that 's mad: then is it sin,
 To rush into the secret house of death,
 Ere death dare come to us ? 16

AS YOU LIKE IT

Act I. Sce. II.

'T is true, for those that she makes fair she scarce
 makes honest: and those that she makes
 honest she makes very ill-favouredly 17

Can I not say, I thank you? My better parts
 Are all thrown down, and that which here stands up
 Is but a quintain, a mere lifeless block. 18

He calls us back. My pride fell with my fortunes;
 I 'll ask him what he would.- Did you call, sir?—
 Sir, you have wrestled well, and overthrown
 More than your enemies 19

What passion hangs these weights upon my tongue?
 I cannot speak to her, yet she urged conference. 20

గీ॥ .అంతయు స్పన్కి-మాలిన- .దరయ-నోర్పు।
 .తెలివితక్కువ- .పై రణఁగలుగమితగు।
 .ఁ బిచ్చికుక్క-కు-మఱి-చావు.వచ్చువరకు
 .మఱుఁగువడియన్న,మి త్తియల్.చొరుటకీడె॥

16

వ॥ అదినిజ-మేలన. న-దై నమెవరినందముగఁ జేయునో వారిసరుదుగ
 మంచివారినొనర్చును. మఱియు - నెవ్వరి,నోయ్యగులుగా నల్పు
 నో- వారిస్థురూపులఁ గావించును.

17

గీ॥. మీకువందసమనుచునే.,నాకొనంగ।
 .జాలనా-నాగుణములన్ని. నేఁగలిసె।
 .నక్కటావీవమెడలిన.యెక్క మొద్దు।
 .నిక్కముగమఱియునిచట.నిలువఁబడియె॥

18

గీ॥ .తిరిగిపిల్చునతఁ-డ.దృష్టమఱతోడుత।
 .నడఁగెనాదుగర్వ-మతనికోర్కె।
 .దెలిసికొందు-ఁచి,లిచి.శే-సోరితిసరిగ।
 .,బగఱకన్న నెక్కు.వఁగెలిచితివి॥

19

గీ॥ .ఈబరువుఁజింత .యెద్దినానాల్కపై ।
 .మోపినదియె- కాని- యాపెతోడ।
 .బలుకనేరకుంటి- .బలుమాటొ ,బోత్సాహ।
 .పర్యేనన్నమాట .సల్కనామె॥

20

Act ii. Sec. iii.

Know you not, master, to some kind of men
 Their graces serve them but as enemies ?
 No more do yours: your virtues, gentle master,
 Are sanctified and holy traitors to you.
 O, what a world is this, when what is comely
 Envenoms him that bears it !

21

Sec. vii

All the world's a stage,
 And all the men and women merely players :
 They have their exits and their entrances;
 And one man in his time plays many parts,
 His acts being seven ages. At first, the infant,
 Mewling and puking in the nurse's arms.
 And then, the whining school-boy, with his satchel,
 And shining morning face, creeping like snail
 Unwillingly to school. And then, the lover,
 Sighing like furnace, with a woeful ballad
 Made to his mistress' eyebrow. Then, a soldier,
 Full of strange oaths, and bearded like the pard,
 Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
 Seeking the bubble reputation
 Even in the cannon's mouth. And then, the justice,
 In fair round belly with good capon lined,
 With eyes severe and beard of formal cut,
 Full of wise saws and modern instances ;
 And so he plays his part. The sixth age shifts
 Into the lean and slippered pantaloon,
 With spectacles on nose and pouch on side;
 His youthful hose well saved, a world too wide
 For his shrunk shank : and his big manly voice
 Turning again toward childish treble, pipes
 And whistles in his sound. Last scene of all,
 That ends this strange eventful history,
 Is second childishness and mere oblivion,
 Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

22

Song

Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

..గఱపుచు .లక్ష్యములైలుపు. న్యాయపిచారణకర్త - యంత-

.చెం ।

..పఱినదలై ననల్వ తొడగట్టెను ప్రేలగ-ముక్కునందాడె ।

.లు.రలునులోచనంబులి. వొందగ-లై ననచియందె-న ।

.క్క-అమెయిఁజిన్న నొటనిన. కాల్తోన గొక్కెడన్ జ్యమిల-చె

.చ్చెరమగగొంతునన్నగిలి. చిన్న తనంబుననూన పోలికన్ ।

..నుటిమిటికేచుకీచనాచు. మఱగనా అవదేషహేగి-న ।

.త-రయమితోడతెనె-బసిత. నంబు పంపిడివచ్చె. నా-సుయినె

.దొరఁగిననన్న-పల్ల-చవి. తోడదనకెవ్వియి లే-కికెవియె ।

గుఱుతలైఱంగిసి-న మిగి. బుబ్బన నేడవ పేషమిట్టాం ।

.చఱుఁగదావొంత గాడెనక. కల్లుడువంగమగింపుఁబొందెడన్ ॥ ౩౩

ద రు పు- ధ న్య స ర గ ము - త్ర పు ల త శ ము.

పల్లవి ॥ .నీచుపీచుచలిగాలి- నీ- .విధమగపడవంత నయనూలి ।

అనుపల్లవి ॥ .నీచలియా ర్థకూరమైన- నీవగపడమిఁ గృతఘ్నుని
వలె - .నీచుకోటవాఁడికానేర ॥

మిత్రము ॥ .గోపా హర్షి బయలుపై - మీ - .యెత్సవంబునఁ
బెడుఁడీ । .యాహ-యతిన్న హమసహ్యం.చె - వలపని వేరమా
నోహో ॥

23

చరణము ॥ .కూరమైన యూరసమా- మంచునఁ .జేరుకొనుమ -
పేర్కొనుమా । .సోకోవట- కటనబో- పున. కూరములు నాట

పుంబుడుతోట । .నోర-హేతులు పంపిడి నలంక . సంతోషము
గాబునీమకా నొకటో ॥

Act. .ii. Sec. ii.

Time travels in divers paces with divers persons. I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pray thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain: the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

24

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawers in the vacation ; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i.

I have neither the scholars's melancholy, which is emulation; nor the musician's, which is fantastical ; nor the courtier's, which is proud ; nor the soldier's, which is ambitious, nor the lawyer's, which is politic : nor the lady's, which is nice ; nor the lover's which is all these.

25

వ॥ కాలము వివిధజనలతో నానాగతులనుడుచు నెవరితో నడు
గున కంచెలుగొనునో యెవరితో గునగుననుడుచునో యెవరి
తో నాలుకాల్లునెగురవై చివరుగడునో యెవరితో గదలనుండు
నో తెల్పెదను - బ్రథమమైనది మొదలుకొని పెండ్లి అగ్న
మునఱు న్నాలము చిన్ని కన్నయతో నడుగడుగన కంచెలు
గొను - సవధియైన యెదురెను లేడేండ్లుతోచును - సం
కీర్తన భావన కిచ్చయము కొఱతపడు గురువుతో నుచియ
తోలుటేడ్మిరి వాళులులేని శ్రీమంతనితోడత నడుగునగున
నుచు నేనున జెనువలేదు కనుక మొదటివాడను హాయిగ
విడుదలచును - బాధచెలియించుగాన రెండవవాడు జుల్మునముగా
బ్రాహ్మణుడు - బ్రాహ్మణులైన వ్యర్థముగు చదువుబుచ్చతోలువాని
కనుగుటెగ్గు - బలువాళుకె బ్రహ్మసకలముగు దారిద్ర్య భా
వముచెలియ - వద్ద - సురికొయ్యకు నడుపబడు దొంగతో నా
ల్లకాల్లెగురవై చివర్చు - నేనున - వాడెంత ముగ్ధుడనడచిన - న
తివేగముగా నుచ్చోలుకేరీతనని తెలంచు - నద్ది - న్యాయవాదుల
తో - విచారణలేనిదనునొక్కజూతుండు - నేనున - వారలుగడువు
నిపునగు నుచుండుతోంచు - కాపున - గూలమెట్లు పోవునో
కనుపట్టుచు॥

24

వ॥ పాద్యార్థికి ముత్పత్తము - గాయకనకు విపరీతకల్పన - కా
జాభివృద్ధిగల గర్వము - దూషణన కత్యాశ - న్యాయవాది
నెత్తుగడ - ప్రీతిగల గొఱగామితనము - కానంపనకి వన్నియు
న్యాయము - లివెన్నియు నానులేవు॥

25

A woman's thought runs before her actions. 26

Make the doors upon a woman's wit, and it will out
at the casement : shut that, and 't will out at the
key-hole ; stop that, and 't will fly with the smoke
out of the chimney. 27

Act. v. Sec. i.

The fool doth think he is wise, but the wise man
knows himself to be a fool. 28

COMEDY OF ERRORS—

Act. ii. Sec. i.

Why should their liberty than ours be more ?
Because their business still lie out o'door. 29

A wretched soul, bruised with adversity,
We did be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain ; 30

The jewel best enamell'd
Will lose his beauty : and though gold hides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold ; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame. 31

Act. iii. Sec. i.

Slander lives upon succession ;
For ever housed where it gets possession. 32

వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికిన్న ముందెపర్విడును. 26

వ॥ ఆడుదానిచమత్కారమునల్లుపులమూయుఁ - డది - కిటికీమూరిపో
వు- నాకిటికీమూసినచో - నది- తాళముకన్నమునుండి బైలు నెడ
లు - నాకన్నమునప్పినయెడ - నది - పొగతోఁ గలసి - పొగ
నెలుపునందునుండి పైకివచ్చును. 27

వ॥ అవివేకి తావివేకి ననితలంచుఁగాని - వివేకితానవివేకి నని తెలిసికొ
నును. 28

ద్వి॥ .మనకంటె , మఱివేచ్చ.మగలగు నేల ।
.పనివారికుండు ని.లైబ్రటుగనుక ॥ 29

గీ॥ .దిక్కుమాలినవారి డ్మంత్రొక్కుడువడి ।
.యేడ్వ-విని-,యూ అడిలుఁడని.యెదముతాని ।
.యట్టి,నొగులుబరువు మన.కబ్బినయెడ ।
.మనముమఱియింత మొఱపెట్టు.కొనవలయును ॥ 30

గీ॥ .మిగులమోఱుఁగిడ-నగ-దాని.సొగసుఁ,దలుఁగు ।
.కనకము, పెరరా .పోర్చెడుఁ.గాని-,తాపు ।
.నకదిగూడఁదర్చర్గు- ఁగా.న-మఱిలేడు ।
.కల్లసిగ్గునర్చనిపేరు .గలమనుజుఁడు ॥ 31

ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద- నెలవు ।
.గాంచునెన్నఁటికి-నొ. క్కటఁజొతుచోట ॥ 32

Act. v. Sec. i.

The venom clamours of jealous woman
 Poison more deadly than a mad dog's tooth. 33

CORIOLANUS—

Act. I. Sec. I.

Your affections are
 A sick man's appetite, who desires most that
 Which would increase his evil. 34

Act. ii. Sec. i.

All tongues speak of him and the bleared sights
 Are spectacled to see him. Your parttling nurse
 Into a rapture lets her baby cry
 While she chats him : the kitchen malkin pins
 Her richest lockram bout her reechy neck,
 Clambering the walls to eye him:stalls, bulks, windows
 Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
 With variable complexions, all agreeing
 In earnestness to see him : seld-shown flamens
 Do press among the popular throngs, and puff
 To win a vulgar station ; our veiled dames
 Commit the war of white and damask in
 Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
 Of Phoebus, burning kisses : such a pother
 As if that what so ever god who leads him
 Were slyly crept into his human powers,
 And gave him graceful posture. 35

ద్వి॥ .లలి-వెట్టిపక్క .ప.ల్క-న్నమిచ్చరమా॥

.గలచెలిచెడు మొఱ .ల్క-డవిపమించు॥

33

గీ॥ .అరయనీపగల్గి, నట్టికోర్కూలా-నిగ

.నంతనాఁలీవలె .బరిఁగిపొదెదె॥

.వాఁడువానివ్యాధి .ప్రబోధకే నమః॥

.వస్తుప్రసముగిల .వానిభావము॥

34

స్తోత్రములిక :— .వానిఁగూరిచి .యెల్లభాషలు పలికెడు—

.మఱి- వానిఁగనుటకు- .మందకృష్ణు॥

.లుంబెట్టుకొనిరిను.లోచనంబుల- వానిఁ

.గనుచునీ, ప్రేలుడు.గాయనాఁ॥

.యేడ్పించెబిడ్డని .స్మృతిఁబెప్పి- యన్వానిఁ

.బరికించుటకువంట .బొనినయనె॥

.వడితోడగోడలఁ .ప్రబోధకుఁడననగు

.ముతుకగుడ్డనన .మొఱికిమెడకు

.బిగియించుకొనెడు-నూ.పనివెల్పినీయం

.గళ్ళరుంగులు .గవా.మొమ్మ లింటి

.కొప్పులువానిఁగ .న్గొనుటకు వేడ్క-తోఁ

.బలుతెఱంగులగు-చూ .పలులువింత॥

Act. iii. Sec. i.

My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other. 36

Act. iv. Sce. i.

extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear ;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating. 37

Sec. iv.

O world, thy slippery turns ! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise, 38

.ఫడిక్కిరిసి యుండి- .కడునరుదుగఁ గనఁ

.బడు,పురోహితులు .ముక్కుడిదనములు॥

.గుంపులఁజొచ్చిరి.. తెంపున,నర్వసా

.ధారణదుగుతాపుఁ .జేరుకొనఁగఁ

.మొగములఁ తెరలూడ్చి- .సొగసగురంగుల

నల, రెడుతమచెక్కి. ఖలఁ,నగుపుపు

.బోండ్లు- మండుప్రొద్దు.ముద్దులకెంతయు

.నప్పగించి- రట్టి.చా,గలిబిలి

.పొడమె- నెట్టి,నాలి,మాచ్చవేలుపు- వాని

.యందుఁమాటివాని .కా,పొలుపిడె॥

35

గీ॥ .నామదిపొగలెడు- దొరత.నములు రెండు

.నరిగలేచినయడ్డెంత .త్వరగరెంటి

.మధ్యభేదముపుట్టెడు- మతియునొక్క

.దానిబాడునలుపునొక. దానిచేత॥

36

గీ॥ .ధైర్యముడుమతోధించు- సా.ధారణాప

.దలఁదమంత సామన్యజ .నులుభరింప

.గలరు..సంద్రము నెమ్మది .గా-దనచు॥

.నెడసతిగఁదేలఁజాలెడుం .బడవలెల్ల

37

సీ॥ .చాగురేజగమ-సీ .జూలనమయము-తె

.వ్వరిజోడుగుండెలే .దైత్యహింసయు-నా

Are still together, who twin; as 't were, in love
 Unseparable, shall within this hour,
 On a dessension of a doit, break out
 To bitterest enmity : so, fellest foes,
 Whose passions and whose plots have broke their sleep
 To take the one the other, by some chance,
 Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
 And interjoin their issues. 38

CYMBALINE—

Act. ii. Sec. iii.

't is gold
 Which makes the true man killed and saves the thief;
 Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
 Can it not do, and undo ? 39

I do think
 I saw 't this morning : confident I am,
 Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
 I hope; it be not gone to tell my lord
 That I kiss aught but he. 40

Sec. iv.

Let there be no honour
 Where there 's beauty : truth, where semblance ; love
 Where there's another man : the vows of women
 Of no more bondage be to where they are made
 Than they are to their virtues, which is nothing. 41

.. నేకమాససము-నిం. కెవ్వరిగంట- లె
 .వరిపాన్పు- లెవరి.సా.పాటూ- లెవరి ।
 .యలవాటు- ,లిండాలో.గలిసియన్నయో - మఱి -
 ..కవలునానెవరు ,నం.క్క.పనెడబంగ ।
 బడబాలకుందానీ- .వా.నీనడకలో
 .గలహింతుర్ప్పం .గతిగిరించి ।
 .యటాలబగతుఱ్ఱొండొరుగ న్నయ్య .. నడునవేచి ।
 .పనికిమాలినతలపుల .బన్ని -కిక్క- ।
 .గుటలల్ దమనిదురబో .గొట్టుకొనిరి ।
 .సలుపుదుర్చుట్టరికము- వా.రలెచెలులయి ॥

38

గీ. .మంచివాని-బంగారుచం .పబడజేయు ।
 .గాచెడున్దొంగ-నింతయె.కాకొప్పు ।
 .డిద్దఱన్దూడ నరిదీయ- .నెద్దిగాగు ।
 .నేయజాలదదిమఱియ .జెలుపలేదు ॥

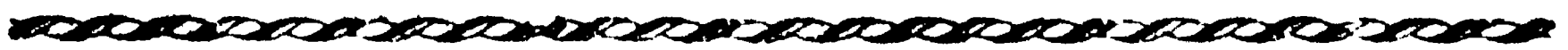
39

గీ॥ .తలతునదిగంటినేనీ , యు.నయమునందు ।
 .నిన్నరాతిరినాచేత .నన్నచిద్ది ।
 .సమ్మెద- సదిముద్దిడి.నాన- నానుగనికి ।
 ..నుడువనేగెనొ ,లాఱిమా. ద్దితిసంచు

40

గీ॥ .పరువు లేకుంజెడు .న్వన్నెపరంగుచోట ।
 .సత్యవేషముకలచో .జంబులేదు ।
 .వలపుబోనిమ్ము పెరసుగ .డలుపట్ల ।
 .స్త్రీలయెట్లు విభులయెడ .రిత్తనోవు ।
 .దమకడస్థు .పత్రివతా.త్వంబుకింటె ॥

41

Act. iii. Sec. iv.

't is slander,
 Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue
 Outvenours all the worms of Nile : whose breath
 Rides on the posting winds, and doth belie
 All corners of the world : kings, queens, and states,
 Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
 This viperous slander enters. 42

Sec. v.

I see, a man's life is a tedious one : 43

To lapse in fulness
 Is sorer than to lie for need ; and falsehood
 Is worse in kings than beggars. 44

weariness
 Can snore upon the flint, when resty solth
 Finds the down pillow hard. 45

Act. iv Sec. ii.

I have heard you say
 Love's reasons without reason : 46

త॥ .పేరుచుకొండెపు. పేరణ, సురియ. కంటెను
 .వాఁడియా- .నద్దానినాల్కా
 .మీఱువిషంబుల .మేటిసర్పముల-
 .వడిఁజొరబడుగాలి. పై దానియూర్పా
 .స్వారిసలుపు- నెల్ల .జగముమూలఅను
 .చువుంగల్ల - బుడమిఁజేఁచుల- రాణులఁజోఁఱి
 .బాఱు- సభలసనె- పడుచులకొ బెద్ద
 .మగువల- .గుప్త. సమాధులన్మఱియు॥

42

త్వి .తగఁగనిపెట్టిన .దానను నేను
 .మగవానిబ్రతుకృత. మను, నాటకట్టు

43

గీ॥ .జరుగుఁబడినినీతిఁ .దొఱగుట, కడఁజెట్ట
 .మూను లేమింగల్ల . ననుటకన్న
 .బుడమిఁజేఁచులయెడ .బొంకు పెంతయుఁజెడ్డ
 .యూనుబిచ్చగాండ్ర. యందుఁగన్న॥

44

ద్వి॥ .అలసటరాతిపై .నైన, గుఱ్ఱెట్టు
 .బలుసోమరికి మాది. పరుపగుగట్టి

45

ద్వి॥ .నేనుతివిన్నాడ. నీవువాకొనఁగ

. గామమూలమొనకుం .గతవం లేదనుచు

46

Our courtiers say all 's savage but at court;
Experience, O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters ; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish. 47

Being scarce made up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors : for the effect of judgment
Is oft the cause of fear. 48

O thou goddess,
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys ! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head; and yet as rough,
Their royal blood enchafed, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearned, honour untaught.
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yields a crop
As if it had been sowed !. 49

Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie. 50

Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind, 51

చ॥ ..నగరునందప్పఁబై గలజ. నంబులు, మ్రుక్కడుండుకోటలో ॥
 ..నిగిడెడివార-లానుడువు .నిక్కముకాదను .స్వానభూతి-గొం.
 .ప్పగు , కడ .లీసు రక్కె-సల..నద్దిరతింకికినీడువైచ .హం
 .లంగనుచునుండు నెంతయుఁజె.లంగి, పొరింబొరింగొండకాలువల్ ॥ 47

ద్వి .అవివేకమున నెఱ .పంచుమనుజుఁ ।

.డవుఁదర్చుబుద్ధిభ .యమునకుఁ .గతము ॥

48

సీ॥ .భళిభళిదేవి .దెవ్య ప్రకృతీయ్యా.లీరాచలిద్దల. సేవలఁచెను ।
 .తమ్మి క్రిందనాని. .తలసూచుబోని .తె. మ్మె రసలె వారలు
 .మెత్తినయ్య ।
 .వారిరాజస్వభా .నము కొండతుదినున్న .వృక్షమునొనబట్టి
 .క్రిందవిసరు ।
 .సుడిగాలిమాడ్కి శేఁ, నెడు- నద్దియాశ్చర్య- .మొకయగపడి
 కుండుప్రకృతి-మప్ప ।
 .బడని, ప్రభుతయు- నేరుపఁ .బడనిపరు- వా ।
 .రుకడఁజూడఁబోవని, నాగ.రకత- .నిత్త ।
 .బడినసీగునఫలమిచ్చి .వారియందు ।
 ..నై జముగజెట్టి .కొర్వము ..స్పర్శ మెంబ ।

49

ద్వి॥ .ఎల్లెడన్ . ప్రాణింజప్ప నే. ప్ప కాగములు ।
 .కల్లాడుగురువులకన్న, హేయములు ॥

50

ద్వి॥ ..లలి-మనకనుఁగవ- .లృన, యభిప్రాయ ।
 .ముల తెఱంగుననొక.ప్పడుగుడ్డివాసు ॥

51

Some falls are means the happier to arise. 52

Where in I am false, I am honest; not true, to be true. 53

Act .v. Sec. iv.

Poor wretches that depend
On greatness favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing. 54

What an infinite mock is this, that a man should have
the best use of eyes to see the way of blindness ! 55

Sce. v.

O most delicate fiend ;
Who is 't can read a woman ? 56

HAMLET

Act. I. Sec. I

I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ; 57

ద్వి॥ .కొన్ని. పాట్లరయన. గున్నాగనమ్మా

..తెన్నిక నెత్తన. దృష్టవంతులను॥

52

ద్వి॥ ..నబ్బితీనో-చోట. నగుసుసుష్యుడను॥

..నబ్బద్దిసంతుకై ..నిజమితీన్నాను॥

53

గీ॥ .తవిలిగొప్పతనమా. నయనలోబడియున్న॥

..కనికొనవదగిన..యనవలెల్లా॥

..కలననబ్బబోలి నెదరా-కేల్కొంకరా॥

..మతియ నెద్దయెస. బొటయనంపు॥

54

వ॥ గ్రుడ్డితనము-తెరువుజూచునోత్సంతోపయోగములగు॥

చూపునన్మసుష్యుడవలెగియుండుట దెంతమితిమీరిననగుబాటు55

ద్వి॥ .జేరచమత్కార. మైన. మ్యంబ

..దేరు తెలియగలకె. నగుమనసు॥

56

ద్వి॥ .నేడబొక్క-యగు. నేవినినాడ॥

..గోడి-నయ్యదియెవే. ననజూటువాడు॥

..ఖంగుతనగొప్ప. కంతంబతోడ

..బొంగుచులే. పెళ్ళివాడనొబ్బుననేలుపును॥

57

But, look, the morn, in rusement mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill, 58

Sce. ii.

Foul deeds will rise,
Though all the earth o'erwhelm them, to men's eyes. 59

Sce. iv.

The dram of eale
Doth all the noble substance often doubt
To his own scandal. 60

Sce. v.

There are more things in heaven and earth,—
Than are dreamt of in your philosophy. 61

Act. ii. Sce. i.

By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion. 62

Act. iii. Sce. i.

To the noble mind,
Rice gifts wax poor when givers prove unkind. 63

గీ॥ కాని-కనుమునీవు--కావిపచ్చడమును
 .గప్పుకొని, ప్రభాత. మొప్పుమీఱు ।
 .నదిగొతూర్పుదిక్కు. నండలిపొడవగు
 .పర్వతంబు. మంచుపై .దిరిగెడు ॥

58

ద్వి॥ .మనుజులకనులకుం. బె పపుపనులు ।
 .కనుపడు, మన్నెల్ల .గప్పినన్వాని ॥

59

ద్వి॥ సుంతయయ్యుఁ జెఱచు. న్నొప్పతనము
 .నంతయు నిండె, మైన. నగుణమెపుడు ।

60

ద్వి .కలవు-శాస్త్రములనీ. కలగన్న వస్తు
 .వుకన్న . సధికము. పుడమిని, మింట ॥

61

గీ॥ .దై నమానమామాదుసలి. తనమా, నై జ
 .ము-తలఁపులయెడ సంతయముఁ గొనునట్టు ।
 .లెల్ల సాధారణంబుగా. నెల్ల, పిన్న
 .వయసు, రకము, వివేకంబు. వడయకుండు ॥

62

ద్వి ॥. ఇడువారుక్రూరులౌ. నెడగొప్పమదికి
 .గడుమేటియూవులుం. గరముఁ జేదలగు ॥

63

Sec. i.

Madness in great ones must not unwatched go. (1)

Sec. ii.

Where love is great, the little doubts are fear ;
Where little fears grow great, great love. grows
there. (2) 64

Sec. ili.

Words without thoughts never to heaven go. 65

Act iv. Sec. v.

When sorrows come, they come not single spies, 66
But in battalions.

Act. v. Sce. ii.

Our indiscretion sometimes serves us well,
When our dear plots do pall; and that should teach us,
There 's a divinity that shapes our ends,
Rough hew them how we will. 67

ద్వి॥ ..ఘనులైనవారలన్. గలిగిన వెఱ్ఱి॥
..బెను, శోధఁజేయ, గు. పేక్షింపరాదు॥

64 (1)

గీ॥ ..అక్కడంపుర బేమ. యొక్కడనుండునో॥
..యచటఁగొద్ది, శంక. లగుభయంబు॥
..ఎచటఁజిన్న, వెఱపు. లెదుగుచునుండునో॥
..పెరుగుచుండుగొప్ప. ప్రళయచట॥

(2)

ద్వి॥ ..నంతలఁ, దొఱఁగిన.. పల్కులువేల్పు॥
..చెంతకుఁబోలేవు.. చెలఁగి యెన్నఁటికి॥

65

ద్వి . ఇడుములువే, గుల్లె, వేరవొంటి॥
..నడతెంచుఁగాని, ప్రస్నన.. జట్టుగట్టి॥

66

చ॥ ..మనయసేవేక మొక్కపుడ. మంచియగున్మనవాఁడెపుటలున్॥
..బనుపడెనప్పు- నెండరును.. బాగుగ నెప్పుచునుండునద్దయన్॥
..మనకొక్కదై ఏమేయెననె.. నూనుగదిద్దుచునుండుమాటికిన్॥
..మనపనులెంత, మొద్దుగనొ. నర్చుఁగ నీమన-మంచు నెంతయు॥

'T is dangerous, when the baser nature comes
 Between the pass, and fell-incensed points,
 Of mighty opposites. 68

To know a man well, were to know himself. 69

JULIUS CAESAR—

Act. i. Sec. ii.

He reads much;
 He is a great observer, and he looks
 Quite through the deeds of men: he loves no plays,
 As thou dost, Antony; he hears no music;
 Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
 As if he mocked himself, and scorned his spirit
 That could be moved to smile at anything.
 Such men as he be never at heart's ease
 Whiles they behold a greater than themselves;
 And therefore are they very dangerous. 70

Act. ii. Sce. i.

But 't is a common proof,
 That lowliness is young ambition's ladder,
 Whereto the climber-upward turns his face;
 But when he once attains the upmost round,
 He then unto the ladder turns his back,
 Looks in the clouds, scorning the base degrees
 By which he did ascend. 71

ద్వి॥ .శడుబలవంతులు..శనిహింసనడుమ ।

.బడినసి,రసులకు.బంధిలువచ్చు ॥

68

వ॥ తనుఁదా నెఱుఁగుటయేయెరులఁదెలియట- వానినే తెలిసికొన్నచో
నొకమగవానింబాగుగఁదెలిసికొనటయగు.

69

స్త్రీ॥ .చదావునాతఁడు,విశే.మమ్మగ-గొప్ప
.ప.శీక్షకుఁ..,డరయి..నెందేనిజనుల ।
.కార్యపాలంబట్టి..,కాంక్షింపఁకాటలు
..సీపోల్కిగానము.న్వినఁడతండు ।
.సరుదుగన వ్వెడు..మఱి-తెన్నఁదా తెక్కి
..రించుకొనునటు-మ.ఱియె నా-వాఁడు ।
.దేనివై పైస నెం.జేనిసవ్యగఁబురి
.కొలుపఁబడినతన..యొడఁద,నీస ।
..డించునటులనవ్వు..,నెంచగ-నటువంటి ।
.వారుతమ్ము,మిత్రులు.పారిఁగాంచి
.మనసునందుసుఖము..,నెనయరుకావున ।
..వాస్తవముగఁగడు,న.పాయకరులు॥

70

త॥ ..అడిసర్వసాధారి.జానుభవంబే ।
..యడఁకునలేతాన.శనినిచ్చెన-యట ।
.నెడు రెక్కువాడుపై.కెత్తు మొగంబు ।
కానిచివర మెట్టు.కడముటనతఁడు॥

71

Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection.

72

Sce. ii.

When beggars die there are no comets seen;
The heavens themselves blaze forth the death of
princes.

73

.పిదప నిశేషకే..బృహ్మవక్త్రదేవుఁ

..బొడంగారమమంగళ..నరసింహమూ

ఁదుట్రుట్రునిని, నాశోహంబు. తోటఁగి యట్టి

..సీచనోపాసమల్..నిరసింహచుండః॥

71

నీ॥ .శిశుభిరంబగు.కావనిమనోమూలా

.తొట్రుట్రునిని.యట్టితొట్రు

.నాశోహంబు.నాశోహంబు.నాశోహంబు

.నాశోహంబు.నాశోహంబు.నాశోహంబు

.దేహమంబు.నాశోహంబు.నాశోహంబు

..బొడంగారమమంగళ..నరసింహమూ

.పిదప నిశేషకే..బృహ్మవక్త్రదేవుఁ

..బొడంగారమమంగళ..నరసింహమూ

.పిదప నిశేషకే..బృహ్మవక్త్రదేవుఁ

..బొడంగారమమంగళ..నరసింహమూ

.పిదప నిశేషకే..బృహ్మవక్త్రదేవుఁ

..బొడంగారమమంగళ..నరసింహమూ

72

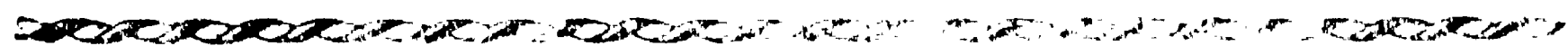
క॥ కనుపడవుతో కనుక్కలు॥

..మినుచుక్కెక్కిచ్చి గొంగ్రుడు..మినుచుక్కెక్కిచ్చి గొంగ్రుడు

.పిదప నిశేషకే..బృహ్మవక్త్రదేవుఁ

.పిదప నిశేషకే..బృహ్మవక్త్రదేవుఁ

73

Of all the wonders that I yet have heard,
 It seems to me most strange that men should fear;
 Seeing that death, a necessary end,
 Will come when it will come.

74

Act. iii. Sce. i.

As fire drives out fire, so pity pity—

75

Act. iv. Sce. iii.

Ever note,
 When love begins to sicken and decay
 It useth an enforced ceremony.
 There are no tricks in plain and simple faith ;
 But hollow men, like horses hot at hand,
 Make gallant show and promise of their mettle;
 But when they should endure the bloody spur.
 They fall their crests, and, like deceitful jades,
 Sink in the trail.

76

There is a tide in the affairs of men,
 Which, taken at the flood, leads on to fortune;
 Omitted, all the voyage of their life
 Is bound in shallows and in miseries.
 On such a full sea are we now afloat;
 And we must take the current when it serves ;
 Or lose our ventures.

నీ॥ . ఏనువిన్న, యబ్బరకము, నింతవొకను ।

. నాకుఁగనాపజగోప్పవేం. త-తనముచ్చ ।

. గలుగుఁదప్పని, కతిచావు. కనియదెల్ల ।

. వారలున్ను, సెఱపున, నడిచుచుండు ॥

74

న్వి॥ . మొనసివేఁడినివేఁడి. బోఁగ్రవోలునట్లు ।
కనికరమునని. కరమెడ, బాపు

75

త॥ . అరయ మనెదెన్నె. క్షే నగుఁ
ప్రేమ కృతి, చంచలమౌనము. నెడనదివేంత ।

. మరియొదజూపు. యజ. నుత్కృష్టములందె

. బోవచ్చునమ్మకం. న-ఁ గాన-దెల్లి ।

. నరులు-పనిపడనం, తమఁ నొక్కకై న

. గుఱుమును. నను. గోఁటుఁగప్పయ్య ।

. రొరగెదరు పక్షి. నోర్యకపోయి -

. తలలువాలించి దొంగ. తట్టువలవలె ॥

76

త॥ . నరులకార్యంబు. న్ద నరునొక్కయల -

. పోటునదానిని. బొందినడుపు ।

. సిరికి నద్దానిని. డేకొనవలె. నున్వారిగాకవ. యాత్రంతలోయ ॥

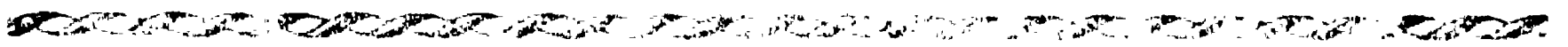
. తఱిగినయెడ నాప. దలఁగట్టునె -

. ని. పునుకెలుమింటి. నూ. పూర్ణ వార్షిధిని ।

. మఱియునా, కెల్లవ. స్మ ను. పరి. పరియు-ఁ

. దప్పినచోనోడ. దము. పు. పు. పు. ॥

77

Act. v. Sec. iii.

O hateful error, melancholy's child,
 Why dost thou show to the apt thoughts of men
 The things that are not ? O error, soon conceived,
 Thou never com'st upto a happy birth,
 But killst the mother that engendered thee. 78

HENRY IV – PART I*Act. I. Sce II.*

If all the year were playing holidays,
 To sport would be as tedious as to work ;
 But when they seldom come, they wished-for come
 And nothing pleaseth but rare accidents. 79

Act. iii. Sce. ii

When he had occasion to be seen,
 He was but as the cuckoo is in June,
 Heard, not regarded : 80

PART II—*Induction.*

Open your ears : for which of you will stop
 The vent of hearing when loud Rumour speaks ?
 I, from the orient to the dropping west,
 Making the wind my post-horse, still unfold
 The acts commenced on this ball of earth ;
 Upon my tongues continual slanders ride,
 The which in every language I pronounce, 81

మ॥ .అకటామిక్కిలి హేయమైన పొరపా.టా-

చింతదాపిల్ల-యెం॥

.దుకుఁగనృరౌదులేని వస్తువుల

నెం.తోయర్హమామానుషో॥

.హకుఁదప్ప-సులభప్రసూత-

సుఖజ.న్మాథఁంబురాఁబోవు-మా

.నకనీవుంబరిమాచి పోయెదునిన్. గన్నట్టియా తల్లినిన్॥ 78

గీ॥ .తలపనేడెల్ల యాటాడు,, సెలవుప్రపొద్దు॥

.అయిన-ఁ బని చేయనటులాడు,,టయను విసుగు॥

.సలుపు-నవియరుదై న-మిక్కిలిహితమగు॥

..సంతసముఁగొల్పు దెద్దియన్,,వింతమాడ్కి॥ 79

ద్వి॥ .కనబడునపుడు , అక్షయము నేయఁబడఁడు॥

వినఁబడియతఁడు ,కో. నెలఁతుజ్యేష్ఠమున॥ 80

సీ॥ ..ఈరువీనులవిప్పు ..కీ గోమన-.

వదంతి.,చిగ్గరమూట్లాడ.,విన్ని-మూయ॥

.నెవ్వఁడుమీలోన-..నేమూర్పునుండి

ప్రవే..లాడెడు పడమర,,కనవరతము॥

Stuffing the ears of men with false reports.
 I speak of peace while covert enmity.
 Under the smile of safety, wounds the world. 81

Act. i. Sce. i.

Like a horse
 feeding, madly hath broke loose,
 In all before him, 82

That a ready tongue suspicion hath !
 He fears the thing he would not know
 him, by instinct, knowledge from others eyes
 That what he feared is chanced. 83

Act. iv. Sce. iv.

She either gives a stomach and no food,—
 Such are the poor, in health ; or else a feast,
 And takes away the stomach, such are the rich
 That have abundance, and enjoy it not. 84

.నాట పాగుఱ్ఱము.న్దా.కుపుగాఁజేసి
 ..భూకందుకంబునం ..బుట్టుచునుల
 — —
 .ఁదెఱు,చు,చుండెద- నెడ.దెగినట్టినిండిలు
 — —
 స్వారి నానాల్కల..స్సలుపుచుండు
 ..కల్లవా ర్తులుజనమాల. కర్ణములు
 — —
 ..జొసిపియెల్ల భావల సవి.యహచునుండ
 ..ఁగ నలిచికునగపు క్రింద.గడువడంగి
 .జగమునొప్పించెడి పగనం.ధిగఁబలికెచ॥

ద్వి॥ .మాంగటిదెల్ల. ద్రొ..బృహత్ గోవిందాచార్య
 ..అంగఁబర్చిడు కేజి.లాగునుచ్చరచు॥

గీ॥ .సంశయమునకెంత ..సన్నదమానాల్క-
 — —
 .కలదొ,చూడు తనకు.దెలియనట్టి
 — —
 .దానికడలు వాఁడి..తరులచూపులనెట్టి
 — —
 .నదియు సంభవించె..నని నిజముగ॥

83

గీ॥ .ఆ,కతెంతో గొలిపి దైవ.మన్నమిడదు
 .వెలయునారోగ్యమునఁ గడు.బేదవాఁడు
 .కదిసిబువ్వనొసంగి యం..గదఁజెఱిచెడు
 — —
 ..ఁగుడువఁజాలఁడు భాగ్యుం..తుడు-కలిగియ ॥

84

HENRY V—

Act. i. Sce. ii.

For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music.

85

So work the honey-bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot upon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent - royal of their emperor
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civll citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to exectors pale
The lazy yawning drone.

86

't is ever common

That men are merriest when they are from home. 87

Act. ii. Sce. i.

O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart, — 88

Act. iv. Sce. i.

There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out ;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward consciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end. 89

Act. v. Sce. ii.

Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on. 90

HENRY VI—PART I—

Act. i. Sce. ii.

Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought. 91

Act. v. Sce. ii.

Of all base passions, fear is most accursed. 92

ద్వి॥ ..తటఁగిజసంబులు.తమయం స్క్రి-పట్టా
 ..మెఱఁగుచునుండురు.మిగుల వేడుక ను॥

87

ద్వి॥ ..మేలితెల్విగలచి.రైసం. ంగ్లాఁడు
 .నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి.వచ్చు॥

88

చ॥ .పరఁ గెడుఁగొంతమంచిచెడు.వస్తువులందునసారమెన్నఁగా
 .బొరుగుననున్న.పట్టం.నీచు.పుష్కలసౌందర్యఁ, బెండతాడ-య
 .తైరుపుశనీసౌఖ్యఁ, గింహ-ఁ, గృహి-న్మనకోర్కె-తెల్లఁజే
 .మరుతటువాఁడుమ, లీచఁ.గుడ్డపైకినావచ్చువెండియ నే॥

89

ద్వి॥ .నరిచూనొడఁబడినల్ .జతపడకున్న
 .నెరపుమేల్ కొంతవ, లోక లొక్కపప్పు

90

ద్వి॥ .నీటిలో, గిటివలె.నగఁడెడుగొప్ప
 .నూటిగఁజివరకు..నున్న చోట వఱకు॥

91

ద్వి॥ .అన్ని పట్టెగుఱంబు.అంబునాథ ముంబ
 .కన్నఁబెట్టె నీ .నీనొన-లేను

92

Sce. iii.

beauty's princely majesty is such,
 Confounds the tongue and makes the senses rough. 93

Sce. v.

The chief perfections of that lovely dame,
 Had I sufficient skill to utter them,
 Would make a volume of enticing lines,
 Able to ravish any dull conceit : 94

So worthless peasants bargain for their wives,
 As market-men for oxen, sheep or horse.
 Marriage is a matter of more worth
 Than to be dealt in by attorneyship. 95

For what is wedlock forced but a hell,
 An age of discord and continual strife ?
 Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
 And is a pattern of celestial peace. 96

PART II—*Act. ii. Sce. iv*

Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
 And after summer evermore succeeds
 Barren winter, with his wrathful nipping cold :
 So cares and joys abound, as seasons fleet. 97

అశ్వమేధ సమము అశ్వమేధ సమము అశ్వమేధ సమము అశ్వమేధ సమము అశ్వమేధ సమము

ద్వి॥ . అందపుందొరతన. మట్టిచె-నొక్కా ।

౯. గిరిందికిలాగునిం. ప్రదియమూలం, గలంబు॥

93

గీ॥ . సోయగంబై నయా పొద్దు. మనినానా గు ।

౯. కలుపంగల సేయ్యగానం. చలీ-నానా ।

. నెట్టి మొద్దుబుట్టిచె నె. నెట్టి మొద్దు ।

సరసమగు పెమ్మ-గ్రంథము. చలీ-నానా ॥

94

గీ॥ . శేరమాడెద శూన్యంబు. పెండ్లి మొక్కా ।

. అనుబంధము కల నంతన. మొక్కా మొక్కా ।

మగ్గవచ్చుతగవు. అనుబంధము ।

౯. పెండ్లి చిజముగ నెమ్మ-గ్రంథము ॥

95

గీ॥ . బలిమి నొవరింక బడిన. పెండ్లి. మొక్కా ।

. పెండ్లి బలిమి నొవరింక బడిన. పెండ్లి. మొక్కా ।

. సలుపు-నిమ్మలు సొగసు. పెండ్లి. మొక్కా ।

. సంతసము. చివ్వు కలంబు. పెండ్లి. మొక్కా ॥

96

గీ॥ . కట్టుల నొవ్వు వెల్ల. పెండ్లి. మొక్కా ।

. ముల్బసంబెలంగు. పెండ్లి. మొక్కా ।

. చలీ-మొక్కా. నొవ్వు. పెండ్లి. మొక్కా ।

. లేగు వంతలు. పెండ్లి. మొక్కా ।

97

Act. iii Sce. i

Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason. 98

what 's more miserable than discontent. 99

Act. iv. Sce. ii.

O miserable age ! Virtue is not regarded in handi –
craftsmen. 100

PART III.

Act. I. Sce. IV.

'Tis beauty that doth oft make women proud ;
'Tis virtue that doth make them most admired ;
'Tis government that makes them seem divine ; 101

Act. ii. Sce. i.

To weep is to make less the depth of grief : 102

Act. iv. Sce. viii.

When the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him. 103

ద్వి|| .నునుపుగాఁబుఁజెడు .న్లోఁతైననీరి ।

..ను నిరూఢనక, ప్రహ.మన్దాఁచు నాఁడు||

98

ద్వి|| ..ఒందిలి- తనివితే.కుండుటకన్న ।

.శెరిదై ననుజీయుండు చేయొంచుమాడు||

( )

వ|| ఆహా దుస్కా-లము-, శిల్ప-, యోగ్యత సరకు కేయబడలేదు.100

గీ|| .స్త్రీలచటమగగర్వింపఁ .జేసెనునది ।

.సొగసు-వారల మిక్కిలి .పొగడబడఁగి ।

.సలుపునదిసద్గణంబు- వే.ల్వలుగవారు ।

.తెలియబడఁజేయునది .జితేం, .ద్రుతమతియు||

101

ద్వి|| ..వాతెఱచుమ దూఖ.పడుట-శోకంబు ।

.లోతుఁతగ్గించుటా.లోచించిచూడ||

102

ద్వి|| .సింగమిచ్చకముచే.సిన-గొట్టెపిల్ల ।

..పంగఱదానికెం .బడబోకపోదు||

103

Act. v. Sce. vi.

Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer. 104

Act. i. Sce. viii.

Act. i. Sce. i.

Amor is like
A wild colt, who being allowed his way,
Will run with times him. 105

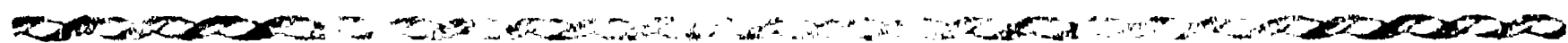
Sce. iii.

New customs
Though they be never so ridiculous,
May, let'em be unmanly, yet are followed. 106

Act. iii. Sce. i.

Orpheus with his lute made trees,
And the mountain-tops that freeze,
Bewitch'd themselves, When he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever spring : as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the billows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Hell asleep, or, hearing, die. 107

Sce. ii.

The hearts of princes kiss obedience,
 So much they love it ; but to stubborn spirits
 They swell and grow as terrible as storms. (1)

My lord, we have
 Stood here observing him : Some strange commotion
 Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
 Stops on a sudden, looks upon the ground,
 Then lays his finger on his temple : straight,
 Springs out into fast gait : then stops again,
 Strikes his breast hard ; and anon, he casts
 His eye against the moon ; in most strange postures
 We have seen him set himself. (2 108)

Act. iv. Sce. ii.

Men's evil manners live in brass ; their virtues
 We write in water. 109

Act. v. Sce. iii.

Men that make
 Envy and crooked malice nourishment
 Dare bite the best. 110

ద్వి॥ ..అరుసులయెడలు ము.ద్దాడుసడకున|
..మొరటులయెడఁగోప.మాసరేగుసవియ॥

108 (1)

స్త్రీ॥ ..విభుఁడ-వానింగని.పెట్టుచుకేమిట
..నున్నార-మొద్దయో.కొన్నినింత|
..తిరుగుఁబటతనిబు.ద్ధి.న్న కొనియె-
నా.తం,జొడుగఱచెడు..నెండి..యలికి|
..పడెడు-నబ్బసనాఁగి-ఁ.బరికించునేను-
ఁ.బిమ్మట-నాతని.ప్రేలుకరి|
..శణఁతపైఁజేర్చు-..నొక్కటఁగ్రుచ్చిపాట-
..వడిసడచున్దరు.నాతనియె-
ఁ.దనదు గుండెబాఁడు.కొనెనుగట్టిగ-నుటి|
..యునొకతఱ్ఱినిఁ జంగు.మరికెనఁకన|
..కన్నవైచుమండు-ఁ.గడ విచ్చిత్రమఁజగి|
..గతులనాతఁడుంటఁ.గంటివేమ॥

(2)

ద్వి॥ జనులచెడుగు.శిలా.క్షరములు.మనెడు|
..మనముసీటన్వారి.మంచ్చివాసెదము॥

109

ద్వి॥ ..పైఁపలేనట్టిదు.ర్జనములు.విగల|
..గాపాడువారినే.కటవఁదెగింతు॥

110

't is a cruelty,
To load a falling man. 111

KING JOHN -

Act. i. Sce. i.

For new-made honour doth forget men's names 112

Act. iii. Sce. iv.

Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest : evils that take leave,
On their departure most of all show evil 113

A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as hoisterously maintained as gained:
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up. 114

Act. iv. Sce. iii.

Trust not those cunning waters of his eyes,
For villainy is not without such rheum :
And he, long-traded in it: makes it seem
Like rivers of remorse and innocency. 115

ద్వి॥ .పడిపోవుచుండేన .వానిమఱింత ।

.యడఁగఁదొక్కుచునుంట. యది, కూళతనము ॥ 111

ద్వి॥. క్రొత్తగానబ్బిన. గొప్పతనము ।

.మత్తిలి మఱి చెడు. మనుజుల పేరు॥ 112

గీ॥ కేశనమౌనంకటంబు చ.క్కఁబడకమును॥

.ముందు-నారోగ్యమిబ్బుని. ముసమానందు ।

.గూడివడియగు- నెడఁగొయు. కీడులెల్ల ।

.వానిమఱిదలస్థిఁజె.. కానిచింత॥ 113

గీ॥. .న్యాయముఁ దొఱంగుచేయిచే.. నపహరింప ।

.బడిన, నృపకండ మెటుపొందఁ.బడెనొయల్లు ।

.నిర్వహింపఁబడినది- నెం. శీయును-జూలు ।

.నట్టిచోనున్న తఁడుదేని. నై నఁబట్టు॥ 114

గీ॥ .వానిమోసపుచ్చు.. గొప్పమూలనమ్మకు !

.దుడుకుకూడనట్టి. తడిఁజెలంగు ।

.అందుఁ, జిరములనడు. నతఁడు నేరములేమి ।

.నెనరులేల్లుగనని. కనువఱచెడు॥ 115

KING LEAR—

Act. I. Sec. I.

Time shall unfold what pleated cunning hides;
Who cover faults, at last shame them derides. 116

Act. ii. Sce. iv.

All's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so. 117

Sce. v.

O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master. 118

Act. iii. Sce. iv.

Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear I' the mouth. 119

Sce. vi.

He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a
horse's health, a boy's love, or a whore's oath. 120

211. అభివృద్ధి మోక్షము నుపాదించు - కెనియో !

॥ ముఖ్యమంత్రిగారికి • ముఖ్యమంత్రిగారికి •

116

ద్వి॥ .అపి వేదే మునసేన-సర్వమౌచ్యం ।

..అవినతిగించిన కేసులను సమీక్షించి నిర్దోషులను విడుదల చేసి ||

117

విష్ణుఁ డుచితమునఁ బఠితఁడై, బోధయి, నిర్మలము ।

—
 .బిమ్మ, పోజులుగనుండు. వేరయినోయయ్య ॥

118

[illegible]

• దానిని గవర్నమెంట్ - రిజిస్ట్రేషన్ చేయించుకోవాలి ।

మీరు, కడులిన్నది. పాటిపోవుటకు.

•పడిన నెల్లునెదురఁ.నా" అదీపు ।

119

పరిశోధనాత్మకమైనది. ఇది గ్రామీణులకు ఉపయోగపడుతుంది.

చేసిన కృత్యములను గురించి వివరములు

శ్రీమృకోనువాదమేంగళి ॥

120

When we our betters see bearing our woes,
We scarcely think our miseries our foes.
Who alone suffers, suffers must i' the mind,
Leaving free things and happy shows behind ;
But then the mind much sufferance doth o'erskip,
When grief hath mates, and bearing-fellowship
How light and portable my pain seems now,
When that which makes me bend makes the king bow.

121

Act. iv. Sce. i.

Our means secure us, and our mere defects
Prove our commodities.

122

As flies to wanton boys, are we to the gods,—
They kill us for their sport.

123

Sce. iii.

The stars above us, govern our conditions ;
Else one self mate and mate could not beget
Such different issues.

124

[illegible]
$$\text{Sulfonate, } \text{C}_6\text{H}_4\text{SO}_3\text{Na}^+ \rightarrow \text{C}_6\text{H}_4\text{SO}_3\text{H} \rightarrow \text{C}_6\text{H}_4\text{SO}_3\text{Na}^+ \rightarrow \text{C}_6\text{H}_4\text{SO}_3\text{H}$$

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

[illegible][illegible]

Journal of Management Studies, 19(1), 67-80.

$$\bullet \vec{v} = \vec{0} \text{ (stationary)} \Rightarrow \vec{v} = \frac{1}{\rho} \left(\frac{\partial \rho}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho \vec{v}) \right) \vec{e}_t + \frac{1}{\rho} \left(\frac{\partial \rho}{\partial x} + \nabla \cdot (\rho \vec{v}) \right) \vec{e}_x + \frac{1}{\rho} \left(\frac{\partial \rho}{\partial y} + \nabla \cdot (\rho \vec{v}) \right) \vec{e}_y + \frac{1}{\rho} \left(\frac{\partial \rho}{\partial z} + \nabla \cdot (\rho \vec{v}) \right) \vec{e}_z$$
[illegible]

నా తండ్రికి నేను గానం చేయమని చెప్పాను.

• 2011年12月12日

• ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ಹೊರಹೋಗುವುದನ್ನು ತಡೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ

[illegible]

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

• మన లోకమున నున్నది . . . ప్రేమనూపంచము!

122

ద్వి॥ . వేలుపులమునందు పుట్టినామి॥

[illegible]

123

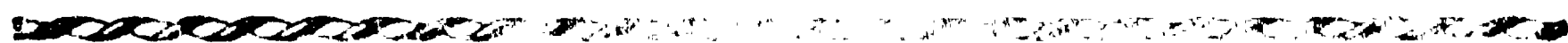
గీ|| .మనస్సభ్య భావ మేలు .మన మోహతయో నెఱుంగి

• రాష్ట్ర పరిపాలనా కమిటీని ఏర్పాటు చేయడం.

[illegible]

.XoxoXoxo eppoxox .Tpo de Xoxoll

124

See vi.

Come on, sir, here's the place : stand still —
How fearful
And dizzy 't is to cast one's eyes so low !
The crows, and choughs; that wing the midway air,
Show scarce so gross as beetles : half way down
Hangs one that gathers sapphire, — dreadful trade :
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock, — her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high. — I'll look no more;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong.

When we are born, we cry, that we are come
To this great stage of fools. 126

Act v. Sce. iii.

The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us. 127

Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman. 128

The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long. 129

RICHARD II

Act. i. Sce. i.

The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay. 130

Sce. ii.

That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts: 131

ద్వి॥ .చను దెంచితిమిపిచ్చి.జనుల,రంగమున!
 .కనియే డ్చదమాపుట్టి.నప్పడుమనము॥

126

ద్వి॥ .మనచెడుగులనుండి.మనలశిక్షించు!
 .ననువువన్నెదరు,నా.యమగు,దేవతలు॥

127

ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె!
 .గుత్తుక-స్త్రీకడి.గొప్పగుణంబు॥

128

గీ॥ .మనము,కఠినావసర,భర.మునకులొంగి!
 .పల్కునదితోఁచినది చెప్ప.వలయుదాని!
 .నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు!
 .మనముసిన్నలమంతగాఁ.,గనముమనము॥

129

గీ॥ .మర్త్యకాలంబులొసఁగుని.ర్మలధనంబు
 .తనరుచుం డెడునుచ్చేపొం.దనియశంబు!
 .జనములదిబొత్తిగాఁబోవు.సమయమందు!
 .పసిఁడిపూసినబంకమ.న్నసరివారు॥

130

ద్వి॥ .అధములలోమన.మనుకొనునోర్మి!
 .యధికులయెడభయ.మనిపించుకొనెడు॥

131

Sce. iii

Teach thy necessity to reason thus ;
There is no virtue like necessity. 132

Gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light. 133

O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus ?
Or cloy the hungry edge of appetite
By bare imagination of a feast ?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastic summers' heat ?
O, no : the apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse :
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when it bites but launceth not the sore. 134

Act. ii. Sce. i.

the tongues of dying men
Enforce attention like deep harmony :
Where words are scarce they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in pain
He that no more must say is listend more. 135

ద్వి॥ చక్కనిసీయవసరముతలంచు|

.మక్కఱకం టెయో..గ్యతమఱిలేదు॥

132

ద్వి॥ .కఱవఁజాలదుగుఱు.గావించు,వంత|

.నరకుసలుపకహా.స్యము సేయ నరుని॥

133

సీ॥ మంచుకొండ తెవండు..మదిలోనఁ,దలపోసి.

.యాకారతనచేత.నగ్గిదాల్చు|

.నాఁకలి,యంగద.నటునంచునకు

.మొ.గంబు మొ త్తించు--లే.క-బలుబిందు|

.గూరిచియుఁహించు.కొనుమాత్రమున|

.లేక-మండు వేసవివేడి.మనసుననిడి|

.మార్గశీర్షంబు,హి.మంబునదిన మొలం

.బొర్లాడు-నటుకాదు.పోమ్ముమంచి|

.నెన్నుకొనుటచెడ్డ.నెంపించెడుపరిఱింత |

.క్రూరమైనవంత.కోఱబాధ|

.గఱచునప్పటివలె.గావింప నేరదు|

.పుండుబల్లెముమెయిఁబొడుచునపుడు|

134

ఉ॥ చచ్చెడువారినాలుకలు..శ్రద్ధ,సుగానముపోల్కిలాగు-,వా|

.క్రుచ్చుట,శక్తితగ్గునెడ.ఁగొంచెము,రితగఁజెల్లు-బాధ,ను

.ఘృ,చ్చరియించువారునిజ.మూ,ర్తురు-చెప్పుటకెద్దిలేనివా|

.డెచ్చటనేన,మచ్చకము.ఱింతపనంబుచుండఁగావునన్॥

135

~~~~~
 The setting sun, and music at the close,
 As the last taste of sweets, is sweetest last,
 Writ in remembrance more than things long past. 136

Small showers last long, but sudden storms are short.
 137

Should dying men flatter with those that live ?
 No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii. 138

know'st thou not
 That when the searching eye of Heaven is hid
 Behind the globe, and lights the lower world,
 Then thieves and robbers range abroad unseen,
 In murders and in outrage bloody here;
 But when from under this terrestrial ball
 He fires the proud tops of the eastern pines,
 And darts his light through every guilty hole,
 Then murders, treasons, and detested sins,
 The cloak of night being plucked from off their backs,
 Stand bare and naked, trembling at themselves? 139

గీ॥ .ప్రసంగమన్నప్రపంచం-కొనముట్టుపాటయి
 .వెనుకకుఁజవించి నెడు.పిండివంట
 .కరణమిగులసంపు.గా,మన-ఁగడు నెదన్
 .ప్రవాయఁబడు.ఁగడిచిన.వానికన్న॥

136

ద్వీ .చిన్నముసురు,మన్నఁ.జరముకాని-వడి
 .బన్నిసట్టి,తుపాను.త్వరఁ,గడతే॥

137

ద్వీ॥ .ప్రణతింత్రై బ్రతుకువా.రలఁజచ్చవార॥
 .లు-,నహి-బ్రతుకువార.లునుతెంత్రు,మృతుల॥

138

సీ॥ .ఎఱుఁగనాదేవుఁబ.క్షించుచూ,డికి
 .భూగోళమువెనుక.డాఁగిమఱియు
 .గిరిందిజగమావెలిఁ.గించుచున్నప్పడు
 .దొంగలున్వెండియ.దోఁచువాండ్రు
 .కన్నడకేధిమి.గాఁజరలాడెదన్
 .హాస్యలస్కరింతు.హాసమునిట
 .ఁగాని-యూత్సాహ,నందిన.నమ్రకిందు
 నందివా.ఁకెప్పుడు ప్రాచీన.పుష్కద్రుప్త
 .శిఖరములన్ బ్రకాశింపించి ప్రతిదుష్ట
 .వివరమునన్దన .వెల్లుఁబొడుచు
 .జంపుటల్,ద్రోహములపుడ.నహ్యపాత
 .కంబులు దనుష్కంబు భౌ.గమలనుండి
 .మాపుపచ్చముతోఁగిం.పంబునిలుచు
 .వడఁబుఁదమొత్త బోడగ.బట్టలేక

139

Act. v. Sce. i.

The love of wicked friends converts to fear;
 That fear to hate; and hate turns one or both
 To worthy danger and deserved death. 140

RICHARD III—*Act. i. Sce. iii.*

The world is grown so bad,
 That wrens make prey where eagles dare not perch :
 Since every Jack became a gentleman,
 There's many a gentle person made a jack. 141

Sce. iv.

Sorrow breaks seasons and reposing hours,
 Makes the night ~~turning~~ mornning, and the moon-tide night. 142

Act. ii. Sce. ii.

That deceit should steal such gentle shapes,
 And with a virtuous vizer hide foul guile ! 143

Act. v. Sce. ti.

True hope is swift, and flies with swallow's wings,
 Kings it makes gods, and meaner creatures kings. 144

గీ॥ ..చేనఁటి చెలికాండ్ర . నెమ్మిమా.ఱును వెఱపున ।
 .కాభయమసహ్యమున కప.హ్యంబొకనికి ।
 .ఁగానిలేకి,ర్వురకుఁగాని .కట్టకడకు ।
 .మఱియు,హానికిఁదగునట్లు ..మరణమునకు॥

140

గీ॥ .జగముచెడ-డేగవాలగ .సాహసింప ।
 .కున్నచో,జీనువయెఱతి.న్చుండె-నెల్ల ।
 .నీచుఁడున్ ఘనుఁడౌటచే.,నెరుపఁబడిరి ।
 ..తక్కు వారుగఁబల్వురు.తగుమనుసులు॥

141

ద్వి॥ .ఋతువులమార్పుని .ద్రించుగంటలను ।
 ..వెత రేఁబవళ్ళఁగా.వించు,నట్టిట్లు॥

142

ద్వి॥ ..వంచనసాధురూ.పంబులనుండు ।
 .మంచివేషమునదు .ర్మార్గముందాఁచు॥

143

ద్వి॥ ..పొచునేఁట్రొత్త .జ.వముతోడనాగు ।
 .దొరలవేల్పుల .నలం.తులతేండ్రఁజేయ॥

144

~~~~~~~~~
 Conscience is but a word that cowards use,
 Devised at first to keep the strong in awe : 145

LOVES LABOUR'S LOST—

Act. i. Sce. i.

Why, all delights are vain, but that most vain,
 Which, with pain purchased, doth inherit pain. 146

Study is like the heaven's glorious sun.
 That will not be deep-searched with saucy looks :
 Small have continual plodders ever won,
 Save base authority from others' books.
 These earthly godfathers of heaven's lights
 That give a name to every fixed star,
 Have no more profit of their shining nights
 Than those that walk and wot not what they are.
 Too much to know is to know nought but fame ;
 And every godfather can give a name. 147

త్వి॥ ..భీరులవాడుల ..పితమెధమంబు ।

..ధీరులనాఁప వి.ధింపఁబడెదొలి ॥

145

గీ॥ .జౌరవితలువేడ్క .లన్నియు-నాఁగాని ।

.యెత్తియిడుమతోఁగ్ర.యింపబడుచు ।

..నెగులుకలుగఁజేయు ..నిచ్చలునద్దియె ।

.మిగులవ్యథముగఁబ .ఱగుచునుండు ॥

146

సీ॥ .మిగుల వెల్లుచునుండు..జగముకన్నులబోలుఁ

.జదువదిలోఁతుగ. వెదుకఁబడదు ।

..దుడుకై నచూపుల.తోడ- నొరులప్పున.కముల
ఁదప్పనిదశఁన.ములఁదప్ప ।

..పడసిరియెంతయుం .బాటుబడిన

యట్టి.వారలుస్వల్ప లా.భంబుతాము ।

.కదలనియెల్లచు.క్కకుఁ బేరొసంగు

జ్యో.తిషికులుమెఱయ. రాతిరులనుండి ।

..కాంచరెక్కుడు మేలున.క్షత్రములను ।

.ఁజూచుచవ్వి తెలియని య.జ్ఞులకుమింతి ।

..పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి. పేరుతప్ప ।

.మఱియనన్నామ కరణమొ.నగుచునెల్ల ।

.గురువునేదైనఁ బేర్జత. కరచఁగలఁడు ।

Fast paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank rout quite the wits. (1)

Act. ii Sce. i.

Beauty is bought by judgement of the eye ,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues (2)148

Act. iv. Sce. iii.

Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility. 149

Act. v. Sce. ii.

The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness. (1)

Folly in fools bears not so strong. a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply.
To prove by wit, worth in simplicity. (2) 150

కం॥ .కడుపులు బలిసినవారికి !

.గడుఁగొంచెపు మెదడులుఁజూ-ఘనహిచ్యములౌ !

కిఁజాలుబలిపించుఁ బ్రక్కలు ।

.చడి. నై నన్ - బాధిపాట.వఱుఁ జెడఁగొల్పన్ ॥

(1) 148

ద్వి॥ .కనువి.మహాన్ .సోయ.గమకొనఁబడెదా ।

.సనదవతఁకునాల్క .ననఁబడబోదు ॥

(2)

గీ॥ .కలఁబుఁజూట్టఁ దెగించఁడు .కలఁబుఁజూట్టఁచు ।

.ప్రచాఁబుఁచు- నల్పనిట్టఁ పుణ .లాయన.తన !

.సుసిఁగలువ-కొర- వనక.రక్కె-నచెచ్చులను ।

.లొగువానిపదేములు- కుంభిగవఁగించు ॥

149

ద్వి॥ .చిలుతపాయముకన్న .సింగారమునకు ।

.మరగుగభీరత .నృండించువలపు ॥

(1) 150

గీ॥ .తెల్విమితిమీఱి పిచ్చియె.త్తి నటువంటి ।

.ప్రజ్ఞలందలి యవివేక.మహాలదగు ।

చెట్టకొరఁబెను నుఱిగొక.మెట్టుమీఱు !

.వెంగలితనంబు నంఘాట. వెలకలదని ।

.బొనక కిపియాపించె .గలదుఁసుక ॥

(2)

The tongues of mocking Wenches are as keen
 As is the razor's edge invisible,
 Cutting a smaller hair than may be seen;
 Above the sense of ~~sense~~, ~~so~~ sensible
 Seemeth their conference ; their conceits have wings
 Fleeter than arrows, bullets, wind, thought, swifter
 [things. (3)

Your wit makes wise things foolish:
 With eyes best seeing heaven's fiery eye,
 By light we lose : light : your capacity
 Is of that nature, that to your huge store
 Wise things seem foolish, and rich things but poor. (4)

MACBETH

Act. ii. Sce. ii.

The Innocent sleep:
 Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,
 The death of each day's life, sore labour's bath,
 Balm of hurt minds, great nature's second course,
 Chief nourisher in life's feast. 151 (1)

గీ॥ . కంటికి గపడనంతసూ. క్షృంబు వెండ్రు
 . కయ నుఁ దెగ వేయుమంగలి . కత్తి. వెలునకు॥
 . మించివాఁడియగు నెక్కి . రించుకుడుచు
 . చెల్లునాల్కులు-వాతల . పలుకులుమఱి
 . తెలిసికొనుటక సాధ్యముల్ . కలవువారి
 . తలఁపులకుఁ జెక్క-లవ్విము. ల్కులఁదుపాకి
 . రవలగాలిమనసుమించు . రయముచేత॥

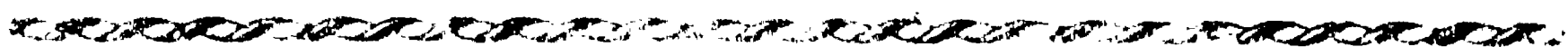
(3)

గీ॥ . అజ్ఞలంజేయఁ బ్రజ్ఞల . నై ననీదు
 . తెల్వి-జాగుగఁగన్నులఁ . దెఱచిమనము
 . జగముకన్నుఁగనుంగొన్న . సమయమందు
 . వెల్తురుంగోలుపోదుము. వెలుతురుమె,యి
 . నట్టి. నై జమునీశ కి . కమరియుండె
 . తెలివిమాలిన విగఁదెల్వి. గళయవిమఱి
 . కానిపించుఁ బేదవిగ శ్రీ. గల్గునవియు
 . నెల్లనీమహాజ్ఞానస . మృద్ధికిట్లు॥

(4)

గీ॥ . నేగినెఱుఁగనినిద్రుర-.. చిక్కువడిన
 . జాలివడుకనిమాలిని. సరిగనల్లు
 . ప్రతిదివసజీవి తంపుమర. ణము-పెద్ద
 . బడలుపాటు స్నానము-గంటు. వడునెదలకు
 . మందు. బ్రతుకువిందున మేటి. మనువుఁగూడు
 . ప్రకృతిగుణముల రెండవ. పథముమఱియు॥

151 (1)

Act. v. Sce. vi

Life's but a walking shadow ; a poor player,
 That struts and frets his hour upon the stage,
 And then is heard no more : it is a tale
 Told by an idiot, full of sound and fury,
 Signifying nothing. (2)

MEASURE FOR MEASURE—*Act. i. Sce. i.*

Heaven doth with us, as we with torches do,
 Not light them for themselves : for if our virtues
 Did not go forth of us, 't were an alike
 As if we had them not. Spirits are not finely touched,
 But to fine issues ; nor Nature never lends
 The smallest, scruple of her excellence
 But, like a thrifty goddess, she determines
 Herself the glory of a creditor,
 But thanks and use. 152

Sce. v.

Our doubts are traitors,
 And make us lose the good we oft might win,
 By fearing to attempt. 153

గీ॥ .బ్రతుకునడుచు నీడ--రంగమనంగింజు ।

.కొనితనగడువుమఱి .వినగఁబడని ।

● .పాడుపాత్రము- గడ.బడ మొందుకొన్నత ।

.మృగ నె.డిగుచేను .మవఁబడుత ॥

(2)

గీ॥ .ఒనరుచునై నము నునఁగొడవ -

దిప్పికోలా.గుఱిచి మనఁగొడవ .కర-వాని ।

.కై వాని వెలింగింపఁగడగము-

మనసద్గ.ణములు బయల్పడ.న-నునలోన ।

.సడఁగుటయును-నున .వేయి లేకుంటయు -

.నొక్క-ప్రతిమలు .నొక్కమీఱు ।

.జేయంగఁబడవుచు.చి .ప్రయోజనములు.దక్క-

బ్రత్యతియు న.ద్దానిమహిమ ।

.వందసంబు మఱియు లా.భంబుగొనుచు ।

.బొడుపుఁగలదేవత వితాన.నదియు నప్పు ।

.లికెను-గొప్పందుటను నిశ్చ.యించి.యెరవు ।

.పెట్టబోవదు తానొక్క-పేసమైన ।

152

గీ॥ .తెక్క-కండ్లునునను .యొములునునను ।

.నెక్క-లువపుసెలు .నిక్కఱుబిన్ని ॥

153

Act. ii. Sce. i.

Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe. 154

Sce. ii.

Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl; more o'that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy. 155

Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves. 156

Sce. iv.

wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself. 157

Act. iii. Sce. i.

The miserable have no other medicine
But only hope. 158

And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies, 159

ద్వి॥ .కూర్మిలాగున్నది .కూర్మికాఁబోవ।

.దోర్మిరెండవవంత .నొదవిం[—]చుచుండు॥

154

మధ్యాహ్నః :- .పరిహాసమాడవచ్చుముని-వరులనై నఁబభువులద్ది

.సరసంబువారిలో- ఁగాని- .స్వల్పలనెంతయోతప్పు।

.శరుసంబుమాత్రమానెద్ది .వాహినీనాథులపట్ల।

ఁబరఁగున్మహాపవాదమయి..భటులుగు వారియందదియె॥

155

ద్వి॥ న్యాయాధికార్లు .చౌ.ర్యముసల్పనపుడు।

.నాయమాదొంగత .సముతస్కరులకు॥

156

ద్వి॥ .ఎపుడు తెలివిగోరు .నెంతయునెలుఁగ।

.నపుడు తనుంచానె .యది,మాఱుకొనెడు॥

157

ద్వి॥ .,వసటపొందినయట్టి .వారలకెందు।

.ననులేడుసుంతయు .స్మందాసతప్ప॥

158

ద్వి॥ .త్రొక్కినఁజేడపు.రువునొప్పిఁజెందు।

.,నక్కజముగఁజచ్చు .నపు,డసురనలె॥

159

Sce. ii.

No might nor greatness in mortality
Can censure scape ; back-wounding calumny
The whitest virtue strikes. What king so strong
Can tie the gall up in the slanderous tongue ? 160

MERCHANT OF VENICE

Act. i. Sce. i.

You have too much respect upon the world :
They lose it that do buy it with much care. 161

Sce. ii.

If to do were as easy as to know what were good to
do, chapels had been churches, and poor men's
cottages princes' palaces. It is a good divine that
follows his own instructions : I can easier teach
twenty what were good to be done, than be one of
the twenty to follow mine own teaching. The brain
may devise laws for the blood ; but a hot temper
leaps o'er a cold decree. 162

Sce. iii.

An evil soul, producing holy witness
Is like a villain with a smiling cheek,
A goodly apple rotten at the heart,
O, what a goodly outside falsehood hath ! 163

గీ॥ ..కడిమిగానిగొప్ప .గానిమనవులందు !

.దాటలేదునిందె- .జాటునుండి ।

..చాడికొట్టజూచు .స్వచ్ఛమానీతిని ।

..మాటునాల్క-గట్టు .దొరకలండె ॥

160

ద్వి॥ ..రాగమునీకుగౌ.రవమున, మెండు ।

..జాగ్రత్తగొనునది.జారవిచ్చెదరు ॥

161

వ॥ చేయుటకు మంచియెదియో తెలిసికొనుటవలె జేయుట సులభ

మైనచో- గుల్లుగోపురములగు- మఱి- నేదల గుడిసెలు రాజుల

మేడలగును- చెప్పనట్లుచేయువాడే మంచిగురువు- చేయబడు

టకు మంచియేదియో మరువదుగురకునే సుఖవుగాబోధించె

గలనుగాని నాబోధననుసరించుపట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానైన

నుండజూలను-మనుజునిండ్రదియ, ప్రపన్యత్తివివేకముచే నడ్డబ

డుఁగాని- ,కామమువివేకమునోర్చును ॥

162

గీ॥ .పరమపావనసాక్ష్యంబు .బల్కుదుష్టు ।

.చిటునగవు మోముగల్గు .ట.క్కరికిసాటి ।

.లోనఁగుల్లియఁ బైకంద.మైనపండు ।

.కల్లబయటికి నెంతనా. గనుగనుండు ॥

163

Act ii. Sce. vi.

All things that are,
 Are with more spirit chased than enjoyed.
 How like a younker or a prodigal
 The scarfed bark puts from her native bay,
 Hugged and embraced by the strumpet wind !
 How like the prodigal doth she return,
 With over-weathered ribs and ragged sails,
 Lean, rent, and beggared by the strumpet wind! 164

Sce. ix.

Who shall go about
 To cozen fortune and be honourable
 Without the stamp of merit? Let none presume
 To wear an undeserved dignity:
 O! that estates, degrees and offices,
 Were not derived corruptly, and that clear honour
 Were purchased by the merit of the wearer!
 How many then should cover that stand bare ;
 How many be commanded that command;
 How much low peasantry would then be gleaned
 From the true seed of honour; and how much honour
 Picked from the chaff and ruin of the times,
 To be new-varnished ! 165

త|| .అనుభవింపఁగఁబడె. శా.నతో సెట్లు.
 వస్తువు లేవఁటాడఁ. బడెడునో యట్లు ।
 .తన, తావునుండిక. దలుప న్నెమిఱు. నా, వ-
 .మాఁబడిందిండి. నాఁగో, డెకాని ।
 .,యనువున నెటుబిగి. యున్ గాఁగిలింపఁ.
 బడెడునోలు,ంజెక ర్వలిచేత-మఱు ।
 .జనుదెంచు నెటులెల్ల చా.,యలమిగులు

.,ధ్వంసంబుగావింపఁ. బడుచునయ్యదియు ।

164

నీనమాలిక. || .ఎవరుయత్నింతుర.దృష్టము,న్వంచింప-
 .,నహా త లేకమ. ర్యాదఁబొంద ।
 .దగనిశారవమునొం.దఁగ నెవ్వరై న

.స్వ.తంత్రింపఁజనడు-.స్వా.స్థములు-పర్వు।
 .లు-మఱియు ద్యోగముల్ -.దుమాఁగఁము

గనందఁ.బడనిచో- వెండియు.స్వచ్ఛమైన।
 .వాసి-యోగ్యతఁగల.వానిచేఁగొనబడె. నేని-
 .దిగంబరు.లై నయెంద।

.,తాచ్చాదితులవుడు-.రాజ్యకులొఁబడి
 యుందు రెందఱొయగజ్జ.నొనఁగు వారు।
 .,సత్ప్రతిష్ఠోద్భవ.స్థానంబులోనుండి

యెందఱధములు,లే. కేఱఁబడుచు॥

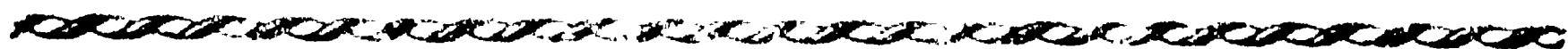
నుండొ-కావులు-మఱి.యునుగొప్పతనమెంత।

తఱులొనచిన్సట్టి.చెఱువుచెత్త।

.ప్రోవునందునుండి.క్రొత్తగావన్నియ।

.నింకఁబెట్టఁబడుట.కెన్నఁబడునొ॥

165

The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny. 166

Act. iii. Sce. ii.

And yet a maiden hath no tongue but thought. (1)

Song

Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?

Reply, reply.

It is engendered in the eyes,
With gazing fed, and fancy dies
In the eradle where it lies.

(2) 167

Act. v. Sce. i.

Soft stillness and the night
Become the touches of sweet harmony.

168

ద్వి॥ .పొరపాటుకాఁబోదు .పూర్వపుమాట ।

.పరిణయంబురియనౌ .భాగ్యవంశతన ॥

166

ద్వి॥ .ఇప్పటికిన్గన్నె .కెంచేచిఁదలఁపు

.దప్పఁజూపట్ట దెం.తయునె న,నాన॥

(1)

.భరహర్షపియ రాగము - సూహితౌళము

పల్లవి॥ నన-గామపథని- సనిధాపమగతి॥ నన॥

.అను-రాగమెచట-ఁబొడము తెల్పుమానా॥ కను॥

అనుపల్లవి॥ సనిధసీన- గమపమగతి॥ నన॥

.మనమునంద-మొగమునందా॥ యన॥

(2) 167

చరణము 1. పానుపపప- సేరిసనిధ- పనిధాప మగారి మగారి

.కొంచబడియె- నెట్లులెయిల-ఁబెంచబడియెఁజెప్ప చెప్ప॥

2. గగగగామాపమా గమపని దాపమగతిగరి

.కనులఁబుట్టింపఁగాబడి.యె నదిమేపఁబడెఁజూపున

సనసీధనిసాతీగమా- సానిధాపమగరిసా॥ నన॥

.ననురాగముతానుండును .య్యాలయందుఁబొలసెడు॥అ॥

ద్వి॥ .తగుజఁడ్లులేమి- ప.దంపడిరేయి

.మిగులఁదీయనిచాట.మేళంబమృతము॥

168

do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons strategems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted.

169

How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world.

170

సీసమాలిక || .అరయుము చెరలాడు .నడవిపసు లమంద.నై న-

వెట్టి గ దా టు .చటచుచున్న

.పనికిమప్పనియట్టి .పడుచుగుట్టపు

పిల్ల., కడుపునుఁగాని .,బాఁకా,రొదనవి ।

.వినిన-లేక వ్యాని .,వీనులకే పాట.యైన

దబ్బునఁదాఁకి.నంతనీవు ।

.పరికించెదాపాట .వలసనయ్యవి

నిలఁబడుటయు- నవ్యాని.వాఁడిచూడ్కి ।

.కడు మెత్తఁబడుటయు--గనుకనే-

కవి.పన్నె., మోళ్లుచిగిర్చెడు. రాళ్లుగరఁగు ।

.నం-చెటువంటి మొదైన- నెంతటికూళ.యైన-

మఱియునెట్టి., యలుకువఁగల ।

వా.డైన-బాటయ.ప్పటికి మార్చకపోదు

.వానిస్వభావంబు. ,గానవిద్య ।

.నెఱుఁగకుండినవాఁడు- .మఱిదానితీయని

.యందంబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు ।

.దోఁపుదులు- .గుట్రలును- నృప.ద్రోహములును ।

నల్పఁదగువాని,భావము.ల్పాప్రమాడ్కి ।

.,ఁబ్రాణగోడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు ।

.నరకమటు,ఘోర-మాతని.నమ్మరాదు ॥

169

గీ॥ .ఎంతమారమాచిటత మ.యినపువత్తి ।

.పఱపుచుండెడుఁదనదగు .,కిరణములను ।

.నుంచిపనియట్టులన్ బ్రకా.శించుచుండు ।

.మిగులదుర్మార్గ మయినట్టి. జగమునందు ॥

170

The crow doth sing as sweetly as the lark
 When neither is attended ; and, I think,
 The nightingale, if she should sing by day,
 When every goose is cackling, would be thought
 No better musician than the wren.
 How Many things by season seasoned are
 To their right praise, and true perfection ! 171

This night, methinks, is but the daylight sick ;
 It looks a little paler ; 't is a day,
 Such as the day is when the sun is hid. 172

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II. Sce. II.*

Love like a shadow flies when substance love
 pursues ; (1)

Act. iv Sce. ii.

Wives may be merry, and yet honest too : (2) 173

Sce. v.

Money buys lands, and wives are sold by fate. 174

త|| .కడుఁదీయగాఁబాడుఁ .గాకియేటింత
 ..వెరవున-రెండును వినకున్నయపుడు |
 తలఁతు, వెన్నెలపుల్గు .తాబాతులార్చు
 .పగలుపాడిన- ,జీను.వసుమించిపాడ |
 .ఁగలవానిలోపల .గణుతికెక్క-ని-
 ..తరుణంబునకుఁదాము. తగియఁడెనేని |
 ఁదిలకింపనెన్నియో ..దనుసులు
 వాని.నిండుపొగడ్తకు .నిజముగఁజెల్లు ||

171

గీ|| .అనుకొనియెదనీరేయి- ,జ.బ్బయినపగలు|
 .బొత్తిగానద్దియంగొంచె.ముమటి-పాలి|
 నట్టులగపడుచున్నది- .యదొకప్రాద్దు|
 .తనరుదినమటుసూర్యుండు.దాఁగునపుడు||

172

ద్వి|| .వలపుపర్విడునీడ.వలెనిక్కమయిన |
 .వలపుతందఱమివెం.బడివకొలంది||

(1)

ద్వి ..ఆండు)వేడుకకత్తె.లెయుండవచ్చు|
 .నెండియుమంచిగ.వెలయగనచ్చు||

173 (2)

ద్వి|| .సొమ్ముభూములఁగొనుం.జోద్యముగమఱి|
 .యమ్మబడియెదరి.ల్లాండు,దైవమున||

174

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sce. I.*

Ay me ! for aught that ever I could read,
 Could ever hear by tale or history,
 The course of true love never did run smooth.
 But, either it was different in blood,
 O cross ! too high to be enthrall'd to low !—
 Or else misgraffed in respect of years,
 O spite ! too old to be engaged to young !—
 Or else it stood upon the choice of friends,
 O hell ! to choose love by another's eyes !

Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass.   (1)

Things base and vile, holding no quantity
Love can transpose to form and dignity :
Love looks not with the eyes but with the mind (2) 176

త|| . అయ్యెనె[—]జదివిన. యంతటన్గాని
 .. నావిన్నకతలలో. నంగాని[—]నిక్క .
 .మయిన నలపుతో[—]న. యంతయు .మనుపు
 ..గానుండఁబో[—]దద. .కడు వే[—]జాతె|
 ..మయి, నొండె[—]జెలఁగడు. .మాయు[—]రెయిడును.
 .గొప్పచిక్కొదపుట. కొద్దివారల[—]క .
 .దయునుఁ గాకీడును. దిరిక[—]లే[—]మకట
 ..విపరీతము[—]ముసిలి. బిన్నతో[—]గూర్చు .
 .టయు[—]లేకమిశ్రులొ. డంబర్చుట
 ..హహ. .నరక[—]మొరులచూపు. నవరించుకొనుట||

175

గీ|| .ప్రాద్దు[—]వేల్పుతనదు. . వెండి మొగంబుఁదా|
 ..నరయ[—]చుండెనీటి. యద్దమందు|
 .. వెండియు. .గొప్పనేయ[—]చుండెము[—]తైపునీటి|
 తోడమిగులగడ్డి. కాండలెల్ల||

(1)

కం|| కొఱమా[—]లినట్టి. దినుసులఁ|
 .గరమరుదుగవలపు[—]మార్చు. గలిగెడు[—]సాగసున్|
 .మఱిపరువుఁగలుగువానిగ|
 ..మరులుకెనులఁగనదుకాని. .మదితో[—]జూచున్||

(2) 176

Act. iv. Sce. i.

that same dew, which sometime on the buds
 Was wont to swell like round and orient pearls,
 Stood now within the pretty flowerets' eyes,
 Like tears that did their own disgrace bewail 177

Act. v. Sce. i.

The lunatic, the lover and the poet,
 Are of imagination all compact :
 One sees more devils than vast hell can hold ;
 That is the mad man: the lover, all as frantic,
 Sees Helen's beauty in a brow of Egypt :
 The poet's eye, in a fine frenzy rolling
 Doth glance from heaven to earth, from earth to
 heaven ;
 And as imagination bodies forth
 The forms of things unknown, the poet's pen
 Turns them to shapes, and gives to airy nothing
 A local habitation and a name. 178

Where I have come, great clerks have purposed
 To greet me with premeditated welcomes;
 Where I have seen them shiver and look pale,
 Make periods in the midst of sentences,
 Throttle their practised accent in their fears,
 And, in conclusion, dumbly have broke off,

గీ॥ . మొగ్గలందొక్కతేటి, నాచి.మొత్తయము॥

.తెన్ను సంబొంగనలవడి.యన్న మంచు॥

.నిలిచెనిప్పుడుసొగసగు.నలరుసుల॥

.స్వావమానంబునకునేచ్చి. నశ్రులవలె॥

177

మ॥ . వెడఁగు . న్నాముకుడుంగవీంద్రదాఁచు

.మనో.విభ్రాంతిమూర్త్యుల్లదా॥

.వెడఁగెందుంగనరానిదయ్యముల॥

గ. నెప్పట్టున్ - గురూపిన్దగుల్॥

.వడి,రంభన్నిర సింఁచుఁగాముకు

-డహః.స్వర్గంబునందుండియి॥

.క్కడికిందుండికవీంద్రదాదృష్టి,దివికి

.న్దాంచు - యధేచ్ఛమునా॥

.తఁడు,చింతించు,నవీనవస్తువుల

కంత.న్వాని,గంటమ్మపే॥

.ర్లిడి,యాకారములున్ని పట్లొసఁగు

నెం.దేమైన లేకుండనీ॥

178

నీ॥ . ఏనువచ్చినచోట. నెంతయు,బండితుల్

.నన్నెదుర్కొని,స్తుతి.స్సల్పటకయి॥

.తలఁచియున్నారు సి.ధృపటచుకొన్న

.స.తక్రతివాక్యములఁగాని రోనువారి॥

179

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
 Out of this silence yet I picked a welcome ; 179

MUCH ADO ABOUT NOTHING —   *Act. I. Sce. I.*

How much better is it to weep at joy than to joy at
 weeping ! 180

Act. iii. Sce. i.

And bid her steal into the pleached bower,
 Where honeysuckles, ripened by the sun,
 Forbid the sun to enter, like favourites,
 Made proud by princes, that advance their pride
 Against that power that bred it — 181

Sce. ii.

Well, every one can master a grief, but he that has it.
 182

.వణఁకుటయున్ వెల్లఁ.బొలుటయున్
 .పద.ములమధ్యముననాఁగి. పోవుట-తమ ।
 ..యులుకుననలవడు..నుచ్చారణమ్ముఁబి
 .సుకుటయుందు దకునా.కొకటియైన ।
 .బల్కఁబోవకమన్నన.పల్కు--.. మూఁగ ।
 .లట్టులూఱకొనుటఁగంటి..నిట్టి,మాన ।
 .మందుఁగూడ నేనొక మరి.యాద నేర్పు ।
 .కొంటి- ననునమ్ముముద్దుల.గుమ్మనీవు ॥

179

వ॥ ఏడ్చునసంతసించుటకన్న సంతోషమున నేడ్చుటెంత నయము ॥ 180

ద్వి॥ ..అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లి నతీఁగె ।
 .పోదరింట-నట-నొక. పోలిక పూలు ।
 .దొరలచేఁబొగరు పో.తులుచేయఁబడిన ।
 ..నరవరప్రియు,లాత్మ .నాథులమీఁద ।
 .దిరుగుఁబాటొనరించు .తీరున-దమ్ము !
 .బెరిఁగించు నెండనే..వెలిపుచ్చుచుండు ॥

181

వ॥ సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమనుష్యుఁడు
 నొకదాఁఖిముంజయింపఁగలఁడు ॥

182

Act iv. Sce i.

That what we have we prize not to the worth
 Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
 Why, then we rack the value, then we find.
 The virtue, that possession would not show us
 Whiles it was ours. 183

OTHELLO*Act ii. Sce. III.*

Pleasure and action make the hours seem short. 184

Act iii Sce. iii.

Good name in man and woman, dear my lord,
 Is the immediate jewel of their souls :
 Who steals my purse steals trash ; 't is something,
     nothing :
 'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;
 But he that filches from me my good name
 Robs me of that which not enriches him,
 And makes me poor indeed. 185

క॥ .మనకుఁగలదానివిలువను।

.మనమున్గొనియాడ-మద్ది.మన చెయిజా[—]అన్ ।

మనకదికావలసిన[—]చో।

.ఁగనఁబడునద్దానికున్న.ఘనసుగుణంబుల్ ॥

183

ద్వి॥ .కడువడి-వేడ్క- మి.క్కటమగుపనియు।

.గడియలఁగుఱుచఁగఁ.గన్పట్టజేయ॥

184

సీ॥ .మగవానియందున- .మఱియును(స్త్రీ)యెడ-

.మంచిపేర్వారియా.తమలకు వెలయు।

.భూషణం-బెవఁడునా.ముళ్ళెను దొంగిలు-

.ఁబనికిమాలినదాని.వాఁడుఁముచ్చి।

.లిం చెడు-నదియేమొ.కొంచె-మేమియు

నుఁగా-.దదినాది-యదివాని.దంతెకాక।

.వెండియు-నదిపెక్కు.వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁ.గాని-నాదు।

.మంచిపేరుదొంగ.లించినయాతఁడు।

.తానుదో[—]చుకొన్న.దానిచేత।

.సుంతయైనభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని।

.జముగ-నన్నుఁబేద.సల్పునింక[—]

185

 O, what damned minutes tells he o'er
 Who dotes, yet doubts; suspects, yet soundly loves! 186

trifles, light as air
 Are to the jealous confirmations strong
 As proofs of holy writ. 187

Dangerous conceits are in their natures poisons
 Which at the first are scarce found to distaste ;
 But, with a little act upon the blood,
 Burn like the mines of sulphur. 188

He that is robbed, not wanting what is stolen,
 Let him not know 't and he 's not robbed at all. 189

Take note, take note, O world,
 To be direct and honest is not safe. 190

Act. iv. Sce. i.

Hang her ! I do but say what she is — So delicate
 with her needle !—An admirable musician ! O, she will
 sing the savageness out of a bear — Of, so high and
 plenteous wit and invention ! 191

గీ॥ .మరులుకొనియు నెవండు సంశయము చెందు ।

.మిగులమోహించు ననుమాన.మఁగలిగియును ।

.జౌర-యెటువంటి చెడ్డ,వ్యాఖ్యనములను ।

.బన్నుచుండెడు నట్టులనన్నవాఁడు ॥

186

దీప్తి॥ .మచ్చరులకు .నిగ.మప్రమాణముల ।

.మచ్చగాడ్పట్టి .సూ.క్షువు.సంగతులగు॥

187

గీ॥ .హానికరమగునూహలు .వానిగుణము ।

.లందువిషములవి తొలుత. నరుదుగాన ।

.సహ్యములు-కాని- ప్రకృతిపై.జరపుకొద్ది ।

.పనిమెయిన్గందకపుగన్ల .నలెనుమండు ॥

188

గీ॥ .దోచబడినవాఁడు- దొంగిలబడినట్టి ।

.దానికొఱతఁదాను. గానకున్న ।

.మొనసియద్ది తెలియ. బోకుండనీ-వాఁడు ।

.కొల్లబోన లేడు .కొంచమైన ॥

189

ద్వి .అడుగడ్గనకెఱుంగు .మూయొజగంబ ।

.కడు,యథార్థత నుంట. కాదు సేమంబు ॥

190

వ॥ దానికేమిగాని-యాపెయథాభిస్థితిఁజెప్పెద- నాపెసూదితో

నంతయద్భుత.మబ్రమైనపాటకత్తై- యాహా-పాటచేనెలుగు

బంటిన్గూడ మచ్చికనడఁజేయు- నంత,ప్రశస్తామిత జ్ఞానమూ

హయును.

191

Act. v. Sce. ii.

But, O vain boast !
 Who can control his fate ? 192

PERICLES—*Act. i Sce. i.*

Few Love to hear the sins they love to act. 193

One sin, I know, another doth provoke ;
 Murder's as near to lust as flame to smoke :
 Poison and treason are the hands of sin,
 Ay, and the targets, to put off the shame. 194

Sce. ii.

They do abuse the king that flatter him,
 For flattery is the bellows blows up sin ;
 The thing the which is flattered, but a spark,
 To which that blast gives heat and stronger glowing
 Whereas reproof, obedient and in order,
 Fits kings ; as they are men, for they may err. 195

'T is time to fear when tyrants seem to kiss. 196

ద్వి॥ .కన నేలనూరక .గర్వమయ్యయ్యె॥

.తనవిధి నెవ్వఁడు. తప్పఁగలిగెడు॥

192

ద్వి॥ .తమరాచరింపఁగ. యలఁచిన,కిల్బి ।

.వమునాలకింప నా.నఁగొనునర్థు ।

193

గీ॥ .ఒక్క,పాతకమింకొక .,యోగురేచు ।

.యొగకుమంటల్లు .హత్యవ.ల్పనకుఁజేర్చు ।

.ద్రోహముమఱి విషముచే.తుల్యమునకు ।

.నొను, వెండియు, డాల్లు సిగ్గ.డ్డగింప ॥

194

త॥ .,అరుసునెదుటఁగొని.యాడెడువార.లతని

నెగ్గించెద..రదియెలననఁగ ।

.దురితమున్గొల్పితి.తులమాడ్కినూఁదుఁ

.బొగడిక-మిణఁగులు.పొగడఁబడినది ।

.కరువలిదానికె.గాఁకనొసంగి-

.మఱి వెలిఁగించుము.మృరముగఁగాని-।

.మరియాద-నడఁకువ.,మైమందలింపు-

.తగుదొరలకు-దారి.తప్పెదరేని॥

195

ద్వి॥ .ముద్దిడునటుకూర.భూ,పతితోఁప ।

.నద్దియేభయపడ.నవసరమగును ॥

196

Sce. iv.

This Tarsus, o'er which I 've the government,
 A city, on whom plenty held full hand,
 For Riches strewed herself even in the street ;
 Whose towers bore heads so high : they kissed the
 clouds,
 And strangers ne'er beheld, but wondered at :
 Whose men and dames so jetted and adorned,
 Like one another's glass to trim them by :
 Their tables were stored full to glad the sight,
 And not so much to feed on as delight ;
 All poverty was scorned, and pride so great,
 The name of help grew odious to repeat.

197

Who makes the fairest show means most deceit. 198

Act. ii. Sce. ii.

Opinion 's but a fool, that makes us scan
 The outward habit for the inward man.

199

who hates honour hates the gods above. 200

నీ॥ .. ఈపురివీధుల. నెల్లెడలన్ గల్మి
 . వేలుపుతనయంత. విస్తరిల్లు
 . దానిగోపురముల. తలలంతయెత్తయి
 .. మొయిళులకుందాము. ముద్దు వెట్టు
 . గావునఁ, జూపఱు. గనుఁగొన లేదె నఁ
 . బిల్మఱునబ్బర. పడుచునుండఁ
 మగవారలచ్చట.. న్మగువలొండొరుల్ద
 . మైసరిగాఁ, గయి. జేసికొందు॥
 . వారిభోజనశాలక. న్పండువగుచు
 . గాంచి నంత నెయెంతయు. న్నడుపునిండు
 .. లేమి, చీరికిఁగొనఁబడ లే. దు.. పొగరు
 . సాయమనుమాట రెట్టింప. పై పకుండు॥

197

ద్వి॥ . అతిమర్యాదపై. కగపర్చువాడ
 . మితవంచన స్నేయ.. మేకొనుచుండ॥

198

ద్వి॥ . వెడఁగగు, నగచన.. వేసముంబట్టి
 .. గడనఁజేయించు, లోఁ. గలనరుమనల॥

199

ద్వి॥ . ఏవాఁడుమరియాద.. కీసడపడును
 . బై వేలు పులఁగూడ. వాఁడేనగించు॥

200

Time's the king of men ;
 He 's both their parent, and he is their grave,
 And gives them what he will not v hat they crave. 201

Act. iii. Sce. i.

O you gods !
 Why do you make us love your goodly gifts,
 And snatch them straight away ? We here below
 Recall not what we give, and therein may
 Vie honour with you. 202

Act. v. Sce. i.

truth can never be confirmed enough,
 Though doubts did ever sleep. 203

ROMEO AND JULIET

Act. i. Sce. iii.

I was your mother much upon these years
 That you are now a maid. 204

Sce. v.

O, she doth teach the torches to burn bright !
 It seems she hangs upon the cheek of night
 Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
 Beauty too rich for use, for earth too dear !
 So shows a snowy dove trooping with crows,
 As yonder lady o'er her fellows shows. 205

గీ॥ .కాలదేవుడుమనుజుల. కేలి-కతఁడు ।
 .వారలకుఁదల్లియుందండ్రు-వారలకు,న ।
 .మాధియున్ -వారు.ప్రార్థించు.నదిగాక ।
 .యిచ్చువారికాతఁడుతన,,యిచ్చకొలఁది ॥

201

గీ॥ .జౌరమిరలోదేవత.లారయేల ।
 .మమ్ముమిమంచియీపుల .మరగనిచ్చె ।
 .దరు-మతీయవిలాగుకొనియె.న-రిటఁగింద ।
 .వదులుకొన్నదిమేమురాఁ.బట్టఁబోము ।
 .మిముఁదిరస్క-రింతుముగౌర.వముననందు ॥

202

ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరప.ర్చఁబడదునిజము ।
 .,తూలిన నెపుడుని.ద్దురసంశయములు ॥

203

ద్వి॥ .నీయీడునకు నేను .నిట్లంటి-ఁగన్నె ।
 .వై యుంటివింకనీ .,వారసిచూడ ॥

204

గీ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. వెలుఁగ నేర్పు ।
 .గలికివ్రజంబుపగిదిఁజేఁ.కటినిమెఱయు ।
 .,నందమందనత్యధికంబు -.సననికరుదు ।
 .కాకులం,దంచయదితోడి,,గరితలందు ॥

205

Act. ii. Sce. ii.

Love goes toward love, as school boys from their books
But love from love, toward school with heavy looks ;
206

Sce. iii.

Virtue itself turns vice, being misapplied,
And vice sometimes by action dignified. 207

Care keeps his watch in every old man's eye,
And where care lodges, sleep will never lie :
But where unbruised youth with unstuffed brain
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.208

Young men's love, then, lies
Not truly in their hearts, but in their eyes. 209

Sce. vi.

These violent delights have violent ends,
And in their triumph die, like fire and fowder,
Which, as they kiss, consume. 210

గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపు.పొత్తమ్ముల
 .విడిచియరిగెడుబడి.పిల్లలవలె
 .గాని-దానినుండి.కదిలెడునదిబడి
 .కేడ్పుతోడవార.లేగునట్లు॥

206

గీ॥ .గుణమెదోషంబుగామాలు.గొన్నిచోట్ల
 .కర.మప్రపయుక్తంబగు.కారణమున
 .విరచనాకౌశలంబున.మఱియొక్క-
 .కాలమందునదోషమే.గణతికెక్కు॥

207

ద్వి॥ .చింతకాపుండుదృష్టిన్మదనలికి
 .వంతకిరవగుచో.బట్టదునిద్ర
 .కాని-యెచ్చటసలు.గనిజవ్వనంబు
 .తానిండుకొనని.మె.దడుతోడఁదనరు
 .నంగకంబులనెల్ల.నత్తమిల్లించు
 బంగరునిగురట.బాలించుచుండు॥

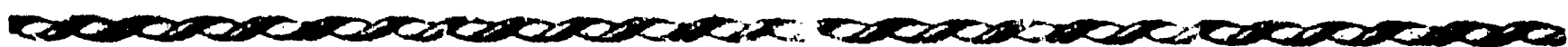
208

ద్వి॥ .పడచువారలదగు.నలపునిక్కముగ
 .నెదఁదలనుండదు.దృష్టులనెప్ప॥

209

గీ॥ .బలిమినొదవెడుభోగముల్.చెడుఫలముల
 .గలిగియుండెడు-నవ్వాని.గెలుపుగోటు
 .నందునశియించు-మఱి-యగ్గి-మందుమాడ్కి-
 .నవియుముద్దిగునంతలో.నంతమందు॥

210

Act. iv. Sce. v.

All things that we ordained festival
 Turn from their office to black funeral:
 Our instruments to melancholy bells:
 Our wedding cheer to a sad burial feast:
 Our solemn hymns to sullen dirges change;
 Our bridal flowers serve for a buried corse,
 And all things change them to the contrary. 211

When griping grief the heart doth wound,
 And doleful dumps the mind oppress,
 Then music with her silver sound
 With speedy help doth lend redress. (1)

TEMPEST*Act. ii. Sce. i.*

This is a strange repose, to be asleep
 With eyes wide open; standing, speaking, moving,
 And yet so fast asleep. (2) 212

Act. iii. Sce. i.

There be some sports are painful, and their labour
 Delight in them sets off; some kinds of baseness
 Are nobly undergone; add most poor matters
 Point to rich ends. 213

త|| మనముత్సవమునకుం. బన్నినయట్టి
 .వ స్తులుమాటు.న.పరకర్మమునకు
 .మనవాద్యములువంత.మనఁగుగంటలకు-
 .నగుఁ-బెండ్లి విందు.శ్రా.ద్ధాశనమునకు
 .మన.గభీర శుభసం.ప్రార్థనగీత
 .ములుమూతముఁజప్పి.జప్పి.అనుబహుగో.గు
 మన.యద్యహసుమహం.అనిపహంబీడ్లు
 ..భూషింప-.విపరీత.మునకలహాసు||

211

గీ|| .ఎపుడు.కుట్టువంతి.యెనకుగాయముచేయి
 .మఱి.యభిరచింత.మదినొగుల్చు
 .తీయ.నులివుతోడ.దెబ్బన.గేయంబు
 .సాయపడుచుశాంతి.నల్పునవుడు

(1)

గీ|| వింతయైనయొక్క..విశ్రాంతియియ్యది ।
 .పండుకొనుట తెఱవఁ.బడినకనలు ।
 .నిలువఁబడుచుమఱియఁ.బలుకుచుందిరుగుచు ।
 .నై న.గాఢనిద్ర.నానియంట ॥

(2) 212

చ|| .పరఁగెడుఁగొన్ని వేడుకలు
 .శాధలుగా-మఱి-కాని-కష్టము ।
 .దఱిమెడువానిలోఁగలుగు
 ..తన్నినొకప్పుడు-కొన్నికొంచెపున్ ।
 ..వెరవుల వెంబడింపఁబడు
 .., బెంపు మెయిన్ -గడువేదసంగతుల్ ।
 .గుఱుతుగ-వెండియున్ -దుదకు
 .గొప్పఫలంబులఁ జూపుచుం దెడున్ ॥

213

Act. iv. Sce. i.

These are actors,
As I foretold you, were all spirits, and
Are melted into air, into thin air :
And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like this unsubstantial pageant faded,
Leave not a rack behind. We are such stuff
As dreams are made of, and our little life,
Is rounded with a sleep.

214

Act. v. Sec. i.

as the morning steals upon the night,
Melting the darkness, so their rising senses
Begin to chase the ignorant fumes that mantle
Their clearer reason.

215

Their understanding
Begins to swell, and the approaching tide
Will shortly fill the reasonable shores,
That now lie foul and muddy.

216

సీ॥ . ఈమనపాత్రము. లేను నీకన్నట్టు
 .లన్నియుభూతము..లవ్విగాలి।
 .గానంతకన్న సూ.క్షుస్థితిగామాటి
 .పోయెనిరాధార .మాయస్పష్టి।
 .నీతినియంబుదా.వృతమైన కోటలు
 .దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు।
 .నిమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబిందుఁ
 .గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు।
 పొలసిపోయినయిమ్మాయ .బొమ్మపోల్కి
 .నవలసుంతయుఁదనజాడ .నగపఱచదా।
 .మనముకలలోని వస్తుల.మాడ్కినుంటి।
 .మెల్లమనజీవితము నిద్ర.నిమిషియుండె॥

214

గీ॥ .మఱి,ప్రభాతంబు చీకటి.నిర్విరియుంబుచ్చి।
 .రేయిపైసన్నగావచ్చు .నీతిదోఁప।
 .వారి,యుదితేంద్రియంబు ల.వ్వారిబుద్ధి।
 .నలము,మోహధూమముల వే.టాడఁజొచ్చె॥

215

గీ॥ .వారి తెల్విపొంగఁ. బ్రభారంభ మొనరించు।
 .మఱియువచ్చుచున్న .కరడ మల్పి।
 .వేళ,నించెడు,న్వి. వేకతీరము..లవి।
 .బురదమీఱియింపుఁ .దొఱఁగెనిపుడు॥

216

TIMON OF ATHENS

Act. i. Sce. i.

The painting is almost the natural man ;
For since dishonour traffics with man's nature,
He 's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out. 217

Sce. ii.

We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy. 218

Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed. 219

O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery ! 220

Act. iv. Sce. ii.

As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away : leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone. 221

గీ॥ ఎసగుజిత్రమునరుడు .. గానించుమించు ।
 ..వ్యవహరించుమనుష్యాని .ప్రకృతితోన ।
 .గౌరవము-కావునఁ బయి,భా.గం బెవాడు ।
 .పైకిఁగాన్పించునట్టులీ .పటమునందు ॥

217

గీ॥ .వెల్లి పడిమనము నునంత. . వెంటఱులను ।
 .సలుపుకొందుము- మఱిమన..సం స్తనముల ।
 .వ్రయముచేయుచునెవరి .ని.ర్భాగ్యవేళ ।
 ..గినియుచుందు మొ వారి,లోఁ.గొనుటకొఱకు ॥

218

ద్వి॥ .ఎన్నఁబగఱమించు .హితుఁడున్న వాని ।
 .కన్నమిత్రుఁడులేని .యాతం డెమేలు ॥

219

ద్వి॥ ..స్తవమునవికసించు .జనముల చెవులు ।
 .చెవిటివై యుండు,ను .చిశబోధములకు ॥

220

త॥ మనమేవిధమునన .మాధిద్రోయబడు
 .మన,నహచరునుండి .మనతలల్ ద్రిష్ట ।
 .కొనెదమో- వానివె.గొనువారువాని
 .కూలినసిరినుండి..గునికెవరట్ల ।
 .తనితోవిడిచెదరె .తంబడువట్టి ..తప్పముల్లెలవలె
 .దమయొట్లు- మఱియు ।

221

Sce, iii.

This yellow slave
Will knit and break religions; bless the accursed ;
Make the hoar leprosy adored : place thieves,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench : this, this is it,
That makes the wappened widow wed again; 222

I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something. 223

—
 .జనునొంటిగాఁదిర.స్కా-రరూపమున
 ..సకలై హ్యదారిద్ర్య. సంతటంబుమెయి ॥
 —
 c.బనివడియలవాఁటు .పడుబిచ్చఁగాని
 ..వడువునఁగనికరిం.పఁదగునాతండు ॥

221

సీ॥ .అయ్యయో వేల్వలా.రా- యిదిమీప్రక్క
 —
 .నుండిమీపూజార్ల .ను-మఱి- నేవ ।
 .కులదిగఁబీకును-బలవంతులతలల
 .క్రిందున్న తలగడ .లందిలాగు ।
 —
 .సీపచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టుఁ
 .జెఱచుమతముల-శి.క్షితులఁబ్రోచు ।
 c.బొడలుతేలినకుష్టుఁ .బూజింపఁబడఁజేయు-
 .దొంగలకు,చచ్చసి.తింగుదుర్చు।
 .వారలకు వెండియుంబరి, పాలనాధి ।
 .పతులతో పాటుసాష్టాంగ .వందనములు ।
 —
 .నిచ్చు-బిరుదులు- పత్రిక- .లిద్దియిదియె ।
 ..ముదురు తెంపికి మార్మన్వ .కుదురుఁబ్బ ॥

222

ద్వి॥ .ఎంతయుద్యేషింతు .నే,మ ర్యజాతి ।
 c.గొంతనిశ్చేమింతుఁ.గుక్కవీనై న ॥

223

O thou sweet king-killer, and dear divorce
 'Twixt natural son and siré ! thou bright defiler
 Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
 Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
 Whose blush doth thaw the consecrated snow
 That lies on Dian's lap ! thou visible god,
 That solder'st close impossibilities,
 And mak'st them kiss ! that speak'st with evtong.
 To every purpose ! O thou touch of hearts !
 Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
 Set them into confounding odds, that beasts
 May have the world in empire !

224

I 'll example you with thievery :
 The sun 's a thief, and with his great attention
 Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
 And her pale fire she snatches from the sun ;
 The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
 The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
 That feeds and breeds by a composture stolen
 From general excrement ; each thing 's a thief ;
 The laws, your curb and whip, in their rough power
 Have unchecked theft.

225

సీ॥ ., ఓ రాజఘాతుక - ., యోపితాపుత్రవి
 ., ద్వేషకారణ - ., కుల, స్త్రీలన్దేహి
 ., జెలుప, గల్గెనవిను - ., నురిమివేల్పును -
 ., నిత్య, పాననబలశాలి - ., ప్రియమి
 ., సన్న నేయగరాని ., కన్నయకేది -
 ., ప్ర.త్యక్ష దేవతను - నీ, నంటంగలుప
 ., జాలెద వెట్టి, య.సంభవంబులనైన -
 ., బ్రతివాదులంబర స్వరముగలియ
 ., గూర్చి కెప్పించు - మో, మనః, కోశనక్త
 ., యరయి నీదాసమర్తుల, తిరుగుపాటు
 ., వారినొండొరులబొందనీ ., వదైపుడును
 ., నీదుశక్తినిబసులేల ., నీజగంబు॥

224

సీ॥ ., అగపర్తుమీకు , నృ.ప్రాంతములనొంగ
 ., తనమున - నాసూర్యుడు నొకదొంగ
 ., కడలిసీరతడుదో, చెడు - ఒడ్రుడుంగూడ
 ., గడుజెడ్డదొంగ - యా, తడుమందనడు
 ., పాలిన వెల్లును ., బద్మబాంధవునుండి
 ., గొబ్బనన్దాదీసి, కొను - సముద్రుడు
 ., డును - మఱిదొంగ య.తని, ద్రవరూపమా
 ., నలచంద్రునిప్పని, య్రువులుగ
 ., గరగగగాజేలు - నెంతయు, ధర కేదొంగ
 ., భూతసామన్యమిహులు ., స్మృచ్చిలింప
 ., బడిన, మోరువునాదిని, కను - ., బ్రతిపదార్థ
 ., మునొకదొంగ - మీకున్మిక్ష, పొసరుచువిధు
 ., లాపలేకుండె చొర్యంబు, నవశములయ॥

225

there is no time so miserable
but a man may be true. 226

What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ? 227

Act. v. Sce. i.

Promising is the very air o' the time ; it opens the
eyes of expectation: performance is ever the duller
for his act; and, but in the plainer and simpler
kind of people, the deed of saying is quite out of
use. To promise is most courtly and fashionable:
performance is a kind of will, or testament, which
argues a great sickness in his judgment that
makes it. 228

TROILUS AND CRESSIDA

Act i. Sce. II.

there is no man hath a virtue that he hath not a
glimpse of ; nor any man an attaint but he carries
some stain of it. 229

Sce. iii.

Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth. 230

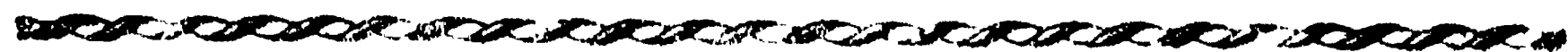
వ॥ ఎట్టియాపదలో సున్నప్పటికి మనుష్యుఁడు యథార్థముగా
సుండవచ్చును॥ 226

ద్వి॥ .ఎక్కువనునముల .హీనమాస్థితికిఁ
.ద్రోక్కునఖులకన్న .నాష్టులిఁ కేరి॥ 227

వ॥ మాటయిచ్చుట యవసరమునకు మాఖ్యప్రపాణము-ప్రతీక్షా
.నేత్రములనని తెఱచును-ఆచరణమెన్నఁటికిని వాని-క్రియకు
మిగులమొద్దు- కాని- .యమాయకుల యెడ మాట యిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలో లేదు-వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాట చొప్పున నడచుట మాట యిచ్చినవాని
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము॥ 228

వ॥ ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో-నణుమాత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవనికెదుర్గుణమున్నదోదానిలో-లేశమైన వీనికున్నది॥ 229

స్తో॥ .నృపులార-నంతయె-య్యెనిమిదచెక్కిళ్ళ
.పై వెల నెలపాటుఁగా-దుకొల్పె
.బూనుకొన్నప్రయత్న-ములనన్నిఁటం-గోరె
.నెఱపునిర్ణయమువి-నిశ్చితముగ
.గొప్పతనంబునం-దప్పను- ఘనకార్య
.ములయెడనడ్లిడు-ముల్లు పెరుఁగు
.గడుగట్టిదై నవృ-క్షంబురుఁబెరుఁగుట
.నుండితప్పించియె-తోమెలియిడి

Take but degree away, untune that string,
And, bark, what discord follows, each thing meets
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
Force should be right; or, rather, right and wrong—
Between whose endless jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself.

.మఱియునద్దానిమేటివం.కరగనల్పి ।
 .దాని,బీజస్వభావముం .దప్పత్తోవ ।
 .బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జీ వనంపు ।

మూలశక్తిఁజెఱచు గుంపు.బొట్టలనలె ।

230

నీసమాలిక । .తప్పించు .ప్రమము నూ.ప్రహ-ప్రతిడించుమా

.తంత్రికి- మఱివిను .మెంతవెలికి ।

.వచ్చునో- బొట్టిగాఁ .ప్రతిబంధమొద్దొడఁ

.ప్రతివస్తువున్ - హద్దు.పరఁగునీలి ।

.లొడ్డులకంటె, న.శ్యున్నతముగ నెత్తి.వలయునఁ

దమ,యురం.బులను- మఱియు ।

.నీగట్టియైనట్టి .భూగోళము,న్నానఁ

.ప్రభాల్సేయ వలయును- .బలముచెఱఁగి ।

.దుర్బలత్వమునకు .దొరగనుండవలయు-

.గూళికొడుకుచావఁ.గొట్టవలయు ।

.దనతంత్రిని-మఱియు .ధర్మముకానల

.యున్ ,బల్మి - లేక - త.ప్రొప్పఁగలిసి ॥

.తమమితిలేనియు.ధమ్ము సఁజిక్కిన

.న్యాయముతో నెడఁ.బాయవలయు ।

.దమపేర్లుగూడ- .బ.దంపడిఁగావున-

.ప్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు ।

.బలముతలఁపునందు- .దలఁచానయందున ।

.దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన ।

.బలిమిజగముమింగ .వలయును- వెండియు ।

.గొనకుఁదన్నఁదానె .తినవలయును ॥

231

Act ii. Sc. ii.

Pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision. 232

What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband ? 233

Act iii. Sc. iii.

pride hath no other glass;
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance and are the proud man's fees. 234

Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth ! 235

they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look. 236

ద్వి॥ .అవుఁజెవిటివి,తుట్ట .కన్ననుల్లాస।
 .ము,వగెట్టినిజముతీ.ర్ప .సడకి నై స॥

232

ద్వి॥ మానవులందెల్ల - .మగసికిఁజేరు।
 .నై స,ఋణంబెద్ది .యాలికిమించి॥

233

గీ॥ .గర్వమునకు లేదు .గర్వంబుతప్పవే।
 .అదమెదియఁదన్న .నగపఱచఁగ।
 .బోతరమును,వంగు .మోఁకాళ్లు,తనిపెడు।
 .నవియఁ,బ్రతిఫలము,ల.హంయువునకు॥

234

గీ॥ .,సహజ- మేపనులుమదిక .సహ్యములగు।
 .జెలఁగునవివాడుకయెడమి.క్కిలి,ప్రియముగ।
 .ఏక్రియలులక్ష్యమందున.నింపగుమఱి।
 .పనికి రావవిసుంతయు,ననుభవమున॥

235

కం॥ చనిరవ్వారలునాదా।
 .పునన్దిరిపగాండ్రపజ్జఁ.బోవు,పిసినిగొ।
 టన- మంచిమాటనాతో।
 .ననలే- దొక్కింశచూడ.రైరి మఱిననున్॥

236

time is like a fashionable host,
 That slightly shakes his parting guest by the hand,
 And with his arms outstretched, as he would fly,
 Grasps in the comer : Welcome ever smiles,
 And Farewell goes out sighing. O, let not virtue seek
 Remuneration for the thing it was;
 For beauty, wit
 High birth, vigour of bone, desert in service,
 Love, friendship, charity, are subjects all
 To envious and calumniating time.

237

O then beware ;
 Those wounds heal ill that men do give themselves :
 Omission to do what is necessary
 Seals a commission to a blank of danger;
 And danger, like an aguel subtly tain's
 Even then when we sit idly in the sun.

238

సీ॥ .తిని గోవువానిచే.తిన్నన్ననకొకింత

.తనకరముననూఁపి- -తినఁగవచ్చు|

.వానికై పర్విడు .వానిచందమునఁజూ

.చిన చేతులంబట్టు.కొనెడు.నిపుణుఁ

.జౌఘాఁటకూళ్ళవాఁ.డనఁగగుఁగాలంబు-

.పదపడిఁగొత్తగా.వచ్చువాని|

.యెడఁజేయు.నత్కృతి.యెలసవ్వన వ్వెఱు

.నెన్నఁడు నెలపుఁగై .కొన్నయతని|

.పట్లనొన ర్చెడు .వందనంబరిగెడు

.. నూర్చుచు- నద్దిరా..యోగ్యతతన|

.యున్నట్టిసితికిఁబ .త్యుపకారమునెదుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్ప- నేర్పు|

.గొప్పపుట్టుక- కడిమియు- .గొల్వనందు|

.నెరపు .నర్హత-ప్రేమమ్ము-.న్నహ- మీవి |

.యెంతయు న్లోంగియుండుని .వెల్ల- .మచ్చ|

శమున నపవాదమొనరించు ..సమయమునకు॥

237

శ॥ .జౌరా-మిక్కిలి జాగరూకతగనీ .వట్టెనచోనుండు-చే

.యారన్దాము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడిన్మానునే|

.చేరంబిల్చుటకీడ.నశ్యకృతిఁదా .జేయంగఁబోకుంట- వే|

.సారుల్కోసముచేసివచ్చుఁజలియు.ష్ణంబట్టు లాకష్టమున్॥

238

Act iv. Sc. iv.

sometimes we are devils to ourselves,
 When we will tempt the frailty of our powers,
 Presuming on their changeful potency. 239

Act v. Sc. iii.

The gods are deaf to hot and peevish vows :
 They are polluted offerings, more abhorred
 Than spotted livers in the sacrifice 240

TWELTH NIGHT*Act I. Sc. 111.*

I am a great eater of beaf, and I believe that does
 harm to my wit. 241

Sc. v.

one draught above heat makes him a fool, the second
 mads him ; and third drowns him : 242

Act ii. Sc iv.

(1) For women are as roses, whose fair flower,
 Being one displayed, doth fall that very hour. 243

గీ|| .మనయెడల మోసగాండ్రమై.మనమొకప్పు|
 .చెలఁగెదముమన,సామర్థ్యముల,చపలత|
 .మనముశోధించుచున్నాని,మాఱుచుండు|
 .బిముఁగూరిచి నిశ్చయ .పర్చుకొనుచు||

239

గీ|| .వాఁడి వెట్టిమొక్కు .బిడులకు వేల్పులు|
 .బిధరులొదారవి .భ్రష్టచూ,ని|
 .వేదనములు- .యజ్ఞ.వేదికఁబొడల,కా|
 .రజ్జులకన్నఁగడు న.నహ్యములగు||

240

ప|| బిగులగోమాంస భక్షకుఁడనొట నాబుద్ధిసరి చెలుచు
 చున్నదనినానమ్మకము||

241

ద్వి|| .మతివోపు-నెట్టెత్తు- .మొకంబుగమ్ము|
 మితిమీఱు,మద్యము.స్థిల్చినకొలఁది||

242

ద్వి|| .నెలఁత,గులాబువం,,టిదిదాని,కొమరు|
 .టలరొక్కమార్దొఁచి.నంతనెపడెడు||

(1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA—   *Act I.Sc. II.*

maids, in modesty, say, "No" to that
 Which they would have the profferer construe, 'Ay'.
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,
 That, like a testy babe, will scratch the nurse,
 And presently, all humbled, kiss the rod   243 (2)

Sc. ii. i.

He cannot be perfect man.
 Not being tried and tutored in the world :
 Experience is by industry achieved.
 And perfected by the swift course of time.   244

Act. iii. Sc. i.

Dumb jewels often, in their silent kind.
 More than quick words do move a woman's mind. 245

Sc. ii.

falsehood, cowardice, and poor descent ;
 Three things that women highly hold in hate.   246

Act. v. Sc. ii

Black men are pearls in beauteous ladies eyes.

Sc. iv.

In love
 Who respects friend?   247

'Mongst all foes that a friend should be the worst. 248

గీ॥ .కన్నియలు సిగ్గు పెంపునఁ.గాదనియెదఁ
 .కౌన నెడునర్థ-మిడువార.లరడుఁ దలఁచి
 .యీ వెడఁగునలపిస్సిరో. యెంత పెంకె
 .గోకి దాని-ఁ జబుకుముద్దుఁ. గొనుబుడుతలు॥

(2) 243

గీ॥ ప్రజలలోనఁబరీక్షింపఁబడక-నేర్పఁ
 .బడక కా నేరఁడతఁడు.లో. పరహితుండు
 .పాటుచేననుభవ మొందఁబడెడు-ఁ బూర్ణ
 .ముగసలుపఁబడు శీఘ్రకా.లగతిచేత॥

244

ద్వీ॥ .మూఁగనగలులాగుఁ .బొలఁతులమనసు
 .బాగుగనరసపుం.బలుకులకన్న॥

245

ద్వీ॥ .పిఱికితనము-కల్ల- .నేదపుట్టుకయు
 .గరితలీమూఁడిటి. న్నడు నేవగింత్రు॥

246

ద్వీ॥ .పొలఁతిచూపుల ముత్తై.ములునల్ల వాండ్రు॥
 .వలపునలక్ష్యమె.వడ చేయుహితుని॥

247

ద్వీ॥ .మీఱునదిమిగుల.మే.టియైమిత్తు
 .ఁడారయ శత్రువు .లందఱిలోన॥

248

were man

But constant, he were perfect, that one error
Fills him with faults; 249

Who by repentance is not satisfied
Is nor of Heaven, nor earth, 250

WINTERS TALE—   *Act II. Sc. II.*

The silence often of pure innocence
Persuades, when speaking fails 251

Act. iii. Sc. ii.

innocence shall make
False accusation blush and tyranny
Tremble at patience. 252

Act iv. Sc. i.

Kings are no less unhappy, their issue not being graci-
ous, than they are in losing them when they have app-
roved their virtues. 253

Sc. iii.

Prosperity 's the very bond of love.
Whose fresh complexion and whose heart together.
Affliction alters. 254

VINUS AND ADONIS

Round-boof'd, short-jointed fetlocks shag and long,
Broad breast, full eye, small head, and nostrill wide
High crest, short ears, straight legs, and passing strong.

ద్వి॥ .నరుడృస్థిరుడృయన..స్సంపూర్ణుడగును ।

.బౌరపాటదొకటై త.ప్రపంచమసతని

249

ద్వి॥ ..అనుతాపమునందన్వి.సంపనియట్టి. ।

.జనుడి,హపరిములం.జక్క-నపడడు #

250

ద్వి॥ .తఱుచు,విరపరాధి.తనము,నకానంబు ।

.నెఱవేఱెడున్నాట. నెగ్గనియప్పుడు #

251

ద్వి॥ .నేరములేమినిం. దెన్నిగొప్పర్పు ।

సైరణకుమఱి, దౌ.ర్జన్యమువడకు #

252

వ॥ తమపిల్లలు గుణవంతులని తామెఱింగిన పిదప వారిందొఱంగుట

కన్న వారుగుణవంతులుకాకుంటకు రాజులుతక్కువకుందరు ॥

253

ద్వి॥ .సంపద్రపేమ,పా.శేరిబగు-దాని ।

.సాంపుదెందముఁగూడఁ,జూకురుమార్పు ॥

254

స్తీ॥ .గుండనిదెక్కలు..సముచగణపుటను-బొడుగుమడిమెబొచ్చు-

.నెడదఱొమ్ము ।

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide :
Look what a horse should have. he did not lack,
Save a proud rider on so proud a back. 255

An oven that is stopp'd or river stay'd,
Burneth more hotly, swelleth with more rage :
So of concealed sorrow may be said ;
Free vent of words love's fire doth assuage ;
But when the heart's attorney once is mute,
The client breaks, as desperate in his suit. 256

Who wears a garment shapeless and unfinish'd ?
Who plucks the bud before one leaf put forth ?
If springing things be any jot diminish'd,
They wither in their prime, prove nothing worth :
The colt that's back'd and burden'd being young,
Loseth his pride, and never waxeth strong. 257

.వలుదకనులు-చిన్న.తల- వెడలపుముక్కు- కన్నములును-నిక్కి-

యున్నజాట్టు

.సన్న పొట్టిచెవులు-.తిన్ననికాళ్ళను-.మిగులఁజేవఁగల,మై-. మెడను

బలుచ

.నైననెఱులు-దళ.మగుతోఁక-విఱివియకా.పిఱుఁదులు-

మెత్తని.మెఱుఁగుతోలు

.కనుముగుఱ్ఱమునకుఁ.గావలసినసొగ .సంతదానియందె. యమరి

యుండె

కానరాదుకొఱఁత.దానికిఁబొగరునఁ.గ్రాఱువీచు నెక్క.

గొతుతప్ప॥ 255

గీ॥ .ఆవమున్నూయఁబడి-యేఱు. నాఁపఁబడియు

.ముందుకం తెన్నుమండెడున్-.బొంగువడిగ

.బలుకఁబడవచ్చునటుదాఁపఁ.బడిన,నంత

.గుఱిచి-కామాగ్ని యాఱు,వా.గ్గరిచెలంగ

.గాని-డెందపువ్యవహార.కర్త-ముంద

.తానెఱుఁగవాఁడైనచో-.వానిప్రపాపు

.మిగులసన్నుకొనినవాది-తగవులోజ

.యంబుఁగొనఁజూసంచున.య్యఁబడుచుండు॥

256

గీ॥ .పని.కొఱఁతయూచొకా.యి నె.వండుదొడుగు

.దుగ్గించుమొగ్గనెవఁడుతేకు .గోపకమును

.బెఱిగెడునవిసుంతయు ,చుట్టు,పఱచినయెడ

.నెదుగుటనెడిపనికి రా.వెందుకైన॥

257

ద్వి॥ .పసిగుఱ్ఱముంబెద్ద .బరువుంచినడుప

.బసచెడి,ప్రబల దె.ప్పట్టకైనఁగాని.

Lock, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light
Do summon us to part, and bid goodnight 258

What was so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression? [ing.
Things out of hope are compassed oft with ventur-
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-fac'd coward
But then woos best, when most his choice is forward 259

But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again. 260

O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
There lives a son, that suck'd an earthly mother,
May lend thee light, as thou dost lend to other 261

త|| . కను, జగదానంద. కరుడలసిన
 . నె. డందనపగటివేం. డంబగుపనిని
 . గొనకొనిపడమట. నొనముట్టజేసె-
 . రాత్రివేగువాడ అచెగుడ్లగూబా
 . చనియెగొట్టెలుదొడ్డి చక్కకి-మఱియు
 . గూళ్ళలోవల జేరు. కొనియెబిట్టలును
 . మిను వెల్లునీడంగి. మ్మినపొగనల్పు
 . నుబ్బులొండొరులబోయ. మనకానతిచ్చు.

258

త|| . కరుడంతగట్టినగానిమైనంబు
 . కరంగదా, వెచ్చచే. గడకులోబడన
 . చిలునొక్కునకునై న- . జే, కూరుమఱియు
 . నానకుమించిన. యవిచొ, రవమెయి
 . నతిచుగనలపున. దానిదొసెలవు
 . హద్దునమీఱు-డ. య్యదా వెల్లమోము
 . పిటికిపోలిక, నురు. ల్వెంటాడుగాని
 . తానె చుకొన్నదెం. తేయ మొండిదెన.

259

ద్వి|| . అప్పుడెగాలిమి. అప్పుడెవాన
 . కొప్పుగానుపువాన . ప్రొద్దుచందాన
 . బడతిచెక్కిళులెండొమినచడిచడియ
 . గడు వెచ్చనూర్పుల స్లన్నీళ్ళచేత.

260

గీ|| . జౌరనిర్మలదై వత. నూ-సముస్త
 . తేజమున్దాంచునాద్యోగి- . నీవములును
 . దారలున్న నలన. రమ్య. దశసుబొందు
 . గాని-కలంహుని న్వెలిగించు. నూనవుండు ||

261

~~~~~

Fie, fie, fond love ! thou art so full of fear,
 As one with treasure laden hemm'd with thieves:
 Trifles, unwitnessed with eye or ear
 Thy coward heart with false bethinking grieves 262

For oft the eye mistakes, the brain being troubled 263

They that love best, their loves shall not enjoy. 264

RAPE OF LUCRCEY

Now leaden slumber with life's strength doth fight,
 And every one to rest, themselves betake,
 Save thieves, and cares, and troubled minds, that
 wake 265

The aim of all is but to nurse the life
 With honour, wealth, and ease, in waning age;
 And in this aim there is such thwarting strife,
 That one for all, or all for one we gage:
 As life for honour in fell battles rage;
 Honour for wealth ; and oft that wealth doth cost
 The death of all, and all together lost. 266

I see what crosses my attempt will bring ;
 I know what thorns the growing rose defends
 I think the honey guarded with a sting:

గీ॥ .నీ-తెలివి లేనిమక్కువ- .చెందెదనాకడు
 .వెఱపుదొంగలకుంజిక్కు..సిరిగలాని
 .వలెను-నీజంకుమదకల్ల.తలఁపుతోడ.
 .వసరుఁగననివినని ,చిల్ల.రనఁగుతీరిచి॥

262

ద్వి॥ .తరుచుగాఁజూపులు .తప్పొనరింపి ।
 .నరులకుబుద్ధితి.న్నఁగ లేనియపుడు.

263

ద్వి॥ .మేరమీఱిన ,భాళి.మోఁగెడివారు
 కోరినయట్టులఁ.,గుడువఁగలేరు.

264

గీ॥ .ఇపుడుబలుపునిద్ర .యెదిరించిబ్రతుకుట॥
 .లంబు తెల్వితోఁజె.లంగిపోడు।
 .పరగ నెల్లవారుఁ .బడుకొనసాగిరి।
 దొంగలున్,వ్యసనయు.తులునాఁనప్ప.

265

చ॥ .జనులతలంపు-శౌరవము

.సంపదసౌఖ్యమవార్ధకంబునం।
 .,బెనుచుట-కిట్టియూహయెడ
 మీతెడున-డ్లిడఁబోదు మొక్కటిన్ ।
 .గొననొకదానిఁబంచెముగ .గొప్పకు
 బ్రాణముఁబోరునం,బలెన్ ।

.ధనమునకంతపర్వును-ధ.నంబె ,విపత్తులకెల్ల మూలమా॥

266

త॥ .కనుచుంటినెట్టి,యిక్కట్టులునాదు
 .,కడఁక తెచ్చునొ-యెట్టికటకుముండెదుగు॥

All this, before hand, counsel comprehends
But will is deaf, and hears no heedful friends
Only he hath an eye to gaze on beauty,
And dotes on what he looks, 'gainst law or duty. 267

I have debated, even in my soul,
What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
But nothing can affection's course control,
Or stop the headlong fury of his speed.
I know repentant tears ensue the deed,
Reproach, disdain, and deadly enmity;
Yet strive I to embrace mine infame 268

But if thou yield, I rest thy secret friend,
The fault unknown is as a thought unacted:
A little harm, done to a great good end,
For lawful policy remains enacted.
The poisonous simple some times is compacted
In a pure compound; being so applied,
His venom in effect is purified. 269

Then for thy husband thy children's sake,
Tender my suit bequeath not to their lot
The shame that from them no device can take,
The blemish that will never be for got:
More than slavish wipe, or birth hour's blot.
For marks described in mens nativity
Are nature's faults, not their own infamy. 270

..సనఁగాచుచుండునో. నాకెర్క
 ..గుట్టునందే నెదాఁచుకొ. నఁబడుటఁదలఁచు
 ..మునుముదెలుదియంత. బుద్ధి యెఱుంగు
 ..బొత్తిగాఁగోర్కె. చె. వృథాచెందుఁగాని ।
 .వినదద-మించి. క. న్నెలయు దానికిని
 ..విన్నాణముంగని. వెట్టి చూడనదియు ॥

267

త॥ .తలపోసినాఁడ నెం. తయ నెట్టియెగు
 .తగులునోసిగ్గువం. తయ నాకు-నైన ।
 .నలపుతోననుపడ్డ. కడఁబాలదేదియ
 .బరువడినద్రా. పడినాఁక లేదు ।
 .సలిసినచెట్లకె. నాఁకునిన్నటి
 .జూడనాపనినాకు. జరుగునంచెఱుగ ।
 కలుగునిందెయనడ్డ. కడఁబెడ్డపగయు-
 .గానినాచెడుకె. కౌఁగిలిం చెదను॥

268

మంజరి॥ .నీవొప్పకన్నచో. నీకునేచౌటు. నె. చెప్పలినయ్యెదన్-
 .దెలియంగఁబడిని । .తప్పుకనికెరాని .తలఁపట్టులుండు-
 .గొప్పమంచిఫలము కొఱకుఁజేయంగ । .బడుచిన్న నేరము
 .పరఁగునీతిగను. విచారములిసయెయొక్క. వేళలోనరిగ ।
 .గొన్నియనావధము. కూడి నేరి. శుద్ధి నేయఁగఁబడి
 .సుగుణంబునిచ్చు.

269

తం॥ కనుకసీపెనిమిటి. న్నన్నపిల్లలను. గనియైననాకోరి. కం
 దీర్చుమిచ్చుకొనకొని పొలసిమి. గుల్చకు
 వారి. కొఱకు .బానిసవాఁత. కుంబుట్టుమచ్చ
 కు. నుమించి తుడుచుట. కున్మర్వఁబడుట. కున్నీలు
 కాక. నె. కొఱకు నెట్టిమిఱుగ । మనకుఁబట్టుతోన. మ
 రుజూడతప్పు. మన. ది కాదదినున. మన్నిదికాని.

270

And wilt thou be the school where Lust shall learn?
 Must he in thee read lectures of such shame ?
 Wilt thou be glass, wherein it shall discern
 Authority for sin, warrant for blame,
 To privilege dishonour in thy name ?
 Thou back'st reproach against long living laud.
 And mak'st fair reputation but a bawd 271

Think but how vile a spectacle it were.
 To view they present trespass in another
 Men's faults do seldom to themselves appear,
 Their own transgressions partially they smother.
 This guilt would seem death worthy in thy brother
 O, how are they wrapped in with infamies,
 That from their own misdeeds askance their eyes. 272

Alas, how many bear such shameful blows,
 Which not themselves, but he that gives knows. 273

O Opportunity ! thy guilt is great-
 'T is thou that execut'st the traitors treason:
 Thou sett'st the wolf where he the lamb may get :
 Whoever plots the sin, thou point'st the season:
 'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason:
 And in thy shady cell where none may spyhim,
 Sits Sin to seize the souls that wander by him. 274

త|| .బడిగనుందువనీవు. ప్రజయటందా,చ్చ.కామ
 చేష్టలు సేర్వఁగదిసిసీయందా'ఁజెడు,త్రపాపాత
 ముల్ చే,డ్పడంజదుప.వలయును-నీవుద.ర్పణము
 గనుంఁదె.వడినచ్చటన్ బ్రభు.త్వముపాత
 కంబు.గా, శాసనమనింఁజె.గాఁగనీ పేర
 ఁగడఁగుసనుర్యాద.కడధర్మముగను.,మొగి
 జను,ల్విపకీత.ముగఁజూచుకొనఁగ.

271

చ|| .అరయుమునీదా నేరమొరు.నందుననుండుటదెంత
 ,చెట్టయో! .తలుచుగనెల్లవారుతను.తప్పులఁ
 గానరు-వానిమా పెదరొ! .పరువడిఁబక్షపాత
 మున- .శాతకమియ్యదిచంపనీ,నహా!
 .దరు-జనుఁడెంత,మూలుపడఁ.దాఁదనయె
 గ్గులుకేక్షచేసినన్.

272

గీ|| .కటకటాయట్టి,యవమాన.కరములైన||
 .తన్ను తెందరుపై రించు.చున్నవారొ!
 .తెలియఁగాఁజాలరెవ్వని.తీరుతాము!
 .వానినొసఁగెడునట్టియ.వ్యాడుతప్పు.

273

త|| .ఓవేళనీదగు.నో,గుదనంబు-..ద్రోహమునీవొస
 ర్తువు-గొఱ్ఱపిల్ల! .ప్రకేవకుఁదోఁడెలుం..గె
 డపెదవీవు-..పాపముప.న్నెడు.వారల,కిదును!
 .నీవుకన్నబర్తువు .నిజమునాయంబు.నీతివివేకంబు
 .నీటఁగల్పెదవు! .పోవువారలఁబట్టఁ.బొంచికూ
 ర్పుండు.ఁదొడరినీచాటునం .దురితభూతంబు.

274

When Truth and Virtue have to do with thee
A thousand ornses keep them from thy aid.
They buy thy help, but Sin ne'er gives a fee :
The gratis comes and thou art well appay'd.
As well to hear as grant what he hath said.
My Collatine would else have come to me.
When Tarquin did, but he was stay'd by thee. 275

The baser is he, coming from a king,
To shame his hope with deeds degenerate
The mightier man the mightier is the thing
That makes him honour'd or he gets him hate :
For greatest scandal waits on greatest state.
The moon being clouded presently is miss'd,
But little stars may hide them when they list 276

సీ॥ .తివిరిస,త్యమునుఁ .శా.తివ్రత్యమున్నీదు .సంబంధమున నెఱ్ఱజ
రుగఁదలఁచు|

.నప్పుడునీదుసా,హాఁయ్యమునుండి వే. ర్షేయునువానిని. వేయియడ్డు
.లవికొనునీదుసా.యము-కాని-పాపమె.య్యెదియును నీకుఁగూలీ..|
దుమతీయు|

.నదితనయిచ్చగా .నరుడెంచు మతీనీవు నెంతయు స్సంతాప్తి. నె
ససినమ్మ|

.తింతువయ్యదిచెప్పన.దివినుటకును|
.వెండియునదియడుగుదానిఁ.బెట్టుటకును|
ఁ.గానిచో-తేనితోనామ.గండువచ్చు|
.నైన-నాతఁడునీచేత.నాఁపఁబడియె.

275

సీ॥ .దొరగ నుండియఁగడుఁ .దాచ్చకార్యంబులన్.దన కోర్కెసిగ్గు
మా.లినెఱవేర్చు|

.కొనుటచేవాఁడెంత .యునునీచుఁడగు-నెంత.గొప్పవాఁడోయంత
.గొప్పదగును|

.మనుజునకున్వాని .మర్యాదయైన లే.నవమాన మైన-నే.మ
నఁగమిగుల|

ఁ.బెద్దదౌస్థితినిఁగ.నెట్టి యుండునుదాని.కిన్నరిపడునప.కీర్తిగూడ|

చందురుడుకప్పబడినపుడు.జనులకెల్ల|

ఁ.గడు.విశదముగఁదెలియగఁ.బడును-ఁగాని|

.మిక్కిలియుఁజిన్న వై మిన్కు.మిన్కునునెడు|

చుక్కలకుఁగల్గుమాటుపుం.జూడరెవరు.

276

The crow may bathe his coal black wings in mire
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow:whiteswan desire,
The stain upon his silver down will stay.
Poor grooms are sightless night. kings glorious day.
Gnats are unnoted wereso e'er they fly.
But eagles gaz'd up on with every eye. 277

Sad souls are slain in merry company ;
Grief best is pleas'd with grief's society. 278

T' is double death to drown in ken of shore ;
He ten times pines that pines beholding foed ;
To see the salve doth make the wound ache more ;
Great grief grieves most at that would do it good ;
Deep woes roll forward like a gentle flood ;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows ;
Grief dallied with nor law nor limit knows. 279

సీ॥ .బురదలోపలఁగాకిఁ బొ.గు నల్లనితన .తెక్కల ముంచియా.రీతి
తెలియ॥

ఁ.బడనీకయెగిరి పో.వచ్చునుఁగాని-యా. తెన్ను గోరినమంచు. తెల్ల
యంచ

.మిగిలెడునా, వెండి. మెయిమిఁదనామచ్చ--నెఱపేదలై నభా. నిస
లు, గుడ్డి

.రాతిరి-మఱియును .రాజులు నన్నియుం .గడువెల్ల డియొనర్ప
ఁ.గలుగుపగలు

.ఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తా.మెచటనేనిఁ ఁ.బరుగులిడుచున్న నలుసు
లే.పాటియొస

ఁ.గానరాక చెలంగెడుఁ .గాని- డేగ.చూడఁ బడుఁదెల్లముగ నెల్ల
.చూడ్కిచేత. 277

ద్వి॥ .నంతఁజెందినవారు.బ్రతుకఁగలేరు

.నంతసిల్లుజనుల, సహవాసమునను

.దుఃఖంబుమిగులసం.తోషించుచుండు

.దుఃఖముపొందునఁ.దొడరినఁయపుడు.

278

సీ॥ .ఒడ్డుచెంతనెతోఁచు.చుండఁగమున్గిపోవుట

.యినుమడిచావు--బువ్వఁగనుచు

ఁ.బస్తుపడెడువాఁడు.పదిరెట్టులెం డెడు-

.మఱియుఁదీపిడుబుండు.మందుఁగాంచి

.వనటయుమిక్కిలి.వగచెడుఁదనకుమే

.లేచ్చ సెడునవ్వాని.చెంతమెల్ల

.గాఁబాటుసెలయేటి.కె వడిలోఁతగు

.వలనంత, లల్ల నఁ.బరఁగుచుండు

I hough men can cover crimes with bold stern looks
Poor women's faces are their own faults books ; 280

Deep sounds make lossier noise than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words. 281

they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame ; 282

sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes ;
Then little strength rings out the doleful knell. 283

Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps ;
And they that watch see time how slow it creeps. 284

.నడ్డుగట్టబడిన.యప్పుడా యేటిరు।
 ప్రక్కనున్నయొడ్ల.పైకివచ్చు,
 .నడరి.తడవుమీఱ.నాడింపబడువగ।
 .హద్దుపద్దునఱుగ.దెదయెన॥

279

గీ॥ .దిట్టకూళచూపు.నెట్టినేరములను।
 .మఱుగుపచన్గలరు.పురుషులైన।
 .నకట-(స్త్రీ)లమొగము.లవ్వారియొగ్గులు।
 .తెలుపుపుస్తకములు.తెల్లముగను॥

గీ॥ .లోఁతునుడుగునేయూ.లోజ్జగఁజుప్పడు।
 .గడువెలితిగఁబాఱు.కాల్వకిన్న।
 .నూటగాలిచేతఁ.బైటద్రోయఁగఁబడి।
 .నట్టిపోయెడువల.వంతెమఱియు॥

281

ద్వి॥ మనసునన్దమతప్పు.మాటినవార।
 .లనుకొందురెల్లర.య్యదిగాంతురంచు॥

282

గీ॥ .మొనసిచొక్కసారి.మోగింపబడిబరు।
 .పుమెయినూగుగంట.పోల్కివంత।
 .తనదుబళువుతోడఁ.జనునప్పుకొంచెము।
 .లావుమోయఁజేయుఁ.జావుదరుపు॥

283

త॥ .పోటుపాటులనిట్లు.పోందెడునాపె
 .వనటయే-ర్మఱియాకె.వలవంతతోడ।
 .గీటునఁదఱివిసి.గించెడుదడవు-
 .గనునామెరెయికె-కనిపెట్టుబొద్దు।
 .తేటకు-నారెండుఁ.దెఱవతలంచు।

284

~~~~~

It easeth some, though none it ever curd,
To think their dolour others have endur'd. 285

Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares :
Her eyes, though sod in tears, look'd red ; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares ;
Both stood like old acquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chance 286

SONNETS—

Who is it that says most ? which can say more
Than this rich praise, that you alone are you ?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew. 287

.దనయున్నితోనిడు.దలనుచుమిగుల

.మాటికి నాడియి.డృన్దైచునపుడు

.కనుపట్టెడుబొడవు.గాఁగొడ్డినేపు॥

..మేటిబర్వునవంతఁమించినఁగాని

.కడునరుదుగనది.కన్నాత నెట్టు

284

గీ॥ ..తమవలెన్దుఃఖభారమి.తరులుగూడ

నెంతనిభరించినారని.యెఁజిగికొనుట

యెవరినైనఁగుదుర్చలే.దెన్నఁటికిని

.గాని.కొండఁజీనోదార్చఁగలుగునదియ॥

285

సీ॥ .విన్ననొచ్చెలిమోము, నెఱఁగునఁగనుఁగొనె

.నప్పుకలతవడి.యాపెమగఁడు

కన్నీటనుడికిన.కలికివాల్చుపులు.కడు

బచ్చిపుండ్లుగాఁ.గానఁబడియె

..బడఁతుకమెఱుగుమై.నన్నియయెంతయు

.జంపువంతలబొల.యింపఁబడియె

నాయతివనుసేమ,మడుగుటకతనికి

.సత్తువబొత్తిగాఁ.జాలదయ్యె॥

.ఇరువురున్నిల్చియుండిరెం.తేనియున్ని

.తావునకుదవ్వనందు.వి.తాకుమెయిని

.దారసిలిప్రాతయెఱుకను.దనరువార

.లొండొరులఁగనియచ్చెరు.నొందినట్లు॥

286

ద్వి॥ .పరికింతువేచెడు.వారలుమఱియు

.దఱియెంతమెల్లగ.దాఁబాఁకునదియె॥

గీ॥ .ఈపొగడ్తకన్న.నెవ్వఁడెక్కువఁజెప్ప

.దరమునీకునీవె..పురుడునీదు

They that have power to hurt and will do none;
 That do not do the thing they most do show,
 Who, moving others, are themselves as stone,
 Unmoved, cold, and to temptation slow;
 They rightly do inherit heaven's graces,
 And husband nature's riches from expence;
 They are the lords and owners of their faces,
 Others but stewards of their excellence.
 The summer's flower is to the summer sweet,
 Though to itself it only live and die;
 But if that flower with base infection meet,
 The basest weed out braves his dignity
 For sweetest things turn sourest by their deeds
 Lillies that fester smell far worse than weeds. 288

As on the finger of a throned queen
 They basest jewel will be well esteem'd,
 So are those errors that in thee are seen
 To truths translated, and for true things deem'd, 289

Fair. kind and true, have often liv'd alone,
 Which three till now, never kept seat in one. 290

పోల్కిఁ. జూపఁ. జూలు. పోడిమినీయం దె।

.మిగులఁబందియగుచు. నెగడుచుండ॥

: 87

నీసమాలిక —

.చెల్లియుండియుఁగీడు. నేయని వారలు—

.పనిసల్పుచట్టుకో. న్బడెడువారి।

.లొరులనుఁగవపితా. మొక్కింతయుంజెస్కు

.చెదరకి. తాపోల్కిఁ. జెలఁగువారు।

.చెడుగుమాటలకులోఁ. బడకుండువారలు

.తగియుండురెంతయు. దై న్యపము।

.తమయంతనచ్చుభా. గ్యములనన్వారలు

.వ్రయనుండనీకా. పాశుమండ్రు।

.వారెదిట్టలు—తక్క. వారువారలగొప్ప

.తమకున్నతీరునఁ. దారువారు।

.కోయువారలకింపు. గూర్చుమల్లియతన

.పొలపెలుంగకోపుట్టి. పొలయుఁగాని॥

.యదియుఁదెవులరటుపట్లగా. బైనతెన్న।

.దానికంజెను—జేదగుఁ. నమ, చెయువులఁ

.వీయనివి—ముగ్గిపోయిన. తెల్లకలువ

.కన్ననేచెత్తపూవైన. వన్నెకెస్కు॥

288

కం॥ దొరసానిచేతినుంచిన గరమరుదుగగాజుమాని. కంబనఁజెల్లున్॥

మఱినీయెడఁగఁతప్పులు। పరఁగెడునొప్పులుగనిన్నా. పలచిననాకున్.

ద్వి॥ .నీటు—నెనరుమఱి. నిజమొక్కనియెడ।

.నేటివఱకుఁ గూడి. నిలుచుటలేదు॥

290

O cunning Love ! with tears thou keep'st me blind
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find 291

PASSIONATE PILGRIM—

O ! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told. 292

What fool is not wise.
To break an oath to win a paradise. 293

Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasance, age is full of care ;
Youth like summer morn, age like winter weather ;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lime :
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee : 294

ద్వి॥ . కన్నీటనను గుడ్డిఁ. గావించువలఁప|

. కన్నులునీతవ్వఁ. గననీక, కొంటె|

291

ద్వి॥ . అలవడఁదబ్బఱ. కబ్బబ్బవలపు॥

. పలుకకీడు, విరాళి. పడి, ముదివారు॥

292

ద్వి॥ . ఎట్టివెంగలియైన . నెటుతప్పకుండు|

. నొట్టస్వర్గసుఖంబు . నొందుటకొఱు॥

293

సీసమాలిక॥

. మూతిముడుచుకొన్న . ముదిమిజవ్వనమును

. గూడిమనఁగలేవు.. కోడెయీడు|

. నిండుసంతసమున. నెగడు - ముసలితన

. మెంతయువంతతో. నెవసియుండు|

. వయసువేసవివేకు. వకుసాటి-

పెద్దటి. కముముదిరిన నీతుఁ. గాలిపోల్కి|

.. యెలఁబ్రాయనూమని. వలెనింపు.

వృద్ధత్వ. ముంబట్టు చలికాల. మునలెబోడ|

. యశావనమును వేడ్క.. నలరారు - వార్ధకవ్యా

. యామమున్గొంచె. మానుమటియు|

.. దరుణత్వముచుటుకు.. జరకుంటి-

తారుణ్య. మున్వాఁడియుం యుందిట్ట.. ముజరతతయ॥

. జబ్బు - వెండియు - నతివిర. సము.. తరుణత|

. పెంకె - వార్ధక్యమెంతేని. పెంపుడు - నిను

.. వృద్ధతాయేవగించెద. నేను.. యశావ|

. సంబనిన్కూర్మితోడుతం . దలచుచుందు॥

294

Inconstancy

More in women than in men remain. 295

The wiles and guiles that women work,
Dissembled wit an outward show.

The tricks and toys that in them lurk.
The cock that threads them shall not know. 296

Every one that flatters thee
Is no friend in misery.

Words are easy, like the wind ;
Faithful friends are hard to find
Every man will be thy friend,
Whilst thou hast where with to spend :
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.

If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flattering,
“ Pity but he were a king ”
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice
If to women he be bent,
They have him at commendment :
But if Fortune once do frown,
Then, farewell his great renown ;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more

He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need :
If thou sorrow, he will weep ;
If thou wake, he cannot sleep :
Thus of every grief in heart
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe. 297

ద్వి॥ మగవారికన్నను .మగువలయందు।
.నెగడుమిక్కటముగ.నిల్కడలేమి॥

295

ద్వి॥ .మగువయైన ర్చెడు.మాయమర్మములు।
.మగఁ.డైననుంతయు.బరికింపలేడు॥

296

కం॥ నినుఁగొనియాడెడువాఁడె। ల్లనీకు
మిత్రుండుకాఁడు.,లంపటయెడఁబ।
ల్కునెగడుసుళువుగగాడ్పటు।
.కనుటయొకప్టంబుసమ్మి .కన్గలహితులన్॥

297

ఉ॥ .ఎంతయునీదుమిత్రులుగ .నెల్లరునుందురునీకడన్బసు।
.న్నంతకుఁగాని-యద్దించన .నక్కటగాఁడెవఁడైననీకునొ।
.క్కింతయు.నీవుదాతవను .చెంతురుదూఁబఱిదిండివై న-దూ।
.పింతురునిన్నుభూపతిగఁ .జేయనిదేవునిఁబెక్కు.భంగులన్॥

సీ। .చెడుగునకీవల.వడిన-చోనిన్వలం.బడఁ
ద్రోయుదురువారు .ప్రభమలుగొల్పి।
.వాలుఁగంటలనీవు .వలచిననిన్దను
.చెప్పచేతలలోనఁ.ప్రిప్పకొండ్రు।
.కాని-నీసిరిమల్లె.నేని నీకుండినవాసి
యెంతయుమచ్చ.మాసిపోవు।
.నీకడఁదొల్లి నెం.తే.నక్కనై చ్యము
.నేయువార్నిన్మఱి.చేరఁబోరు।
.నీకునెవ్వఁడునిక్కపున్నే.హితుండొ
.వాఁడుతోడగునీకుఁగావలసినప్ప।
.దీవుదుఃఖించునపుడాతఁ.డేడ్చు

నీవు. తెలిసియుండిననతఁడు ని.ద్రింపఁబోఁడు॥

గీ॥ .ఇట్లునీయెదలోనున్న.యెల్ల.వంత|

.వాఁడునీతోడుతన్వంతు .పంచుకొనును|

.మంచివిహితని-మాయఁగా.వించుపగతు|

నెఱిఁగికొనుటకునివికొన్న .గుఱుతులగును॥

279

 WRATH

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sec. I.

Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he; yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about. 1

CYMBELINE

Act. II. Sec. V

Is there no way for men to be, but women
Must be half-workers? We are all bastards.
And that most venerable man which I
Did call my father was I know not where
When I was stamped; some coiner with his tools
Made me a counterfeit: yet my mother seemed
The Dain of that time; so doth my wife
The nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance!
Me of my lawful pleasure she restrained,
And prayed me oft for bearance; did it with
A pudency so rosy, the sweet view on it
Might well have warmed old Saturn; that I thought
her. 2

శౌద్రభీభత్సభయానక రసములు

శౌ ద్ర ర స ము

వ॥ నేనిప్పడీ, పోకిరిం బురికొల్పెదను - వాని , యంతముంజూడఁగోరెద
 నేమన - నేమోకాని నామనసువానికన్న నెక్కువదేనినైన నస
 హ్యించుకొనదు - కాని - వాఁడుమర్యాదకలవాఁడు మతియునెన్నఁ
 డుం జనువుకొనలేదైనఁబండితుఁడు - గొప్పతనమాసించువాఁడు -
 , సహచరులకందఱి కెంతయోయిష్టుఁడు - కావునలోకులందఱిలో
 ముఖ్యముగవాని నెఱిగిననా, వర్తమందుగూడ నిక్కముగానే
 నలక్ష్యము నేయఁబడితిని - గాని - యదెంతోకాలముండ - నీ, జెట్టి
 యంతయుం, జక్కపరుచు - నెద్దియున్నిగులదు - సరియే - యాపిల్ల
 కాయన్నెనిక్కడ, నుసికొల్పెద - నిపుడాకుట్రపన్నెదను. 1

నీనమాలిక -

. చానలతో, సవ. సరమెద్దియన్నేక
 పురుషులొదవమతి. తెలివులేదె॥
 . చీకటితప్పన. కేకిల్గినారము -
 . నాతండ్రియనిపిల్చి. నాఁడనెవని
 . మిగులమర్యాదక. లిగినయమ్మనుజుఁడే
 . ముద్రించఁబడిన య. ప్పడెటనుండె॥
 . నేనెర్గ - దప్పు, నా. జేముజేయువాఁడెవ్వఁడో
 వానిపనిముట్ల. నొనరిచెనను॥

As chaste as unsunned snow :—

Could I find out

The woman's part in me ! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm

It is the woman's part : be it lying, note it

The woman's; flattering, hers : deceiving, hers ;

Lust and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers ;

Ambitions, covetings, change of prides, disdain,

Nice longing, slaaders; mutability,

All faults that may be named, nay, that hell knows,

Why hers, in part or all : but rather, all ;

For even to vice

They are not constant, but are changing still

One vice but of a minute old for one

Not half so old as that I'll write against them,

Detest them, curse them:—Yet 't is greater skill

In a true hate, to pray they have their will :

The very devils cannot plague them better.

.ననుకృతిగా-ఁగాని- .యాకాలమందు
 నా.యమ్మపా.ర్వతిగఁబ్ర.ఖ్యాతినందె
 .నెనలేనిగుణవతి.పుడు నాయల్లాల
 .హహయెంతదుర్మార్గ.మా వెలంది
 .నన్ను-దప్పించెనా..న్యాయభోగమునుండి-
 .నన్నునై-చుకొనియందు .మనుచు-నామ
 .ప్రభార్థించె- వెండియు- నంతటియడకున-
 .నాసాంపుఁగని.దయ్య.మైనఁగరంగు
 .మఱుఁగుపడినమంచు .తెఱుఁగున
 మచ్చపొం .దనిదా పెయంచునే .దలఁచినాడ
 .నాలోనఁగల్గిన..నాకీస్వభావమే
 ..నొదవిన నెంతనా.గుందునొక్కొ
 .మగవానియందుదు.ర్మార్గ గుణములేదు-
 .నానిశ్చయం-నాడు.దానిదద్ది
 .దబ్బరయేనచో.దానిది-చ్చకమును
 .దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు
 .వైన,కామంబును.దాని దత్యాశయు
 .దానిది-పగఁగొంట.దానిది-మఱి
 ..గొంతెమ్మకోర్కులు..కుత్సితవాంఛలు-
 .మిగులనిల్కడలేని.పొగ.రసడ్డ
 .కొనవెట్టి-భ్రాంతియు..గొండెముల్చపలత-
 .పేర్కొనఁబడిన,కి.ల్బిషములెల్ల
 .మఱియునింతేకాక..నకరమెఱుఁగునవి
 .దానివి-కొంత-యం.తయును-ఁగాని
 .కా కేమి-యంతయుం..గట్టడికీడగున్-

HAMLET

Act. I Sc. II.

O, that this too too solid flesh would melt,
Thaw, and resolve itself into a dew;
Or that the Everlasting had not fixed
His canon 'gainst self slaughter! O God! O God!
How weary, stale, flat, and unprofitable
Seem to me all the uses of this world !
Fie on 't ! Ah fie ! 't is an unweeded garden
That grows to seed! things rank and gross in nature
Possess it merely. That it should come to this !
But two months dead,—nay, not so much; not two !
So excellent a king; that was, to, this,
Hyperion to a satyr; so loving to my mother
That he might not between the winds of heaven
Visit her face too roughly. Heaven and earth !
Must I remember ? why, she would hang on him
As if increase of appetite had grown
By what it fed on; and yet, within a month,—
Let me not think on 't,— Frailty thy name is
woman !—

A little month: or e'er those shoes were old
With which she followed my poor father's body,
Like Niobe, all tears;— why she, even she—
O God! a beast, that wants discourse of reason,
Would have mourn'd longer—married with my uncle.³

.జెడుగుసై తంబుమా. తెడు, ననయము
 .ప్రతినిమిషము ప్రాత. నడు పాతకం-
 బందు- .నగము ప్రాతగిలుదో. సంబుగాఁగ.
 .వారికివిరోధముగ నేను . వ్రాతు-వారే।
 .ఁదిట్టదన్-గాని-వారినిం. దించు నేర్పు।
 .వారు స్వేచ్ఛగనుంటకై . కోరుకొనుట।
 .వారి-దయ్యంబులుంజేర్చ . నేరవింక

2

నీసమాలిక—

కటకటాయీబొంది. కడముట్ట నబ్బినఁ
 .జెడిమంచుమాడ్కిన. శించుటకయి।
 మిక్కిలిఁగోరెద. నక్కటతనశాస
 .నంబాత్మహత్యక. నశ్వరుండఁ
 .ప్రతికూ.లముగనున. ల్పకయున్న నెంతమేల్-
 దేవుఁడా-యీజగ. తిస్సలిగిన।
 .యెల్ల నడతలునా. కెంత చీదఱగఁ
 .జ. ర్వితచర్వణముగ మ. టికిడుఁజప్పఁ
 .గానిష్ఫలంబుగాఁ. గనుపఁజెన్-నీ
 యద. కట-యి నీరో-యది. కలుపుతీయ।
 .బడవట్టితోటయై. వ్యర్థముగాఁజెడున్
 బనికిమాలినచెడు. వస్తుసమితి।
 .నయ్యదిసిండియు. న్నది కేవలమొంత.
 .కార్యమువుట్టెనుగట్టకడకు।
 .మడిసెను- రెండునె.లలుమాత్రమే-

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules; within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flushing in her galle'd eyes,
She married :—O most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets !
It is not, nor it cannot come to, good :
But break, my heart, for I must hold my tongue !

యటు. కాదు-కా లేదంత. కావు రెండు।

.నంతటిగొప్ప రా-జ.తండుండెదీనికి
.గండర్పుఁడొక్క.రాకాసికివలె।

.నంత మోహించునా.యమ్మనతం-
డొపె.పె వాఁడగొలి-పె.బొటనొడవ।
.అక్కటానే.జ.ప్ర.సంగంనవలకునా-
.మిక్కి-లియూపెయ.వే కలసిసె।
.దానిచేనభివృద్ధి.దనరునాకలివలె
.నాతనిబట్టివే.లాడుచుండు।
.సరిగాని-కొక్క-మూ.సములోన-
నాకాత.అప్పునా-దూ.చావ.అంబ-నీద।

.మూపంబునెంత.ని.మూఁకిన-నొకచిన్న
.నెల-లేకమిగులంగ.నీటమునింగి।
.శోక దేవతవలె..నాకె-నాతండ్రిదే.హ
ము వెంస డిచెడు.సప్తతొడగు।

.కొనినజోడొక్కంత.యనుఁబ్రాంతగిరికమాం-
.దాపయేమినిశ్చ.యముగనాపె।
యొద్దె వమా-సుంత.యన్వి వేకమా లేని
.పశువై సనుతికొంత.వఱకుదుఃఖ।

.ముసఁగఁగుచుండు-నా.వినతండ్రితో
పవా.హంబయ్యె-నాతండ్రి..కనుజుండతండు।
.కాని-నాతండ్రి.వై.ఖరి లేడు-నేను
.భీ.మనిపోల్కి గానట్లు..మొససియొక్క ।
.నెలలో పెయ్యబ్బక.న్నలయందుదుష్టా
శ్రు.పులకార మెఱువును.సలుపకమును।

Act. ii. Sc. ii.

O, what a rogue and peasant slave am I !
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction in a dream of passion,
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wanned ;
Tears in his eyes, distraction in his aspect.
A broken voice, and his whole function suiting
With forms to his conceit ? and all for nothing !
For Hecuba !
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba.
That he should weep for her ? what would he do
Had he the motive and the cue for passion
That I have ? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech ;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing : no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward ?
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
Plucks off my beard, and blows it in my face ?
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
throat,

.మున్నఁ బెండ్లాడెన. పొలఁతి-యాహఁ-

కడుఁ. బాపపువేగము-., వావికాని

. కూటములకంత నేర్పుతోఁ. జాటుటకయి

. యయ్యదియుఁ గాదా- కా నేర. దద్దిమేలు

. కాని-పగులుమనాగుండె కాయనీవు

. ముందునానోరు నేమూసి. కొందుఁగాన॥

సీసమాలిక॥

. బాపురేనే నెట్టి. నంచగుండనికెంత

. మోటయడిమెనటీ. నాటకుండు

. బొత్తిగఁగల్పనం. బొగలుకలనిచటఁ

. కనశక్తిదనయూహ. కనుగుణముగ

. బల్మిఁ. బ్రవర్తింపఁ. బడె-వానిమోమెల్ల

. కళతప్పె-జూపులఁ. గంటినీరు

. వాని యాకృతిఁ. గల. నరము-., డగుత్తిక-

. మఱివానిదేహ. శ. ర్మంబదంత

. యనువాని తలఁపున. కనురూపముగనుంట

. యబ్రముకాదె. స. మస్తమిద్ది

. లేనిదానిఁగుఱించి-., లేమకై-వానితో

. నాపెకునాపెతో. నతనికేమి

. వాఁడామెకొఱకేడ్వ. వలసినపని-వాఁడు

. నాదు. చింతాకార. ణంబుతనకు

. నుండిన నేమి నే. యునొ-., రంగమునైన

. కన్నీళ్ళఁదడుపు-భీ. కరనచనము

. వలన నెల్ల చెవింబ. గలఁగొల్లు-., వోషికి

As deep as to the lungs ? Who does me this ?

Ha !

's wounds ! I should take it : for it cannot be

But I am pigeon-livered, and lack gall

To make Oppression bitter, or, ere this,

I should have fatted all the region kites

With this slave's offal-Bloody, bawdy villain,

Remorseless, tracherous, lecherous kindless villain !

O, vengeance !

Why, what an ass am I ! This is most brave ;

That I, the son of a dear father murdered,

Prompted to my revenge by heaven and hell ;

Must, like a whore, unpack my heart with words,

And fall a-cursing, like a very drab.

A scullion !

Fie upon't ! foh ! About, my brain !—I have heard

That guilty creatures, sitting at a play,

Have by the very cunning of the scene

Been struck so to the soul, that presently

They have proclaimed their malefactions !

For murder, though it have no tongue, will speak

With most miraculous organ. I'll have these players

Play something like the murder of my father

Before mine uncle : I 'll observe his looks :

I'll tent him to the quick : if he but blench

I know my course. The spirit that I have seen

May be the devil : and the devil hath power

To assume a pleasing shape ; yea, and, perhaps,

Out of my weakness, and my melancholy,

As he is very potent with such spirits

Abuses me to damn me, I 'll have grounds

More relative than this :—the play's the thing,

Wherein I 'll catch the conscience of the kings.

.బిచ్చివుట్టించు..జడ్పించు,నిరప ।

.రాధుల..దాటుమా.ర్నలుపునజ్ఞానుల-

.నిజముగఁజూపువి.న్కిఁదొలగించు ।

.గలఁగనుసోమరి.వలెను నేనొక మొద్దు

.పంద ,తుంటరినినా.పనిని,సరకు ।

.గొనఁబోకతడఁబడి.యనఁజాలనెడియునె

.వ్యనియర్థప్రాణము.ల్పాడొనర్చు ।

.బడియెనో యటువంటి.ప్రభునిగూరిచియైన

.లే-దేనుపిటికినా..,లెంకయనుచు ।

.బిలుచునన్నెవఁడు-నా.తలఁబగులంగొట్టి

..నాగడ్డముంబీకి.నా మొగమున ।

.బాటవై చెడు-ముక్కు..బట్టినుల్పెడు

..నను.మిగులదబ్బఱియంచు..,దెగడఁజొచ్చు ।

.విటునాకెవఁడొనర్చు..గటకటాయెందుకే

.నదిసై పవలసిన.దహహనేను ।

లేశమైనక ధృతి.లేనట్టివాడను-

.గానియెడనీని.కంటెముందె ।

.యినీచుప్పీనుచే.నేనెల్లనింగిగ.ద్ద

లనుఁగొవ్వంపఁగ.వలసియుండు ।

.కూళ.సిగ్గిడిదొంగ.గొడ్డు,కట్టడిపోకి.రి

.కంటికితుంటరి.యకటచ,లము ।

.భళిభళి నేనెట్టి.పనికిమాలినగాడ్డ

.నిదిమేటిశూరత్వ.మేను జంప ।

.బడుమంచితండ్రికిఁ గొడుగును-
 బగదీర్చు.కొన,దయ్యమనఁబురి.కొల్పఁబడితి|
 .మాటలనా,యభి.మానములంజె
 .మా.దిరిఁజెల్పవలయు నా..మఱియుఁ,దొడ్డు
 .సటుతిటనా యు నా..యంట్లఁగో మెడువాఁడు
 ..నీదానికొయినునీ. నాచుబుద్ధి|
 .లెమ్మురంగంబునం..గ్రుమ్మరుదోషులు
 ..విన్నాఁడ..నాట్యప్ర.వీణత, మెయి|
 .దమ నేరములఁ,ప్రచు.రము నేయు సంతతాఁ
 .కంబడి,రంతరిం.గవలననంచు|
 ..గతమేమనఁగ-హత్య.కడునాల్క లేకయు
 .బహులాద్యుతావయ.వమనబల్కు|
 .నాపినతండ్రిముం.దఱ నేనునాడింతు
 నీనాటకుల.చేత.నెద్దియెన|
 .నాతండ్రి,వధ,సూచ.నము నేయునట్ల|
 నే.నరయుచువాని,వై.ఖరులు-శోధ|
 నేయుచునాతిని.చిత్త-మాతఁడుజంకు
 .నేని,నామార్గము.నేనెఱుఁగుదు|
 .నేనుఁజూచిన,మూర్తి.కానోపుదయ్యము-
 ..దయ్యమింపగుమాపుఁ.దాల్పఁగల్గు|
 .సరియె-నెండియ-నొక్క.తఱినాతఁడుస్తడ
 .నటువంటిశక్తుల.నలరియుంట|
 .నాయశక్తి మఱియు.నావిచారముబట్టి|
 .నన్నుఁజెఱుపమాయ.నన్నుచుండ|
 .విరితకన్నదగిన.వేఁగాంతుఁ,గతమునీ|
 .యాటవిషనుతేసి యఘముఁగందు||

HENRY V—

Act III. Sc I.

In peace there 's nothing so becomes a man
 As modest stillness and humility :
 But when the blast of war blows in our years,
 Then imitate the action of the tiger;
 Stiffen the sinews, summon up the blood,
 Disguise fair nature with hard-favoured rage;
 Then lend the eye a terrible aspect;
 Let it pry through the portage of the head
 Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
 As fearfully as doth galled rock
 O'erhang and jutty his confounded base,
 Swilled with the wild and wasteful ocean.

5

HENRY VI—PART III—

Act II Sc. II.

To whom do lions cast their gentle looks?
 Not to the beasts that would usurp their den.
 Whose hand is that the forest bear doth lick ?
 Not his that spoils her young before her face.
 Who' scapes the lurking serpent's mortal sting ?
 Not he that sets his foot upon her back.
 The smallest worm will turn, being trodden on ;
 And doves will peck in safeguard of their brood.

6

నీ॥ .సంధియెడన్మంచి-శాంతియునడఁకువ
 .యటనరునకుఁదగు.నద్దిలేదు ।
 .కాని-యెప్పుడుమన..వీనులఁగల
 హతూ.ర్యరవముచొఱబడు.నప్పుడుమన ।
 .మనుసరించవలయు..వ్యాఘ్రచేష్టన్ -
 నర.ముల నెల్లబిగియింప .వలయుఁఁగూర్చు ।
 -కొనునది,యు త్సాహ.మును-సాగనగు
 మన.ప్రకృతి,వక్రముగమా.ర్చుకొనవలయు ॥
 .గంటికిభీకరా.కారమివలయు
 న. య్యదితలకిటికీల.యందునుండి ।
 .యిత్తడిపిరంగివలెఁజూడ.నిండు పొంచి ।
 కనొప్పమయు,దుష్టవిధ్వంస.కరసముద్ర ।
 .ఘర్షణవినష్టనిజపీఠికన్ , బ్రజీర్ణ ॥
 .శిలవలె,ఘోరముగదాని..నలమనిండు ॥

నీ॥ వేనిపై సింగము.ల్వెదఁజల్లుఁజల్లని
 .చూపులు-ఁదమలోవఁజొచ్చుపసుల ।
 .పైఁగా-దెవనిచేయి.వట్టియడవి
 యెల్లు.నాకెడు-ఁదనదుకూ.నలఁదనమొగ ।
 .మునకుఁగ.టెదురుగఁబొలయుంచు
 వానిని.గా-దెవండుందప్పఁగలుగుబొంచు।
 .త్రాఁచుకా-టదుగున .దానివీపుం
 ద్రొక్కు.నతఁడుకా-దటిమఱి..నలఁతిపురుగు।

KING JOHN*Act. II. Sc. I.*

What cracker is this same that deafs our ears
With this abundance of superfluous breath ?—

7

THE MERCHANT OF VENICE*Act. III. Sc. I.*

If it will feed nothing else
it will feed my revenge. He hath disgraced me,
and hindered me half a million, laughed at my losses
mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
my bargains, cooled my friends, heated mine ene-
mies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath
not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
dimensions, senses, affections, passions ? fed with
the same food, hurt with the same weapons, subject
to the same diseases, healed by the same means,
warmed and cooled by the same winter and summer
as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us,
do we not die ? and if you wrong us, shall we not
revenge ? If we are like you in the rest, we will
resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
what is his humility ? revenge. If a Christian
wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-
stian example ? why, revenge. The villainy you
teach me, I will execute ; and it shall go hard but
I will better the instruction,

8

.తిరుగుఁబాటొనరించునెం. తేనిమట్ట
 ఁ.బడినయప్పుడు - వెండియుం. బావురాలు
 .శడువడిగఁదమసిల్లలం. గాచుకొనఁగ|
 ఁ.బొడుచుముక్కులతోడద. బృహదెదిర్చి||

6

ద్వి|| ఎవఁడీ, వికత్తనో. ద్ధితుఁడుమా చెవుల|
 ఁ. జెవుడువచ్చెడును. చ్చ్య. సితగుమితముగ||

7

వ|| అనిమటి నీనిన్నేఁపకున్న నాపగన్నేఁపును - వాఁడునన్నవచూనప
 ర్చెను - నాకైదులక్షలడెను - నానప్టములయొడనవ్వెను - నాలాభ
 లనెక్కిరించెను - నాజాతిన్దిరస్కిరించెను - నాబేరములుచెడఁగొట్టె
 ను - నామిత్రులనడఁచెను - నాశత్రులరేఁపెను - వానిప్రయోజన
 మేమి - నేనాయూదియాదేశస్థుఁడను - యాహూనీయనకు నేత్ర
 ములుండవా - యహూనీయనకు హస్తములవయవములు కొంత
 లింద్రియములకోర్కులు - కామక్రోధాదులుండవా - భ్రస్తుమస్థు
 నివలెనాయన్నమున మేషబడియె - నాయూయభిముచేతనే హిం
 సింపబడియె - నానోగముల కేలోబడియె - నామందూచేతనేకు
 దుర్బబడియె - నానీతావేనఁగిచేతనే చేత్వెక్కిరింపబడితనించబ
 డియె - నీవుమమురక్కినవో మాకునెత్తురుకాటదా - నీవుమాకుంజ
 క్కిలిగింతలిడినమేమునన్వమా - నీవుమాకువిషవిడిన మేముచావ
 మా - ముఱియ నీవుమాకన్యాయముచేసిన మేమువగగెచ్చికొన
 మా - నీవలెమిగిలినదానిలో మేమున్నయెడల నందఱలోనిప్పులలో
 లుదుము - యహూదీయుండు భ్రస్తుమతిస్థునకు హానిచేసెనని

TIMON OF ATHENS

Act. IV. Sc. III.

Consumptions sow
 In hollow bones of man ! strike their sharp shins.
 And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice.
 That he may never more false title plead,
 Nor sound his quilllets-shrilly : hoar the flamen,
 That scolds against the quality of flesh,
 And not believes himself : down with the nose,
 Down with it flat ; take the bridge quite away
 Of him that, his particular to foresee.
 Smells from the general weal : make curled-pate
     ruffians bald;
 And let the unscarred braggarts of the war
 Derive some pain from you. Plague all,
 That your activity may defeat and quell
 The source of all erection.—

9

Enscar thy fertile and conceptions womb,
 Let it no more bring out ingrateful man ?

10

వాడగపర్చవలసిన దయయేమి శ్రీస్తుమతస్థుడు జహూదీయు
న.కపకారమొనర్చినయెడ శ్రీస్తుమతస్థునినిదర్శనమున వాని
కెట్టియోర్పుండవలయు- నేమి - పగ- నీవునాకు నేర్పుదుమార్గ
మునెఱవేర్చెదను- మఱియది కనీసముగానుండుఁగాని నేనామ
ప్పబడినంత వృద్ధిచేసెదను. 8

నీ|| .నరులయెముకలెల్ల .నలుము నేయుండు-
వారి. మోకాళ్లునలుకు- డి.ప్పుడెమిడి మెల-
.నరములదెంచుడు- .నయవాదికి
గొంతు.బద్దలు నేయుండు.వాడబద్ధ
.పత్రములంబట్టి .వాదించనీక
సూ.క్షాంశములకే కెన్న.డలువనీక
.మతగురువుంబట్టి .మైచర్మమొలచుడు
.వాడందఱికిదప్పు.వట్టుఁగాని
తానుదిన్నఁగనుండఁడెం.తయునువాని
.ముక్కుఁగోయుండు మఱి-వాని.దొక్కజీల్చు
.డెవ్వఁడందఱిజనముల .కెగుసలిపి
యైనమిక్కిలితనలాభ.మరయు చుండు 9

ద్వి|| .వంగినకురులున్న .వన్నెకాండనుఁగ
.డంగిబోడిగఁజేయు.టకు. దలకొనుండు||

కం|| అనిలోనదెబ్బలకుఁద
.ప్పిన.కతనబొగడుకొనెడు .బిరుదు.మగలఁజే
తనయినయిదుమలఁబెట్టుండు
.జనములందుదముట్ట బాడు.సలుపుండుమీరల్||

ద్వి|| పుడమి-ఫలించు.నీజొజ్జనెండించు
పొ.డమనీకచటనె.పు.గృతఘ్ను నరు 10

Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
 You must eat men. Yet thanks I must you con,
 That you are thieves professed, that you work not
 In holier shape : for there boundless theft
 In limited professions. Rascal thieves,
 Here 's gold. Go, suck the subtle blood to forth,
 And so scape hanging. Trust not the physician :
 His antidotes are poison , and he slays
 More than you rob. Take wealth and lives together
 Do villainy, do, since you protest to do 't,
 Like workmen

11

Act. v Sc. iv.

now breathless wrong
 Shall sit and pant in your great chairs of ease ;
 And pury insolence shall break his wind
 With fear and horrid flight.

12

సీ॥ .మృగములఁబెక్కుల.మీలనెకామి ప.కులను.భిక్షించెగ .పలయు.
మీర
.లింగియె కాక-మీ. కేను వంశములు . నేయిగ పలయు - బ్ర.సి
గులెన-
.దొంగలుమీర - తెం.తో మా.వ్వ వేరులు.లది చేయరుపని.
.హద్దులేని!
.దొంగతనములు చె.లంకెడఁగకునట్లు . లేర్పాటుకాఁబడు.వృత్తు!
లంకు!

బ.ంగరిదెకొండుతొంటిదొ.ంగలాది!
పొండు-ద్రా.కనసవంబుమీ.ట్టులుబ్బు!
దా).పుం-డావ్వ.నముననుమీ.న క్తముడికి!
.నురుగకానిండు-తప్పకొండు.రికినటుల.

11

కం॥ నమ్మకుఁజీ.వెజ్జన్-మీ!
వె.ంబడివాఁడెచ్చనట్టి విరుగునువిషమా!
ముమ్మరముగఁజంపునతఁడు!
దొమ్మిగమా.నిసులమీరు.దోచుటకన్నన్.

గీ॥ ధ.నముప్రాణంబులన్నాడఁ.గొనుడుకలిపి!
చేయుఁడీకీడుచేయుఁడీ-చే.యుటకయి!
బెట్టిదంబుగమీరొట్టుబె.ట్టుకొన్న!
వారుకావున.ఁబనివాండ్రవ.లెగ.డంగి!..

గీ॥ మీ.సు.ఖాసనములసిప్పుడా.సరేగి!
యూ.పిరందనితప్పుగూర్చు.ండవలయు!
.రోత.యగుపర్వమెయిమటి.భీతితోడ!
.దినిబలసినట్టి.గట్టివె.ల్లిపడవలయు.

TITUS ANDRONICUS

Act. V. Se. I

As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent. and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends :
Make poor men's cattle stray and break their necks :
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with theirs tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
Let not your sorrow die, though I am dead ?
Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly :
Aud nothing grieves me heartly, indeed,
But that I cannot do ten thousand more.

నీసమాలిక. —

మ.నుజుఁజంపుట. — లేక. — తనిఁజంపుటకుఁ గుట. చేయుట.

కన్నియంజె. అచుట. — యది.

కా. దేనియట్టులఁగా. వించుటకు నెత్తు. పన్నుట. — కీడులే. కున్న నొకని॥

నెగ్గించుటయు. — మఱి. — నేమి ఁటఁనప్పట.

. ఘోర నె కంబిరు. గుఱుహి. పులుగు.

. గల్పించుటయు. — బేద. కావుల పశువులఁ. ద్రోవ

. దప్పించిగొం. తులువిఅచుట.

. యర్థరాత్రమున ధా. న్యపు కొట్లకుం

గడ్డి. గుప్పలకున్నఱి. నిప్పు వెట్టి.

. తమదుకన్నీళ్ల నెం. తయు వానినార్పఁగ. సొత్తు

దారులఁబిల. చుటయు. — దఱుచు.

. నేనుసమాధుల. లోనుండి స్మృతమాన. వులఁ

నవ్వితీసి వా. రలవిహితుల.

. తలుపులపజ్జవా. రల శోకములుమఱ్ఱఁ

. బడునంతనిట్ట ని. ల్వఁబడఁజేసి.

. చచ్చినప్పటికేము. చావనీవద్దుమీ

. వనటలననివారి. తనువులందు.

. జెట్లపట్టలవలెఁ జెక్కినాడన్నాదు. కత్తిచేఁ

బ్ర. స్ఫుటా. క్షరము. — లాఁగు.

. మొక్కఁడిఁగ నెట్టు. లుక్కడండీచునొవేడ్క.

. నేనువేయిఘోర. కృత్యములఱు.

. జరిపినాడఁగాని. — మఱిపదివేల్సెయి.

. లేమితప్పనన్న. — గ్రా. మదెదియ.

RAPE OF LUCRECY

“Lucrece, quoth he,” this night I must enjoy thee ;
If thou deny. then force must work my way.
For in thy bed i purpose to destroy thee :
That done. some worthless slave of thine I’ll slay,
To kill thine honour with thy life’s decay ;
And in thy dead arms do I mean to place him.
Swearing I slew him. seeing thee embrace him. 14

Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort ,
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly; and his time of sport :
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time. 15

Out, idle words ! servants to shallow fools.
Unprofitable sounds, weak arbitrators !
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators :
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law. 16

త|| .ననువిను-వాడిట్ల.నదొడగె-ని, నెన్నె.నసి నేటి

మాపున.ంద,నియగవలయు|

.నినుబల్మిఁగూడెద-నీవొప్పకున్న-

.నినె,గటారెచి.నీబంటునొకని|

ఁదుని,మిసీయు,సురుల .తోడనీపర్వు

.తోలఁగినముల వాని.తోడనినేరు|

.నొ.నరనేజాతెద. నొట్టిడిమిార.లున్న

తీర్గనిమిమ్ము.నొ, డిచితిసంచు.

14

త|| .తనచె,లులెల్లరుం.దనపగవారు.గాఁ

జూడనీవాఁడు.క,రము,కో,ణంగి|

వె.నుకొసతనుమత్తి .వెక్కిరించగను

.సిగ్గొందనీ.వంత.చెందెడుపట్ల|

.గనిపెట్టనిప్రొద్దు.గడచిపోకుంట-

.తనవేడ్కవదినడి.న్దాటుచునుంట|

పనివడియిఁకదిద్దఁబడినినేరంబు.గా,రింప నీ

రి,త్తగా. నెప్పు వాని.

15

నీ|| .పోపొండు పోమరి.పోతు మాటలు-తెల్వి.లేనివారలకెల్ల. బాని
నీండ్లు| [లి.వినిగుఱించి]

కొఱమాలిన రొదల.క్కఱ గానితగవరుల్ - ప.నిఁగొనఁజీ తె

పో.రాడుబడులకుఁబోయి-వాదాడుఁడు.బుసుపోని మొద్దుల.పొం

తఁజేరి| [.బారులుగను|

.జగడంబులాడి ర.చ్చకునెక్కి వడకెడు.వారి కుండుఁడురాయ

.సరకు సేయఁగనొల్ల,వి.చారణ-నిపు| .డరయఁగా నేనునొకగడ్డి.పరకపాటి

.యైననాదగుసంగతి.కవసరంబు.పద్ధతుఁతోడుతోడ గ.నృదదుగాన.

రౌ ద్ర ర సః

సరోషదప్తాధికలోహితోమ్మే।

వ్యక్తోధ్వ రేఖాభ్రకుటీర్వహద్భిః।

తస్తారగాంభల్లనికృతకంతై ।

హ్లాంకారగభైర్విషతాంశిరోభిః॥ రఘువంశే-

స7. శ్లో58.

1

ణత్థిపభవస్తన్స అపరాహోఅహంజ్జేవ ఏత్థఅబ

రథ్థాబాపలి ఊలదంసణాభవిఅ అగ్గదోభవామి।

ణిఉణిఏఇదోఏహి॥ విక్రమోర్వశీయే॥

2

అణజ్జ-అత్తణోహిఅ ఆణుమాణేణపే

క్షుసి-కోడాణిం అణ్ణోధమ్మకంచుఅప్పవేసి

ణోతిణచ్చణ్ణకూవోనమస్సతన అణుకిదిం

పథినదిస్సది॥ శాకుంతలే॥

3

కీ ను క.

గీ॥ ..కినుక, మైగర్వబడి కడుఁ. గెంపుమిగులు।
 ..పలుదెఱలు-మీది రేకలఁ. దెలుపుబొమము।
 .దులు-, ములుకులఁ దెగినకుత్తు .కలును-, బొబ్బ।
 .లొప్పు, పగఱతలల నేలఁ. గప్పెనతఁ ॥

1

వ॥ ఏలినవారితప్పుగాదు- మీకుఁగిట్టని నేనుమీయెదుటనుంటచే నా
 దే నేరమిటురా వేనిపుణికా.

2

వ॥ దోసకారీ-నీతలంపుచొప్పునఁజూచెదవు-, దమ్మువుం, దొడవుననుం
 డి గడ్డిండాఁగిననూతిన్నోలు నీ, వాలకమిప్పుడింకెవఁడు దెలుపఁగ
 లఁడు.

3

AUSTERITY

KING HENRY IV PART I*Act III. Sc*

He is as tedious

As is a tired horse, a railing wife;

Worse than a smoky house.

1

HENRY VI PART II*Act III. Sc. I.*

Virtue is choked with foul ambition.

And charity chased hence by rancour's hand;

Foul subornation is predominant.

And equity exiled your highness land.

2

RICHARD III*Act V. Sc III.*

Give me another horse,—bind up my wounds, —

Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream —

O coward conscience, how dost thou afflict me !—

The lights burn blue.—It is now dead midnight.

Cold fearful drops stand on my trembling flesh.

What do I fear ? Myself ? There 's none else by :

Richard loves Richard ; that is, I am I.

Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,

Then fly. What, from myself ? Great reason why,—

Lest I revenge myself upon myself.

Alack. I love myself. Wherefore ? for any good

That I myself have done unto myself.

O, no ! alas, I rather hate myself.

For hateful deeds committed by myself !

I am a villain : yet I lie, I am not.

Fool. of thyself speak well :....food, do not flatter.

My conscience hath a thousand several tongues,

And every tongue brings in a several tale,

భీ బ త్స ర స ము

—0—

ద్వి॥ .పొగఁజమ్మునిల్లునె.ఘండ్రిట్టునాలి।

..బెగ.డుగుఱ్ఱమువలె.విసిగించువాఁడు॥

1

గీ॥ ..బీరమత్యాశచేగొంతు .పిసుకఁబడియె।

..దఱునుఁబడెఁ,దలమున మంచి.తనము-మఱియు!

..దగిలిదుర్బోధనంబు .ప్రధానమయ్యె।

..న్యాయమేలినవారి రా.జ్యమునువిడిచె॥

2

నీసమాలిక—

..ఇంకొకగుఱ్ఱము.నీవునాకుండెమ్ము

..కట్టుమునాదగు.గాయములను।

..దయచూడఁమానన్ను .దై వమా-

యాగుము- .కలఁగంటి-నింకెద్ది.కాదుగాని।

..పిఱికిబుద్ధియెట్లు .వీడించితివినన్ను-

..వెలవెలఁబాటు,ది.వెయిపుడు-నడి।

..రేయి-వడంకునా.మైయెడనిలిచెను.

..జడు,పుగ్గడించెడు..చలువబొట్లు।

..దేవికివెఱచెద- ..నానిమిత్తమ-

మఱి.నాచెంత నెవ్వరు.న్దాసరారు।

..నను నేనుఁబ్రేమింతు- .ననఁగ, నేనే నేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree :
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,—“Guilty ! guilty !”
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they, since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

.కలఁడయిక్కడనొక.ఘాతుకుండు|

.లేఁడొను నేనైన. లేలెమ్ముపరుగెత్తు-

.మేమి-నన్నుండియే..యేకతంబ|

.నేనెన్నాపైఁబగందీరుచుకొందు

నే.మోయని-నన్నయ్య.యోవలచెద|

.నేకారణంబున..నాకు నేనేయెద్ది.యో

మేలునొనరించి.యుంటచేత|

నోహోయటులకాద.యోనన్న

సహ్యించు.కొనెదఁగుత్పితములౌ.పనులుసల్పి|

.నాఁడఁగావున మోస.గాఁడను నేనిప్పు

.కల్ల వల్కుచునుంటిఁ.గాన నేను|

.నవివేకినిన్పూర్చి.యనుకొనుమంచిగ-

.వెడఁగనిన్నీ వెపౌ.గడుకొనకుము|

.నావివేకము వేయి.నాల్కలుగలయది

.యెల్లనాల్కయుఁజెప్ప ..నెక్కటికత|

పాపాత్మునిగనన్నుఁబ్రతికథయుం

దప్ప.వట్టెడుకొ-మిగులన.బద్ధమప్రప|

.మాణముహత్యయుకొ-..మఱిగణింపఁగ

రాని.క్రూరఘాతుకతయుఁ.జేఱియిట్టి

.వివిధపాపము లెల్ల. వెల్లడిగాఁదాము

న్యాయసభన్మూఁగి.నన్నుదోషి|

..దోషియనిభోష వెట్టనె.ఱ్ఱోనిరాశ|

ఁ.గొనెద -నన్గరుణించరే.రును-సరిసరి|

.వారలెందుకటులఁజేయ.వలయు-నన్ను|

,నేనెనుంతకనికరించఁ,బూనఁగాన||

PERICLES—*Act. i. Sc. iv.*

But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,
Were all too little to content and please.
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread and beg for it :
Those mothers who, to nouse up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's teeth. that man and wife
Draw lots. who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ? .

నీసమాలిక —

అ.యిననుఁ బరికించు.మాదై వమేమిసే.యఁగలఁడొ — మామాలు
.పగుటవలన|

నీనోళ్లు.వీనినెం.తేనిన్న మొన్నటి.దాఁక భూమియు సము.ద్రంబు
గాలి|

.వానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్ల ములుగునంత హెచ్చు
గనిడి|

.యైనఁదనుపఁ గొంచెమయ్యెనో — యిప్పు.డభ్యాసంబులే కివి.ప
స్తుపడియె

.ఁగొజ.వుల్ల.ల్పింపఁ.గోరిన నాల్కలి.ప్పుడు రొట్టెకెకడు..ము
దముపొందు|

.నుఱిదాని.యాచించు.ఁ .జి.ఱుతలఁ బెంచుట .కెంతయో.శ్ర
ద్ధవ.హించినట్టి

.తల్లులేతమకన్న .పిల్ల లందినసిద్ధ.పడెద.రాఁకలిపలు.వరుసయెంత|
.వాఁడిగనుం డెను. .భార్యయుం బెనిమిటి .తమలోన నెవరు తొ.ల్లఁ
.దెగటారి|

.బ్రతుకునుఁ బొడిగింప .వలయునోయని .చీట్లు.తీయఁ దొడంగి—
కీ.తెన్నననొక|

.దొరయునుమఱియొక దొరసాని యచ్చోట .నిలఁబడిరేళ్ళుచు
.నీరసిల్లి|

.కూలుచున్నారు పెక్కండు.సోలియచట|

.గాని.వారలపాటునుఁ.గాంచునట్టి||
వారువారలఁ బూడ్చెడు.బలములేక|

.నిలిచియుండిరిదంతయు.నిజముకాదె.

WINTER'S TALE—

Act III. Sc. II.

But, O thou tyrant !

Do not repent these things, for they are heavier
 Than all thy woes can stir ; therefore, betake thee
 To nothing but despair. A thousand' knees
 Ten thousand years together, naked fasting
 Upon a barren mountain, and still winter.
 In storm perpetual. could not move the gods
 To look that way thou wert.

5

RAPE OF LUCRECE

He, like a thievish dog, creeps sadly thence ;
 She, like a wearied lamb' lies panting there ;
 He scowls, and hates himself for his offence ;
 She desperate with her nails her flesh doth tear :
 He faintly flies, sweating with guilty fear
 She stays, exclaiming on the direful night;
 He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
 He thence departs a heavy convertite
 She there remains a hopeless cast—away.
 He in his speed looks for the morning light :
 She prays she never may behold the day ;
 "For day," quoth she, "night's" scrapes doth open
 lay,
 And my true eyes have never practis'd how
 To cloak offences with a cunning brow.

6

సీ॥ .సరియె - యోక్రూరరా.జానీవునీయంశ.ములకుఁ

బళ్ళాత్తాపము.వడఁబోకు।

.కతమేమనంగ-ని.స్థలఁచెడు దుఃఖము.లన్నిటి

కవిభార.మగుచునుండు।

ఁ.గాననీ వెద్దియున్గానించుటకు , నెట్లు కొనకు

మాసందొఱఁ.గుటకుఁడప్ప।

.భక్తితోనొకవేయి.. పర్యాయములునీవు

.సా.ష్టాంగ మెరఁగుట.యైన-లేక।

.యొక్క పెట్టునఁబదివేల ,యగములీవు।

.దినమొలన్గొడ్డు.కొండపైఁ.దెఱపిలేని!

.బలుతుపాసున నీతునం.బ, స్తుపడిన।

ఁ.గానినీకీడు వేల్పుల.స్థరఁచలేదు.

5

సీ॥ ఆతడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి

.యలఁజడింబ్రాకెడు..నాపెయచట।

ఁ.గడు.రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొఱై

.పిల్లకై వడి-వాడు..బిట్టునొచ్చు।

.కొన్నుదన్నుందిట్టు.కొంచుండె

దనతప్పఁ.గుఱిచి..యాకెయదన .గోళ్లతోడ।

.మైజీల్చుకొనుచుండె .మఱియునానఁదొఱంగి-

.నేరముజంకుల. నెమటపట్టి

.యతఁడుపర్విడుమెల్లన .నామెనాటి।

As the poor frightened deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily ;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debtor.

.. బెడిదమా రేయికై మొట్టఁ బెట్టుచుండె।
 .వాడుపరుగెత్తుచుం న్నో, తఁ బడుచునుండె।
 .. సుంతలోన, ముగియ తన .. సుఖముఁ గూర్చి॥

ఉ॥ . చేసినదానికై, వగవుఁ జెందుచు నక్కడనుండిరాజావి।
 . చేసె నిరాశపొందియటఁ జేడియయిండెను, భష్టుకాలుగా॥
 .. వేసరిప్రొద్దుజాడఁగని . పెట్టునతండును- వెల్లడించురే।
 . దోసములన్నవల్-మఱియు-ఁ, నుంటబొమ, న్దొసగు, ల్ముసుంగునన్
 . ద్రోసెడు నేర్పునాదుకనుఁ . దోయి కొకప్పుడునై న లేదట॥
 .. చాసతికోరుచుండు, నన. యంబు దినంబునుఁజూడకుండుటన్ ॥ 6

సీ॥ . తా వేటకానికిఁ, దారసమైయెటు

పారిపోవుదునంచు, వలన మిగుల।

ఁజంకునఁజూచెడఁ, జింకకై, వడి-లేక-

. కడుఁజిక్కు తావునఁ బడిబిఱాన।

ఁ, ద్రోవయెయ్యెదియైనఁ, ద్రొక్క లేకుండిన

. దానిపోలిక-ఁదనలోనఁదా నె।

.. గుంజలాడుచుఁదన్ను . కొనుచుండెనచ్చెలి-

. బ్రతుకుసిగ్గునకులోఁ బడినయల్లు।

. మఱియు సంతయునప్పునం. బడినవాని।

ఁ. బెల్లముగఁజొవు వేలుపు, తెగడునపుడు।

. బ్రతికియుంటయె-యటుకాసి. పట్లఁజావ।

ఁ, దివురుటయె తెస్సయీ రెండు . తెఱఁగులనని॥

భీ బ త్ప ర స :

తృషామహిత్యాహతవిక్రమోన్యమః।

శ్వసన్ముహుర్దూర విసారితాననః।

నహంత్యదూరేపిగ జాన్మృగేశ్వరో।

విలోల జిహ్వాశ్చలితాగ్ర కేశరః॥ ఋతుసంహారే స। 1. శ్లో 14

సముద్భృతా శేషమృణాలజాలకం।

విసన్నమీనం ద్రుతభీతసారసమ్।

పరస్పరోత్పీడన సంహతైర్గజైః।

కృతంసరస్సాంద్ర విసుర్దకర్దమమ్॥ 2

శ్లో॥19

సఘనలోలాయతవక్త్రసంపుటం।

వినిస్సృతాలోహిత జిహ్వామున్ముఖమ్।

తృషాకులంనిః సృతమద్రగహ్వరా।

దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలమ్॥ 3

శ్లో॥27

శా కు ం త తే

రమ్యంద్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిర్నప్రత్యహంసేవ్యతే।

శయ్యాప్రాంతవివర్తనైర్విగమయత్యున్నిద్ర ఏవక్షపాః।

దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।

గోత్రేషుస్థలితదాభవతి చ ప్రీడావిలక్ష్యశ్చిరమ్॥

4

వి వ

గీ॥ .,కడిది,దగఁదున్నఁగాఁబడు .,కడిమి,యోజ|
 .నూరుచుచుమాటికిన్గడు .నోరుదెఱచి|
 .నాల్కయల్లాడుచుండఁగొ.నజడకదల|
 .సింగమేన్దులఁజంపడు.చేరువయ్య||

1

గీ॥ .మెండుగాఁబెరఁబడు తమ్మి.తూండ్లునిడుమ|
 .బడినమీలు- వెఱచిపాటు., తెలిపులుఁగులు||
 .కలిగియొండ్లొంటఁదాకు ,చే.గలమెకముల|
 .పోరుచేదట్టముగ ,రొంపి.మీఱుమడుఁగు||

2

గీ॥ .నురుఁగునఁగదలుపొడవగు .నోటిదొప్ప|
 .లెంతయుంబైకిఁజాపిన .యెఱ్ఱనాల్క-|
 .లెనసి-కడుడప్పిఁగుంది- నీ.టినివెదకుచు|
 .ఁగొండపల్లముఁగార్డున్న .,పిండువెడలె||

3

చ॥ .సొగసులనేనగించు.ఁదొలి.దొప్పన ,మంతుదులన్దనండు-,రే|
 .లుగడుపుఁ,గూర్కులేక-పొర.లున్-నగరిల,బోటతోడని||
 .మ్మగమొగమోటమిన్బలుకఁ .బోవునెడన్దడఁబాటుఁజెందిత|
 .ప్పగననిపేర్లుఱిచ్చవడి.పొందుచునుండెడుసిగ్గు నెంతయు||

4

TIMIDITY

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. III.

Alas, what danger will it be to us.
 Maids as we are to travel forth so far,
 Beauty provoketh thieves sooner than gold. 1

CORIOLANNS

Act. I. Sc. III.

But had be died in the business,
 madam, – how then ?

HENRY VI PART II

Act. III. Sc. II.

Upon the eye-balls murderous tyranny
 Sits in grim majesty to fright the world. 5

KING GOHN

Act. III. Sc. III.

I had a thing to say,—but let it go :
 The sun is in the heaven, and the proud day,
 Attended with the pleasures of the world
 Is all too wanton and too full of gawds
 To give me audience : if the midnight bell
 Did, with his iron tongue and braven month,
 Sound on into the drowsy ear of night :
 If this same were a churchyard where we stand.
 And thou possessed with a thousand wrongs;—
 Or if that surly spirit, melancholy.
 Had backed thy blood, and made it heavy thick ;
 Which, else, runs tickling up and down the veins
 Making that idiot, laughter, keep men's eyes, 4

భ యా న క ర స ము

గీ॥ .అకటనుసకి కేమి .యాపకల్లునో!

.యంతదవ్యసడుచు పపుడు- సుసము!

.పడుచుకన్నియలము- బంగాచకన్నదొం!

.గలనురేచు, సోయ. గంలువడిగ.

1

వ॥ .కాని-యతఁడాపనిలో నుడిసినచోనమ్మాచుపుడెట్లు॥

2

ద్వి॥ .నీకనుపాపల నెలకొనివృత్తు!

.భీకరకౌర్యము. రివం, వెగడింక.

3

నీసమాలిక—

.నేజెప్పనలయ ను. నీకొక్క, చంగతి-

.యొనఁబోనిమ్మని- .యానను నా

.ప్రబోద్ధు నెలయ నుంజె- ఎక్కొవ్వెనట్టి

పగలు. కూడుకొని జగము. వేడుకలనా!

.మిగులభోగంబున .విక్కిలిడాబున

మించెడుసన్నాట. కించుట కేము!

.యలనడిరేగడి .యాచుతనలున్న

.నాలుకతోడత .స్మృతియ చురచు!

~~~~~

And strain their cheeks to idle merriment.
.A passion hateful, to my purposes —;
Or if that thou couldst see me without eyes;
.Hear me without thine ears, and make reply,
Without a tongue. using conceit alone,
Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
.Then, in despite of brooded-watchful day,
.I would into thy bosom pour my thoughts.—
But ah, I will not :—

4

MEASURE FOR MEEASURE— *Act III. Sec. 1.*

Ay, but to die, and go we know not where !
To lie in cold obstruction, and to rot ;
This sensible warm motion to become

.నిత్త డిన్తోటితో . నెంతయుంగున్క
రా.తిరిచెవిలోపల. మొ.రసెనేని

.మనమున్నచోటు. స.మాధి మా నేనియు
.నీకుఁదప్పలువేయి. నెగడెనేని
.యటుగానియెడ. నాదు. రాగహభూతము.
.పిత్త ద్వరమసీదు. నెత్తురును !.

.బెట్టిచిక్కనఁజేసి. నటన. నేనిచో.
.గి.లిగింత. నాళ్లకు . సలిపియది
.పర్విడు నెగదిగ. బ్రజల నేత్రంబుల
.విప్పెడునట్టులా వెఱి. నగవు
.నొసరించుచున్. మఱి. యను.

.వారిబుగ్గలన్. . సోమరి వేడ్కకు. జొన్నునట్టి
.గుణమునా. పూనుకల. కుంగిట్ట.
దదిగాక. కన్నులులేకీవు . నన్నఁజూచె
.దేని యాలించెద. వేని వీనులులేక.
.నాల్క లేక. బదులు. పల్కె దేని

.యూహమాత్రమె యుప. యోగపర్చుచు
గనుల్ . సెవులుకీడ్పల్క. ను. దువులసద్దు
.నెదసియుండెద వేని నీ. యె. డఁదలోన
.బోయుదు నేను నాతల. పుల. సకలము

.మిగులఁగని పెట్టుచుండునీ. పగటియందు
.నై న. గానియటులేయ . నహహ నేను.

సీ|| . సరకానిచచ్చుట. మఱియు. బోవుటయెట. కో.
తెలియఁగ నేర. ముంట. పేరు

A kneaded cold; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick ribbed ice;
To be imprisoned in the viewless winds
And blown with restless violence round about
The pendant world; or to be worse than worst
Of those that lawless and incertain thoughts
Imagine howling;— it is too horrible
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

- .కొననచలువ నెత్తుటనా—మఱియులుగుట—
 —
 .మెలకువగలవెచ్చ, మెయిసిడిచిన।
 .ముద్దయగుట—మోద, ముంబొంకయెంతయు—
 .ననవరతమునున్న—యట్టి, కీర్తి।
 .డిగ్గియెళ్ళిం, దాన, మోము, కొలుకు
 —
 పా.టిం చెడుదళసరి.మంచిబాబ్బ
 —
 .పై నెలకొనుటయన—గానిపించని
 గాడ్పు.లంజెఱవోయి—విల్కడగలుగ।
 .వడితోడనుగులా, డెను జగమునకు
 —
 జుట్టునెగురగొట్టుట, ముటమ—లేక।
 —
 .హద్దుమీయిమిమఱి.యిటమిరతీట,ని
 .తలపులకుకొనెడు.దానికన్న।
 .నెక్కువయిడుముల, బొక్కుట—యిదికడు
 .గోరము—ముదిమినొ.గులునులేమి।
 .బందిమఱియుమనల—నందించిబడలిక।
 .చీదఱలనుమిగుల, జేయునట్టి।
 .యీబ్రతు కెయరయగ—నెంతయమేలగు।
 .జచ్చిపొందెడు—నగ, చాట్లకన్న।

భ యా న క ర స :

గ్రీవాభంగాభిరామంముహూరసుపతతిస్యందనేబద్ధనృప్తిః
 పశ్చాత్తేనప్రవిష్టశ్శరపతసభియాభూయసాపూర్వకాయమ్।
 దర్భైర్థరథానలీఢైఃశ్రమనివృతముఖభ్రంశిభిః కీర్ణవర్షా
 పశ్యోదగ్రస్తుతత్వాద్వియతిబహుతరస్తోకమార్వాన్యంప్రయాతి॥ 1

అమ్మో-సళిశ నేఅసింభముగ్గదోణోమాలిఅంఉజ్జ అ
 వఅణంమేమహుఅనో ఆహివట్టణ-హలాః రిత్తాల
 హమంఇమిణాదువిగ్నేదేణ దుట్టమహుఅరేణ
 పడిహూఁదిమణం-ణపసోదుట్తోవిరమది-తాలణ్ణ
 దోగమిస్సం-కహంఇనోవిమంఅణుసరది।

2

ముంచమం-అజూపసఆసంగ చ్చమ్మి॥

3

వె అ పు

ఉ॥ . వెంబడుచేరు-వంశమెడ. వెట్టి పా,నింబొరించు-నమ్ముపై ।
 .నింబడునంచు వెద్దలకు .నిన్వేషమొనగటి మేనుకుంచు-బొం ।
 .తంబలుపున్నగంబు తిను.డ.బ్బసు.డయ్యచు నోరువిప్పి-యే ।
 .గుంబరికిం మమూదిగువ.గొద్దిగ మెండుగమింటదాటులన్. 1

వ॥ చెలీ-నీటిపోతెన్దలలి- జొజ్జిన్విడిచి-తొమ్మెదనా మోము నెదుర్కొ-
 నుచున్నది- చెలులారా యాచెడ్డకుమ్మెద విడమ పెట్టంబడున
 న్నాపాడుడీ- యాతుంటరియాగనున్నాడు కనుకనొండు-చోకికే
 గెదను- ఇకనె-ట్లచటికిగూడ నన్వెంబడించుచుండెడిన్. 2

నన్ను విడువుముమ్మ మొద్దకుబోయెదను. 3

అ ద్భు త ర స :

మందఃకవియశఃప్రాప్తి గమిష్యామ్యుపహాస్యతామ్ |
ప్రాంసులభ్యేఘలేమోహాదుద్బాహురినవామనః | రఘునంశేన.

శ్లో || 3. 1.

ఆకారనదృశప్రజ్ఞః ప్రజ్ఞయానదృశోగమః |
ఆగమైస్సనృశోరంభః ఆరంభనదృశోదయః ||

శ్లో || 15. 2.

శరీరసాదాదనమగ్రభూషణా |
ముధేన సాలక్ష్మ్యతలోద్రపాండునా |
తసుప్రకాశేనవిచేయతారకా |
ప్రభాతకల్పాశశినేవశర్వతీ ||

న. 3. శ్లో || 2. 3

దినేషు గచ్ఛత్సునితాంతపీవరం |
తదీయమానీలముఖం స్తనద్వయమ్ |
తరశ్చకారభ్రమరాభినీలయోః |
స్సుజాతయోః పంచజకోశయోశ్చియమ్ ||

శ్లో || 8. 4

తమంక మాగోప్య శరీరయోగజైః |
స్సుఖైర్నిషించస్తమివామృతంత్యచి |
ఉపాంతసమ్మాలితలోచనోన్మృష |
శ్చిరాత్సుతస్వర్భరసజ్ఞతాంయయాః ||

శ్లో || 26. 5.

అ బ్బ ర ము

కం॥ . నెడగున్-గ. య పెంపహన్నే । బడయంగా

ఁగోరెనవ్వఁ బడయెడి నానగి ।

బొడవను నతఁడొ పొరొని బడవంప నను

. గలవాని ముప్పులును జపింపెన్ ।

1

గీ॥ . సొగసునకుఁ గనుపట్టి శే.ల్పిఁగలవాఁడు ।

. తెలివకించును చుడుపున నెలయ నాఁడు

. చుడుపున నెలయి పురు నుల్పువాఁడు ।

. పురు నెలయి పురు నెలయి పురు నెలయి పురు ।

2

గీ॥ . బడలుచుక్కులుఁ గొంచెము . తో, పులు, మెయి

. నా మెల్లొద్దగఁ పులు. మోముతోడ ।

. పేదన నెల్లొద్దగఁ బులు. విలీనమగును ।

. ముక్కులు గల నుల్లూకలు . నూనె బడియె ।

3

గీ॥ . ప్రొద్దులున్న పాదలింప . బో, పొన్న ।

. పుల్కలచులంగులము . పేల్చు . బొగగుఁబడిన ।

. పొల్చు మీతెను పేల్చు . పుల్కలము ।

. పుసుసి . పిన్న . పుసుసి . పి . పేల్చును పుంపె .

4

కం॥ కడునొడలు . పేరయంచొడమని । గుడుహోయి

బొలవానఁ గురి యంచెడినా ।

. యుడుతఁడొడవికికొడుంతు . పుడుచని

. నడనొడదొర . మొగుడు కందోయిన్ ।

5

రఘుర్భృశంపక్షసి తేన తాడితః।
 ప వాతభూ మా సహ సై ని కా శ్రుభిః।
 నిమేషమాత్రాద వధూయతద్వ్యధాం।
 సహోత్థిత సైస్సరిక హర్ష సస్వనైః॥

శ్లో॥ 61. 6

కు లేన కాంత్యావయసాన వేన।
 గుణై శ్చ తై స్సైర్వి నయ ప్రధానైః।
 త్వమాత్మన స్తుల్యమముంవృణోష్వ।
 రత్నం మామాగచ్ఛతు కాంచ నేన॥

స 6. శ్లో॥ 79. 7

ఆలోకమార్గం సహసావ్రజంత్యా॥
 కయాచిను ద్వేష్టనవాంగమాల్యః।
 బద్ధుం వసంభావిత ఏవ తావ।
 త్క రేణ రుద్ధోపిచ కేశపాశః॥

స 7. శ్లో॥ 6. 8

విలోచనం దక్షిణమంజనేన।
 సంభాన్యతద్వంచితనామనేత్రా।
 త్తథైవనాతాయన సన్నికర్షం
 యచిహాశలాకామ పరావహస్తీ॥

శ్లో॥ 8. 9

తారాఘనందృష్టిభి రాపిబన్ద్యో।
 నార్యోనజగ్మర్విషయా నైరాశి।
 తథాహి శేషేన్ద్రియవృత్తిరాసాం।
 సర్వాత్మనాచక్షురివప్రవిష్టా॥

శ్లో॥ 12. 10

నృపతేఃప్రతిషిద్ధమేనత త్కృతవాన్సం కిరణావిలంఘ్యయత్ ।
 అసధేపదమర్చయన్తి హి శ్రుతవంతో పితౄనిమూలితాః॥

11

గీ|| . ఎడఁదనద్దానిచేఁ గొట్టఁబడిరగుండఁ |
 . మొనకనులనీటితోడుత. న్బుడవఁబడినెఱు |
 . సరకుఁగొనకా, నొగులునిము. సంబులోనె |
 . హా, శిఁగను, దళముల. రొదతోడలేచె.

గీ|| . కొలముచేవన్నె చేతనుఁ. గ్రొత్తయూడఁ |
 . న-నడఁకువ మొదలగునాగొ. నలముచేసె |
 . నీకుసరియగునాతనిన్. బెండ్లియూడ |
 . రతనము, పసిండితోడుత. జతపడు, ననె.

7

గీ|| . తురితముగఁగిటికీదారి . కరుగుచున్న |
 . యొక తెచ్చే జేయిచేతఁబట్టుకొనఁబడియు |
 . జుట్టువిడిపూలురా లేడు-నట్టిజుట్టు |
 . స, రకుఁగొనఁబడదంతలోఁ. దు, అమఁబడఁగ ||

8

గీ|| . కాటుకింకొకరిత కుడి. కంటఁబెట్టి |
 . యెడమచూపునకిద్దాని. నిడుటమాని |
 . కడువడిగ , జాలకట్టచెం. గటికిమిగుల |
 . జో, కమై నేగు దెంచె, స. లాకఁబెట్టి.

9

గీ|| . రా, గవుందమకన్ను లఁద్రాపుచెలులు |
 . సలుపలేకుండి, రొండు ప. ను లెవియైన |
 . వినికి మొదలగు వారిత. క్కిన, చెయిదము |
 . లెల్ల, జూపునఁజొరఁబడి. యెన్ని జముగ.

10

గీ|| తేని కేదితగదొ. దానినాయె, కిమిఁడు |
 . చెలఁగిహద్దుమిఁజి. సలిపినాఁడు |

11

శాపోష్యవృష్టతనయానన శుక్లశోభే!
సామగ్రాహోభిగవతామిదం పాత్యోయమే

స 9 శ్లో॥ 74.

ప్రహ్వారవహన్న పిక్వణశ్శీలేమంగి నద్దో
విజ్రవం హజనసం జ్యో నః నీత

శ్లో॥ 80. 12

సమమూపన్న స త్యన్తరేణ రాపా శురత్వియః!

అంతర్గతఫలారంభా స్సస్యానామవసంపదః॥ స 10. శ్లో॥ 59. 13

సుతే లక్ష్మణశత్రుభక్తా సువిత్రాసు పేయమా!

సన్యాగా రాధితావిద్యా ప్రబోధవిసయావివ॥

శ్లో॥ 71. 14

తామ్రభానపిపరస్పరస్థితౌ!

నర్ధనూనపరిహీనతేజసౌ॥

పశ్యతిస్మజనతాదినాత్యయే

పార్వ శౌశశి నానరావివ॥

స॥ శ్లో॥ 82. 15

సారీతానన్నిధానేవ తంపప్రవేకథితానరయా!

అత్యాహుఃకోహీనానానా మకాలజ్ఞో మనోభవః॥ స 12. శ్లో॥ 83. 16

.తప్పరాకొడుగు. జోర్నల్స్ తొలచ, నవరు!
.లయ్య, రాయనమన నడింగువారు.

11

గీ|| .ననుపడ నొడుగునా. నమోదమ్మసిరిగో!
.నామనా. నామనా. నామనా.
.నామనా. నామనా. నామనా.
.నామనా. నామనా. నామనా.

12

గీ|| .ఒక్క-మోతానా. నొందెనయవ్వార!
.లిందు. తొలచు. మించులార!
.బొట్ట. బొట్ట. బొట్ట. బొట్ట.
.పై. పై. పై. పై.

13

గీ|| .కినియె. చచ్చననతురుగ్గు. లనుకొడుకుల!
.గవలకొలనుమితర. మిప్పు. బొట్టు!
.తోడనెచ్చనవిద్దయ. దొడ్. యెఱుక్!
.మేటియడకువగొంచిన. నాటిమీఱ.

14

గీ|| .ఒం. కొలవు. నెదిరి. యండినవారల!
.గనా. గనా. గనా. గనా.
.హెచ్చుతగ్గు. నెలుగు. నెనసి. నంజనలు!
.పున్న. పున్న. పున్న. పున్న.

15

గీ|| .అపెరీతనాపు. నందెయవ్యానిని!
.గోరుకొ. యెననన. కొలము. జెప్పి!
.మిగు. బెంపు. జెంబి. హె. తే. వలరాజు!
.తెలు. మంచిచెడ్డ. తెలు. గుండు.

16

ఇతస్తతశ్చవై దేహీ మన్వేష్టంభర్తృచోదితాః।

కపయశ్చేరురాత్తస్య రామస్యేవమనోరథాః॥ శ్లో॥ 59. 17

ప్రవృత్తానుపలబ్ధాయాం తస్యాఃసంపాతిదర్శనాత్।

మారుతిస్సాగరంతీర్ణస్సంసారమివనిర్మమః॥ శ్లో॥ 60. 18

దృష్టావిచిన్వతాతేన లంకాయాం రాక్షసీవృతా।

జానకీవిషవల్లీభిః పతేతేవమహశాపధిః॥ శ్లో॥ 61. 19

ప్రత్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామాయాదర్శయత్కృతీ।

హృదయంస్వయమాయాతం వై దేహ్యైశవమూర్తిమత్॥ శ్లో॥ 64.

పైషాస్థలీయత్రవిచిన్వతాత్వారా

భృష్టంసుయానూపుర మేకముర్యామ్

అదృశ్యతత్వచ్ఛరణారవిందా

విశ్లేషదుఃఖాదివబద్ధమానమ్॥

స 13. శ్లో॥ 23. 21

ఏతద్గిరేర్మాత్యవతఃపురస్తా

దావిర్భవత్యంబర లేఖశృంగమ్

గీ॥ ., ఒడయచేతనుఁబంపగాఁ . బడినకోఁతు|
 . లిచటనచటనునై దేయి . నెమకుటకయి|
 ., త్రిప్పటన్నడుచుండిరెం . తేనియిడుమ|
 ., గుండుచుండిననీ, రాము. కో ర్కెలనఁగ.

17

గీ॥ ., హనుమయా పెదయిన. యనికియు, నంపాతీ|
 ., దరిసెనంబువలన . నెఱుఁగఁబడఁగ|
 ., దాఁటిపోయెనొకట . మేటిమున్నీటిని|
 ., దగులుజొఱువాఁడు ., తగులమువలె॥

18

గీ॥ . చూడఁబడియెరక్క. సులఁ, బొందునంబడి|
 ., నట్టి, జాసకి-తను. న, రయుచున్న|
 ., వానిచేత-చినముఁ. బరఁగించుతీఁగెల|
 ., గలసియున్న, శీవ. గట్టమాడ్కి.

19

గీ॥ . మఱియఁదనదుపనిని. నెఱవేర్చుకొనియాతె|
 ., డానవాలురతన. మప్పగించె|
 ., ద, విలిరామునకునుఁ. దనయంతమాపును|
 ., బొందినచ్చునీత. డె,ందమువలె.

20

కం॥ ఇదియచ్చోటెచ్చటని . న్నెదకెడునాఁంట్లఁ
 బడియె. నీయడుగుండ|
 మ్మిఁదొ, అఁగు, కతనన్వనటం| . బొ, దవినటాలు
 నొక్కయందె. మూఁగతనమునన్.

21

గీ॥ . ముందఁ, దోఁచుచుండె. మొ, యిళులొరయచున్నీ|
 , మా లెమంతమనెడు. మ, లఁగలకొన|

సవంపయోయత్రఘనై ర్మయాచ।

త్వద్విప్రయోగాశ్రమమవివృష్టమ్॥

శ్లో॥ 26. 22

త్వయాపురస్తానకయాచితోయః।

సోయంవటశ్శ్వానుఃకతిప్రతీతః।

రాశిర్మణీనామినగారుడానాం।

సపద్మరాగఃఫలితోవిభాతి॥

శ్లో॥ 53. 23

అనంతరత్నప్రభవస్యయస్య।

హిమంససౌభాగ్యవిలోపితమ్।

ఏకోహిదోషోగుణసన్నిచాత్॥

నిమజ్జతీర్థోఃకిరణేష్వివాహేః॥ కుమారసౌభాగ్యేః॥ శ్లో॥ 3. 24

తాంహంసమాలాశ్శరదీవగంగాం।

మహాపథీంసప్రమివాత్మభాసః।

స్థిగోపదేశానుపదేశకాతే।

ప్రపేదితేప్రాప్తవజస్మవిద్యాః॥

శ్లో॥ 30. 25

పుష్పంప్రవాళోపహితంయనిస్యా।

న్ముక్తాఫలంవాన్ముటచిహ్నమన్యమ్।

తతోనుకార్యాద్విశదస్యతస్యా

స్తామౌష్ఠ్యపర్యంతమచేస్మితస్య॥

శ్లో॥ 44. 26

స్వరేణతస్యామమృతస్మతేవ।

ప్రజల్పితాయామభిజాతవాచి।

అవ్యస్యపుష్టప్రతికూశబ్దా।

శ్రోతుర్వితంత్రీరినతాద్యమూనా॥

శ్లో॥ 44. 27

.క్రొత్తనీరెచట,నొ.కొటమబ్బుల-న్నిన్ను!

.నెడయునాదుకనుల.విడువఁబడియె.

22

గీ|| .మునుపునీచేత వేడఁబ.డెనెదియదిది!

.చా,మయనునట్టి,వాడిక. జనెడుమట్టి!

.పండులన్నిండికెంపుల.మె,ండుకొన్న

.గరుడపచ్చలప్రహవటు. మెఱయుచుండె.

23

గీ|| .కొ,లఁదికిన్మీఱినరతన.ములగనియగు!

.దేనికిన్మంచుసొగసు,గు.దింపలేదు!

.దోసమొక్కటెన,గొనముల.రాసిలోన!

.మునుఁగు-మచ్చ, వెన్నెలతేని.మినుకులవలె.

24

గీ|| .వే,ల్పుతేటిఁగా,ర్తుదనంచ.చాల్వలవలె!

.రేయిఁబె,న్మందునద్దానిచాయలట్ల!

.మిగులఁజూతుకై నబుద్ధింగ .లిగినయాపె!

.నెల్పితఱిదొ,లిబామువి.ద్దియలుపొందె.

25

గీ|| .ఇ,గురులోననునుపఁబడు. నేనిపువ్వు!

.పనడమునము త్రియముతాపఁ.బడినయెడల!

.నప్పుడాపెకెమ్మొవియం.దలరునచ్చ!

.చిఱునగవునకుఁబోలికఁ.జెందవచ్చు.

26

గీ|| .తీయపల్కులుగల్గునా.తీఁగెఁబోడి!

.యెంతయుంబాటకై యె,లుఁ.గెత్తినపుడు!

.వినెడువారికిసుతిచెడు.వీణియవలె!

.మివులఁగోయిలకూఁతగూ.డ వెగటగును,

27

ప్రవాతసీలోత్పలనిర్వి శేష।
 మధీరవిప్రేక్షి తమాయాతాత్మ్యాః।
 తయాగృహీతంసుమ్మగాంగనాభ్యః
 స్తతో గృహీతంసుమ్మగాంగనాభిః॥

శ్లో॥ 46. 28

నర్వోపమాద్రవ్యసముచ్చయేన।
 యథాప్రదేశంవినివేశితేన।
 సానిర్మితావిశ్వస్పృజాప్రయత్నా
 దేకస్థసౌందర్యదృష్టయేన॥

శ్లో॥ 19. 29

శామ్యేత్ప్రత్యపకా రేణ।
 నోపకా రేణదుర్జనః॥

స 2. శ్లో॥ 40. 30

తస్మిన్ను పాయాస్స ర్వేనః క్రూరేప్రతిహతక్రియాః
 పిర్యవంత్యోషధాసీవవికారే సాన్నిపాతకే॥

శ్లో॥ 48. 31

ప్రయోజనాపేక్షితయాప్రభూణాం।
 ప్రాయశ్చలంగౌరవసూశ్రితేషు॥

స 3 శ్లో॥ 1 32

వర్ణప్రకరేనతికర్ణికారం
 ధునోతినిర్గంధతయాస్మచేతః।
 ప్రాయేణసామగ్ర్యవిధౌగుణానాం।
 పరాజ్ముఖీవిశ్వస్పృజాప్రవృత్తిః॥

శ్లో॥ 28. 33

అలోకసామాన్యమచింత్యహేతుకం।

గీ॥ .బలుక,రువలియందలిన్లు.కలువమాడ్కి-
 .వెలయుచుండెడువార్గంటి.బెదురుచూడ్కి-
 .యాఁడుజింకలనుండియా.చే,డెగొనెనొ-
 .యాపెవలన నేర్చుకొనెనొ.యాఁడులేళ్లు.

28

గీ॥ .ఒప్పుఁగాఁదగుతావుల.నుంచబడిన!
 .సా,టిదినుసుగమి౯బలు.జ,తనముమొం-
 .నలుపబడియెనా నెలఁదాక.నలువచేత-
 .నొ,కటఁగలసా,రుఁజూచుకో.రికననంగ.

29

ద్వి॥ .కడుదుండఁగీడుచ.క్కఁబడఁడు నేలు-
 .గె,డఁగూర్చుటన్మాటు .కీడునఁగాని.

30

గీ॥ .వీ,నరములయ్యెమాచేయు.వె,రవులెల్ల-
 .వై,శమెంతయఁగూళచకా.వానియెడల-
 .సారెసారెకుఁజెలరేగు.జ,న్నియందు-
 .మంచినత్తువుఁగలిగిన.మందులవలె.

31

ద్వి॥ .పనికావలసినప్పు.ప,జలకుగా,ర-
 .మ,నుఁగులయెడఁగ,ద.లాడుదఱుచుగ.

32

గీ॥ నిండువన్నియఁగలిగియుఁ.గొండగోఁగు-
 .తావిలేకున్కిచేతడెం.దమునొగిల్చె-
 .తర్చుగగొ,నములన్నియుఁ.గూర్చుపట్ల-
 .పెడమొగంబిడువేలుపు.పెద్దనడత.

33

ద్వి॥ .క,తముతెలియబడ.కజగములో,న-

ద్విషంతినుందాశ్చరితమ్మహాత్మనః   స 5. శ్లో || 74.   34

అపమేఘోదయః వర్ష మదృష్టకుసుమంఘః మౌ
అతర్కి-హోపపన్నంవో దర్శనంప్రతిభాతివే || స6.   శ్లో 53   35

మూడంబుద్ధమివాత్మానం హైమిభూతమివాయనమ్ |
భూమేర్దినమివారూఢం మన్యేభవదనుగహాత్ || శ్లో || 54.   36

అంగుళీభిరినకేశసంచయం |
సన్నిగృహ్యతిమరంమరీచిభిః |
కుడ్మలీకృతసరోజలోచనం |
చుంబతీవరజనీముఖంశశీ || స 8. శ్లో 63.   37

రక్తభావమపహాయచంద్రమా |
జాతవనపరిశుద్ధమంజరీః |
విక్రియానఖలుకాలదోషజా |
నిర్మలప్రకృతిషుస్థిరోదయా || శ్లో || 65.   38

ఉన్నతేషుశశినఃప్రభాస్థితా ||
సన్నసంశయపరినిశాతమః |
నానామూర్త్యునదృశీప్రకల్పితా |
వేదనాహిగుణదోషయోర్గతిః || శ్లో || 66.   39

.వతులేనిపెద్దన.వ్వడి .నల్వతెగడు. 34

గీ|| .కారుమబ్బగమ్మ.కయెగురిసెడువాన।
 .పువ్వుకానరాం. పొడముపండు।
 .తలఁతుమొరల్లియి.దిరిసెనమిచ్చుట।
 .మూర-నాకుఁగోర.నట్టికోర్కె. 35

గీ|| .నట్టిమొద్దుతెల్లియి.బడసినచందాన।
 .నొర-యినుముబంగ.రై నకిరణి।
 .బువినవిడచినేన.ది.వికక్కెనల్లెంతు।
 .ననుఁగురించిమీద. నెనరువలను. 36

గీ|| .కురుల,గుంపునేళ్ల.వె.రపున- మిమ్ముల।
 .జేలువుమీఱనిరుల.దొలఁగఁద్రోసి।
 .మొ,గడు,తమ్మిచూడ్కి. నెగడురేయిమొగంబు।
 .క,డలి నెన్నముద్దు.లి డెడుచూడ్కి. 37

గీ|| .త,మ్మిపగతుఁడెట్ట.దనమునువిడనాడి।
 .క,రము,సుద్దరూపు.గలిగెడు-దతి।
 .నేగినొదవుమాడ్పు.చలఁగదుతిరముగ।
 .నచ్చమా,గొనంబు.నందా,పజల. 38

గీ|| .చందురు వెలుంగు,మిఱ్ఱుల.యంగునాండె।
 .మాపుచీకటివల్లంబు.ప్రపాపుడవితె।
 .దమకుఁదగినట్టిగొనముదో.నములనడత।
 .నిక్కముగ,దమ్మిచూలిచే. నె,రపఁబడియె. 39

సుకాంత కాంతామణితానుకారం।

కూజంతమాఘూర్ణితరక్తనేత్రమ్।

ప్రస్ఫురితోన్నమ్రవిసమ్రుతంత।

ముహూర్ముహూర్నంచితచారుపుచ్ఛమ్।

విశృంఖలంపక్షతీయగ్మమీష।

ద్వధానమానందగతిమ్మదేన।

శుభ్రాంశువర్ణంజటిలాగ్రపాద।

మితస్తతోమండలకైశ్చరంతమ్।

రతిద్వితీయేనమనోభవేన।

ప్రహదాత్సుధాయాఃప్రతిగాహ్యమానాత్।

తంవీక్ష్య ఫేనస్యచయంనవోత్థ

మివాభ్యనందత్ క్షణమింకుమాళిః॥

స 9. శ్లో॥ 2-3-4 40

అహేతుహాసచ్ఛురితాననేందు।

ర్గ్రహాంగణక్రీడనధూళిధూమ్రః।

ముహూర్వదన్కించిదలక్షితార్థం।

ముదంతయోరంకగతస్తతాన॥

స శ్లో॥ 43. 41

భవంతివాచోవసరేప్రయుక్తా।

ద్రువంఫలావిష్టమహోదయాయ॥

స 12. శ్లో॥ 43. 42

వీచీక్షోభస్తనితవిహగ్రశేణి కాంచీగుణాయా।

స్సంసర్పంత్యాఃస్థలితసుభగం దర్శితావర్తనాభేః।

నిర్వింధ్యాఃపథిభవరసాభ్యంతరస్సన్నిపత్య।

స్త్రీణామాద్యంపణయవచనం।

విభ్రమోహిప్రియోషు॥ మేఘసందేశే॥

స. 1 శ్లో॥ 29. 43

సీ॥ .కూ,టమి,న్మానిసి .కుత్తుకనొడ వెడు
 .ను,లివటుముద్దుగఁ.బలుకుదాని
 .నెంతయుఁదిరిగెడు.నెఱకన్నులదాని-
 .బొలపుగఁగిందుమీఁదాలకుఁజూప
 .బడుగొంతుఁగలదాని- .మడిచెదంతోఁ
 గ.ల్గినదాని-సంకెల.లేనిదాని
 .సుంతఁకొక్కమొదళ్ల .జోడు వెలయుదాని-
 .మత్తునహాయిగ .మలయుదాని
 .చందురుని,దాలలరుదాని- .జడల గట్టు
 .కొనయడుగుదాని- .బ,ల్లటీ.ల్లొనెడుదాని
 .ద్రచ్చబడుపాలనుర్గు,వి.తమగుదాని
 .గని,చిటికనంతసిలెబుడు.తనెలతొల్పు.

40

గీ॥ .క,తములేనినగుమొ.గంబు,జాబిలి-నింటి
 .ముంగిటాటనంటు.బుగ్గిచాయ
 .మాటికించుకంత.మాటాడుచెద్దియో
 .వారి,హాళిఁబెంచె.జేరితొడను.

41

ద్వి॥ .తగిన,యదానువే,చి.తగిలించుమూట
 .లగుని,క్కువముగమే.ళ్లమరుపెం,పునకు.

42

గీ॥ .తె,రలునల్మోయుపిట్ట,బం.తి,మోనినాల్లు
 .నే,రుపడుసుడిబొడ్డుతో.జాతినడుచు
 .వ,ంకచవిఁగొనుమాత్రోవ- .బ,డతులతోలి
 ,వలుపుపలుకుమగలఁగద.వారిహాయిలు.

43

జ్ఞాతాస్వాదోవివృతజఘనాం కోవిహతుంసమర్థః శ్లో॥ 45. 44

కేవానస్యఃపరిభవపదంనిష్ఫలారంభయత్నాః ॥ శ్లో॥ 58. 45

కాంతోదంతస్సుహృదుపనతః।

సంగమాత్కించిమాపః c

స. 2. శ్లో॥ 39. 46

నన్వాత్మాసంబహువిగణయన్నాత్మనై వావలంబే।

తత్కల్యాణిత్వమపినితరాంమాగమః కాతరత్వమ్।

కస్యాత్యంతంసుఖముపనతం దుఃఖమేకాంతతోవా।

నీచైర్నచ్చత్యుపరిచదశా చక్రనేమిక్రమేణ॥ శ్లో॥ 49. 47

ప్రత్యుక్తంహప్రణయిషుసతామీప్సితార్థక్రియయైవ॥ శ్లో॥ 54. 48

కేషాంవస్వాదభిమతఫలా ప్రార్థనాహ్యుత్తమేషు॥ శ్లో॥ 65. 49

పటుతరదవనాహోచ్ఛష్క సస్యప్రహోహః।

పరుషపవనవేగోతి సంశుష్క-పర్ణాః।

దినకరపరితాపక్షీణతోయస్సమన్తా।

ద్విదధతిభయముచ్చైర్వీక్ష్యమాణావనాన్తాః।

ఋతుసంహరే న॥ 1 శ్లో॥ 22. 50

జ్వలతిపవనవృద్ధఃపర్వతానాందరీషు।

51

ద్వి|| .పసయెఱింగినవాఁడె. వఁడువిడవఁగలుగు|

.దినమొలతోనున్న. తేఱియఁబోడి.

44

ద్వి|| .కొఱగానిపనిఁబూను. కొన్నట్టివారె

.వరునిక్కముగనవ్వు. పాలుగాకుండ్రు.

45

ద్వి|| .చెలివలనఁదెలియు. చెలువునిమాట|

.క,లయికకంఠెనుఁగ,డమయొక్కింత.

46

గీ|| .బిట్టుతలపోసినాయంత. దిట్టనైతి|

.బున్నియముకలదాననీ. వున్వెఱవకు|

.స,తమ-,సుక-మెవనికయిన-. వె,త-దె,స-,కలు|

.కమ్మివలెఁగిందుమీఁదనై. క,డచుఁగాని.

47

ద్వి|| .బలుమంచివారలు. బదులువాకొనుట|

.యడుగువారికిఁగోర్కె. యందించుటకద.

48

ద్వి|| .ఏవారికోరిక. లీడేఱకుండు|

.వా,విరిమేలైన. వారలయందు.

49

గీ|| కారుచిచ్చునఁగ్రాఁగిన. పైరుమొల్క|

.లెక్కుడొగాలికెగరెడు. నెండుటాకు|

.లెండకింకిననీళ్లులె-లెడలఁగల్గి|

.యడవులెత్తునఁగన్నడి. బడువుగొలుపు.

50

గీ|| .మెట్టపల్లంబులన్గాలి. మీఱిమండు|

స్ఫుటతిపటునినాదైః శుక్లవంశస్థలీషుః
ప్రసరతితృణమధ్యేలబ్ధవృద్ధిఃక్షణేన
గ్లపయతిమృగవర్గం ప్రాంతలగ్నోదవాగ్నిః

శ్లో॥ 52. 51

నితాంతసీలోత్పల పత్రకాంతిభిః
క్వచిత్పభిన్నాంజనరాశిసన్నిభైః
క్వచిత్సగర్వప్రమదాస్తనాభైః
సమాచితంవ్యోమఘనైస్సమంతః॥

స 2. శ్లో॥ 2. 52

ప్రభిన్నవైడూర్యనిభైస్తృతృణాంకుర్లైః
సమాచితాప్రోత్థితకంగలీదలైః
విభాతిశుక్లేతరరత్నభూషితా
వరాంగనేవక్షితిరింద్రగోపకైః॥

శ్లో॥ 5. 53

పయోధరైర్భీమగభీరాన్వనైః
స్తడిద్భిరుద్వేజితచేతసోభృశమ్
కృతాపరాధానపియోసితఃప్రియాన్
పరిష్వజంతేశయనేనిరంతరమ్

శ్లో॥ 11. 54

వివత్రపుష్పాం నలినీ సముత్సుకా
విహాయఃభృంగాశ్రుతిహారిన్వనాః
పతంతిమూఢాః శిఖినాంప్రసృత్యతాం
కలాపచక్రేషునవోత్పలాశయా॥

శ్లో॥ 14. 55

కాశాంశుకావిశచపద్మమనోజ్ఞవక్త్రా
సోన్మానహంసరవనూపురనాదరమ్యా
ఆపక్వశాలిరుచిరాతనుగాత్రయష్టిః

౯. బెనురొదలఁ, గ్రాలు నెండిన. వెదురుపొదల

౯. గడ్డిదిరుగునొ. కుక్క-మ్మడి. స్త. సినునంగి

. ౯. డఁగగిలికారుచిచ్చు. మె. గములఁ, గలఁచు.

51

గీ॥ . ఉ. రవు. కఱికల్యయాకు. డా. లొట్ట. మిన్ను

. ముక్కలొమసిగుప్పరం. గొక్క వోట

. నొ. కొటనిండునూలాలుచం. టికొన వాయ

౯. గలుగుమబ్బులనిందంచా. గ్రమ్మబడియె.

52

గీ॥ . తునకలొ. పిల్లి కన్నుర. తనమువంటి

. గఱిక మొలకల. వెలువడు. నరటియాకు

. ల. మయి-నారుద్రపురుగుల. నమరులుడమి

. తెలుపుకానితొ. డులనొప్ప. చెలువనలెను.

53

గీ॥ . అ. డలుఁగొల్పుచుబిట్టుఱి. మెడుమొ. ముళుల

. మెఱపుల. న్నొయ్యలులుకడు. వెఱపుఁజెంది

. నేర మొనరించినట్టిపె. నిట్టులనైన

౯. కాగిలింతుకొందురుబిగి. గాఁబఱపున.

54

గీ॥ . త. మి-నలరు తేకుఁదొఱఁగిన. త. మ్మి నెడసి

. చెవులకు హాయిగారొద. జేయుతేటు

. లాడు నెమళులపురికన్ను. లందుబడెడు

౯. గొత్తకల్వాసచే దెల్వి. గో. లుపోయి.

55

గీ॥ . తెల్లువలువ. నెరవి. గియుతమ్మి మోము. మ

. త్రిలు. తెలిపులుఁగురొద. మ. లియునందె

. పండినవరి బె. డఁగు. పల్చనిమ్మెదీకె

ప్రపాప్తాశరన్న వనధూరివనూపరమ్యా॥

స 3. శ్లో॥ 1. 56

కాశై ర్మహీశిశిరదీధితి నారజన్యోః।
హంసై ర్లలానిసరితాంకుముదైః సరాంసి।
సప్తచ్ఛదైః కుసుమభారనై ర్వనాంతాః।
శుక్లీ కృతాన్యూపవనానిచమాలతీభిః॥

శ్లో॥ 2. 57

చంచన్మనోజ్ఞశఫరీసనాకలాపాః।
పర్యంతసంస్థితసితాండజపంక్తి హారాః।
నద్యోవిశాలపులినాంతనితంబభింగా।
మందంప్రయాంతిసమదాః ప్రమదాగ్రవాద్య॥

శ్లో॥ 3. 58

వ్యోమక్వచిద్రజితశంఖమృణాలశౌరైః।
స్త్యక్తాంబుభిర్లఘుతయాశతశఃప్రయాతైః।
సంలక్ష్మ్యతేపవనవేగచలైః పయోదైః।
రాజేనచామరవర్తైరుపవీజ్యమానః॥

శ్లో॥ 4. 59

మందానిలాకులితచాగుతరాగ్రశాఖః।
పుష్పోద్గమప్రచయకోమలపల్లవాగ్రః।
మత్తద్విరేఫపరిపీతమధుప్రసేకః।
శ్చిత్తంవిదారయతికప్యసకోవిదారః॥

శ్లో॥ 6. 60

తారాగణప్రవరభూషణముద్వహన్తి।
మేఘావరోధపరిముక్తశశాంకవక్త్రాః।
జ్యోత్స్నాదుకూలమమలంరజనీదధానా।
వృద్ధింప్రయాత్యనుదినంప్రమలాదేవభా॥

. గూ డె, గారు. క్రొత్త. కోడలువలె.

56

గీ|| . నేలతెల్లు-రేయి. సెల-యేళ్ళనీళ్ళుల

. దె,లిపులుఁగులు-కొలఁగు. వెలికిలువలు|

. వీ,ఁటితోట,గముల.విరజాజు-లేడాకు|

. పొన్నలడవులఁదెలు. పుగనొనర్చె.

57

గీ|| . అందముగ నెగురు. పరిగి. యమెలనూళ్లు|

. ,దండనుండినయంచము. త్యాగపెర్లు|

. నెడలుపలునయసుకదిన్నె. పిఱుఁదులుగల|

. యేళ్ళు,మత్తెలుచెలులట్లు. మెల్లనఁజను.

58

గీ|| . వెండిసంకుఱుఁడు. వెలిచాయతో-నీరు|

. దొఱఁగి-పిన్నలగుచు-ఁగ,రువలివడి

. నూర్లకొలఁదిఁగదలి. త,ర్లుమబ్బల-మిన్ను

సురటులవిసరఁబడు. దొరయటుండు.

59

గీ|| . పిల్లగాలిఁగదలు. బె,డఁగుముంగొమ్మలు|

. పుపులఁదోఁచులేత. చివురుతుదలు|

. తేంట్లఁగోలఁబడిన. తేనె. యూటలుగల్గి

. కొట్టదెవనియెడఁదఁగో,విదారి.

60

గీ|| . మే,లిరి,క్క,తోడవుఁ. దాలిచిమబ్బల|

. దొలఁగు,జావీలిమొగ. మలగుచుండ|

. వ,లిపెవెన్నెలవలు. వన్దట్టుకొనిరేయి|

. పూటఁబూటఁబడుచు. పోల్కినెడుగు.

61

నచందనంచంద్ర మనీచిశీతలం।
 నహర్మ్యపృష్ఠంశరదిందునిర్మలమ్॥
 నవాయవఃసాంద్రతమహారశీతలా।
 జనన్యచిత్తంరమయంతి సాంప్రతమ్॥

స 5. శ్లో 3. 62

ద్రుమాస్సపుష్పాః సలిలంసపద్మం।
 స్త్రీయస్స కామాఃపవనస్సుమన్ధిః।
 సుఖాఃప్రదోషాదినసాశ్చరమ్యా।
 సర్వంప్రియేచారు తరంవసన్తే॥

స 6. శ్లో 63

ఆకంపయన్కుసుమితాఃసహకారశౌఖా।
 విస్తారయస్సరభృతస్యవచాంసిదిక్షు
 వాయుర్వివాతిహృదయానిహరన్నరాణాం।
 నీహారపాతవిగమాత్సుభగోవసంతే॥

శ్లో 22. 64

ఇంద్రీవరేణనయనం ముఖమంబుజేన।
 కుండేనదంత మధరంనవపల్లవేన।
 అంగానిచంపకదలై స్సవిధాయవేధాః।

కాంతేకథంఘటితవాసుపలేనచేతః॥ శృంగారతిలకే. శ్లో 3. 65

సమాయాతేకాంతేకథమపిచకాలేనబహునా।
 కథాభిర్దేశానాంసఖరజనిరర్థంగతవతీ।
 తతోయావల్లీలా కలహమపితాస్మిప్రియతమే।
 సవత్సీవప్రచీదిసియమభవత్తావదరుణా॥

శ్లో 9. 66

శ్లాఘ్యంనీలసకాష్ఠకామనశతం శ్లాఘ్యఃప్రచండాతపః।
 కేశశ్లాఘ్యతరంసుపంకనిచయైశ్లాఘ్యోతిదాహోనలైః॥

గీ|| .చందమామ,మినుకు.చల్వగందముగాని|
 .యచ్చమేడపాల.గచ్చగాని|
 .చలువతంపరువెద.చల్లుగాడ్పులుగాని|
 యివుడు,పడలియెడల.కింపుగావు.

62

గీ|| .తనరుఁబువులఁజెల్లు--తామరలన్నీరు|
 .కం,తుతోడ,నువిడ-కొమ్మతావి|
 .గాలి-సుకమా,సంజ--కడుహాయియాపడ|
 .లం-దమంతయనగు.నామనిఁజెలి.

63

గీ|| .మంచుపాలుచుచ్చమాయగ--నామనిన్
 .గొ,మరుగాలిమాని.కొమ్మలూఁపు|
 .నలుపుఁగోయిలపలు.కులపెంపుదెసలందు||
 .నీచునెల్లరిమదు.లా,ఁచికొంచు.

64

గీ|| .నల్లఁగలువఁజూడ్కి--నగుమోముఁదమ్మిచే|
 .మొ,ల్లచేతఁబల్లు--మోవిగురున|
 .గ,డమమేనుసంపె.గలఁజేసియా,బమ్మ|
 .చెలువతాతనెట్లు.సలిపెనెడఁద.

65

గీ|| .ఎంతయంబొద్దునకుమగఁ.జెట్లొరాగ|
 .గడిచెనరఁదేయి-సకి--నాళ్లక,తఁతోడ|
 .బొ,లయలుకఁజె,ల్వపై నేను.దెలుపునంత|
 .నీ,తొలిదెసనవతివలె.నెఱునయ్యె.

66

గీ|| .బడితెదెబ్బలునూగుమేల్--వాసియెండ|
 .క,స్తిన,యమ,దునుల-నగ్గి.కాల్పుతెన్న|

యత్కాంతాకుచపార్శ్వబాహులతికా హిందోలలీలాసుఖం।
 లబ్ధంకుంభవరత్వయానహిసుఖం దుఃఖై ర్వినాలభ్యతే॥ శ్లో॥ 10. 67

క్షరత్తుషారశీః రాః ప్రబుద్ధకై రవాక రాః।
 తతోజద్యంభి రేక రాజగత్సు శార్వరీక రాః॥నలోదయే.న2.శ్లో॥53.68

మధుప్రపీయచాభవ న్న తానతానతానతాః
 రమారమారమారమా కులేజనేత్రహాలయా॥ శ్లో॥ 56. 69

స్వయోనిభిక్షధ్వజసంభవానాం।
 శ్రుత్వానినాధంగిరిగహ్వరస్థః।
 తమోరిబింబప్రతినిబధానీ।
 వికౌతికాంతేపవనాశనాశః॥ రాక్షసకావ్యే. శ్లో॥ 9. 70

విక్రమోర్వశీయే.

ఆపిర్బూతేశశనితమసారిచ్యమానేవరాత్రి।
 రైశశశ్యార్చిర్చిరుతభుజ ఇవచ్ఛిన్నభూయిష్ఠధూమా।
 మోహేనాంతర్వరతనురియం లక్ష్మ్యతేముచ్యనూనా।
 గంగాగోధఃపతనకలుషా గచ్ఛతీవప్రసాదమ్॥ 71

ఏషామనోమేప్రసభంశరీరా।
 త్పితుఃపడంమధ్యమముత్పతక్తనీ ।
 సురాంగనాకర్షతిఖండితాగ్రా।
 త్సూత్రంమృణాలాదివరాజహంసీ॥ 72

.నా, తిచనుకడబుజముతీఁ. గూఁతహాయి|
.వడయు దేనికడవ-లేదు-. పడక-, సుగము.

67

గీ|| .తొరఁగుచుండెడుమంచుతుం. పరఁగల్గి|
.మిగులఁగల్వల, తొగలను. మేలుకొల్పి|
.తొ, గలరాయనిచేతులు జగములంను|
.నేపుమీఱుచునుండెడు. నాపిదపను.

68

గీ|| .వె, ట్రిసీళులనాయా, యు. విదల్కుదావి|
.వంగివంగక తార్మాఱు. వడకపోరు|
.కల్లుకతమునమిగులఁజీ. కాకువడిసె|
.వారల-మరుకలిమి-వెంత. వన్నెమించె.

69

గీ|| .గా, లిమేపరిపగ-, తన. కతముఁదిండి|
.పడగఛూళ్ల యురుము-ఁగొండ. పరియనుండి|
.యాలకించి-, చీకటిగొంగ. యచ్చునుచ్చు|
.దారియొప్పుగుమ్మ-రొ. దన్నలిపెడు.

70

గీ|| చ,ందొ, డుమ-ని, రులెడయు లే. చం, దముగను|
.మాపునఁబొగఁదొఱఁగునగ్గి. మంటమాడ్కి|
.నీచెలువసా, మ్మఁబాయుచు. దో, చఁబడియె|
.గట్టొఱగుకలఁక న్దేఱు. గం, గవలెను||

71

గీ|| .చ, దల నెగురుచునీ వేల్పు. సానినాదు|
.డెందముగ్లాగుబల్మిమె. బొందినుండి|

72

అధవాతణలగ్గంవిఅజీసా అసలిలంణతస్సింరా!
అరహస్సంచిరంచిట్టిస్సగి త్తితక్కేమి!

73

ఆదర్శనాత్ప్రవిష్టా సామేసురలోకసుందరీహృదయమ్!
బాణేనమకరకేతోః కృతమూర్ధమనంధ్యపాతేన!

74

ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేఃప్రసాధనవిశేషః!
ఉపమానస్యాపినఖే ప్రత్యుపమానంవపుస్తస్యాః!

75

ప్రియవచనకృతోపియోషితాం!
దయితజనానునయోరసాదృశే!
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం!
మణిరినకృత్రిమరాగయోజితః॥

76

ఉష్ణాలుశ్శిశిరేనిషీదతితరోర్మూలాలవాలేశిభి!
నిర్భిద్యోపరికర్ణికారముకులాన్యాలీయతేషట్పదః!
తప్తంవారివిహాయతీరనలినీం కారండవశ్శేవతే!
క్రీడావేశ్మనిచైషపంజరశుకః క్లాంతోజలంయాచతే.

77

అవధూతప్రణిపాతాః పశ్చాత్సంతప్యమానమనసోహి!

.త్రుంచఁబడినట్టికొనఁగల.తూఁడునుండి!

.యాఁడు రాయంచదారము.న్దోఁడునట్లు

72

వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోఁచందగులుకొన్న మంచునీరువలె

వానియందు రాచమంతనముతడవుండదసితలంచెదను.

73

గీ॥ .పచ్చవిల్లునితప్పిపో.వక తగిలిస!

.తూపుచేజేయఁబడినట్టి.తోపఁగల్గు!

.నాదుడెందంబులోపలన్బాదుకొనియె!

.గన్నయంతనెయావేల్పు-ట..న్నమిన్న.

74

క॥ తొడవులకుఁదొడవువేసం!

.బులచందంబునకువేస.ములచందంబో!

చెలికాఁడ-దానియందం!

.బలరా రెడురూపు-పోల్కి.యాఁబోలికకుఁ,

75

గీ॥ .మగలవేడుకోలు.మక్కువకలుగక!

.మంచినుడులనైన.మగువలమది!

.కెక్కఁబోవదు-గుఱు. తెఱిగినవారికి!

.గల్గరంగుమాని.కంబుమాడ్కి.

76

చ॥ .ఉ,దుకున,కోడిజుట్టుపులుఁ.గుండెడుఁజల్లనిచెట్టుపాదునం!

.దెడఁబడఁజేసిగోఁగుమొ,గ. లెంతయులోననణంగుఁదేటి-బి

.ట్టుడికిననీటిఁశాసించను.నొడ్డునఁగల్గినదమ్మికంచ-నీ!

.రడికెడుగూటిచిల్క,నగన.ల్లనాడుచునాటపట్టునన్.

77

గీ॥ .మంచియెడఁదఁగల్గు.మ,గువలు-మొక్కుల!

వివిధై రనుతప్యన్తే దయితానునయైర్మనస్విన్యః॥

78

పాదాస్తవవశశినస్సుఖయంతిగాత్రం।
 బాణాస్తవవమదనస్యమనోనుకూలాః।
 సంరంభయాక్షమివ సుందరియద్యదాసీ।
 త్త్వత్సంగమేన మమత త్తదివానుసీతమ్॥

79

యదేవోపనతందుఃఖం సుఖంతద్ధిరసాంతరమ్।
 నిర్వాణాయతరుచ్ఛాయా త ప్రస్యహివిశేషతః॥

80

ఆరక్తకోటభిరియం కుసుమైర్నవకందళీమలినగర్భైః
 కోపాదంతర్భాషే స్మరయతిమాంలోచనేతస్యాః॥

81

పద్భ్యాంస్పృశేద్వసుమతీం యదిసాసుగాత్రీ।
 మేఘాభివృష్టసికతాసువనస్థలీషు।
 పశ్చాన్న తాగురునితంబతయాతతోస్యాః।
 దృశ్యేతచాదుపదపంక్తిరలక్తకాంకా॥

82

హృతోష్ఠ రాగైర్నయనోదబిందుభి।
 ర్నిమగ్ననాభేర్నితతద్భిరయితమ్।
 చ్యుతంబుషాభిన్నగతేరసంశయం।

.సరకుగొసరు.కాని..చాలనొచ్చు|
 .కొనుచుఁబలు తెఱఁగుల.గు పెనిమిటుల వేఁడు|
 .కోళ్ల ఁదలఁచిపిదపఁ.దల్ల డింత్రు.

78

గీ|| .సలుపునొడలికిహాయినా. నెలమినుకుల|
 .యెదకునామరుతూపులే.యింపుఁగొలుపు|
 .బెడిదమైపైఁప రాకుండుఁజెలువ.యెవ్వి|
 .మెత్తఁబడియెడునీ.కూట.మినవినాకు.

79

గీ|| .కదియుచుండు నెద్ది.కడువంతగా..సదే|
 .మాతెడుస్సుకముగ. మఱొకలాగు|
 .హాయిని డెడుమ్రాని.చాయ..మెండుగనెండ|
 ..తీండ్రమైన దెబ్బ.తిన్న తనికి.

80

గీ|| .కడుపు నెడనుసల్పుఁ.గడుసంచులందున|
 .నెఱుపుఁగలుగుపుపుల.నీయనంటి|
 .యలుక చేతలోన.న.ప్పలనిండిన|
 .దానికన్న దోయిఁ.దలఁపఁజేయు.

81

గీ|| .ఆ,యతివ నేలనడుగుల.నంటునేని|
 .వానఁదడియినిసుకి చోట్లఁ.గా,నలోన|
 బరువుపిఱుఁగుల వెన్క-కు.వంగి-యాపె|
 .ల,త్తుకంబొల్పునడ్లుజా.డకనఁబడును.

82

గీ|| .మోవియోలు పానుకన్నీటి.బొట్టుకలుగు|
 .నీచిలుకకి క్వుపచ్చన. నెసఁగుచంటి|
 .వలునజాతెను..నిచ్చయం..బలుకతోడ|

శుక్లోదరశ్యామమిదం స్తనాంశుకమ్॥

83

అలోకయతిపయోదాః ప్రబలపురోవాతనర్తితశిఖండః।
కేకాగర్భణశిఖీ దూరోన్నమితేనకంఠేన॥

84

ప్రభుతారమణేషు యోషితాం।

సహిభావస్థలితాన్యపేక్షతే॥

85

తద్వియోగభరేచండి మయాతమసిమజ్జతా।

దిష్ట్యాప్రత్యుపలబ్ధాసి చేతనేవగతాసునా॥

86

అసౌముఖాలంబిత హేమసూత్రం।

విభ్రన్మణిమండల శీఘ్రచారః

అలాతచక్రప్రతిమంవిహంగ।

స్తదాగ్రలేఖావలయంతనోతి॥

87

ఆభాతిమణివిశేషోదూరమిదానీం పతత్రిణానీతః।

నక్తమివలోహితాంగః। పరుషఘనచ్ఛేదసంపృక్తః॥

88

ఇయంతేదననీప్రాప్తా త్వదాలోకనతత్పరా।

స్నేహప్రసవనిర్భిన్న ముద్వహన్తిస్తనాంశుకమ్॥

89

ఁ.దడఁబడు చులోఁతుపొక్కిలి.గలచెలిజన.

83

గీ॥ ప్రబలునెదురుగాలి.వలననాడెడుపురి

.తనరఁగేకినిండు.కొనినగొంతు

.నెత్తి-దవుగమిఁది.కెంతయునట్టువ

.పులుఁగుచూచుచుండె.మొయిఁళులదెస.

84

ద్వి॥ .మగలయందఁగల.యు.గ్గులు యేలుబడి

.తగులఁబోకుండుడెం.దముతాముమాలు.

85

గీ॥ .మిగులనీయెడఁబాటున.నెగడ విరుల

.ముంచఁబడినాడనో.యల్క.పోతనేను

.నుసులువోయినవానిచే.నుసులుమాడ్కి

.బదపడియుహాయిగాఁబొందఁబడితిహీవు.

86

గీ॥ .నోట్రవేలాడుబంగరు.నూలుగల్లు

.మానికముఁబట్టి-చుట్టుగు.మ్మరి-బితాన

.గొఱవిగిటివలెనద్దాని.యెలుపురేక

.కడియమిపుల్గుమిక్కిలి.గానొనర్చు-

87

గీ॥ .పులుఁగుచేతనుద.వృకొం.పోవఁబడిన

.వింతనూనికమిప్పుడు. వెలయుచుండు

.రాతిరికొనట్టమామబ్బవ్ర.య్యలోన

.గప్పఁబడియున్నయట్టికెం.గానువలెను.

88

గీ॥ .ఏగుఁదెంచెనునీతల్లి.యిదిగొయీమె

.కన్నులారంగనిన్నుఁదాఁ.గాంచఁగోరి

శమయతిగజానన్యాన్తంధద్విపఃకలభోపినన్ |
 ప్రభవతితరాంవేగోదగ్రం భుజంగశీశోర్విషమ్ |
 భవమధిపతిర్బాలావస్థోప్యసౌపరిరక్షితుం |
 నఖిలువయసాజాత్యేనాయం స్వకార్యసహోగుణః ||

90

సద్యాఽపప్రవాహో విషమశిలాసంకటస్థలితవేగః |
 విఘ్నతసమాగమసుఖో మనసిశయశ్చతగుణోభవతి ||

91

శా కు ం త లే.

సుభగసలిలావగాహః పాటలసంసర్గసురభివనవాతాః |
 ప్రచ్ఛాయసుభనిద్రాదివసాః పరిణామరమణీయాః ||

92

ముక్తేశురశ్మిషునిరాయతపూర్వకాయా |
 నిష్కంపచామరశిఖానిభృతోర్ధ్వకర్ణాః |
 ఆత్మోద్ధితైరపిరజోభిరలంఘనీయా |
 ధావంత్యమిమ్మగజవాక్షమయేవరథ్యాః ||

93

.కూర్మియూటలచేనిండు.కొన్నయట్టి
.చన్నుఁగవమిఁదికొంగును.సర్దుకొంచు.

89

త|| .మఱిలించుఁ బిల్లయ్య.మదపుటేనుంగు మిగిలిన
.యెక్కుడు.మెకములనెల్ల
.క.,రువలిమేతరి.కం,దువినంబు
.వడివె,క్కసంబుగఁ,బ్రబలుచునుండు
.నరు,సుపిన్నతనంబు.నందుండియైన
.బ,ంటవలంతిఁగా.పాడగఁజాలు
.గ,రముఁదనపనిఁజ.క్కంబెట్టు
.బుట్టు.కన్దానియీడునఁగాదిట్టిగొ,నము.

90

గీ|| .ఇఱుకురాలిచోటఁ.దొఱఁగినవడిఁగల
.వా,ఁగుపొ,ర్లికవలె.నాఁగఁబడిన
.పొందుహోయికలుగు పు.వ్విలుతుఁడునూఱు
.రెట్టులెంతయఁజెల.రేఁగుచుండు.

91

కం|| చల్లనినీ,రాటములన్
.మెల్లగఁ,బాదిరులతావి.మెలఁగెడుగాలుల్
.మొల్ల పునీడలపడకలు
.నెల్ల డముగిసినకొలంది.నింపగుపవళుల్.

92

గీ|| .విడుపంబడఁబగ్గములు-కడు.నిడుదమెయిలు
.ని,చ్చలపు,సురఁటిసిగలు-నిక్కువీను
.లొనర-లేడివడికిసైఁప.కున్నకరణి
.ద,తుడులుతమదు,మునకం.దక-పరువిడు,

93

యదాలోకేనూక్ష్మం వ్రజతి సహసా తద్విపులతాం ।
 యదర్థే విచ్ఛిన్నం భవతి కృతసంధానమివ తత్ ।
 ప్రకృత్యా యద్వక్రంతరపి సమరేఖం సయనయో ।
 ర్నమేదూరేకించిత్తుణ్మమపినపాశ్చ్యై రభజవాత్ ॥

94

నీవారాశ్శుకగర్భకోటరముఖప్రప్తస్తమానామవః ।
 ప్రస్నిగ్ధాః క్వచదింగుడీఫలభిదః సూచ్యంత ఏవోపలాః ।
 విశ్వాసోపగమాదభిన్నగతయశ్శబ్దం సహస్తే మృగా ।
 స్తోయాధారపథాశ్చ వల్కలశిఖామ్యందరేఖాంకితాః ॥

95

శాంతమిదమాశ్రమపదం స్ఫురతి చ బాహుఃకుతః ఫలమిహాస్య ।
 అథవాభవితవ్యానాం ద్వారాణి భవంతి సర్వత్ర ॥

96

శుద్ధాంతదుర్లభమిదం వపురాశ్రమవాసినో యదిజనస్య ।
 మానీకృతాః ఖలు గుణైరుద్యానలతావనలతాభిః ॥

97

నరసిజమనువిద్ధం శైవలేనాపిరిమ్యం ।
 మలినమపి హి మాంశోర్లక్ష్మలక్ష్మీంతనోతి ।
 ఇయమధికమనోజ్ఞావల్కలేనాపితస్త్వి ।
 కిమవహిమధురాణామ్మండనం నాకృతీనామ్ ॥

98

ఏసోవాదేరిదపల్లవంగుళిహింతువరేదివి ।
 అమరకేసరరుక్షుజానణం సంభావేమి ॥

99

కం॥ చిన్నది పెద్దదిగా-విడిది

.యన్నదికలసినటు-వంక.ను,రునదిసరిగా

ఁజెన్నారు-దపునఁజెంగట

ఁగన్నులఁబడెదొద్ది,తేరు.కడువడిఁబోవన్.

94

ఉ॥ .క్రిందికిరాలుచుండువరి.గింజలుచెట్టులచిల్క-తొట్టలన్ |

.మందటగారపండ్లుచిదు.మన్ గనుమన్నగనుండురాలు-బల్ |

.నందడికోర్పునుచ్చికోల.సాగుచునిచ్చకొలందినిట్టులున్ ||

.బొందెడుసీటిపట్టుతెరు.పుల్లడికోకోలచిన్నిజాడలన్.

95

గీ॥ .ఈతపసిపల్లె నెమ్మది.నెనయు-బుజము |

.నదురు-దీనికిచట నెట్టు.తొనొమేలు |

.అటులఁగానున్నయెడల-నం.తటనుముందు |

ఁ.గాఁదగినవాపితెరువులు.కలుగుచుండు.

96

గీ॥ .అంతి,పురమునకందని.యందమిది |

.తపసిపల్లియమనిసికిఁ.దనరునేని |

.కానయందలితీగల.నడుగొనముల |

.నగరుపూఁదోటఁదీవలు.నగఁబడుఁగద.

97

గీ॥ తమ్మిపాలుపారునాచునఁ.దగిలియైన |

.మెఱుఁగునిడునలుపయ్యఁజం.దురునిమచ్చ |

.నారచీరై ననీమెచె.న్నారు-నంద |

.మైనరూపులకుఁదొడవు.కానిదెద్ది.

98

వ॥ గాలింగదుపఁబడు చివురువేళ్ళనన్దొందర పెట్టుచున్నట్లున్నదీపా

న్నగున్న-కావున మన్నించెదను.

99

కదమోఅజ్ఞేణరావశివంసోఅశంకరిఅది..కదమోవా
 విరహామజ్ఞాన అజణోకివోదేసో-
 హాశాసఉందలేఎత్తఎవ్వదావముహుత్తంచ్చిట్టజావతు-
 ఎణివగదాఎశదాసణాహోవిలలలంకేసరరుక్షఓర-

100

భగవాన్కాశ్యపశ్శాశ్వతేబ్రహ్మణిస్థితఇతిచ్రుకాశః-
 ఇయంచవస్సఫీతదాత్మజేతికథమేతత్ ||

101

మానుషీషుకథంవాస్యాదస్యరూపస్యసంభవః।
 నప్రభాతరశంజ్యోతిరుదేతివసుధాతలాత్ ||

102

భవహృదయసాభిలాషం।సంప్రతినందేహనిర్ణయోజాతః।
 ఆశంకసేయదగ్నిం।తదిదంస్పర్శక్షమంరత్నమ్||

103

అనుయాస్యన్మునితనయాం।సహసావినయేనవారితప్రసరః।
 స్థానాదనుచ్ఛలన్నపి।గత్యేవపునఃప్రతినివృత్తః||

104

గచ్ఛతిపురశ్శరీరం ధావతిపశ్చాదసంస్తుతంచేతః||
 చీనాంశుకమివకేతోఃప్రతివాతంనీయమానస్య।

105

స్నిగ్ధంవీక్షితమస్యతో పినయనేయత్పేరయంత్యాతయా|| 106

వ॥ తమచే నేరాచవంగడము తొడువబడియె - నే.సీమ. తమయె
డఁబాటుననొగులుపడకలది గానొనర్చబడియె - యేమోసకుం
తల (.)యచ్చటనేయొక్కింతసేపంత వలకుండుమెంతలోఁ గూడి
కనొందనినీతోడఁదీఁగెన్నాడునటులీపొన్నయొప్పునో ॥00

వ॥ కాన్సపుడమతపసి - పెండ్లిమాని ముత్తికై కడఁగుజోగికదా - యీ
మీచెలియాతనికూతురెట్లగును. 101

ద్వి॥ .అగుటెట్లుమానిను.లందొట్టికూపు।
.నెగడఁబోవదు,జోతి.నేలలోనుండి. 102

గీ॥ .డెందమానీదుకోరికనందుకొను-మ.
.దేమనఁగ-సందియమువాసె-నిపుడుదేని।
.నీవునిప్పనియనుకొని.నావొయదియె।
.కైకొనంజాలురతనము.గాఁజెలంగు. 103

గీ॥ .వెంబడించితపసి.పిల్ల-నేవడితోడ।
నడఁకున మెయినాదు.నడకనడ్డి
.యున్నచోటుకదల.నండియైన న్వెళ్ళి।
.మళ్ళివచ్చినట్టి.నూడ్కినైతి. 104

కం॥ .బొందిమునునడచుచున్నది।
.డెందమెఱుకలేక పారె.డిన్వెను వెన్నక
దొందరగ-నెదురుగాలిన్।
.జెంది,పడగనున్న పట్టు.చీర,వితమునన్॥ 105

త॥ .కనుఁగొనె,నిద్దము.గా-నాపె-

యాతంయచ్చనితంబయోర్గురుతయా మందంవిలాసాదివ।
 మాగాఢత్యుపరుద్ధయా యదపిసాసాసూయముక్తాసఖి।
 సర్వంతత్కిలమత్స్పరాయణనుహోకామీస్వతాంపశ్యతి॥ 106

కృత్యయోర్భిన్నదేశత్వా ద్వైధీభవతిమేమనః।
 పురఃప్రతిహతంజైతే సోతస్సోతోవహాయథా॥ 107

తనకుసుమశరత్వం శీతరశ్మిత్వమిందో।
 ర్వయమిదమయథార్థం దృశ్యతేమద్విధేషు।
 విస్మజతిహినుగర్భైరగ్ని మిందుర్మయూఖై।
 స్వమపికుసుమబాణాస్వజ్రసావీకరోషి॥ 108

స్మరఏవతాపహేతుర్నిర్వాపయితాసఏవమేజాతః।
 దివసఃకాంతాభిశ్యామస్తపాత్యయేజీవలోకస్య॥ 109

యాత్యేకతోనశిఖరం పతిరోషధీనా॥
 మావిష్కృతోరుణపురస్సర ఏకతోర్కః।
 తేజోద్వయస్మయగపద్వ్యసనోదయాభ్యాం।
 లోకోనియమ్యురేకవాత్మదశాంతరేషు॥ 110

తనదు. చూడికిగవ వేలు. చోటబటపియు।

. జనె, బటువుపిలుందు. జంటబరువున।

. నోయన నెంతయు. నోయారమరి।

. దనుబోకుమనియడ్డు . తనచెలికి తెలు।

. గాంచెనలుక - నిట్టి. కతములుబట్టి॥

. ననుగూర్చి యోయినం. తయనితెలుతెలు।

. . దగులమందెనన వాడు. తనాజూచునహహ॥

106

గీ॥ . పనుల వేలు పాటు. నలన నాడెందంబు।

. రెండు తెలుగులగుచు. నుండువిపుడు।

. తనకు నెదుటనడ్డు . తగిలినకొండచే।

ర్పున నెగడెడు నేటి . పొర్లువలెను॥

107

ఉ॥ పూవులయమ్ములంగలుగు . ప్రోడవ్రసీవల - చల్లనె నవాఁ।

. డా, విరితమ్మిగొంగయట - . యచ్చెరువౌ - ననుబోలునట్టివా।

. రీవెడమాటనచ్చుగల. రేయలచే, దొరచల్లుచిప్పాన్।

. నీవునుబూలముల్కులును . నింతువుగానిదిమానిపోవగన్ ॥

108

కం॥ వలరాజెకాకతత - మా।

. తడెనాకున్దానిమాన్ప. దలచూ పెన్ - మా।

బ్బులఁగారుక్రిమ్మినట్టిప

. గలుచొప్పన వేనఁగితటి. కడముట్టునెడన్ ॥

109

గీ॥ . ఒక్కనై పుగుంసు . చుండెనుజిబిలి।

. నెగడునొక్కప్రక్క . . జగముకన్ను।

. . మించుజంటకీడు. మేలులచేబడ।

. తెలుపబడునటుతన. . దెసలమార్పు॥

110

అంతర్హితేశశనిసై వకుముద్వతీమే।
 దృష్టింననందయతి సంస్మరణీయశోభా।
 ఇష్టప్రవాసజనితాస్య బలాజనస్య।
 దుఃఖానినూనమతిమాత్రసుదుస్సహాని॥

111

ఏసావిపివణవిణాగమే ఇరఆణీరవిసాదదీహఅరం।
 గరుఅంవివిరహదుక్షం ఆసాబంధోసహావేది ।

112

రమ్యాణిపిక్వమసురాంశ్చనిశమ్యశబ్దాః।
 పర్యుత్సుకోభవతీయత్సుఖితోపిజంతుః।
 తచ్ఛేతసాస్మరతినూన మబోధపూర్వం।
 భావస్థిరాణిజననాంతరసౌహృదాని॥

113

అభిజనవతోభర్తుః శ్లాఘ్యేస్థితాగృహిణీపదే।
 విభవగురుభిఃకృత్యైస్తస్య ప్రతిక్షణమాకులా।
 తనయమచిరాత్పాచీనార్కం ప్రసూయచపావనం
 మమవిరహజాంనర్వంవత్సే శుచంగణయిష్యసి॥

114

భౌత్సుక్యమాత్రమనసాదయితప్రతిష్ఠా
 క్లిశ్నాతిలబద్ధపరిపాలన వృత్తిరేవమ్।
 నాతిశమాపనయనాయనచశ్రమాయ।
 రాజ్యంస్వహస్తధృతదండమివాతపత్రమ్॥

115

కింకృతకార్యద్వేషో ధర్మప్రతివిముఖతాకృతావజ్ఞా।
 మూర్ఛంత్యమీవికారాఃప్రాయేణైశ్వర్యమత్రేషు॥

116

గీ॥ .కడలివెన్నగుంక.గా- నాకలువయెనా!
 .చూడ్కికింపుగాదు .సొంపుఁదొఱఁగి
 .వలచినట్టివారి.యెడఁబాటునంబుట్టు
 .జాలిఁదీఁగెఁబోండ్లు.పైఁపరాదు॥

111

గీ॥ .ఇదియఁగూడమగనినెడఁబాసిఁవలవంత!
 .బొడవుసాగురేయిఁగడుపుచుండె!
 .నెంతపెద్దదైన.నెడఁబాటునెవ్వగ!
 .నడఁచిపుచ్చుఁగాదె.యాసవొడమి॥

112

గీ॥ .అందములఁజూచి-తీయనద్దాలకించి
 .వనరుసుకమున్నపజదేని.వలన-నాక!
 .తంబుచేదొలిపుట్టులందలి.యితముల
 .దెలియకెదనాటినవి మదిం.దలఁచుచుండు॥

113

గీ॥ .మంచికొలముఁగల్గు.మగనిచేమెప్పంది
 .పలుమఱతనికలిమి.పనులఁదగిలి॥
 .దొడ్డకొడుకుఁబొద్దుఁ.దూర్పువలెంగని
 .బుడుతనన్నుఁబాయు.న.డలుకనవు॥

114

గీ॥ కోర్కెనొకటియెనెరవేర్చు.గొప్పదనము!
 .కలిగినదికాచుకొనుతెన్ను.కలఁచువీని
 .కడునిడుమఁదూల్చుటకుఁగాదు-.కాదునె.తకు!
 .నే.లుబడి-తనచేఁగొని.యెడుగొడుగటు.

115

గీ॥ ఏమి.తీతినవనిమీఁద.నే.వగింపు!
 .పెడమొగము.దమ్మముఁగురించి-.కడునసడ్డ!

116

స్త్రీణామశిక్షితపటుత్వమమానుషీషు|
 సందృశ్య తేకిముతయాః ప్రతిబోధవత్యః|
 ప్రాగంతరిక్షగమనాత్స్వమపత్యజాత|
 మనైర్ద్విజైః పరభృతాఃఖలుపోషయన్||

117

స్వస్నోనుమాయానుమతిభ్రమోను|
 క్లిష్టంనుతావత్ఫలమేవపుణ్యమ్|
 అసన్నివృత్తైతదతీతమేవ|
 మనోరథానామతటాఃప్రవాహాః||

118

జ్వలతిచలితేంధనోగ్నిః|
 విప్రకృతఃపన్నగః ఫణంకురుతే|
 ప్రాయస్స్వంమహిమానం|
 ఘోభాత్ప్రతిపద్యతేహిజనః||

119

శైలానామవరోహతీవ శిఖరాదున్మజ్జతామేదినీ|
 పర్ణాభ్యంతరలీనతావిజహతిస్కంధోదయాత్పావకః|
 సంతానైస్తనుభావనప్తసలిలావ్యక్తింప్రజంత్యాపగాః|
 కేనాప్యుత్థి పతేవమర్త్యభువనం మత్పార్శ్వమానీయతే||

120

ఉదేతిపూర్వంకుసుమంతతఃఫలం|
 ఘనోదయఃప్రాక్తదనంతరంపయః|
 నిమిత్తనైమితికయోరయంక్రమ|
 స్తవప్రసాదస్యపురస్తుసంపదః||

121

.కలమికతమునమిగులము. త్రిలిసవారి
.కిట్టిమార్పులుతఱుచుగాఁ.బుట్టుచుండు.

116

కం॥ చెలులకుమప్పనినేరుపు|

.వలనగుమానిసులుకాని.వానిన్ - నెఱజా|
ణలఁజెప్పనేల-తమపి|
.ల్లలఁగోయిల,లొండుపిట్ట.లంబెంపించున్.

117

గీ॥ .కలయొ-గారడీయొ-యటు.గాక బమయొ|

.పువ్వుమామేలుతోడనే.ముగిసినదియొ|
.మల్లివచ్చుటకయ్యెది.వెళ్లెగాదె|
.యెల్లలుండవుకోర్కెల.వెల్లువలకు.

118

గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుఁగట్టి.యలుకదల్ప|

.బొడుచునంతటవినదారి.పడగనెత్తు|
.మనిసితనకుఁగల్గినగొప్పఁ.దనముతఱుచు|
.క,లఁత పెట్టఁబడినయప్పు.కనఁబఱచెడు.

119

గీ॥ .తే,లుకొండలతుదనుండి.నేలదిగెడు|

.నాకుసందులుతోఁచక.ప్రమాఁకులుండు|
.నీళ్ల,కల్మితొలఁగునట్టు.లేళ్లగపడు|
.జగమునావెంటనెగిరెడు.జాడఁజూడు;

120

గీ॥ .పరఁగెడున్దొలిపుపుతరు.వాతఁబండు|

.మొ,యిలిపుట్టుకతోల్తనా.పయినీసీరు|
.క,తము,కర్జంబులకునిట్లు.కలుగువరుస|
.నీదునెనరునకుమునుముం.దే,కలుములు.

221

మాలవి కాగ్ని మిత్రే

సాత్రవిశేషే.న్యస్తం గుణాంతరం వ్రజతిశిల్పమధాతుః।
జలమివసమద్రశుక్తాముక్తాఫలతాంపయోదన్యః।

122

అచిరాధిష్ఠితరాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వరూఢమూలత్వాత్।
నవసంరోపణశిథిల స్తరురినసుకరస్సముద్ధర్తుమ్॥

123

సప్రతిబంధంకార్యం ప్రభురధిగతుంసహాయవానేవ।
దృశ్యంత మసినపశ్యతి దీపేనవినానచక్షురపి॥

124

ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రవాగ్వ్యవహారేణ॥125

మందోప్యమందతామేతి సంస్కర్తేణవిపశ్చితః।
పంకచ్ఛిదఃఫలస్యేవ నికషేణావిలంపయః॥

126

అవ్యాజసుందరింతాం విజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాతా బాణఃకామస్యవిషదిగ్ధః॥

127

గీ॥ .పా,తరలఁబట్టిపనివాని.పనితనంబు|
 .తనరుచుం డెడునొకవింత.గొనముపొంది|
 .కడలిము త్తైఁపుఁజిప్పలోఁ.బడినమబ్బు|
 .నీరుసుప్పాణియూఁచుఁదా.మాటునట్లు.

122

గీ॥ .క్రొత్తగాదొరతనముచే.కొనిన,నూడు|
 .రాచటికమునసరిగవే.ర్నాటకునికి|
 .నప్పుడేపాఁతుటన్గన.లాడుచెట్టు|
 .తెఱఁగునం బెకలించుట.కొఱకు,సుళువు.

123

గీ॥ .అడ్లుగలకర్జముఁబ,బు.వై నఁగాని|
 .సాయమున్నప్పుడేచక్కఁ.జేయఁగలఁడు|
 .కన్నులుండియుఁజీఁకటి.న్గలుగుదినసు|
 .చూడలే డెవ్వఁడునీవ్వె.తోడులేక.

124

గీ॥ చదువుకొన్నవాని.సావాసమువలన
 .నెఱుకఁబొందుఁ దెల్పిఁ.దొఱఁగువాఁడు|
 .కేజునూడ్చుచి,ల్ల,గింజ గాపిడిచేత|
 .దేటమీఱునూబి.నీటివలెను.

125

వ॥ అటపాటవాయదములకట్టుబాటు - పనిచేయుటచేతనే బయల్ప
 డుఁగాని-వాదాడుటవలనఁ దెలియఁబడదు.

126

గీ॥ .నెపములేనిసొగసు.నెగడునాయంతిని|
 .హాయియైనవిడ్డె.నలరఁజేసి|

శరీరంతామాంప్యాదసతి దయితాలింగనసుఖే।

భవేత్సాస్రంచక్షుఃక్షణమపినసాదృశ్యతః।

తయాసారంగాత్యాత్వమపినకదాచిద్విరహిత।

ప్రసక్తేనిర్వాణేహృదయపరితాపంప్రవదసికిమ్॥

128

అహోకుంభీలకై శ్చ కాముకైః పరిహరణీయాచంద్రికా॥

129

.నలువచేతవిసము.నంబాయఁబడునట్టు|
.లలరువిలుతుములికి.సలుపఁబడియె.

127

గీ| .చెలయకొఁగిలిదొరక.క.చిక్కుమేను|
.నెలతఁగానకకన్నులు.నీరునించు|
.గానిసుంతయుఁ బాయవు.గదకలికిని|
.డెందమానీవువలవంతఁ.బొందనేల.

128

వ|| ఔరా దొంగలకున్విటకాండ్రకున్వెన్నెలకిట్టదు

129

షిక్ష్పియరుని నాటకముల సంగ్రహము

(1) బాగుగముగియునదంతయు బాగునాటకమునందలి వేషములు.

- 1 ప్రాన్సుదేశపు రాజు
- 2 ఫ్లాన్సురి ప్రభువు
- 3 బర్బ్రును రొసిల్లన్త్రామాధిపతి
- 4 లాపేయనుముదిసేనాని
- 5 పెరోలియస్సును బర్బ్రుము వెంటనుండువాడు
- 6 రొసిల్లన్త్రామ యజమానురాలి సేవకుడు.విదూషకుడు నుద్యోగియు
- 7 బర్బ్రుమునితల్లి యకా రాజిల్లన్త్రామయజమానురాలు
- 8 బర్బ్రుముతల్లి చే బెంచబడు హెలీనాయనునొకచిన్నది.
- 9 ఫ్లారిస్సు వితంతువు
- 10 డయానాయను ఫ్లారిస్సు వితంతువుతీక
- 11 వయోలెంటా మెరియాసలను నిర్వురు ఫ్లారిస్సువితంతువు యొక్క స్నేహితురాండ్రు, ప్రాన్సుఫ్లారిస్సుల సేనాధిపతులుద్యోగులు, భటులు మొదలగువారు.

ప్రాన్సులోను మఱియుస్కానీలోను రంగస్థలమును— కథ .

ప్రాన్సుదేశపు రాజునొద్ద బర్బ్రుమునభానదుఁడౌటచే హెలీనా తావలచిన యాబర్బ్రుముని విదేశగమనముకై చింతించి తనయజమానురాలి సెలవుపై ప్రాన్సుదేశపురాజునొద్దకుఁ బోయి తాగొప్ప వైద్యుని కూతురగుటచే యతనికఠినరోగమున్గుదిర్చి యతని నభానదులలోకిఁ దాఁగోరిన వానిం దనకుఁ బెండ్లిఁగావింప ననుజ్ఞనందుట . బర్బ్రుము పెరోలియను లాపేలుమువ్వుడు హెలీనా రాజురోగమున్గుదిర్చి

నందున కార్చర్యపడుట-రాజు హెలీనాతో నాగోగ్యమునంది సభకు వచ్చి పెండ్లి కాని తన సభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్టమువచ్చిన వాని నెంచుకొమ్మనుట-హెలీనాబ్రహ్మము నెంచుకొనఁగా నతండు తొల్ల నెంతమాత్రము నంగీకరించక తుదకు రాజునాజ్ఞకు జడిసి యాపె న్దన భార్యఁగాఁగైకొని మతగురువుచే నాపెకుఁ బెండ్లి గావింపఁబడి యాపె తోఁ గాపురము సేయనొల్ల కాపె న్నొలందిదినములలోఁ గలిసికొనెద ననిచెప్పి తనతల్లి యొద్దకంపివేయుట - ఇఁకఁ దిరిగియింటికి నే రాఁ బోవ నాకు హెలీనా పెండ్లి గావింపఁబడెఁగాని యాపెపైన నాకెంత మాత్ర మిష్టములేదని తనయత్తకును మఱియు నాచేతియుంగరము న్సంపాదించుకొని నాకు నీవు కన్నకొడుకు నగపర్చినఁగాని నిద్ది రిగి కూడ నొల్లనని తనకును జాబులంపిన తన భర్తందలంచి పొగ లుచు నతఁడు ఫారిన్సు దొరయొద్ద సేనానిగాఁ బ్రవేశించి శత్రులతో యుద్ధమాడుటకుఁజింతించి హెలీనా తనయత్తకుఁ దాఁ దీర్థయాత్ర కుఁజనుచున్నానని యత్తరము వ్రాసి యదృశ్యయౌట - యత్త యా వృత్తాంము తన కొడుకునకు వ్రాసిపంపుట - హెలీనాతీర్థవాసినీవేష ముతో యుద్ధమునజయించివచ్చుచున్న బర్హమునుం జూచుట కచ్చె రువున నిరీక్షించుచున్నడయానా వయోలెంటామెరియానాలయొద్దకు వచ్చి బర్హము స్థూచి వారిచే సత్కరింపఁబడుట-డయానాను బర్హము వలచి ప్రతిదినమామెన్వలపించుటకై పాటలుపాడుచుఁ దాగుచుంట యెఱిఁగి వితంతువునకుఁ గొంత సొమ్మిచ్చి యాపెకూఁతుచే నా రాత్రి బర్హము వేలియుంగరమునందుకొను నట్లొడఁబర్చి యాపెకు మాఱుగాఁ జీకటిగదిలోఁ దన్నుంబ్రవేశపెట్టుమని చెప్పి తానతని భార్యనని వెల్లడించెను. హెలీనా తనభర్తన్దవఁగూడి ఫ్రాన్సురాజుచే డయానాను విడిచిన తప్పనకై బందెకావింపఁబడిన తన భర్తన్నిడి పించుటకు డయానాపేరితో రాజునప్రహస్యముగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని కోరుట-బర్హము తన తల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్టువిని హెలీనాకు

ఫ్రాన్సురాజిచ్చిన యుంగ్రము తన చేతనుంట కాశ్చర్యపడుట -
హెలీనాకుఁ దానిచ్చినయుంగ్ర మెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్త
మును మఱియు డయానాను రాజు కా రాగృహమందుంచుట-హెలీనా
తనభర్త యొక్క యుంగ్రమతనికగపర్చి యతఁడు తనకు వ్రాసిన
యుత్తరముజూపించి రాజసభలోమెప్పంది తన భర్తతో సుఖముండుట
యును-

(2) ఆంటనీ-మఱి క్లియోపేట్రాయను నాటకమందలి భూమికలు.
మార్క్-ఆంటనీ-నీజారు-లెపిడస్సు-పాంపియస్సును రోమను రాజ్యమేలు
నధికార్లు

ఎనాబరస్సు - వెంటిడియస్సు, ఈరస్సు - స్కారస్సు - డెబ్బెటసు-
డెమెట్రీయస్సు-ఫైలోయను ఆంటనీకి మిత్రులు

మెసీనస్సు-అగ్రిప్ప - డోలాబెల్లా - ప్రొక్యూలియస్సు-దైరియస్సు
గాల్లస్సును-నీజారుని - మిత్రులు

మీనస్సు - మెనిక్రేటిస్సు - వరియస్సుపాంపేయొక్కమిత్రులు.

టారస్సు - కీసీడియస్సులు ఆంటనీచేత్రికింది యధికార్లు

సిరియస్సు-వెంటిడియస్సుక్రింది యధికారి

యూఫోనియస్సు - నీజారునొద్ద కాంటనీచే నంపబడినదూత

అలక్సస్సు-మర్డియను- శల్యూకస్సు-డయామిడస్సులు-క్లియోపేట్రా
కు భృత్యులు

క్లియోపేట్రా యీజిప్టుదేశపురాణి

ఆక్టేవియా-నీజారునకు సోదరి ఆంటనీకిభార్యయు

చెర్మియను-ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు

అధికార్లు-భటులు-దూతలు-మఱియు దక్కినభృత్యులును రోమనురా
జ్యములో

బలుచోట్లు రంగప్రదేశములు కథ

దేమిట్రేయస్సు పై లోలువార్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్మముల
 మాని క్లియోపేట్రావలన్ జిక్కుటకై చింతించుట. ఆంటనీరోము
 నుండి తన యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార్త నెద్దియవినక క్లియో
 పేట్రాతో వేడ్కలంజొక్కుట-దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయా
 ఫుల్వియామృతి చెందుటయు పాంపే సీజారునకు వ్యతిరేకముగా మఱి
 కొంత రాజ్యమాక్రమించుకొనుటయు విని యీజిప్టు దేశమున్విడచి
 రోమునకరుగ నిశ్చయించి ప్రతిక్షణము ఫుల్వియాపై నచూయగన
 పర్చుచుఁ దన్నువలపించుచున్న క్లియోపేట్రాతో సంతఃకలహములు
 వారించుటకై తా రోమునకు వెళ్ళక తీరిదనియు ఫుల్వియా మృతి
 చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట-సీజారుతో నెడతెగని మైత్రినందు
 టకై యాంటనీ సీజారుని తోఁబుట్టవగు నాక్టేవియానుఁ బెండ్లియాడి
 యుం దనవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీజిప్టు దేశమునకుఁ దిరిగి
 వెళ్ళనిశ్చయించుట. క్లియోపేట్రాయాంటనీ యాక్టేవియాను సీజారు
 నకున్దనకుఁగల వైషమ్యములఁ జక్కబర్చుమని మిషపెట్టి యాతెన్ను
 పురినుండితిరిగి రోమునకు బంపివై చిత్రతా నీజిప్టునకేఁగి యథేష్టముగాఁ
 క్లియోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట-సీజారునితో నావికాయుద్ధమున
 నెదిరిపోరి యాంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయి పారిపోవుట-అలెగ్జాం
 డ్రియామొద్దనాంటనీ సీజారుని పై న్యము నృపతిదణిమి క్లియోపేట్రా
 తో సంతోషమునఁగూడుట-ఆంటనీనివిడిచి సీజారున్దేరిని ఈనోబర్ప
 స్సు తన కృతఘ్నతందలంచి శోకించుచుమృతుఁడౌట - సీజారునకు
 లోనై న క్లియోపేట్రా నాంటనీగద్దించుట-క్లియోపేట్రా తానాత్మ
 హత్యఁగావించుకొన్న ట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట - ఆంటనీ తన
 పేరు మాటిమాటికుచ్చరించుచుఁ గ్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని
 వినుటకెంతయు స్తందించు నిగుసున్దనునొక్కచెఱకునఁజంపుమని మిక్కిలి

ప్రార్థించగా నతఁడాంటనీని మొగము ద్రిప్పుకొన్న యెడల నతఁకె
దనిచెప్పి యాంటనీ మొగము ద్రిప్పుకొన్నప్పుడు తనుదాబొడచు
కొనిచచ్చుట-ఆంటనీ యీరాసొలుగుటఁ బరికించి తా ననక త్తిపైఁ
బడివ్రాణావశిష్టుఁడై చెంగటనున్న భృత్యుని నన్ను సంపూర్ణముగఁ
బంపుమని ప్రార్థించుట-క్లియోపేట్రా భృత్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి
యాపెబ్రితికియున్నదనియు నతనికోపము చల్లార్చుటకుఁ దామడిసి
నట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నిప్పటియతని స్థితిఁ దెలిసికొనఁ
దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానుఁ జూడనేగి
యాపెతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీల్గుట-సీజారు తన యిష్టాను
సారముజఱిపెదనని బుద్ధగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమునకుఁ
బోనొల్లక కాలస్పరములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట-సీజారాపె
నాంటనీ చెంగటనెంతో శౌరవముగాఁ బూడ్చి తననేనతోఁగూడ
రోమునకరుగుట.

(3) నీయిష్టానుసారము నాటకమునవచ్చు వేసములు

రాజ్యభ్రష్టప్రభువు

ప్రథమకర్త-పై చెప్పబడిన ప్రభునిరాజ్యమాక్రమించుకొన్నతనిసోద
రుడు- అమియస్సు- జాక్వెస్సులు రాజ్యభ్రష్టుఁడొ ప్రభునివెంబడి
నున్నవారు లిబోరాజ సభాసభుడు

ఛార్లెస్సు-మల్లుడు

ఆలీవరు-జాక్విస్సార్లోండ్లోలుమువ్వురు నీన్రోలెండిబో కొడుకులు

ఆడమ్ డెన్నిస్సు లాలీవరునిభృత్యులు

టచ్ స్టోను విదూషకుడు

నరాలివర్మాటెక్సు-మరిగురువు

కారిన్ సిల్వెస్సులు-గొల్లలు

విలియము ఆడ్రేనువలచిననాడు

వివాహాధిదేవత

రోస్లిండు-రాజభ్రష్టపభువుపుత్రి

సిలియా-ప్రద-కు-కూతురు

ఫీబీ-గొల్లత

ఆడే-పల్లెటూరిపడుచు

ప్రభులు- నేవకులు- అరణ్యవాసులు- మఱియుఁ దక్కిన
భృత్యులు రంగము- ఆలినరునియిల్లు- ఫ్రడరిక్కునుసభ- ఆర్డెనను
నడవి- కథ.

ఆర్డెండ్తోతన్నెల్ల గతులఁ గాడు నేయుచున్న తనయన్నతో విరో
ధించుట-ఆలిన రాల్డెండ్తోనుఁజంపుమని చార్లెస్సుబురికొల్పుట-తండ్రి
కై చింతించు. రోజిలిండు నిలియా యోదార్పుట-మల్లియుద్ధమున చార్లె
స్సుతోఁ బోరవద్దని రోజిలెండు నిలియా లెంత చెప్పినను విన కాల్డెండ్తో
పోరి శత్రువునోడించుట-రోజిలెండు రెండునకుఁదన మెడలోని గొలుసుఁ
బారితో షిక మీచ్చుట- స్త్రీ యాల్డెండునకు ప్రదరిక్కుదురు దేశముఁ
దెల్పి దేశము విడిచి పొమ్మని యుపదేశించుట ప్రదరిక్కు రోజ్లెండుపైఁ
గిట్టఁ యాపెం దనపురము విడిచి పొమ్మనఁగా నాపె నివ్వడువజాలనిసిలి
యాతో మగవేసము వేసికొని బుచ్చునని వెంటనిడుకొని తనతండ్రి
యన్న యడవికి బయలుదేలుట-రాజ్యభ్రష్టప్రభు పారణ్యజీవనమే
సుఖమని తనతోడివారితో నుపన్యసించుట- ఫ్రడరిక్కు పారిపోయిన
రోక్లిండ్సిలియాల న్వదకించుట - ఆడము తనతో నాలివరు తన్ను
జంపనుద్దేశించినాడని చెప్పఁగా నాడమతో నాల్డెండుదవికేగుట-
రోక్లిండ్సిలియాట బుచ్చునని లార్డెనను నడవికిఁ జేరి కారిన్నను గొల్లనికి
పొమ్మిచ్చి పొలమునిల్లు గొట్టెలమందయున్గొనిపించి యందుంట-ఆర్డెం
డాడములు రాజ్యభ్రష్టప్రభునిఁగలిసికొనుట - ఫ్రడరిక్కులివరు
నాల్డెండు న్నెదకి తోడి తెచ్చినందప్పుఁ దనపురమునకు గాదగదనియా
జ్ఞాపించుట-ఆర్డెండ్తోరోస్లిండున్న యడవిచెట్లయందాపెపైఁబద్యములు
కాగితముల వ్రాసియంటించగా రోక్లిండ్సిలియాలు చనువుకొనుట -
మఱియు నాల్డెండుజాక్విస్సులు తమనివాసమున కరుదేఱఁజూచుట .

రోస్లిండా రెండుతో ముచ్చటించుట - రోస్లిండు తన తండ్రితోఁ దన సంగతిఁ దెల్పకమాట్లాడుట - ఫీబీ రోడ్డి ండునోహించి తన్వలచుసిల్వి యస్సుచే వలపుజాబంపుట. రోజ్లిండా రెండోనుఁ దనోజ్లిండుగా భావించినచో వానిమోహజాడ్యమునుఁ గుదిర్చెదననిచెప్పి ప్రతిదిన ము న్వానిందనయొద్దకు రావించుచు నల్లాపము నల్పుచుంట-ఆ రెండో తన్వలచినచ్చిన యాలివరొకపొదలోఁ బడుకొన్నపుడు వానిబట్టఁ బోవుచున్న సింగముతోఁబోరాడి దానిఁజంపి తనయన్ననాపాడి వాని చేదన బుజమునందు సింహముచేఁజేయఁబడిన గాయపు నెత్తుటర్దడుపఁ బడిన తనచేరుమాలు నోజ్లిండు నాచుముగల గొల్లినికిమ్మని యంపుట - రోజ్లిండా లివరుచే నార్లెండునకు గుమాలుగాంచినపుడు తా నెట్లు మూర్ఛన్నటించెనోయాసంగతి మఱలఁబంపుట-టచ్ స్టోనాడ్రోనువల చి పెండ్లాడ నెంచుట - ఆలివర్సిలీనానువలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో నాసంగతిచెప్పట - రోజ్లిండా రెండుతోఁ దన చెల్లెలాలివరును వలచి మఱునాఁడు పెండ్లాడ నెంచినదనియు నప్పడేరా నేర్చిన విద్యా మహిమచే రోజ్లిండున్ఱాడఁ దెచ్చదననియుఁ జెప్పి తన్వలచిన ఫీబీని పెండ్లికి సిద్ధపడుమనిచెప్పట-రోజ్లిండు తనతండ్రి తారోజ్లిండునెచ్చి నచో నాపె నార్లెండోకుఁ బెండ్లి నొనర్చుమనియు నార్లెండో నాపెం బెండ్లాడుమనియు నొప్పించినపిదప స్వవేషమునఁ దాబయల్పడుట- ఫ్రీడరిక్కు పశ్చాత్తపుఁడై తనయన్నకు మఱల రాజ్యమప్పగించుట- ఆ రెండో యాలినరు టచ్ స్టోను సిల్వియస్సులు క్రమముగా రోజ్లిండ్సలియా యూడ్రేఫీబీలం బెండ్లాడుటయును.

(4) విభ్రాంతిప్రహసనమందలి వేషములు

ఈపెనస్సుదేశప్రభువగు- సోలినస్సు

ఈజియసు-పై రాకన్దేశవర్తకుడు

ఈ థెనస్సాంటిఫోలస్సు-పై రాకన్సాంటిఫోలస్సులు- కవలసోదరులు ఆ మీలియా యిజియసులపుత్రులు-మఱియు నన్యాయ మెఱుగనివారు

ఈ ఫెనస్ట్రోమియాపై లాకస్ట్రోమియా కవలసోదరులు- అంటిపోలస్సుల
భృత్యులు

శాల్తజారు వర్తకుడు

అంజీలో కంసాలి

పై లాకస్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రుడగు వర్తకుడు

అంజీలాతో వ్యవహరించు వర్తకుడు

పిన్ని మాయకాడగునొడ్డ

ఈమిలియా ఈజియనునిభార్య

ఆడ్రీయానా ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య

లూసియానా ఆడ్రీమానాసోదరి

లూసీ ఆడ్రీమానానొక్కదాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లు మఱియుఁదక్కినభృత్యులు రంగము
యూ ఫెనస్సు-కథ

కారాధికారిచేఁ బట్టుబడిన యీజియను నీ ఫెనస్సుప్రభుడు
వేయిరూప్యములు చెల్లించినఁదప్ప బ్రతుకరాదనియుఁ దన దేశ
మునకు శత్రుదేశమునుండి వచ్చిన వర్తకులు కిట్టిశిక్షపిధింపఁబడునని
యుంజెప్పి వర్తకునివల్ల నతఁడు తానుఁ దనభార్యయుఁ దన కవల
పుత్రులునందఱు న శిశుదాసులున్లూడ నముద్రములోఁ దుపానున నెడ
బడిరనియుఁ దనయన్న న్మఱియుఁ దల్లి న్మఱియుఁ దనయన్నతోనున్న
కవలదాసులలో నొకనిని వెదకుటకై తన కనిష్ఠపుత్రుడు బయలుదేఱె
ననియు వానిన్వెదకుటకై శాబయలుదేఱెననియుఁజెప్పి యూరనెచట
నైన న వేయిరూప్యములు తెచ్చెదననుట - పై లాకస్సాంటిఫోలస్సు
పై లాక స్ట్రోమియానుఁ దనక్రవ్యమునకొఁచోఁ గాపుండుమనిచెప్పి
యీఫె నస్సునగల వింతలుచూచుచు యీ ఫెనస్ట్రోమియానుఁగాంచి
తన భృత్యుడనిభ్రమసి ధనము విడిచివచ్చి తేమిరాయని యడిగి వాడ
నందర్భములు పల్కుఁగాఁ దాధనముంచినచోటికిఁబోవుట-ఆడ్రీయా

నాలూసియానాతోఁ దనభర్త యొక్క రాజేదేల తడసెనోయనిచిం
 తించుచు యూఁ థెనస్ట్రోమియోనుజూచి తననాధుఁడేల రాజేదేలు
 న్నాఁడని యడుగఁగా నతఁడు వెర్రెత్తి యసందర్భములు పలుకు
 చున్నాఁడని చెప్పగాఁనమ్మక వానికడకుఁ బోయిరమ్మని చెప్పమని
 మఱిలఁబంపి చింతించుచుంట పై రాకస్సాంటి ఫోలిస్సు తనధనము
 సురక్షితముగానుంటచూచి తన్ను నెఱక నేగిన తనభృత్యునికెదు
 ర్పాచుచు వాఁడువచ్చితనతో నసందర్భములు పలుకుచుండఁగా
 నాడ్రియానా లూయానా న వచ్చి తన్ను భర్తయని పిల్చి
 నసందర్భముగఁ బలుకు భోజన శాలకుఁగొంపోవుట— పై రాకస్ట్రో
 మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వనినాసిన కౌపుండఁగా నీఁథెన
 స్సాంటి ఫోలిస్సే థెనస్ట్రోమియో యాంజీలో బల్లజార్లువచ్చి తెలు
 పెంపిపిల్చినను లోనివారి సహస్రములాడి పొమ్మననిరాశఁజెంది
 యద్భుతాగ్రహములతోఁదిరిగి వచ్చెనమనిపోవుట లూసియానాపైక
 స్సాంటి ఫోలిస్సుతో నాపెయప్పవతఁడట్ల లక్ష్యమునేయరాదనిచెప్ప
 గాఁనతఁడాపెయెవతోయెఱుగ ననియు నిన్నువలచినాను నన్నెండా
 డుమ వేడుచుఁడన నేనకునితోనా యూగువిడిచిపోవ నిల్లు నెడలుచు
 నాంజీలోవచ్చి తనచేతికిఁబంఁగారు గొలుపిచ్చి రాతిరిసామ్ము తీసికొని
 పోయెదనని చెప్పిపోవుట బరికించియచ్చెరువంది తనసేవకునితో నొడ
 సిద్ధపర్చుము త్వరఁగఁబోవుకనుమట అధికారిన్వంటనిడుకొని యొక
 వర్తకుఁడాంజీలోనుఁ దనఁబు ముతీర్చుమని నిర్బంధింపగా నతఁడోర్చు
 కొను మాంటిఫో స్సెనుండి గొలుసువిలువపుచ్చుకొని సాయంత్రమి
 చెప్పదననుచుండగా నీఁథెనస్సాంటిఫోలిస్సే థెనస్ట్రోమియాలు ప్రవేశిం
 చుట యూఁథెనస్సాంటి ఫోలిరాంజీలోనుజూచి యదిగో పసివాఁడు
 గొలుసు నాభార్యకుసంపాదపునల్లు కొలువవ యు నొకత్రాడు తీసికొని
 రమ్మని యంగడికిఁ దనసేవకువంపుట ఆంజీలోయూ థెనస్సాంటి
 ఫోలిస్సునొలుసు తనకుముట్టలేదని తనొసపుచ్చినందు కధికారికప్పు

గించుట పై రాకస్త్రోమియో యీ ఖెసస్సాంటు ఫోలస్సుచెంతకువచ్చి
 యోడసిద్ధపర్చినాననిచెప్పఁగా నతఁడు కొలత్రాడు తెమ్మనఁగాఁ
 బిచ్చిమాటలుపల్కెద నా నీ పనిపట్టెదనిప్పుడు కాదిదిగో యీతాళ
 మడ్రియానాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న ధనముమూటపట్టుకొని రాయని
 పంపించుట లూసియానా యడ్రియానాతోనాపెభర్తతన్వలచియు
 న్నాఁడనిచెప్పటపై రాకస్త్రోమియోయడ్రియా నాతో నాపెభర్త
 కారాధికారి వశముననున్నాఁడనియు బెట్టెలోనిసొమ్ము తెమ్మని తనుఁ
 బంపినాఁడనియుఁజెప్పి మూటఁదీసికొనిపోవుట పై రాకస్సాంటి ఫోల
 స్సుతన్ను నెల్లరు పల్కరించుచు వివిధశౌరవములు సల్పుట కాశ్చర్య
 పడుచుండఁగా పై రాస్త్రోమియోవచ్చి సిభార్యనిగంపిన ధనమిదిగోయ
 నఁగా నబ్బరపడియన్యోన్యము తార్కారుపడుచుండఁగా నొకవేశ్య
 వచ్చియయ్యానీవు నాకిచ్చెదనన్న గొయిసిదేగదాయన నాపెపైనుండి
 పడి తనసేవకునితోఁబరుగెత్తిపోవుట వేశ్యయతనికి రూఢిగఁబిచ్చెత్తి
 నదని యడ్రియానాతోఁజెప్పినేగుట ఈ ఖెసస్సాంటిఫోలస్సధికారితోఁ
 దనభార్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ముమటునాఁకిచ్చెద
 ననియు బతిమాలుచు నీ ఖెసస్ట్రోమియో కొలత్రాడుతో రాగా
 సొమ్మేదనియడిగివాఁడనందర్భములుపలుక వానిందన్నచు నడ్రియానా
 లూసియానాలును వేశ్యయు మాయదారియొద్దయును రాగావారితో
 నసందర్భములు వల్కుట వారందఱునిశ్చయముగా వెర్రెత్తినదని
 యీ ఖెసాస్సాంటిఫోలస్సును మఱియు నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీకటి
 గదిలోనుంచఁబోవుట మాయకాఁడగు గురువునతని సహకారి యిర్వు
 రుపిచ్చివాండ్రొం గొంపోవుట పై రాకస్సాంటిఫోలస్సును పై రాకస్త్రో
 మియోయునుఁ దమకత్తులజళిపించుచు బ్రవేశించుట తనభర్తయు
 సేవకుఁడుగట్లు తెంచుకొనితమ్మునఱుక వచ్చుచున్నారని యడ్రియా
 నాజడిసి లూసియానా కారాధికారులతోఁబర్విడుట— ఆండ్లో మఱి
 యుపర్తకుఁడు పై రాకస్సాంటిఫోలిప్పు నతనిసేవకుంజూచివిపరీత

ముగా మాట్లాడుచుండఁగా నాడ్రీయానాలూసియానాలు వేశ్యయు
వచ్చి కట్టుతెంచుకొనివచ్చి నారీ వెట్టివాండు పట్టుఁడు కట్టుఁడని కేకలు
వేయుచుండఁగా పై రాకస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితో నొక
మఠములో దాఁగఁజొచ్చుట మఠములోనున్న యోగిని వెట్టివాండు
న్దానంరక్షించెదనని వారిసప్పగించుమన్న యాడ్రీయానుఁ దిరస్క
రించుట మఠమునకు సమీపముగా నీజియను నుఱిదీయించుటకై వచ్చు
చున్న నగరీశ్వరునితో నడ్రీయానా తనభర్తదాఁచిన యోగినిపై
నేరముచెప్పచుండఁగా నీఫెసస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితో వచ్చి
ప్రభునితో న్యాయమిమ్మని ప్రార్థించుచుండఁగా నీజియను వారినిరువుర
న్దనకొడుకు వానిఁ సేవకునిగాఁబోల్చుట ఈఫెసస్సాంటిఫోలియస్స న్నాని
సేవకుఁడు మఱియు నడ్రీయానా లూసియానాలు నాంజీలోవర్తకులు
ప్రభువుమఱియు నీజియనుఁగూడ నొకరితోనొకరికి సరిపడకనోయ్యన
విరుద్ధబాషణము లాడుకొనుచుండఁగా యోగిని పై రాకస్సాంటిఫోలి
యస్స తని సేవకునితోఁజెచ్చి ప్రభునియెదుటఁ బెట్టగాఁనందరు ననోయ్య
ప్యవిలోకనముల నచ్చేరువందుట యోగినిగానున్న యెమిలా యీజి
యనునిఁబోల్చి యతనిసంగతియంతయుఁ దెలిసికొనియ తనకిదన్నుఁ
దెలుపు కొనినపిదపఁ బ్రభువున కందఱికియథార్థస్థితి తెలియుటయును.

(5) కొరియోలేనస్సను నాటకమునవచ్చు వేషములు

కేయస్మాషన్ స్కొరియోలేనస్సు రోమనుఘనుఁడు

లార్డియస్సుకహానుయస్సులు వర్షియనులశత్రు సేనానాయకులు

అగ్రపా కొరియోలేనసునిహితుఁడు

వెలూటసు బూటస్సులధికారులు

మార్షియస్సు కొరియోలేనస్సునికొడుకు

కోమన్వార్తావహుఁడు

అఫిడియస్సు పరిషియనుల సేనాధిపతి

అఫిడియస్సుక్రింది యధికారి

అఫీషియసునితోఁ జేరి కుట్రపన్ను వారు

ఆంటియంపొరుఁడు

ఇద్దగువల్లియను కూతిపనివాండ్రు

వలమ్మియా కొరియోలేనస్సుని తల్లి

వజీర్లియ్య కొరియోలేనస్సుని భార్య

వలేరియా వజీర్లియాకు హితురాలు

వజీర్లియా చెలికత్తెలు రోమను వలీషీయన్సభ్యులు కులీనులు
కింకరులు భటులు పౌరులు దూతలు అఫీషియసుని సేవకులు తక్కిన
భృత్యులు రంగము రోములోను మఱియు దాని సమీపమునందు
గొన్ని స్థలాలు కొరియోలియందు మఱి దాని సమీపమునఁ గొన్ని
స్థలాలు ఆంటియమాన గొన్ని స్థలాలు— కథ .

పౌరులందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యము చౌకగా సమ్మించ
నందునకై కొరియోలేనస్సునఁ జంపుట కొఱ కాముధపాణులై వచ్చుట
వారివగ్గిరికొరియోలేనస్సున సమాధానపర్చి పంపివేయుట.
కొరియోలేనస్సుతో దూతలు వలీషీయనుల దండెత్తుచున్నారనుట
కమిషియస్సు- లారిటియస్సు- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటస్సు వెల్టూ
టస్సులు ప్రవేశించుటయు బ్రూటస్సు వెల్టూటియస్సులు తప్పు
దక్కినవారందఱు న్నెలీషీయనుల నెదిరించుటకేగుటయు బ్రూటస్సు
వెల్టూటస్సులు కొరియోలేనస్సునపై నొక్కలేమిఁగనబర్చుట అఫీషి
యస్సు మఱియు సభ్యులు వ్రోమనులతోఁ జేరి రసిద్ధపడుట వలమ్మియా
వజీర్లియా వలేరియాలు యుద్ధవార్తలన్గూర్చి ముచ్చటించుకొనుట
కొరియోలేనస్సుంటిగ వేలకొలది శత్రువుల నెదిర్చి పాఱదఁటిమి
పచ్చినందునకై తనతోడి సైన్యాధిపతులవలనఁ గొరియోలేనస్సును
బిరుదులందఱు కొరియోలేనస్సునుఁ బౌరులందరు మిక్కిలి యద్భుతా
వార్తలుగ గొప్పయాడ సత్కరించుట బ్రూటస్సు వెల్టూటస్సులు

కడుపుమంటనందుట సభలో బ్రజాధి నాయకులందఱు కొరియో
 లేననుచు పరాక్రమము నిమిగ్నము గొనియాడి యతని వ్రోమునందు
 ముఖ్యాధికారిగా నొనర్చుట బ్రూటన్వలూటసులు కొరియోలేననున
 కిచ్చిన గొప్పకోర్వక ప్రజాతనిపై ద్వేషము కలుగజేయుట ముఖ
 స్తుతి యిచ్చుము నక్కవినయములు నెఱుంగ నిష్కపటుఁడు మాట
 పడనొల్లనివాఁడగు కొరియోలేనన్ను దాష్టులగు బ్రూటన్వలూటసులు
 కుట్రచే బ్రజావిద్యేషితుఁడై దేశమునుండి వెడలగొట్టఁబడుట కొరి
 యోలేనన్ను తనతల్లికి భార్యకు విహితమునోర్పు బోధించి తనదేశ
 మును విడచి యాఫీడియస్సుతో జేరి తనదేశముపై దండెత్తివచ్చుట
 తనతల్లి భార్య కొడుకు మిత్రుడునైనకు సాష్టాంగపడి యనేకవిధములఁ
 జార్జించి వలీషియసులకు వ్రోమునులకు సంధిజేయుమని బతిమాలగా
 విని కొరియోలేనసాఫీడియస్సు స్సంధిచేయుట కొప్పించుట ఆఫీడి
 యస్సు కొరియోలేనస్సుని గొప్పకోర్వక కొందరి దుర్భోధనలచే
 నతనిపై బడి వధించుటయును.

(6) సింబలై నను నాటకమున వచ్చు వేదములు

సింబలై నను బ్రీటన్ దేశపురాజు

క్లోటను రాణికి దొలిభర్తవనఁ గలిగిన కొడుకు

లియోనాటస్సు ఇమోజనుమగఁడు

సాలేరియస్సు మార్గము పోతొనున్న దేశభ్రష్టనాయకుడు

గైడేరియసుఆర్విరాగస్సులు పాలిడోరు చాడ్వలను పేర్లతో బెలీరియసు

కొడుకులనలాడువాడు సింబలై ననుని ప్రధమ భార్యపుత్రులు

ఫిలారియో ఇయోచిమో ఇటాలియనులు మొదటివాఁడులియోనాట

సుని మిత్రుఁడు రెండవవాఁడు ఫిలారియోమిత్రుఁడు,

ఫిలారియోమిత్రుఁడగు నొక ప్రేంచితగుమనుష్యుడు

లూసియస్సు రోమస్సేనానాయకుఁడు

ఒకరోమస్సేనాపతి

ఇద్దరు బిటిష్ సేనాపతులు

పై సానియో లియోనాటసుని సేవకుఁడు

కార్నేలియసు వై ద్యుఁడు

ఇర్వరుసింబెలై నుని సభాసదులు

ఇద్దరు పెద్దమనుష్యులు

ఇర్వరుకారాధికారులు

రాణి సింబెలై నునిభార్య

ఇమార్జ్ సింబెలై నుని ప్రథమభార్యపుత్రు

హెలెన్ ఇమార్జ్ చెలికత్తె

అధిపతులు నూన్యస్త్రీలు రోమనుద్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు
పోదె చెప్పవారు ఒకడచ్చినునుఁడు ఒక స్పెనిష్మునుఁడు గాయకులు
అధికారు సేనాపతులు సైనికులు దూతలు భృత్యులు పిశాచములు
రంగము ఒకప్పుడు బిటన్ లో మఱొకప్పుడిటలీలోను— కథ .

రాణియొక్క కుట్రచే లియోనాటసు స్వదేశమునుండి వెడలఁ
గొట్టఁబడుట లియోనాటసు తనభార్యసాధ్వియని ప్రసంగవశమునఁ
గొనియాడి నవుడియాచిమో యతనితో నీవజ్రపుటుంగరమునకువేయి
మొహరీలోడ్డదను నీయుంగ్రమునాకిమ్ము నేనీభార్యంజెఱచినట్లు నీకు
నమ్మకముపుట్టింపనియెడ నీయుంగ్రముతో నావేయిమొహరీలునీవి
లేనిచో నీయుంగ్రము నాది యనియనంగాలియోనాటస్సిస్మియాచ్యో
తో నీవుతప్పినయెడనాకత్తితోనిన్నునఱికెదననెను. రాణికార్నేలియసు
నినుండి విషము సంగ్రహించుట కార్నేలియసుప్రాణాపాయము
చేయనివిషముమాత్రమేరాణికొసఁగుట రాణిపై సానియోకు విషద్రా
వకముగలచిన్న పెట్టెను నాఁడుదానివిప్పి యాసువాససంబట్టి త్రాగిన
చోఁడచ్చుటకై మోసముననిచ్చుట ఇ యాచ్యో యిమోజన్ చెంతకు
వచ్చిలియోనాటసు తన్నా పె సత్కరించవలయునని యిచ్చినయుత్త

రముచూపించి యాపెథ ర్తపై మొదటఁగొన్ని కొండములు చెప్పియా
 పెపైఁదనమోహము న్నన్పర్చియాపెచేఁదిరస్కరింపబడియాపెన్నరీ
 క్షింపనిట్లు చేసితిసని యాపెనుక్షమాపణమడిగికొని యాపె పడక గదిలో
 నాపెథ ర్తయిటలీప్రభునికై కొన్నవస్తువులుగలపెట్టె నొక రేయివఱకు
 మాత్రముదాఁచుటకు నమ్మతింపఁజేసి యాపెగదిలోఁదానుపంపించిన
 పెట్టెలోదూఱి యాపె నిదురించినతరువాతతేచివచ్చి యాగదిమూలల
 గుర్తులువ్రాసుకొని యాపెపోచీదొంగలించి యాపెగుబ్బపైనున్నమ
 చ్చ గుర్తు చుకొని తిరిగి పెట్టెలోఁ దూఱియింట్లోపైనుతన తలిదం
 ద్రుల యుపదేశముపైనిమోజనుతో మాట్లాడి యాపెన్వలచి యా
 పచేఁ ద్రుణీకరింపబడుట ఇయాచోలియోనాటస్సున కతని భార్య
 పోచీచూపించి నుఱియన్గుబ్బ మచ్చ యానవాలుజెప్పి తానాపెన్గు
 డఁగల్గితిసని నమ్మకము పుట్టించి పందెమిడిన యుంగ్రమునెల్లు
 కొనుట లియోనాటసు తనభార్యపైఁ బగదీర్చుకొన నిశ్చయించుటపై
 సానియోయిమోజనుని వధించునుని తనయజమానుఁడు తనకువ్రాసిన
 యుత్తరముఁజూచి మిగుల గుఱించుట యిమోజను తనభర్త తనకు
 వ్రాసిన యుత్తరమున్గాంచి పై సానియోను నెంటఁబెట్టుకొనిభర్తయుండె
 దనన్న మిల్భర్డునకుఁబోవుచుంట్టపై సానియోయొద్దతనైభ సానియోచంప
 వలయునని తనభర్త యాజ్ఞాపించిన యుత్తరము నిమోజకు చదువు
 కొని తన్జంపుమని ప్రార్థించు నిమోజనుని మగ వేషముతో లూసి
 యసుకొల్కుచేరుమని యుపదేశించిపై సానియోసింబెలైనియొద్దకేగుట
 క్లోటను ఇమోజనునిఁ గలిసికొనుటకై లియోనాటసుని యుడుపు ధరిం
 చుకొని మిల్భర్డునకుఁబోవుట మగవేషమునినయిమోజస్కు సెలీరి
 యసుకొండగుహలోసత్కరించుట లియోనాటిసునిఁ బంపుటకు మిల్భర్డు
 కొండగుహన్మీపించితన్గాఱులుపల్కిన క్లోటిసుని గైడిరియస్సు
 చంపుట పై సానియోతనకు రాణియొసంగిన విషమూలికన్బడలికఁ
 గొన్నప్పుడు భుజించిననారోగ్యమిడుననిచెప్పి దాయిమోజనుకర్పించె

నాపెదానిన్దొండగుహలో నుపయోగించి మూర్ఖిల్లినపుడదిచావుగా
 భావించి గైడిరియస్సార్విరాగస్సులు మిగులశోకముతోనాపెను
 క్లోటినుశరీరమున్న చోబూలుకప్పివిడుచుట ఇమోజినుమూర్ఖుఁ డేటి
 తననాధునియుడుపుగలక్లోటనుని దేహముఁగాంచి తననాధునిశరీరముగా
 భ్రమసియంబుపై పోలుట లూసియస్సుబ్రిందేశముపై పండెత్తి
 వచ్చుచు నిమోజనున్దన సేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమోజి
 నుండంపి యారక్తమునముంచితనకంపించిన చిలుకుమాలుంజూచి పొగ
 లుచు నిటల్పిసైనికులతోఁ గాఁజేరిదుస్తులుమాడ్చుకొని సామాన్యుని
 వలె బ్రేటస్సేనతోఁ గలసి యటాలియస్సేనతో బోరనిశ్చయించు
 కొనుట గైడిరియస్సార్విరాగస్సు బ్రేటన్సైనికులలోఁజేరి యటాలి
 స్సేనతోఁబోరుట ఇటాలియస్సేనతోవచ్చిన ఇయాచో తోలియోనా
 టిస్సుపోరి యోడించుట బ్రేటన్సైనికులు పలాపతులగుచుంటయు
 సింబెల్లెనుని విడిపించుటకై శత్రులనెదిరించి సింబెల్లెనుని విడిపించి
 లూసియస్సుబంధెగాఁజేకొనుట లియోనాటస్సు రోమన్సైని వేష
 ముతో బ్రేటన్సైనికులలోఁబడుట న్వానిన్నింబెల్లెనుకారాగ్నహమున
 నురిదీయించుటకాజ్ఞాపించుట కాక్సిలియస్సు సింబెల్లెనుతో రాణి విష
 ముఁగ్రోలిమృతి చెందెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్నప్పుడు తనతప్పులొప్పు
 కొనుటలో రాజుపై దనకుగసంతయు బ్రష్టములేఁతనకీ విషమిడి చంపఁ
 దలఁచిననియు నిమోజనుకువిషమిడిచంపించెననియు క్లోటనుకాన్పింపమి
 నిరాశచెంది తానుడిసెననియు నాపెచెలికత్తెలన్సాక్ష్యముపెట్టివిన్న
 వించుట రాజాజ్ఞచేమటలఁబిలింపఁగడిన లియోనాటిస్సులూసియస్సి
 యాచో సోదెగాఁడిమోజిన్మోగలఁగ రోమనుబంధెలతో రాజనన్ని
 ధింజేరుట సింబెల్లెనులూసియస్సు మొదలగు రోమనుబంధెలన్నటి
 కించఁబూనినపుడు లూసియస్సు తన సేవకుఁడు ఫేడెలును మూత్రము
 కాపాడఁ బ్రార్థించుట సింబెల్లెనుపై డెలును బ్రతుకనిచ్చి కోరినవర
 మిచ్చెదఁగోరునుట ఇమోజిల్లియోనాటిస్సు బెలీరియస్సు గైడిరి

యస్సోర్విరాగస్సుపై సానియో ఇయాచోలసంగతి బయల్పడుట
తాసియస్సుతో సింబెలైను సంధిచేసికొనుటయును.

(7) హేష్టేష్టు ఈనాటకము పీఠికయందు వివరింపబడెను గాన నిచట
వ్రాయబడలేదు.

(8) జాలియస్సీజారను నాటకమున వచ్చు వేషములు :-

జాలియస్సీజారు-ఆక్టేవియస్సీజారు-అంటోనీ-లెవీడియస్సులు-రాజ్యా
ధికారులు

సిసరో-పూబ్లియస్సు-రేనాల్సభ్యులు

బూటస్సు-కేషియస్సు-కాస్కా-ట్రీబ్యునియస్సు-లిగారియస్సు-
దేసియస్సు-సింబరు

సిన్నాలు జాలియస్సీజారుని ద్వేషులు

స్లేవియస్సు-మరుల్లస్సులు-ప్రజాప్రతినిధులు

అంతర్మిడోరస్సు-తాంత్రికుడు

పోడెచెప్సు చాడు

సిన్నా-కవి-మతొకకవియు

లూసీలియస్సు-టెటీనియస్సు-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమ్నియస్సులు

బ్రూటసు కేసియస్సులకు విహితులు

వట్టొక్టీటస్సు-క్లాడియస్సు-ప్రొటో-లూసియస్సు - డర్డానియస్సులు

బ్రూటసుని సేవకులు

పిండారస్సు - కేసియస్సుని భృత్యుడు

కాలిపూర్నియా-నీజారునిభార్య

పోర్టియా-బ్రూటసునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు, పౌరులు, దౌవారికులు, భృత్యులు మొదలగు
వారు రంగస్థలము నాటకమందుచాలవఱకు రోమునందును, దరువార
సార్దిన్సుచెంత మఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను—కథ .

స్థేమియస్సరులియన్సులు సీజారుజయమున కలర్పపజల నిగుత్సాహ
 పర్చుట-సీజారు అండోని, కాలిపూర్నియా, పోర్టియా దేశీయస్సు,
 సిపరోబ్రూటస్సు, కేసియస్సు, కాస్కాలు కొందఱిపేరులతో నూరే
 గుచుండ నొకసోదెగాఁడు సీజారునకు రాబోవుముప్పు న్నాచుకొమ్మనిచె
 ప్పుట-కాస్కా బ్రూటస్సులు సీజారునకు జలుగుగొరవమునకోర్వలేక
 పలువిధముల నొగులుట-కాస్కా కేసియసుసిన్నాలు సీజారుని గొప్పకో
 ర్వకబ్రూటసున కతనిపై మఱింతద్వేషము కలిగింపయత్నించుట-బ్రూ
 టస్సుసీజారు రాజుకాఁబోవుట కోర్వకుంట కేసియస్సు కాస్కాదేశి
 యస్సుసిన్నా మెట్లెల్లను స్ఫుసింబగు బ్రెటోనియస్సులు రాత్రిబ్రూటసు
 నితోఁ జేలుకొని మఱునాడు సీజారుని బొడుచుటకు నిర్ణయించుకొని,
 కాలిపూర్నియా దుస్వప్నములు వచ్చెగాన నీవుసభకుఁబోరాదని
 వారించుచుండఁగా పినకున్న సీజారుని బెల్లించి సభకుఁ బిలిచికొనిపో
 వుట-ఆర్టిమిడోరస్సు సీజారునకు బ్రూటస్సుకేస్తస్సు కాస్కాసిన్నా
 బ్రెటోనియస్సు సింబరుదేశియస్సు లై గారియస్సులను దుష్టాప్తకము
 పెంటఁబోఁజనదనిపత్రమువ్రాసి దారిలోనిచ్చుటకు-సిద్ధముగానుండెనుఁ
 గాని, సీజారు నది శత్రులుచూడనీక తొందరతో సభకుఁగొంపోయి
 పొడిచి చంపుట - బ్రూటస్సుజనసంఘముతోఁ బజాక్షేమముకై తా
 సీజారుం జంపవలసి వచ్చెనని యుపన్యసించుట ఆటనిత యుపన్యా
 సముచేబ్రజల సీజారుని శత్రులపైఁబుఱికొల్పుట-రణరంగమున శత్రు
 లు జయమందుచున్నారనుకొని; కేసియస్సు తనకత్తితోఁ దన్నొడుచు
 కొని మడియుట - కేసియస్సు టిటినియస్సు బ్రూటస్సులు శత్రులు
 తమపైఁ దఱిమివచ్చినపుడు నిరాశఁజేడి, తమకత్తులతోఁదమ్ముఁ
 బొడుచుకొని చచ్చుట -ఆటని బ్రూటసుని యోగ్యత న్నొనియాడుట.

(9) నాల్గవ హెన్రీమహారాజు మొదటిభాగమును నాటకమున వచ్చు
 వేసములు

నాల్గవ హెన్రీమహారాజు

వేల్పుయువరాజగు హేన్రీ- లంకాస్థర్వువరాజగు జాను - వీరిద్దఱు
నాల్గవ హేన్రీకొడుకులు

వెస్తుమోరేండు

బెంటు

వరైష్లరు ప్రభువగువర్సీ

నార్తాంబరేండు ప్రభువగువర్సీ

హాట్సురను - పేరందిన హేన్రీవర్సీ నార్తాంబరేండు ప్రభునికొడుకు

మార్చిప్రభుడగు నెడ్మండ్బార్బిమరు

యార్కుగురువగుస్కూవు

డౌలాసుప్రభువగు నార్చిబాల్డు

ఓ వెనండ్రోవరు

సర్ రిచార్డు వరను

సర్జాన్బాల్బిన్సె

సర్మిచేలు యార్కుగురుని హీతుడు

పోయిస్సు

గేడ్డిలు

పేటో

బర్డ్లు

హాట్సురునిభార్యయు- మార్బిమరుని సోదరియునగు వర్సీదేవి,

మార్బిమరునిభార్యయు, జ్లండ్రోవరుని కూతురునగు మార్బిమరేదేవి-

క్వికేలీయను పూటకూళ్ళమ్మ

ప్రభువులు, ద్యోగుల, ధికారి, కల్లమ్మువాడు, రాజగృహధ్య
క్షుడు, చిల్లరపనివాండ్రు, మోతకూలివాండ్రు బాటసార్లు మఱియు
భృత్యులు రంగమిండ్లాండు — కథ .

నాల్గవ హేన్రీమహారాజు యుద్ధములన్నియు న్నమాప్తము
కై నవి- తీర్థయాత్రకు వెడలుదమని ప్రధానులతోఁజెప్పి యాకస్మిక

ముగవచ్చిన కొన్ని యాతాకములవలన నాగిపోవుట - వేల్పుయువ
రాజు ఫాల్గుని పు బార్దొల్పుపేటోగాడ్డాలు పోయిస్సులతోగొని
త్రాగుడు, దొంగతనము మొదలగు దుశ్చేష్టలు చేయచుంట-నాల్గవ
హెన్రీ వర్సెస్టరుని తనసన్నిధికి రావద్దనుట- వర్సెస్టర్నా రాంబర్లెండు
ప్రభువులు హాట్స్పరుకలిసి, నాల్గవహెన్రీరాజుపై దండెత్తుట కాలో
చించుట-బాటసార్లం దోచుకొన్న ఫాల్గుని మొదలగు తమమిత్రుల
నీడలో మాటువేషములతో వేల్పుయువరాజు పోయిస్సుల దోచు
కొనిపోవుట హాట్స్పరు మార్బి నురునితో గలియబోవుట-వేల్పుయువ
రాజు తాడిమాడ్డపై యుద్ధసన్నుడౌట-వేల్పుయువరాజు హాట్స్ప
రును యుద్ధములోడంపుట-ఫాల్గుని దురమున డౌలాసెదిరించినపుడు
చచ్చినట్లు పడుకొని, తిరిగిలేచి వేల్పుయువరాజు మొదలగు తనవారి
సన్నిధించుట నాల్గవహెన్రీ యుద్ధమున జయమంది బందెలు గాబట్టు
వడిన పర్సుస్వర్వనులఁ జంప నాజ్ఞాపించుట-డౌలాసు పరాజితుడై
కొండపైనుండి పడి, మృతినెందటకు యత్నించుచుఁ బట్టువడుట-
నాల్గవహెన్రీ జాను వెస్ట్మోర్లేండ్లను నాచెంతనున్న నారాంబర్లెండు
తో బోరుటకు గ్లండవర్మార్చి ప్రభువులతో వేల్పుతోబోరుటకు
దానును వేల్పుయువరాజేగుటకు నిర్ణయించుటయును

(10) నాల్గవహెన్రీమహారాజు రెండవభాగమును నాటకమునవచ్చు
వేసములు.

నాల్గవహెన్రీ మహారాజు

అయిదవహెన్రీ మహారాజు- కాబోవువేల్పుయువరాజు క్లారెన్సు
ప్రభువు లాంకాస్టర్జాన్సువరాజు స్లోస్టరుహంప్రీయువరాజు నాల్గవ
హెన్రీమహారాజు కొడుకులు

వార్విక్కుప్రభువు - వెస్ట్మోర్లేండుప్రభువు - సర్రేప్రభువు - గౌవరు
హారాజు కుమారులు

నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు పక్షమువారు

రాజసభలోని ముఖ్యన్యాయాధికారి

న్యాయాధికారి వెంబడినున్న తగుమనుష్యుడు

నారాంబరేండుప్రభువు ముఖ్యగురువగుస్కూపు మాత్రేప్రభువు
బడల్పుప్రభువు

హేస్టింగ్సు ప్రభువు-సజాన్ నాకా లెఫ్టినెంట్లు నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు
ప్రతిపక్షులు

శేవర్సు మోర్డన్ నారాంబరేండుప్రభుని యాశ్రితులు

సజాన్ స్పార్ట్స్- వాని సేవకుఁడు

బాడల్పు

పింస్టలు

పోయిన్సు

పేటా

షాలోస్ సెన్సులు-పల్లెటూరి న్యాయాధికారులు

డేవి షాలో సేవకుఁడు

మార్టీ షావో వార్డు ఫీబీ జుల్కాపులు కొత్తగాఁజేరిన కాల్యంట్లు

ఫేంగ్స్ రీలధికారి యద్యోగులు

ప్రవాద

నారాంబరేండునిభార్య

పర్సీభార్య

క్విక్లీ-పూటకూళ్ళమ్మ

డాల్ట్రీ టు

ప్రభువులు- పరిచారకులు - దొవారికుఁడు - అధికార్లు, సైనికులు,
దూతలు, పనివాండ్లు, బంధువులు, సేవకులు మొదలగువారు
నటుఁడు, కథానయనము-రంగము ఇంగ్లాండు- తదితర-

నారాజులైందుప్రభువు తనకొడుకగు హట్స్పరు యుద్ధమునఁ జచ్చె
ననియు, వర్యైస్టరు డౌలాసులు పట్టుపడిరనియు, నాల్గవ హెన్రీ మహా
రాజు జయమందెననియు విని తల్లిడిల్లుట-యూర్కగురువు నేనగూర్చు
కొని నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు నెదిరింపఁబోవుట - మాత్రబేయూర్క
గురువు హేస్టింగ్సులను లంకాస్టర్బ్యవరాజగుజాను సంధికై బాస
యొనర్చి వారిపై న్యము మల్బేపోయిసపిమ్మట మోసమున వారింజం
పుట కాజ్ఞయిడుట-హార్కోర్ట్ నాల్గవ హెన్రీ మహారాజునకు నారాం
బర్లేందుప్రభువు, బార్డ్లెప్పప్రభువు పై న్యముతోఁగూడ నోడింపఁబడి
రని తెల్పుట మిక్కిలి జబ్బుననున్న తండ్రియొద్దనుండఁ జేల్పు యువ
రాజు కిరీటమున్గొనిపోవఁగా మూర్ఛ నిద్దుర మేల్కని నాల్గవ హెన్రీ
మహారాజు తనతక్కినకొడుకులతో ధనాశం గూర్చి యుపన్యసించుట-
మఱికొంచెము నేపోర్చలేకపోతివా యింత తొందఱపడినా వే మిం
కొకఁగంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లాసముతో నీవు నామృతిం
గాంచి, మకుటము ధరింపఁగలవుకదాయనుతండ్రితో చేల్పుయువరాజు
క్షమాపణము చెప్పకొనుట-వేల్పుయువరాజు నాల్గవ హెన్రీ మహా
రాజు గతించినపిదప నైదవ హెన్రీ మహారాజగుట-ఫాల్స్సొపు మొద
లగు తనదుష్టన్నేహితుల నైదవ హెన్రీ మహారాజు దనపురమునుండి
వెడలగొట్టించుట-ఎలిజబెత్తురాణికి క్షేమముగోరుచు నర్తకుఁడు నాట
కము ముగింపుఁ దెల్పుటయును

(11) అదయివ హెన్రీ మహారాజును నాటకమునందలి వేనములు

అయిదవ హెన్రీ మహారాజు

గ్లా సెస్టర్స్ భువు-బెడ్ఫర్డ్ ప్రభువును అయిదవ హెన్రీ మహారాజునకు
పోదరులు

ఎక్సిటర్స్ భువు అయిదవ హెన్రీ మహారాజునకుఁ బినతండ్రి

యూర్కప్రభు తైదవ హెన్రీ మహారాజునకు నన్నిహితజ్ఞాతి

సాలిన్సరీ వెన్ట మోరు ఆర్విక్కుప్రభువులు

కాంటర్బరీగురువు

ఎల్లై గురువు

కేంబ్రిడ్జ్ ప్రభువు

సూక్రీవుప్రభువు

నర్తామన్గి

నర్తా మస్సిరిపింఘము - గోవరుల్లాయెల్లెను - మేక్కొరిసు జామా

అయిదవ హెన్రీను హారాజు సేనాపతులు

బేట్సు కోర్టు విలియమ్సులా సేనాపతులక్రిందిభటులు

పిస్టలు సీము బార్డ్లు

బోయి

వార్తచాటువాడు

ప్రసన్నరాజు

ప్రేంచియువరాజు

బర్లండ్ యార్లీయన్సు బూర్బనుప్రభువులు

ఫ్రేంచిభటుడు

దాంబూరీసుగ్రాండ్ప్రీలు ప్రేంచిప్రభులు

మాంటిబో ప్రేంచివార్తావహుడు

హర్లుయెరు రాజప్రతినిధి

ఇంగ్లాండ్ మహారాజు నొడ్డుకు వెళ్ళినమూలలు

ఇస్పెల్లా ప్రాన్సురాజభార్య

కేతరైసు ఇస్పెల్లా ప్రాన్సు రాజులకూతురు

అలీస్ కేతరైసుచెలికత్తె

పూర్వము క్విక్లీకి నిప్పుడు పిస్టలునకు భార్యయైన ఈష్టాభీవు పూట

కూళ్ళమ్మ ప్రభువులు ఘనురాండ్రు నధికార్లు సైనికులు పోరులు

దూతలు భృత్యులు సూత్రధారుడు రంగస్థలము లింగ్లాండు
ప్రాస్సులు —కథ .

కాంటర్బరీగురువు నెలీగురుడు ప్రాస్సుమూత లయిదవహెస్రీ
మహారాజకడకు వచ్చినారని సంభాషించుకొనుట - అయిదవహెస్రీ
మహారాజ మంత్రులతోనాలోచించి ప్రాస్సునుండి వచ్చినదూతలతో
ప్రెంచిరాజునకుఁ దా ప్రాస్సుపై దండెత్తఁబోవుట తెల్పునునుట -
కేంద్రిడ్జి స్కూపుగ్రేపులు గ్రాబ్బడోహులై నంకు కైదవహెస్రీ
మహారాజు చంపించుట కాజ్ఞయిచ్చుట - అయిదవహెస్రీమహారాజు
తనపైనయ్యము ఫ్రాన్సుదేశములో దిగి, హోర్నూయా పట్టణాధికారి
స్లోబర్నుకొనుట - కేతరై నెలీసులు ప్రెంచిభాషతో నేమో మాట్లాడు
కొనుట - అయిదవహెస్రీ కలేసను పట్టణముచేత ప్రెంచిపైనయ్యము
నోడించుట - ప్రెంచిరా జైదవహెస్రీమహారాజునకు దసకూతురగు
కేతరై నుం భార్యగా సమర్పించి సంధిచేసికొనుటయును

(12) ఆఱవహెస్రీమహారాజు నాటకము మొదటిభాగమునవచ్చు
వేషములు

ఆఱవహెస్రీ మహారాజు

గ్లాస్ట్రప్రువు రాజుపినతండ్రియుం బోషకుడు

బెన్బర్డు ప్రభువు రాజుపినతండ్రియు ప్రాస్సుదేశపరిపాలకుడు

ఎర్నస్ట రాజుమేనమామ కాబోవుప్రధానగురువు

జానోఫర్డు కాబోవుసోమర్సెట్టు ప్రభువు

రిచార్డుస్లాంటేజినెట్టు కాబోవు యార్కుప్రభువు

వార్విక్కుప్రభువు

సాలిస్బరీప్రభువు

నఫల్కుప్రభువు

టాల్బర్టు కాబోవు షూరిస్బరీప్రభువు నతని కొడుకు టాల్బర్టును

ఎడ్మండ్మార్టిసురు మార్చ్ప్రభువు

సర్వాన్నాప్తోల్పు

సర్వలిమ్మూసీ

సర్వలియంగ్లాన్సుడేలు

సర్వామస్త్తగేవు

పెత్తనగాఁడు

పుష్టిలీకోటకధికారి

వర్షను యార్కుపక్షమువాఁడు

బేసెట్టు లాంకస్తరుపక్షమువాఁడు

న్యాయవాది మార్టి మరునిగాచువాఁడు

చార్లెసు గాఁబోవు ప్రాన్సు రాజు

రేగ్నీరు ఆంజూప్రభువు మఱియుఁ బేరుసకుమాత్రముపిల్పు రాజు

బర్జెడీప్రభువు

అలింకన్ప్రభువు

ఆర్లియన్సు జారవుత్తుఁడు

పేరిస్సు రాజప్రతినిధి

ఫిరంగులు కాల్చువాండ్రపై నధికారియు, నతనికొడుకును

బోర్డోలోని సేనానాయకుఁడు

ఫెరిచిగలారి-ద్వారపాలకుఁడును

ముసలిగొల్లఁడు పుసల్లీతండ్రి

మార్గెరట్టు లేగ్నీసరుకూతురు హెన్రీరాజునకుఁ గాఁబోవుభార్య

అవగ్ను యజమానురాలు

పుసెల్లీ

ప్రభువులు-కోటకాఁపులు - వార్తావహులు - అధికార్లు - సైనికులు-

దూతలు-భృత్యులు-పుసెల్లీకగపడుదయ్యములు-రంగము కొంతయిం

గ్లాండులో మఱికొంత ఫ్రాన్సులో — కథ .

బెడ్ఫర్డు గోస్టరు ఎక్స్టర్నుప్రభుఁడు వార్విక్కు ప్రభువు వింఛెస్టరు

గురువు వార్తావహుఁడు మొదలగువా రైదవహెన్రీ మహారాజు

కావునకు విచారించుట-ఫ్రాన్సు దేశములో ఫ్రెంచియువరాజు రాజు
 కాబడి యింగ్లీషువారి ప్రదేశము లాక్రమించుకొని యింగ్లీషు సైన్య
 మును ధ్వంసమొనర్చినని దూతలు చెప్పగా బెడ్ఫర్డు పదివేల
 సైనికుల వెంటబెట్టుకొని ఫ్రాన్సున కేగుట-గ్లోస్టర్ యిదవహెన్రీ
 మహారాజు కొడుగు నాటవహెన్రీ మహారాజుగా నొనర్చుటకుఁ
 గోటకేగుట-ఎక్సరు నసిబిడ్డఁడగు నాటవహెన్రీ మహారాజు రక్ష
 ణమునకై యెల్తామునకుఁబోవుట-ఎల్తామునండి గాలుఁడగు నాటవ
 హెన్రీ మహారాజు నొంగిలించుటకై విన్సెస్టర్ కేగుట-ఫ్రాన్సులో
 చార్లెస్సు అలెంకను రేగ్నరు లింగ్లీషు సైనికులచే నోడింపఁబడి
 గూర్లియస్సు జారపుత్రునిచే బిల్వఁబడినపుడు పుసిల్లీ సాయమునఁదిగి
 యుద్ధమున కారంభించుట-గ్లోస్టరు వింఛెష్టరు శిశువగు నాటవహెన్రీ
 మహారాజు న్వాస్థీనపర్చుకొనుట కన్వోన్యము వాదాడుకొనుట -
 ఫ్రాన్సులో నేలీన్బరీ గార్డ్రేవులు యుద్ధమున మడి గుట - పుసెల్లి
 ఫూరయద్ధముచేసి యింగ్లీషుసైనికు లాక్రమించిన యూర్లియస్సును
 పట్టణము దిరిగి ఫ్రెంచిరాజున కధీనముచేయుట-అండన్పట్టణమందలి
 ప్రభువులు రెండుతెగలై పరస్పర విరోధులగుట - అటవహెన్రీ
 మహారాజు గ్లోస్టరు, విన్సెస్టరుగురువు, యార్కు, సఫల్కు, సోమ
 ర్సెట్టు, ముర్విక్కు, ఎక్సటరు, వర్నను, బేసెట్టు, మతీయుఁ దక్కిన
 వారు ఫ్రాన్సుదేశములోని యుద్ధమునకేగుట-టెల్బట్టు తన సైనికు
 లతో వారింజేయుటయు హెన్రీమహారాజు టెల్బర్టును షూస్బరీ
 ప్రభువుగాఁజేయుట-హెన్రీమహారాజు ఫ్రాన్సులోఁగూడ సభిక్తుఁడై
 పాస్టోల్స్ని యుద్ధమునఁ బిఱికియై పారిపోయినందుకై దేశమునుండి
 వెడలఁగొట్టు హెన్రీమహారా జేజ్జగులాబు న్దొల్చుకొనుట- టెల్బట్టు
 తనకొడుకతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట - సఫల్కు - మార్గే
 రట్టును కన్యక న్బందెగా రణరంగమునఁబట్టుకొని యాపెను హెన్రీ
 మహారాజునకుఁ బెండ్లి చేయుట కాపెతండ్రి నొప్పించుట - చారల్సు

హెన్రీమహారాజునకులోనై ధాన్యదేశమును హెన్రీమహారాజునకుఁ
బ్రతినిధిగాఁ బరిపాలించుట కంగీకరించి సంధిచేసికొనుట - మార్గరేగట్టు
నుఁ దీసికొనివచ్చి తనకుఁబెండ్లి నేయుటకై హెన్రీమహారాజు సఫ
ల్కును ధాన్యదేశమున కంపుటయు.

13. రెండవభాగమును నాటకమునదూర వచ్చు వేషములు

ఆటవ హెన్రీమహారాజు

గోస్టరు రాజుపినతండ్రి

విచ్చెస్టరు గురుఁడు రాజుపినతండ్రి

యార్కుప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డు అతనికొడుకులు

సోమర్సెట్టు సఫోల్కు బకింగాము క్లిఫ్ఫర్డు ప్రభువులు రాజుపక్షము
వారు

సేలిస్బరీ వార్విక్కుప్రభులు యార్కుపక్షమువారు

స్కోల్సుప్రభువు దుర్గాధ్యక్షుఁడు

సేప్రభువు

స్టాఫార్డుహంప్రీ అతనితమ్ముఁడువిల్యముస్టాఫార్డు

సజాక్ నేనీస్లి

వార్టరుహ్య్విట్మోరు

సముద్రనౌకాధికారి కర్లధారుఁడు సేవకుఁడు

సఫోల్కు బండెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దఱుతగుమనుష్యులు

వాక్సు

హ్యూము సాత్వెల్లులు గురువులు

కోగర్బాలింగుబ్రూకు - గారడీవాఁడు - వానిచేరావింపఁబడుదయ్యము -

హార్నరు శస్త్రుకారుఁడు - పీటరు వానిసేవకుఁడు

చాతాము లేఖరి

సేంటాల్బను గ్రామాధికారి

సింపీ కాక్సు మోసగాఁడు

కేడు-వానివెంబడినున్నవారు-జాన్బిలిస్సు జాన్వాలెండు-డిక్కనుకటిక
స్మితనుసాలెవాఁడు-మెచ్చేలు మొదలగువారు

ఐడెను కెంటిషు తగుమనుష్యుఁడు

ఇర్వరు ఘాతుకులు

మార్గేరట్టు ఆటవహెన్రీ మహారాజభార్య

ఎలీనరు గ్లోస్టరుప్రభి

జార్డేను మంత్రకతై

సింహాక్సు వానిభార్యయు

ప్రభువులు-దేవులు-పరిచారకులు - వార్తావహులు - మనవిచేసికొను
వారు - ఆల్డర్మెన్ను-బిళ్ళబంట్రోతు-అధికారి-ఉద్యోగులు - పౌరులు-
పనినేర్చుకొనువారిఁడు-డేగవేటఁకాండ్రు-రక్షకభటులు - సైనికులు-
దూతలు మొదలగువారు- రంగము ఇంగ్లాండుయొక్క నానాప్రదేశ
శములు — కథ .

మార్గేరట్టును హెన్రీనుహారాజు పెండ్లాడుట - గ్లోస్టరు మొద
లగు కొందఱి కనిష్టమాట-మార్గేరట్టు సఫాల్కును గ్లోస్టరు మొదలగు
కొందఱి ప్రభులను క్వింసముకావించుటకు నిర్ణయించుకొనుట - రాజు
గ్లోస్టరుభార్య దేశమునుండి వెడలగొట్టుట - మఱి గ్లోస్టరుని యధికార
మును లాగుకొనుటయు, యార్కు వింఛెస్టరు గురువు - సఫాల్కు
రాణియు గ్లోస్టరుపై రాజద్రోహము నేరముమోపి, యతనిం జెఱ
సాలనుంచుట-రాజు గ్లోస్టరు చెఱనుంట విధిలే కొప్పుకొని దుఃఖించుట-
వింఛెస్టరు గురువు సఫాల్కు యార్కు రాణియు గ్లోస్టరుని జంపుటకు
నిశ్చయించుకొనుట-ఐర్లేండు దేశపుజను లింగ్లీషువారిపైఁ దిరుగుపా
టొనర్చి రనుమాటవిని యార్కును నేననుగూర్చికొని, ఐర్లేండుపై
వెళ్ళుమని తక్కినప్రభువులు పంప నుద్దేశించినపు డదేసమయమని
గూర్కు తా రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట - సఫాల్కు గ్లోస్టరుని
నిదురించుచుండగాఁ జెఱసాలలోఁ జంపించుట-ఆసంగతి బయల్పడఁగాఁ

బ్రజల కోరికపై రాజు సఫాల్కును దేశమునుండి వెడలగొట్టుట
కాజ్ఞ యిడుట - రాణి సఫాల్కును కిక్కిరింపబడ్డది రాజును బలిమీలు
కొనుట-వింశస్థరు గురువు చెట్టెత్తి చచ్చుట-కెంటు వెచ్చి నొకాధికారి
సఫాల్కుం బట్టుకొని యితని చొరవ్యయ నైతిపాడుచుచు బంపుట-
రాజ్యముపైఁ దిరుగువాటొసగ్గిన కేడు మొదలగువారిచే స్వాప-
ర్దతని శిష్యునితోఁ బంపబడుట - కేడు మూర్తిమర్పభనావాట
వహించి రాజగుటకు నిశ్చయించుకొనుట - రాజు ప్రతికూలుకుబడిసి
రాణితో కిల్లింగ్వర్తునకుఁ బాఠిపోవుట- కేడియాజ్ఞచే ప్రేమభు వల్లు
నితోఁగూడఁ బంపబడుట - బకిరామా, ముసలి కిష్కరుపై స్వయంతో
వచ్చి కేడు పైకినావ మంచముబలతో తి బట్టుకొనుట- కేడు పారి
పోవుట - యారై నై కిష్కరుండి పైకినావతోవచ్చి సోమర్పెట్టును
రాజుండి తోఁగి కల బూదగున్నాడని మాతలు రాజున కెఱింగిం
చుట - సోమర్పెట్టునెడ్డుకొని రాజు జెటవాలకనపుట - ఐడను తన
తోటలో దాగిన కేడిని బంపుట-యార్కు తనకొడుకులగు నెడ్వర్డు
రిచార్డుల పార్వకు జేసబడినా సహాయులుగాఁ గైకొని రాజ్య
మాక్రమించుకొనుటకు ముద్దసన్నుతుడౌట - యార్కురణరంగమున
క్లిష్కరుంబంపుట - క్లిష్కరుకొడుకు తన తండ్రిదేహముం గొని
పోవుట - రిచార్డు సోమర్పెట్టు బంపుట - ఐడనుపురికిఁ బారి
పోయినరాజు పట్టుకొనుటకు యార్కు సతనికొడుకులను వార్విక్కు
సేలిస్బరీలు వెంటదఱుములుచును

ఆటవ హెన్రీమహారాజు

(14) మూడవభాగమును నొటకము వచ్చునేసమయ

ఆటవ హెన్రీమహారాజు అతనికొడుకు యివిరాజగు నెడ్వర్డు

పదునొకండవలూయి ప్రహస్నరాజు

సోమర్పెట్టు పట్టరు ఆక్సుపుట్టు వార్తాబల్లెండు వెస్ట్ మోర్లేండు

క్లిష్కరు ప్రిభువులు రాజపక్షివా వారు

యాగ్ను నాల్గవయెడ్వర్దురాజ కాబోవునెడ్వర్దురట్టేండు ప్రభువగు
 నెడ్మండుఁ కాబోవుక్లారెన్స ప్రభువగుజార్జి కాబోవుగ్లోస్టరు ప్రభు
 వగురిచార్డు యాగ్నుకొడుకులు నార్సాల్కు మాంటేగు వార్విక్కు
 హెస్టింగ్సుప్రభువు న యాగ్నుపక్షమువారు

స్టాపార్డున సర్జాన్మార్టిమరు సర్జాగ్మార్టిమరు యాగ్నుపినతండ్రు
 రిచ్చండు ప్రభుడగు హెన్రీ యింగ్లండువనుడు

రివర్సుప్రభువు గ్రేడేవిసోదరుడు

జేన్
 టెన్

మాంటి గోమర్తి

సామర్విల్లి

రట్టేండు గుడివు

యాగ్నుసంగలి యధికారి

దుర్గాధ్యక్షుడు

ఒక ఘనముడు

ఇద్దరుకావలివాండ్రు

ఒక వేటకాడు

తండ్రిం బంపిన కొడుకు

కొడుకుం బంపినతండ్రి

మార్గేరట్టురాణి

కాబోవునాల్గవయెడ్వర్దు - రాణియగుగ్రేడోరసాని

జోనా ఫ్రెంచిరాణికి సోదరి

భటులు హెన్రీమహారాజునకు నెడ్వర్దుమహారాజునకుం బరి
 చారకులు మాతలు కావలివాండ్రు మొదలగువారును రంగము
 ఇంగ్లాండు మఱియు ఫ్రాన్సును — కథ .

యార్కు ఎడ్వర్డు రిచార్డ్ నార్సెంక్ మాంటేగు వార్విక్కు
 మఱియుఁ దక్కినవారు తేల్లగులాబీపూలు తమచేతులఁ బట్టుకొని
 రాజసభకువచ్చుట-యార్కు-సింహాసనముపైఁ గూర్చుంటుట-హెన్రీ
 మహారాజు కీ పుర్దు నార్తాంబరేండు వెస్తుమార్తేడు ఎక్సెరు మఱియుఁ
 దక్కువారు నెఱ్ఱ గులాబీపూలు పట్టి రాజసభకువచ్చుట-ఉభయ
 పక్షములవారికి వాక్కులహము జరుగుట - హెన్రీ మహారాజు తా
 బ్రతికినంతవఱకు మాత్రము రాజమంటము ధరించుటకు నిబంధన
 యార్కు నతని పుత్రులు నాజు గుట కొవ్వకొనుట-ఉభయపక్షముల
 వారలు మైత్రిగొన వంగీకరించుట-మార్తేరట్టు రాజు రాజు న్నిందించి
 తన కొడుకుతో సైన్యము గూర్చుకొని యార్కుతో యుద్ధము
 చేయుట-కీ ఫర్దు రట్లెండుం జంపుట-యార్కువక్తికి వా గోడిపోవు
 చుంటయుఁ దనిపినతండ్రు లిరువురుం జ పోలుదులయుఁ కని యలసి
 నీరసిలి శత్రులచేఁజిక్కుట-మార్తేరట్టు యార్కున డెప్పి డెప్పి పోడిచి
 చంపుట-కీ ఫర్దు రణరంగమున నుడియుట-యందమునఁ బరాజితుఁడైన
 యాటవ హెన్రీ మహారాజు మాటులేవముతోనుండి క్కావుచేఁ
 బట్టువడుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ముగ్గురు పిల్లలుగల యొక
 వితంతువును వలచి, యాపె స్టెన్ రాజున జేయగోరుట-గ్లోసరుప్రభువు
 తా రాజు గాఁగోరుట - వార్విక్కు ఫ్రెంచిరాజుతో నాల్గవ ఎడ్వర్డు
 మహారాజున కిది చెల్లెలు బెండ్లి చేయుమని యుకగుట-మార్తేరట్టు
 తనకుమారుని కాక్సుఫర్దును వెంటసిడుకొని ఫ్రెంచిరాజునఁ తనకు
 సాయపడుమని యుకగుట - నాల్గవయెడ్వర్డు మహారా జాటవ హెన్రీ
 మహారాజు న్నాగాగ్నహమున నుంచుట-నాల్గవయెడ్వర్డు గ్రేదొర
 సానింబెండ్లాడిన వార్త తెలిసినపిదప వార్విక్కు మార్తేరట్టులు
 మైత్రింబొంది ఫ్రెంచిరాజు సాయమున సైన్యము గూర్చుకొని
 నాల్గవయెడ్వర్డుపైకి వచ్చుట - వితంతువుం బెండ్లాడి యాపె
 సోదరునకు మఱి యాపెకు మూరునకుం చాను వలచిన కన్నియలం
 బెండ్లి చేసినందుకు రాజుపై క్లారెన్సు గ్లోసరు ప్రభువు లసహ్య
 పడుట-ఫ్రెంచిరాజు కోపమున తనపై నేనలు పంపుచున్నాడనియు,

ప్రభుంచిరాజు చలియలు తనకై పెండ్లిమానెదనని యొట్టు వైచు
 కొనెననియు, వార్విక్కు మార్గేరట్టులు మైత్రం బొందిరనియు,
 వార్విక్కు తన్ను రాజపదవినుండి తప్పింపఁ బూనెననియు, వార్విక్కు
 కూతు నెడ్వర్డుయునరాజు పెండ్లి యాడుచనియు నాల్గవయెడ్వర్డు
 మహారాజు దూతలవలనవిని యుద్ధనన్నద్ధుకగుట - వార్విక్కు-
 రెండవమాత్రా బెండ్లాడెదనని క్లారెన్సు తనయన్నయగు రాజుతో
 విడఁబడి సోమర్సెట్టుతోఁ గలసిపోవుట - గ్లోస్టరు తనయద్దేశము నెఱ
 వేర్చుకొనుటకై రాజుపక్షముననుండుట - వార్విక్కు క్లారెన్సుసోమర్సె
 ట్టుకన్యపుత్రులు శిబిరమున నిగురించుచున్న రాజు నున్ననన్నగ వచ్చి
 పట్టుకొనుట - ఛోసోనున్న గ్లోస్టరు హెస్టింగ్సులు శరుణైతిపోవుట -
 ఎలిజబెత్తురాణి యన పేరొందు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజభార్య నన
 గర్భము తక్కించుకొనుటకై సోదగునితో విరమములోఁదాగుండుట -
 గ్లోస్టరు హెస్టింగ్సులు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుఁ జెఱవిడిపించి నీసి
 కొనిపోవుట - ఆఱవ హెస్టి మహారాజు వార్విక్కు - క్లారెన్సు మాం
 తేంగు నెక్స్టరు మఱియు నాల్గవయెడ్వర్డు ఫ్రాన్సిస్నుండి సైన్యము
 కూర్చుకొని వచ్చెడు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు జయింప యుద్ధ
 నన్నదులగుచుండగా నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుంగ్లోస్టరు నాఱవ
 హెస్టి మహారాజు బట్టుకొని చెఱసాలకుఁబుట - క్లారెన్సు తనయన్నలగు
 నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు గ్లోస్టరుతోఁగలిసి - వార్విక్కు నెదిరించుట -
 వార్విక్కు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుచే యుద్ధమునఁ బొడవబడి
 మరణవేదనలోఁ దన స్థితిఁ దలచుకొని తలడిల్లుట - నాల్గవయెడ్వర్డు
 మహారాజు మార్గేరట్టురాణిని సోమర్సెట్టుకన్యపుత్రులను రణరంగమున
 బంధించిగాఁ బట్టుకొని యొక్కపుట్ట సోమర్సెట్టుల స్త్రీతాము చంపుట
 కాజ్ఞాపించుట - నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ఎడ్వర్డు యవరాజు
 బొడిచిదంపి, మార్గేరట్టు నటనుండి తొలగింపఁబడ నాజ్ఞాపించుట -
 గ్లోస్టరు చెఱసాలకుఁ బరువిడి ఆఱవ హెస్టి మహారాజుం బొడిచి

చంపుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు సింహాసనముపైఁ గూర్చుండి
తన తమ్ముతో ముచ్చటించుఁ దన రాణియగు నెలిజబెత్తుతో
మఱియు నాపెయందుఁ దనకు బుట్టిన పుత్రునితోడ నానందించుచు
మార్గేరట్టురాణి ఘోస్సునకుఁ బంతు నాజ్ఞయిచ్చుటయును.

(15 ఎన్నిదవ హెనీ) మహారాజు జీననచరిత్రము నాటకమున వచ్చు
వేషములు

ఎన్నిదవ హెనీ) మహారాజు

పుల్సీగురువు

కాంపియన్లుగువు

కాపాసియస్సు అముదవచార్లెస్సునుండి వచ్చినదూత

కాస్మరుకాంబర్పల్సీగురువు

నార్థాల్కు ప్రభువు

సఫల్కు ప్రభువు

బకింగాము ప్రభువు

సరే) ప్రభువు

రాజగృహాధ్యక్షుఁడు

గార్డినరు వింఛెస్టరుగురువు

లింకోలు గురుఁడు

అబర్గెచ్చెన్నీ ప్రభువు

సేండ్సు ప్రభుఁడు

నర్హెన్రీ గిల్బర్డు

నర్తామస్ల వెల్లు

సరాండనీ డెన్ని

సర్మికోలాస్వాక్సు

పుల్సీచేతిక్రింద యుద్యోగులు

క్రామ్యెల్లు పుల్సీ సేవకుఁడు

గ్రీప్సీతు కేతరై నురాణికి ద్వారపాలకుఁడు

ముగ్గురు తగుమనుష్యులు

గార్భరు ఆయుధరక్షకుఁడు

బూటసు రాజవైద్యుఁడు

బకింగాము చేతిక్రిందిపనివాఁడు

బ్రాండను మఱియొక యాయుధరక్షకుఁడు

సభా ద్వారపాలకుఁడు

శావారికుఁడు వానిసేవకుఁడు

గార్డినరునిసేవకుఁడు వార్తావహుఁడు

కేతరై నురాణి ఎన్నిదని హోస్రీమహారాజభార్య అసీబుల్లీ నురాణి

చెలికత్తె-బుల్లీ సుమిత్రురాలగు నొకముసలి యిల్లాలు పేషన్సు కేత

రై నుదాసి

మూఁగచేష్టలనుండు ననేక పభువులు దొరసాహులు రాణివెంబడి నుండు

స్త్రీలు రాణికగపడుదయ్యములు శేఖరు లుద్యోగులు రక్షకభటులు

తక్కిన భృత్యులు రంగము లండను వెస్టమిస్టరులలో ముఖ్యముగా

నొకప్పుడు కింబాల్టసులోను — కథ

బకింగాముప్రభువును బర్గేవిన్నీ ప్రభువును కార్డినల్సుల్నీ డొర్జన్యము స్థలపోయించు నొకస్మిగముగా రాజాజ్ఞచే జెఱసాల నుంపించఁ బడుట-రాజు రాణుల సముఖమున పుల్నీప్రోత్సాహముచే బకింగాము చేతిక్రింది యుద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదని ప్రమాణము చేసి చెప్పట-బకింగామునకు మరణశిక్ష విధించుట-పుల్నీయింట విందై నపుడు రాజు బుల్లీ మంగంచి మోహించుట-పుల్నీ పన్నిన కుట్రవలన రాజున కిరువదేండ్ల నుండి తనతోఁగావురముచేయ చున్న కేతరై నకు విడాకుబీబుద్ధిపుట్టుట-కేతరై ను రాజుతోడ స్వీడ నాడఁదగదనియు, పుల్నీ డొర్జన్యముచే సంతవచ్చెననియు పరిపించుట-

మిక్కిలి యన్యాయముగ సంపదఁ బోవుచేసికొని, రోమునందలి తన హితులకై వ్రయపర్చుచు మతాధ్యక్షునకు రాజద్రోహమున్వల్లడించు చున్న వుల్సీగుట్టు రాజెఱిగి యతనికి దానిచ్చిన యధికారముద్ర లాగుకొనుట-వుల్సీ తా మతగురువయ్య దైవచింతన మందుండక రాజ్యకార్యములం దగిలి మోసప్రయోగమునందునకు మిక్కిలి చింతించుట-కేతరై ను వయసుమళ్ళుటచేత నాపె పలువురఁ బిల్లలఁగన్నప్పటి కొక కూఁతురుమాత్రమే మిగులుటచేత మఱియు వుల్సీ యాపైఁజెప్పిన కొండములఁబట్టియు రాజు యాపయావన శాలియగు బుల్లీనుం దా వలచుటచేత నాపె మిక్కిలియోగ్యురాలని తనకు నమ్మకమున్నప్పటికి నాపె నివ్వడనాడుట-బిల్లీను యథావిధిగ రాజుంబెండ్లాడి రాణి యగుట-గ్రిప్పీతు సంకటపడియన్న, కేరై నుతో వుల్సీ తనయధికారము దొఱిగి యాకస్మికముగా జబ్బుపడి, మృతిచెందెనని చెప్పట - కేతరై ను మృతిచెందుట-కామి వెల్లును రాజు శత్రులనుండి కాపాడి యతనికి నతనిపై నేరములు మోసినవారికి స్పృహమునేయుట-రాజు నకు బుల్లీను రాణివలనగలిగిన కూఁతువకు కామెల్లరిజెబెత్తని పేరిడు యాపిల్ల జగత్ప్రసిద్ధివడసి, చిరమురాజ్యమేలి, కన్నయై స్వర్గమునకేగు నని పలుకుటయును.

(16) జాన్మహారాజుచరిత్రమును నాటకమున వచ్చువేసములు

జాన్మహారాజు నతనికొడుకు హెన్రీయువరాజు

ఆర్తు బ్రీలగ్ని ప్రభువు

ఁబంబోగుప్రభువు

ఎస్సెక్సుప్రభువు

సేలిస్పర్సప్రభువు

నార్థాల్కుప్రభువు

హ్యూబర్టున్ రాజగృహాధ్యక్షుఁడు

రాబర్టు ఫాల్కన్బెర్డ్

ఫిలిప్పాలక్రబ్బిడి
 కేముక్తి ఫాలక్రబ్బిడిదొరసానిసేవకుఁడ
 పాంథ్రెట్టు వీటగు
 ఫిలిప్ప ఫ్రాన్సురాజు
 లూయీ ఫ్రెంచియువరాజు
 ఆస్ట్రియా రాజు
 షండుల్పు పోవుగురుఁడంపినగురువు
 మెలూను ఒక ఫ్రెంచిప్రభువు
 చాటిల్లను ఫ్రాన్సునుండివచ్చినదూత
 ఎలీనరురాజు రెండవ హెన్రీమహారాజుభార్య
 కాన్వెన్సు ఆర్తర్ తల్లి
 బ్లాంచి కాన్వెల్జుకూతురు
 ఫాలక్రబ్బిడి దొరసాని

ప్రభువులు దొరసానులు ఆంగ్లేయపౌరులు అధికారి వార్తావహులు
 ఉద్యోగులు సైనికులు దూతలు మఱియుఁ బరిచారకులు రంగము
 ఒకప్పు డింగ్లాండులో మఱొకప్పుడు ఫ్రాన్సులోన— కథ .

చాటిల్లనురాజుతో రాజయొక్క యన్నకొడుకగు నార్తరునకు
 రాజ్యమిచ్చి నతని ఫ్రెంచిరాజు యుద్ధమున నోడించెద నన్నాఁడని
 చెప్పటజాన్మరాజు ఫిలిప్పాలక్రబ్బిడి సర్రిచార్డును పేరొనఁగి, తన
 యొద్దనుంచుకొనుట - జాన్మహారాజు ఫ్రెంచిరాజును ఫ్రాన్సుప్రభులు
 యుద్ధసన్నద్ధులై బ్లాంచిమ్లూయాకి బెండ్లి చేసి, ఫ్రాన్సులోనియొడింగ్లీషు
 పరగణాలు వారికిచ్చుటకు నార్తరుని బ్రేటగ్నీ ప్రభువుగాఁజేసి యతని
 యాస్థీరుపట్టణ మతనికిచ్చుటకుఁ దామిరువురు మైత్రినొందుటకు సంధి
 చేసికొనుట - తనకొడుకును ద్రోసిరాజుచెప్పి, ఇంగ్లాండు ప్రాన్సు
 రాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలి కాన్వెన్సు పోగలి తనతండ్రితో

నట్లుచేయుట - ధర్మముకాదని చాదించుట - పాండలు పోవునకు విరు
 ధముగా జాన్మహారాజును గద్దించగా జాన్మహారాజు పోవుసంబంధము
 తినకెంతమాత్రమును లేదనుట - పాండల్కు ఫిలిప్పను జాన్మహా
 రాజుపైఁ గత్తి కట్టుమని పురికొల్పుట - పోవు పైఁ దనకుఁగలగౌర
 వముఁబట్టి ఫిలిప్ప జాన్మహారాజుతో యుద్ధమునేయుట - జాన్మహారా
 జుత్తరు నణరంగమునఁ బట్టుకొని యతఁఁ గడతేర్చుమని హ్యూబ
 ర్టున కప్పగించి, యేలీసరు రిచార్డు హ్యూబర్టుత్తరు నిగ్లాండు
 నకు ముందుగాఁబంపివైచి తాఁగూడ సైన్యముతో విజయమంది యేగు
 ట--హ్యూబర్టు కాలినయిననుముతో నార్తరు కనులుగాల్చి, యతని
 బంపపోయి కసికరమున నట్లుజేయఁబంట-జాన్మహారాజు సింహాసనమందు
 గూర్చున్నపుడు హ్యూబర్టుదేవిలో నార్తరు చంపబడెననిచెప్పట-
 ఆసంగతి బయల్పడగా నేలను పెంజ్రోకులు మిగులఁగోపముతో లేచి
 పోవుట - ప్రాన్సునుండి దూతవచ్చి, కాప్టేన్సు పుత్రవిహర
 మునఁ బచ్చిననియు, లూయీ గొప్పసైన్యముతో వచ్చుచుండె
 ననియునుఁ దెలియఁజెప్పగా, జాన్మహారాజు భయపడుట - ఆర్తరు
 చెఱసాలగోడ దుమిక క్రిందపడి మృతిజేందుట - పాండో
 ల్పునకు జాన్మహారాజు తనకిరీటమునొసఁగి మరల నతని యాశీర్వా
 దముతో దానిం గైకొనిపోవునకుఁ దా నప్రముడనని హాకొని లూయీ
 సైన్యము న్మఱలించుమని బతిమాలుట-రిచార్డు వలనఁ దిరిగి ప్రేరే
 పింపబడి జాన్మహారాజు యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట-పాండోల్కు మాటవినక
 లూయీ యుద్ధభేరి మ్రోయింపంజేయుట-జాన్మహారాజు రణరంగము
 నుండి ద్వారమునఁ గ్రాగుచు నొకమఠమునందు పడియుంట-రిచార్డు
 యొక్క కవీరత్వముజూపి, శత్రులనుఱుమునేయుచుంట-మెలూను మడి
 సెననియు, నేలిస్పరి పెంజ్రోకు ప్రభులు తిరిగి జాన్మహారాజు పక్ష
 మవలంబించిరనియు, సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచియోడలు మునింగి

పోయినవనియు దూత లూయితో వెళ్ళటజాన్మహారాజొక సన్యా
సి తనకుఁ బెట్టినవిషముచే మృతిజెందటయును

(17) లియర్మహారాజు దాఖాంతనాటకమున వచ్చు నేషములు

లియరు బ్రీటెనాజు

ఫ్రాన్సురాజు

బర్మండీపభువు

కారన్వాలు పభుండు

ఆల్బనీపభువు

కేంట్ పభువు

గ్లోస్టర్ పభువు

ఎడ్వార్డు గ్లోస్టర్ పభునికొడుకు

ఎడ్మండు గ్లోస్టర్ పభుండు జాతీయమానఁగన్న కొడుకు

క్యూరను రాజసభాసదుండు

ఆస్వాల్డు గనరీలు శ్యామతుండు

వృద్ధుండు గ్లోస్టర్నిరైతు

వైద్యుండు

విదూషకుడు

ఎడ్మండుచే నుపయోగింపఁబడిన యధికారి

కార్డ్ లియాలు భృత్యుండగు నొకతగుమనుష్యుండు

వార్తావహుండు

కారన్వాలుని నేవకులు

గనరీలుగనుకార్డ్ లియాలు లియరునికూతుళ్లు

లియరుతోఁ జేరినశూరులు అధికార్లు కూతలు సైనికులు మఱియుఁ
బరిచారకులు రంగము బ్రీటెను కథ .

కారన్వాలాల్బనీల శృంగ్లాడిన గనేరీగనుల తన పెద్దకుమార్తెలు తన్ను మిక్కిలి పేమించితిమని ముఖస్తుతిచేయంగా లియర్మహారాజు యథార్థమాడిన కార్డీలియాపై గోపించి తన రాజ్యమంతయుం దన పెద్దకుమార్తెలకే హాచియచ్చుట - కార్డీలియా మిగుల యోగ్యురాలు-యథార్థము పల్కె నాపై వల్లవలదను కెంటును రాజు దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట-ప్రభువు రాజు కార్డీలియా యథార్థతకుమెచ్చి యాపె న్దనరాణిగాఁగె కొని తనదేశమున కరుగుట-ఎడ్మండ్డెడ్లారు వ్రాసిన ట్లొక పత్రమున వ్రాసి గ్లోసరున కగపర్చుట-నీవు వృద్ధుడఁవైతి వింటి వ్యవహారగా నేఁ జక్కబెట్టెద నను సర్థమందుఁ గాన్పింపగా గ్లోస రెడ్లారుపై కెంటుబూనుట-కెంటు మారు వేషమున లియరునొద్ద నేవకుఁడై యుంట-లియరు గనేరీలచేఁ దిరస్కరింపఁబడి రీగను యొద్దకుఁ పోవుట-రీగను గనేరీలు కలిసి తస్మిరస్కరించుట కోర్వక లియర్మహారా జెద్దియుఁదోచక, వెరై త్తినట్లు కెంటు గ్లోసరు విదూషకులతోఁ బైకిఁబోవుట - రాజు కెంటువిదూషకులు గ్లోసరుచూపిన సాధమున గాలివానలోనుంట-ఎడ్మండు కారన్వాలులు గ్లోసరుని రాజ్యదోహిగా భావించి చెఱుపఁబూనుట - కూఁతుళ్ళ కుట్రచేఁ జంపఁబడుట కుద్దేశింపఁబడిన లియర్మహారాజును గ్లోసరు కెంటు విదూషకులు డోలితో డోవరను స్థామునకు మోసికొనిపోవుట-కారన్వాలీగ నెడ్మండుల దౌర్జన్యమున గ్లోసరు గుడ్డిగావింపఁబడి డోవరునకు నెట్టింపఁబడుట - కార్డీలియా తన గండగు ప్రేంచి రాజుతో సైన్యము కూర్చుకొని, తనసోదరులపై నందెత్తివచ్చి తన తండ్రినన యొద్ద నుంచుకొంట - రీగను తనభర్త కెంటు నేవకునిచేఁ జంపఁబడినపిదప గ్రనేలు వలచియున్న యెడ్మండు న్దాబెండ్లాడఁగోరి యతనికి వర్తమానమంపుట-గ్లోస రాత్మహత్య చేసికొనుటకు మారు వేషముననున్న యెడ్లారు సముద్రము నొరయు కొండశిఖరమునకెక్కించుమని బతిమాలి యతని చేసెనును నేలపై నడుపఁబడుచు వెరై త్తి

పోవుచున్న లియర్మహారాజు స్థాపించిన పొగలుట - గ్లోసరుం జంప
వచ్చిన యాస్వాల్లుని యెడ్మండు చంపి వానిజేబులోఁ దనధర్తం జంపి
తన్నేలుకొమ్మని యెడ్మండునకు గ్రనేలు వ్రాసిన జాబు చదివికొని
యబ్బురవడి గ్లోసరుని యుద్ధభూమినుండి తొలగించి కాపాడుచుంటు-
కార్డీలియా వైద్యునిచే సాధనముచేయించి కొంత స్వస్థచిత్తుడైన
తనతండ్రితో సంభాషించుట - రీగనుగ్రనేలుపై మరలుకొనరాదని
యెడ్మండుని బతిమాలుట-ఎడ్గారు మారువేషమున నాస్వాల్లు జేబు
లోని యుత్తరము నాల్పునునకిచ్చి పోవుట - లియర్మహారాజు కార్డీలి
యాతో రణరంగమునఁ బట్టుపడి యెడ్మండుచేఁ జెఱసాల నుంచఁబ
డుట - తన్ను వంచించిన తనభార్యయగు గ్రనేలుపై నాల్పును మండి
పడుచు నెడ్మండుపై రాజద్రోహమును స్థాపించి, యుద్ధమున కాహ్వ
నముచేయుట-ఎడ్గారు నెడ్మండు దూషించుచు నేలఁగూల్చుట-ఎడ్గ
రుఁడాల్యనెడ్మండులలోఁ దనగు ప్రచరిత్రము నొడివి, తనతండ్రి న్దా
బలువిధములఁ గాపాడుటయు, నొకయటగంటక్రిందట నతనికిఁ దా
దయబల్పడుటయు, గెంటు ప్రచ్ఛన్నరూపమున లియర్మహారాజునకు
సేవయొనర్చుచుండుటయును జేల్పుట - రీగనుగ్రనేలు ద్వేషమునం
జచ్చునట్లు లాల్పును నెడ్మండ్రిడ్గారులతో నుండి సమాచారమువినుట -
ఎడ్మండు తనకుట్రచే లియర్మార్డీలియాలు చెఱసాలలోఁ జంపబడ
కండిరేని తక్షణము కాపాడవలసినదని రాల్పునుతోఁ జెప్పుట - తన
కొఁగిట వచ్చిన కార్డీలియాకై దుఃఖించుచు లియర్మహారా జాల్పును
నొద్దం దనుసేవించుచు వచ్చిన కెంటు నోబ్బిల్చి మాట్లాడి దుఃఖవశ
మున ఆల్పునుఁడు కెంటెడ్గారుల రాజ్యమేలు కొమ్మని చెప్పు
టయును.

18) రెండవరిచార్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమున వచ్చు
భూమికలు రెండవరిచార్మహారాజు

లంకాస్థ రృభుఁడగుజాన్తాంటు
 యార్కుప్రభువగు లాంగ్లెయొద్దందులు రాజసిత్వసోదరులు
 హిర్వాప్టప్రభువు జాన్తాంటునకుఁగొడుగును భవిష్యచ్ఛతుర్థహేన్రీ
 మహారాజునగు హేన్రీబాలి గ్రూబుకు
 యార్కుప్రభువుతుఁడగునామక్లీన్ప్రభువు
 నార్భాక్ప్రభువగుతామస్మాబే
 సర్గేప్రభువు
 సేలిస్పరీప్రభువు
 బర్కులేప్రభువు
 రిచార్డ్సోజు సేనకులు బూషీ బాగట్టు గీను
 నార్తాబల్లెండుప్రభువు వానికొడుగు హేన్రీపర్సీ
 రాస్ప్రభువు
 విల్లోబీప్రభువు
 ఫిట్జువాటరుప్రభువు
 కార్లిస్టీ గురువు
 వెస్టుమినిస్టరుమతాధిపతి
 మార్షల్ప్రభువు మఱొకప్రభువు
 ఎక్స్సనుసర్ప్రియసీ
 సర్ప్రిఫెన్రూస్సవు
 వెలిషీ సేనాధిపతి
 రిచార్డుమహారాజుదేవి
 గోసరుదొరసాని
 యార్కుదొరసాని

దేవిచెలికత్తె ప్రభువులు చాటువాండు) అధికార్లు సైనికులు
 ఇద్దరుతోటవాండు) దొవారికుఁడు నూత కింకరుఁడు మఱియఁ దక్కిన
 సేనకులు రంగ మింగ్లాండునందు వేల్పునందును — కథ .

బాలింగ్రూపుకు నార్థాల్కులు రాజు నొద్ద స్పర్థఁబూనుట
 గ్లోసరుదొరసాని గాటుకుఁబగ దీర్చుకొమ్మని పురికొల్పుట రాజు-
 బాలింగ్రూపుకున కాతేండ్ల వఱకును నార్థాల్కునకు యావజ్జీవమును
 విదేశవాసమును రాజద్రోహమునకై విధించుట-రాజదౌర్జన్యమును
 దలఁచుకొని పలువురు ప్రభువులు రాజుపైఁ దిరుగుపాటు సేయ నిశ్చ-
 యించుకొనుట - బాలింగ్రూపుకు నార్తాంబర్లేండులు సైన్యముఁ
 గూర్చుకొని రాజసైన్యము నెదురుకొనుటకు సన్నద్ధులైయుంట-
 బాలింగ్రూపుకు నార్తాంబర్లేండు యార్కులతోఁ బ్రజలంద తేకీ
 భవించి తనసైన్యమును ధ్వంసముగావించుచున్నారని రాజైర్లేండు
 నుండి వచ్చి విని పరితపించుట-రాజును బాలింగ్రూపుకును సంధిగావించు
 కొనుట - రెండవరిచార్డమహారాజభార్య తోటనూలిచే బాలిం-
 గ్రూపుకుయొక్క యాన్నత్యమును, రాజ్యభ్రష్టుఁడౌటకుఁ దటస్థించిన
 తనభర్తజా దురవస్థను విని పొగలుట - బాలింగ్రూపుకుని సైనికు
 లనోన్యమముఁ గలహించుట - బాలింగ్రూపుకు రిచార్డుమహారాజు
 న్దనయొద్దకు రప్పించి, కిరీటములాగుకొని, చెఱసాల కంపించుట-చెఱ
 సాలకరుగుచున్న రిచార్డుమహారాజు నతనిరాణి న్గలిసికొని మాట్లాడి
 యాపెనుండి తిర్గిబోవుట - ఆమర్లేయందలి రాజద్రోహము న్గనిపెట్టి
 యతనితండ్రి యార్కురాజుతోఁ జెప్పనేగుట - ఆమర్లేరాజునొద్దకుఁ
 దనతండ్రికంటఁ దా ముందేగి తన్ను క్షమించుమని రాజు ప్రహసన్య
 ముగా వేడుచుండఁగా వలదని యార్కునుచుండఁగా నామర్లేతల్లి
 వచ్చి రక్షించుమని ప్రార్థించి రాజక్షమాపణ నుందుట క్షటము
 చెఱసాలనున్న రిచార్డమహారాజు న్దాఁ జంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తాప
 పడుటయును

(19) మూడవరిచార్డమహారాజు దుఃఖాంత నాటకమునందు వచ్చు
 భూమికలు

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజు

వేల్పుప్రభువగునెడ్వర్దు కాబోవు నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజు యార్కు
ప్రభుడగు రిచార్డు వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు
గొడుగులు క్లారెన్సుప్రభువగుజార్జి మూడవరిచార్డుమహారాజు
కాబోవుగ్లోస్టర్ప్రభువగురిచార్డును వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు
సోదరులు క్లారెన్సుకొడుకగు నొకబాలుడు

రిచ్చిండుప్రభువును గాబోవు నేడవ హెన్రీమహారాజునగు హెన్రీ
కాంటర్బరీగురువగు బోర్చియరు

యార్కుగురువు

ఈలీగురువగు మార్టను

బకింగ్హాముప్రభుడు

నార్థాల్కుప్రభువు వాని కొడుకగునర్రేప్రభువును

ఎలిజబెత్తుసోదరుండగు రీవర్సుప్రభువు

ఎలిజబెత్తమ్మ కొడుకులగు డోర్సెట్టుయజమానుడు గ్రేప్రభుడును

లకాన్షర్డుప్రభువు

హేస్టింగ్సుప్రభువు

నేసీప్రభువు

లోవెల్ప్రభువు

నర్రీచార్డురేట్కిన్సు

నర్రేమ్సుట్రైరెలు

నర్రామస్వాగను

నర్విలియోకాటిసైబ

నర్రేమ్సుబ్లౌంటు

నర్రాల్బర్డు రబర్డు

చెఱసాలయధికారియగు రాబర్డుబాకెస్పరీ

ఒకగురువగునర్సవిక్కు మఱియొకగురువును

ఆనీదేవీపరిచారకులగు కుశుసీమలు బరేళ్ళి

లండనుపుర్యధ్యక్షుడు

విల్లుషెరుయజమాని

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజభార్య యెలిజెబెత్తు

ఆఱవహెన్రీమహారాజభార్య మార్గెరెట్టు వితంతువు

నాల్గవయెడ్వర్దుమహారాజతల్లి యాక్కుప్రభి

ఆనీదొరసాని హెన్రీమహారాజ కొడుకగు కేల్సుప్రభునకు భార్యయె
ముండమోసి మూడవరిచార్డు మహారాజు బెండ్లాడెను.

మార్గెరెట్టు పంటాజెసట్టుమ క్లారెన్సు పసికూతురు— మూడవరిచార్డు
వలనఁ జంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు— ప్రభులు సేవకులు
దూత ఋణదాత పౌరులు మాంతకులు వార్తానవాలు సైనికులు
మొదలగువారు. రంగ మింగ్లాండు — కథ.

గోస్తరు తనకురూపముం దలఁచుకొని తన్నెవతెయు స్వలవగు
కావునం దనకు లోకములోఁ బ్రేమించఁ దగిన వస్తువులేదని నిశ్చ
యించి యెల్లెసఁ గుటచేఁ దా రాజ్య మాక్రమింపఁగోరుచు
క్లారెన్సుజెఱసాల కంపఁబడుట చూచి యాతనిఁ బైకిమాత్ర
మోదార్చి లోన నాతనిఁ బొలయింప నిశ్చయించుకొని యప్పుడే
క్రొత్తగాఁ జెఱసాలనుండి విడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేస్టింగ్సు
వలన రాజు మిక్కిలిరోగపీడితుడై మంచముపట్టియున్నాడని విని
క్లారెన్సుని దప్పక చంపించుమని రాజు బురికొల్పెదననియు,
వార్విక్కు చిన్నకొమ్మారై నాపెపెనిమిటి స్మృతియు నాపెతండ్రినిం
దాఁ జంపినప్పటికిఁ బెండ్లాడెదననియు, రాజుతప్పకచచ్చుననియు,
నెడ్వర్దుక్లారెన్సులు మడిసిన పిదపఁ దా లాధ మందవచ్చుననియు,
నాలోచింపఁచు రాజుఁబంగిటి కేగుచు నడిదారిలో రాజశవము మోచు
కొనిచువచ్చిన వారి వెంబడి నెడ్చుచుండిన యానీతో సంభాషించి

యాపెభర్త న్మఱియు నాపెత్తొడి నూడఁదాఁ జంపుట - మఱపించి
 తనవాక్సమత్కృతిచే నాపె న్దన్న మోహింపఁజేసి యాపెయొ
 ద్దనుండి వెడలి క్లారెన్నును హంతకులచేఁ జంపించుట - ఎద్వర్ణహారాజు
 ప్రేయులగు రివర్సుప్రభుని శ్రేష్ఠభుని సర్తామస్యాగపని గ్లోసరు చెఱ
 నాల నుంపించుట - గ్లోసరుబకింగములు యువరాజు నతనితమ్మునితో
 గూడఁ జెఱనాలనుంచుట - గ్లోసరు తాను రాజౌఁ కొప్పుప
 హేస్తింగును జంపించుట - యువరాజు నతనితమ్మునితోఁ బోలయుంచుట
 - అనీనిఁ జంపించుట - క్లారెన్నుకొడుకులఁ జంపించుట - బకింగమును
 జంపింప నుద్దేశించుట - ఎద్వర్ణహారాజువుత్రికియకా నలిజెబెత్తం
 బెండ్లాడం దలఁచుట - బకింగము రాజభటులకుఁ బట్టువడిఁ చుం
 బడుట - మూడవరిచార్డుహారాజు యుద్ధములో రిచ్చండుచేఁ జంపింకు
 బడుట - రిచ్చండు రాజౌ మూడవరిచార్డు బెండ్లాడనెంచి యులిజె
 బెత్తుం బెండ్లాడుటయును

(20) వృథాక్రణయోద్యమము నందలి భూమికలు

నవ్రరేరాజగు ఫర్దీనుండు

బైరాను లొంగపిల్లి దూమును రాజనచివులు

ఫ్రెంచిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను లోయెట్టు మరేడ్లు

ఆర్మోడో పిచ్చిస్పనియార్డు

నాథనీలు పురోహితుఁడు

హోలోఫర్నసు ఒజ్జ

డల్లు రాజభటుఁడు

కాన్టారు విదూషకుఁడు

మోతు ఆర్మోడోభృత్యుఁడు

ఒక యడవివాఁడు

ఫ్రెంచిరాజవుత్రి

రోస్సిలైను మేరియా కేర్రైను ఫ్రెంచి రాజవుత్రిక చరిత్రలు

జాక్వి నెట్టా పల్లెటూరిపడుచు అధికార్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు
రంగము నావేరీలో — కథ.

రాజులాంగవిల్లి డూమనులు మూడేండ్లవఱకు స్త్రీలమొగ
ములు చూడక బ్రహ్మచర్యహాచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట -
కొట్టిడుకొని యందునకొప్పుని బైరనునికి శిక్షవిధించుట - ఫ్రెంచి
రాజపుత్రి రోసెల్లెను మేరియా కేతరెను బోగ్నాట్టు రాజులాంగ
విల్లి డూమను బైరనులు కలసి ప్రేమ సంభాషణము లాచరించుట -
రాజు నతని సవయస్కులను ఫ్రెంచిరాజపుత్రి యాపెచెలికత్తెలపైఁ
దమ వలపుదెలుపు జాబులు వ్రాసుకొనుచు మన్మథభాణ పీడితు
లౌట - ఫ్రెంచి రాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలు దమప్రియులు
తమకువ్రాసిన జాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట - రాజు రాజ
వయస్కులును ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలును మాఱు
వేషములు వేసికొని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడి పిదప
యథార్థరూపంబుల నన్యోన్య ప్రేమలఁ దెల్పుకొనుట - ఫ్రెంచిరాజ
పుత్రి తనతండ్రి మరణవార్తవిని తనదేశమున కేగుచు నొకవత్సరము
తరువాత రాజు న్బొండ్లాడెదనని రాజునుండి సెలవుపుచ్చుకొనుట - రాజ
వయస్కులును రాజపుత్రి చెలికత్తెలుఁగూడ నట్లే యొకసంవత్సరము
తరువాత నన్యోన్యము కలసికొని బాసయొనర్చుకొని యొండొరుల
నెడఁబాయుటయును.

(21) మేకృత్తు నాటకమందలి వేషములు

స్కాట్లెండు రాజగు డంకను

మల్కోము డోనల్బేనులు డస్కను కొడుకులు

మేకృత్తు బేనోకలు రాజసేనానాయకులు

మేసిడల్పు వెన్నాక్కు రాస్సువెన్బీత్తు ఆంగస్సు కేత్నస్సులు

స్కాట్లెండు లోని ఘనులు

ఫియన్సు బేంకోకొడుకు

సివార్డు ఆంగ్లేయ సేనానాయకుఁడు

చిన్న సివార్డు సివార్డుకొడుకు

నేటను మేకబత్తును గనిపెట్టుకొనియున్న యుద్ధోగి

బోయి మేకబత్తుకొడుకు

ఒక యాంగ్లేయ వైద్యుఁడు

ఒక స్కాచివైద్యుఁడు

ఒక సైనికుఁడు

ఒక ద్వారపాలకుఁడు

ఒక వృద్ధుఁడు

మేకబత్తుదొరసాని

మాసిడల్పుదొరసాని

మేకబత్తుదొరసాని గనిపెట్టుకున్న తగుమనుష్యులు

పాకేటియు మఱిముగ్గురు చిల్లంగి పెట్టుస్త్రీలు వ్రాభులు భునులు అధి
కార్లు సైనికులు హంతకులు సేవకులు దూతలు బేరికోదయ్యము
తక్కినపీడలు రంగము కొంత ఇంగ్లాండు కొంత స్కాట్లాండు— కథ .

దంకను నార్యేయధ్యములోఁ దనకు జయము కలిగించిన మేకబత్తు
నకు గొప్పబిరుదిచ్చి యతనియింట విందారగింప నెంచుట—మేకబత్తు
మంత్రకత్తెలచేఁ దా రాజాకాబోవు పెఱిగి తనభార్యతోఁ దన
యింటికి విందుకు రాబోవుదంకనునిం జంపి తా రాజగుట కాలించి
చుట—మేకబత్తు సతనిభార్యయు దంకనుతో నున్నవారికి సురపట్టి నిద్ర
పట్టించి ద్వారపాలకునకు సేవకులకుఁ గూడ మత్తెక్కించి నిదురించు
చున్న దంకనునిఁ జంపి యా నెత్తులు సతనిభటుల పైఁజిమ్మి
తామెద్దియు నెఱుంగనట్లు తమగదిలోనుంట—మేకబత్తు రాక్షసులు
దంకనుచంపఁబడుటకుఁ జింతించుట—మేకబత్తు సతనిభార్యయుఁ దమ

కెద్దియఁ దెలియనట్లునటించుట-మఱొక్క-మఱొకనత్పనులు తమకుఁ
 గూడ చేటుమూడునేమోయని ఇంగ్లాండునకొకడు నెల్లెందునకొకఁడు
 పాటిపోగా వారల్పై నానిందమోఁపి మేకబత్తు రాజగుట-మంత్రోక్తైల
 వలన బాంకో పాటియ నతనివంతతియు రాజపదవి నందుననుమాటవిని
 మేకబత్తు బేంకోష్టియన్సుల స్థనయింటికి విందుకై రమ్మని నడుదారిలో
 రాత్రికే వారినిగువుర స్థంపుటకై హంతకుల నేర్పర్చుట-హంతకులు
 బేంకోచుంబంపుట-స్థియెన్నతప్పించుకొని పారిపోవుట-మేకబత్తు బేం
 కోదయ్యమఱొకజనశాలయందు దనకగపడఁగా ననందర్భ క్రలాపమా
 లాడుట-మఱియు నచట భుజించువారు వెఱగందపోవుట - మేకబత్తు
 తనకు జడిసి ఇంగ్లాండునకుఁ బాటిపోయినమేకప్రకటించు
 నాబాలవృద్ధులం జంపించుట-మఱొక్కల్ము మేకప్ర లింగ్గీషురాజ
 చిసనసేనో మేకబత్తుపైకి యుద్ధమునకువచ్చుట-స్కాచ్చిప్రజలనే
 కులు వారిలోఁగలియుట-మేకబత్తుభార్యరోగముచే జచ్చుట-మేకబత్తు
 మేకప్రచే యుద్ధమునఁ జంకబడుట-మఱొక్కల్ము స్కాట్లెందునకు
 రాజగుటయును,

(22) దెబ్బకుదెబ్బయను నాటకమున వచ్చువేసములు

విన్నెంటియోరాజు

ఆంజీలో రాజువరోక్షమున రాజప్రతినిధి

ఎస్కాలసు ఆంజీలోసహకారి

క్లాడియో ఒక యావనుఁడు

లూసియో మఱియొకచిక్కిలవాఁడు

ఇద్దరు తగుమనుష్యులు

ప్రొవోష్టు తోమను వీటర్లు సన్యాసులు

న్యాయాధికారి

షక్రియసు

ఎల్వో రాజభటుఁడు

ప్రభుత్వ అవివేక

పాంపి ఓవడోనుదొరసానిబానిస

అభోర్నను హంతకుడు

కాశ్మీర్ ను బంద

ఇస్మిల్లా క్లాబయోకుపోదరి

మేరియానా క్లాడియోకుఁబ్రధానముకాఁబడినశ్రీ

జానియటు క్లాడియోవలపుక తై

ఫ్రాన్సిస్కా యోగిని

ఓవర్డోనీ తార్పుగుల్లి

ప్రభువులు అధికార్లు పౌరులు నేవకుఁడు భృత్యులు పరిచారకులు
రంగము వియన్నా యొద్ద రాజా ప్రచ్ఛన్న వేషమునఁ దనప్రజలవర్తన
మరయఁగోరి యాంజలోనుఁ దనకుఁ బ్రతినిధిగాఁ జేసిపోవుట-క్లాడియో
జాలియట్టున కన్యకకు గర్భముచేసినందుకు చెఱసాలకుఁ గొంపోఁ
బడుట-క్లాడియో లూసియోతోఁ దనపోదరి న్నాజప్రతినిధిం గలిసికొని
తన్నురక్షించునట్లు చెప్పమనుట-ఇస్మిల్లాఫ్రాన్సిస్కా యొద్ద యోగిని
యకాటకుఁ బరిచర్యనేయుచు లూసియోవల్లఁ దనపోదరిని వర్తమాన
మును విని యాతనిరక్షింపఁ బూనుట ఆంజలోక్లాడియోకు మఱునాఁడు
శిరచ్ఛేదముచేయుట కాజ్ఞాపించుట ఆంజలోయిస్మిల్లాను మోహించి
యాపె తనకోర్కె తీర్చినయెడ నాపెపోదరుని రక్షించెదనని
యాపెతోననుట-రాజ సన్యాసివేషముతోఁ దనమానము చెఱుచు
కొనియైనఁ దన్ను రక్షించుమని ప్రార్థించు నహోదరుని రక్షించుటకై
యమర్యాద పొందనొల్లనియిస్మిల్లాతో బెండ్లికై మాట్లాడి మోస
మున మేరియాను విడనాడిన యాంజలోను కొడంబడి యాతనికోర్కె
నొంటిగ నడురేయిం దీర్చెదనని నమ్మించుమనియుఁ బ్రమాదము
రాసక తానుఁగాపాడెదననియు చెప్పట-రాజా మేరియానాతో
నిస్మిల్లానునమకూర్చి యిస్మిల్లాకు మాఱుగా మేరియానా ఆంజలోతో

నదురేయి చీకటిలో నా తండేర్పర్చిన పూదోటలోఁ మానమున
 సంభోగించుట కొప్పించుట - చెఱుకలలో నాటిరాత్రి నాల్గు
 గంటలకుఁ దప్పక క్లాడియోశిరస్సును నరికించవలయునని ప్రావోన్టున
 కాంజీలోయంపిన యాజ్ఞను రాజేవినిప్రావోన్టుతో నదివఱకుఁ దనకుఁ
 గల పరిచయమునుబట్టి క్లాడియోతలకుమాటుగా నదివరకే జ్వర
 ముచేఁ జెఱసాల స్మృతుండగు నొకనితల నఱికి యాంజీలోనికిఁ
 జూపించుచుని రాజు తనకిచ్చిన యాజ్ఞచూపించి రాజు రెండుదినము
 లలో నచటికివచ్చు నీసంగతి యంతవఱకు మఱుగుపర్చుమనియుఁ దా
 నెల్లవిధముల నతనిఁ గాచెదనని యొప్పించి తనసోదగునకు క్షమాపణ
 పత్రిక వచ్చేనేమోయని కనుఁగొనవచ్చిన యిస్పెల్లాతో క్లాడి
 యోతల నఱుకఁబడి యాంజీలోనొద్ద కంపఁబడెననియు, మఱి విలపిం
 చిన సార్థకములేదనియు, రాజు మఱునాడు రానున్నాడనియు,
 నీవపుడు తా నిడిన యుత్తరమును బీటరునకు జూపుమనియుఁ, చెప్పి
 వంపుట లూసియో ప్రచ్ఛన్నవేషముననున్న రాజుతో రాజవివేకి
 యనియుఁ, దామోసకాడనియుఁ దెల్పుట-ఆంజీలో మఱునాడు
 తన్నూరి వెలుపఁ గలసికొమ్మను రాజాజ్ఞనుఁ జదివికొని క్లాడియోను
 బ్రతుకనిచ్చినచో నతఁ డాపెసోదరిం జెఱచినందుకుఁ దనపైఁ బగఁ
 బట్టునేమోయని శంకించి యతనిం జంపించినందుకు నొచ్చుకొనుట-
 రాజు తనయథార్థరూపముతోఁ బీటరునిం గలిసికొని యతనికిఁ గొన్ని
 యుత్తరము లిచ్చి యవి వలసినపుడు తనకిమ్మని చెప్పి వెలింటినన్ను
 రోలెనడు క్రాసను వెరియస్సులఁ దనయొద్దకు రప్పించుమని యుత్తర
 మిడుట రాజసభచేసి యాంజీలోనికి మేరియాను క్లాడియోకుజూలి
 యట్టును దనకి స్పెల్లాను భార్యలంగా జేయుటయును

(23) వెన్నిసువర్తకుడను నాటకమునందలి భూమికలు

వెనిస్ప్రభువు

మొరాతోయారగాను రాజులు పోర్తి యాను పలచినవాడు

ఆంటానియో వెన్నిస్వర్తకుఁడు బెసానియో యతనిచెలికాడు పోర్తియా
వలచినవాడు

గ్రాటియానో సలాసియో సలారిసో నలేరియా ఆంటియానో
బెసేనియో లకుమిత్రులు

లోరెంజో జస్సీకాను వలచినవాఁడు

మైలాకు వకయూధుఁడు

టూబలు మైలాకుని హితుఁడు

గొల్పో మొదట మైలాకునకు సేవకుఁడై పిదప బెసానియోకు సేవకుఁ
డైన విదూషకుఁడు

ముసలిగొల్పో తాన్నిలట్టునకుఁదండ్రడి

బల్లబరు స్త్రీసానో పోర్తియాకు సేవకులు

పోర్తియా యొకభాగ్యవంతునికూఁతురు నెరిస్సా యాపె చెలికత్తె

జస్సీకా మైలాకు కూతురు

వెన్నిస్సాగ్యవంతులు న్యాయాధికారియుద్యోగులు కారాగృహాధికారి
పోర్తియా సేవకులు మఱియుఁ దక్కుబరిచారకులు రంగము కొంత
వెన్నిసులో మరికొంత బెల్మంటులోను—కథ.

మైలాకున కాంటియో తనమిత్రుడగు బెసానియో దూరదేశమున
నున్న పోర్తియాను జూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోఁ దనయొడలి
మాంస మఱిసేరిచ్చుట కొడంబడిక వ్రాసి మూఁడువేలవరహా లప్పు
తీసికొనుట జస్సీకాలో రెంజోను వలచి యతనితోఁ దనతండ్రడి ధనము
నుఁ గొంతవారించి పారిపోవుట మైలాకు తనకొమార్తె పోకకు వగచుట—
మఱియు నాంటానియో యోడలు నవ్వుమైనందుకు సంతసించుట బెసా
నియో పోర్తియానుఁ జేబట్టి యాపెవలన నెవ్వరికై న నీబోసని మాట
యిచ్చి యొకయుంగముం బుచ్చుకొని యాంటానియో తన్నుఁ తక్షణ
ము రమ్మని వ్రాసినజాబు చదువుకొని యతనికిఁ దటస్థించినయాపద
పోర్తియాకుఁ జెప్పి స్వదేశమునకు నెరిస్సాను వతించిన గ్రాంటియా

నోతో నరుగుట-పోర్తియా నెరిస్సాలు మగవేషములతో వెన్నిన్ను
పురమునకేగి న్యాయస్థానమున మాంసముతోయ నెత్తురు రాగూడ
దనియు, నొకమనుష్య జీవముం దుర్మార్గముగాఁ దీయనెంచినవాని
యాస్తిలో సగము రాజానకుం దక్కు సగ మ్మామనుష్యునకు న్రావల
లయునని కద్దరిచూపించి యాంటియోనుఁ గాపాడి రాజుచేఁపెప్పంది
బెసానియోకుఁ దానిచ్చిన యుంగ్రము స్పృహమతిగాఁబొంది యింటికి
వచ్చి వెంటనే వచ్చినబెసానియోతో ముచ్చటలాడుచు నచట బెసా
నియోతో వచ్చినయాంటియానోతో నతనియోడలు సేమముగా రేవు
చేరినవని సంతోషవార్త చెప్పట నెరిస్సాకూడ తన నాథునిఁ గలసికొని
నుఖించుట-లోరెంజో జస్సీకాలు పోర్తియోచేసిన యేర్పాటుచే
పైలాకునియాస్తికి యజమానులగుటయును.

(24) విండ్సర్వేడుకక తైలను నాటకమునందలి వేషములు

ఫాల్టాపు

పెన్టను ఒకపడుచువాఁడు

షాలో పల్లెటూరిన్యాయాధికారి

స్లెండరు షాలోకు దాయాది

ఫార్డు పేజీలు విండర్సులోని తగు మనుష్యులు

విలియంపేజీ పేజీకొడుకులు

ఈవన్ను వెల్లుపురోహితుఁడు

కేయసు ప్రెంచివైద్యుఁడు

సత్రాధికారి

బార్డల్సు నిష్టలు పిమ్ములు ఫాల్టాపునివెంటనుండువారు

రోబిను ఫాల్టాపుని సేవకుఁడు

సింపిలు స్లెండరునిభృత్యుఁడు

రగ్నె కేయసుని సేవకుఁడు

ఫార్డుదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆ పెళొమా రైయగు పెనీ

క్విక్కి దొరసాని కైయసునకు సేవకురాలు

పేజీఫార్డుల సేనకులు రంగము విండ్సరు మఱియు దానిచుట్టుపట్ల—కథ .

ఫార్డుదొరసానిని ఫాల్టాపువలచి సందేశమంపుట—ఫార్డుదొర
తనభార్య సనుమానించి బూక్కిమ పేరు పెట్టుకొని ఫాల్టాపుతోఁ
బరిచయముచేసి తనభార్యస్థితిఁ గ—పెట్టుచుంట - ఫార్డుదొరసానియు
క్విక్కి దొరసానియు ఫాల్టాపుదౌర్జన్యమానకుఁ దగు శాస్త్రీశ్రేయఁ
గుట్రవన్నుట—క్విక్కి దొరసాని ఫాల్టాపు చెంతకేగి ఫార్డుదొరసానియు,
పేజీదొరసానియు సతనియుత్తరములు చూచుకొని యతని వలచి
యున్నారనియుం, దరుచు నొయిద్దరియొద్దకు సతనిసేవకు సంపుచుండు
మనియు సహస్యముగాఁజెప్పట—బూక్కిమ పేరు పెట్టుకొని తనయొద్దకు
వచ్చిన ఫార్డుమాటలనమ్మి ఫాల్టాపు తన్ను ఫార్డుదొరసాని పదిపదు
నొకండు గంటల మధ్యరమ్మున్నదని చెప్పగా ఫార్డుదొర తనభార్యపై
మఱింత యనుమానపడి యాసంగతి విచిపెట్టుటకుఁ ద్వరిపడుట—
ఫాల్టాపు ఫార్డుదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపె తనపై సను
మానపడి, తనసంగతి శోధించుటకై కొందఱి తగుమనుష్యులతో
వచ్చుచున్నాడని పేజీదొరసాని చెప్పఁగా విని దిగులుపడుచున్న
ఫాల్టాపు నొకగంపలో నిటికించి వానిపై మెలగుడ్డలుకప్పి యేటిలో
నాగంప పడవై చిరందని తనసేవకుల కాజ్ఞాపించుట—ఫార్డు తనయింట
నెవరు లేకుంటఁ జూచి సిగ్గుపడి భార్యను—క్షమాపణము వేడుకొనుట
పేజీదొరసానియు ఫార్డుదొరసానియు ఫాల్టాపునకు క్షమాపణ వ్రాసి
కొని యింకొకసారి యెనిమిదిగంటలను నిమ్మనిక్విక్కి దొరసానిచే వర్త
మానమంపుట—ఫాల్టాపుఫార్డుదొరసానియొద్దకు వెళ్లెదనని బ్రూకుతోఁ
జెప్పి యాపెతో మాట్లాడుచు ఫార్డుదొర వచ్చుచున్నాడని పేజీదొర
సాని చెప్పఁగా జడసి యాస్త్రీలు తనకు ముసలియాఁడు సేనము
శ్రేయగా నిలువెడలిపోవుచు ఫార్డుదొరచే బావులుతినియు బయల్పడక

తప్పించుకొనుట-ఒకవిధమైన యాటలో ఫాల్స్ నందటిచేబట్టువడి
నవ్వబడుట-ఫెంటనుతనయుపాయముచే నేనీ బెండ్లాడుటయును.

(25) నడివేనవిరేయి కలయనునాటకమందలి వేనములు

ఎఱెనుప్రభువగుధీనను

ఈగను హెర్మియాతండ్రి

లైజాండరు డెమిట్రీయసులు హెర్మియానువలచినవారు

ఫైలాస్ట్రీలు ధీనసునివేడుకలకధిపతి

క్విస్సు వ్రడంగి

న్నగు కొయ్యపనిచేయువాడు

బొట్టమ్ము సాలెవాడు

ప్లాటీ కొల్మితిత్తులుబాగుచేయువాడు

స్నాటు కంచరి

స్టార్వలింగు కుట్టుపనివాడు

సాప్పోలీటా ధీనసుస్వరించుకస్య

హెర్మియా లైజాండరుస్వలచుకస్య ఈగనువుత్రి

హెలీనా డెమెట్రీయసునివలచుక తై

ఒబీరసు గంధర్వరాజు

టీటేనియా గంధర్వరాజ్ఞ

వక్కు

వీను కాల్యేబు మాతుమస్తర్లులు గంధర్వస్త్రీలు - గంధర్వరాజు

రాజ్యల సేవకులగు గంధర్వులు ధీనసుసాప్పోలీటాలభృత్యులు రంగము

ఆఱెస్సు మఱి యాచెంగటియడవియు— కథ .

హెర్మియాతండ్రి డెమెట్రీయసుని బెండ్లాడుకునగాఁ నాపె యొ
వ్వుక లైజాండరుని బెండ్లాడఁగోరినపుడు దందునకంగీకరింప కాలండ్రి
రాజుఁజెప్పఁగా, రాజు తండ్రియిష్టానుసారము నడువని కన్యకకు మర
ణముగాని సన్యాసీనీత్యముగాని శిక్షయని నుడువఁగా నాపె డెమిట్రీ

నిను మోహించిన తనన్నే హితురాలగు హెలీనాతోఁ దనవర్తమానము చెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ నాధెన్నురమునుండి పారిపోదలంచుట— కిన్నున్నగు బొట్టమ్ముఘ్లాటీ స్నాటు ప్టార్వెలింగులు రాజానెదుట నొక నాటక మాడఁదలంచుట— హెర్మియాకై యడవికేగడు డెమిట్రీయసు వలదనుచుండ, హెలీనా వెంబడించి యొక యడవిలోఁ దను దప్పించు కొనిపోయిన డెమిట్రీయసుని వెదకుచు హెర్మియా చెంత నిదురించు లైజాండరునిఁగాంచుట— లైజాండరు గంధర్వులు తన కనులకు రాసిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దురమేల్కొంచి తొల్లఁ దనకుఁగన్నడు హెలీనాయందు మోహపడి యాపె న్వెంబడించుట — హెర్మియా తన్నెడ బాసి నలై జాండరుని వెదకుకొంచుఁదలడిల్లుట లైజాండరున్న యడవిలోఁ గంధర్వరాజ్ఞ తనకనుల రాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దురలేచి యెదుట నాటకమును వల్లించుచున్న బొట్టమ్మున్వలచి తనవశమున నుంచుకొనుట— డెమిట్రీయసు హెర్మియానుంజూచి బలిమారి యాపెచే దిరస్కరింపబడి నిదురించు పుష్పరసమహిమచే మేల్కొని తనయెదుట నున్న హెలీనాను మోహించుట— డెమిట్రీయసు లైజాండర్లు హెలీనాకై పరస్పర ద్వేషమునుట — హెర్మియా హెలీనాలు కలహించుట— డెమిట్రీయసు లైజాండర్లు ద్వంద్వ యుద్ధముకై పూనుట— హెర్మియా హెలీనా లన్యోన్య ద్వేషముతో నొండొరు నెడయుట— గంధర్వ మాయచే నానల్వరు నిదిరించుచు వేటకువచ్చిన ధీనసుచే మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వమాయఁ దొలఁగి తొల్లింటి ప్రేసులంబొంది పెండ్లి చేసికొని నుఖముంటయును.

(26) ఉత్తగడబడయను నాటకమందలి వేసములు

పెత్తో ఆరగస్సభివు

జాను వానిపోదరుఁడు జొరజాఁడు

క్లాడియో ప్లారిన్సుపడుచువాఁడు

బెనిడిక్కు పాడువా పడుచువాఁడు

లియోనటో మెస్సీనా పాలకుఁడు అంటోనియో వానిసోదరుడు

బల్లజరు పెడ్రో నేవకుఁడు

బొరాచియో కన్రేడులిర్వరుజాను వెంబడివారు

డాస్కరీ వర్జినులిద్దరధికార్లు

ఫ్రాన్సిసు సన్యాసి

ఒకయధికారి

ఒక నేవకుఁడు

హీరో లియోనటో కూతుఁరు

బీట్రీసీ లియోనటో మనఁగోడలు

మార్గరేటా ఉగ్సూలాలిద్దరు హీరోచరిత్రత్రైలు దూతలు కావలివాం
దు) భృత్యులును రంగము మెస్సీనా — కథ .

యుద్ధమునకు విజయమందిన క్లాడియో బెనిడిక్కులు లియోనటో
యొద్ద నన్ను హీరో బీట్రీసీలతో మాట్లాడుట క్లాడియో హీరోను
మోహించుట - బెనిడిక్కు బీట్రీసీలు విరసములాడుకొనుట - లియో
నటోయింటి విందారగించి, యీనాటకమునఁ బేర్కొన్న స్త్రీ పురుషు
లొకరి వేస మొకరూని యాటపాటల నివ్వనోదించి సంభాషించుకొనుట -
హీరోను క్లాడియోకుఁ బెండ్లి నేయుటకు పేడోలియోనటోలు నిశ్చ
యించుట - బెనిడిక్కు బీట్రీసీ లన్యోన్యవిగూఢ మోహములఁ దలడిల్లుట
జానుబొరాచియోక న్రేడులచేఁ గుట్రపన్నించి గుడిలో హీరోనుఁ
బెండ్లాడ సిద్ధపడిన క్లాడియోతో హీరో గతరాత్రి యొంటిగంట
నందున నొకపడుచువానితో గిట్టికీలోనుండి మాట్లాడుచుండెననియు,
నాపె కులటయనియుంజెప్పి యొప్పించి, నల్వరులో నతనిచే హీరోనుఁ
దూలనాడించుట - హీరో క్లాడియో తన్నుఁ దిరస్కరించుటకు సైఁకుక
బిట్టు మూర్ఖిలుట - అందఱేగినదిదప లియోనటో సన్యాసి బీట్రీసీ
బెనిడిక్కులు హీరో మృత్యుచెందనట్లు ప్రచురింపనిశ్చయించుట - బీట్రీసీ
బెనిడిక్కును క్లాడియోనుఁ జంపుటకుఁ బురికొల్పుట - క్లాడియో హీరో

యకరాధరహిత యని తెల్పబడి దుఃఖించుట - లియో నటో హీరోను
 నరిగాబోలిన తనసోదరుని కుమారిని క్లాడియో పెండ్లిచేసికొనుట -
 కతనినొప్పించి హీరో నతనికగపర్చి యథాస్థితియంతయు వెల్లడించి
 నల్వరిలో నతని కాపె స్పెండ్లి యొనర్చుట - బెనిడిక్కు బీటీసీసీలు
 పెండ్లాడుట - పెడ్రో జార సోదరుడు తగినట్లు శిక్షింపబడుటయును
 (27) ఒథ్లోయను నాటకమునవచ్చు వేసములు

వెన్నిసురాజు

బ్రాబంటియో రాజ్యాధికారి తక్కునధికారులు

గ్రాంటియానో బ్రాబంటియోసోదరుడు

లోడోవిజో బ్రాబంటియోజ్ఞాతి

ఒథ్లో వెన్నిసు రాజకీయోద్యోగియగు సిద్దీ కేషియో అతనికింది
 యుద్యోగి అయ్యాగో అతనిబండామోయువాడు

రోడిరిగో వెన్నిసుభునుడు

మొంటానో సైప్రసురాజ్యమున నొథ్లోకంట పూర్వోద్యోగి
 విదూషకుడు ఒథ్లో సేవకుడు

డ్విస్సెమోనా బ్రాబంటియోకూతురు నొథ్లోభార్యయు

ఎమిల్లా అయ్యాగోభార్య

బయంకా కేషియో యుంపుడుకత్తె

నావికుడు దూత వార్తావహుడు అధికార్లు భునులు గాయ
 కులు సేవకులు రంగము మొదటియంకము వెన్నిసు తక్కిన నాటక
 మంతయు సైప్రసుదండలి యొడరేవు — కథ .

య్యాగోరోడరిగోలు ఒథ్లోనుద్వేషించి యతడు డ్విస్సెమోనా
 నత్తుకొనిపోయి పెండ్లిచేసికొన్నాడని బ్రాబంటియోకుఁ దెల్పుట -
 బ్రాబంటియో రాత్రియొంటిగాఁ దనతోఁజెప్పక యొథ్లోనుఁ
 దగులుకొనిపోయిన తనకూతు న్నెదకి యొథ్లోను నిష్ఠురములాడుచు
 నతని చిల్వవచ్చిన రాజభటులతోఁగూడ రాజనభకుఁబోయి

యొక్కెల్లో యొసర్చిన దార్జన్యము న్రాజతోఁజెప్పుట - రాజు
 డిస్టెమోనా యంగీకారముండెలిసికొని యొక్కెల్లో కామ నవ్వగించి
 యాతని నైక్రమియధమున కంపుట - అయాగోరోడరిగోలుకేషి
 యోనుఁ ద్రాగించి సైత్రసుప్రజ కతనపై ద్వేషముపుట్టించుట-కేషి
 యోనుఁ డిక్కెల్లోయద్యోగమునుండి తప్పించుట-అయాగోడిస్టెమోనాను
 కేషియో వేడుకొని తిరిగి యద్యోగమును సంపాదించుకొను నుపా
 యము కన్ని యాతనికి దనభార్యను సాయపడఁ బ్రేరేపించుట-డిస్టె
 మోనా తనభర్తతో కేషియోపై నమ్మమానుమని పలువిధములఁ
 బ్రార్థించుట - అయాగోయొక్కెల్లోకు డిస్టెమోనా కేషియో ల
 న్యోన్యమోహముల నున్న టనుమానము పుట్టించుట-డిస్టెమోనా
 కొక్కెల్లోపెండ్లియాడిచ్చిన చిటురుమాలుం దనభార్యచే నయాగో
 తెప్పించుకొని కేషియో యింట జాతవిడిచి డిస్టెమోనా కేషియోను
 వలచి యతని కారుమా లిచ్చినదని చెప్పుట - ఓక్కెల్లో డిస్టెమోనా
 నారుమాఁడిగి యాపె యదెట్లోపోయెనని చెప్పుటకు మఱిత
 యాపెపై ననుమానించుచు నయాగో దార్జన్యముచే నిశ్చయముగా
 డిస్టెమోనాకేషియోలకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని
 వారలం బొలయింప నిశ్చయించుట-ఓక్కెల్లో రాజానొద్దనుండి
 సైత్రసుసందలి తనయధికారము కేషియో కొనఁగి తన్ను కెన్ని
 నునకు రమ్మను నాజ్ఞ లోడోవికోనుండి పుచ్చుకొని చదువుకొనుచు
 చెంతనున్న తనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంపకాయకొట్టుట-
 అయాగో డిస్టెమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని రోడరిగోను భ్రమ
 పెట్టి యాతనినుండి డిస్టెమోనాకొఱకని సొమ్ములు పుచ్చుకొనుచుఁ
 దుద కాతనినిఁ కేషియోనుఁ జీకటిరాత్రియందు సలుకుటకుఁ బురి
 కొల్పగాఁ కేషియోరోడరిగో లన్యోన్య శత్రుక్షతులు కాఁగాఁదా
 కేషియోకాలుఁ జీకటివైచి రోడరిగోనుఁజంపి యెవరో దుర్మార్గు లీకుని
 చేసినారని నమ్మిరితోఁ జాటుట-ఓక్కెల్లో సగముసిద్ధురనున్న తనభార్య

నేపి కేషియోతో వ్యభిచరించితివా యసి నిష్ఠురములాడి యాపె యెంత
 బతిమాలి తన నేరములేమి తెల్పినను వినక తుద కాపెమెడ పిసికి
 చంపుట - ఎమిల్లా యాచార్యం గాంచి డిస్ట్రెమోనా నిష్కల్మషయనియు,
 నయాగో యన్యాయముగా నాపెయందుఁ బాపము పన్నెననియు
 స్పష్టముగా నందఱిలో వెల్లడించుట - ఆయాగో తనభార్యను సహిం
 పక పొడిచిచంపి పరుగిడుట - ఒకెల్లో తా నన్యాయముగఁ దన
 భార్యం జంపుటకువగచి పొడిచికొని చచ్చిపోవుట - లోడోవికో
 యయాగోనునకుఁ జిత్రవధ విధించి కేషియోను సైత్రపసున కధికారిఁ
 గావించుటయును.

(28) పెరిక్లిసు నాటకమందలి వేసములు

ఆంటియోకసు ఆంటియోకసురాజు

పెరిక్లిసు టైరుయువరాజు

హెలికానసు ఎస్కానీలు టైరుయొక్క యిద్దరుఘనులు

సైమోనుడిసు పెంటాపొలిసురాజు

క్లియోసు టార్సనుపాలకుఁడు

త్రెసిమేకసు మిటీలెనీ పాలకుఁడు

ఫీరీమను ఇఫీసన్కుపభువు

తలియాడ్లు ఆంటియోకు నందలి యొక్కపభువు ఇతని సేవకుఁడు ఫీరీమను

లియానైసు డయోనిజా సేవకుఁడు

సేనాధిపతి

పిక బడవా వాని సేవకుఁడు

ఆంటియోకసు కూతురు

డయోనిజాక్లిసు భార్య

త్రెసా సైమోనుడిసు కూతురు

మెరినా పెరిక్లిసు త్రెసాల కూతురు

త్రెకోరిడా మెరినాదాది

ఒకకుంటనక తై
ఒకపాతివత్యదేవత
వల్లవి పాటకుఁడు

ప్రభువులు దొరసానులు శూరులు ఘనులు నావికులు నౌకా
తస్కరులు బెస్తలుదూతలు రంగము నానా దేశములందు—కథ.

తనకుమార్తెతో గూఢముగా సంభోగించు నాంటియోకనుఁ
డాపెను వరింపవచ్చువారల కొక విడికత పొడిచి యందు కుత్తరమీ
జాలని వానినెల్ల జంపించుట - పెరిక్లి సావిడికధకు సమాధానము
సూచించి తన్నాంటియోకను చంపించునేమోయని జడిసి పారిపోవుట-
ఆంటియోకను పెరిక్లి నుం జంప థాలియార్డునంపుట - పెరిక్లి సాంటి
యోకను తనరాజధానిపై దండెత్తి ప్రజావీడన మొనరించి తను
జ్ఞంపునని శంకించి తారస్సనకుఁ బారిపోవుట-తాలియార్డుఁబెరులో
పెరిక్లి ను లేకుంటఁజూచి తిర్గి తనదేశమునకేగుట- క్లియోనుడయోని
జాలు తమదేశమునఁ బెట్టిన కరువునకై తిండిలేక వగచుచుండఁగా
పెరిక్లి ను వారలకు సమృద్ధిగాఁ దనయోడలోని భోజనసామాగ్రి
యిచ్చుట - పెరిక్లి ను పెంటోపోలీసునకు గాలివానతాఁకునఁ దన
యోడలు చెడఁగా సముద్రమునఁ గొట్టుకొని వచ్చి యచటిరాజగు
సైమోనుడినుని యనుగ్రహము వడయుట - టైరునందలి ఘనులు పెరి
క్లి నుని వెదకుటకై సముద్ర యానముచేయుట - పెరిక్లి ను తైసాను
నాపె తండ్రి యిష్టానుసారమునఁ బెండ్లాడుట - పెరిక్లి ను తైసాతో
మఱియు నాపెయందుఁదాఁగన్న కొమార్తెతో టైరున కాంటియో
కను కూతుతోఁ జచ్చుటవిని యోడపై వచ్చుచుఁ దుపానునఁ యోడ
చెడఁగా నాలుబిడ్డలనుండి విడఁబడుట- పెరిక్లి ను మృతించెందినదని
తనభార్య నొకపెట్టెనుంచి యందుపై నాపెస్థితిప్రాసి సముద్రమున
విడువఁగా దానిని సిరిమనుపట్టుకొని యందు సజీవురాలైన తైసాను
గాపాడుట - పెరిక్లి ను మెరినాపై కొరీడాలను క్లి ను చెంతనుంచుట -

మెరీనా తెల్వి తేటలకు డయోనిజాయోర్వక లైకొరిడా మృతికి వగచు
నాపె జంపుటకై లియోలై నున కప్పగించుట - నాకా తస్కరులు
లియో నై నుని బాఱదటిమి మెరీనానుడమవశమున నుంచుకొని
మిటీలేనియనువురమున నాపె నొకబడవాకమ్ముట - మెరీనా వేశ్యా
వృత్తి కొప్పుకచటిపాలకుని నంరక్షణమున నాటపాటలచే గౌరవ
ముగా జీవించుట - పెరిక్లి సచటికివచ్చి తనయోడలోని కచటి పాలకునిఁ
చేఁ దనతోమాట్లాడుటకు రప్పింపుటడిన మెరీనానమాచారము నైలిసి
కొని యాపెను బోల్చి సంతసించుట - పెరిక్లి సుతనకుఁబా త్రివత్య
దేవత కలలోఁజెప్పి న ట్లీ పెనస్సు నందున్న యాపెగుడికేగి యచటఁ
దనభార్యన్లాంచి యాపెచరిత్రము న్విని తనకూతుఁ లెసిమేకసునకుఁ
బెండ్లి చేసి తనరాజ్యమున భార్యతో నుఖముండుటయును.

(29) రోమియోజాలియట్టులను నాటకమందలివేసములు
ఎస్కాలసు పెరోనారాజు పేరిసు రాజబంధువుఁడు
మాంటేంగు కేవులట్టులనోయ్యద్యేషమును నిర్దఱుఘునులు
కేవులెట్టు వినతండ్రి
రోమియో మాంటేంగుకొడుకు
మర్కాషియో రోమియోమిత్రుఁడగురాజబంధువు
బెన్వేలియో రోమియోమిత్రుఁడగు మాంటేంగుభాతృవృద్ధుఁడు
టెబల్లు కేవులెట్ట దొరసానిమేనల్లుడు
లారెనెస్సు జానులుసన్యాసులు
బల్తనరు రోమియోసేవకుఁడు
వీటరు సెప్పనుగ్రికరీలు కేవులెట్టుసేవకులు
అబ్రహము మాంటేంగుసేవకుఁడు
వైద్యుఁడు
మువ్వరుగాయకులు
ఇర్వరు భృత్యులు ఒకయభికారియు

మాంటేంగుదొరసాని

కేపులెట్టు దొరసాని

జూలియట్టు కేపునెట్టుకూతురు

జూలియట్టువాది వెరోనాపేరులు మాంటేంగుకేపులెట్టుల
జ్ఞాతులు వేషధారులు భటులు దావారికులు భృత్యులు పల్లవి-
తంగము నామంటువాలు.— కథ .

మాంటేంగు కేపులెట్టుల జనులు కలహమాడుచుండగా రాజు
వారలఁ నార్వించుట_రోమియో కేపులెట్టింట జరుగు విందునకుఁ
బోయి పచ్చన్న వేషముతోమండి జూలియట్టుతో మాట్లాడుట_
జూలియట్టురోమియోను వలచి యతఁడు తనతండ్రి విరోధి యాటకుఁ
జింతించుట_రోమియోజూలియట్టున్న మేడ చెంతకు గోడదాటి దిగి
యెట్టుచాటునఁ బొందియుండ నామె మేడకిటికి యొద్దఁ గూర్చుండి
రోమియోనుఁ బేర్కొని తలడిల్లుచుండ నతఁడు తన్ను బైలుపర్చు
కొన నాపె యతనితో మాట్లాడి మఱునాఁడు తొమ్మిదిగంటలకు వర్త
మాన మంపెదనని చెప్పిపోవుట_రోమియో గుడియొద్దనున్న సన్యాసి
యొద్దకుఁ బోయి జూలియట్టుం దనకుఁ బెండ్లి నేయుమని చెప్పి యది
వఱకుఁ దావలచిన రోసెలినుపై వలపుఁ దాదొలఁగినందున కతనిచే
జీవాట్లుతీనుట_జూలియట్టు తనదాది స్రోమియోచెంత కంపియు నతని
వర్తమాన మెఱిగి రహస్యముగా గుడిలో లారెన్సుచెంత నతనిఁ
బాణిగ్రహణము చేసికొనుట_తనహితుఁడగు మాయ్కూపియోచంపి
రాజునకు జడిసి పలాయుతుఁ డౌట రాజు రోమియోకు విదేశవాసము
విధించుట_రోమియోతో జూలియట్టు తెలవాఱువఱకు సల్లాపముఖ
మనుభవించి, సెలవుతీసికొనిపోవుట_జూలియట్టు తలదండ్రు లాపెకు
పేరిస్సుతో రెండుదినముల గడువులోఁ బెండ్లిచేయ నిశ్చయించుట_
జూలియట్టులారెన్సు నొడ్డకేగి యటనున్న పేరిసు న్యభోచిత ముగ

మాట్లాడి పంపి రహస్యముగా లారెన్సు స్త్రవ్యమడిగి యతఁడు తన
కొనఁగిన యొకవిధముగు సమ్మాహనౌవధమునుఁ దీసికొనిపోవుట-
జాలియట్టు బంధువులచేఁ బూడ్చబడుట-తన సేవకుడువచ్చి జాలి
యట్టు మృతి చెంది సమాధినుంచఁబడినదని విని రోమియో యొక
వైద్యునకు ధనమొసఁగి వివరముకొని జాలియట్టున్న సమాధి కడ
కేగుట-లారెన్సురోమియోయొద్దకు వస్త్రహాన ముంపుటకు మనుష్యుఁడు
దొరకకుంటకుఁ కించునుపాయ మరయు చుంట - రోమియోజాలియట్టు
సమాధిచెంత పూలుచల్లుచున్న పేరినిస్సుం పంపి జాలియట్టున్న
పెట్టెం దెఱచి యాపె స్మద్దుగొని యాపె మృతిచెందుట కోర్వక
వినముఁగోలి చచ్చుట-జాలియట్టు మత్తువిడిగినపిదప లేచి తనకయి
వినముఁగోలి మృతిచెందిన తననాథునిఁజూచి యతనిచేతిలోనున్న
కైజారుపుచ్చుకొని చచ్చుట-రాజు జరిగిన సమాచార మంతయును
లారెన్సువలన విని మాంటేగు కేపుల్బ్లులతో విచారింతుట-యును

(30) పెంకెన్మచ్చిక చేయుట యను నాటకమాన వచ్చు వేసములు
ఒకప్రభువుపై (కంచరి) పూటకూళ్ళమ్మ సేవకుఁడు నాటకులు
వేటకాండు భృత్యులు

బేస్లిసా పాడువాలోని శ్రీమంతుఁడు

విస్సెంటియో సైజాలోనిముసలివాఁడు

లూసెంటియో యతనికొడుకు

పెట్రూషియోఁ కేరీనానువరించు వెరోనాఘుచుఁడు

గ్రీమియో హార్బెన్నియోలుఁ బయాన్కాను వలచువారు

ట్రానియో బయండెల్లోలు లూసెంటియో సేవకులు

గ్రూమియోకర్దిస్సలు పెట్రూషియో సేవకులు

ఒకపండితమ్మన్యుఁడు

కేతరీనా బయాకా వితంతువులు బేస్లిస్టాకూతులు

కుట్టుపనివాఁడు దున్నులమ్ముకొనువాఁడు బేస్తిస్టా పెట్రూషియోల
నేవకులు

రంగముపాడువా పెట్రూషియో యిల్లు ప్రభువుత్రాగి పడి
యున్న స్త్రీనునకుఁ బ్రభువేషమువేసి వానికిఁ బ్రభుఁడను భ్రమగల్పించి
వానియెదుటఁ బెంకెన్మచ్చిక నేయుట యను నాటకమాడించుట - కథ.

పాడువా యనుపట్టణమున బేస్తిస్టాయను నొక ధనవంతుఁడు
కలఁడు - వానికి ముగ్గురుకూతులందు కేతరీనా బయాంకాలు కన్యకలు -
దక్కునదివితంతువు - కేతరీనా మిగులగయ్యారీ యాపెకుఁ బెండ్లియైన
పిమ్మటఁగాని బయాంకాకు పెండ్లి నేయనని యాపెతండ్రి నిశ్చయిం
చెను - పెట్రూషియో యనువాఁడు తననేర్పచే కేతరీనాను మచ్చిక
చేసి పెండ్లిచేనుకొని పాడుగావించెను - బయాంకాను లూసెన్నియో
వితంతువును హుర్దెనిషియో పెండ్లాడిరి.

(81) గాలివాసయను నాటకమందలి వేనములు

అలనోస్ (నేపిల్పురాజు) ఆతని పోదరుఁడు సెబాస్టియను

ప్రోస్పెలో మిలనుకునిజమైనప్రభుఁడు అతనిపోదరుఁడాంటోనియో

మిలను కన్యాయప్రభుఁడు

ఫర్డినందు నేపిల్పురాజుకొడుకు

గొంజాలో వృద్ధుఁడగున్యాయోపదేష్ట

అడ్రీయను ప్రాన్సిస్కోలుఁ ప్రభువులు

కాలిబను అడవిమనుష్యుఁడును మఱ్ఱుగుజ్జనగు నొక బానిసీఁడు

ట్రెంకూలూ హాస్యగాఁడు

స్ట్రీఫానో త్రాగిన యుగ్రాణవువాఁడు

నాకాధిపతి

తండేలు

ఓడంగులు

మిరాందా ప్రోస్పెరోకూతురు
అరియలు గాలిపీడ

ఇదిను సెరీసు జూనో మొదలగుదయ్యములును ప్రోస్పెరోను
సేవించు తక్కిన దయ్యములును రంగము ఓడతోడిసంప్రదము ఒక
దీవియును — కథ .

అలనోస్ సెబాస్టియను ఆంటోనియో ఫర్డినందు గొంజాలో
లున్న యోడ ప్రోస్పెరో మంత్రసహిమ స్థలుగుతుపానున మన్గుట
ప్రోస్పెరో మిరాందాతో నోడలోనివారలు తనశత్రువులని తెల్పుట -
ఫర్డినందు ప్రోస్పెరో ప్రేరేపించిన యరియలు మాయచే ప్రోస్పెరోమి
రాందాల యొద్దకువచ్చి మిరాందాను మోహించుట - మిరాందా
కూడా ఫర్డినందు స్వలచుట - అలనోస్ సెబాస్టియను ఆంటోనియో
గొంజాలో ఆడియను ఫ్రాన్సిస్కో మొదలగువారు భూమికెక్కి
యత్యాశ్చర్యముగా మాట్లాడుకొనుచు ఫర్డినందుని వెదుకుచుండగా
నాంటోనియోసెబాస్టియను ఆంటోనియోసెబాస్టినులు తప్ప దక్కు
వారలు అరియలుమాయచే నిదురింపఁగా అలనోస్ గొంజాలోలను
జంపి నేపిల్సురాజ్య మాక్రమింప సన్నద్ధులుకాఁగా వారు భయము
లేచి శత్రుధారణమునకుఁ గతిమడుగఁగా వీరలు సింగము లగడడిసవని
బొంకుట - కాలిబను కట్టలుమోసికొని వచ్చుచు ట్రింకోలూను జూచి
బడిసి నేలపై బోరిగిలఁ బడుకొనఁగా ట్రింకోలా గాలివాస వచ్చు
నేమోయని కార్మొయిలుం గాంచి భయపడి కాలిబను చొక్కా
యలో నొదిగినపుడు కాలిబ న్నతని దయ్యచుచుకొని వడఁచుచుండగా
స్టీనో త్రాగి బంటగాఁ బ్రాఁచుచున్న కాలిబను స్టీఫానోల నోళ్ళలో
సారాయిపోయఁగా వారలు తమస్థితి తెల్పఁగా స్టీఫానోట్రింకోలా
అలనోస్ మొదలగు తమవారందఱు సముద్రగాములయినందుకు వగ
చుట - ఫర్డినందు మిరాందా లనోన్యముం ప్రేమించి పెండ్లాడ నిశ్చ
యించుకొనుట - కాలిబను స్టీఫానోట్రింకోలారకు ప్రోస్పెరోస్థితి చెప్పి

యతనింజంప నుపాయముచెప్పట-ఆలనోసెబాస్టియను అంటోనియో
గొంజాలో ఆడ్రీయను పాన్నిస్కోలు వివిధగతుల సరియలు యొక్క
మాయలకుఁజెక్కి యాశ్చర్యపడుట - ప్రోస్పెరోమిరాందా ఫర్డినం
డుల పెండ్లికొన్నకొనుట-కాలిబను స్త్రీఫేనోట్రీంకోలాలు ప్రోస్పెరో
గుహకు సమీపించి కలువిధముల దయ్యముల బాధనందుట-
ప్రోస్పెరోవారలపైఁ గరుణించి వారలకుఁదా బయల్పడి తనస్థితిచెల్పి
ఫర్డినందును, మిరాందాను న్యారల కగపర్చి యోడలోని మిగిలిన
వారలఁగూడ రప్పించి యోడ భద్రముగ నున్నదనియు నిదంత తన
మాయాశక్తి యనియు వారలతోఁజెప్పి మఱునాఁడు వారలతోఁ
గూడ నేపిల్సుదేశమున కేగ నిర్ణయించుటయును.

(32) ఆతెన్నుఁజైమనునను నాటకమందలి వేసములు
ఁజైమను (ఆతెన్నుపురమందలి యొకఁఁడు)
లూసియను లుగూలోసు సెప్రోనియసులు (మున్ముత్తిచేయుప్రభులు
వెంటీడియసు (ఁజైమనునిదొంగమిత్రులలోనొకఁడు)
ఎసిమెంటసు (ఒక మొరటువేదాంతి)
ఆల్సిబయాడిసు (ఆతెన్నులోనియధికారి)
ఫ్లేనియసు లుసీలియసు నర్వీలియసులు (ఁజైమనుని సేవకులు)
కాపిసు పైలోటసు టీటసు లూసియసు వార్బిన్సియసు మఱికొందరు
(ఁజైమనుని కప్పిచ్చిన వారి సేవకులు)
ముగ్గురుకొత్తవాండ్లు ఒక సేవకుఁడు ఒకవిమానకుఁడు
కవి చిత్రకారుఁడు సగలమ్మువాఁడు వర్తకుఁడు
ఒకముద్రునలి

పిర్నియా ఁజైమెండా) (ఆల్సిబయాడిసుని యంపుడుఁజైలు)
మన్మధుఁడు వేసకాండు)
ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు సైనికులు దొంగలు
భృత్యులు రంగము ఆతెన్ను మఱియు నాచెంగటి యడవులును- కథ.

కవి చిత్రకారుడు నగలమ్మువాడు - వర్తకుడు పట్టులమ్ము
 వాడు మొదలగువా రలన్యోన్యము సంభాషించుకొని, టైమనునిచెంత
 కేగుట-టైమను వెంటోడియసునకు డబ్బిచ్చి వాని చెఱవిడిపించుట-
 టైమనులుసీలియసునకు ధనమొసంగి పెండ్లి చేయించుట-టైమనుకవి
 చిత్రకారుడు మొదలగువారి స్వస్థానించుట-ఎపిమాంటసు టైమనుని
 యవివేకము న్నూలుచుంట-ఆల్సిబయాడిసు ప్రభులు దొరసాను లుద్యో
 గులు గాయకులు మొదలగు నానాజనుల కెంతో వేడుకతో టైమను
 విందుచేయించి బహుమతు లిచ్చుట-టైమను కప్పిచ్చినవాం డ్రతని
 యొద్దకుఁ గాలదోషము పట్టుచున్న పత్రము స్లేవియసు టైమనునితో
 నతనియాస్తికి మించి యప్పతని కున్నదని స్పష్టపరచుట-టైమను తన
 యొద్ద మిత్రులమని భోజన భాజనము లందుచుఁ దనుఁ బొగడు
 చుండుప్రభుల యొద్దకు సాహాయ్యార్థము సేవకుల సంపెనుఁగాని
 మొకఁ డింట లేననిపించుకొనినా-నొకఁ డిప్పుడు వీలులేదనినా -
 నింకొకఁ డంత కన్నుఁగాన కప్పలవాలు కా నేలయని చీఁవాట్లు పెట్టఁ
 దొనఁగె-నిట్లెల్లవారు తప్పించుకొనిరి-కాని యొక్కడైనఁ దనకు
 సాయపడకుంటకు నప్పలవాండ్రొప్పిన సేవకులకు జడిసి తా నిల్లువెలు
 వడ లేకుంటకు పాఱికోపమున మండిపడుచుంట - ఆల్సిబయాడిసు
 రాజ్యాధికారులచే విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి స్వశత్రుఁతోఁ గలసి
 తనదేశముపై దండెత్తి రాఁదలఁచుట-టైమను పూర్వము తనవిందుల
 నారగించి తనుఁ బొగడుచుఁ దనకొకింతయుఁ బనికిరాని తనకపట
 మిత్రుల నందఱి నిందుచేసెదనని మిషవెట్టి రావించి యందఱిపై
 వేడినీళ్ళుచల్లి పడఁదిట్టఁగా వారెల్ల రతనికిఁ బిచ్చెత్తినదని నొచ్చు
 కొనుచుఁ బోవుట-టైమను మనుష్యుల దౌర్జన్యముఁ దలంచి మానవ
 సంఘము న్రోసి యడవికేగుట-ఆల్సిబయాడిసుఫిర్మియా టైమెండ్రా
 లతో నాతెన్నుపై దండెత్తి పోవుచు నదుదారిలో టైమనుని జూచి
 మనుజుల నసహ్యించుకొను నతనిచేఁ జీవాట్లుతని యతనివలన బంగరుఁ

బొందిపోవుట-దొంగలు టైమనువలన నీతినేర్చుకొని యరడిచ్చిన
 బంగారుం గొంపోవుట-ఫేనియసును టైమను ప్రియముగా సంభాషించి
 బంగరిచ్చి పంపుట-బంగరుబొంద నాసింది మిత్రులవలె వచ్చిన కవి
 చిత్రకారుల నిర్వార నైమను కొంతబంగ రిచ్చి తిట్టి తన్ని పాటడలు
 ముట-టైమను రాజ్యాధికారులతో నసందర్భముగా మాట్లాడి తన
 గుహలోని కరిగి మృతిచెందుట-

(33) టీటసు సెక్రెటోనికసు నాటక మందలి కేవములు

సాటిర్నికసు రోముచక్రవర్తి

బెసియానసు సాటిర్నికసుని సోదరుడగు లెవీనియాను వలచిన
 వాడును టీటసేక్రెటోనికసు గాతులనెదిరించిన సేనాధిపతియగు నొక
 రోమనుఘనఁడు

మార్కసాంక్రెటోనికసు ప్రజాపతినిధియు టీటసునిసోదరుడగును

లూసియసు క్వింటసు మార్టియసులు టీటసునికొడుకులు

చిన్నలూసియసు లూసియసునిపరిబిడ్డఁడు

పబ్లియసు మార్కసునికొడుకు

ఈమీటసు ఒకరోమనుఘనఁడు

అలాబ్బసు డెమిట్రీయసు చీరసులు తామోరాకొడుకులు

ఆరాసు తామోరాజారుఁడు

ఒకయధికారి ప్రజాపతినిధి మూతపరిహానకుఁడు గాతులు రోమనులు

తామోరా గాతులరాణి

లెవీనా టీటసునికూతురు

ఒకదాది యొకసల్లనిశిశువును

టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాపతినిధులు ఉద్యోగులు

సైనికులు ధృతులును రంగము రోమను మఱి నచ్చెంగటి ప్రదేశ

మును... కథ

సాటిర్నినను బేసి యాననులు రాజవదవికై కలహించి ప్రజా
 భిప్రాయ మడుగుట-టీటసు గాతులను జయించి యుద్ధమందు మృతు
 లైన తన యిరువది యొక్కందు కొడుకుల పీనుంగు పెట్టెలతోను
 బందెలుగాఁ దేబడిన తామోరా ఆలార్పసు చీరను డెమ్మటియను
 ఆరాను మొదలగువారితోడను జయభేరిలు మోయి నేతెంచుట-టీటసు
 నకుఁ బ్రజాప్రతినిధులు రాజమకుటము పెట్టెదమన యతఁ డంగీకరింప
 కుంట-తామోరా పెద్దకొడుకును రోమనులు తమదేవతులకు బలి
 యిచ్చుట-టీటసు సాటిర్నిననునకు రాజమకుట మిడుట-సాటిర్నినను
 తామోరానుఁ దనరాణిగాఁ గైకొంట-బెసియానన్సు లెవీనియా
 నెత్తికొనిపోవుచుండగాఁ నతనికి మాస్ససు లూసియసు మ్యుటియసులు
 తోడ్పడుట-టీటసనందు కొప్పుక వారివెంబడింపుచు నెన్నడిన మ్యుటి
 ససునిం జంపుట టీటసుని సాటిర్ని నను తూలనాడి తనకు లెవీనియా
 యక్కర లేదని తామోరా రాణితో దననగరున కేగుట టీటసు తన
 కొడుకులచేతను మఱియుఁ జక్రవర్తిచేత సవమానింబబడి యొంటినేగు
 టకు దుఃఖించుట - నూర్ససు లూసియసు క్వింటసు మార్షియసులు
 టీటసుని వేడి యతని యంగీకారముపై మ్యుటియసున కుత్తరక్రియలు
 యధావిధిగఁ జేయుట సాటిర్ని నను తామోరా డెమ్మటియసు చీర
 నారాస్లతోగూడి బెసియానస్లెవీనియా మొదలగువారిం గలిసికొని
 లెవీనియాను బలాత్కారముగా గొంపోయినందుకు బెసియాననును
 మఱియుఁ దనకనిష్టులౌ టీటసును వానికొడుకులను గద్దింపఁగా
 తామోరా చక్రవర్తితో రహస్యముగా వారలపని పట్టించెదనని చెప్పి
 పైకివారలతో నతనిసఖ్యపర్చుట-డెమ్మటియసు చీరనులు లెవీనియా నా
 క్రమించుకొనుటకై పోరాడుచుండ నారనువారలతో రేవుద్భావన
 ములో చక్రవర్తి వేటాడునపుడు చక్రవర్తినిం గలిసికొన లెవీనియా
 మొదలగు నాడంగులు నచ్చెదరపుడు మీతల్లితో నాలోచించి లెవీని
 యాతో మాయుష్టము తీర్చుకొనవచ్చు నని చెప్పివారల స్వమూఢాన

కర్పూట - ఒక తోయలో తామారా యారనులు క్రీడించు
 చుండఁగా బెసీయానస్లేవీనియా లచటికి వచ్చి వారల న్వేటఁ జూడ
 రమ్మన తామారా కుట్రవలన డెమిట్రీయసు చీరనులు వచ్చి బెసి
 యానసుం బొడిచి చంపి యొక గోతం బడ్డవెచి లెవీనియాను బల్మి
 డెజబట్టుటకుఁ గొంపోవుట-ఆరను కుట్ర వలన మార్టియసు క్వింట
 నులు బెసియానసు త్రోయంబడిన గోతఁ గూలుట-తామారా
 సాటిర్నిన నేడ్రోనికనుల నచటికి రావించి మార్టియసు క్వింటనులు
 బెసియానసుంబంపినారని చెప్పట- ఆండ్రోనిక సెద్దియుఁ దోచక
 లూసియసు న్వంటనిడికొనిపోవుట-ఒక తోయలో డెమిట్రీయసు చీర
 నులు లెవీనియాను డెజబట్టి యాపె చేతులను నాల్కను ఖండించి
 యేగుట-మార్ససు లెవీనియాను వెడకుచు నొక తోయలోనున్న
 యాపెం జూచి వగచి యాపె నింటికిఁ గొంపోవుట-లూసియసు విదేశ
 వాసశిక్ష స్వధింపఁ బడుట-లూసియసు టీటసు మార్ససు లెవీని
 యాలుకూడి విలపించుచుండ నారెనువచ్చి యందెవరి చేయికోసి
 పంపినను రాజుటీటను కొడుకులం గాచెద నన్నాడఁని చెప్పగాఁ
 దక్కినవారు తమతను చేతుల నిచ్చెద మనుచుండఁగా టీటసు తన
 చేయిగోసి యారనుకీర్చుట-ఒకదూత టీటసు కొడుకుల శిరస్సును
 మఱియుతని నరికఁబడిన హస్తము నతని యెదుటనిడిపోవుట- లూసి
 యను గాతులం బురిశొల్పి రోముపై దండెత్తి వచ్చెదనని తనతండ్రి
 నోదార్చి యేగుట- లెవీనియా యిసుకపై నోట నొక పుల్ల పెట్టు
 కొని తన మొండిచేతుల నాయుమున డెమిట్రీయసు చీరనులు తన
 భర్తంబంపి తనుఁ జేటచి తన చేతులు నటికి నాల్కఁఖండించి నారని
 తెల్పుట- చక్రవర్తిని యారను పోల్కిగా నొక నల్లనికొడుకు న్గని
 యాబుడుతని చంపుచుని దాడిచేత నతనియెద్ద కంపఁగా డెమిట్రీ
 యును చీరనులతో నున్నయార నాబిడ్డని గాతుల దేశమునఁ గాపాడ
 న్నంది దానినిం బొడిచి చంపి యొక తెల్లని శిశువునుఁ చక్రవర్తిని

కప్పజెప్పడని డెమిట్రీయసు చీరసుల కుకుదేశించు టీటియసు విదూష
 కుని చేతికి విజ్ఞాపనపత్రిక నిచ్చి చక్రవర్తి కదిచూపి యతఁడేమనునో
 తిరిగి తనకుఁ జెప్పమనుట-చక్రవర్తి విదూషకుఁడిచ్చిన యాత్రమునుఁ
 జదివికొనివిదూషకున కుఱిశిక్ష విధించి టీటసుని దనచేత నఱుకుటకై
 యతనిఁ బట్టితెమ్మనుట- ఈమిఁలయఁబ్బు గాతులనే సన్ఘార్చికొని
 లూసియసు రోముపై దండెత్తి వచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి జడిసి లూసి
 యనుని టీటసు నింటన న్గలిసికొమ్మని యిమిఁలీయసు నంపుట గాతుల
 సైనికులచే నారను పిల్లనితోఁ గూడఁ బట్టునడట- తామోగా టీటసు
 నికి వెట్టెత్తినదని నిశ్చయించి డెమిట్రీయసు చీరసులతో నడురేయి
 బయలుదేరి టీటసుని యింటికి వెళ్ళి యతనితోఁ దాఁ బగ దయ్య
 మనియుఁ, దనకొడుకు లిరువురు నొకఁడు శఱదయ్యమనియుఁ
 దమ్మును యధేచ్ఛగా నియోగించినచో బభీష్టుము తీర్చెద మనియుఁ
 జెప్పట- టీటసా పెమాటలు సమ్మినట్లు పెటించును నాపెను మఱి
 యాపెకొడుకులనుఁ బోల్చి చక్రవర్తిని దన యెదుటఁ బెట్టుమని
 కోరుట- సరియో లూసియసుని మఱి ముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను
 నీ యింటికి విందుకై రప్పించుము; చక్రవర్తిం జక్రవర్తినిని మఱి
 యాపెకొడుకులను నీయింటి విందునకు వెచ్చనట్లు చేసెదనని
 తామోరా చెప్పిపోవుట- టీటసుమార్గసునితో గాతుసేనాధిపతు
 లను వెంటనిడుకొని లూసియసుని వెంటనే రమ్మనుమని చెప్పివంపి
 పల్లియనుని బిలిచి డెమిట్రీయసు చీరసులను విఱిచికట్టి వారలకు
 నోళ్లుమూసి లెవనియాచేత నొకగిన్నెనిడి వారలుచేసిన నేరముల
 వారలతోఁ జెప్పి వారిగొంతుకలఁ గోసి యానెత్తు రాగిన్నెలోఁబట్టి
 వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుట నుడికించి వండుట- చక్ర
 వర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్గసు లూసియసు లెవనియా
 గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁ గూర్చుండబెట్టి తా వంటవాని వేన
 మూని తా వండిన కుదార్థము నెదుటనుంచి లెవనియాను బొడిచి

చంపుట - చక్రవర్తి కారణమేమని యడుగ, డెమిట్రీయసు చీరనులు
 బెసియానసుని చంపి లెవీనియానుఁ జెఱబట్టి యాచేతుల నఱికి
 నాల్కను ఖండించిరనియు, నదియెఱుఁగక నీవు నాకొడుకులఁ జంపించి
 నావనియు, నారను తనచేయి కూడా నఱుకకొనునట్లు కుట్రపన్నినాఁ
 దనియుఁ జెప్పట - చక్రవర్తి డెమిట్రీయసు చీరనులను బిలిపించుఁదని
 చెప్పినపుడు టీట సిడిగో వారలనీ తామోరాతివ నుంకించుచున్నదని
 యాపె దౌర్జన్యము న్వర్తిడించి యాపెనొప్పిడిచి చంపుట - అందు
 కొప్పుక చక్రవర్తి టీటనుంబొడిచికూల్చుట - లూసియసు చక్రవర్తిం
 బొడిచి చంపుట - ఆరసునికిఁ దగుశిక్ష విధించి రోమనులు లూసియసు
 నిఁ దమకు రాజుగాఁ జేసికొనుటయును.

(34) ట్రోయిలసు క్రెపీడాలను నాటకమునందలి వచ్చు వేనములు
 ప్రియాము ట్రోయిరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు ట్రోయిలసు పేరిసు
 డీఫోబసు హెలీనసులు

ఈనీసు ఆంటీనరు ట్రోజను నేనాధిపతులు

కల్ప్సు గ్రీకులతోఁ జేరినట్రోజనుగురువు

పందారను క్రెపీడా పినతండ్రి

మూర్గరిలను ప్రియామునిజారపుత్రుఁడు

ఆగ మెమ్మను గ్రీకునేనాధిపతి మెనిలాసు వానిపోదరుఁడు

అచిల్లెసు అజాకన్య ఉలిసిసు నెస్టరు డయామెకిసు పెట్రోక్లసులు గీకు
 సైనికులు

తర్సిటిసా మఱుగుజ్జబండఁడు

ట్రోయిలసు పేరిసుదయెమిడిసుల సేవకులు

హెలెసు మెనిలాసునిభార్య

ఆండ్రో మేషీ హెక్టరునిభార్య

కసాండ్రా ప్రియామునికూఁతురగు మాంత్రికురాలు

క్రెసిడాకుల్కసునికూఁతురు

ట్రోజనుపై నికులు గ్రీకు పై నికులు రంగము ట్రోయి గ్రీకు శిబిరమును — కథ .

ట్రోయిలను క్రెసీడాపైఁ దనవలపును కుందారసుతోఁ దెల్పుట - క్రెసిడా తనచెంగటి నుండి యుద్ధమునుండి పోయెడు వీరుల కుందారసుతోడనుండి కరికించుట - గ్రీకువీరులు ట్రోయిను జయింపఁ బోక రిత్తగా నేడేండ్లనుండి యుంటకై విచారించుట - హెక్టరు గ్రీకులలోఁ దనతో ద్వంద్వయుద్ధముచేయఁగల వాఁడున్నాఁడాయని గ్రీకు పైన్యములోఁ జాటించుట - గ్రీకుపై నికులు కోరినట్లు హెలెను స్త్రీకులకుఁ దిరిగి యప్పగించఁ దగునా లేదా యని స్రియాము కొడుకులతో నాలోచించుట - గ్రీకులు మామేనత్తను గొంపోయిగట్లే పేరీసు గ్రీకుసేనాధిపతి భార్యయా హెలెనుం దెచ్చఁ దెచ్చుకొన్నదాని విరువనేల యని కొందఱు విరువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమునకుఁ జేయ వాటిల్లు నేమాయని మఱికొందఱు సభిప్రాయ మిచ్చుట - క్రెసాండా హెలెనుం గ్రీకుల కప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పుకలుగునని చెప్పి పోవుట ట్రోయిలను క్రెసీడాల న్యోన్యము వలచి కవగూఁడుట - గ్రీకులచేబట్టువడిన యాంటీనరునిఁ దిరిగి ట్రోయిపై నికుల కిచ్చి వానికి మాటుగ క్రెసీడాను గ్రీకుల కిచ్చుటకు పేరీసు మొదలగు ట్రోయిపై నికు లొప్పుకొని ట్రోయిరసునిఁ దమయొద్దకుఁ బిలిపించుట - పేరీసు ట్రోయిలనునితో క్రెసీడాను గ్రీకుల కర్పించుమన నారఁ డాలాగా యని యలుకంబోయి క్రెసీడాఁడఁ దా రహస్యముగా గ్రీకుపైన్యములోఁ గలసి కొంచుండుననిచెప్పి యాపెను గ్రీకుల కప్పజెప్పుట - గ్రీకు ట్రోయిపై నికు లొకచోట నొకరేయి కలసి భోజనముసేయ నిచ్చగించుట - ట్రోయిలను క్రెసీడా డయోమెతో రహస్య వల్లభము లాడి వానికి తానిచ్చిన చొక్కాయి చేరినిచ్చి కంపుట - కనులారఁ జూచి మండిపడుట - శకునములు బాగుగలేవు, నేడుయుద్ధమునకుఁబోవలదని తల్లిదండ్రులు పోదరియుం భార్యయును వారించు

చుండగా హెక్టరు వినక ట్రోయిలనుతోఁగూడ రణరంగమున కేగుట...
అదిలెను లసిశస్త్రములు విడిచి కూర్చున్న హెక్టరుం బంపుట...
ఉభయసేనలు హెక్టరు చచ్చుట తెలిసి యుద్ధము నాటికిఁ జాలించి
తమతమ విడుదుల కేగుటయును.

(15) పన్నెండవరాత్రి లేక నీయిచ్చగించునదను నాటకమందలి వేన
ములు

ఆర్స్వియో ఇల్లీ రియా పభువు

సెబాస్టియను వయోలాపోదరుఁడు

ఆంటోనియో నౌకాధికారి సెబాస్టియను మిత్రుఁడు

నౌకాధికారి వయోలామిత్రుఁడు

వెలెంటైను కూరియోలు ప్రభునదివులు

బైంది ఒలివియాపినతండ్రి

ఆగ్నీకు

మాల్వోలియో ఒలివియాకుబంధారు ఫేలియను విమానకుఁడగు పెన్టీ
ఒలివియా సేవకులు

ఒలివియా భాగ్యవంతురాలగుదొరసాని

వయోలా సెబాస్టియనుపోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురులు నావికులు అధికార్లు గాయకులు భృత్యులు
రంగము ఇల్లీయాలోని పట్టణము దానిచేంగట సముద్రతీరము—కథ.
ఆర్స్వియో తన చెలికానితో నొలివియా యాపిపోదరుని గూర్చి చింతిం
చుచు బుగ్గవం జూడకుంట వినుట...వయోలా సముద్రమునఁ గొట్టు
కొనిపోయిన తన పోదరుని కై చింతించుచు నార్మగుని వండనేషమున
సేవించుట...సెబాస్టియను నాంటోనియోతోఁ దనతో నొకసారిఁబట్టి
తన్నుసరిగాఁజూలిన తన పోదరి సముద్రమునఁ గొట్టుకొని పోయిన

తనియు, నాపె న్నెదకుటకై రోడరిగోపేరు పెట్టుకొని యార్చిను
 చెంతకుఁ దా నే గెద ననియు, నందుకు నీసాయము కావలయుననియుఁ
 గోరుట-చీలివియా యొద్దకు వయోలాక్రభునిచేఁ బంపఁబడి యాపెచేఁ
 జేమింపఁబడి యాపె చెలికత్తెచే నంపిన యుంగ్రమందుకొని యాపె
 తెల్విలేమికిఁ జింతించుట-ఆర్చును వయోలాచేతి కొకనగ యిచ్చి
 యొలియా కిమ్మునిచెక్కుట-ఆర్చినుని వయోలా వలచి కరితపించుట-
 బలివియా వయోలాతోఁ దవవలపు తెల్పుఁగా నాపెతప్పించుకొనట-
 మెరియా యొలివియా వ్రాసిన ట్లొకయుత్తరము కల్పించి మాల్వోలి
 యొచెంత నవ్వులాట కిడఁగా నతఁ డొలివియాను వలచిన దనుకొని
 వికారపడుట-త్రాగుబోతగు జ్జెంచి తనత్రాగుడు చెలికాడగు నాగు
 చీకుతో నొలివియానిస్వలదినది కాని నీశౌర్యగుణ మాపెకుఁ గన్ప
 ద్చుటకై యాపె యొద్దకు రాజాజ్ఞచే రాకపోకలు సేయపడుచు
 కానితో నీ బెదిర్చి పోరాడి గల్పితివేని నీయెడల నాపె యనురాగ
 మధిక మగునని పురికొల్పుఁగా నతడు వయోలాను నడమార్గమున
 నాహ్వనము చేయుటకోర్వ కతఁడు సెబాస్టియ ననుకొని యాత్రోవ
 నేగెడు నాంటోనియో యాగుచీకు నెమరించు నపు డతఁడు రాజ
 శత్రువుఁడుగాన రాజభట్టులతనిం జెటకుఁ గొంపోవుచున్నప్పుడ
 తఁడో సెబాస్టియనుఁ డానీయొద్ద నాదాఁచిన ధనముగాని నన్నుఁగాని
 యెఱుంగ ననెద-వింత యన్యాయము తగదు నిను సంద్రమునుండి
 రక్షించి యటకు నురక్షితముగాఁ దీసికొని వచ్చినందుకా యిట్లాడు
 చుంటివని వాపోవుచు బోవుట-కనిపెట్టి వయోలా యాహా నన్ను నా
 పోదరుఁ డనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మున్నీటి ముక్కునుండి బ్రతికి
 యిచటనుంట రూఢియని సంతసించుట-సెబాస్టియనుని ఛెర్చున నాదొర
 సాని నిన్ను కీక్రుముగ రమ్మన్నదనఁగా నాపెను నేనెఱుంగ నీవెవఁ
 డవో కాని నీత్రోవను నీవు పో యని యాతని యాగుచీ కిదిగో దొంకి
 నాదా యని యొక చెంతకాయ కొట్టగాఁ వయోచోయి చట

వార లెల్ల పిచ్చివారే యని యతనిఁ బట్టి మర్దించుచుంట-యాండి
 కనిపెట్టి యతని పైకలుకఁగా పెన్దవలస నాసమాచారము విని
 యెలివియా యడ్డుపడి జైంచి యాగ్నీకులం దగిలివైచి యయ్యానా
 యింటికి రమ్మా యని పిలువ నతఁడు నిస్సంశయముగా నిదంతయు
 మాయగాని కలగాని యగు ననుకొనుచు నాపె న్వంబడించుట-
 చీకటి గదిలోఁ బిచ్చివాడని తలంపఁబడి యెలివియాచే నుంపించఁ
 బడిన మాల్వోలియోతో ఫేభియను జైంచియన్నాగుచీకు పెన్దమెరి
 యాలు హాస్యచూడుట-ఒలివియా యొకగునువు చెంతఁ దన్నఁ
 బెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనుని గుడికిఁ గొంపోవుచుండ నతఁ
 డెద్దియఁ దోచక విస్మితఁడై యరుగుట-ప్రభువు వయోలాయెలివి
 యా సెబాస్టియను జైంచియాగ్నీకు ఫేభియను పెన్దనుమాల్వోలియో
 మెరియా లోకచోఁ గూడుటచే యాధార్థస్థితి జైలువడుట-రాజు
 వయోలాను సెబాస్టియ నొలివియాను యథావిధిం బెండ్లాడుటయును
 33 వరోనాయుండలి యద్దరు తగు మనుష్యులను నాటకమందలి
 వేసములు

సిర్వియాతండియగు మిలెనాజు
 వెలంటెను ప్రోటియసులిద్దరు తగుమనుష్యులు
 ప్రోటియసుని తండ్రియనాఁటోనియో
 తూరియో వెలంటెనుని ప్రతికక్షి
 ఎగ్లమూరు సిర్వియా సహకారి
 స్పీడు వెలంటెనుని సేవకుఁడు
 లొన్నుప్రోటియసుని సేవకుఁడు
 ఆంటోనియో భృత్యుఁడౌ పాంతినో
 జూలియా శరణుగొన్న పూటకూశ్యమ్మ
 వెలంటెను శత్రులు

ప్రోటియను న్వలచిస జాలియా
వెలంపైనుని వలచిన సిల్వియా
లూసెట్టా జాలియా చెలిక తై

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మఱి యాకం
గటి యడవియును — కథ .

వెలంపైను తనచెలికాడఁగు ప్రోటియనునో మాట్లాడి నీవ్వుడు
న్వంటనిడుకొని మిలెనాజానభాసదుఁ డౌట-ప్రోటియను జాలియాను
వలచి జాబంపి ప్రత్యుత్తర మంది, చదువుకొనుచుండ నతనితండ్రి
యాతని నిమిశానాజ సభాసదుఁడవు కమ్మని పంపుట-వెలంపైను సిల్వి
యాను వలచి యాశయించుట-ప్రోటియను జాలియాకుఁ దనయుంగర
మిచ్చి యాపె యుంగ్రము న్దాఁ గైకొని కారెన్పు న్వంటనిడికొని
మిలెనాజా నొద్ద కరుగుట-ప్రోటియను రాజ్యాజ్ఞచే వెలంపైను దరి
తేరి యతఁడు వలచిన సిల్వియాను ఁదా వలచి జాలియానుమఱచి యత
నిపైఁ గిట్టకాతని గుట్టుచెప్పి రాజుచే నతనిదేశమునుండి వెడలగొట్టిం
చుట- వెలంపై నొకయడవిలో బలాత్కారముగా లొన్సలోఁ గూడ
దొంగల గురువగుట సిల్వియాను రాజ్యాజ్ఞపై తూరియోకు బలపర్చెద
నని మిషపెట్టి తా నాపె ప్రేమను సంపాదించఁగోరి యాపె నుడ
చెంత యాపె ప్రోతముం బాడుచున్న ప్రోటియను వైఖరిం బూట
కూళ్ళ వానివెంటడి మగ వేషముననున్న జాలియా కనిపెట్టి దుఃఖం
చుట-సిల్వియా యెగ్ల మూరు పాయమున వెలంపైను యొద్దకుఁబోవ
నుద్దేశించుట-ప్రోటియను జాలియానుఁ దన సేవకునిఁగాఁ గుదుర్చు
కొనియాపె తనకుఁ దల్లియిచ్చిన యుంగ్రము నిలియా కిచ్చి యాపె
చీత్రముం దనకుఁ దీసికొని రమ్మని పంపుట-రాజు తూరియా ప్రోటి
యను జాలియా లెగ్ల మూరుతోఁ బారిపోయిన సిల్వియాను వెదకఁ
బోవుట-దొంగలు సిల్వియాను వెలంపైను చెంతకుఁ గొంపోవుట-
రాజు తూరియా ప్రోటియను జాలియా వెలంపైను లొకతోఁ గలసి

కొనుట_సిల్వీయాను వెలంపైనునకు జాలియాను ప్రోటియనునకు
రాజు పెండ్లి నేయటయును

(37) నీతుకతయను నాటకమందలి వేనములు
లియోంటీసు సిసిలియా_రాజు

శుమిల్లియను సిసిలి యాయువరాజు

శేమిల్లో యాంటీగోనను క్లియోమీనీసు డయానులు సిసిలియాలోని
ప్రభువులు

రోగరో సిసిలియాలోని తగుమనుష్యుడు

పోలిక్సేనను బొహిమియా_రాజు

ప్లోరిడల్లు బొహిమియా_యువరాజు

ఆర్చిడేమను బొహిమియాలోని ప్రభువు

ఒకనావికుడు

కారాగృహ_ధిపతి

పెరిడిట్టా_తండ్రీయగు ముదుసలిగొల్లడు వానికొడుకువిదూషకుడు

ఆటోలికసు మోసగాడు

హెర్మియోనీ లియోంటీసురాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోనీకూ_తురు

పోలీనా ఆంటీగోననునిభార్య

ఎమిల్లా రాణిచలిక_తై

మొస్సో_దొరకసులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోప
కులు గోపికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువారు రంగము సిసిలియా
యొకపుడు బొహిమియా యింకొకపుడును — కథ .

లియోంటీసు తన భార్యతో పోలిక్సేననునకు నలుబంధ_మున్న
భు_నా_కథి_వానికి విధమిడుమని శేమిల్లోలో_తప్పుగా_చేయు_ప్రతి

క్షేపనున కది తెలియఁజేసి యతని నాతనిదేశమున కంపుట - రాజు
 తనరాణిపై ననుమానపడి యాపెం జెటసాల నుంచుట - యాపె
 కొకయాదుపిల్లపుట్టుగా నాపిల్లను పోలీ నారాజునకుఁ జూపించి నపు
 డతఁడాపిల్ల నడవిలోవిడిచి రమ్మని యాంటిగోనసున - కాజ్యయిదుట -
 రాజున్యాయవధిలో బాహుటముగా రాణియందు వ్యభిచారదోష
 మాదోపించి మరణశిక్ష విధించునంతలో క్లియోమిసీసు డయానుల
 పోల్లో యనుదేవతా సన్నిధినుండి రాణి నిష్కల్యమృతా లనియు
 పోలిక్షేపసు నిర్దోషియనియు కేమిల్లో రాజుదోహి కాడనియు లియో
 టీసులేనిపోని యనుమానములుగల క్రూరుండనియు నతని కడ నిగ్గడిచిన
 యాదుపిల్లదక్క - వేతేసంతాన ముండదనియు సభిప్రాయముం దెచ్చి
 చదువునపు డది రాజు నమ్మకుండు సంతలో నాకస్మికముగా రాజు
 కుమారుఁడు మృతుఁడైనట్లు తెలియఁగా రాణి మూర్ఛిల్లుటఁ గని
 రాజు తనపై దేవత లాగ్రహించినారని తెలిసికొని పశ్చాత్తుండై
 రాణియు పోలిక్షేపసు కేమిల్లాలు నిర్దుష్టులని నిశ్చయించికొని వెంటనే
 మూర్ఛఁ దేటించుటకై కొంపోబడిన రాణి మృతిచెందినదని పోలీనా
 తెల్పుగాఁ వగచుట-ఆంటిగోనసు రాజాజ్ఞచొప్పున రాజపుత్రిని
 బోహిమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచి పోవుచుండఁగా
 నతనిపై నొకయెల్లుబంటి పడుట-ఆంటిగోనసుని యోడ గాలినాన
 తాఁకునఁ జెడుట-ఒక గొల్లడు రాజపుత్రి న్నాపాడి యాంటిగో
 నసుని స్థితినిఁ దన కొడుకువలనఁ దెలిసి యతనిఁ గావనేగుట-దార
 సంతాన వియోగమునఁ దలడిల్లు నాశ్రమభుజువన్ను రమ్మని వర్తమా
 నము చేసి నివృత్తికిఁ బడేనేండ్లు కావచ్చినవి-స్వదేశముఁ జూడనేగెద
 సెలవిండని కేమిల్లా మనవిసేయఁగా పోలిక్షేపసు సరియే వెళ్లెదవుగాని
 కొంచె మాగుమ యొక గొల్లని యింటికిఁ దలు చేగెడు తనకొడుకు
 స్థితితెలిసికొనుటకు కేమిల్లాను వెంటఁబెట్టుకొని మాటు వేసమునఁ
 పోవుట-ఆటారికనుబొను జేబుక తిరించి మోసమున దబ్బుపహరిం

చుట-ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాలో ముతకయుదువు వేసికొని నల్లాపించుచు
 నా పెద్దప్ప కదా, బెండ్లి చేసికొనియెదనని వాగ్దానమిచ్చి యానాటి
 రాత్రి కవఁగూడ నెంచి యవ్వుటి వేడ్కఁ జూడవచ్చిన గొల్లఁడు
 మామువేనములనున్న పోలికేసను కేమిల్లో కాసు మొప్పా డొరకను
 మొదలగువారిం బరికించుట-పోలికేసను పెరిడిట్టా చేయివట్టుకొని
 యాపెం బెండ్లాడెదనని ప్రమాణ మొనర్చుచున్న తనకొడుకు
 నింక్షిండెదనని చెప్పిపోవుట-కేమిల్లో యుపదేశముపై ప్లోరిజల్లు
 పెరిడిట్టాలో సిసిలియా రాజనందర్శనమున కేగుట- ఆటోలికను
 మోసమున గొల్లని వానికొడుకును ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాల వెంటఁ దీసి
 కొనివచ్చుట- పోలికేసను తనికొడుకును వెదకుటకై లియోంటేసు
 చెంతకువచ్చుట-ఆటోలికసాంటి గోనసునుండి సంపాదించిన గుర్తులం
 తెప్పటచేతను గొల్లల సాక్ష్యముచేతను పెరిడిట్టారన కూతురని
 లియోంటేసు సంతసించుట- ఆనందమగ్నుడగు లియోంటేసునకు
 పోలీనాతాఁ దాచిన హెర్మియోనీ నగపర్పఁగా నతడు గ్మిగిలినవారు
 నాశ్వర్యానందాభి నోలలాడుటయును.

షేక్స్పియరుని కావ్యములలో

1 వీనసుమఱియెడో నిసను కావ్యమునందలి— కథ .

ఎడోనిసనుదేవత వీనసు దివ్యకుమారుని మోహించుట వాఁడు
 కామకేళి యెట్లుండునో తెలియ కాపె న్దప్పించుకొని పందిన్వేటా
 దుచు దానికొమ్ము పోటున మదియఁగా నెడోసు విలపించుచు దివ
 మున కేగుటయును.

2 ల్యూకసీ చెఱయను కావ్యమందలి— కథ .

టార్క్వినియసును రోమురాజు క్లోలేటిసును తనసేనానాయకుని భార్య
 నతని పరోక్షమునఁ జెఱవట్టఁగా నాపె తనభర్తతో నారాజు ఘర్ష

శ్యముంజెప్పి పొడుచుకొని చావఁగా నాపి భర్త యారాజుండేశము నుండి వెడలఁగొట్టుట.

- 3 విరహ వేదనఁగూర్చి కద్యములు
- 4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారము వర్ణింపఁబడినది.
- 4 విరహదీన శీర్షవాసియందు విరహవర్ణనము
- 5 భోనిక్కరుకొకపక్షి మఱియొకజాతిపక్షియను కావ్యమున నాప యులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

- 1 శాకుంతలమున మష్యంతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁ డను వానింగూట
- 2 విక్రమార్కశత్రునును నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజ్యాధిపతియును దేవదాసి స్థనఁగూడుట.
- 3 మాలవికాగ్నిమిత్రమును నాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడను రాజు మాలవికయును రాజకుమారిఁ జెడ్డఁడుట.
- 4 కాళిదాసప్రభావనననునందు బుడబూతు పంచాంగ మున్నది

కావ్యపరిచయము

- 1 రఘువంశమునంగు సూర్యవంశచాహుల చక్రవర్తి కలదు.
- 2 కుమారసంభవమునఁ బూర్వతీర్థ మేశ్వరులు కవఁగూడి కుమారస్వామి గని, యుతనిచేఁ దారకాసురుం బొలయించుట.

- 3 మేఘనందేశమున నొకయక్షుఁడు మేఘముం దసభార్యం గని
రసస్థితి యాఁపెనోఁజెప్పి రమ్మని బతిమాలుట.
- 4 ఋతునందేశమున ఋతువుల స్వస్థనము.
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారరస వర్ణనము.
- 6 సరోదయమును కావ్యమున నలమహానాదా చరిత్ర మున్నది.
- 7 రాక్షసకావ్యమున శృంగార మున్నది.
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికా శృంగార వర్ణన
మున్నది.

షేకిస్పయరుని కవిత్వమందలి సౌగంధ్య వివరము

-0-

వీరభద్రముని

- 1 1 నాటకములో మెకీనాడయానా కుపదేశించుట
- 2 బర్బరము తన నేరములకు పశ్చాత్తప్తుడై తను క్షమించు మన రాజనుట
- 3 2 నాటకములో ఈనోబర్బరస్సు ఆంటనీశౌర్యముం దలంచుకొని యనుకొనుట
- 4 ఆంటనీ మృత్యుశ్చైన పిదప క్లియో పేట్రా నీజారునకు లోబడ నొల్లకనుకొంటు
- 5 క్లియోపేట్రావోలబెల్లాతో ఆంటనీ వీరత్వముం బొగడి చెప్పట
- 6 నీజారునకు లోబడినొల్లక క్లియోపేట్రా ఈరాసుతో పనుట
- 7 3 లో! ఆర్లెండు మల్లయుద్ధమునకుఁ బోవగదను రోజ్జును సిరి యాల కనుట
- 8 5 లో! కొరియో లేవస్సు ఆఫీడియస్సుం గూర్చి ప్రజావ్రతి నిధులతో ననుట
- 9 వలమ్మి యవజికలియా నోదార్పుట
- 10 అగ్రిప్పాకొరియోలేవస్సునిస్వభావ మొకనికిఁ బెల్పుట
- 11 కలమ్మి యాకొరియో లేవస్సుని బ్రబలతో క్షమాపణము చెప్పకొమ్మని బోధించుట
- 12 ఆఫీడియసుని నేవకుఁ డింకొక నేవకునితో ననుట
- 13 అగ్రిప్పాకమీనియసు మొదలగు వ్రజావ్రతనిధులతో కొరియో లేవస్సు భోజనము చేసిపడిమృతఁ బా నలని గలిసికొందునని చెప్పట

- 14 అగ్నిస్వామిఫీడియసునిలతో కొరియొలెనమ్మ తనమోట వివాహ పోయినప్పుడనుట
- 15 6 లో॥ అయాచిమాశ్చమాజేషతో నాపి భర్తం గూర్చి చెప్పుట
- 16 7 లో॥ హేష్టాట్టుహెరషియోతో దనతండ్రి వ్యర్జించుట
- 17 తనతండ్రి రూపమునఁ దన కగవడిన దయ్యము తన్ను రమ్మని చేసన్న జేసినప్పుడు తన్ను వారించెడు హెరిషియోకు హేష్టాట్టు పలుకుట
- 18 పోలోనియస్సురాణి యొద్ద ఒఫీలియాకు హేష్టాట్టు వ్రాసిన వలపు జాబునందుఁ జదివినపద్యము
- 19 వెట్టివానివలెఁ దనతో మాట్లాడిన హేష్టాట్టుఁ గూర్చి ఒఫీలా తలంచుట
- 20 నాటకముదలి రాణి తనభర్తతోఁదా మార్మకు వాదనని యొట్టు పెట్టుకొనుట
- 21 8 లో॥ సీజారుని గొప్పకోర్కవ కన్నపై వైరము లోధింపనెంచిన కేషియసునితో బ్రూటస్సుకుట
- 22 కాలిఫూర్నియా శతనమాలు బాగులేవ్విల్లు బయలుదేరిన వద్దన సీజారనుట
- 23 సీజారుని జంపిన పిమ్మట బూట్రస్సు పురజనులతోఁదాఁజేసిన పనినాయమనిపల్కుట
- 24 యుద్ధరంగమున బూట్రస్సు తన్నుఁదాఁ బొడుచుకొని చచ్చి కడియుండగా నతనిఁగూర్చి యాంటనీ పల్కుట
- 25 11 లో॥ అయిదవ హెన్రీమహారాజు రణరంగమున పెళ్లమోర్లే దుప్రభునితోఁ బల్కుట
- 26 12 లో॥ రణరంగమున టూల్మిట్టునకు మఱియేలని కొడుకున కయిన సంవాదము

- 27 13 లో హైన్రీమహారాజు సఫలకావ్యసక్తు ప్రభు
వైరముఁ తలపోయెట
- 28 సఫలకప్రభువు మార్గార్థు రాణితోఁదా విదేశగమన శిక్ష
విధింపఁబడి నపుడనుట
- 29 హైన్రీమహారాజు జొట్టు రప్పింపు మృన్నప్తుడు నేరిన్పురీప్రభు
డనుట
- 30 రణరంగమునఁ జిన్నశిఖ ధ్వజుకొంట
- 31 14 లో మార్గార్థు రాణి యుద్ధమందోడిన తనజోదులతోఁ
బలుకుట
- 32 16 లో ఆర్థకు చెఱసాలగోడపైకెక్కి యాఱుకఁబోవు చను
కొంట
- 33 18 లో రెండవరిచార్డు మహారాజు శత్రువులకుఁ జిక్కి దుఃఖం
చునపుడు గురు వోదాడుట
- 34 ఒకతోటమాలె తనసేవకుఁతోఁ బలుకుట
- 35 20 లో రాజు విద్యావశ న చే గుఱుఁ దపశలికాండ కనుట
- 36 21 లో రాజును న పి రాజ్యము పేగ మార్గమించి శొన్నుని తన
ధ్యారముఁ దొందరపెట్టునపుడు మేల్పెట్టు కలుగుట
- 37 22 లో ఇస్పెల్లా తనసోదరుని కక్షించు మనుచు అంజలోనుని
కనుట
- 38 అంజలో యిస్పెల్లాతో ననుట
- 39 ఇస్పెల్లా యాంజలోతోఁ దగవి పొందున కొద్దకపల్కుట
- 40 ఇస్పెల్లా యాంజలోతో ననుట
- 41 25 లో నాటకముఁ చూడగోరిన కీసన్లు తనయ ద్యోగి కనుట
- 42 26 లో క్లాడియో యనుకొనుట
- 43 బెనిడిక్టునుకొంట
- 44 పుడో బెనిడిక్టుంగూర్చి క్లాడియోతో ననుట

- 45 27లో డిప్టేమోనియా తనభర్తం వన్నుఁ గలుపుమని యయా
చోన్నఁ బ్రార్థించి చనుట
- 46 28లో సైమనిడిసు రాజుచేగట నొకశూరుడు పెరిక్లిసుతో
సనుట
- 47 29లో జూలియట్టు మృశుడైన రోమియోయెద్దఁ బొదుచు
కొని మృతించెందుచుఁ బలుకుట
- 48 31లో పర్డినందుప్రోస్పెరోతో సతనిసూతు నియమిత
దినంబునం దప్పుఁ గవఁగూడనని ప్రమాణ మొనర్చుట
- 49 32లో కవియనుకొంట
- 50 ప్లేనియస్సు తనయజమానుని యమిత చాతృత్వముం దఁచి
యనుకొంట
- 51 ఆల్ఫిబయోడిసుతోఁ దొలి సభ్యుడనుట
- 52 33లో తామారాటీట సాండోనికస్సుతోఁ దన పుత్రుని
రక్షించుమనిపలుకుట
- 53 టెస్సియానస్సుటీటస్సాండోనికస్సుతో నరఁడు తనకు లెవీనాను
బెండ్లి చేసెద వాయన్నకన్య డనుట
- 54 లూసియస్సు మొండిచేయఁబడిన లెవీనాను జూచి యనుకొంట
- 55 లూసియస్సుమాట
- 56 34లో పండారస్సుక్రీస్టిడాతో ననుట
- 57 హెక్టరు ప్రియాముతో ననుట
- 58 హెక్టరు కస్సాత్రొకనుట
- 59 ట్రోయిలస్సు హెక్టరుతో ననుట
- 60 36లో లూగెట్టాతో హాలియా ప్రోటియస్సుంకూర్చి యనుట
- 61 37లో పోలిక్సికీసుతో కేమిల్లా యనుట
- 62 గొల్లఁడు పెరిక్లిట్టానుఁ జూచి యానె రాచకొడుకు స్థలసివం
కుడుఁ దిట్టుచుఁ బలుకుట

వీనస్సు మతియెదోనిస్సచ కావ్యములో

- 63 వీనస్సుదోనిస్సుతోఁ దన్దవఁ గూడట ధర్మముని బోధించుట
64 ఆపె వానితోఁ బందివేటకఁ బోవన్దని చెప్పుట
65 ఆపె వానిశౌర్యము మొదలగు గుణముల వర్ణించుట

ల్యూక్రేసీ జెటయను కావ్యములో

- 66 ల్యూక్రేసీ రాజుఁ దనుఁ జెటకట్టరాని బోధించుట
67 రాజువేఁ జెటకట్టబడిన పిమ్మట ల్యూక్రేసీ తన భర్త
దలంచుకొని తలపోయుట
68 ఆపె చింతించుట
69 ఆపె తనభర్తతోఁ దనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసముందు

- 1 2లో క్లియోపేట్రాను నీజారు లోబర్చుకొనుటకు రాయ
బారమంపి నపు దాపె యందు నకు లొంగున ట్లగడడఁగా
నీనోబర్చ ననుకొంటు
- 2 3లో రాజ్యభ్రష్ట రాజు తనతోడివాటితోఁ బల్కుట
- 3 ఆడను ఆర్లెండుతో నడవికిఁ జనుచునుట
- 4 ఆమియస్సు జాక్విస్సులపాట
- 5 కారిసుటచ్ స్టోనుతో బల్కుట
- 6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్యమే యధికముగా
నుండవలయునను చ్చడియానాతో లూసియానా పలుకుట
- 7 6లో బెలారియస్సు గిడరియస్సాక్విలియస్సులతో బల్కుట
- 8 ఇమోజిను లూసియాస్సునొద్దఁ దన పేరు మార్చుకొన నెంచి
యనుకొంటు

- 9 రణరంగమున నిమోజుకుదోన మెఱుగదనిరాజుతో నయాచ్యో
 చెప్పచుండఁగా పోస్తనునప్పు బయ్యడి తానిమోకిన బంపిం
 చినట్లు కాశాటముగా నొప్పకొని చనుట
- 10 7లో హేమెట్టు నతనితల్లి యతనితండ్రి చావునకు దానివ
 నతనినో దాద్యుచుం బలుకుట
- 11 హేమెట్టురోజెన్త్రకాంట్టుతో నీలోక మంతయు జెటసాలయే
 యని చెప్పచుం బలుకుట
- 12 గిల్లెగొప్పెయ్యతోఁ హేమెట్టు తనకు లోకమం దభిరుచిపోయెనని
 పలుకుట
- 13 హేమెట్టు పిలువబడి తనవినతండ్రి యొద్దకేగుచను కొంట
- 14 హేమెట్టు వినతండ్రి కళ్ళాతవుఁ దగుట
- 15 8లో కేషియస్సు నీజారుం బొడువ నిశ్చయించుకొని తల
 పోయట
- 16 9లో హాల్సురు రణమున దెబ్బతిని యొరగు చనుకొంట
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్తింగ్సు మొదలగు ప్రభువులతో
 ననుట
- 18 నాల్గవ హేసీమహారాజు తనవ్యాధిలోఁ దా మూర్ఛిలి
 నవుడు తన పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకిరీటముం దీసి
 కొనఁగాఁ దనకొడుకులతో ననుట
- 19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలో మనమున్నామను గొప్పె
 డతో నైదవ హేసీమహారాజు జనుట
- 20 అయిదవ హేసీమహారాజు రణరంగమున కేధరీసుతో సంభా
 పించుట
- 21 12లో జాత్యంధుఁడనైనా దైవధక్తివాన దృష్టిసంపాదించితి
 మని కల్లాడువాని నమ్మి వానితో నాటవహేసీమహారాజు జనుట

- 22 చంపబగుటకుఁగొంపోవఁబడుచున్న స్నేహభువు కేదానో ననుట
- 23 13 లో మాగేకారట్టు రానిచే రణరంగమునఁ బొడువబడి
యీల్గుచు యార్కుప్రభుఁ డనుట
- 24 యార్కు చావునకుఁ జింతించుచు నాటవహెన్రీ మహారాజు
తపరాణి మొదలగువాఁతోననుట
- 25 14 లో ఆటవహెన్రీ మహారాజుక గుట్టపైఁ గూర్చుండి
యొద్దముం బరికించుచుఁ దలపోయుట
- 26 ఆటవ హెన్రీ మహారాజు డెటసాలలోనుండి యచట కావలి
వాడుఁ నీ కిరీట మేదని యమగఁగాఁ బల్కుట
- 27 నార్మిక్కుప్రభువు యొద్దరంగమున ఎడ్వర్డుక రాజుచే బొడువఁ
బడి మడియు చనుట
- 28 15 లో యేనీ యెన్నిదవ హెన్రీ మహారాజుచే విడనాడఁ
బడిన కేతరై న్మహారాజేం దలఁచి యొకమునునలిదానితోఁ
బల్కుట
- 29 వ్రల్సీగురువు డెరసాలకుఁ తోవు చనుకొంట
- 30 గాడికనరు తిన్నూపించునపుడు క్రాన్మరనుట
- 31 16 లో ఆరికాగు రణరంగమున జూని మహారాజుచేఁ జిక్కుట
కేడుకాన్సెన్సు నోదార్వఁ జాలక రణముం దోడిన లూయీ
పరిలిపించుట
- 32 17 లో తనహుఁతురైన గ నీరీగన్లు తనకు భృత్యులు బదుగురు
తేదన్నప్పడు లియర్మహారాజు పల్కుట
- 33 లియర్మహారాజు గాలివాండ్చెట్టిని కెటుగృహముఁ జేటుమఁ
దలపోయుట
- 34 గోనరు ప్రభువు కెడ్గారునరుఁ బల్కుట
- 35 లియర్మహారాజు పెట్టె తి గోనరెడ్గార్ల దంతి వాపోవుట

- 36 18 లో రాజయధమున కై ఫ్రాన్సు కేగఁగా నంతఃకలహ
ములు కేగఁగా రాణిక్షేమవార్తల నుడువుమా యన్నకృప
యారుకభువనుట
- 37 నీయాజ్ఞానుసారము జోర్డోరి చార్డుం బంపినానని యెక్కు
రనిగా బాంబ్రగ్నూరు కలుకుట
- 38 19 లో స్టోన్సుని యాజ్ఞానుసారము తన్ను బంపుటకఁ గొంపోవు
కట్టికన్నతో హేస్టింగ్సునుట
- 39 రిచ్చండు నిద్రింపబోవుచు శివరమున దై వప్రార్థనము
చేయుట
- 40 22 లో ఆంజీలో తన్గర కూడు మను నర్థమిచ్చునట్లు కలుకు
చున్నపుడు ఇస్పెర్లూ యనుట
- 41 క్రచ్చన్న వేషముననున్న రాజు క్లాడియో కుపదేశించుట
- 42 23 లో పరిస్సాఫోర్డి యాతోఁ బలుకుట
- 43 ఎద్రియుంజేయలేఁ తనకై పగచు బెస్సానియోతో ఆంటోనియో
న్యాయస్థానమునఁ బలుకుట
- 44 24 లో హెర్మియా ననమాట వినక లైజాండ్రుని వలుచుట
కొప్పక ధీరస్సుతో ఈదస్సు చెప్పకొనఁగా ధీరస్సు హెర్మి
యాతోఁ బలుకుట
- 45 25 లో రాజుతో బ్రాబన్నియో తన కూతు నొకెల్లో కిచ్చి
నానని యంగీకరించి నపుడు రాదనుట
- 46 సైప్రసుద్వీపమునకఁ దనకంటె ముందుగా వచ్చియున్న
డిస్టెమోనాను జూచిన సంతోషముచే ఓధేల్లో యాపెతోఁ
బలుకుట
- 47 డిస్టెమోనాను వలచి యాపెకడ కేగుచు నియాచ్యో కుట
వలన కేషియోచేతఁ దాపులుతిని పగచు రెడ్డిగోతోనియాచ్యో
యనుట

- 48 ఎమిలియా తనకు వ్యభిచారము తప్పుకాదని దుర్బోధ
చేయుగా ద్విమోనా నా యనుట
- 49 38లో పెక్కిసు అంటియోక స్పిచ్చిన్న పశ్చిమున కర్థము
చెప్పుటకు సిద్ధపడి యనుకొంట
- 50 పెక్కిసు క్రియోననితో ననుట
- 51 (1) 30లో పెట్రోసియో కేధరీనాతో బలుకుట
(2) కేధరీ నా వాత్సల్యముంగూర్చి తనతోవర్తిలతో నుపన్య
సించుట
- 52 31లో భూతముచే దణుముబడు స్త్రీపేరొ యనుకొంట
- 53 32లో స్త్రీవిముక్తు తన యవమానం దడవికేగఁగా నేవకులకుఁ
దన ధనము కొంత పంచి యిచ్చియునుట
- 54 ఆతెన్నుటైయును దడవిలో దనగుహచేరమండి యనుకొనుట
- 55 టైయును దొంగలకనుట
- 56 35లో మగవేనమున రాదంపిన రాయబారము దనకుఁ
దెల్పిన వయోలాను ఒలివియా వలది యనుకొంట
- 57 37 ప్లోరిడల్లు తనభార్యతో దమ్ము తనతండ్రి కందక దూర
దేశమునకు బొమ్మని యుపదేశించు కేమిల్లో కనుట

ల్యూక్రెసీ యెరలో

- 58 టాకిక్వాను ల్యూక్రెసీని జెటపట్టుట కుద్దేశించి తనలో నను
కొంట
- 59 చాటుపద్యములు

కరుణారసము

- 1 1లో తండ్రిమ్మతికొఱకు వగచు నట్లగపడు హెలీనాతో లానీ
కులుకుట

3. లో ఈనొబబకాస్సు ఆంటనీపక్షము మాని శత్రుసైన్యము
లలో కేరినందుకై పశ్చాతపుడై పోవచుకొని మడియచు
బల్కుట
3. చచ్చిపోవుచున్న ఆంటనీఁజూచి క్లియోపేట్ర యెద్దుట
4. కిన్ తనతోడి రాజ్యపదవినుండి తొలఁగింపబడి దేశము
నుండి వెడలఁ గొట్టబడి నందుకై మఃభించు రోక్షిండున్
సిలియా యోదాచిట
5. ఆర్లెండో మర్త్యుద్ధమున కరుగుచున్నపు డతనితో
రోక్షిండవట
6. ఆర్లెండోరోలెండు కొడుకని తెలిపినవిగద రోక్షిండు సిలి
యాతోబల్కుట
7. ఆర్లెండో మర్త్యుద్ధమున జయముందిన తరువాత పతనితో
రోక్షిండు తనమెడలోని బంగరుగొలుపిచ్చుచు బల్కుట
8. రాజ్యభ్రష్టుఁడౌ రాజపదవిలో ఆర్లెండోమఁ గలిసికొన్న
పిమ్మట జాక్విస్సుతోఁ బల్కుట
9. ఆలివరొలియాల పెండ్లి కేపగునని చెప్పిన రోక్షిండుతో
ఆర్లెండోయవట
10. ఇమోజను లియోనాటస్సు దేశమునుండి వెడలిపోవు చిం
కము చేసెనని పైసానియో వడుగుటయు పరఁడు చెప్పుట
యును
11. ఇమోజను పైసానియోతోఁ దపనాధుని పోక తానెట్లు
చూచునో యాసంగతి చెప్పుట
12. ఇమోజను తనభర్త దేశమునుండి వెడలఁగొట్ట బడినపుడు
చింతింపట
13. తా జూర్జునియుఁ దమ్ముఁజంపుమనియుఁ దనభర్తపై సాని
యోను వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోజను చదువుకొని పగచుట

- 14 ఇమోజను తనభర్త వ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని కరితపించుట
- 15 పైసానిమో తనకిచ్చిన వినయగ్రోలి మూర్ఛిల్లిన మగవేన మునసున్న ఇమోజనుని బూలనమాధినుంచి గైడియస్సార్వ రాగస్సలు వాడుట
- 16 హేష్టెట్టు తనతండ్రి మృతుడైన పింఛ దశతల్లి తన్న నీయం దంత దుఃఖము కన్నట్ట నేలనని యడిగినక్క దుత్తరమిచ్చుట
- 17 లాట్టను ఒకీలా కొనర్చు నుపదేశము
- 18 విదేశ మేగడు లాట్టనుతో పాలోనియ స్సపదేశించుట
- 19 తనపితండ్రి మగదీర్చుకొనక తా వ్యర్థకాలక్షేపమా నేయించుటకై హేష్టెట్టు తం పోయట
- 20 రిలో నీజారుని గొళ్ళ కొర్వొక కేసీయస్స కాపా ననుటతో
- 21 కాల్పార్ని యాదుశ్శకునములకు జడియచున్నా నన్నప్పుడు నీజారునట
- 22 ఇర్దురుదోరస్స నీజారునితో గుట్టనంగతి చెప్పటకై యతడవచ్చు దారిలో నిలువఁబడి యనుకొంట
- 23 అంటనీ నీజారుడు చంపబడిన పిమ్మటఁ బ్రదలను నీజారుని క్కతులపైఁ బులికొల్పట కిచ్చిన యుపన్యాసము
- 24 10లో నల్లవ హెన్రీమహారాజు నడిరేయి లేచి యనుకొనుట
- 25 11లో హెన్రీమహారాజు మూఱువేసనతో బేల్స-కోర్టు-పిలి యులను తనపై నిమిత్తో వారలు రాజెట్లున్నాడనఁ బలుకుట
- 26 13లో గ్లోస్టర్ క్రభువు చెఱవల కంటఁబడినపు దాఱవ హెన్రీ మహారాజు వగచుట
- 27 14లో నల్లవ యెడ్వర్డు రాజు కాజోవు ఎడ్వర్డు యార్కు-రణ ముదఁ గూలింప దివవ దుఃఖించుట

- 28 16లో వచాబద్ధ ఆర్తము జెటసాల లోఁ జంకసిద్ధపడినపుడు
వారల కుభయుల కయిన సంవాదము
- 29 17లో కెంటు తనయత్తరము కార్తీ లియా చవపుకొన్న పిమ్మ
ట నెట్లున్నదని యడుగఁగా నొకతగుమనుష్యుఁ డనుట
- 30 18లో రెండవరిచార్డు మహారా జింగ్లాండునకువచ్చి యనుట
- 31 బాలింగుబ్రూకు కీటముం దనకిమ్మన్నప్పుడు రెండవరిచార్డు
మహారాజనుట
- 32 రెండవరిచార్డు మహారాజు బాలింగ్బూకుతో ననుట
- 33 రాజపదవినుండి తొంగిపడబడి రెండవరిచార్డు మహారాజద్దము
చూచుకొనుచు నుకొంటు
- 34 జెటలోనున్న రెండవరిచార్డు మహారాజు తపోయట
- 35 19లో ఎలిజబెత్తురాణి తనకొడుకులు మూడవ రిచార్డు మహా
రాజుచేఁ జంపఁ బడఁగా దుఃఖించుట
- 36 20లో గంధర్వమాయచేఁ దన్నెడిసిన లైస్లాండుడునకు హెన్రీ
యా ప్రోత్సాహపర్చెనుకొని యాపెతో నాపెహితురాలగు
హెరీనా పల్కుట
- 37 21లో సన్యాసి తనపన్నిక కంగీకరించు మన్నపుడు లియో
నాంటోపల్కుట
- 38 22లో అయోగో కేషియాతో డిప్టెమోనాకుఁ దగులాట
మున్నదని స్థిరపర్చినపుడు ఒకధెల్లో విచారించుట
- 39 తన్ను శంకించి తనభతకా తోపించుటకు శకించుచు నయా
గోతో డిప్టెమోనా పల్కుట
- 40 23లో కెవూలెట్టు తనకూతురగు జూలియట్టుంగూచి
కురిసుతోఁ తెప్పుట

41 నమాధిలో విషమః ద్రావి మూఢిక్లొల్లి యుంచబడిన జారి
యట్టుక మృతీచెందినదానిఁ గా దలంచి రోమియో యను
కొంట

42 జాలియట్టు మూఢిక్లొల్లేడిచిన పిదప విషమః గ్రోలి మృతి
చెందిన రోమియోనఁ జూచియనుట

43 31 లో ఆరియలపొగ్గిస్పేతతో నాతని మంత్ర మహిమచే
గ్రోండ్రిలోనుండి స్థితి వదలఁచుట

44 37 లో పోలీనా శనభరణ మృత్యుఁడౌటకు వగచుట

వీనప్పు మఱి ఎడోనిప్పును కావ్యములో

45 అడవికందిచేఁ బంపబడిన ఎడోనియుని వేదకుడు నడవిలో
వీనప్పుమృత్యు జేవత నిన్నందించుట

46 ఆ పెడందిచేఁ బంపబడిన ఎడోనిప్పు జూచి యనుకొంట

47 ఆపె ఎడోనిప్పుం దలంచుకొని మఃఖించుట

ల్యూక్రేసీ చెఱలో

48 ల్యూక్రేసీకిఁ గాఁబోవు దశం దలంచి కవియనుట

49 ల్యూక్రేసీ తనబల్మిబట్టిన టాకిక్వామతో ననుట

50 ల్యూక్రేసీ రాజుచేఁ జేయబడిన పిదపఁ బలవించుట

51 ల్యూక్రేసీ మఃఖించుట

52 ల్యూక్రేసీ మఃఖించుట

53 ల్యూక్రేసీ పొదుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేతితోఁబ
లుకుట

54 ల్యూక్రేసీ భరణ యాపె వరణమానముపైనచ్చి యాపెతోఁబ
లుకుట

55 ల్యూక్రేసీ రాజుచేఁ దాఁ జెఱకట్టుబడికిని చెప్పినపు దాపె
భర్తయున్నతీరు

చాటుపద్యములలో

56 విరహి తన ప్రియురాలింగూర్చి పల్కుట

శృంగార రసము

- 1 31 లో సిల్వీయస్సు కారినతోఁబల్కుట.
- 2 ఆరైందు వ్రాసిన కాగితమునందు నీలియా చదివినవాక్యము.
- 3 ఆరైందో నడవిలోఁ జూచితినని సిలియా చెప్పినపుడు రోజొండనుట
- 4 ఆరైందో రోజొందు న్వలచియున్నానని చెప్పినపుడు మగ వేసముననున్న రోజొండనుట
- 5 ఫీథీతా రోజొందు న్వలవలేదని సిల్వీయస్సుతోఁ జెప్పుట
- 6 ఆరైందుతో రోజొందు తాఁ బయల్పడి చెప్పుట
- 7 14 లో రణరంగమున రిచాడుక ఎడ్వడుకతోననుట
- 8 20 లో రాజు ఫ్రెంచిరాజు కూతునకు వ్రాసిన వలపు పద్యము
- 9 25 లో తీనసునాటక మాడించి లైసాందరు డెమిట్రీయసు హెర్మియా హెలీనా మొదలగువారిని నిదురించుమని చెప్పుట
- 10 33 లో బెస్సాయో పోషికయానుఁ బెండ్లాడఁగలిగిన నీసపు పెట్టెనంచుకొని యందులోని జయపత్రకం బదివికొని యాపెను ముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 28 లో లిసి మేకస్సుతో మేరీనానుఁ జూపి యొకకుంటిపకాఁడు తావుకగుల్ల యనుట
- 12 29 లో రోమియోబెని వొల్లతోననుట
- 13 రోమియో తోఁబరాఁగి కటికిలోనన్న జాలియట్టుఁ జూచి యనుకొంటు

- 14 30 లో ట్రానియో తోలుసెంటియో తనప్రియురాలిం గూర్చి
యనుట
- 15 31 లో పర్డిసంకు మిరేండాను వర్ణించుట
- 16 31 లో ట్రోయిలన్ను క్రస్టీడాను వర్ణించుట
- 17 35 లో రాజుబలివియానుఁ దలంచి వలెంబై నతో ననుట
- 18 36 లో జూలియాలూ సెట్టాబు ప్రోటియసుంగూర్చి మాట
లాడుకొనుట
- 19 జూలియాప్రోటయసు వ్రాసిన యుత్తరముం దాసియెడుటఁ
జించివై చినందుకు వగచుట
- 20 రాజుతో వలెంబైను స్త్రీని ప్వాధీనము చేసికొను మార్గ
ముపదేశించుట

వీనస్సు మఱి ఏడోనిస్సులు కావ్యములో.

- 21 వీనస్సు ఏడోనిస్సు స్మృద్దగొనుట
- 22 ఆపెవానితోఁ బలుకుట
- 23 ఆపెవానితోఁ బలుకుట
- 24 ఆపెత స్థలియుటకు వాఁడొప్పు నర్పడనుట
- 25 ఆపెవానిం బతిమాలుట
- 26 పెంటిన్గవయ్యతోవా గుట్టము వర్ణించుట
- 27 వాఁడాపెకు లొంగుట
- 28 ఆపె వాని న్యధేచ్చ ననుభవించుట
- 29 వానిసొగసు నాపె వర్ణించుట

ల్యూక్రెసీ చెఱలో

- 30 టార్క్విను ల్యూక్రెసీఁ జెఱపట్ట వెంచి యనుకొనుట
- 31-32 ల్యూక్రెసీ నిదురించు విధము
- 33 ల్యూక్రెసీని టార్క్విను చెఱపట్టుట

84 ఏమీతప్పెందు కొనర్చెదవని లూకాక్రీసి యడిగినప్పుడు
టాక్కిననుట

హాస్య రస ము నం దు

— • —

- 1 1 లో బర్బ్రము ప్రాన్సున కేగిన విదవ హాలీనా చింతిం
చుచు పెకోలిసుం జూచి యనుకొంట
- 2 బర్బ్రముని తల్లితో విమావకుం డనుట
- 3 విమావకుండు బర్బ్రమునితల్లితోఁబలుకుట
- 4 3 లో టచ్చస్తోమ రోజ్లిండుతో ననుట
- 5 జాక్విసు ఆవివేకియని టచ్ స్టోనునిఁ బిలుచునపు డతఁ డిచ్చిన
ప్రత్యుత్తరము
- 6 ఆర్లెండోతో నడవిలో మగ వేసముననున్న రోజ్లిండునుట
- 7 నేన నీరోజ్లిండునచో నీవేమి నేయుదువని మగ వేసముననున్న
రోజ్లిండు అడవిలో ఆర్లెండో నడిగినప్పు డతండు మాటాడక
మునుపాపె స్మృద్దియొనెదనని మాటనగా నాపెయ్యుట
- 8-9 రోజ్లిండుస్తామిక్కిలి వలచి యున్నానను ఆర్లెండోతో మగ
వేసమున నున్న రోజ్లిండార్లెండోతోఁబలుకుట
- 10 ఒక నేవకుండటచ్చోయతో ననుట
- 11 5 లో ఒక రోమనుదేశీయుండు వొలీసుదేశీయునితో ననుట
- 12 6 లో రాణియృతి చెందెనని కార్మిలియస్సు బక్కుగా సింబెల్తె
ననుట
- 13 7 లో హేమ్లెబ్బునకని తండ్రియావున నగవడిన దయ్యయనుట
- 14 హేమ్లెబ్బు పొలోనియసుల సంవాదము
- 15 కెట్టివానివలె నటించుచున్న హేమ్లెబ్బు ఓఫీలాతో ననుట
- 16-17 నాటకములోని రాణి నాటకము లోని రాజున కనుట

18. నాటకములోనిరాజు నాటకములోని రాణితో ననుట
19. భోజనమునేయుచున్న రాజితో హేమైట్టనట [రనుట
20. 8 లో గ్లండోవరు తాకవిత్వముచెప్పఁగల నన్నప్పుడు హల్బు
21. 10 లో తానింకఁ బడుచువాడనను పాట్వాపుతో ముఖ్య
న్యాయాధికారి యనుట
22. పాట్వాపు ముఖ్యన్యాయాధికారితో ననుట
23. యార్కు గురువు మూజేతో సింక్లాండుంగూచిక యనుట
24. పాట్వాపు పాఠకుట
25. 12 లో బెచ్చుకొట్టాబ్బుతో ననుట
26. 13 లో సఫల్కు ని మృత్యుకై యేడ్చు తనభార్యతో నాటవ
హెస్రీయ హారా జనుట
27. 14లో ఆటవ హెస్రీయహారాజు లోకుల యభిప్రాయముఁ
గూర్చి యనుట
28. గోస్వరురాజు కాగోరి యనుకొనుట
29. గోస్వరుఎడ్వర్డు మహారాజు చేసికొన్న పెండ్లివలన ప్రేమచి
రాడతనిపై దండెత్తుచున్నాడను సందర్భమున వతనితో
ననుట
30. ఎడ్వర్డు తనకు మహారాజు కాకున్నపు డున్న యధికారము
చాలునన్నప్పుడు గోస్వరనుట
31. ఆరవహెస్రీమహారాజు తనకొడుకుం బంపిన గోస్వరుతో ననుట
32. 1లో జాన్మహారాజు ప్రాప్తులో యుద్ధమున జయమంది యిం
గ్లాండునకు వచ్చి సి హాసనానూర్ధ్వై తిరిగి సిహాసనమందుఁ
గూర్చున్నాడనిదిగి మకుటముం ధరించినాఁ డనఁగాసేలిస్పరీ
యనుట
33. 17లో మారువేసముతోనున్న కెంటులివరుతో ననుట
34. 19లో గోస్వ రనుకొంట

- 35 మొదటిహంతకునితో రెండవహంతకుడు నత్యమునుఁ గుఱించి
చెప్పుట
- 36 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఇచ్చెల్లా వచ్చెనని నేవకుఁడు
చెప్పినపు డనకొంట
- 37 రాజుఆంజీలీతో ననుట
- 38 రాజురాతి మెరియనానను ఆంజీలోను గవఁగూడుట కంపించు
చుం దనలో ననకొనుట
- 39 23లో బెస్సానియో ఆంటోనియోతో ననుట
- 40 కాన్సెల్టబిస్సికాతో ననుట
- 41 26లో ఉలిసూలాతో హీరో యనుట
- 42-43 లియెనటో ఆంటోనియోతో ననుట
- 44 27లో రోడ్రిగోతో అయాగో యనుట
- 45-46 కేషియోత్రో ద్రాగివంతులకుఁ దన్న విందించుకొనుట
- 47 బయాంకొనుఁ గుఱించి కేషియో నడిగి యాచంభావమున
సిద్ధెల్లోను మోసపుచ్చెనని అయాగో యనుకొనుట
- 48 ఎదిలాడిస్సెమోనాతో ననుట
- 49 28లో మీలవాడుడలతో వచ్చిన కవచమునుఁ జూచి యను
కొంట
- 50 బౌర్జువసన్పత్తి న్నిందించు మెగీతో ననుట
- 51 29లో రోమియోతో సన్యాసియనుట
- 52 30లో పెట్రూషియోకేతరీ నానుఁగూర్చి యనుకొనుట
- 53 31లో క్రింకూలో కట్టెలమోపుతో బడుకొన్న కాలిబన్నుం
జూచి యనుకొంట
- 54 31లో ఒక నేవకుఁ డింకొక నేవకుడు కనుట
- 55 32లో హెక్టరుక్రియిలస్సుతో ననుట

అద్భుతరసవండు.

—:—

- 1 1లో 2లోకినుతో హేలీనా యనుట
- 2 రాజు హేలీనానుఁ బెండ్లాడుమని బర్హముతోఁ జెప్పట
- 3 బర్హముతో పెరోలీననుట
- 4 ఒక ఫెంజీఘనుఁ డింకొక ఫెంచిఘనుఁతో బర్హముంగూర్చి
మాట్లాడు చనుట
- 5 2లో రాజోమునకేనుచు ఆంటన్ క్లియో పాట్రాతో ననుట
- 6 మీనాను పాంపేతో ననుట
- 7 ఈనోగ్బసు మెసీసుతో క్లియోపేట్రాను వర్ణించిచెప్పట
- 8 ఆంటన్ పైకి నీజారు నేవనంపించినపుడు క్లియోపేట్రా ఆంటన్
క్లితోబుల్కుట
- 9 నీజారు ధైరియముతో క్లియోపేట్రాను లోబర్చుమని చెప్పట
- 10 నీజారుని దిరస్కరించి ఆంటన్ యెదిరింక నిశ్చయించినపుడు
ఈనోగ్బ సనికొంట
- 11 క్లియోపేట్రా నీజారునకుఁ దాతొంగితివని చెప్పినపు డాపేతో
ధైరియస్సనుట
- 12 క్లియోపేట్రా నీజారుని వశమైనదని శంకించి యాపేతో ఆంటన్
యనుట
- 13 ఆంటన్ యుద్ధనన్నద్ధుడై తన సైనికులతో ననుట
- 14 ఆంటన్ నీజారునకు క్లియోపేట్రా లోబడుట కాపేపైఁ
నొప్పించిపోవఁగా నాపేతో చార్మియననుట
- 15 అంటన్ ఈరాసుతో ననుట
- 16 ఆంటన్ మృతిచెఱవ వీడకు క్లియోపేట్రా వర్ణితపించుట
- 17 కొంతో జొరొడుట నిజయా యద్భుతమత న్నూర్చి టట్టుట

- 18 రోజ్లందు తనకు గొలుసిచ్చిన విమ్మట ఆర్లెండో యనుకొనుట
- 19 రోజ్లందు ఆర్లెండోతో ననుట
- 20 రోజ్లందు తనకు గొలుసిచ్చి వెర్చిపోయిన తరువాత ఆర్లెండోయనుకొనుట
- 21 రాజు చేయు కుట్రకు బడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన ఆర్లెండోతో అడమను మునలిసేవకుఁ దనుట
- 22 అడవిలో రాజ్యభ్రష్ట ప్రభువుతో జాక్విస్సనుట
- 23 రాజ్యభ్రష్ట రాజునొద్ద ఆమియన్ను పాడుట
- 24 మగవేనముననున్న రోజ్లందు ఆర్లెండోతోఁ జెప్పుట
- 25 మగవేనముననున్న రోజ్లందుతో జాక్విస్సనుట
- 26-27 మగవేనముననున్న రోజ్లందు ఆర్లెండోతో ననుట
- 28 టచిస్తోను విలియముతో ననుట
- 29 4లో ఎక్రియానా లూసి యానాల సంభాషణము
- 30 ఎక్రియానా లూసి యానాతో ననుట
- 31 ఎక్రియానా లూసియానా కనుట
- 32 బల్లబరు ఆంటఫోలస్సీ ఫెనస్సుతోఁ ననుట
- 33 అక్రియానా తనభర్తకుఁ బిచ్చురైననయోగిని యనుట
- 34 5లో ధాన్యము చవకగా నమ్మించుమని యల్లరిచేయు తొలి పొరుగుతో కొరియోలేనస్సునుట
- 35 యుద్ధముజయించి వచ్చిన కొరియోలేనస్సునకుఁ బొరుగులు చేసిన గొప్ప కోర్వక బూటస్సు సినీవియస్సుతోఁ బలుకుట
- 36 కొరియోలేనస్సు తన్ను ద్వేషించు ప్రజాప్రతినిధులతో ననుట
- 37 విదేశగమనము విధింపుఁబడిన కొరియోలేనస్సు తన్నిడనాడలేక యేడ్చు తనతల్లితో ననుట
- 38 ఆఫీడియస్సుతో మైత్రిచేయుట కేగుచు కొరియోలేనస్సును కొంట

- 39 6లో క్లోటను ఇమోజున్న యింటికిబోవుచు నా పె చానీల
స్వాధీనముచేసికొనెదనని యనుకొంట
- 40 ఇమోజు తనపోచీపోయినపుడనుట
- 41 పోస్తామును ఇమోజును దాగూడితి నని యాపె పోచీచూరి
అయ్యాచొక్కెత్పగ ననుట
- 42 పై నానియోయిమోజును జంపుమని తనకు పొస్తమనువాసిన
యత్తరము నాపెకుఁ జూపి యనుకొంట
- 43.44.45 పిల్లవానివేసముతో మిచ్చునకుఁ తోవుచున్న ఇమో
జునుతలపోయట
- 46 అర్విరాగసు తనకు మగవేసముననున్న ఇమోజునుపై మిక్కిలి
ప్రేమపుట్టుటంగూర్చి యనుకొంట
- 47 ఇమోజును అర్విరాగస్సుగై డీరియస్సులు తనకుఁ జేసినయాద
రణముఁ దలచి యనుకొంట
- 48 అర్విరాగసుతో బెలీరియస్సు వేలకేగి రా కాలస్యముచేయు
టకుఁ జింతించి యనుట
- 49 క్లోటనునితల నటికితెచ్చిన గడిరియను నటియు నందుకు
నంతసించు అర్విరాగసునిఁ దలంచి బెలీరియ స్సనుకొంట
- 50 విషమూర్ఖునందిన పై డెలీ మృతిచెందె ననుకొని చానీఁ
బూచ్చుననుయమున అర్విరాగస్సుతో గై డీరియ స్సనుట
- 51 ఇమోజు మూర్ఖుడేటి యనుకొంట
- 52 పిల్లవాని వేసముననున్న ఇమోజును దనవేసకునిఁగా దీసికొన్న
లూసియస్సు తనయజమానునికై పొగలు నతని నోదార్పుట
- 53 పై సానియో తనయజమానునినుండియు ఇమోజునుండియు
వర్తమాన మెద్దియులేకుండటకు క్లోటను గతియేమయ్యెనో
తెలియకుంటకు శంకించుచు దనలో ననుకొంట
- 54 పొస్తమస్సు యెరసాలలో నిద్దుర మెల్కుని యనుకొంట

- 55 కారాగృహాధికారి పోస్తమసుతో ననుట
- 56 తనభార్య వినమిడి ఇమోజినుం జంపించిన ట్లొక్వొననని
కార్మిలియస్సు చెప్పగా సింబెల్లె ననుకొంట
- 57-58 7లో హెరేషియో దయ్యముంజూచిన వేళవనుబర్నార్డ్తో
ననుట
- 59 హెరేషియోబర్నార్డ్ మాస్ట్రోస్సులు తనతండ్రి దయ్యము
తమ కగపడెనని నమ్మించి చెప్పినపుడు హేమ్లెట్టు అనుకొంట
- 60 హెరిషియో మెరిసెల్లస్సులతోఁదనతండ్రి దయ్యమునకై
రాత్రి నిరీక్షించుచున్న హేమ్లెట్టు తనపినతండ్రి బయలు
దేక్షకుచచ్చుడు విని యరిసి మిర్నార్గముగ గూర్చి యనుట
- 61 తన తండ్రి దయ్యము కాన్పించి తనతో మాట్లాడుచున్నపుడు
హెరేషియోతోఁ బలుకుట
- 62 పోలోనియస్సుఒఫీలాతో హేమ్లెట్టుం గూర్చి తెలుపుచుం
బలుకుట
- 63 రాజు హేమ్లెట్టు వెట్టింగూర్చి పోలోనియస్సుతో ననుట
- 64 నాటకములోని రాణి తన భర్తతో ననుట
- 65 రాజు దైవప్రార్థనముచేసి లేచిపోవు చనుకొంట
- 66 పోలోనియస్సు హేమ్లెట్టుచే జంజాబడగా ఒఫీలాను వెట్టివుట్టు
గనిపెట్టి రాజు జర్నాడుతో ననుట
- 67 హేమ్లెట్టు ఒఫీలా సమాధిచెంత లార్టీసుతోఁ బోరాడినవిదక
హెరేషియోరాజు తనపైఁ జేసినకుటఁ జెప్పిపోవు చనుట
- 68 గిల్డెన్స్సు రోసెన్బాట్సులనుఁ జంపించుటకుఁ దావన్నిన
కుటహెరేషియోతో హేమ్లెట్టు తెల్పుచు వారిన్గూర్చి యనుట
- 69 లాటీసెట్టివాడో నీకు బాగుగఁ దెలిసినట్లు కాన్పించుదను ఆసి
క్కుతో హేమ్లెట్టు అనుట
- 70 8లో కేషియస్సుగూర్చి నీబాదు ఆంబిగిలో ననుట

- 71 నీజారు మకుటము ధరించినయెడల నెట్లుండవచ్చునో యని
బ్రూటసు తలపోయెట
- 72 బ్రూటసు కేషియన్సుచే నీజరుం జంపుటకుఁ బ్రేరేపించుట
నడుకేయి నెవ్వరోతినతలువు పిలువఁగా ననుకొంట
- 73 కల్పూర్నియా శకునమాలు బాగున్నవికావు కాబట్టి సభకుఁ
బోవద్దని నీజారునితోఁ బలుకుట
- 74 చావునకు జంకరాదని కల్పూర్నియాతో నీజారునట
- 75 నీజారుం జంపినపిమ్మటఁ బజలయందలి కనికరమున నీజారునడఁ
గనికరము మానిజినని బ్రూటసుఁడు అంటనీతోఁ బలుకుట
- 76 లుసీయలియసుతో శిబిరముఁజెంత బ్రూటసు కేషియన్సుం
గూర్చి పలుకుట
- 77 రణరంగమున నవకాశమున్నవృద్ధే శత్రువులు జయింపవలెనని
కోషియన్సుతో బ్రూటసుఁడనట
- 78 ఒక ఘోషఁడనుట [యనుకొంట
- 79 9లో యువరాజుగు హెన్రీ తనదుష్ట సహవాసముఁ గూర్చి
- 80 నాల్గవ హెన్రీనుహాతా యువరాజుంగూర్చి పలుకుట
- 81 10లో ప్రవాదయనట
- 82 నార్తాంబరేందు బాధుల్పుతో ననట
- 83 నార్తాంబరేందు మార్తమతోఁ బలుకుట
- 84 నాల్గవ హెన్రీనుహాతా తనశత్రువులు జయింపబడిరని విని
తనకువచ్చిన జబ్బుం దలఁచుకొని యనుకొనుట
- 85 11లో అయిదవ హెన్రీనుహాతాతో ప్రాశ్ననోఁ గొండటి
పై నికుల న్యాయమునకంటె స్కాప్లేము భయమునండి రక్షించు
కొనుటకుఁ గొండటితో మనమిచ్చట నుండవలయునని యుపదేశి
శించుట

- 86 కాంటర్పరీగురు వైదవహెన్రీ మహారాజునకు రాజ్యపాలన
క్రమముండెల్లుట
- 87 ఇంగ్లాండు నివిడిచియుద్ధమునకై ప్రాన్యనకు వచ్చుటయే తన
కానందమని ఎక్స్పరుచే ప్రాన్యరాజున కైదవహెన్రీమహారాజు
నందేశమంపుట
- 88 కల్లనిపల్కుట
- 89 అయిదవ హెన్రీ మహారాజు రణరంగమున శత్రువిజృంభ
ణముం చూచి స్లాసెన్బరుతో ననుట
- 90 సంధినింగూర్చి యొడంబడిక వ్రాయు క్రభుల వెంటనే గూడ
మందునని ఇస్పెల్లా మహారాణి యైదవహెన్రీ మహారాజుతోఁ
బల్కుట
- 91 12లో పుసెల్లీ ఫ్రెంచి దొరతో యుద్ధము కొనసాగించుము నే
సాయముచేసి యింగ్లీ సైన్యము నోడించెనని తెల్పుట
- 92 పుసెల్లీ టేల్పుట్ట శూరతకు వెఱుమ దాల్చియుతో రణరంగ
మున ననుట
- 93 నఫల్కు రణరంగమునఁ దనకుఁజిక్కిన మార్గేరట్టుం చూచి
యనుకొంట
- 94-95-96 నఫల్కు నాటవ హెన్రీ మహారాజుతో మార్గేరట్టుఁగూర్చి
వర్ణించుట
- 97 13లో గ్లోస్టరు విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి యూరేగింపంబడు
తనభార్యం దలంచి తలపోయుట
- 98 నఫల్కు గ్లోస్టరుపై నాటవ హెన్రీమహారాజుతోఁ గొండెము
చెక్కుట
- 99 గ్లోస్టరు శిక్షవిధింపఁబడుట కోర్వక నభిమండి లేచిపోవుచుఁ
దన్నెందుక లేచెద నని యునుగు మార్గేరట్టుతో నాటవహెన్రీ
యునుట

- 100 తార్కి నీవిచ్చుకాన్ తోలెందుతోననుట
- 101 14లో రణరంగమునఁ బట్టువడిన యార్కు మార్గేరట్టురాణీచే
మిక్కిలి లెగనాడఁబడి యాపె న్నిందించుట
- 102 యార్కు రణరంగమునఁ జంపబడుటకు రిచార్డు తనపోదరులతో
ననుట
- 103 ఆటవహెన్రీమహారాజు వ్రజలు ఎడ్వర్డు కక్షముకాబోరని
ఎక్స్సతోఁ బలుకుట [గ్లోసరనుట
- 104 ఔటలో నాటవహెన్రీ దెగటార్ప వచ్చినావా యిది యనగా
- 105 15లో వుల్సీ రాజతోఁ మదపై కుట్రచేసినని యెంచి బంకిం
గాము రాజవద్దకు వుల్సీ కన్నముండుగాఁ బోనెంచినివుడు
నార్సల్కనుట
- 106 సేండ్ స్ప్రభువు చేంబర్లెన్ వ్రభువుతోఁ బలుకుట
- 107 తన్నిడనాడి ఆసీనిఁ బెండ్లాడిన యెన్నికవ హెన్రీమహారాజు
దలంచి యలుకమన్న కేరిరైనురాణీతో వుల్సీ యనుట
- 108 6 హెన్రీమహారాజతో వుల్సీమఁగూచి నార్సల్క జెప్పుట
- 109 వుల్సీ మృతినందట విని యతని దౌర్జన్యము న్గొను శత
రైనుతో గిగ్గిస్తనుట
- 110 రాజ శిక్షితుఁడయి వ్రామ్యెల్ల సఫలుక వ్రభువుతో ననుట
- 111 గార్డెనరుతో వ్రామ్యెల్లనుట
- 112 16 లో ఒకతొరపుత్రుఁడు జానుమహారాజచే రిచార్డు అను
పేరునఁ వ్రభువు గావించుబడి తనలో ననుకొనుట
- 113 పాండల్పు కరాజ్కుడౌ లూయీతో ననుట
- 114 పాండల్పు లూయీతో జానుమహారాజు తనచేజిక్కిన ఆర్త
రుని నిశ్చయముగాఁ బొలయించునని చెప్పుట
- 115 సేలిస్పర్ ఆర్తరుక్షేనుముగా నన్నాఁడు నేను పాపమెఱుగ నని
హత్యాబద్ధు వగునఁగా ననుట
- 116 17లో కాక్సీలియా వ్రభుంచి రాజునకు భార్యయై వ్రామ్యెకు
లోవుడు గ్రెగ్గీగనుఁచు తనపోదరులతో లియుచు సురక్షణము

- కాగుఁగ జేయఁ దన వారలు నీదారి నీవుపొమ్ము మేమెరుఁగ
మా యని ప్రశ్నత్తరమిఁగా వారితో ననుట
- 117 నను దిరస్కరించిన గ్రనీలు చేయివట్టుకొని నీవు నమ్మి నగ
కర్పణదను లియగుతో రీగననుట
- 118 నన్నుఁ దిరస్కరించి కూతులపై మండిపడి పెట్టెత్తి గాలి
నానలో లోవు లియరునిఁ దిరిగి పిలువమని గోస్తరవఁగా
రీగననుట
- 119 తనయింటఁజొచ్చి గాలివానలఁకుదప్పించుకొమ్మనుకెంటుతో
గాలివాన బాధకన్న నెక్కువుబాధ పొందు నను గాలివానకు
జడినది గనాయ నీయననుట
- 120 దయ్యము పెట్టిట్లుఁ జేయి ఎడ్దారితో విదూషకు డనుట
- 121 లియనిని కెంటు శత్రులనుండి తప్పించు కొంపోయినపుడు
ఎడ్దారనుకొంటు
- 122-1 3 పెట్టికొనింబడిన గోస్తరొక ముకునలివానతో ననుట
- 124-1-5 ఎడ్దారుగోస్తరుతో నెరినితోరిక చొప్పున నెరిని తోవరుమెట్ట
యెనించినది చెప్పుట
- 126 పెట్టితిని లియరు గోస్తరుతో ననుట
- 127 ర్థనామునఁ దనచే నూలిన ఎక్కందు తపచే రడిగినపుడు ఎడ్దా
రనుట
- 128 తనకొగిల వృత్తి చెందిన కార్తీలి యానుఁగురించి లియరనుట
- 129 ఎడ్దారు ఆర్చును కెంటులతో ననుట.
- 130 18లో బాలింగు బ్రూకుతో స్వర్గ జూనిన నార్తబల్లెండు
| కభువు రెండవరిచాగ్గు మహారాజతో ననుట
- 131 గోస్తరుకభిగ్గాలు నెరిని పోదగుంజుపిన వారిపైఁ బగఁదీర్చు
కొమ్మని చెప్పుట
- 132-133 గా.లు పడేశవాసశిక్షనందు బాలింగు బ్రూకుతో ననుట
- 134 పడేశవాసశిక్ష నందిన బాలింగుబ్రూకు గాంటుతో ననుట.
- 135-136-137 వ్యాధిగ్రస్తుడైన గాంటు యార్కుతో ననుట

- 138 రెండవరిచార్డు మహారాజును గాంటును సంవాదమాడుట
- 139 ఆమర్లతో రెండవరిచార్డు మహారాజు బాలింగు బూకుం
గూర్చి యనుట
- 140 సింహాసనముమండి తొలగించబడిన రెండవరిచార్డు మహారా
జందునకుఁ గారణమగునాఁర్థాబ్ధిరేంద్రుతో ననుట
- 141-142 18లో ఎరిజెత్తుగాణి గ్లోసరుతో నీవునన్న నాన రతిన్
జ్వేషించుట-రాజునకుఁ గిట్టదని చెప్పగా నలంకాపెతో ననుట
- 143 గ్లోసరుం దలంచుకొని యల్ల తల్లి యనుకొంట
- 144 రిచ్చందు తనపైనికులతో నుట
- 145 మూడవరిచార్డు మహారాజు రణరంగమునఁ దనపైనికుల
కనుట
- 146-147 20లో రాజుతో బైరను వల్కుట
- 148 తనరాందర్యముం గొనియాడు బోయెట్టుతో రాణియనుట
- 149 స్త్రీలతో లొందుచేయుట చదువుకొంట మేలని బైరనురాజు
నకుఁ చెల్పుట
- 150 21లో మేకబ్బు తనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపునని
యొక ధర్మి తనకు వివరించెల్లు చెప్పట
- 151 మేకబ్బు తనభార్య వ్యాధిచేడచ్చనని విని యనుట
- 152 22లో రాజు నా విదేశ మేగదనని తనస్థానమున నియోగి పఁ
దలంచిన ఆంజలోతోననుట
- 153 నాసోదరుం రక్షించు శక్తి నాకెద్దియైనఁ గలదాయని శంకించ
ఇస్పెల్లాతో లూసియో యనుట
- 154 ఎక్కరిను న్యా రాధికారితో ననుట
- 155 నీబోదరునకు శిక్షింపించబడిన నుతి యవిక్రిప్తగావను ఆంజ
లోతో ఇస్పెల్లా యనుట
- 156 ఆంజలో ఇస్పెల్లానుఁ గవియఁగోరి యనుకొంట

- 157 తనభావము తెలియజాలకుంటివనికంటిలో ఇస్సెల్లాతో వసఁగా
నాపె యెరినితో బల్కుట
- 158 మాఱువేసముననున్న రాజుతో క్లాడియో వల్కుట
- 159 ఇస్సెల్లాక్లాడియోతో ననుట [రాజనుట
- 160 రాజును నిందించు లూసీయోతో క్రచ్చన్న వేషమున నున్న
- 161 2లో గ్రాటియానో యోమా చింతించెడు ఆంటోనియోతో
ననుట
- 162 ఫోర్టియానోస్పోతో ననుట
- 163 క్షేట్రోతో అంటునియో వల్కుట [ననుట
- 164 మాఱువేసముల యాటకు సిద్ధపడిన గ్రాటియానో సెనాలారితో
- 165 ఫోర్టియా తా నేర్పర్చిన బంగారు పెండి సీసములబరణాలలో
నాపెం బెడ్లాచనెంది యార్గమరాజు పెండిబరణిం కైకొని
యనుకొంటు
- 166 యీ అవివేకులు తప్పబరిణల నెంచుకొనుచున్నారను ఫోర్టి
యాతో నరిన్నా యనుట
- 167 ఫోర్టియా రెండుపూలు లాగి మరియు బరిణనెంచుకొమ్మని
బెనానియోతో ననుచు నరినిపైఁ దనవలపు తెల్పుట
- 168-169 లోరె జోడర్సీకతో ననుట [స్సాతోననుట
- 170-171 ఫోర్టియాఆంటోనియోనుఁ గాపాడి తనయింటికివచ్చి నెరి
- 172 నీ పెనిమిటి యుంకొండగములో వచ్చునని లోరెంజో చెప్పఁగా
ఫోర్టియా యనుట [దొరసానికిఁజెప్పిన నీతి
- 173 21లో ఫోల్టావున కాఁడు వేషమువేసి క్షేజిదొరసాని వాద్దు
- 174 ఫాద్దు తరుఫితముబడిన వాల్టావుతో నల్వర్తిగో ననుట
- 175 25లో కైజాంధరు హెచ్చుదాలు వినాహముంగూర్చిపల్కుట
- 176 హెలీనా యనుకొంటు
- 177 ఓచీరను రాబినుతో ననుట

- 178-179 తిసియస్సుహిప్పోలీటాతో వలపుకలవారింగూర్చి యనుట
 180 20లోవియోంటో సంతోషవార్త విని యానందబాష్పము
 లొల్కించుట గూర్చి యనుట
 181 హీరోమాగ్గేరట్టతో సనుట
 182 బెండిక్టు లియోనటోతో సనుట
 183 సన్యాసిలియోనిటోతో హీరో య్పతిజేందినట్లు చాటుమని
 తెల్పుచుట | దార్చి యనుట
 184 27లో కేపియోచే దెబ్బలుతిన్న రోడరిగోనుఅయాగోయో
 185 అయాగోఒ తెల్లోకుడి పై మానాపై సనుమానము వుట్టించిచనుట
 187 88 అయాగో యనుకొంట
 189 ఒకెల్లో అయాగోతో సనుట
 190 అయాగో తా న్యాయవంతుడనని ఒకెల్లోతోఁ జెప్పట
 191 ఒకెల్లో తనభార్యయొక్క తెల్వి తేట తెన్నుట
 192 తనభార్యఁ జంపి యాపె యోక్యకాలని ఏమీలాచెప్పినవివర
 ఒకెల్లోతాఁ జావనిశ్చయించుకొని యనుకొంట
 193 28లో ఆంటియోకస్సుతో పెరిక్లిస్సనుట
 194 ఆంటియోకస్సునుండి పాటిపోఁగలఁది పెరిక్లిస్సు అనుకొంట
 195 హెలికానను పెరిక్లిసుతోఁ బలుకుట
 196 పెరిక్లిసు హెలికాననుతో ఆంటియోకస్సు గూర్చి చెప్పట
 197 క్లియోనుడయోనిజాతో సనుట
 198 పెల్లజెండాలయోడలువచ్చినవని యొక్కకభు వనఁగా క్లియో
 సనుట
 199 సెమానిడిను మూడవక్రభునితోఁబలుకుట
 200 సైమానడిను శూరులకనుట
 201 త్రైసావలకుండి పెరిక్లిసనుకొంట

- 202 తనభార్యనుపురి చెందెననుకొని యాపె నొకపెట్టలోనికి,
నమ్మదమున విడిచిపెట్టి యాపె కన్నపిల్ల నెత్తుకొని పెల్లకిరు
నము దమున కగిలిసయోడలోనుండి ననుకొనుట
- 203 పెల్లకిరు మెరినానుఁబోర్చి హెలికేసస్సుతో ననుట
- 204 29లో జూలియట్టుతో నా పెల్లకిరుననుట
- 205 రోమయో మారువేనపు బాటలో మొట్టమొదట జూలియట్టు
జూది వరించుట
- 206 జూలియసుతో మాట్లాడపోవుచు రోమయో యనుకొంట
- 207 సన్యాసికృతభాతవర్షము నేయుచుం బలుకుట
- 208 తెల్లవారిక మునుపే తనయొద్దకువచ్చిన రోమయోతోసన్యాసి
యనుట [రలుకుట
- 209 రోజులై నునందు వెలపుచునినానాయని రోమయోతోసన్యాసి
- 210 జూలియట్టు నాభార్య యనిపించుకొనుట చాలును నాకాశ
న్వేటనే పెండ్లి చేయుచుం రోమయోతో సన్యాసియనుట
- 211 సమ్మానానావనము తి నుమార్చిల్లినజూలియట్టునునుపురిచెందిన
దానిఁగాభావించియా పెన్నిమాధినిమచునా పెరిండ్రకుఁబండుట
- 212 31లో ఆటోనియోతో సెబాస్థియను పలుకుట
- 213 ఫ్రడినందు ప్రోస్పెరో యాజ్ఞానునారము కట్టి పోగుచేయు
చనుకొంట
- 214 ఫ్రడినందుతో ప్రోస్పెరోయనుట
- 215 ప్రోస్పెరో మూర్ఖ డేతెమగొండలో మొదలగువారిం గని
యనుకొంట
- 217 32లో టెనునుచిరకటము జూది యనుకొంట
- 218 టెనునుచెంతస్వయము చేయచచ్చిన స్త్రీఁజూది విషయాంట
నుకొనుట
- 219 స్టేవియస్సుటెనునుని యవివేకస్థితి జూది యనుకొంట

- 220 తననదుపదేశముం బెడచెవినిడిన టైమసుందలచి ఎడిమాంట
ననుకొంట
- 221 ప్లేవియసునిరెండవసేవకుఁడుచెడిపోయినటైమను దలంచియునుట
- 222 అడవిలో బంగారుఁజూచి టైమనుపల్కుట
- 223 టైమనడవిలోఁ దన్నాడవచ్చిన ఆల్పిబయూడీసుతో ననుట
- 224 టైమను బంగరుఁజూచి యనుట
- 225 టైమను బంగ రాసిందివచ్చిన దొంగల కనుట
- 226 ఒకదొంగ యింకొక దొంగతో ననుట
- 227-28 ప్లేవి మనడవిలోనున్న టైమసుం జూడ నేగు చనుకొంట
- 229 34లో అలగ్నాండరు క్రస్టీతో అజాక్సుగూర్చి చెప్పుట
- 230 ఆగమెమ్మ మనెస్టరు మొదలయినవారితోఁ బల్కుట
- 231 ఉలిపిన్సు ఆగమెరు మనెస్టరు మొదలగువారితో ననుట
- 232-233 పేరిన్సు యుద్ధమే చేయవలయుగాని హెలను మరలనప్పగించ
రాదనఁగా హెక్టరనుట
- 234 ఉలిన్సు పెట్రోక్లసుతో ననుట
- 235 అచీలస్సుతో ఉలిస న్ననుట
- 236 అచీలస్సు ఉలిపిన్సుతో తన్ను గ్రీకుసైనికులు చుల్కన
పర్చిరనుట
- 237 అచీలస్సుతో ఉలిసిస్సునుట
- 238 అజాక్సు హెక్టరుతోఁ లోబడుటచేఁ దనకుఁ జిన్నతనము
నవచ్చునని కందు అచీలస్సుతో పెట్రోక్లస్సునుట
- 239 ట్రోమాలస్సు క స్పీడాతోఁ బరులవల లోఁజిక్కకుమని
భోధించుట
- 240 హెక్టరు తాను యుద్ధమున కేగకఁగీతను దైవము
ప్రమాణము చేసితి ననఁగా కెనాండా యనుట
- 241 35 ఆండ్రా బెల్చితో ననుట

- 242 విదూషకుఁ డనుట
- 243 36లో జాలియా ప్రోటియనువ్రాసిన యుత్తరముం దెచ్చిన యాపెట్టానుఁ దిరిగి యాయుత్తరమతని కిచ్చివేయుమని యాపె న్లసిరి పొమ్మని పిదపఁ దనలో వగచుట
- 244 అంటానియో పెంతినోతోఁ దనకొడుకగు ప్రోటియసుంగూర్చి యనుట
- 245 రాజానకు వెలంబైచునకు స్త్రీని వశపర్చుకొను నుపాయము చెప్పట
- 246 ప్రోటియసురాజుతో పఠని పుత్రికతో వెలంబైచుపైఁ గొండెము చెప్పట
- 247 ప్రోటియస్సు తనముఖము నల్లని దనుతూరియోతో ననుటయు మఱియు సిర్వియాను దా సంపాదించుకొనుట- వెలంబైచుని మైత్రిఁ దూలఁ గొట్టదనని యనుకొనుటయును
- 248 అడవిలో సిర్వియాను బల్మి న్నూడనుంకించు ప్రోటియస్సుతో వెలంబై ననుట
- 249 ప్రోటియ స్సడవిలోఁ దనకు కైలువడి జాలియట్టుతో సిగ్గు వడి యనుట
- 250 తననేడమునకై నశ్చాత్రపుండగు ప్రోటియస్సుతో వెలంబై ననుట
- 251 37లో పోలీనా హెర్మియో నీకూఁతు జూచి రాజేమనుకొనునో యని ఎమిల్లాతో ననుట
- 252 హెర్మియోనీ తనపై వ్యభిచార దోషముమోపిన తనభర్తతో ననుట
- 253 పోలిక్కినకు కెమిల్లాతో పోరిజీలు గూర్చి యనుట
- 254 కేమిలోఫోరిజీలు పెరిడిట్టాలతో సిసిలియాకుఁ బొమ్మని యుగ దేశించు ననుట

కావ్యములందు,

వీనస్సు నుటి ఎడోనిస్సును కావ్యంలో 19ము

- 255 అశ్వవర్ణనము
 256 కవివాక్యము
 257 ఎడోనిస్సు వీనస్సుతోననుట
 259 కవివాక్యములు
 261 వీన నుదయించిన కూర్మ జూచి యనుట
 262 వీనను ఎడోనిసుమృతి చెందెననుకొని తాపోసికొనుట
 263 అడవివందిచే జంబంబడిన ఎడోనిసుం జూచినపుడు వీన
 సుదృష్టి కవిచే వర్ణింపబడుట
 264 వీనను మృతించెడిన ఎడోనిసుం గని విలపించుట
 265 కవివాక్యములు ల్యూక్రేసీ చెఱయను కావ్యమునందు
 267 ల్యూక్రేసీనిం బట్టుకొని యాపెతో టార్క్వియనుట
 271-272 తన్ను బల్కింబట్ట సిద్ధపడిన టార్క్వియనుతో ల్యూక్రేసీ యనుట
 273 చెఱపట్టంబడిన పిదప ల్యూక్రేసీ పరితపించుట
 278 కవివాక్యములు

చాటు పద్యములలో

287 విరహి వాక్యములు.

దీ విరహాతీర్థన్ వాసి యను కావ్యమునందు.

292 విరహివాక్యము.

రౌద్రరసము పేక్కియరు నాటకములందు

- 1 రిలో ఆలివరు తపతమ్ముడగు అల్లెండ్తోఁగఁముఁ గట్టక యను
 కొంట
 2 రిలో పోవమును తపభార్య జారయని తెలిపినపిదప వనుకొంట

- 3 7లో హేమలక్ష్మి తనపినతండ్రి తనతండ్రింబంపించి తనతల్లిన్ వెంటనే పెండ్లాడు టందలంచుకొని యనుకొనుట.
- 4 నాటకుని యభినయ వివేచకుంగనిపెట్టి హేమలక్ష్మి టనుకొంట
- 5 11లో అయిదవ హెన్రీ మహారాజు శ్రాన్సుదేశములోని యొక కోటకు లగ్నకైక్కుచుం దన సేనానాయకులతోఁ బంజుట.
- 6 14లో యుద్ధమందు నిరుత్సాహుడగు నాటవహెన్రీ మహారాజుతో క్లిప్త ర్థనట.
- 7 16లో రణరంగమున వదరు జారపుత్రుం గాంచి ఆస్తియా యనుట.
- 8 22లో సైలాకు ఆటోమో గుండ నెత్తు తీయించి వాని బంపించెద ననుకొంట.
- 9 22లో ఫిర్మియా సైమాండ్రా తో సైలను వంజుట
- 10 బంగరుకై వచ్చిన దొంగతో సైనునట.
- 11 సైనును దుంగలు త్రవ్వకొని సైనును భూమింగూర్చి వలుకుట.
- 12 ఆల్బిబయాడీను ఆలెస్సుపురను పై దండెత్తివచ్చి చాటించుట
- 13 33లో ఆరనుతనక్రజ్జలం దెలుపుట.

కావ్యములందు లూకెసీచెఱయను కావ్యములో.

- 14 టార్కిను లూకెసీతో ననుట
- 15 చెఱకుబడిన పిమ్మట లూకెసీ యనుకొనుట.

దీపత్సము

షేక్స్పియరుని నాటకములయందు

- 1 1లో హాల్స్టరు యేర్పిమరుని తండ్రింగూర్చి మార్పిమరుతో ననుట.

2 13లో స్టోన్లు ఆటవహెన్రీ మహారాజుతో ననుట.

- 3 19లో మూడవరిచార్డు మహారాజు కలంగని కలవించుచు లేచి యనుకొనుట
- 4 28లో కియోను డయోనిజు తెల్పుట
- 5 37లో పాలీనాభార్య మృతికి వగచు లియోనీసుతో ననుట.
- 6 ల్యాక్రసీచెఱ యను కావ్యములో బలి చెఱచరిగిన పిమ్మట టార్క్వినుయొక్క యులూక్రసీయొక్క యవర్ణనము.
- 7 ల్యాక్రసీ చెఱవట్టఁబడిన పదవ నున్న స్థితి.

బ్రయానకరసము

షేక్స్పియరుని నాటకములందు

- 1 31లో తనతండ్రి యన్నయనపికేగఁ జలంచి రోజ్లొండిసిలియా కనుట
- 2 5లో కొరియోలేనసుని భార్యతనయని తోననుట.
- 3 13లో ఆఱవశ్లోనీమహారాజు గ్లోనరుచచ్చెనని చెప్పిన నఫల్కుతోననుట.
- 4 16లో జాన్మహారాజు హ్యూబర్టుతో ఆర్తరుం బంపుమనిచెప్ప నుంకించుట.
- 5 22లో క్లాడియో మరణముగూర్చి యనుకొనుట

సాగసుల వివరణము

వీర రసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1-2 దిలీపమహారాజు వర్ణనము
- 3-4-5 దశరథ మహారాజు వర్ణనము
- 6 శ్రీరాముఁడు జనాపవాదముం బోగొట్టుకొనుటకు నీరస విడువ నిశ్చయించుట.

7 శ్రీయూపమున వొంటిగఁ దనసెజ్జకడఁ జేరిన యయోధ్యానగ
రాధి దేవతలో శ్రీరామునికొడుకగు కుశమహాగాజనుట.

8-9 అజమహారాజ వర్ణనము.

కుమారనంభవములో

10 బ్రహ్మ బృహస్పతి స్మన్నిడికొని వచ్చిన యింద్రుని దేవతలం
చారకానుగుంఘార్పి యనుట.

11 శుశ్వరతేజమున పహించుమని యగ్నిదేవు నింద్రుడు ప్రార్థిం
చుట.

మేఘసందేశమున

12 మేఘమును యక్షుఁడు తనభార్యలో తనవర్తనము చెప్పమని
బలిమూలుట.

13 హిమాలయమందలి దావాగ్నిం బల్లార్చమని మేఘములో
యక్షుండనుట.

కాళిదాసనాటకములో విక్రమార్వశీయము

14 పురూరవుండు విరహోన్మాదమున నడవిలో హంసలో ననుట.

శకుంతలమున

15 దుష్యంతుఁడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

16 దుష్యంతుఁడు శకుంతలచరిత్ర తెలితో ననుట.

17 దుష్యంతున కంపిన సందేశము.

18 కణ్వుఁడు శకుంతల కుపదేశించుట.

19 శకుంతలను దుష్యంతునికడ కంపి కణ్వుఁ డనుకొంటు.

20 తెలుచాటున మేలుకొలుపువాండ్రనుట.

21 దుష్యంతుఁడు తన్నుకొమ్మని వచ్చిన గర్భవతియగు
శకుంతలలో ననుట.

22 శకుంతలలో వచ్చిన రాకసులకు దుష్యంతుఁడనుట.

శాంతరసము

కాళిదాసకావ్యములో రఘువంశమునందు

1-2 ఇందునుతి మృతికి దుఃఖించు నదమహాగాజాతో వశిష్టశిష్యుఁడనుట.

3-4 రావణాసుర బాధకు దాళలేక జీవతలు వైకుంఠము కేగినారాయణుని స్తోత్రముచేయుట.

5 శ్రీరామాజ్ఞం దన్ను నదవిలోవిడిచిన లక్ష్మణుతో శ్రీరామున కిట్లు చెప్పమని నీతయనుట.

కుమారసంభవమునందు

6 కారకాసురుని బంపుమని శివుఁడిచ్చిన యాజ్ఞం గుమారస్వామి శిరసావహించుట.

నాటకములలో విక్రమార్కశీయమునందు

7 నాందీశ్లోకము.

8 రాజు తా నూర్వశింఘాడి నందున కలిగిన తనభార్యతో ననుట.

9 చంద్రదేవుని గూర్చి నోచుచున్న తనభార్యను రాజు వర్ణించుట.

10-11 రాజుతో నతనిభార్య యుట.

12 మంగళశ్లోకము.

కౌకుంఠలమునందు

13 నాందీశ్లోకము.

14 రాజు కన్యాశ్రమమున సారథితో ననుట.

15 మరీచిముని వర్ణనము.

క రు ణా ర సే ము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు

- 1 అడమహారాజు పూదండపాటున మృతించెదిన తనభార్యకై పొగలుట.
- 2 మృతభార్యఁడగు నడమహారాజు వర్ణనము.
- 3 యుద్ధమున శ్రీరాముఁడు మడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మఱి వారిమాట దబ్బరయని తనకుఁ దెలిసినపుడును లంకలో నున్న సీత యనుకొంటు

కుమార సంభవములో

- 4-5 రఠీదేవి మన్మథుఁడు శివుని ఫాలనేత్రాగ్నిచే దగ్ధుండయిన పిమ్మట నేడ్చుట.
  - 6-7 వాయుదేవుఁడు తనయొద్దకుఁగాఁగా రఠీదేవి యెడ్చి యనుట.
- మేఘ సంకేశమున
- 8-9-10-11 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్య స్థితింజెప్పుట.
- ఋతుసంహారముందు

- 12 వర్షరు వర్ణనము.

✓ విక్రమార్వశీయమానంగు

- 13 ఊర్వశీవిరహమున రాజువిదూషకుతో ననుట.
- 14-15 రాజుర్వశీవిరహమున నడవితోఁ దుమ్మెదతో ననుట.
- 16 సంగమమణిస్పర్శమున పాపాణాకృతిఁ దొఱఁగి నిబరూపము మూనిన యూర్వశితో రాజనుట.
- 17 సంగమమణి నొక్కగద్ద యపహరింపఁగా రాజు విదూషకుని కనుట.
- 18 భరతుఁడు మరీచిమునితోఁబలుకుట.
- 19 కంచుకి యనుకొనుట.
- 20 ఊర్వశి దివి కేగుచు రాజాంజూచుచునుకొంటు.

శాకుంతలమునగుడు

- 21-22 శకుంతల చలిక తైలతో ననుట.
- 23 లేడి నొట్టుటకు బాణమువేయుచున్న రాజుతోఁ గాశ్యప శిష్యులనుట.
- 24 అనసూయ రాజుతోఁ బల్కుట.
- 25 అనసూయ రాజు సతస్థితి గతు లడుగుచుండఁగా శకుంతల యనుకొనుట.
- 26 విరవాకాధనొందు శకుంతల సఖులకనుట.
- 27 రాజు కడకు శకుంతల సంకుదలచి కాశ్యపుండనుట.
- 28 కాశ్యపుండు శకుంతల రాజసముఖమున కిరుగుచుండఁగా పూల మొక్కలతో ననుట.
- 29 రాజునొద్ద కేగుచు శకుంతల తాఁబెంచిన లేడితోఁబల్కుట.
- 30 రాజునొద్ద కేగెడు శకుంతలతోఁ బ్రియంవద యనుట.
- 31 అత్తవారింటి కేగెడు శకుంతలతోఁ గాశ్యపుండనుట
- 32 రాజు శకుంతల తనకు వలపుజాబు వ్రాయునపుడాపెకుఁ జాటు గానుండి యనుకొంటు.
- 33 శకుంతలం దా నెఱుగనని తిరస్కరింపఁగా నాపె పురోహితుని వెంటఁ బోవుచున్నప్పటి స్థితి దలంచుకొని రా జనుకొంటు.
- 35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శృంగార రసమునందు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 అజమహారాజు న్వలచిన యిందుమతిస్థితి.
- 2 అజమహారాజుంజూచి యా గిన యిందుమతితో నాపె చలి
- 3 సుదర్శన మహారాజ వర్ణనము. [యనుట.

కుమార సంభవంలో

- 4 శివుడు పార్వతి న్వలచుట.
 5 తనకు బ్రహ్మమైన శివుని గన్గొన్న పార్వతిస్థితి.
 6 నాదీదుడు శివుడు పార్వతిని గోరియున్న వాడని హిమవంతుని
 తోఁ జెప్పుచుండఁగాఁ బార్వతిచేయు చేష్ట.
 7 పెద్ది పీటపైనున్న పార్వతీపరమేశ్వరుల దృగ్దర్శనము.
 8 శివుని తొలిపూటమిం బార్వతి యన్నతీరు.
 9 పార్వతి శివుని గూడిన పిదప నొందిన సంతోషము.

మేఘసందేశమున

- 10 యక్షుడు మేఘునితోఁ దనభార్య న్వర్ణించి చెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి నభర్తకు జాబువాయుట.

✓ విక్రమార్కశీయమున

- 12-13 రాజుార్వశివాసిన జాబు చగువుచు విదూషకుని కనుట.
 14 రాజుార్వశి కనుట.
 15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజదవితో ననుకొనుట.
 16 రాజుార్వశికనుట.
 17 ఊర్వశి దివికేగుచు రాజునందు చూపించి చెలితో ననుట.
 18 రాజుార్వశి దివి కేగుచుండ ననుకొనుట.
 19 తనతప్పు మన్నించుమని తనభార్య పాదములంబడు రాజు
 గాంచి యూర్వశియనుకొంటు.
 20-21-22 ఊర్వశిం దలంచుకొని రాజునుకొంటు.
 23 రాజు తనభార్యతో ననుట.
 24 నటిపాట.
 25 రాజు శకుంతలం దొలిసారిజూచి వర్ణించుట.
 26 పూదోటలో ననసూయా ప్రేయంవదలు శకుంతలతో ముచ్చ
 టించుట.

27-28 తుమ్మెదకు బెదురు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పచుండఁగా శకుంతల యనుట.

30-31-32-33-34-35 రాజు వివిధావస్థలందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొనుట.

36 శకుంతలతో ననుసూయయనుట

37 శకుంతల రాజునకు వ్రాసినవలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుపై దృష్టినిల్పి శకుంతలరాజు తన్దవఁగూడిన పిమ్మట పొదరింటితో ననుట.

40-41 రాజు తన్దవిసిన శకుంతలపొందుఁ దలంచుకొనుట.

42 వలపుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్నిమిత్రము

43 రాజు మాలవిక సొగసున్నుట.

హాస్య రస ము నం దు

కాళిదాస కావ్యములలో కుమారనంభవమున

1 కుమారస్వామి బాల్యాభివర్ణనము.

విక్రమార్కశీయమున.

2 ఊర్వశి చీరచెంగునకుఁ దీరగై తగులుకొన్న దనంగాఁ జిత్రలేఖ యనుట

శకుంతలమున

3 తుమ్మెదకు బడియు శకుంతల కనుసూయ యనుట.

4 అనుసూయ శకుంతలం జూపి రాజుతో ననుట.

5 జాలరి రాజవధితో ననుట.

శృంగారతిలకములో

6 కవివాక్యము.

7 ప్రహసనము.

రౌద్ర భీభత్స భయానక రసములు

రౌద్రరసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహా రాజుచే రణరంగమునఁ దెగు వీరుల వర్ణనము.

విక్రమార్కశీయమున

2 రాజుార్క న్వలచుటచే నతనిభార్గ్య యాతనితో ననుట.

3 శకుంతల తన్నెఱుంగనను రాజున కనుట.

భీభత్సరసము

కాళిదాస కావ్యములలో ఋతుసంహారమున

1-2-3 గీష్మర్తు వర్ణనము.

శాకుంతలమున

4 రాజు శకుంతల జ్ఞప్తికిరాగా నామెం దలరచుకొని తలడిల్లుట.

భయానకరసము

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

1 రాజుచే వెంటఁదఱువఁబడు లేడిగొంక్క వర్ణనము.

2 తుమ్మెదకు బడిసి శకుంతల చలికత్తెలతోఁ బలుకుట.

3 రాజుతోనడవిలో నతనికొడు కనుట.

అద్భుతరసమునందు

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 కవివాక్యము

2 అజమహా రాజు వర్ణనము

- 3-4. దిలీపమహారాజ భార్యయై గర్భిణియా సుదక్షిణా వర్ణనము
 5 దిలీపుఁడు తనకొడుకగు రఘువు నత్తుకొని ముద్దాడుట
 6 యుద్ధముచేయు రఘుమహారాజ వర్ణనము
 7 నునంద యింగుమతితో ననుట

8-9-10. భాగ్యసహితుఁడౌ నజమహారాజ నిద్రార్థాపురీ జనులు
 చూచుట

- 11 కవివాక్యము
 12 దశరథమహారాజ తన్ను శపించిన తావసుల కనుట
 13 గర్భిణులగు దశరథమహారాజ భార్యల వర్ణనము
 14 లక్ష్మణశత్రుఘ్నులంగన్న సుమిత్రా వర్ణనము
 15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామ వరకురాముల వర్ణనము
 16 చువ్వనాది శ్రీరాముని మోహించుట
 17 సీతను వెదకు కోతులస్థితి
 18 ఆంజనేయుఁడు సముద్రము న్దాటుట
 19 రాక్షసీ విరివృతయా సీతా వర్ణనము
 20 సీతచూడఁగని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకిచ్చుట
 21-22-23 శ్రీరామఁడు రావణుని సంహరించి సీతతోఁగూడి యయ్యె
 ధ్యకుఁ బుష్పకముపై వచ్చుచు నాపెతోననుట

కుమారసంభవమున

- 24 హిమాలయ వర్ణనము
 25 పార్వతీవిద్యావైభవము
 26-27-28-29 పార్వతీ సౌందర్య వర్ణనము
 30-31 ఇంద్రుని దేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతి బ్రహ్మతోఁ దార
 కాసురుని గూర్చి చెప్పుట
 32 ఇంద్రుఁడు శివునికడకు మస్కము ననువుట
 33 శివునితోఁపావనముండలి కొండగోళ వర్ణనము

34 బ్రహ్మచారివేషముతోఁ దనయెదుట శివనిండచేయు శివునితోఁ బార్వతియనుట

35-36 సప్తర్షులతో హిమవంతుఁడనుట

37-38-39 చంద్రదోదయ వర్ణనము

40 శివునిచెంత సావురాని వేసముననున్న యగ్నిదేవతా వర్ణనము

41 కుమారస్వామి శైశవ వర్ణనము

42 తారకాసురుం బొలయింతునను శివునితో నింద్రుడు పలుకు చున్నాఁడను కవివాక్యము

మేఘసందేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ బలుకుట

ఋతుసంహారమున.

50-51 శ్రీమృణుతు వర్ణనము

52-53-54-55 వర్షఋతు వర్ణనము

56-57-59 శరత్కాల వర్ణనము

61-62 శిశిరఋతు వర్ణనము

63-64 వసంతఋతు వర్ణనము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయికా

నాయక దూతీ వాక్యములు

65-66-67 కవి వాక్యములు

సలోదయమునందు

68 చంద్రదోదయ వర్ణనము

69 మద్యపాన వర్ణనము

రాక్షసకావ్యమందు

70 కారుణ్యబుంజాచిన యాడు నెమిలి వర్ణనము

విక్రమార్వశీయమున

71 రాజమూర్ఖుఁ డేతెడు నూర్వశి వర్ణించుట

- 72 దివికేగు నూర్వశింగాంచి రాజనుకొంట
- 73 రాణియొక్కదాసి విదూషకుంగూర్చి యనుకొంట
- 74-75 రాజూర్వశింగలఁచి విదూషకునితోఁ బల్కుట
- 76 రాజూర్వశిందా వలచినందున కలిగి తనభార్యం దలంచి విదూషకునితోఁ బల్కుట.
- 77 మధ్యాహ్న వర్ణనము.
- 78 రాజల్లిన తనభార్యం దలంచుకొని యనుకొనుట.
- 79-80 తాజూర్వశితో ననుట.
- 81-82-83-84-85 రాజూర్వశీ విరహమున నడవి యందనుకొంట.
- 86 సంగమమణి తాఁకునఁ బాషాణరూపము విడిచి నిజరూప మందిన యూర్వశితో రాజనుట.
- 87-88-89-90 తనకూర్వశి యందుఁ బుట్టినపిల్లనితో రాజనుట.
- 91 రాజు విదూషకునితో బల్కుట.
- శకుంతలమున.
- 92 వసంత రువర్ణనము.
- 93 గుప్తముల వర్ణనము.
- 94 రథవేగ వర్ణనము.
- 95 తపోవన వర్ణనము.
- 96 తపోవనమునఁ జొచ్చుచు రాజనుకొనుట.
- 97-98 రాజనకియలతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంట.
- 99 శకుంతల చెలులతోననుట (.) చెలిశకుంతల కనుట.
- 100 ఆనసూయ రాజు నడుగుట.
- 101 రాజనసూయ నడుగుట.
- 102-103 శకుంతల మేనకకూఁతురని తెలిసిన పిదప రాజనుకొంట.
- 104 శకుంతల తనచెంగటినుండి యేగిన పిదప రాజనుకొంట.
- 105 రాజు శకుంతల చెంగటినుండి మళ్ళిపోవు చనుకొంట.
- 106 రాజు శకుంతలం దలఁచి యనుకొనుట.

- 107 రాజ విదూషకునితోఁ బలుకుట.
- 108 రాజ చంద్రమస్మకుల నెగ్గించుట.
- 109 తనయందలి మోహము నృకుంతల శిలులతోఁ దెల్పుచుండఁగా రాజనుకొనుట.
- 110-111 కాశ్యపశిష్యుఁడు ప్రభాత వర్ణనముచేయుట.
- 112 అత్తవారింటి కంఠకము పెట్టు ననసూయ శకుంత లనొననుట
- 113 రాజ సంగీతమువిని యనుకొంటు.
- 114 అత్తవారింటికేగు శకుంతలనోఁ గాశ్యపుఁడనుట.
- 115 రా జగ్నిహోత్ర గృహమున కరుగుచు సథికార భేదముం దలంచుకొని యనుకొనుట.
- 116 శకుంతలన్నఁ బెండ్లాడితినా యని సంశయించు రాజతోఁ గాశ్యపశిష్యుఁడనుట.
- 117 తపోవసజల స్థినిసేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.
- 118 రాజ తా శకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంజూచి సంతనే శకుంతల జ్ఞప్తికిరాఁగాఁ బలవించుట.
- 119 ఇంద్రుఁ డీరథ మెక్కి నిన్ను రమ్మన్నాఁడన మాతలితో రాజ
- 120 వియద్గమన వర్ణనము. [నుట,
- 121 మచచమునితో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రమున

- 122 రాజతో మాలవికకు సంగీతము నేర్పిన వాఁడనుట.
- 123-124 అగ్నిమిత్రునితో సతవి మంత్రి యనుట.
- 125-126
- 127 సృత్యము చేయు మాలవిక సగ్నిమిత్రుఁడు వర్ణించుట.
- 128 అగ్నిమిత్రుఁడు మాలవికా విరహమును దలంచుకొని యనుకొ
- 129 చంద్రికా వర్ణనము. [నుట

గుత్తుగల శబ్దముల కర్తములు

అ

అంగద - ఆకలి

అంగన - (స్త్రీ)

అంచ - హంస

అంచన - ఇట్లుండునని

యూహించి కొలతచెప్పట

అంచెలు - ఆగియాగిపోవుట -
టపా

అంటి - అరటికంబము

అండకు - చెంతకు

అండగొనుటకు - ఆశ్రయించు
టకు

అంతము - నాశము

అంతరంగము - మనస్సు

అంతరము - ఎడము

అంతిపురము - రాణివాసము

ఆంద - పొంద

అందమంద సత్యధికము - వాడుట

కమితమూల్యముగల సొగసు

అందములు - పాటలో హాయి

నిచ్చు సంగతులు

అంబుదము - మేమము

అంశము - సంగతి

అక్కడంపు - అధికమైన

అక్కటా - అయ్యో

అక్కఱ - చేయవలసినపని

అక్కు - రొమ్ము

అక్షతము - గాయముపడని

అఖిల - నమస్త మైన

అగచాట్టు - ఆకుద

అగడుపర్చలేదు - తిరస్క

రింపజాలదు

అగణితాధిక్రియ - అమితాధి
కారము

అగౌరవము - అనుర్యాద

అగ్నికోపంబు - అగ్నియనునలుక

అభుములు - పాపములు

అఘోర - మిక్కిలిభయంకర

మైన

అచ్చపు - కేవలమైన

అచ్చతానము - శుద్ధస్నానము

అచ్చర - వేల్పుసాని

అచ్చివచ్చు - అనుకూలించు

అచ్చోట - అక్కడ

అచ్చోట - తనభర్తతో

దాబడుకొను శయ్యపై

అజాదు - బ్రహ్మ [యదృష్టము

అజ్ఞాతభాగ్యము - తెలియబడని

అజ్ఞలు - మాధులు

అట్టిట్టు - తార్కాణు

అడఁకువ - వినయము - జితేంద్రి
యత్వము

అడలుట - శోకించుట

అడలు - భయము

అడిమి - దానుఁడు

అడును - బురద

అణువు - లేశము

అత్తమ్మిల్లెడు - పడుకొనెడు

అతిపరితాపము - మితిమీరిన
దూఃఖము

అతివ - (స్త్రీ)

అత్యధికము - మితిమీరిన

ఘనతకలది

అత్యాశ - తిసకుఁడగని గోరిక

అదనము - కావలసిన దానికన్న
నెక్కువ

అది - ఆపె - వలయును

ఆదును - సమయము

అద్దిర - భరిర

అధముని - నీచుని

అధికము - కావలసిన దానికన్న
నెక్కువ

అసంతము - హద్దులేనిది

అనద - దిక్కుమాలినది

అనయంబు - ఎల్లప్పుడు

అనవరతము - ఎల్లప్పుడు

అని - యుద్ధము

అనుకంప - దయ

అకుక్పతి - పోలిక

అనుగు - మిత్రుఁడు - ముఖ్య
మైన

అనుగుణముగ - తగునట్లు

అనుజాడు - తమ్ముఁడు

అనుతాపము - పాపమెందుకు

చేసితిని నొచ్చుకొనుట

అనువు - వంపు

అనురూపము - సరిపడుతీరు

అనువు - ఉపాయము

అనుసరింపబడు - చేయబడు

అన్న - (స్త్రీ)

అన్నావిమిన్న - ఉత్తను(స్త్రీ)

అన్యేషణము - వెదికుట

అపవ్రయుక్తంబగు - తప్పుకా
నుపయోగింపబడు

అపమృత్యుకరము - బ్రతుకవల

సినంత కాలము బ్రతుకనీనిది

అపరకర్మము - చచ్చినవారిం

గూర్చిచేయు కర్మము

అపహరింపబడిన - తీసికొనఁ

బడిన

అపహాసనకరము - నగుబాటు

చేయనది

అపాయము - కీడు

అపాయకరులు - హానిచేయు

వారు

అవురూపము - అరుద
 అపూర్ణములు - వెలితివి
 అప్పసము - కప్పము
 అప్పలతో - నీళ్ళతో
 అబ్బు - పొందు
 అబ్బరము - ఆశ్చర్యము
 అబ్రిము - ఆశ్చర్యము
 అభినయము - లేనిదనిపట్టు
 కన్నులుచూట

అభిప్రాయము - ఊహ
 అభిమానము - ప్రేమ
 అభ్యాసము - అలవాటు

అమరపదవి - చావులేనిస్థితి
 అమరి - ఒప్పి
 అమాయికుల - సమ్మతులు
 అమితవ్రయభరము - వాద్దులే

ని వెచ్చమునఁ గల్లుబాధ

అమృతపదము - చావులేనిస్థితి
 అమ్మ - బాణము
 అయిన - కూడ
 అరిమర - సంశయము
 అరయ - గ్రహించ

అరయబోవ - చూడ - బోవ
 అరయ - చూచు - వెదకు

అరయఁడి - చూడఁడి
 అరసెదవు - ఆలోచించెదవని
 అరుగు - పోవు

అరుదెంచి - వచ్చి
 అరులకు - శత్రువులకు
 అరునుల - రాజుల
 అర్థము - ధనము
 అర్థరాత్రము - నడిరేయి
 అర్హత - యోగ్యత
 అర్హమామానుషోహ - తగు
 మనుష్యుని తలంపు

అర్హుడ - తగినవాడ
 అతీముటి - మిక్కిలి
 అటుత - కంతముప
 అల - తరంగము
 అలంతుల - నీచుల
 అలంతులారా - అల్పలారా

అలఁదడి - చింత
 అలత - అలనట
 అలము - కవియు - కవ్వ ఆక్ర
 మించు - వ్యాపించు

అలరింప - సంతోష వర్షుటకు
 అలరు - పువ్వు - ఒప్పును
 అలవడుట - అభ్యాసపడుట
 అలనట - బడలిక

అలుకువ - కోపము
 అలుగు - బాణము
 అల్కపోత - కోపస్వభావము
 కలదానా

అల్పముగ - కొద్దిగా

అల్పవేళ- కొద్దిసేపు

అల్లన- మెల్లగా

అల్లాడెడు- కదలెడు

అవకాశము- సమయము

అవతరించిన- భూమికిదిగిన-

ఆకారమందిన

అవధి- గడువు

అవమానకరములైన- పరువు

పోగొట్టెడు

అవశ్యకృతి- చేయవలసినపని

అవసరము- అక్కఱ- ఇవ్వము

నెరవేర్చుకొనువేళ

అవివేకము- మంచిచెడ్డ

లెఱుఁగమి

అశుచి- మైల

అశ్రులు- కన్నీళ్లు

అసంభవము- కలుగఁజొనిది

అసంభావితము- అసందర్భము

అసడ్డ- నిర్లక్ష్యము- అశ్రద్ధ

అనదు- అల్పుని

అనలు- సారము

అసాధారణముగా- అందఱి

కన్న నెక్కువుగా

అసుర- రాకాసి

అసులకు- కత్తులకు

అహంయువు- గర్వి

ఆ

ఆ- బోను

ఆంధ్రకు- భార్యలకు

ఆకట-ఆకలిచేత

ఆచిఁకొంచు- అపహరించు

కొంచు

ఆడంగి - పిటికి

ఆనకుండు - పొందకుండు

ఆకర్షించి - లాగి

ఆకస్మికమై- అనుకొనకున్నపుడు

తటస్థించిన

ఆకారములు - రూపములు

ఆకృతి - రూపము

ఆకె - ఆపె

ఆచరణము - చేయుట

ఆచరించి - చేసి

ఆచారానుసార సూతకళ్యాణ

వేషము - వాడుకననునరించి

మైలపట్టుట నెలుపు నల్లనివస్త్రా

భరణాద్యలంకారము

ఆచ్ఛాదితులు - బట్టలచే

గవ్వబడినవారు

ఆటపట్టు - నాట్యస్థానము

ఆణి - కుండని

ఆతతాయులు- దుర్మార్గులు

ఆతుమలు - సూక్ష్మదేహములు

ఆతురపడర్ - వెల్లిచూపురు

ఆత్మ - తమయొక్క స్వభావము

జీవుఁడు

అర్థహత్య - తన్నుఁదాఁ జంపు
కొనుట

ఆడట - ఎల్లచోట్ల
ఆదినరుసకగుళిక్ష - విదేశపాన
శిక్ష - ఆదమను మొట్టమొదటి
మనుష్యుఁడు నిషిద్ధఫలము
దినుటచే సతని నేవుఁడు స్వర్గో
ద్యానమునుండి భూమికిఁ దగిలి
వేసెనని హాణవేదమునందలి
గాథ

ఆన - ఆజ్ఞ - ఒట్టు
ఆనతి - ఆజ్ఞ
ఆనవాలు - గుఱుతు
ఆపత్తుసామాన్యానుభవము -
ప్రాణులందఱికి నమానముగాఁ
గవ్వము సంభవించుట
ఆపద - కష్టము
ఆమని - వసంతఋతువు
ఆయుధనిగూఢుఁడు - ఆయుధ
బలముకలవాఁడు
ఆరముగ్గిన - నిండారబండిన
ఆరయుఁడి - చూడుఁడి
ఆరసి - ఆలోచించి
ఆరసినాఁడవు - కనిపెట్టినావు
ఆరాటము - శోకము
ఆరోపించి - ఎక్కి
ఆర్చన - ఆడించునా
ఆర్చియను - ఒకదివ్యవైణికుఁడు
ఆలు - భార్య

ఆలోచనయునుఁ గలిగి
యాటాడు - ఇట్లుచేయవలయు
సను నుపదేశము బయల్పడ
కూఁగులాడు

ఆవృత్తులు - తిడవలు
ఆస్థ - శోరిక
ఆస్యము - మొగము

ఇ

ఇంచుమించు - రమారమి
ఇంతి - (స్త్రీ)
ఇందాఁక - ఇంతవఱకు
ఇంద్రియములు - విన్కిచూపు
మొదలగు నవయవ గుణములు
ఇక్కట్టు - బాధ
ఇగిరిక - హవిస్సు
ఇగురు - చిగురు
ఇగురుతోడి - చిగురువంటి
శరీరముకలదానా

ఇచ్చ - చిత్తము - శోరిక
ఇదుమ - కష్టము
ఇదుముల్గు - కష్టములు
ఇదువారలు - శోరక నగ
పర్చు వలపుకాండు
ఇతఁడు - ప్రియము
ఇత్తడిసమాధి - ఇత్తడితోఁ గట్టఁ
బడిన గుండము
ఇప్పడి - రెండుమార్లు - రెండు
రెట్లు

ఇరువుకొనుట - ఉండుట

ఇరుకెలంకుల - రెండునె పుల

ఇరుమనుకల - రెండిండ్ల

ఇరులు - చీకట్లు

ఇర్వురు - ఇద్దఱు

ఇట్టి - లేడి

ఇల - భూలోకము

ఇల్లాలు - భార్య

ఇహపరములు - దేహముతో

నున్నప్పుడు నేహము విడిచి

నప్పుడు నీవుడు క్రమముగా
సుండు లోకములు

ఈ

ఈడ - ఇక్కడ

ఈదు - ఒసంగదు

ఈను - ప్రసవింను - ఒసం

గను

ఈభంగి - ఇట్లు

ఈయెడ - ఇక్కడ

ఈగు - మీరు - ఒసంగరు

ఈర్వ ఓర్వలేమి

ఈల్లుట - చచ్చుట

ఈవి - దానము

ఈవు - నీవు - ఒసంగవు

ఈనడవడు - అనవ్యూహడు

ఈనడించు - తిరస్కరించు

ఈనగుండు - ఈశ్వరుడు

ఉ

ఉలకించుట - ప్రయత్నించుట

ఉంట ఉన్నానా

ఉక్కడంచు - చంపు

ఉగ్గడించెడు - తెలియవర్చెడు

ఉగ్మలి - (స్త్రీ)

ఉచితబోధము - మంచి తెల్పుట

ఉచ్చరియించు - కలక

ఉచ్చస్థితి - గొప్పపదవి

ఉచ్చాణరము - పలుకుబడి

ఉఛ్ఛసితము - బైటవిడుచు

ఉడుగు - వేడి [నూపిరి

ఉడువు - దుస్తు

ఉత్తమప్రజ్ఞ - గొప్పజ్ఞానము

ఉత్తమ మధ్య మాధమ విభాగ

ములయెడ - కాలముపంచుట

యందను కూలముగనుండు

నవుడు

ఉత్తరపడకు - చింతించకు

ఉత్సాహము - ఉబలాటము

ఉదయము - ప్రౌద్ధదూరు

ఉదారుడు - దాత [నమయము

ఉదితేంద్రియములు - సనిచేయ

ఉచ్చ చూపు మొదలగు

నవయనములు

ఉద్యోగిజనము - కార్య
నిర్వాకులు

ఉద్యహనుమము - పెండ్లి

కలంకరించుకొను పువ్వు
ఉపద్రవకరము - చేటు

తెచ్చనది
ఉపన్యాసము - దేనిఁగూర్చి

యైన విస్తరించెప్పట
ఉపేక్షింపు - నిర్లక్ష్యముచేయు

ఉరంబులను - హృదయములను
ఉరలు - విడిచిన

ఉరపు - పెద్ద - మిక్కిలి

ఉరు - ఒప్పెడు

ఉరువడి - త్వరగా

ఉర్వి - భూమి

ఉటిది - దట్టము, దార్ఢ్యము

ఉలివి - సద్దు

ఉలుకు - భయము

ఉల్లాసము - వేడక

ఉవిద - (స్త్రీ)

ఉసికొల్పెద - పురికొల్పెద

ఉసురుల - ప్రాణముల

ఉఱి

ఉర్పుచు - ఉపరితీయచు

దుఃఖించుచు

ఉరురు - నిట్టూర్పువిడుతురు
ఉరడిలుడు - ఓర్పుకొండు

ఋ

ఋతువులు - కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచగ - ఆలోచింపగ

ఎంతే - మిక్కిలి

ఎందేని - ఎక్కడనైనను

ఎకిమీడు - రాజు

ఎక్కటి - ఏదోయొక

ఎక్కుడు మెకములు - వస్తులు

ఎగ్గించుట - నిందించుట

ఎగు - అపకారము - దోషము

ఎట్టకేలకు - కొంతసేపటికి

ఎడ - హృదయము

ఎడఁద - హృదయము

ఎడవని - విడువని

ఎడయిక - విరహము

ఎడయట - మానుట

ఎడసి - విడచి

ఎడ్డి - పిచ్చి

ఎత్తుగడ - కుట్ర

ఎదిరి - శత్రువు

ఎదిరించు - నిరసించు

ఎద్దియుఁగాని యున్ని -

నిర్మాణము

ఎనయు - కలియు

ఎన్నక - ఆలోచించక
 ఎన్నిక - నెత్త కీర్తివచ్చునట్లు -
 గొప్పస్థితికిఁ దెచ్చుటకు
 ఎర - ఆహారము
 ఎరఁగుట - కడుట
 ఎరవు - ఒకటి రెండు దినములు
 వాడుకొనుట కడగితెచ్చుకొను
 సొమ్ము

ఎఱుక - జ్ఞానము
 ఎల - తేలి
 ఎలనాఁగ - (స్త్రీ)
 ఎలమి - సంతోషము
 ఎలుంగు - ధ్వని
 ఎల్లు - గొంతు - భల్లూకము
 ఎల్లభాషలు - అందఱినాల్కలు
 ఎనంగు - ఒప్పెడు

ఏ

ఏఁపు - బాధ
 ఏకతమున - ఒంటిగా
 ఏకమానసము - ఒక్కరీతిగా
 మనస్సులుటం

ఏకు - నిందించు
 ఏగుచున్నారు - పోవుచున్నారు
 ఏగుదెంచు - వచ్చు
 ఏడైఱ - మిక్కిలి
 ఏతెంచినాఁడ - వచ్చినాఁడ

ఏతేరవు - రావు
 ఏది - పోఁగొట్టుకొని - లేక
 ఏను - నేను
 ఏనుఁజీ - పొరకుడి
 ఏరు - ఎవరు
 ఏలుబడి - కరిపాలనవృత్తి
 ఏల్క - రాజు
 ఏవ - అసహ్యము
 ఏవగించెద - అసహ్యించెద

ఐ

ఐదవ - పుణ్యస్త్రీ

ఓ

ఒంటిమై - రహస్యముగా
 ఒండు - వేఱు - ఒకటి
 ఒండె - అయినను - కాని
 ఒండొంటిచే - అన్యోన్యము
 ఒండొరుమిక - పొత్తు
 ఒందిలి - ఆకుద

ఒకట - ఒక్కచోట - తత్త్వము
 ఒకపట్ల - ఒకప్పుడు
 ఒకొండు - ఒకఁడు
 ఒకొట - ఒక్కచోట
 ఒకొమ్మడి - ఒక్కమాటు -
 తత్త్వము
 ఒక్కట - దబ్బన -
 ఆకస్మికముగా
 ఒగి - వరుసగా

ఒడలు - గురువులు
 ఒడఁగూడ - లభించఁగా
 ఒడఁబర్చు - ఒప్పించు
 ఒడమన్ - పుట్టఁగా
 ఒడమి - ధనము
 ఒడయను - అధికారిని
 ఒడసి - కట్టుకొని
 ఒడి - అంక్షప్రదేశము
 ఒడిచితి - పొడిచితి
 ఒత్తడి - బాధ
 ఒదవన్ - పుట్టఁగా
 ఒదవిన - పొందిన
 ఒద్దిక - చేరిక
 ఒనరవలయు - తగిలుండ

వలయు - ఉండవలయు

ఒనరుతు - చేయుడు
 ఒరగెదరు - వ్రాలెదరు
 ఒరపిడి - రాపిడి
 ఒరసిన - రాచిన
 ఒలయు - చచ్చు
 ఒనంగి - ఇచ్చి

ఓ

ఓగు - తవ్వ
 ఓగుదనము - తవ్వజ్ఞ
 ఓటమి - అపదయము
 ఓదంగి - ఓడవాడు
 ఓడి - ఛయపడి

ఓమెడు - రక్షించెడు
 ఓర్పు - బయలక
 ఓర్వ - నహింపఁగా

ఔ

ఔదు - పెదవిక్రిందిచోట
 ఔదల - ముఖ్యకారణము
 ఔన్నత్యమునఁదోచుచు - పొది
 పుగా - గానబడుచు

క

కంటిరే - చూచితిరా
 కంతు - మస్కథుని
 కందర్పుడు - మస్కథుడు
 కందు - వసివిడ
 కక్కలు - రంభపుకొఱలు
 కటా - అయ్యో
 కటకటా - అయ్యో
 కటిక - అధికమైన - కూరమైన
 కట్టడి - అధికమైన - కూరమైన
 కట్టు - చదరంగములోనిరాజు

కఱకడట

కఠినావసరము - అవక్కాలము
 కడ - కొన
 కడంగి - బయలుదేలి
 కడక - ప్రయత్నము
 కడఁగి - ప్రయత్నించి
 కడగెడ్లు - కష్టములు

కడమ - జరుగు

కడతేలు - తుదముట్టు

కడమ - కొఱతల కిక్కిన

కడముట్టు - చచ్చు - ముగియు

కడలి - సముద్రము

కడలి వెన్న - చంద్రుడు

కడి - అన్నకబళము

కడిడి - కఠినమైన - గొప్ప

కడిమి - బలము

కడు - మిక్కిలి

కణత - కడకంటి చెంగటిచోటు

కత - కథ

కతన - కారణమున

కతము - కారణము

కడలాడు - చలించు

కదించిన - పట్టుకొనగా

కదుపున్ - రేపెడున్

కన్ - కన్ను

కనకము - బంగారు

కను - కన్ను

కను మొఱుగక - నొనపుచ్చక

కనకు - ప్రసవించెడు

కన్గొన్న - చూచిన

కన్నాళకములు - ఒరు లాక్ర

మించని బగములు

కన్యాత్వమునందు - పెని

మిటితో గలకూడని న్నవుడు

కప్పలకు విషమున్నదనియువాని

తలల మణులుగడుసనియును

బూర్వకాకృత్య మతము

కమ్మ - జాలు

కమ్మన - తీయన

కయి - నగ - కపి - చెయి

కరగించు - జాలిపడజేయు

కరచలేదు - కరగజేయలేదు

కరకరిన్ - క్రూరభావము కలిగి

యుండుటచేత

కరడము - తరంగము

కరణి - నీరు

కరము - మిక్కిలి - చేయి

కరుడు - ముద్ద

కరువలి - గాలి

కర్ణముల - కార్యముల

కర్ణముల - చెవుల

కర్త - చేయువాడు

కర్తవ్యము - చేయవలసినదని

కర్తృకృతి - చేయువానిదని

కర్వలి - గాలి

కఱపుట - నేర్పుట

కఱవగ - నేర్పుకొనుటకు

కవి-సల్లని

కలఁగుట - దుఃఖించుట

కలఁగు - క్షోభ పెట్టు - బడలించు

కలఁత - క్షోభకరమైన

కలయిక - సంయోగము

కలవఁగము - కలఁత [భేదిధ్వని

కలహఁగూర్వరసము - యద్ధ

కలహింక - పోరాడ

కలి - దుష్టకారము

కలికికురాయి - సాగసగు

కోభావము

కలిదు - వికేంద్రము

కలిదుపై - కలిగియుండుటచేత

కలు - పండియుండ

కలుకదొర ప్రొద్దులు - చంద్ర
సూర్యులు

కల్పనాచంద్రహాసకాన్లు -

అల్లిక నేర్పు గల్గి నవ్వుపుట్టించు
కల్పములఁ జాన్చువాడు

కల్పింప - కన్నులు

కల్పింక - సంపదలకు

కల్లవార్త - అబద్ధపుమాట

కల్లసిగ్గుకర్చునివేస - అబద్ధ

మాడువారిచే నవమానింపఁ

బడనికీర్తి

కళ - కాంతి

కవలు - ఒక్కమా తొకకడు

పునఁ బుట్టినవారు

కసిమనంగి - చలరేగి

కసి - అవద

కా

కాక్షింపఁడు - శోరఁడు

కాంచరు - పొదరు

కాంచిక - మనవించిన - కన్న

కాంచుడి - చూడుడి

కాంచు - తపింపఁ జేయు

కాంచు - సేద్యముచేయువారు

కాంచు - రక్షించు

కాన - కనుక - అడవి - చూడ

కానిపించు - అగవద్దు - అగవడు

కానియేలికపోటు - దుష్టరాజు

చేయు నవకారము

కామంచికెట్లా - ద్రాక్ష

కామము - పలపు - కోర్కె -

రరివాంఛ

కామమూలము - ప్రేమకార

ణము

కాముకునకు - వలపుకానికి

కాముని - మన్మథుని

కారెంపనీ - కాధించనిమ్ము

కాదు - కాలము

కార్జము - కడుపునీటి తిత్తిరింద

సుండుమూలంబు విశేషము

కార్జుద - శరత్కాలము

కాటియ పెట్టకు - బాధించకు
 కాం కాడవతిరస్కారములు -
 కాలమువలన గల్గు బాధలు నవ
 మానమును
 కాలముతప్పుట - అవస్థమూలుట
 కాలునికి - యమునికి
 కావరము - కొల్లెవ్వ
 కావలిచిలునగవు - రక్షణమా
 న్నూచించు పిన్ననవ్వు
 కావలినిమునముల్లంటకువలె -
 కడలికగల నిమిషములు జరిగి
 పోవు గంటయొక్క బర్బరత్తిగించు
 నట్లు

కాని - ఎట్టిది
 కాన్పవుడు - కాశ్యపుడు

క్రి

కిషియ - కోపించు
 కిష్క - కోరుము
 కిరణములు - మిమ్ములు - కాం
 తులు
 కిర్బివము - పాపము

కు

కుందరు - దుఃఖించకు
 కుటిలమైన - బాధ
 కుటిల - బాధకిరిగించుచోట

కుడుచునంతకు - అనుభవించు

నమ స్తోగముల కంటెను
 కుడువబడగల్గు - అనుభ
 వించబడజాలు

కుత్సింసు - నిందింతు
 కుత్సితవాంఛలు - నీచమాలగు
 కోర్కెలు

కుందింప - తగ్గింప
 కువ్వసమా - కూనము
 కులట - వ్యభిచరించు (స్త్రీ)
 కులస్త్రీల - మగవాండను

కూ

కూడి - సురతము
 కూటమిన్నానీసి - కుత్తుకనొదవిస
 నులివు - వెలిగుక్క - రకికూ
 తము

కూతుల - కొమారితల
 కూర్కు - నిద
 కూర్మి - ప్రేమ - నేస్తము
 కూళ - కూరమైన - కతినుడు
 కూళతనము - కూరత్వము

కృ

కృతార్థుల - మేలుమఱపు
 కృత్యము - పని
 కృత - దైవకరుణ
 కృషి - పాటు

కె

కెంగాము - అంగారక గ్రహము

కెంపు - ఎఱ్ఱని

కెడ పెద - చంపెద

కెంతుల - వేపుల

క్రై

కేశరింత - గొంతుక నవరించు
కొనుట

కేశ - బురద

కేశలము - చొత్తిగా

కేశములు - తలవెండ్రుకలు

కేశరములు - మెడవెండ్రుకలు

క్రై

క్రై - చేయి - అలంకారము

క్రై వడి - తీరు

క్రొ

క్రొంట - పెంకె

క్రొండి - తేలు తుమ్మెద మొద
లయినవాని తోక

క్రొండొక - ఏదోయొక

క్రొత్తికి - నాకోచించి - అక్షర
లోపమై

క్రొతుకునిద్దుర - కట్టికట్టనిది

క్రొదము - ఈడువచ్చిన - తేలి

క్రొదువ - తక్కువ ముగా

క్రొనకొని - ప్రయత్న పూర్వక

కొను - పుచ్చుకొను

కొప్పెర - బాన

కొమరు - పొగను

కొనుల - కొమ్మల - (స్త్రీ)ల

కొఱంత - నష్టము

కొఱగాలితనము - పనికిమాలిన
తనము

కొఱదుపాటించెడు - కొయ్య
కట్టు నట్లుచేసెడు

కొఱమాలి - పనికిరాక

కొలది - మాగు

కొలము - పులము

కొల్పెడు - పుట్టించెడు

కొర్మి - కమ్మరివాడు నివ్వంచు
పల్లము

క్రో

క్రోడెకాని - పిన్నవయసువాని

క్రోణంగి - హాస్యగాడు

క్రోరికలుచెడిన - క్రోరినట్లు కాకు
న్నప్పుడు

క్రోమిసము - కొన నన్నగ
నుండు మిసము

క్రోలుపోయి - విడనాడి

క్రోవిచారి - దేవకాంచన

వృక్షము

క్రౌ

క్రౌను - నడుము

క్రౌరు - ధంగు

క్ర

క్రంతల - క్రోవలసందుల
 క్రన్నవ - క్వరగా
 క్రమతన - వరుసగా
 క్రమము - సప్తస్వరముల
 యారోహ గారోహణవిధము
 క్రమ్మట - మఱల - తిరిగి
 క్రయమూల్యము - కొనుపెల
 క్రయింపబడుచు - కొన

బడుచు

క్రా

క్రాలుగంటి - బెనురుచూపుల
 యాడుది
 క్రాలెడు - ప్రకాశించెడు -
 మండెడు

క్రి

క్రియ - పని

క్రు

క్రుంగిలిన - పేదపడిన

క్రే

క్రేవకు - కలకు

క్రో

క్రోంచపులు - వింతరుచులు

క్రోన్నపాయము - లేత

జవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము - క్షణములో
 నశించునది
 క్షణికంబా - మిక్కిలి యస్థిర
 మగుదానా

క్షుద్రము - నీచము

క్తా

క్షాళితమై - కడగఁబడి

క్త్యా

క్ష్యాకందుకము - భూగోళము

ఖ్యా

ఖ్యాతి - కీర్తి

గ

గంగ - గంగానది

గంటమ్మ - వ్రాతఃపనిముట్టు

గంటావడు - గాయమువడు

గంధర్వవేళ - అర్ధరాత్రము

గడన - సంపాదనము

గడనపెట్టించు - లెక్కపెట్టించు

గడువు - నిర్ణయింపబడిన

కాలము - అవధి

గతి - సడక - అవసర

గచ్చి - పొగరులొతు

గభీరత - లోతు

గభీరశుభ వంప్రార్థనగీతములు
 హాయికలుగఁజేయుటకై దేవుని
 వేడుచుఁ బాడెడు వేడుక

పాటలు

గమి - నమూనాము
 గరితలు - స్త్రీలు
 గలిదిలి - సందడి
 గవాక్షములు - కిటికీలు

గా

గాడువు - గాలి
 గాఢ నిద్ర - విడలెటుఁగనినిద్దుర
 గానము - పాట
 గాయకుఁడు - పాటకాఁడు
 గారము - గౌరవము
 గారాబు - గౌరవము
 గాలిమేపరితగ - గాలిందిను
 పామునకు శత్రువగు నెమలి

గి

గిటి - కుండనిరేఖ
 గిరికింత - చక్కిలిగింత

గీ

గీటున - అనాదరమున

గు

గుంత - పల్లము
 గుంపు - కట్టమీదియై తైన్ద్రపదే
 శము - నమూనాము

గునగున - త్వరగా
 గునికొదరు - మెల్లగాఁ బరువిడి
 పోయెదరు

గుబ్బ - చచ్చు
 గుర్విట్టు - గాఢనిద్రచెందు
 గులాబు - ఒక విధమగు నెఱ్ఱని
 సువాసనగల పూవు
 గుహ్యచాపల్యము - పోకిరితనము

గె

గెడఁగూర్చుట - జలఁగూర్చుట
 గెడవు - నడవు

గే

గేయము - నంగీతిము
 గేస్తు - గ్రహస్తు
 గో

గొంకు - జంకు
 గొంతెమ్మకోర్కులు - అంద
 గొనివాని పై నాశలు
 గొడవ - అపద
 గొడ్డు - విప్పలిమైన
 గొనెము - గుణము
 గొబ్బన - త్వరగా
 గో

గోటు - పియ్యారము
 గోడిగ - ఆడుగుఱ్ఱము
 గోరము - అపద

ఘ

ఘన-గొప్ప
ఘనత-గొప్పతనము
ఘనతకెక్కు-పెద్దదికెందు
ఘనము-కంచుతోడి కేయలబడిన
వాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు-గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్-చంపెడుస్వభావము
కలవారు

ఘో

ఘోరము-భీకరము-అన్యాయము-చెడ్డ
ఘోరవృత్తి-కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము-ఎడతెగని విరోధము

ఘోష-ధ్వని

చ

చంద్రగతి-చంద్రుని సడక
చపల-నిల్కడలేని
చమూనియంత్యగద-సేనాపతి
యాయుధమును వినుపదాడు
చక్రితచర్మాణము-సమలబడిన
దానినే తిరిగి సమలుట

చా

చాంచల్యము-నిల్కడలేదు

చాపలము - నిల్కడలేదు
చాతురి-రహస్యముగాఁ దిరు
గుచు రాజునకు లోకపార్త
దెల్పువారు

చి

చింతరుదీహీనమా-విచారము
యొక్క కాంతిమాసిన
చింతాకారణము-విచార
హేతువు

చింతించు-ఊహించు
చింత్యమా-ఆలోచింపవలసిన
నంగతి

చికిత్సకులు-వైద్యులు
చిచ్చు-అగ్ని
చిట్టకె-చిట్టకెవేయునంత
కాలము

చిట్టించుకొన్న-కోపవికార
మలోఁ గూర్చిన యెడల

చిడిముడి-కోపము
చిత్రము-చిత్రరవు
చిరము-దీర్ఘకాలము
చిఱుత-చిన్న-బిడ్డ
చిలుకలకొరికి-అందముగ-స్త్రీ
చిల్లగింజ-నీటిలోక దేర్పునొక
విధమైన వృక్షబీజము

చిల్లర-కొండము

చిల్వ-పాము

చివుకలు - బేడ మొదలగు కొద్ది
నాణెములు

చిహ్నము - గుర్తు
చి

చీకటిగొంగయమృతము
చారి - చీకటికి శత్రువుగు
చంద్రునియొక్క ప్రతిబింబము
పోల్చి గల కన్నులందు పించెము
ధరించిన నమలి

చీకటితర్పు - రంకు
చీకటివడంగనక - చీకటిలో

నడుచు విధము తెలియక
చీట్లుతెలియదొడగిరి - ఔను
కాదనడు మాటలు కాగిదవు
ముక్కలపై వ్రాసి యొక
పెట్టెలో గలిసియుంచి చేతికి
వచ్చిన చీటిని దీసికొని దాని
ప్రకారముచేయం ప్రకారం
భించిరి

చీడలు - వ్యాధులు
చీమచిటుకుమున్న - ఏమాత్రము
చప్పుడై నప్పటికిని

చు

చుంబించు - ముద్దిడు

చె

చెచ్చర - త్వర

చెట్ట - కీడు

చెడుగొట్టు - దుష్టులు

చెనక - తిరస్కరింపగ - ఎది
రింపగ

చెనటి - కఠినతైన

చెయిదములు - ఇంద్రియవ్యాపారములు

చెలంగ - ఒప్పుగా

చెలి - ప్రియురాలు - ప్రియుడు -
(స్త్రీ)

చెలిమిచే - హితు లోదార్పు
టచే

చెలియ - (స్త్రీ) - చెలికతై

చెలువ - అందకతై

చెలువడచు - రూపుమాపు

చెలువు - అందము

చెలువుడు - మగడు

చెలువున - తీగున

చెల్లక - భర్త

చెల్లెను - లేకుండెను

చెల్వము - అందము

చెల్వక - మగచి - రీతిని

చే

చేకురు - లభించు

చేకూర - దొంగినయెడల

చేకొను - పున్నెకొను

చేగల మోములు - ఏనుగు

చేడె - శ్రీ

చేడ్పడ - తొట్టుపాటుచెంద

చేతొడవు - చేతికి దొడగి

కొను దుస్తు

చేయివినరవచ్చు - జెలగినాయ

ముకడ - న్యాయవంతులవలె

జరిగిపోవచ్చు

చేవత్తి - చేత బట్టుకొన్న

దీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము - దొంగతనము

చ

చందము - తీరు

చందానన్ - తీరునన్

చందు - చంద్రుడు

చందురోయినలు - చంద్ర

రోహణులు

చక్కటికి - ఒడ్డుకు

చక్కపర్చు - కుదుర్చు

చక్కాడు - బాగుచేయు - నాశ

సము చేయు

చక్కిలిగింతలు - సవ్యపుట్టించు

సట్ల వయవము తాకుట

చదల - ఆశాశమున

చదువర్ల - విద్వాంసుల

చనదు - కూడదు

చబుకు - కొరడా

చయ్యన - దబ్బున

చలము - కోపము - పగ

చలివెల్లు - చంద్రుడు

చలువబొట్ల - చెమ్మట

చల్లడము - సగముతొడ వఱకు

దొడగికొను లాగు

చౌ

చాగురే - భరిరా

చాడి - కొండెము

చాద్దున - తీరున

చాన - శ్రీ

చామ - శ్రీ - శ్యామ యను

పేరుగల యొకమట్టి శాట్టు

చాయల - విధములు

చాల్పులు - వరుసలు

చావుదరువు - చచ్చినవారిం

గొంపోవునవుడు వాయిచు

నాద్యము

చు

చుంచు - చిటలుక

చువక - మెత్తనిసన్నని నిడుపాటి

చిన్న రెమ్మ

చూ

చూకురు - దుఃఖము

చూడికి - చూపు

చూపట్టదు- తోవదు
చూపట్టులు- చూచువారు

చొ

చొక్కు-పాటు- పరవశత్వము
చొప్పు- మార్గము
చొరవ- సాహసము

జ

జగదానందకరుడు-
సూర్యుడు

జనని- కన్నతల్లి
జర- ముదిమి
జరత- ముదిమి
జవము- వేగము

జా

జాగరూకత- కాలజ్ఞానము
జాగ్రత్త- మెరుకువ
జానకి- నీత

జి

జింక- లేడి
జిగి- కాంతి
జితేంద్రియత- ఇంద్రియముల
స్వాధీన పర్చుకొనుట
జిక్కి- జాన్మహారాజయొక్క
జ్యేష్ఠసోదరుడు

జీ

జీనువ- పికపక్షి

జీవగట్ట- జీవనాశుధము
జీవసౌధము- జీవము లుండు

జోటు

జీవింప- బ్రతికింప
జీవుడు- ప్రాణి

జై

జైట్టి- మల్లియార్థముచేయు

వాడు

జే

జేజేలరుసిమిన్న- నారదమహర్షి

జై

జైప్రి- తెలివి- తలంపునకు
దెచ్చుకొనుట

జా

జాతి- దాయాదుడు
జానులు- తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము - గ్రీష్మర్తువందలి
మొదటిమాసము

జ్యౌ

జ్యౌతిషికులు - జోనులు

జ్య

జ్యరము - వేడి

జ

జంట - జత

జగముకన్ను - సూర్యుడు

జగముతల్లి - పార్వతి

జతనము - ప్రయత్నము

జన్ని - సన్నిపాతము

జన్నిట్టు - బ్రాహ్మణుడు

జబ్బుయిన - కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాలి - తుమ్మెద

యొక్క

జముడు - ప్రాణుల జంపించు

దేవత

జా

జాడ - హాల్కి - దారి

జాలిలిఖతినుసగ - చంద్ర ప్రతి

లింగమును భూవణము

జాలకట్ట - కిటికీ

జ్ఞు

జట్టువులుగు - నెమలి

జ్ఞో

జోక - ఉత్సాహము - ఆనందము

జోగము - మనస్సు నిశ్చలము చేయుట

జోగులు - యోగులు

జోటి - స్త్రీ

జోతి - వెలుగు

ట

టక్కరి - మానవాదు

టె

టెక్కియము - కెండా

టై

టైబరు - ఇటలీ దేశములోని

యొక నది

తా

తాయి - స్వరస్థాయి

డ

డబము - తలకుమించి

నేపము

డగ్గుతిక - గడ్డదస్వరము

డప్పి - దాహము

డబ్బు - ధనము

డస్సిస - అలసిన

డా

డాచు - దాచు

డాలు - కాంతి - పలక

డి

డిందు - అడంగు

డె

డెందము - గుండె

త్ర

తంటాలుపడియెద - శ్రమపడెద

తందుగోల - తెడు - తండలు -

పడవపెత్తనగాడు

తక్కువారు- తక్కువువారు

తగ- బాగుగ

తగవు- నాయము- నీతి

తగిలి- అభిలాషబడి

తగు- గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాడు-

కొనుతుండు

తగులు- పొందు- అనురాగ

పడు- అనురాగము

తడబడిన- తోచకున్న

తడవు- కాలము- చిరకాలము-

తలస్యము

తత్తులు- గుఱుములు

తద్దయ- మిక్కిలి

తనకితముదిండికగచూర్చి-

తనకుఁ గారణమగు కఱు న్నిను

నగ్గియొక్క ధ్వజరూపమగు

పొగవలనఁ బుట్టు మేఘముల

యొక్క

తనమసి- తా నుపయోగించు

సిరా

తనరారె- ఒప్పెను

తనరు- ప్రకాశించు

తనసితివిశేషమునకువలను

గడించి- తనయైశ్వర్య మభివృద్ధి

చెందునట్లు పాయము వెల్లి

తనిపెడు- వంతుష్టిపొందఁగ

తనియు- తృప్తిపడు

తనవు- శరీరము

తన్ని- సంతుష్టి

తనసి- ముసె

తత్పూజలు- వట్టిసంచులు

తత్పొందురికినటుల- ఆవిధ

ముగా నారబాధ తెలియ

కుండుండు

తత్తమగు - కాల్యబడిన

తబము- తపస్సు

తమి- వలపు- కుతూహలము

తమ్మిచూలి- బ్రహ్మ

తమ్మిపగతుండు- చంద్రుండు

తమ్మలు- పద్మములు

తనణము- అవసరము- లేత

తరుణత్వము- యౌవనము

తక్కించుకొనుచు - ఊహించు

కొంచు

తర్లు- ప్రయాణమగు

తలితన- చచ్చినయెడల

తటి- కాలము

తఱుగు- తగ్గు

తఱుము- వెంటడించి

పరుగెత్తించు

తలఁగి- విడిచి

తలకొనఁడు- పూనుకొందు

తలపోసి- తలఁచుకొని

తలవంపు- చిన్నతనము

తలారి - కావలివాడు
 తలిరు - లేత - చివురు
 తలిరుకై - చివురువంటి చేయి
 తుకువసతల - పెక్కి నాతోమము
                     వలె గప్పడుదుఃఖము
 తస్కరులు - దొంగలు

త్రా

తాత్పర్యము - కోర్కె
 తానము - స్నానము
 తామరల - బద్మముల
 తారతమ్యంబు - వాసి
 తారలు - నక్షత్రములు
 తారనమె - కెంతికువచ్చి
 తారు - తిరుగు - నటించు
 తారుణ్యము - యౌవనము
 తార్చెడు - ధరించెడు
 తావకీన - నీయొక్క
 తావు - చోటు

త్రి

తిమ్మసికన్న - కొంతకన్న
 తిరపగాండ్రు - బిచ్చగాండ్రు
 తిరగబడెడు - మాటెడు
 తిరుగుబాటు - మార్పు
 తిరికింపన్ - చూడన్
 తివురుట - యశ్చించుట
 తివురుము - కుతూహల పడుము

త్రీ

తీర్చిమైన - తీర్చిమైన
 తీతువు - ఒకవిధమైనపక్షి
 తీరసి - పోవని - చేయక విధిలేని
 తీరము - ఒడ్డు
 తీరు - విధము
 తీతిన - కడచిన
 తీవ్రోన్మాదక్రవక్తి - ముక్కిలి
                     పిచ్చిగాణము

త్వ

తుంట - చెడ్డ
 తుంటరి - చెడ్డ - దుష్టు
 తుచ్చకామచేష్టలు - పనికి
                     మాలిన పోకిరికనులు
 తుట్ట - తుట్టపాము
 తుసిమి - చంపి
 తురితముగ - త్వరగ
 తుఱుమ - ముడువ
 తుల్వ - దుర్బుద్ధికలవాడు

తూ

తూవు - బాణము
 తూము - నీర్బుజైతికివచ్చు
 తట్లు గ్నార్ మేర్పర్చు కట్టిన
                     కట్టడము
 తూలిన - చొక్కిన

తృప్తి - సంతుష్టి
తే

తెంపున - సాహసముతో

తెక్కరిండ్లు - మోసకాళ్ళకు
తెగదీయదాయె - తూగొట్ట
దాయె

తెగబడునపుడు - పూకొన్న
పుకు

తెగడబొచ్చు - పిరపించు

తెలు - తేనెపట్టు

తెమ్మరి - చల్లకాలి

తెరలు - తొలగు - బయలు
దేలు

తెలుగు - విధము

తెలువ - (ప్రీతి)

తెలిపులుగులు - హంసలు

తెల్పుతటి - తగువు దప్పు
నపుకు

తెవులుగ - గోగమూలము

తే

తేంట - తేనెటీగల

తేదనూ - కాంతి

తేదరిల్లు - ప్రకాశించు

తేజ - గట్టము

తేజ - సారనూనమునందలి

దినము

తేరు - రథము

తేలు - మూడికివచ్చు

తేరికలు - తీరమున కేగువారు
త్రో

తోగల - తయిప - చూ దుని

తోగలు - కట్టలు -

సమూహములు

తోడకె - మొదల పెట్టె

తోడరి - కలిగి - ఎదిరించి

తోడవబడియె - అంగరింపఁ
బడియె

తోడ్డు - ఉడుపు

తోత్తు - కానిన

తోయ్యలి - (ప్రీతి)

తోఱగి - విడిచి

తోఱగిన - లేచి - విడిచిన

తోలిక - మొట్టమొదట

సాపము

తోలికన - తూర్పుదిక్కు

తోలికాము - పూర్వజన్మము

తోలిమచ్చ - మొదటమాదిరి

తోవల - కట్టల

త్రో

తోచబడియె - కానబడియె

తోచునట్లు - అగపడునట్లు

తోచెంచు - కనబడు

తోడు - సాయము

త్ర
త్రాపాపాతముల్ - సిగ్గును
చదువులు

త్రా
త్రాఁచు - పగడగలపాము

త్రి
త్రిప్పటంబడు - తిరుగులాడు

త్రొ
త్రొక్కుడు - బాధ

ద

దండ - చెంత

దండనవిధి - శిక్షాకృత్యము

దగ - దప్పి

దనుక - వఱకు

దబ్బు - దర్భ

దబ్బుఱి - కల్లచెప్పవాఁడు

దమ్ముము - ధర్మము

దయాళురు - కరుణాస్వభావము
కలవారు

దయ్యము - దేవత - విశాచము -

పాపముచేయుటకుఁ బ్రేరేపించు
దేవత

దరి - పిడ్డు - మాడ్డు చెంత

దరిసెనము - దర్శనము

దర్పణము - అద్దము

దళముల - నేనల

దవు - దూరము

దవ్వు - దూరము

దా

దాడి - దండెత్తుట

దాది - పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ

దావి - క్లియోపేట్రాయొక్క

దావు - దగ్గర

దాయము - తలిదండ్రులనుండి

రావలసినయాస్తి

దారిద్ర్యభరము - పేదరికపు

బరువు

ది

దిగంబరులు - దిన మొలవారు

దిలవు - ధైర్యము

దిట్టదనము - ధైర్యము

దినములు - పుస్త్రువులు

దివి - స్వర్గము

దివ్య - దైవసంభందమైన

దివ్యమూర్తి - అతిసుందరుఁడు

దివ్యమాశక్తిసధికులు పురు

షులు - ఎక్కువు బలముఁటచే

మగవాండ్రు శ్రేష్టులు

దివ్యోదయ - వేల్పుసాటి

దివ్యే - దీపము

దీ

దీనుడు - దుఃఖించువాడు

దీప్తి - వర్ణింపు నెంతురు

దు

దుఃఖమేలు - మనోవికారము

కలిగించు

దుండగము - కీడు - నేరము

దుండగీడు - దుష్టుడు

దుడుకు - దుష్టు - కీడు

దుడ్డు - ధనము

దుము - ధూళి

దురటిల్లు - శోకించు

దురము - యుద్ధము

దురాయి - శరణము - కూడ
దనుట

దురితము - పాపము

దువ్వ - నొప్పి యుగళాంతించు
నట్లు తాకుట

దుష్కార్యము - చెడుపని

దుష్టవిధ్వంసకర సముద్రభుర్వణ

విషవనిజపీఠిక - చెడుగు నొప్పి

గొట్టు సముద్రపు రాపిడిచే

నశించినపాదు

దుష్టు - దుర్మార్గుడు

దుస్సంతుని - దుష్టసంతుని

దూ

దూఃఖిని - అతివ్యయ

మొనరించునట్టిది

దూఱు - నింద - నిందించు

దూషింప - నిందింప

దృ

దృష్టాంతము - సాటి

దృష్టి - చూపు

దె

దెబ్బన - చక్రన

దెన - అవన

దే

దేవర - దేవుడు

దేవునికంటెనధికము తత్సేవ

గావించుట - దేవునినుతించుట

కన్న దేవుని ప్రతిమార్చనము

గావించుటయే శ్రేష్ఠమనుట.

దేవునియూర్ప - గాలి

దె

దె చలము - వేల్పు

దె వము - వేల్పు - అదృష్టము

దొ

దొంగతట్టువ - మోసముచేయు

పనికిమాలిన పొట్టిగుట్టము

దొడ్డగొనములు - నద్గుణములు
దొసగు - నేరము

దొ

దోన - తెప్ప

దోయి - జత [కాయ

దోరగాయ - నగమువండిన

దోషి - నేరము చేసినవాడు

దౌ

దౌర్జన్యము - క్రూరత్వము

దౌర్భాగ్యములు - పేదలు

ద్ర

ద్రవరూపమా - నీటివలెనున్న

ద్రవ్యము - ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షానవము - ద్రాక్షపండ్ల
సారాయి

ద్రొ

ద్రొబ్బునీ - కడవేయును

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి

ధర్మంబు - న్యభావము -

న్యాయము - పుణ్యము

ధవళిను - తెల్పు

ధి

ధిఃకృతప్రణయాతిదీర్ఘ వేద

నలు - కా వలచినవారు తన్ను

నిరసింహగా వచ్చిన గొప్ప

బాధలు

ధీ

ధీరులు - ధైర్యవంతులు

ధ్వనంబు - పాడు

న

నకనకలు - నన్నెదనము

నక్కనైచ్యము - అతివిస

యము

నక్కెడు - ఒదిగెడు

నగదు - కోట

నగైరివింట - ఇంద్రధనుస్సు
నందు

నగుచు - నవ్వుచు

నగుబాటు - హాస్యము

నటనము - శేనిదున్నట్లగవ

ర్చుట

నట్టువపిట్ట - నెమలి

నడ - నడక

నడతెంచు - వచ్చు

నడిన్ - మధ్యను

నడిరేయి - అర్ధరాత్రము

నత్తకాయ - గుల్లతోఁద్రాఁకు
నీటిపురుగు

నస - పువ్వు

నసలోడి - పువ్వువంటి శరీ

రిము కల యాఁడుది

నసవిల్తుఁడు - మున్నగుఁడు

నమ్మ - నాశరీరమును

నమ్మఁగూరిచి - నమ్మజ్ఞప్తికి

దెచ్చుకొనటకు

నమ్మభమరము - కనికరింపఁ

దగిన తుక్కున

నరకము - శిక్ష విధింపఁబడిన

పాపులుండఁలోకము - ఘోరము

నరకమెఱుగనని - మనఃస్వర్గకు

దెలియక నరకమందున్నవి

నరవరప్రియులు - రాజాసక్తియులు

నఱద - వింటినారి తగిలించుగాడి

నలి - మిక్కిలి

నలువ - బ్రహ్మ

నలువందు - ఒక్క

నలువయువిద - సరస్వతి

నల్ల - నెత్తురు

నవకము - మెత్తఁదనము

నవీన - క్రొత్త

నహ - కాదు

నా

నాఁగ - అనఁగా

నాకునీళ్ళదాగవిడుపుఁడు -

నేబతుకనని తెలియుఁడు

నాగరికత - మోటతనములేమి

నాట్యప్రవీణత - ఆటనేర్పు

నాణెము - ముద్రింపఁబడిన రాగి

లోహముల బిళ్ళ

నాతి - (స్త్రీ)

నాదురాగహయతము - నా

దాష్టకోకమునా పిశాచము

నాన - సిగ్గు

నానఁబాలు - నానబియ్యము

నానాగతులు - అనేకవిధములు

నామము - పేరు

నామకరణము - పేరుపెట్టెడు

కర్మము

నాయకి - వలపుకత్తె

నాయకుఁడు - వలపుకాడు

నాయము - న్యాయము

నాయాననుమ్మా - సస్త్వపు

కొన్నట్టునుమి

నాగికాయల - వింటితాడు

రాపిడిచేఁగలుకాయల

నారీస్వభావము - (స్త్రీ)నైజము

నాలిముచ్చు - కవటి

నాళ్ళ - దేశముల - సరముల

నాన - ఓడ

నావికుఁడు - ఓడవాఁడు

ని

నింగి - ఆకాశము
 నించెడు - నిందించెడు
 నిక్కపు - నిజమైన
 నిక్కమగుదుఃఖమేలురాణిరొ -
 మనోవికారము కలిగించు
 చంద్రుడా!
 నిగమము - వేదము
 నిగుడు - నిక్కు - చెలఁగు
 నిచ్చయంబు - నిశ్చయము
 నిచ్చలపు - కదలని
 నిచ్చలు - నిల్లవ్వడు
 నిజమితి - నిజము పల్కు
 వాడు
 నిడు - దీర్ఘమైన
 నిత్యుండు - దేవుడు
 నిర్దముగా - నుకుమారముగా -
 నునువుగా
 నిపుణుడు - నేర్పరి
 నిబ్బద్ది - నిజము
 నిమిత్తమ - కారణము
 నియతి - ఆజ్ఞ
 నియమింపఁడయ్యెనేని -
 కాసింపకున్నయెడల నెంత
 కాగుండును
 నిరపరాధితనము - నేరములేమి
 నిరపరాధిత్వము - తప్పులేమి

నిరపరాధుల - నేరములేనివారల
 నిరసించు - తిరస్కరించు
 నిరాకరించు - అనాదరణము
 చేయు
 నిరుపమముగ - సాటిలేనట్లుగా
 నిరూఢిగ - నిశ్చయముగా
 నిరూపించవలయు - కనుపర్చ
 వలయు
 నిరూపింపఁబడుచు - నిర్ణయింప
 బడుచు
 నిర్ణయము - పూనిక
 నిర్భాగ్యవేళ - దారిద్ర్యదశ
 నిర్భీతి - వెఱపులేమి
 నిర్మించి - కట్టి
 నిర్వహింతు - నర నేర్తు - నిల్వ
 కొందు
 నిర్వృత్తి - నుఖము
 నివేదనములు - నమర్పణములు
 నివ్వెఱ - ఆశ్చర్యము - భ్రాంతి
 నిశ్చేణి - నిచ్చన
 నిశ్శంక - సంశయములేదు
 నిశ్శబ్దపదము - చప్పుడు లేని
 యడుగు
 నిషిద్ధమైన - కూడని - లేని
 నిష్కృతి - విడుదల
 నిహతమై - అణచబడి

నీ

నీరడగియడగిపోవుదురు -
 నీకంటె లొంగిలొంగి నశించెదరు
 నీచంబు - సులభము
 నీచక్రవాహదయ - తుచ్ఛము
 నమూనాధీనత
 నీచపోషణములు - క్రింది

మెట్టులు
 నీటంగల్పదపు - పాడుచేసెదవు
 నీపావనమగుగుడి - దేవా
 లయమువలె బవిత్రమగు నీశరీ
 రమును

నీకనులు - బలములేనివారు
 నీరాటములు - జలక్రీడలు
 నీర్వట్టు - దప్పికొని
 నీలట - చచ్చుట

ను

నుడులు - మాటలు
 నునువు - లోపములేమి
 నున్ని - గొట్టెబొచ్చు
 నుల్గు - మాటలు

నూ

నూగు - శీత
 నూత్నాచారము - శ్రోత
 నాడిక
 నూల్కొను - పొందిన

నృ

నృపదండము - రాజాచేనుండు
 శాసనచిహ్నము
 నృపమాలి - రాజకిరీటము
 నృపులార - రాజులార

నె

నెక్కిని - ఉండి
 నెక్కిలుపపు - చేయపు
 నెగడి - వ్యాపించి
 నెగులు - నొప్పి
 నెచ్చలి - స్నేహితుడు
 నెట్టింపబడి - వెదలగొట్టబడి
 నెట్టుకొనకు - ప్రయత్నించకు
 నెత్తావి - సువాసన
 నెనరు - దయ
 నెవంబు - మిష
 నెముకుట - వెదకుట
 నెమ్మి - ప్రేమ
 నెమ్మలను - ఎముకలను
 నెరుపబడిరి - చేయబడిరి
 నెర్వీ - ఒకానొకపట్టణము
 నెఱ - ఎక్కువైన
 నెఱవు - వ్యాపించు - పెట్టు
 కొన - చేయు
 నెఱి - వలెను
 నెఱులు - తలవెండ్రుకలు

నెల - చంద్రుడు

నెలకొందువు - ఉందువు

నెలవు - - ఉన్ని-పట్టు

నే

నేననేను - నాకుం బ్రేమ

నాయం - తప్ప మతెవ్వరి

యెడ నేడు

నేనుము - నియనుము

నేరము మోము నెదుర్చుటకా -

జనులొనర్చు కీడు న్యారించు
టకా

నేలవుర్యా - లోకమును

ధ్వంసము చేయువాడా

నై

నై చ్యము - కొంచెపుదనము

నై జముగ - సహజముగా

నొ

నొగులు - నొప్పి

నొడవిన - చెప్పిన

నొసళ్ళను - నుదుళ్ళను

నో

నోము - వ్రతము

న్యాయ

న్యాయభోగము - న్యాయముగా

సనుభవించుదగిన భోగము

న్యాయవాది - తగవుతీర్చునకు

వాదించువాడు

న్యాయాధిపతి - తగవరి

న్యాయాలన్యము - న్యాయస్థాన

ముసందు తీర్చాలన్య మగుట

ప

పంగమారి - ద్వంద్వనంకటము

పంగతి - నిర్భయముగా

పంగలు - కాళిలు

పంట - లాభము - ప్రయోజ

నము - సంవత్సరము

పంటవలంతి - యామి

పండితుడు - నేర్పరి - విద్వాం

నుడు

పండ్లిగిల్చెను - చచ్చినపుడు

డంతములు బైలుపడునట్లు

చేయు

పండెను - నిదురించెను

పంద - పిటికి

పక్కి - పక్షి

పక్షపాతము - ఒకవై

బించుట

పగ - శత్రువు - శత్రుత్వము

పగతు - శత్రువుని

పగతురు - శత్రువులు

పగతి - శత్రువుల

పగిది - తీరు

పచ్చవిల్లుని - మన్మథుని

పజల - జనుల

పట్టకే.. చంతకే
 పటిమ.. శక్తి
 పట్టి.. బిడ్డ.. బిడ్డఁడు
 పట్టు.. తేనెపట్టు.. నివాసస్థానము
 పఠింక.. చక్కవ
 పడఁతి.. పడఁతుక - (స్త్రీ)
 పడక.. శ్రమపడక
 పడకుండెడు.. కిట్టకుండెడు
 పడగ.. జెండా
 పడసిన.. పొందిన
 పడచు.. కన్నియ
 పతితుఁడు.. గొప్పస్థితినుండి
 పడినవాఁడు

పతివ్రతాత్వంబు.. పెనిమిటిస్తవ్వు

నితరునిచ్చగించని వ్రతము
 పత్రైచ్చము.. అగవడుట
 పదంపడి.. మఱియు
 పదపడి.. నాటియు
 పదనఁ.. వాడి
 పదము.. శబ్దము.. అడుగు
 పద్మన.. పూన్కితో
 పద్మబాంధవు.. సూర్యుని

పసికిరావు.. కార్యమునకుఁజోత
 పేవు

పసిపడనంతకు.. అక్కరకలుగ
 నంతగాక

పనివడి.. మిక్కిలి

పనివాండ్రవలె.. పనిచేయుటకుఁ
 బూతుకొన్న వారితీరున
 పనుపడనవు.. పసికిరానినయ
 మున

పప్పుకము.. నృప్తి
 పన్నిదము.. పందెము

పన్నుచుంట.. కల్పించుచుంట
 పబుల.. పృథువులకు
 పబ్బలి.. నీటియొడ్డునఁబుట్టునొక
 చెట్టు

పరఁగుట.. బ్రతికరిల్లుట..
 ఒత్తుట

పరము.. దేహమువిడిచినవిదవ
 జీవుఁడుండు లోకము

పరికించితి.. కనిపెట్టితి
 పరికి.. చెనేనియు.. చూచినయెడల
 పరస్పరము.. ఒకరినొకరు
 పరిగణింపఁబడ.. ఎన్నఁబడు
 పరిగియ.. చిఱుచేప
 పరిణయమ్ము.. పెండ్లి
 పరిపూర్ణత.. నిర్మాణము
 పరిపూర్ణురాలవు.. లోకములేని
 దానవు

పరిమళము.. సువాసన

పరిమార్చవలయు.. చంప
 వలయు

పరిశీలించఁబడివు.. బాగుగ
 నొనర్చఁబడవు

పరిసిన- చెడిన
 పరువడి- మిక్కిలి
 పరుసమైనవ్రావి- పరుషా
 ఊరము
 పర్యాయములు- సార్లు
 పర్వతశిఖరము- కొండతల
 పఱచుట- వ్యాపించుట-
 పరుగిడుట
 పలుకుట- కుఃఖముపైకిఁ
 దెలుపుట
 పలుదెఱులు- పెదవులు
 పలువుర- అనేకుల
 పల్కులు- దైవసోత్రములు-
 మాటలు
 పల్లటీల్లోను- పావుర మెగరుట
 పల్లవి- పాటయొక్కతొలి
 భాగము
 పశువులు- అజ్ఞానులు- నాల్గు
 కాళ్ళు తోచగలజంతువులు
 పస- బలము- చవి
 పసరముల- పశువుల
 పసాదము- ప్రసాదము
 పసిండి- బంగారు
 పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న
 పా
 పాంపను- నీజారునిశ్శత్రువగు
 నౌకఘనుఁడు
 పాఠపరిచయము- చిరకాలము
 నుండియున్నయనికాటు

పాటసమ- శక్తి
 పాటు- అవస్థ- శ్రమ
 పాటుపడు- పనిచేయు
 పాటుమానిసి- కాయకృష్ణమున
 బ్రతుకువాఁడు
 పాడుచున్నగోళములు- దేవ
 దుండుభుజు
 పాగుపాత్ర- పనికిమాలిననటి
 పాతకము- పాపము
 పాతరలు- నాట్యమాడుస్త్రీలు
 పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడిన
 వాసిందప్పనితిరుసింగూడకుండు
 వ్రతము
 పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల
 పాదుకొనియె- నాటుకొనియె
 పాదుకొలిపె- పుట్టించె
 పాసము- ప్రాణము- శ్రాగుట
 పాయము- యశావసము
 పారిజాతము- ఒకపూలమొక్క
 పార్వతి- పాతివ్రత్యదేవత
 పార్శ్వము- ప్రక్క
 పాఱుట- రణరంగమునుండిభయ
 పడిపరుగెత్తుట
 పాఱుసోము- చంచలసుఖము
 పాలిన- కాంతిచెడివెల్లనైన
 పాళము- విధము- ఆనుకూల్యము
 పావన- పవిత్రమైన
 పాళంబు- కట్టుతాడు
 పామాణము- రాయి

పి

పిందు-నమూహము

పితావుత్రవిద్యేషకారణ - తం
డికింగొడుకునకున్వారముపుట్టిం
చుపేతువ

పితుగునిపై - తండ్రియందు

పితృద్వారము-పైత్యమునఁ

బుట్టుద్వారము

పిన్నవయసురకము-వడుచు

వారు

పిఱువడు-తగిన

పిలిచితే-పిలిచితివా

పిఱుకుమారి-నశించి-చచ్చి

పిల్లలారారందు-లోటియను

సూదిబిలమునజొప్పించునట్లువ

చుట్ట

యసాధ్యంబగు-ఈరెందును శ్ర

స్తువేదవాక్యములు

పిల్లికన్నురతనము-వైదూర్య

ము

పిసినారి-లుబు

పిసినిగొట్టు-లుబు

ప్రీ

పీఁకులాట-శ్రమము

పు

పుడమిఱాలుపుమిన్న-శ్రేష్ఠ

భూపతి-శ్రేష్ఠపర్వతము

పుడమి-భూమి

పుడుకుచు-అంటుచు

పునెము-పుణ్యము

పున్నియము-పుణ్యము

పున్నపుంగాన-ధర్మా

రణ్యము

పురి-పట్టణము-నెనులి

పించెము

పురుడు-సాటి

పులుగు-పక్షి

పువ్వార-చేపలదపుడలచెంత

వేలాడునొక

పూ

పూద్య-మన్నింపదగిన

పూనుకలకు-ప్రయత్నముఁకు

పూర్ణముగ-వెలితిలేకుండునట్లు

పూర్వపు-ముందటి

పూవుబోడి-ప్రీ

పె

పెంపటి-గొప్పచెడి

పెంపారుచుండె-వృద్ధిపొందె

దరుగాక

పెంపు-కీర్తి-అభివృద్ధి

పెక్కుమార్లు-పలుసార్లు

పెచ్చు-అధికము

పెచ్చుగ-అధికముగా

పెట్టు-ఈవి-తెల్పు-పూనిక

పెదఁబడి-గుఱిఁతప్పి

పెద్దతనము - ముసలితీకము

పెన్ - పెద్ద

పెనఁగొనియె - మెలిపడియె

పెను - పెద్ద

పెనుచు - రక్షించు

పెనుచుట - పెంచుట

పెనుపడ - వృద్ధిపొందఁగా

పెన్నందు - మహాషధి

పెర - ఇతరము - ఇతరవస్తువు
యొక్క

పెరయ - వ్యాపించఁగా

పెరిమ - ప్రేమ

పెరుచు - అస్థిరమైన - వితె

గెడుస్వభావముగల

పే

పేద - హీనురాఁ - దరిద్రుఁడు

జ్ఞానహీనుఁడు - దుఃఖ

పేదలై - తక్కువువిల్వకలవై

పేరు - కీర్తి - హారము -

నాకుము

పేరుచు - అతిశయించు - ఒక

దానిపై నొకటిపెట్టు

పేరేదిన - కీర్తి తెక్కిన

పై

పై - తరువాత

పైకొను - ఎదిరించు - కలుగు -

తెచ్చుకొను

పైడి - బంగారు

పైరు - చేసు

పైవానిచూపులనుండి - సుఖ

పడఁజూచుట - ఇతరులుపొందు

భోగముతాననుభవించునట్లను

కొంట

పొ

పొంగించు - ఉడికించు

పొంగు - సంతోషించు

పొంత - చా

పొక్కు - దుఃఖము

పొగరు - గర్వము

పొగలు - విచారము -

దుఃఖము

పొడగంటివే - చూచితివే -

వేమఱుజూచితిని

పొడఁగాంచు - చూచు

పొడమించు - పుట్టించు

పొడము - పుట్టు

పొడచు - ప్రసరింపఁజేయు -

ఉదయించు

పొత్తము - పుత్తము

పాదువబడిన - పట్టుకొనబడిన
 పాదువు - మితవ్యయము
 పానరుచు - చేయుచు -

ఒప్పుచు

పారయ - పొంద

పారవోవజాలదు - పారపాటు
 కానేరదు

పొరింటారి - మాటిమాటికి

పొర్లిక - ప్రవాహము

పొలతి - పొలంతుక - (ప్రీ)

పొలవు - సాగను

పొలయ - చావ

పొలయలక - ప్రణయకోపము

పొలయించు - చెఱుచు

పొలసె - నశించె

పొలివోవు - నశించు

పొలుపారు - ప్రకాశించు

పొల్పారు - ప్రకాశించు

పొల్పుమీరు - ప్రకాశించు

పొనంగు - ఒప్పు - కుదురును

ప్రే

ప్రే - కదా

ప్రేదివిరి - ప్రేవుటకుయత్నించి

ప్రేక - నాశము - వెళ్ళుట

ప్రేకడలు - నడతలు

ప్రేకిరి - వ్యభిచారి - దుష్టు

ప్రేకిరితనము - లంకెటికము

ప్రేటున - నీరుపొంగునవుడు

ప్రేతరము - గర్వము

ప్రేడిమి - సాగను

ప్రేరుతంత్రములు - యుద్ధో
 సాయములు

ప్రేరితి - యుద్ధముచేసితివి

ప్రే

ప్రేరులు - పురజనులు

ప్ర

ప్రకాశము - కాంతి

ప్రకృతి - పంచభూతతత్వము -

స్వభావము - బగత్తునిర్మించు
 దేవత

ప్రకృతిగుణముల రెండువ

పథము - స్వభావగుణములలో

మొదటిదగు తెల్విగాక

రెండవదగు మఱివు

ప్రక్కకుఁదప్పుట - వ్యభిచ

రించుట

ప్రచురము - వెల్లిడి

ప్రక్షర్ణశిల - మిక్కిలియఱిగి

ప్రేయినరాయి

ప్రణతులు - సమస్కారములు

ప్రణయబిందువు - హితము

చేయుబొట్టు

ప్రణామములు - దండములు

ప్రణతింత్రే - కొనియాడుదురె
ప్రతిగ - మాటుగా

ప్రతిఘటించునేని - ప్రతికూలిం
చినయెడల

ప్రతి తీయించుట - అచ్చ
తీయించుట

ప్రతిదివస జీవితము - ఎల్లదినము
సందలి బ్రతుకు

ప్రతిదుష్ట వివరము - ఎల్లచెడ్డ
సందు

ప్రతిపదార్థము - ఎల్లవస్తువు
ప్రతిఫలములు - మాటులాభ
ములు

ప్రతిబంధము - అడ్డు
ప్రతివాదులు - విరోధులు
ప్రతిష్ఠ - కీర్తి
ప్రతిక్ష - ఎదురుచూచుట
ప్రత్యక్ష దేవతలు - కనులకగ
కుడు వేల్పువు

ప్రత్యక్షరము - ఎల్లయక్షరము
ప్రత్యేకము - వేర్వేరుగా
ప్రధానము - పెండ్లినిర్ణయించు
కొనుట - ముఖ్యము

ప్రబలు - వృద్ధిపొందు
ప్రభారము - ప్రొద్దుపొడుచు
వేళ

ప్రభువుచేత - బ్రహ్మచేసినమేలు

ప్రభుత - దొరతనము

ప్రమాణము - ఒట్టు

ప్రయాసకరము - బాధపర్చు
నది

ప్రయోజనములు - కార్యములు
ప్రవర్తింపఁబడె - నడుపఁబడె
ప్రశస్తామిత - శ్రేష్ఠమైనట్టియు
వాద్యులైనట్టియు

ప్రస్తుతి - పొగడ
ప్రస్తుట - స్పష్టమైన

ప్రా

ప్రాచీనులకొనల - ఉపని
వత్తుల

ప్రాచీనవృక్షదృప్త శిఖరముల -
తూర్పునందలి చెట్ల కొవ్విన
తుదల

ప్రాజ్ఞత - ఎక్కువతెలివ్వి
ప్రాజ్ఞుల - తెలిసినవారల
ప్రాణగొడ్డమ్ములు - ప్రాణ
హింసచేయునవి

ప్రాణోత్తమణవేళ - ప్రాణము
పోయినతత్త ణము

ప్రాపు - రక్షణము

ప్రామదు - బాధింపదు

ప్రాయము - యావనము

ప్రాయశ్చిత్తము - పాపహాపోఁ
గొట్టుకొనుటకుఁ జేయుకర్మము

ప్రారంభమొనరించు - మొద
లిడు

ప్రార్థించు - కోరు

ప్రాలూలి - సోమరితనముపొంది

ప్రి

ప్రియముగ - ఇంపుగ

ప్రియఁడు - మిత్రుండు -

మగఁడు

ప్రే

ప్రేముడి - ప్రేమ

ప్రేమ - పురికొల్పట

ప్రా

ప్రాద్దు - సూర్యుఁడు

ప్రాద్దువేల్పు - సూర్యుఁడు

ప్రా

ప్రాశ్నాహపర్చ - ప్రేరేపించె

ప్ర

ప్రక్క - రీతి

బ

బంగరుపూసినట్టికీడు - ధనవంతు

లగుపాపులు

బంగారువలవంత - ఐశ్వర్యరూప

ముననున్న దుఃఖము

బంటింపక - మిక్కిలియలక్ష్య

ముగా

బండ - తాయి

బంతి - వరుస

బందాలు - చెఱబడ్డవారు

బంద - చెఱ

బందిగము - చెఱ

బందుగుల - బంధువుల

బక్కచిక్కిన - మిక్కిలి

కృశించిన

బటువు - పెద్ద

బట్ట - వస్త్రము

బడల్వడ - శ్రమపడ

బత్తి - భక్తి

బడులుపల్క దేని - ప్రత్యుత్తర

మిచ్చినయెడల

బధిరులు - చెవిటివారు

బమ్మ - చతుర్ముఖబ్రహ్మ

బయలు - ఆనౌశము

బరి - దొంగ

బరిపోవు - పోగొట్టుకొను

బల్ - గొప్ప

బలంగంబు - జ్ఞాతిబంధునమూ

వాము

బలిమి - శక్తి

బలు - గొప్ప

బలెన్ - తీరున

బల్మి - బలవంతము

బవినీ - గౌరవము

బా

బాఁకా - నుషిరవాద్యవిశే

వము

బాగెంబు - అదృష్టము

బాద - బాధ

బావురే - భరీ

బారి - అధీనతి

బాళి - వలపు - విచారము

బాష్పముర - కన్నీళ్ళు

బాస - బిట్టు - పల్కు

బాహుము - వెల్లిడి

బి

బిట్టు - మిక్కిలి

బిరుసు - కఠినము

బీ

బీదము - విత్తనము

బు

బుగ్గినంత వలయు - నేలపాల్గా
వలయు - సశించవలయు

బుడగించిన - లాలనముచేయు
బడిన

బుడుత - పిల్లకాయ - లేత

బుడుతనెలతాల్పు - శివుడు

బువీ - భూమి

బువ్వ - అన్నము

బూ

బూతిము - ప్రాణి

బూమెల - మాయల

బె

బెంగి - (భృంగి) శివభటుడు

బెగడింప - భయపెట్టుటకు

బెట్టిదంపు - భయంకరమైన

బెడఁగు - అధిక్తమైన - సాగను

బెడిదంపు - బెడిదమా -

భయంకరమైన - కఠినమైన

బెడిగుఁడు - గ్రూరుఁడు - భీక
రుఁడు

బెన్న - మిలవాఁడు

బొ

బొండ - చేతులకుఁదగల్గు

సంకెలు

బొండి - దేహము

బొడ్డ - కడుపు

బొబ్బ - అఱపు

బొమముడి - కోపము

బొమిడికల - కిరీటముల

బో

బోగముల - భోగముల

బోధ - ఎఱుక

బ్ర

బ్రతుకు - సంసారము

బ్రహ్మవిద్య - ఆత్మజ్ఞానము

భ

భక్షించఁగ - తినఁగ

భటులు - కాల్బంటులు

భరము - భారము

భర్త- పోషింపఁదగినవాఁడు-

మగండు

భల్లుకము- ఎల్లుబంటి

భా

భాగంబు- వైపు

భాగ్యము- అదృష్టము

భార్తి- తీరువ

భానుని- సూర్యుని

భామల- స్త్రీలు

భాషింపఁ తలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము

భీమాఁడు- మనుష్యులందఱిలో
బలశాలి

భీరులు- పిఱికివారు

భు

భుననరంగము- లోకమనునాట్య
శాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము

భూతసామాన్యములముల-

నమస్తజీవుః శరీరమాలిన్యముల

భూపతి- రాజు

భూమిప్రభులు- రాజులు

భూషింప- కై నేయ

భే

భేదము- తారతమ్యము

భేదింప- చించిచెండాడ

భో

భోక్త- తినువాఁడు

భ్ర

భ్రమము- తిరుగుడు

భ్రష్టుఁగాలు- చెఱువఁబడినస్త్రీ

భ్రా

భ్రాంతి- భ్రమ

మ

మండలిము- శత్రుసైన్యము

ముందుప్రొద్దు ముద్దులకు-

చుఱుకుటెండ తాకులకు

మంతనము- రహస్యము

మంతిరి- మంత్ర

మందట- సమీపము

మందదృష్టులు- చూపుతగ్గిన
వారు

మందలింపు- చీవాట్లుపెట్టుట

మంపుకనులదాని- మదిరాక్షి
యొక్క-

మకిల- సల్లని- మాలిన్యము

మకుటము- కిరీటము

మక్కవ- స్నేహము

మగఁటిమి- శౌర్యము

మగఁడు - జోడు - పెనిమిటి
 మగరాల - వజ్రాల
 మగవాని - శూరుని
 మగువ - స్త్రీ
 మచ్చరము - ఓర్వలేమి
 మచ్చరులకు - ద్వేషులకు
 మచ్చిక - ఆసక్తి
 మచ్చ - తీరు
 మచ్చకంటి - చేకలవంటి
 కన్నులుకలయాఁడుది
 మట్టును - సఱకు
 మట్టువఱచిన - తగ్గించినయెడల
 మట్టుమీఱి - హద్దుదాటి
 మడియింప - చంప
 మతిమంతుఁడు -
 తెల్వికలవాఁడు
 మత్తిలి - మదించి
 మదము - గర్వము
 మది - మనస్సు
 మద్యము - కల్లు
 మవఃకోశన క్త - మనస్సునందుఁ
 దగులుకొన్నవాఁడా
 మనదు - కాపురముచేయదు
 మనికట్టు - ముంజేతిపైనున్న
 మొదటిభాగము
 మనికి - బ్రతుకు
 మను - చిరకారముండు

మనుచు - పోషించు -
 బ్రతికించు
 మనుజుల - మనుష్యుల
 మనెడు - బ్రతికెడు - మన్నెడు -
 ఉండెడు
 మనోజభ్రాంతిమూర్తుల్ - స్వ
 సంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు
 మనికి - బ్రతుకు
 మన్ను - చిరకాలముండు - భూమి
 మబ్బు - మేఘము
 మయి - శరీరముతో
 మరగ - ప్రేమింప
 మరగాలు - కాలుసగుబదులుగాఁ
 దగుల్చుకొన్నకొయ్యకాలు
 మరణము - చావు
 మరుకమ్మ - పలువుఱాబు
 మరుని - నుస్మధుని
 మరులు - మోహము
 మర్త్యకాలము - మనుష్య
 జీవితము
 మర్త్యకృత - ఓమనుష్యాను
 గ్రహమా
 మర్త్యజాతి - మనుష్యసంఘము
 మర్త్యకృతి - చచ్చెడు
 న్యభావము
 మఱక - మచ్చ
 మఱి - అధికమైన - వెండియు

మఱిగిడు - కప్పు

మఱిగుజ్జ - మిక్కిలి

పొట్టివాడు

మసి - సిరా

మహిత - గొప్ప

మా

మాడ్కి - తీరు

మాత్ర - పరిమాణము

మాత్సర్యము - ఓర్వలేమి

మాదిరి - సాటి

మానక - తప్పక

మానవనీతి - మనుష్యులకుండఁ
దగినధర్మము

మానికము - మాణిక్యము

మాసికె - మాణిక్యము

మానిసి - మనుష్యుడు

మానుగ - ఒప్పుగ

మాన్యము - పన్ను లేకనుభ

వింశతి - నువ్వునన్నొనముగ నీఁ
బడిన యామి

మావు - రాతి

మాయము - కానరాముట

మాయుకే - భళిరా

మారుతము - గాలి

మార్కొనుట - ఎదుర్కొనుట -

ఎదుర్కొనుట - మూలు ముఖ

ములు వేవముకై తగుల్చుకున్న
కాగితపు మొగములు

మార్గశీర్షము - ముదిరిన శీత

కాలము

మాటు వెలుపున - ఇతరమార్గ

మాన

మాలినాపు - మానినాపు

మాలెమంతము - మాల్యవం

తము (ఒకవర్వతము)

మి

మించఁగ - ఒప్పుఁగ

మిట్టల - ఎత్తైనదేశముల

మిత్తి - చావు

మిత్తిగొంగ - శివుడు

మినుకులు - కిరణములు

మినుచిక్కిన్ - ఆకాశము

పైపున

మినువెల్లు - ఆకాశపుకాంతి

మిన్ను - ఆకాశము

మిట్ట - ఎత్తైనస్థానము

మివుల - మిక్కిలి - మిగుల

మీ

మోడుమిక్కిలి - అత్యధిక

ముగా

మోలు - అతిశయించు

మూలు - చేపలు

ము

ముందు - మొదట

ముక్తి - శివుని

ముక్తిదలు - మూర్ఖులు

ముగియ - అంతమగు

ముచ్చిపసిడి - కల్లబంగారు -
మాయబంగారు

ముచ్చిలింకెడు - దొంగిలింకెడు

ముత్తి - మోక్షము - వివాహము

ముదము - సంతోషము

మూది - ముసలి

మూదురు తెంపి - నయనమర్చిన
ముంకిమోపి

మద్దులగుమ్మ - ప్రియురాలు

మద్దులాడి - సొప్పెనె (స్త్రీ)

ముద - గురు

ముదింకబడిన - తల్లికడుపునె
బొడమిన

మూని - జితేంద్రియుడు

మునిపండ్లు - పుట్టుకతోన

యున్న దంతములు

మునియాపున - ముప్పివేషముతో

మున్నటి - సముద్రపు

ముమ్మరమగు - అత్యధికమైన

మూరిపెవు - కుంభనదలు

మూరియము - కుమ్మము

మూలికి - బాణము

ములుచలు - మూర్ఖులు

ముల్ల - ధనపుమూట

మూనుంగు - చాటు

మూనురుమూతి - కోవవికారము

గలమొగము

మూ

మూలము - కారణము

ముఖ్యము

మూర్ఖన - సప్తస్వరారోహ
ణావరోహణక్రమము

మూర్తి - ఆకారము

మృ

మృతమానువు - చచ్చినమను
ష్యుల

మృతి - మృత్యుదేవత - చావు

మృత్యులైన - చచ్చినవార
లైన

మృత్యువు - చావువేల్పు

మొ

మొందు - అధికము

మొందుకొన్న - అతిశయించిన

మొగముల - మృగముల

మొత్త - శయ్య

మొయి - తీరు - దేహముతో

మొలుగుల - అధికముల

మొలగుచు - తిరుగుచు

మొలతల - స్త్రీల

ము

ముక్తి-కూరమైన-
నీచులగు

య

యజమానుడు- అధికారి
యజ్ఞ నేదిక-యాగము
చేయుతినై

యథార్థ- నిజము-
నిష్కలట్యము

యా

యాచకులు- బిచ్చగాండు
యాచించు- అడుగుకొను

యు

యుగము-లక్షలకొలది సంవత్స
రముల పరిమితిగలకాలము
యితము- కూడినది

యో

యోగ్యత-మంచిగుణము-
ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు- మంచివారు
యోజన- ఆలోచనము

యోధునకు- యుద్ధమొనరించు
వానికి

యోధు- యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము- నాట్యస్థానము
రంభ- ఒకవేల్పుసాని అచ్చర
రకము- దినుసు
రక్కసి- రాక్షసి
రక్కెనచవులు- మూర్ఖ
వీనులు

రక్తులు- పాటలో హాయినిచ్చు
సంగతులు

రగుండు- రఘుమహారాజు
రగులు- రఘువంశ రాజులు
రచియించె- అల్లెను
రచ్చ- రహస్యముకాని త్రోవ
రతనము- రత్నము
రవణమున- ఉల్లాసమున
రమ్యదశ- సొగసైనకాంతి-
అందమైనయవస్థ

రమ్యము- సొగసైన
రయము- వేగము
రహి- తీరు

రా

రాగము- ఆనక్తి- రంజకస్వర
నందర్శము

రాగవు- రాఘవు
రాచరుసి- రాబర్సి

రాజఘాతుక - రాజలంజంపు
స్వభావముకలవాఁడా

రాజిలి - ప్రకాశించి
గాయసము - రాజగర్వము
రాష్ట్రము - ఇగువదిలేకి
ముప్పది గ్రామములుగల
దేశము

రి

రిక్ - సక్షతము
రిత్త - వ్యర్థము - నిష్కారణము

ర్రి

రీతి - విధము

రు

రుచ్యము - చవిగల

రే

రే - రాత్రి
రేదొర - చంద్రుఁడు
రేయిచేదుకెమ్మ - రాత్రిసం
బంధముగు విసపుతడి

రొ

రొంపి - బురద

రొద - ధ్వని

రో

రోత - అనన్యముగు - వస

రోజుచుండె - నిట్టూర్పువుచ్చు
చుండె

రోము - ఇటలీదేశపు ముఖ్యపట్ట
ణము

రోయుచుండె - వెదకుచుండె

ఱ

ఱవ్వ - నింద

ఱ్ఱ

ఱ్ఱ - రాయి

ఱ్ఱే

ఱ్ఱేడు - రాజు

లంగరు - ఓడనిల్పటకై
నీటియడుగున బిగియవేసెడు
నాగేలువంటి యినుపకునిముట్టు

ల

లక్ష్యము - దృష్టాంతము - ఆద
రము

లగ్నము - మేషాదిరాశ్య
దయము

లచ్చన సతుకుఁగులు - లక్షణ
శత్రుఘ్నులు

లచ్చి - లక్ష్మి

లత్తుక - లక్కరంగు

లపితము - కలహ

లభించిన - దొరకిన

లయ- ఘాతాంతరాళవర్తి

కాలము

లలన- (స్త్రీ)

లవమైన- ఏమాత్రమైన-

కొంచెమును

లా

లాంఛనము- గుఱుతు

లాఠి- వరుని

లాగబడెద రొక్కలాగందఱు

ననువరననున్న వస్తుసమితి చేరి

-అందఱి కిన్సహవాస గుణ

మంటకమానదూ

లాగు-రీతి

లావణు- నీరసిల్లిన

లావు- బలము

లె

లెంక- చానుడు

లెన్ప- శ్రేష్ఠమైన-మేలు

లే

లేకొను- నన్ననిపడుము

లేబొద్దు- కాలసూర్యుడు

లేక- అటుగానీ- పోనీ

లేకేఱుబడు- లేకివలెదీయఁబడు

లేక- ఎదిరించ

లేమి- (స్త్రీ)

లేమి- పేదటికము- అభావము

లేళము- మిక్కిలికొంచెము

లో

లోబ్ధగ- తక్కువుగా

లో

లోఁగలనరు- ఆత్మను

లోఁగి- లోఁబడి

లోఁగొనుట - పశపర్ష్యకొనుట

లోబ్ధ- లోభములే

లోపరహితుఁడు- కొఱతలేని

వాఁడు

వ

వంక- ఏఱు

వంగడంబు- కులము

వంగుమోకాళ్ళు-

వ్రణామములు

వంచకఁడు- మోసకాడు

వంచన-మోసము

వంత- శోకము.

వశ్చాత్రావము

వందనము- మ్రొక్కు

వక్త- మాటకారి

వక్రముగ- వంకరగా

వగ- దుఃఖము- వగ- రీతి

వగచు- దుఃఖించు

వగవు- దుఃఖము-

వశ్చాత్రావము

వదువున- రీతిచే

వదంతి - లోకప్రవాదము

వదాన్యత - ఈ

వధ - చంపుట

వసట - దుఃఖము

వసరు - దుఃఖించు

వయను - యౌవనము

వఱలు - వృద్ధిపొందు - జయ
మందు

వలదు వలదు - వద్దవద్ద

వలను - ఉపాయము

వలనగు - ఒప్పు - మోహము

వలపు - వాసన

వలయు - శోరదగిన

వలరాజు - ముస్మథుండు

వలవంత - శోకము

వలిపె - నన్నని

వలిమల - వలిమిడిచుల - హిమా
లయ కర్వతము

వలుద - పెద్ద

వల్వ - వశ్రుము

వశమొనర్చి - స్వాధీనపర్చి

వహించిన - పొందిన - మోసిన

వా

వా - నోరు

వాడి - చుట్టుకు

వాళొనంగ - పల్కంగ

వాకుచ్చి - చెప్పి

వాగు - వలు

వాగ్ధరి - మాటపొద్దు

వాచాలకము - మాటకారి

తనము

వాడుక - అలవాటు -

ఉపయోగము

వాణిజ్యము - కర్తకము

వాతేతి - పెదవి

వాదులొనర్చుట - కందెముపై

చుకొనె

వాని - కడచువాని

వాపుమించు - కల్

వారాళి - సముద్రము

వారిధి - సముద్రము

వార్షిధి - సముద్రము

వాలకము - వేషము

వాలాలోము - తప్పక

వాలు - కత్తి

వాలుగంటి - జన్మని

వాళి - వాడుక

వావిరి - ఒక్కిలి

వాసి - తారతమ్యము

వాస్తవంబుగ - నిజముగ

వాహినీనాథుల - నేనానాయకుల

వి

విందులు - అతిథులు

వికృతనోద్ధితుఁడు - ఆత్మస్తుతి
చేసికొనువాఁడు

వికారములు - తెవుర్పు
వికృత - వికారమైన
వికృతరూప - వికారాకారము
కలవాఁడా

విచారణ - చర్చ
విచ్ఛేద - వెడలిపోయె
విజృంభించు - హెచ్చు
విడి - విడబడి

విత - వ్యర్థము
వితంతువు - ముండమోపి
వితము - విధము
వితర్కము - మార్పు
వితాకు - కరవశత్రుము
వితాన - విధమున

విత్తబడిన - నారుచల్లబడిన
విత్తము - ధనము
విదూషకుఁడు - నవ్వుపుట్టించు
నట్లొకరి చెప్పచేతనోడిరుగు
వాఁడు

విద్యార్థి - చదువునేర్చు
కొనువాఁడు

విధాన - విధమున
విధి - అదృష్టము - పాలనపద్ధతి
విధించె - ఏర్పర్చె - శాసించె
విధిగ - తప్పక

వినికి - వినుట - శ్రవణేంద్రి
యము

విన్నబరచు - చిన్నపుచ్చు
విన్ననా - చిన్నపోయిన
విన్నానము - అందము
విన్ను - ఆకాశము
విపత్తులకు - ఆపదలకు
వివరీతికిల్పన - లేనిపోనిపన్నికి
వివరీతము - తాదాఱు - ఒక
దానికిబదులింకొకటియైన

విభులు - మగలు
విభూషణము - నగ
విమర్శ - విచారణము
వియజ్ఞోత్పత్తి - సూక్ష్మ్యఁడు
విరచనాకౌశలము -

పనిచేయు నేర్పు
విరాళి - మోహము - విరహము
విరియఁబుచ్చి - పోగొట్టి
విరుద్ధముగ - ప్రతికూలముగ
విలపించెద - ఏడ్చెద
వివరించిన - తెల్పిన
వివిధ - పలుతెఱంగులైన
వివేకము - యుక్తాయుక్త

జ్ఞానము
వివేకతీరము - తెల్వియనునొడ్డు
విశదము - తెల్లము
విశేషముగ - అధికముగా
విశ్రాంతి - ఊరట

విశ్రాంతిమేర - వెల్లడిచేయఁబడిన
దానిపాద్య

విశ్వసించు - నమ్మెద
విశ్వాసము - కృతజ్ఞత
విషమత్పరము - కూర్మమైన
యోర్యలేమి

విషానుభవము - కష్టానుభవము
వినపుమేరరి - శివుఁడు

విస్తరించు - హెచ్చించు
విహతులారా - మిత్రులారా
వీ

వీనులు - చెవులు
వీవనల - విననకట్టల
వీసము - పదునాఱవభాగము
వీసరములు - వ్యర్థములు

వృ
వృక్షము - చెట్లు
వృద్ధత - ముసలఁటికము
వృద్ధదళ - ముసలితనము
వృద్ధాత్మజుఁడు - ముసలివాని
కొడుకు

వె
వెంగలి - వెట్టి
వెండి - మఱియు - రజత
లోహము - తెల్లని
వెండియు - మఱియు
వెంబరులు - అపవేకులు
వెక్కనంబుగ - విక్కిలి

వెచ్చ - వేడి
వెజ్జ - వెద్యుఁడు
వెడివిల్తుచే - మస్కధు చే
వెత - దుఃఖము

వెదచల్లు - వ్యాపింకఁజేయు
వెన్నలపుల్లు - చకోరపక్షి
వెన్నలతేని - చంద్రుని
వెరపు - ఉపాయము - తీరు

వెఱుఁగు - ఆశ్చర్యము
వెఱపు - భయము
వెట్టినీరుల - కల్లును
వెలఁది - (స్త్రీ)

వెలిపుచ్చుచుండు - లోనికిరానీ
యకుండు

వెలియు - మాయ - చెడు
వెలిసిడము - తెల్లజెండా
వెల్లికడవలయు - క్రిందిగాలి
విడువవలయు

వెల్లువ - ప్రవాహము
వెన - వేగము

వే
వేండ్రమగు - వేడియైన
వేడికోలు - బతిమాలుట

వేగింకఁబడు - తపించఁబడు
వేగురు - వేయిమంది
వేగులు - చారులు

వేది - కాచుకొని
వేతు - నిరీక్షింతు

వేదాంతి - జగమబద్ధము

బ్రహ్మమునత్యమనువాడు
వేలుపుపెద్ద - బ్రహ్మ
వేలుపులమువ్వ - చంద్రుడు
వేలుపులమూలక పేరిటి వెలది

మగడు - కుమారస్వామి
వేల్పుబడి - హోమముచేయుబడి
వేల్పుతేని - ఇంద్రుని
వేసరి - విసిగి

వై

వైఖరి - తీరు - చేష్ట - కంఠధ్వని
వైచిత్ర్యము - చమత్కారము
వైద్యు - నీతి - వైద్యు
వైశము - త్వరగా

వ్య

వ్యధ - గూఢము

వ్యయము - వెచ్చము

వ్యవహారకర్త - పనినడిపించువాడు

వ్యవహారి - పనికావలసినవాడు
వ్యసనము - ఇడ్డయలవాటు - చింత

వ్యా

వ్యాకులము - కలత

వ్యాఖ్యానము - శబ్దార్థవివరణము

వ్యాఘ్రచేష్ట - పులిసడత

వ్యాధి - వీడ

వ్యాయామము - సంచారము

వ్ర

వ్రయ్య - తునక

వ్రయ్యంబడకుంటి - ముక్కలు

కాకుంటిని

వ్రా

వ్రాయి - అక్షరము

వ్రాలు - అక్షరములు

వ్రే

వ్రేగు - బతువు

శ

శంక - నందియము

శక్తి విహీనమైన - బలములేని

శక్త్రీ - ఆయుధధారి

శా

శాంతము - ఆగుండి

శాశ్వతము - స్థిరము

శాసనపత్రక - రాజిచ్చినదాని

కైవ్రాసిన విదర్శనపత్రము

శాసనము - పాలనము - ఆజ్ఞ

శి

శిలాక్షరము - రాతిమూడి

వ్రాయి

శిల్పుల - విద్వాంసుల

శ్రీ

శ్రీఘృతమవిధుల-త్వరఁగాఁజేయ
వలసినముఖ్యకార్యముల

శ్రు

శ్రుద్ధిసేయఁగబడి - దోష
మూడ్చఁబడి

శ్రూ

శ్రూన్యమానమ - ఆమాధ
మానము

శ్లో

శ్లోకము - గుఃఖము

శ్లోధ - పరీక్ష

శ్చౌ

శ్చౌర్యము - వీరత్వము

శ్చ

శ్చ - ఆనక్తి

శ్చౌ

శ్చౌద్ధాశనము-చచ్చినవారినుద్దే
శించిపెట్టుభోదనము

శ్చౌవ్యము - విసుటకింపైన

శ్రీ

శ్రీ - ఐశ్వర్యము

శ్రు

శ్రుతి - వేదము - పాటకనాయ
వదునుతి

స

సంక్షిప్తనాదా - ఇతనామౌఱ
చాలించెదను

సంగడి - మిత్రుఁడా

సంగతి - వ్యవహారము

సంఘము - సభ - సమూహము

సంజ - ప్రౌద్ధుఁగుంతునయియు

సంతతి - పిల్లలు

సంతరించు - కలిగించు

సంతసించెద - సంతోషించెద

సందియము - సంశయము

సంద్రము - సముద్రము

సంధి - పొత్తు

సంపాతి - రామాయణమునఁ

జేర్కొన్నగ్రద్ద

సంపుటముల - పుస్తకముల

సంపూర్ణసహజ కాలవిన్యా

నమా - స్వభావికముగాఁగాలము

పంచుట

సంపూర్ణుఁడు - సుగుణములంజు

నల్లిలేనివాఁడు

సంభవించె - కలిగె

సంస్తవము - పొగడ

సకపటము - మాయతోఁగూడిన

సకలైవ్యా - అందఱసహ్యించు

కొను

సఖ్యము - చెలిమి

సగపాలు - సంగోరువంతు

నడలెడు - జాతెడు

నడి - చప్పుడు

సతతము - ఎల్లప్పుడు

సతము - శాశ్వతమా

సతి - పతివ్రత - (స్త్రీ)

సతిగుండము - పేరంటాలినమాధి

సత్కృతి - ఆదరమా

సత్తువు - బలము

సత్ప్రతిభోద్భవస్థానము -

సత్కర్తృకలుగుచోటు

సత్త్వము - నిజము

సద్విధీయత - మంచివిషయము

సన్నద్ధము - సిద్ధపడిన

సన్నుత - సంతోషము

సన్నుతి - పొగడ్త

సమయము - కాలము

సమర్థ - వికసించుట

సమర్పించు - ఇచ్చు

సమస్తము - అంతయు

సమూహి - శ్మశానము

సమానుభూతి - సమముగానను

భవించుట

సమితి - సమూహము

సమ్మాదలీల - సంతోషవిలా

సము

సరకు - లక్ష్యము

సరగున - వేగముగా

సరళత - తిన్నదనము

సరస - చెంత

సరసము - వేడుక

సర్వభక్షకత్వము - అన్నియుం

దిన సర్వభావము

సర్వసాధారణానుభవంబై - జను

లంపటముభవించిన యంశమే

సలాక - కాటకపెట్టుకొనువుల్ల

సలిపిన - చేసిన

సల్పు - చేయు

సవతి - తోడిపెండ్లాము

సవతులేని - పాటిలేని

సవిత్పాదు - సూర్యుడు

సహచరు - మిత్రుని

సహజము - స్వభావము

సహేతుకముగ - కారణముచెప్పి

సహోదరు - తోడఁబుట్టినవాని

సౌ

సాకిరి - సాక్షి

సాకు - నెపము

సాదంబు - సహదంబు

సాటిదినుసుగవి - ఉపమాద్రవ్య

సముచ్చయము

సాదుల - మంచివారల

సాధనము - ఉపాయము - సహ

య సంపత్తి

సాధు - మంచివారల

సాపాటు - భోజనము

సామర్థ్యము - శక్తి

సారెసారె - పలుమాఱు

సావానము - నవావానము
సాష్టాంగవందనము - సాగిలివడి

మొక్కుట

సాహసోద్యమములు పనికిరావు -
అవసరముగాఁజేయవలసినవిను
లుచేయఁబడకుండును

సాహాయ్యము - తోడ్పాటు

సి

సిగ్గిడి - లజ్జలేనివాఁడు
సిగ్గుచదువుల - లజ్జాపాఠముల
సిడము - తెఱచు

సిద్ధితిలసము - సిగ్గు
సిరి - విశ్వరూపు - కాంతి

సిరిగలాని - ధనవంతుని

స్

స్థి - చీచి
స్థితు - శీతకాలము - పంటలేని
కాలము

స్థిమ - దేశము - ఆంగ్లేయదేశము
స్థిరాము - శ్రీరాముని
స్థిరిఁగొనఁబడలేదు - లక్ష్యము
చేయఁబడలేదు

సు

సుంతలో - క్షణములో
సుకము - సుఖము
సుఖజన్మాధ్యక్షులు - సుఖముకలు
గఁజేయఁబట్టుటకొఱ

సుఖాననముల - సుఖకరములగు
కూర్చుండవీట మొదలగువస్తు
వులు

సుగానము - తీయనిపాట
సుద్దమా - నిర్మలమా
సున్న - శూన్యము
సుర్పాణి - శుభ్రమైన - కాంతి
గల ముత్యము

సుమితర - సుమిత్ర - ధశరథ
మహారాజభార్య
సురటిసిగలు - చామరశిఖలు
సురపొన్న - సువాసనగలయొక
విధమైనపొన్నపూవు

సురలు - వేల్పులు
సురియ - చిన్నకత్తి
సులభమైన సూత - అశ్రమముగాఁ
బుట్టెనుదానా
సులోచనములు - ముక్కద్ద
ములు

సుగువు - సులభము
సుల్లోకము - సొగసైన వచద్యము

సూ

సూక్తిరమాంసాశనులు - పంది
మాంసముతినువారు

సూక్ష్మపు - కొద్ది
సూచనము - తెలియపర్చుట
సూడు - శత్రువు

ప్ర

సృజించె- నిర్మించె- చేసె

ప్రే

నేగి- పాదము- కీడు

ప్రే

ప్రేచునహనాసము - దుఃఖము
నోరుతోడివాగు

ప్రేరమ - కూడ

ప్రేచియుంచనా - దుఃఖమార్చి
యుంచనా

ప్రేచు - ఓర్పు

ప్రా

ప్రాతు - స్వర్ణము

ప్రామ్మ - మూర్ఖ

ప్రామ్మ - ధనము - సగ

ప్రా

ప్రాదరి - తోఁబుట్టువు

ప్రాదరుడు - తోడఁబుట్టినవాఁడు

ప్రాయగము - ఆందము

ప్రా

ప్రారు - సాగను

ప్ర

ప్రవహు - పొగడ్త

ప్ర

ప్రతి - పొగడ్త

ప్ర

ప్రేర్షనె జవర్జంబుమాము

జరిగుచిహీనమాచాయచేత

దీర్ఘాలోచనముచేతమనోపశ్చ

యముచెడిపోవును

ప్రా

ప్రావహు - శ్రమఁబోఁగొట్టు

సాధనము

ప్ర

ప్రకరవిధ - మస్మథ బాణము

లచేఁగొట్టబడిన

నవరసతరంగిణి

తస్పొప్పల పట్టిక [పీఠిక]

పుట	పంక్తి	తస్ప	ఒప్ప
3	1	కెద్దియందోఁచక	కెద్దియుందోఁచక
3	5	వచ్చినట్లయ్యె. నాపని	వచ్చినట్లయ్యె నాపని.
7	11	దేశోపద్రవకారులగు	దేశోపద్రవకారులగు
10	4	సోఁభూత్సమా	సోఁభూత్సమా
10	12	rick	rich
10	18	రాతౌ	రాతౌ
12	28	friednd	friend
13	10	యతనిని	యతనిని
13	11	నొక్కఁడే నొక్కఁడే	నొక్కఁడే
15	24	మోని	మోని
16	8	యొందు	యొందు
17	5	భారవి మాఘలు	భారవి మాఘలు
18	3	వెట్టిలానివలె	వెట్టివానివలె
21	15	హే మెట్టుం	హే మెట్టుం
22	4	బోధింపచ్చు	బోధింపవచ్చు
23	6	పామరంజనము	పామర రంజనము
24	11	పైఁబడ	పైఁబడ
24	19	లనుమానించెదరరే మో	లనుమానించెదరే మో
27	5	నభ్యంగమొనర్చుట	నభ్యంగన మొనర్చుట
27	7	కరుణాబీభత్స	కరుణాబీభత్స
28	3	Rope of	Rape of
29	5	మననెట్లు	మననెట్లు
30	15	రంగస్థలమున	రంగస్థలమున
31	14	కాశిదాస	కాశిదాస

పుట	పంక్తి	తెప్ప	ఒప్ప
32	2	దద్దుర	దద్దుర
32	12	నిర్ణయించిని	నిర్ణయించిరి.
34	24	భేదముండునో	భేదముండునో
35	2	బాడిరన	బాడి రన
37	14	పులిమనటు	పులిమినటు
37	26,27	తాలజ్జశ్చాప్రయోగేన	తాలజ్జశ్చాప్రయాసేన
38	18	దాసాదికృతులు	దాసాది కవికృతులు
39	6	తవిలిని	తవిలి
40	3	రస్త్రములు	రస్త్రములు
41	3	కుడిచేయు	కుడిచేయి
41	9	ముద్వేషిత	ముద్వేషిత
42	24	అనుననునప్పు	అనునప్పు
43	8	పరాకా	పరాకా
45	1	సముద్ర	సముద్ర
45	2	గలుపునెఱురంగు	గలుపు నెఱురంగు
45	8	ఊహనాల్గు	ఊహనాల్గు
46	1	ననియు	ననియు
46	3	భర్తృవియో	భర్తృవియో
47	13	కేషకా ?	కేషనా ?
47	22	యూన్వర్పిటీ	యూన్వర్పిటీ
48	12	యంతజీత	యంతజీత
51	21	రెండున్మప్పాతిక	రెండున్మప్పాతిక
54	9	నాగరకాగ్రగణ్యులు	నాగరకాగ్రగణ్యుల
54	13	గాన్పించుట	గాన్పించుట
54	17	రసాభాముగ	రసాభాసముగ
54	17	నగుదాసటుం	నగుదాటుం
56	14	కాళిదాస	కాళిదాస

తప్పొప్పుల పట్టిక (శుద్ధ ప్రతము)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
8	10	భక్షింఁచు	భక్షింఁచు
4	14	Scaldrhymers	Scald rhymers
6	3	tolament	to lament
6	15	honour	honour
7	3	గోరుచున్న	గోరుచున్న
7	6	మాక్రమించు	మాక్రమించు
7	14	నాడినచో	నాడినచో
21	21	మైన నన్నుండనిమ్ము	మైన నన్నుండనిమ్ము
24	3	armed !	armed
30	13	LOVES	LOVE'S
35	6	బూమెల	బూమెల
36	7	Can, 'shall	Can, shall
36	17	not	not
37	7	తావున్	తావున్
42	17	Lhey	They
48	2	Wounds	Wounds
52	10	యశోధనా నాంహి	యశోధనానాం హి
52	15	ప్రవృత్తి	ప్రవృత్తిః
56	2	క్రియోగలం భాయ	క్రియోగలంభాయ
56	10	యాంత్యేవం	యాంత్యేవం
58	3	పాదపస్త్రీ వముష్ణం	పాదపస్త్రీవముష్ణం
64	11	i the sun	i' the sun

పుట	పంక్తి	తత్ప	ఓత్ప
68	9	uncrossed	uncrossed
70	16	majestical	majestical
70	18	thing	thing
70	19	Vapours	Vapours
72	9	consummation	Consummation
72	31	sicklied	sick lied
73	3	నన్నానదించ	నన్నానదించ
73	18	యొకపు	యొకప్పు
81	21	మతీయ	మతీయ
82	13	clifford	Clifford
83	11	పులునిచ్చలు	పులునిచ్చలు
90	8	goldea	golden
94	17	Power	Power
95	6	యదుపులెట్లు	యదుపులెట్లు
98	15	destory	destroy
100	3	be ths	be the
106	8	potience	patience
115	13	ఇంచుక	ఇంచుక
119	3	రెఱుక గల	రెఱుక గల
120	10	నన్దానస్థిర	నన్దానస్థిర
124	2	వలయెన	వలయెన
124	4	బంబం స్థిరః	బింబంస్థిరః
133	11	నదునులు	నదనులు
142	6	be	be

పాట	సంఖ్య	తప్పు	ఒప్పు
145	6	గీ॥	ఆ) delete
143	8	word	world
149	4	కటాకటా	కటాకటా
151	10	నీదనుండివుదె	నీదనుండిప్పుదె
151	15	మాళింసు	యాలింసు
162	22	unensy	uneasy
163	9	దోసరారుల	దోసరారుల
165	21	పెటగరెదవ బద్ధ	పెటగరెదవ బద్ధ
170	24	watchful	watchful
171	9	ఎద	యెద
172	20	Cume	Come
173	14	నూరుడవు	నూరుడవు
174	4	Nav.	Nay,
175	4	యిమ్మను	యిమ్మనుజాల
175	6	జుం	— (To be deleted)
175	10	(హూ)	(హూ) —
175	24	హూబద్ధ	హూబద్ధ
176	14	An	And
177	3	(హూ)	(హూ)
177	7	ముగనుపయోగింప	ముగనుపయోగింప
178	11	Habert	Hubert
178	22	Wnat	What
182	3	theria	therein
184	33	nd	And
185	6	గోల్లి	గోల్లి

పుట	పంక్తి	తత్పర	ఒకప్పు
187	21	వృధ	వృథ
189	17	వెట్టి	వెట్టి
191	13	thier	their
191	17	Have	Have
198	18	bi	be
202	16	inquiry	iniquity
203	15	వన్యన	వన్యన
204	13	live	live
205	6	నీవీవు	నీవీవు
206	16	sleep	sleep
208	8	యత్తవ	యత్తవ
208	12	చతురైస్సర	చతురైస్సర
208	13	స్తన	స్తన
210	3	రుడితో	రుడితో
211	17	యువిద	యువిద
212	7	ప్రన్మభోచ్చాస	ప్రన్మభోచ్చాస
212	11	మన్యనేత్రవాన	మన్యనేత్రవాన
212	15	వాన్మరంకే	వాన్మరంకే
213	8	10	11
214	5	10	20
214	11	యస్మిన్	యమస్మిన్
214	14	రాశ్మరాస్తే	రాశ్మరాస్తే
214	15	రదనో	రదనో
215	4	పీకులాట	పీకులాట
216	4	కథం ను	కథం ను

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
216	4	దఃఖై ర్నవైః	దఃఖై ర్నవైః
216	7	యాస్యా	యాస్యా
216	8	సర్వే	సర్వే
216	10	విద్విరో	విద్విరో
217	12	యెస గు	యెస గు
222	12	othor	other
224	6	Soone	Sooner
224	14	rimmed	Trimmed
225	20	...	7
227	21	మొగ్గలా	మొగ్గలా
230	6	...	12
230	14	...	14
231	11	13	14
231	13	14	15
232	6	Act. Sce I	Act. I. Sc. I.
237	3	(ప్రోటియన్ -	(ప్రోటియన్ -
241	14	[వ్యాఘ్రం 1]	.....
241	15	జోక్యము	జోక్యమువ్యాఘ్రం!]
241	21	కట్టించు	కట్టించు
244	13	And	And
246	8	రసూయ	రసూయ
243	6	మన్వభావ	మన్వభావ
248	8	నందధే	నందధే
248	8	గంతు	గంతు
248	8	కృప్తం	కృప్తం (కృప్తం)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
28	8	నశ్శేంర	నశ్శేర
248	12	అనుంప్ర	అనుంప్ర
243	15	దిశనా	దశనా
248	19	శృంగారితి కే	Read as 1st line on page 250
249	3	కేలబట్టుకొన్న	కేలబట్టుకొన్న
249	7	చూవులప్పు	చూవులప్పు
250	6	సిద్ధ్యని	సిద్ధ్యని
250	7	బింబధియా	బింబధియా
250	14	కామమ	కామమ్
251	13	నలిపితి	నలిపితి
252	10	నూవులకబ్బ	నూవులకబ్బ
254	3	త్వయా	త్వయా
254	8	నేతా	నేతా
254	11	కచ్చేణ	కచ్చేణ
255	12	వేడికొద్దె	వేడికొద్దె
256	2	త్సకః	త్సకః
256	11	వల్లవనా	వల్లవనా
256	13	అశ్శిమో	అశ్శిమో
257	14	సకియ	సకియ
258	1	వల్పురణో	వల్పురణో
258	6	తత్త్వా	తత్త్వా
253	10	లోహితత తా	లోహిత తతా
253	10	బాహు	బాహూ
259	7	నలిపు	నలిపు

పుట	పంక్తి	తర్వా	ఒత్వా
259	12	వెదకటన్మేమ	వెదకటన్మేమ
260	8	స్థానస్యతి	స్థానస్యతి
261	1	కానిన	కానిన
261	7	ముందిటి	ముందిటి
262	14	శ్రీభవ	శ్రీభవ
263	9	బెట్టిను న్నొడల	బెట్టి న్నొడల
266	10	in end	mend
274	1	beleve	believe
279	10	పెరిమిటికల్క	పెరిమిటికల్క
282	8	at the	at they
282	13	mothers	mother's
284	8	బెకలింక	బెకలింక
285	11	నచ్చినవి	నచ్చినవి
286	16	help	help
288	10	VANICE	VENICE
289	3	దృష్టలు For	దృష్టలు Read as
289	9	వ॥ రెండు...కావు 39 For	దృ॥ వరుగు..... Read మొత్తము 40
289	12	దృ॥ వరుగు..... మొత్తము	వ॥ రెండుగంపరి... కావు 39
293	5	దొంగలించు	దొంగలించు
295	5	యాండుకు	యాండుకు
296	17	a culd	would

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
302	4	నడతాకుకారీ	ననతాకుకారీ
302	5	మృతచిత్రమ్	మృతచిత్రమ్
302	6	మహాతీం	మహాతీం
303	6	గొనక	గనక
305	7	సత్రావు	సత్రావు
308	3	Tbey	they
309	13	చూసవు	చూసవు
317	22	I	Delete.
318	1	Act ii See ii	Act iii See ii
321	3	నది	నది
325	4	ధారణమును	ధారణమును
342	22	is	it
345	1	హేతుమైన	హేతుమైన
346	7	bea s	bears
348	18	civil	civil
348	22	exectors	executors
349	3	కాలవ్యాసమున	కాలవివ్యాసమున
349	5	తే నటిగలు	తే నటిగలు
351	3	చిర్రైన	చిర్రైన
367	1	యచ్చోలు	యచ్చోలు
371	5	నెవందు	నెవందు
373	11	చున్నప్పుడు	చున్నప్పుడు
373	21	మావు	మావు
377	1	భీరుల	భీరులు

పుట	పంక్తి	తర్క	ఒక్క
379	16	నూట	నూడ
380	14	Innocent	innocent
380	18	teast	feast
381	17	నూలి	నూలి
391	11	నెట్టులెటుల	నెట్టులెటుల
393	2	దాటు	దాటు
393	21	చిఱుత	చిఱుత
395	5	కెక్కవి	కెక్కదవి
395	14	బడివ	బడివ
397	5	మాయ రెయిదును	మాయ రెయిదును
399	2	తెన్న న బొంగ	తెన్న నం బొంగ
401	4	యందు దళ	యందు దళ
403	5	మిక్కుటమగు	మిక్కుటమగు
403	9	ముల్కెయ	ముల్కెయ
403	15	దొంగరించిన	దొంగరించిన
405	14	లోవలేదు	లోవలేదు
412	15	powder	powder
415	11	దెబ్బన	దెబ్బన
416	18	Their	Their
419	7	వ్యయము	వ్యయము
421	16	కుదురుపర్చు	కుదురుపర్చు
423	15	జండుడుం నూడె	జండుడుం నూడె
424	3	vilder	viler
425	12	కేదర్గణ	కేదర్గణ
428	8	voico	voice

పుట	పంక్తి	తత్త్వ	ఒక్క
429	6	అద మెదియు	అద్ద మెదియు
430	1	nost	host
430	15	aguel	ague
430	15	tain's	taints
431	7	నవ్వఁ వెచ్చు	నవ్వఁ వెచ్చు
432	17	one	once
434	8	be perfect	be a perfect
435	2	లరడఁ	లరయఁ
436	20	Afflication	Affliction
436	23	nostril	nostril
437	13	కుం దని	కుం దని
439	3	కాళ్ళు	కాళ్ళు
439	9	వీవు నెక్కు	వీవు నెక్కు
440	1	lock	Look
441	5	చక్కకి	చక్కకి
442	6	toves	loves
445	11	నాఁసు	నాఁసు
443	2	ornsses	crosses
440	7	up ON	upon
451	24	వలనఁ త	వలనఁ త
452	3	losser	lesser
453	9	లోజ్జగఁజప్పుదు	లోజ్జగఁజప్పుదు
454	1	curd	cur'd
455	14	మైనన్నియ	మైనన్నియ
456	6	from expence	from expense

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
456	16	Ihey	The
459	11	నెనసియుండు	నెనసియుండు
459	19	యుం యుందిట్టము	యుందిట్టము
460	3	ond	and
461	15	గంటల	గంటుల
463	(N. B :	“అద్భుతరసః” — కాళిదాసుని శ్లోకానువాదము నకు పుట 512 నుండి 558 వరకు చూడగలరు).	
464	2 & 13	Sec	See
464	22	restrined	restrained
465	1	శ్రాద్ధభీభత్స భయానక delete రసములు	
466	9	Slaaders	Slanders
467	15	యేనచో	యైనచో
467	23	నకర	నరక
469	4	వారే	వారి
469	19	బడవట్టి	బడనట్టి
470	4	flusiing	flushing
471	15	ము వెంసడిచెడు	ము వెంబడించెడు
472	6	Wanned	
472	19	Yet I dull	Yet I, A dull
473	6	కొందుఁగాన	కొందుఁగాన 3
474	33	Kings	King
475	14	విటునా	నిటునా
477	25	వింతకన్న	నింతకన్న
479	14	నలమనిండు	నలమనిండు 5

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
481	6	వచ్చెడును	వచ్చెడును
481	13	ఖిస్తుమస్థు	ఖిస్తుమతస్థు
481	20	నిన్నులలో	నిన్నుఁ బో
482	17	Enscar	Ensear
484	4	there boundless	there is boundless
484	6	forth	froth
484	7	So scape	So 'scape
486	8	theirs	their
486	17	heartly	heartily
487	7	కావుల	కాపుల
487	21	లుక్కడండిచునొ	లుక్కడంచునొ
488	17	arbitrators	arbitrators
489	11	చుటి	చుటి
489	14	వేడ్కవది	వేడ్కనది
489	15	దిద్దబడిని	దిద్దబడని
493 to 502	Page	భీబత్సరసము	భీభత్సరసము
		Heading	
493	16	దేవికి	దేనికి
495	22	ఘోష వెట్ట	ఘోష వెట్ట
497	9	గ్రొజవు	గ్రొంజవు
498	15	flies	flies
501	2	చున్రొత	చున్రొత
502	4	రేపిగ జాన్మొ	రేపి గజాన్మొ
502	6	విపన్నమీనం	విపన్నమీనం
502	8	విమర్ద	విమర్ద

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
502	11	తృషాకులంనిః స్మత	తృషాకులం నిఃస్మత
507	17		
504	12	KING GOHN	KING JOHN
504	18	braven month	brazen mouth
512	3	ప్రాంసు	ప్రాంశు
512	3	రఘువంశే_స	రఘువంశే_స_1
512	4	శ్లో 3 . 1	శ్లో. 3. (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 1 అని గ్రహించవలెను)
512	6	శ్లో. 15.2	శ్లో. 15 (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 2 అని గ్రహించవలెను)
512	9	తనుప్రకాశే	తనుప్రకాశే
512	10	స. 3. శ్లో॥ 2.3	స. 3. శ్లో॥ 2. (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 3 అని గ్రహించవలెను)
		(అట్లేమీదను సర్గసంఖ్య-శ్లోకసంఖ్య నెఱుంగునది)	
512	13	తరశ్చకార	తిరశ్చకార
512	18	స్వర్శ	స్పర్శ
513	5	గయిబాచు	గయిచాచు
513	20	దొడవిడి	దొడనిడి
514	1	పక్షసి	వక్షసి
514	8	మామాగచ్ఛతు	మమాగచ్ఛతు
514	11	వసంభావిత	న సంభావిత
514	21	వాస్పంక్తిరథో	వాస్పంక్తిరథో
514	22	అపథే	అపథే
516	3	నేద్దో	నేద్దో
516	4	జ్యలనః	జ్వలనః

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఓప్ప
516	7	సువేయమా ।	సుషువే యమా ।
516	13	తం ప్తవే	తం వ్తవే
518	1	మన్వేష్టం	మన్వేష్టుం
520	4	వటశ్శ్యామ	వటశ్శ్యామ
520	18	పర్వస్త	పర్వస్త
522	2	మాయాతాక్ష్యాః	మాయతాక్ష్యాః
523	21	జగములోన	జగములోన
524	4	మూడం	మూఢం
524	7	తిమరం	తిమిరం
525	11	జేలువు	జెలువు
528	4	దూపః	దూనః
528	9	క్రియయైవ	క్రియైవ
528	10	కేషాంవస్యా	కేషాం నస్యా
528	13	పవనవేగోతి	పననవేగోతి
528	15	ముచ్చైర్వీక్ష్య	ముచ్చైర్వీక్ష్య
529	18	జడువు	జడువు
530	6	క్వచిత్సగర్ష	క్వచిత్సగర్భ
530	16	విపత్ర	విపత్ర
530	17	విహాయః	విహాయ
531	13	న్ద్యాయులులు	న్ద్యాయులులు
531	15	కొందురు	కొందరు
532	17	కస్యన	కస్యన
532	21	ప్రమలా॥ దేవబా	ప్రమదేవబాలా॥
533	15	పుపుల	పుపుల
534	6	పవనస్సుమన్ధిః	పవనస్సుగన్ధిః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
534	21	శ్లాఘ్యం	శ్లాఘ్యం
535	7	హాయి యాపద	హాయియాపవ
535	10	మానికొమ్మ	మావికొమ్మ
535	22	మడుసుల	మడుసుల
536	8	నినాధం	నినాదం
536	12	ఆవిర్భూతే	ఆవిర్భూతే
536	14	ముచ్యమానా	ముచ్యమానా
537	12	పడగచూళ్ల	పడగచూళ్ల
538	3	లోక	లోక
538	9	నతద్విధాం	నతద్విదాం
540	9	దంతర్భాషే	దంతర్భాషే
542	12	ద్రూరమిదానీం	దూరమిదానీం
543	17	వింతమానిక	వింతమానిక
544	2	శీశోర్విషమ్	శిశోర్విషమ్
546	5	స్తరూణామనః	స్తరూణామథః
546	16	కిమవహి	కిమివహి
548	5	స్థితఙ్గతి	స్థితఙ్గతి
549	5	డనుతపసి	డనుతపసి
550	9	బాణాన్వజ	బాణాన్వజ
551	16	కాక కతమా	కాక కతమా
552	13	త్వాచీనార్కం	త్వాచీవార్కం
552	14	నర్వం వత్సే	న త్వం వత్సే
552	16	లబద్ధ పరిపాలన	లబ్ధపరిపాలన
554	5	స్వశ్లోను	స్వప్లోను
555	19	పుపు తరువాత	పుపు తరువాత

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
556	7	దృశ్యంత మసి	దృశ్యం తమసి
556	11	సుందరిం	సుందరీం
557	12	న్దావ్వె	న్దివ్వె
558	1	క్షామాం ప్యాదసతి	క్షామాం స్యాదసతి
గమనిక : కొన్నిచోట్ల Act - Sc అని ఉండవలసిన చోట్ల Act - Sec అని ముద్రణలో నున్నది సరిదిద్దుకొనవలెను.			
561	4	ప్లానుర్సి	ప్లారిన్సు
561	14	మెరియాన	మెరియాన
562	3	బర్టము	బర్త్రిము
562	15	వృత్తాంము	వృత్తాంతము
562	18	బర్టము...బర్త్రిము	బర్త్రిము
563	8	లెపిడస్సు-పాంపియన్సును	లెపిడస్సు,పాంపియన్సును
564	12	లోఁబుట్టవగు	లోఁబుట్టువగు
564	16	త్రానీజిప్టు	తా నీజిప్టు
564	18	యాంట్టనీ	యాంటనీ
564	20	సీజారు నేరిని	సీజారు నేరిన
565	11	కాలస్పరములకు	కాలసర్పములకు
566	1	రాజభ్రష్ట	రాజ్యభ్రష్ట
566	2	ప్రథ-కు-	ప్రథరికు-
567	2	రోడ్లిండు	రోజ్లిండు
567	8	నెత్తుటర్దడుపఁ	నెత్తుటన్దడుపఁ
567	9	గొల్లినికిమ్మని	గొల్లని కిమ్మని
567	14	రాసేర్చిన	దాసేర్చిన
567	15	దెచ్చదననియు	దెచ్చెదననియు
568	10	ఆడిమానా	ఆడియానా

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
568	11	ఆడిమానా	ఆడియానా
568	16	వర్తకులు కిట్టి	వర్తకుల కిట్టి
568	23	దన క్రవ్యము	దీన ద్రవ్యము
569	9	నసందర్భముగ	చ సందర్భముగ
569	15	నన్నెండా	నన్నెండ్లా
570	5	తన్వలచి	తన్వలచి యు
571	14	తోఁజెచ్చి	తోఁదెచ్చి
571	16	యతనకి	యతనికి
572	5	వజీన్ లియ్య	వజీ లియా
572	6	వజీన్ లియా	వజీ లియా
572	7	వజీన్ లియా	వజీ లియా
572	20	వ్రోమనులతో	వ్రోమనులతో
573	2	వ్రోమునందు	వ్రోమునందు
573	8	తనీదేశ	తనదేశ
573	11	వ్రోమనులకు	వ్రోమనులకు
573	13	దుర్భోద	దుర్భోధ
573	25	రోమస్సేనా	రోమస్సేనా
574	8, 9	ఇమోర్జ	ఇమోజన్
574	11	చెప్పవారు ఒకడచ్చి	చెప్పవారు ఒకడచ్చి
575	7	దొంగలించి	దొంగిలించి
575	17	యొద్ద తన్నెభసానియో	యొద్ద తన్నెభసానియో
576	21	బిలింపఁబడిన	బిలిపింపఁబడిన
578	5	కాస్కా	కాస్కా
579	6	వార్తాంబల్లేండు	నార్తాంబల్లేండు
580	13	పర్పుసర్వసుల	

పుట	పంక్తి	తపస్	ఓపస్
580	16	వేల్పుతో	వేల్పులో
581	9	సజాన్ న్నాల్టానిపు	సజ్జా న్నాల్టానిపు
581	10	బాడన్ లు	బార్డన్ లు
583	13,22	ప్రహస్	ప్రహస్
585	18	ప్రభేరిచి తలారి	ప్రభేంచి తలారి
586	5	కొడుగు	కొడుకు
586	13	ప్రహంస్	ప్రహంసు
586	21	నభిక్తుడై	నభిషిక్తుడై
586	24	తనకొడుక	తనకొడుకు
586	26	చారల్సు	చార్లెస్
587	5	13. రెండవభాగమను నాటకమునందు	13 ఆటవహాస్రీ మహా రాజు రెండవ భాగమను నాటకము నందు
587	7	గోస్టరు	గోస్టరు
587	8	విచ్చెస్టరు	వినెచ్చెస్టరు
588	16	సజాన్ న్నెస్టి	సజ్జా న్నెస్టి
588	6	గోస్టరు	గోస్టరు
588	13	శములు	ములు
589	15	నేరిసబరీలను	నేలిస్పరీలను
589	19	నతనికొడుకులను	నతని కొడుకులును
590	4	హెస్టింగ్సు	హేస్టింగ్సు
591	5	పట్ట	పట్టుకొని
591	23	మార్గరెట్టులు	మార్గరెట్టులు
592	3	వారిక్కు	వార్విక్కు
592	4	యాడుచనియు	యాడుననియు

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
591	11	నాల్గయెడ్వర్డు	నాల్గవయెడ్వర్డు
592	15	ప్రళాంను	ప్రళాను
592	21	తల్లిడిల్లుట	తల్లిడిల్లుట
593	11	కాంటర్బరీ గురువు	కాంటర్బరీ గురువు
593	25	చేతిక్రింద	చేతిక్రింది
594	4	బూటసు	బ్రూటసు
594	15	వెస్టమిస్టరు	వెస్టుమిస్టరు
595	2	వ్రయవర్చుచు	వ్యయపర్చుచు
595	2	మతాధ్యక్షునకు	మతాధ్యక్షునకు
595	10	బిల్లీను	బుల్లీను
595	11	కేరై నుతో	కేతరై నుతో
595	15	క్రగామెల్లెలిజెబె తని	క్రమెల్లెలిజెబె తని
596	19	జాన్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	1	పాండలు పోవునకు	పాండల్పు పోవునకు
597	13	కాప్టెనుస్ పుత్రవిహార	కాప్టెనుస్ పుత్రవిరహ
597	15	జాన్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	20	జాన్మహారాజు	జాన్మహారాజు
598	11	ఎగ్గారు	ఎడ్గారు
598	14	గనేరిల్లుశ్యాదత్తుడు	గనేరిల్లుశ్యాధ్యత్తుడు
599	5	నాపై	నాపైపై
599	10	గోస్టరెడ్గారుపై	గోస్టరెడ్గారుపై
599	13	వియర్మిహా	లియర్మహా
599	16	రాజ్యద్రోహి	రాజ్యద్రోహి
600	12	ఎడ్మండు దూషించుచు	ఎడ్మండు నూషించుచు
600	19	రాల్బనుతో	యూల్బనుతో
601	3	భవిష్యచ్చతుర్థ	భవిష్యచ్చతుర్థ
602	21	కృటును	ఎక్టును

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
604	9	ప్లంటాజెనట్టమ	ప్లంటాజెనట్టను
604	13	తనకురూపముం	తన కురూపముం
605	25	శ్రేణింఛి	శ్రేణించి
606	8	సవయస్కులను	సవయస్కులును
606	17	రాజవయస్కులును	రాజవయస్కులును
607	13	దొరసాని గని	దొరసానిం గని
607	22	ద్వారసాలకునకు	ద్వారపాలకునకు
609	5	క్లాబయో	క్లాడియో
609	7	జూనియటు	జూలియటు
609	15	ప్రఫాల్సిస్కా	ప్రఫాన్సిస్కా
609	16	దనసోదరిని	దనసోదరుని
609	20	రాజసన్యాసి	రాజు సన్యాసి
610	4	రాజెవిని	రాజు విని
610	10	వచ్చే నేమో	వచ్చే నేమో
611	6	పైలాకు వకయూధుడు	పైలాకు—వక యూదుడు
611	20	జస్సీకాలో రెంజోను	జస్సీకా లోరెంజోను
613	13	మధ్యరమ్మన్నదని	మధ్యరమ్మన్నదని
613	23	ఫాల్టాపు	ఫాల్టాస్పు
614	1	ఫాల్టానందటిచే	ఫాల్టాపందటిచే
617	22	యాగోరోడరిగోలు	అయాగోరోడరిగోలు
618	11	పెండ్లియాడిచ్చిన	పెండ్లినాడిచ్చిన
619	13	యిద్దరుఘనులు	యిద్దరుఘనులు
619	23	క్లిసుభార్య	క్లియోన్ భార్య
620	14	బెట్టిన	బట్టిన
620	26	మెరీనాపై కొరిడాలనుక్లిను	మెరీనాలై కొరిడాలను క్లియోను
621	8	బాత్రివత్య	బాత్రివత్య

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
621	18	భాతృవ్యఁడు	భ్రాతృవ్యఁడు
621	19	కేపు వెట్ట	కేపు వెట్టు
622	3	కేపు నెట్టు	కేపు లెట్టు
622	8	నార్వింఁచుట	న్వారింఁచుట
622	23	తలదంఁడు	తలిదంఁడు
623	17	బేపి సా	బేపిసా
624	7	బమాంకా	బయాంకా
624	15	ప్రోస్పెలో	ప్రోస్పెరో
624	20	మఱుగుజు	మఱుగుజు
625	9	ప్రేస్పెరోమి	ప్రోస్పెరో మి
626	2	పాన్సిస్కో	ప్రాన్సిస్కో
626	13	ముకస్తుతి	ముఖస్తుతి
628	12	ప్రజాపతినిధి	ప్రజాప్రతినిధి
629	7	దేవతలకు	దేవతలకు
629	14	నవమానింబబడి	నవమానింపఁబడి
629	20	గద్దింపఁగా	గద్దింపగా
630	3	తామసారా	తామోరా
630	12	లూసియసు విదేశ	లూసియసుకు విదేశ
630	17	శిరస్సును	శిరస్సులను
635	3	చీలివియా	ఒలీవియా
635	25	దొంకి	దొరికి
638	16	లియోటిసు	లియోంటిసు
639	3	పాలీ నారాజు	పాలీనా రాజు
640	2	నాపెన్దప్ప కదా	నాపెన్దప్పకఁ దా
640	7	న్నిక్షీంచెద	న్నిక్షీంచెద
641	14	నగ్నిమిత్రుఁడను	నగ్నిమిత్రుఁడను
641	15	బెడ్లాఁడుట	బెండ్లాఁడుట
643	1	షేకిస్పయరుని	షేక్స్పియరుని

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
643	17	వలమ్మి యవర్జిలియా	వలమ్మియా వర్జిలియా
643	17	నోదార్చుట	నోదార్చుట
644	26	2 లో	12 లో
646	2	బ్రాథ్రించి చనుట	బ్రాథ్రించు చనుట
646	7	3 లో	31 లో
646	17	లూసియస్సు	లూసియస్సు
647	15	రాజ్యభ్రష్టరాజు	రాజ్యభ్రష్టరాజు
647	18	కారినుటచ్ స్టోను	కారిను టచ్ స్టోను
648	2	తానిమోకిను	తానిమోజిను
648	8	నొప్పికొని చనుట	నొప్పికొను చనుట
648	11	పశ్చాతత్తు	పశ్చాత్తు
648	14	హాల్సురు	హాల్సురు
648	20	గౌసెస్టరు	గౌసెస్టరు
649	6	11 లో	14 లో
649	10	వార్విక్కు ప్రభువు	వార్విక్కు ప్రభువు
649	16	గాడ్డినరు	గాడ్డినరు
649	20	తనకూతురై న	తనకూతులై న
650	3	యార్కుప్రభువు	యార్కుప్రభువు
650	4	బోర్డోరి చార్డుం	బోర్డోరిచార్డుం
651	3	సిచ్చిన్న	సిచ్చిన్న
651	22	కరుణారసము	కరుణారసము
652	1	లో	2 లో
652	7	యోదార్చుట	యోదార్చుట
652	9	రోక్లిండనుట	రోజ్లిండనుట
652	18	లో ఇమోజను	6 లో ఇమోజను
652	25	దనభర్తపై సాని	దనభర్తపైసాని
653	12	కాస్కా ననుటలో	కాస్కాలో ననుట

పుట	పంక్తి	తపస్వ	ఒపస్వ
653	13	కాల్పార్ని యాదుశ్చ	కాల్పార్నియా దుశ్చ
655	17	జేఱుపబడిన	జేఱుపబడిన
656	6	ఆరెండో	ఆరెండో
656	17	బెస్సానియో	బెస్సానియో
656	21	తావున్ గుల్లి	తార్పుగుల్లి
657	1	ట్రానియో తోలుసెంటియో	ట్రానియోతో లుసెంటియో
658	9	టచ్ స్టోనుని	టచ్ స్టోనుని
658	15	యున్నానను	యున్నానను
659	9	బెడ్ఫుడున్	బెడ్ఫర్డు
659	14	గోస్టరురాజు	గోస్టరు రాజు
660	10	ఉలిసూలా	ఉరుసూలా
660	24	నేవకను కనుట	నేవకున కనుట
660	25	3...లో హెక్టరు	34 లో హెక్టరు
661	2	పెరోరీసు	పెరోరీసు
661	13	ఈనోర్చననుకొంట	ఈనోర్చననుకొంట
661	23	రోజిండుతో	రోజ్లిండుతో
662	2	రోజ్లిండ్	రోజ్లిండు
662	11	ఆరెండోతో	ఆరెండోతో
663	6	పెనానియో	పెసానియో
663	24	వరమాన	వర్తమాన
664	4	బర్నార్డో	బర్నార్డో
664	18	బిఫీలా	బిఫీలా
664	24	కాన్పించుదను	కాన్పించదను
665	10	లుసీయలియసు	లుసీలియసు
665	13	కోషియస్సు	కోషియస్సు

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
666	13	యింగ్గీ... సై న్యము	యింగ్గీ షు సై న్యము
666	14	తేలబ్బట్ట	తేలబ్బట్టు
666	25	దన్నెందుక	దన్నెందుకు
667	7	ఎక్కు...తో	ఎక్కునుతో
667	9	రాజుతోఁ మదపై	రాజుతోఁ దమపై
668	2	ప్రత్యుత్తరమిగా	ప్రత్యుత్తరమిగా
668	5	నన్నుఁ దిరస్కరించి కూతుల	దన్నుఁ దిరస్కరించిన కూతుల
668	6	గోస్థ రనగా	గోస్థరనగా
668	16	యెక్కించితినని	యెక్కించితినని
668	22	1 బూకుతో	బ్రూకుతో
668	26	గాటు	గాంటు
670	6	యోమో	యేమో
670	9	అంటునియో	ఆంటోనియో
670	11	బరణలలో	బరణిలలో
670	18	లోరెజో	లోరెంజో
671	9	అయాగో ఒ తెల్లోకుడిస్తే మోనాపై	అయాగో ఒ తెల్లోకు డిస్తేమోనాపై
671	14	తనభార్య జంపి	తనభార్యం జంపి
672	9	వర్ణనము	వర్ణనము
672	15	మోర్చిల్లిన	మూర్చిల్లిన
672	17	సెబార్థియను	సెబార్థియను
672	18	ఫ్రడినండు	ఫర్డినండు
672	24	చేయచచ్చిన	చేయవచ్చిన
673	1	తననదుపదేశము	తన నదుపదేశము
673	9	పేవిమసడవి ... తైమసుం	పేవియసడవి... తైమసుం

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
673	11	అగమెమ్మ మనెస్టరు	అగమెమ్మను నెస్టరు
673	12	అగమెను	అగమెమ్మను
673	15	ఉలిస్సు	ఉలిసిస్సు
673	16	ఉలినస్సనుట	ఉలిసిస్సనుట
673	19	అచీఁస్సుతో	అచీలస్సుతో
673	20	లోబడుటచే	బోరాడుటచే
673	21	నవచ్చునని	వచ్చునని
673	23	భోధించుట	బోధించుట
673	24	దై వము	దై వముపై
673	26	బెల్చితో	బెల్చితో
674	24	ప్లోరిజీలు గూర్చి	ప్లోరిజీలుం గూర్చి
674	25	ఫోరిజీలు	ప్లోరిజీలు
674	26	దేశించు ననుట	దేశించు చనుట
675	2	కావ్యంలో 19 ము	కావ్యంలో
675	19	దీవిరహ తీర్థన్ వాసి	దీనవిరహ తీర్థవాసి
676	3	వివేషముంగని	విశేషముంగని
676	7	క్లిష్టార్థనుట	క్లిష్టార్థనుట
676	12	తైఁను	తైమను
676	20	భీభత్సము	బీభత్సము
676	22	యేర్పి మరుని	మార్పి మరుని
677	5	బలిచెఱజరిగిన	బల్మి చెఱజరిగిన
677	10	యన్నయడవి	యున్నయడవి
677	3		
679	22	సారథితో	సారథితో
680	1	కరుణారసము	కరుణారసము

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
680	20	నిజరూపము	నిజరూప
682	7	దృగ్వివర్ణనము	దృగ్వివర్ణనము
684	4 & 11	భీభత్స	భీభత్స
684	13	గీష్మర్తు	గ్రీష్మర్తు
687	4	కలిగి తన	కలిగిన తన
687	14	శకుంతలమున	శాకుంతలమున
688	18	మచచముని	మరీచముని
689	5	అంచ	అంచ
689	18	అంద	అంద
689	23	మేమము	మేఘము
690	1	అజ్ఞలు	అజ్ఞలు
690	3	అకుకృతి	అసుకృతి
690	7	దానుఁడు	దాసుఁడు
690	8	నొచ్చుకొనుట	నొచ్చుకొనుట
690	14	అన్నవిమిన్న	అన్నవమిన్న
691	10	అర్హఁడ	అర్హుఁడ
691	16	అమితవ్రతము	అమితవ్యయము
692	22	కుండని	గుండని
694	27	ఈనరుండు	ఈనరుండు
695	2	నిర్వాకులు	నిర్వాహకులు
695	4	కలంకరించుకొను	కలంకరించుకొను
695	26	నిర్మాణము	నిర్వాణము
696	2	ఎన్నిక-నెత్త	ఎన్నికనెత్త-
696	11	ఐదవ	ఐదువ
696	21	మనస్సులుంట	మనస్సులుంట
696	25	వడ్డెఱ	వడ్డెఱ

పుట	పంక్తి	తప్స	ఒప్ప
699	19	జున్ను వారు	బున్ను వారు
700	2	కాంతాడవ	కాలతాడన
700	9	స్సాచించు	స్సాచించు
700	25	కుట్టిపన్	కుట్టినన్
700	రెండవవరుస 11	మగవాండను	మగనాండను
701	„ 14	కొత్తి	కొల్తి
703	„ 5	గుర్విటు	గుర్వెటు
703	„ 14	గ్రహస్థు	గృహస్థు
706	17	రోహణులు	రోహిణులు
707	„ 21	జోసులు	జోస్సులు
709	„ 19	అలితన	తఅలిస
710	4	ఘకువసతట	తఘకు వసట
710	22	మాకెడు	మాకెడు
710	25	తవురుట	తివురుట
711	14	స్త్రీ	స్త్రీ
712	5	పగడ గల	పడగ గల
712	„ 6	దావి	దాని
712	„ 13	దిన మొల	దిన మొల
712	„ 14	ధైర్యము	ధైర్యము
712	„ 18	దైవ సంబంధ	దైవసంబంధ
715	14	మొగునవి	మొగునవి
716	„ 17	నిర్వృత్తి	నిర్వృత్తి
717	16	నీలుట	నీలుట
720	„ 1	పాటనము	పాటనము
721	„ 3	పునెము	పున్నెము
721	„ 12	ప్రేలాడునొక	ప్రేలాడునొక యవ
			యవ విశేషము
721	„ 28	పెడబడి	పెడబడి

పుట	పంక్తి తప్పు	ఒప్పు
722	20 నాకుము	నామము
724	10 నందు	నందు
725	„ 13 ఆనౌశము	ఆకాశము
725	„ 17 బలంగంబు	బలంగంబు
726	19 బువీ	బువి
727	7 భార్తి	భాతిన్
728	11 నటకు	నటకు
728	21 మనఃకోశ	మనఃకోశ
728	27 చిరకార	చిరకాల
728	„ 7 సంకల్పమే	సంకల్పమే
728	„ 16 వలుపు	వలపు
729	26 ఎదుర్కొనుట	Delete this word
730	12 ముండ్మోపి	ముండమోపి
730	„ 11 మానవుల	మానవుల
730	„ 14 మృత్యులైన	మృత్యులైన
730	„ 22 దేహముతో	దేహముతో
730	„ 25 మెలఁతల	మెలఁతల
734	11 స్పహవాస	స్పహవాస
734	„ 2 లోజగ్జ	లోజగ్జ
736	1 వికతనోదితుఁడు	వికతనోదతుఁడు
737	„ 3 మన్మథుచే	మన్మథునిచే
737	„ 20 వెన	వెన
738	7 వేల్పుబడి	వేల్పుబడి
741	12 తనము	తనము
741	21 సిరికి	సీరికి
741	„ After 3	Add సుగము.
741	„ 7 సూర్పాణి	సుపాణి

సుఖము

UNIVERSITY OF HYDERABAD

INDIRA GANDHI MEMORIAL LIBRARY

7 HYDERABAD (A. P.)

Cl. No. 808.829 Acc. No. 169973

X/16N DATE DUE

DURATION OF LOAN - Not later than the last date stamped below, failing which fine as per Library Rules will be charged.

INDIRA GANDHI MEMORIAL LIBRARY

7
Acc. No. 169973
Call No. 808.829 N16N
Author Narayana das
Title Navarasa Tarangini
26550 RB

Due on	Returned on	Due on	Returned on

UNIVERSITY OF HYDERABAD
INDIRA GANDHI MEMORIAL LIBRARY
HYDERABAD (A. P.)

1. Books / Journals should be returned on the due date.

2. Borrowers are responsible for every book / journal taken by them and will be expected to pay for any book / journal damaged, defaced or lost.

Help to keep the book fresh and clean

